Sequitur titul⁹ li.C.

In noīe dñi nr̄i Jesu christi Codicis dñi Justiniani.sac̄tissimi p̄ncipis.ppetui.augusti. repetite p̄lectionis incipit p̄stō p̄ma. De nouo Codice faciedo Vlp. Bal.q̄re incipit In nomine dñi Et an de necessitate debz poni in Instr̄is In noīe dñi. et q̄re dr̄ Justinian⁹ Tertio q̄re dicit sanctissim⁹ Respondeo q̄ impator vngitur sacra vnctiōe ita dicit.glo.iij.nō tn̄ intellige q̄ impator sit in sacris ordinib⁹ sed est in sacra maiestate vt le.et no.lxiij.di.c. Valentinian⁹ p̄m Bal. Et q̄re dicit ppetu⁹ vi.gl.iiij. Et q̄re dr̄ August⁹ et an imperator p̄t alienare ꝛ q̄lit.ꝛ quare dr̄ repetite p̄lectionis.

Circa illū titulū sciēdū q̄ impator Justinian⁹ d̄ iustitia ꝛ iuē tractatur⁹ p̄mittit tres p̄stōnes que vicē obtinēt p̄roemij ꝛ p̄stōnis proemij quia auditorem benuolū docilē et attentū reddunt/p quas tres p̄stōnes Justian⁹ impat vetat.p̄mittit.ꝛ punit. Que q̄ttuor x̄tutes legl.sunt vt.ff.de legi. et se. consul. x̄tus. Impat cū decē p̄bis p̄mittit vt Codicē p̄ponāt vt.j.e.j.iō q̄ ad hoc.vs q̄ illuc Itaq̄ tn̄ ꝛc. Permittit adiectionē detractionē imutationē. vt ibi adij/ciētes ꝛc. Vletat ex alio Codice recitationē fieri vt in fi. tertie p̄stōis q̄ē subtitulo de emē. Justi. Co. Punit vt in scda p̄stōne x̄si.falsi crimini. q̄ est in titulo de Justi. Co. p̄fir. Et ista p̄ma cōstitutio in effectu ponit quō imperator iussit volumē Codicl. fieri ex trib⁹ voluminibus antiq̄s et fuit facta nondū cōposito Codice vt p̄z in ea iunct.rubrica.

De Justiniano Codice confirmando.

Superior cōstitutio fcā fuit nōduz cōposito Codice. h aūt cū iam erat cōpletus vt p̄rob.j.e.l.x̄si.hisdem prudentibus et ideo ponit in rubrica de Justiano Co. p̄firmādo In p̄cipio āt huius cōstitutiōis p̄mēdat vtilitatē sui opis p̄bando q̄liter ad rempublicā spectat Scdo mādatū certi p̄sonis iniūctū repetit et eox studium p̄probat.3° tradit de vi legū et adijcit de pena allegātiuz illicitas leges.q̄ incidit in penam falsi q̄ allegat statutū correctū. vi. Bal.h.

De emendatione Justiniani Codicis.

Sicut due premisse testant p̄stōnes: ex tribus Codicib⁹ et multis nouellis cōstitutiōib⁹ Codex dñi Justiniani fuit p viros in prima et scda p̄stōne noīatos p̄summatus et a Justiniano approbat⁹ et confirmat⁹ h quia multas formas et dē natura deproperat sic q̄ noua emergūt negotia q̄ legū laq̄is nō sūt inodata. nēariū visum est post Codicē cōfirmatū: impatoris implorare remediū vt nota.j.de ve.iu.en.l.ij.ℌ. h quia diuine. Ideoq̄ ppt̄ noua negotia quinq̄gīta decisiones p̄posuit Justinian⁹ Item ꝛ alias multas q̄ videbant deesse ad pfectionem cōpositi Codicis.quo fcō vtile visum est Justiniano prefatas constitutiones non vt erraticas relinquere h in iaz dictum Codicem collocare et ideo eundem Codicem personis p̄dictis dissolui et predicta suis locis. supponi iussit et itex conscribi et de ceteto nūq̄z dissolui permittit.h si aliq̄d fuerit necessariū scribi/ in spēali libro: nouellax noīe/assignabitur. vt patz intuenti hanc constitutionem.

De sūma trinitate et fide catholica vt nemo publice de ea contendere audeat.

Impator Justinian⁹ equitatis iustitie q̄ statuta exquisiturus p̄mittit de summa trinitate. a qua iustitia / sicut et ei⁹ patet diffinitione/ ducit originē et omnis equitas splendescit in lucez Et q̄ super sūma trinitate nostra fides que dicit catholica.i. vniuersalis ꝺm gl.in ℞bo catholica consistit de fide catholica videam⁹ de q̄ quia publice tractari sepe non expedit supponit vt nemo publice de ea contēdere audeat Ita dicit Azo in sum.Glo.rubrice tñ aliť dicit continuando ad sequētia vi.eaz q̄ ponit tres cōtinuationes Et dicit trinitas ꝓpter tres p̄sonas q̄ in diuīitate cōsistūt q̄ alia p̄sona patris alia filij alia spiritussancti Non tñ tres dij ꝟ vnus tm̄ deus Nec tres substantie vna p̄is alia filij alia spiritussancti ꝟ vna tm̄ q̄ greco noīe vsion dicit.i.indiuisa substātia Est āt fides ꝺm glo. in ℞bo fide. ℞ in rubrica sperādaz rex crudelitas nō tñ cuiuslibet rei sed circa trinitatem et argumentū nō apparentiū Item fides multis modis sumitur vt ptz p gl.rubrice eť de sum.trini.7 fi.ca.q̄ ibi dicit q̄ fides quandoq̄ idem est qđ sacramētū baptismi tl.di.de iudeis Item dicitur fides castitas thori. et est vnū de trib⁹ bonis matrimonij Itē dicit fides securitas siue pactū que etiā hosti seruāda est Item dicit q̄nq̄ conscientia eť de resti.spo.ltras de p̄scri.c. q̄m. omne qđ nō est ex fide.i.conscientia Itē dz credulitas ꝺm qđ credim⁹ id quod non videmus Itē dicitur fides promissio Instl. de re.di.ℱ.vēdite Itē alio mō est fides collectio articulo⁹ et ita sumit in titulo eť de sum.trini.7 fi.ca.et ibi dicit gl. Et quid sit fides dicit.ibi glo. q̄ fides est volūtaria certitudo absentiū infra sciaz et sup̄ opinionē cōstituta Itē q̄t sunt species fidei et quot sunt articuli determinat in eadē. glo. Quō aūt puniuntur male credētes et quod premium bene credentium vi.in.l.i.et ij.et.l. q̄m multi ℱ.de here.et quedam explicatur ℱ.e.l.i.ℱ.reliquos et.l.nullus.i. ℞.et ℱ.sciant. et ℱ.quia vero.et vi. glo.alle. extra.e.in rubrica De pena publice disputantium de fide vi.ℱ.e.l. vl.Et habz locū pena q̄n temē disputať aliť q̄ eruditiōis causa Nā theologi causa erudi tionis scholastice de ea contendere et disputare possunt Et dicit in rubrica vt nemo publice de ea cōtendere audeat.expone contendere.i.tractare vl disputare ꝺm glo.rubrice hic in ℞bo contendere.

De sacrosanctis ecclesijs et de rebus 7 priuilegijs earum.

Glo.rubrice continuat Elel sic secūdū Azo. dictum est.s. de summa trinitate et fide catho.sed quia mater fidei et religionis est ecclesia ℱ.e. iubemus in fi.i. ℞.ideo supponit de sacrosanc.eccle.Et quia res sunt necessarie/ his qui in ecclesijs/ diuinis seruiunt ministerijs. q̄ qui altari seruit altario viuere debz.c. cum secunduz apostoluz.eť de preben. ideo subiungit de rebus In quibus qnoniam ecclesie multis gaudent priuilegijs adijcit de priuilegijs eaz Pro intellectu huius rubrice sciendum q̄ ecclesia multis modis sumitur Uno modo est locus consecratus et parietibus circundatus vbi conseuerunt

deum timentes peccatorum veniã po/stulare. vt in auct. vt li. ma. et auie-ſ. quia vero cõperiuntur Secundo mo/-ª do dicitur omnium fidelium collco Ter-ª tio dicitur eccleſia perſona conſtitu/ta ad ſeruiendũ deo. vel collectio pſo/narũ pium ad idez deſtinã. De multi/plici ſignificatiõe eccleſie vi. glo. ordi. in. c. finali ne prela. vi. ſua. quã vide q̃ plenius tractat de hac materia Et de priuilegiis variis eccleſiarũ vi. Inno. in. c. nouit. de ſen. ex.

De epiſcopis et cle/ricis et orphanotro

phijs ⁊ bephotrophijs et zenodochijs ⁊ aſſiſterijs ⁊ monachis ⁊ de priuilegijs eoz et de caſtrenſi peculio et de redi/mẽdis captiuis et de nuptijs clerico/ruz vetitis. ſeu permiſſis

Glo. rubrice continuat De reb⁹ eccle/ſiarum dixit. nunc de miniſtris. vel ſic ſcõm Azo. de ſacroſanct. eccie. et de re/bus et priuilegijs eaz que circa res ſu as ſortiuntur. ſ. dictũ eſt. videamus de ipis perſonis deo in eccleſijs ſeruienti bus q̃liter ordinentur et quod ſit eorũ officiũ et q̃ priuilegium. et quia inter clericos maiorẽ obtinz ḡduz epũs de eo primum ponit Et vnde dicat epũs Dicendũ q̃ ab epi quod eſt ſup̃ et ſco/pis quod eſt intendere. vt in. c. qui epa tum. viij. q. i. habet enim ſuperintendere ſuper omnes clericos et circa omnes laicos ſic et in archiepo et in patriar/cha Qui autem et vnde dicant clerici. vi. tex. in. c. cum ſcõm. de preben. quia cleric⁹ a cleros q̃ eſt ſors vel hẽditas appellat quia in ſui ordinatione vel aſ/ſumũtur in hẽditatẽ dñi vel aſſequun/tur hereditatem in ipſo vt vere poſ/ſint pſallere cuz pphẽta dicente Domi nus pars hereditatis mee. vi. ca. cui por tio. xij. q Qui ãt dicãtur orphanotro phi dic q̃ puerorum ambobus paren/tibus orbatorũ receptatores ſm Azo. Et dicit orphanotrophium locus vbi recipiuntur. et vi. cle. cõtingit de reli. do. ⁊ in. c. iij. e. titu. et de varijs noibus illorũ. vi. xxiij. q. vl. ſancim⁹ ij. q. vij. ſi q̃s omnẽ in auct. de alie. et ptrac. ephi. in princi. coll. ix. de eccle. ti. ſ. fi. Bephotrophi dicuntur infantium gubernato res Inde bephotrophium. i. locus vbi infantes recipiunt. Zenodochi dicun tur paupez ſuſtentatores ſm Azo. et ſunt pcuratoes et mgri hoſpitaliũ Jñ zenodochiũ. i. locus vbi ſuſtentantur Aſſiſterie dicunt femine debiliũ ſuſtẽ/tatrices. vl expone hic aſſiſterijs. i. mo naſterijs ſanctimonialium Et quis et vnde dicatur monach⁹. vi. ca. placuit. xvi. q. i. vbi dicit tex. monachus dicit a monos grece latine vnus et achos gre ce latine triſtis Jñ dicit monachus. i. vnus et triſt. Sedeat ergo triſt. et of/ficio ſuo vacz Item ſit content⁹ clauſ/ſtro quia ſicut piſcis ſine aqua caret vi ta. ita ſine monaſterio monachus. ſede at itaq̃ ſolitari⁹ et taceat q̃ mũdo mor tuus eſt. deo ãt viuit. vi. illũ tex. Quid ſit peculiũ Dic q̃ eſt puſilla ſubſtantia vel pecunia ſepata a rebus et rõcinijs patris vel domini data vel promiſſa filio vel ſeruo. ff. de pecu. l. depoſiti. ſ. peculiuz Et quis dicatur habere pecu liũ. Dic q̃ ille q̃ in aliena poteſtate eſt dicitur habere peculiũ. Qui autem eſt ſui iuris non dicitur habere peculium ſed patrimonium et res proprias vt in. l. vlti. ſ. de inofficioſo teſtamento.

Peculium quid ſit

Quis peculiũ habeat

Et istud peculiuz est quadruplex Aut enī est castrēse. aut q̄si castrēse. aut profecticiū aut aduētitiū. Castrēse qđ filiꝰ adq̄rit ī castr̄. Quasi castrēse qđ adq̄rit doctor legendo vel aduocādo. ⁊ quod clericꝰ adq̄rit rōne sui officij est q̄si castrēse. Item omnes qui ex dignitate vl̄ officijs public. lucrant. Iz nō sint doctores vel notarij/ dicunt habere in illis q̄si castrēse peculiū et possunt inde testari. licz sint filijfa. vt est casus nō. in in .l. fi. Co. de inoffi. testa. facit lex velut. C. de assess. Ita tz Auge. de are. Insti. p q̄s pso. no. adq̄. in prin. Aduentitium est qđ adq̄rit filius ex successione vel dōtione ꝓpinquoꝝ vel aliorum vl̄ ex prospera fortuna Profectitiū quod adquirit ex rebus paternis De redemptione captiuoꝝ per quem fiet et qualiter vi. in. l. nulli ff. e. ⁊ in auc. de eccle. titu. §. si quis De nuptijs clericorum prohibitis vel pmissis. vi. latiꝰ eꝛ in titulo q̄ cle. vel vo. per totum ⁊ vi. Pa. ibi ī rubrica et. vi. c. vnicū de vo. li. vi.

De episcopali audientia et de diuersis capitulis que ad ius curāq; ⁊ reuerētiā pontificalē pertinent.

Supꝰ de priuilegijs et officijs clericoꝝ visum est Nunc de iurisdictiōe episcopi quam habet in audientia causaꝝ et silibus ponit Et vide glo. rubrice q̄ exponit de epāli audientia. i. iurisdictione episcopi Et vide glo. rubrice in ꝟbo curaz. exponit. i. reuerendā sollicitudinem episcopi Et in quibus desideratur audientia seu iurisdictio epi vi. hic p Azo. vi. glo. in. l. epāli ff. e. que. sp alle. q̄ sīaz rector. vel doctoris inter scholares latā exeq̄tur ptās.

De hereticis et manicheis et samaritanis.

Glo. rubrice continuat. s. visum est de ministris catholice fidei et eoꝝ priuilegijs nūc de eius aduersarijs ⁊ eoꝝ penis. vel sic fm Azo. dictū est. s. de ministris catholice fidei nūc videam⁹ de aduersarijs eius. i. de hereticis in genere et spāliť de manicheis ⁊ samaritanis qui pfidiores hereticī sunt ⁊ maiori et spēali pena digni sunt Et sil̄r ponit rubrica ff. de fui. et aq̄. sepe enī posito gñe supponit species. et pmissa specie supponitur genꝰ. ff. ad le. acqui. l. si fuꝰ fuñ. §. inquit Erit g̃ pmo videndum quis sit hereticus et vnde dicat Dic hereticꝰ est qui vel leui argumento a iudicio catholice religionis ⁊ tramite detectꝰ est deuiare vt ff. e. l. ij. in fi. vel q̄ non est mēbrū sancte et catholice ecclesie vel q̄ est diuersaꝝ heresum vt in auc. de priuile. dot. coll̄. viij. vel qui non credit fm q̄ predicant sancta quattuoꝝ cōsilia ff. e. l. quicunq; Et dicitur ab hercisco. i. diuido Inde ⁊ iudiciū familie herciscunde. i. hereditatis diuidende Inde et heremita quasi diuisus ab alijs. et ita hereꝛ dicitur diuisio. i. sepatio a catholica fide Et que sint pene hereticoꝝ. vid. per Azo. in sum. De his omnibus vi. latiꝰ hos. et gof. eꝛ. e. in sum. et per docto. in rubrica eꝛ. e.

De sanctum baptisma iteretur.

Dictum est. s. de hereticis Iz quia spēs heresis est rebaptizare baptizatum ponit prohibendo ne sanctum baptisma reiteretur Item sciendum q̄ baptismꝰ est sacramentum vnum de septem sacramentis ecclesie et est ianua ⁊ fundamentum aliorum sacramentoꝝ. c. veniens de presby. non bapti. et est necessitatꝫ. sacramentū. vi. glo. in. c. veniens. de transact. que ponit que sacramenta sunt nēitatꝫ. et que voluntatis.

Item p baptisma delent oia peccata q̃ ad penã et culpã. et vnitatem significat christi et ecclesie. ideo nõ debz reiterari sed erit vnicũ concor. cle. vnica. de sũ. tri. et fi. ca. ℣ ad hec. Et si quis fuerit rebaptizatus ipe et rebaptizãs puniri debent vltimo supplicio cum vterq; eorũ fecerit dolo. i. sciens esse prohibitum. l. ij et quod ibi nota. ℣. eo.

De apostatis

Qñ apostate plus q̃ heretici sũt. ideo ponit de apost. Qui aũt dicant apostate vi. in. l. apostatax. ℣ ẓ ne eius. et. l. fin. in fi. ℣. eo. Sũt enĩ apostate fm Azo. q̃ noie christianitatis iduti sacrificia postea fecerint vel facienda mandauerint fidez polluendo quaz deo dedicauerant et p ꝓditionem diuini ministerij in ꝓphana migrando Et de ẽplici apostasia. vi. gl. i in. c. i. eẽ. e. et. l. apostatarum ℣. eo. Item Apostate pñt perpetuo accusari et p libellũ et sine libello. et viuente apostata nõ tollitur accusatio tpe. Eo mortuo tollitur quinquennio et cõ fiscant bona nisi habeat liberos vel cognatos q̃bus deferant ℣. e. l. i. et ij. et. l. apostataz Item alieni sunt a testimonio. nec capiunt ex testamento. expellentur de ciuitate si sũt laici vi. ℣. eo. l. hi qui sanctã. si aũt apostate sunt clerici q̃ ipi confusionem p predicationem in gregem dominicum generant expellũtur de ciuitate sicut omnes heretici ℣. e. l. fi.

Nemini liceat signũ

saluatoris christi humo vel in silice vel in marmore aut sculpe aut pingere. Glo. rubrice cõtinuat. q̃ ꝓriũ est religioni Ideo ponit nemini licere signuz ẽ. Circa hoc dicit Azo qñ signũ redemptionis nr̃e ab oibus est adorandũ ⁊ venerandũ. etsi in manib⁹ alicui⁹ gestatur ei debem⁹ cũ deuotione assurgere. et si alicubi posituz emineat honorẽ debem⁹ impẽdere Jõ phibz ne humi ponat vl in aliq̃ materia humi posita sculpat aut depingat ne pedibus cõculcet. et q̃ posuit et positũ non leuauerit grauissima pena mulctat qnã forte morte interpretamur vt ℣. e. l. i. ff. de pe. l. vltimũ Allegari potest pro lege hec rubrica.

De iudeis ⁊ celicolis

Gl. rubrice cõtinuat Quia iudei et celicole multa proponũt ꝓria religioni Jõ de his dicit Et sunt celicole fm glo. qui planetas colunt quasi deum. sub ista rubrica tractatur in quibus grauantur iudei et celicole et in quibus ipi tolerant De materia quõ celicole puniuntur et quid de eis vi. ℣. eo. l. celicolax. de iudeis vide eẽ de iude. p totũ.

De christianũ mancipiũ hereticus vel paganꝰ aut iudeus habeat vel possideat vel circũcidat.

Glo. rubrice continuat Quia contrariũ est religioni q̃ hereticus habeat christianũ mancipiuz. ideo de hoc ponit Quid si hereticus paganus ẽ. habeat christianum mancipiũ. vi. in. l. vnica ℣. e. et vi. in c. i. et. ij. eẽ de Judeis. Et pt ista rubrica allegari pro lege.

De paganis et sacrificijs et templis eorum.

Glo. rubrica continuat. De Judeis q̃ in q̃busdã nõ discõueniũt dixit. nunc de paganis q̃ prorsus discrepant. vel sic fm Azo. dictum est. s. de iudeis mõ ponit de paganis. i. saracenis qui deos innumeros deasq̃ imo demones colunt ⁊ adorant. et adijcit de eorum sacrificijs et templis. ex hoc patet q̃ dicuntur pagani sez saraceni. Dicunt etiam pagani q̃ non sunt milites. et isto modo non sumitur ff. sed inst. de milita. testamen. ℣. i. Et hi pagani de quibus hic patiuntur penas hereticorum maximorum.

Et licz pagani pessimi sint non tñ ptmittitur christianis eoꝝ bona diripere vel auferre, cõcor. tex. in. c. sicut iudei extra de iude. sara. et seruis eoꝝ.

De his qui ad ecclesiam confugiunt vel ibi exclamant.

Cũm inter cetera ꝓuilegia q̃ hz ecclia hoc ꝑcipuũ hz ne confugientes ad eam alicuꝰ temeraria auctoritate extrahantur. ideo de fugientibꝰ ad eã et exclamãtibꝰ in ea ponit De exclamantibꝰ ãt in ea nota breuit vt vltimũ supplicĩ pati ant siue tumultum fecerint vel impetũ in ecclia cõmittãt vel in ecclia. i. in congregatione fideliũ seu in q̃libz ꝑte ciuitatis conuẽticulã collecta multitudine colligãt cã seditionis faciende vt ff. eo. l. denunciam. De fugiẽtibꝰ ad ecclias an iñ extrahi possint vi. in. l. pñti ff. eo. et vi. c. inter alia. et. c. fi. extra de emu. eccle.

De his qui in ecclesijs manumittuntur.

Dictũ est s quõ ecclesia fauet confugientibꝰ ad eã. nunc sequit videre quõ fauet manumissis in ea. Vñ sciendum q̃ ecclesia ita fauet manumissis in ea quia manumissus in ecclia coram ep̃o et sub aspectu plebis pinde habet ac si apd iudicem manumissus esset. et qd sit manumissio vi. instl. de libert. circa prin. et ibi vide latiꝰ et in. l. i. et. ij. et ibi in glo ff. eo.

De legibus ⁊ constitutionibus principum et electis.

Glo. rubrice continuat. s. visum est de religione q̃ ad fidẽ et ecclesiam pertinet nunc de ea q̃ ad leges sacras Azo aliter cõtinuat s de diuis sacris dictũ est. nũc de humanis sacris ponit. vel sic. s. de ministris sacrarũ rerũ. h de ministris sacrarum legum. i. conditoribus et obseruatoribus earum Et primo sciendus q̃ lex ponitur q̃nq̃ stricte. q̃nq̃ ponit large Stricte vt cũ ponit ꝑ statuto ꝑli rhomani. Et h est qd dicit Lex est qd ꝑlis rhomanꝰ senatorio mgratu inrogante. veluti cõsule constituebat Inst. de iure natura. gen. et ciui. ff cõstat Large ponit ꝑ oi rõnabili statuto Vñ dicit Lex est sanctio sancta iubẽs honesta et phibẽs cõtraria. et isto mõ ponit h in rubca Cõstitutio ꝓ ꝓncipis est edictum legis ptes sunt. vbi largo mõ intelligit lex. Dñt tñ ꝓstitutio et edictũ. Quia ꝓstitutio ꝓncipis ꝑt eẽ generalis et spẽalis. ff. de cõstit. ꝓn. l. i. ff h sũt. et ff plane. Edictũ ꝓ principis est ius generale vt ff. eod. l. iij. Dicaz inter canonẽ decretuz decretalẽ dogma mandatũ interdictũ sanctionem et cõstitutionẽ vi. glo. in ca. ꝑ iij. dist. et qd dicet ex de cõsti. Quis ꝑt legẽ condere. et qualiter et quõ sciet legẽ esse generalẽ et quis interpretat legem Quis dz obseruare et que pena nõ obseruantium legẽ vide p. Azo.

De mandatis principum.

Gl. rubrice cõtinuat. s de constitutionibus principũ egit hz qr mandata sũt cõstitutiones speciales. ideo de his supponit. Vel sic fm Azo. s de constitutionibus in genere dictum est. nũc aũt ponit in specie. h est lex vnica Ex qua habet q̃ dicenti se missuz et habere cõmissionem seu mandatũ a principe non creditur nisi ostendat lras principis cõcor. c. cũ in iure ex de offi. dele. Est enim mandatũ non quelibz constitutio hz ea duntaxat q̃ precipit imperator q̃liter is q̃ eligit ad mgratus laudabiliter gubernare posset prouinciã et idẽ dicit sanctio vt in aut. de man. prin. in princi.

De senatusconsulto.

Quid sit et quõ fit senatusconsultuz vi. instl. de iure natu. gen. et ciui. in ff senatus. vbi tex. est clarus. Est enim quod

senatus iubet atq; constituit et vi. qđ dixi .ff.de le. et se. cõsul.

De veteri iure enucleãdo

et auctte iurisprudentum qui in.ff.referuntur.

Exposite sunt.s.due ptes legl. scz cõstitutio et senat⁹consultũ videam⁹.de plebiscitl.et pretor⁹ edictl. et ita de veteri iure enucleando Et q in compositione veteris iuris qdaz maiorẽ qdã minorem scientiã habuerũt:de auctte eorum ponit Et dicit vetus ius quia ab vrbe rhomana condita.et a rhomuleis tpibus vsq; ad tpa Justiniani fere p mille ꝯdringentos ãnos confuse statutuz obtinuit.j.e.l.i.§.i.et.l.ij.i.fi. Et dicitur enucleando quia sicut in nuce ꝓmo qđ est amarũ inuenit ita et in illo veteri iure erãt tot multitudines q nemo eas habere vel legere poterat Jtẽ sicut in nucleo testa dura inuenit ita ibi dure et iniq erant sententie Jtem sicut nucleus qdã inutili pellicula tenet ꝛ latz ita et in illa multitudine tanta que extendebat pene in duo milia librorum et plus q̃ tricies centena milia ℞suum.i. pagraphor vel responsor. vt.j.e.l.ij.§. all. Inuũgit ergo hic impator qbusdaz viris diserti.istã enucleationez facẽ vt ptz in nigro. Et de auctoritate iuris prudentũ dicit q omnes equali auctoritate pollent.vi. tex.

De ignorantia iuris

et facti.

Glo. rubrice continuat q in predictis iuribus qnq; errat et in factis.ideo de hoc ponit Pro intellectu rubrice sciẽdum q dña est inter ignorantiã errorez et titubationẽ Jgnorãtia est cũ de facto vel de iure nihil scio nec inde aliqd suspicor et ꝓprie est ignorare .i. nescire. Error est cũ aliud est q̃ credã Titubatio est cum hincinde duo sciaz ꝯria vel diuersa. nec tñ alicui illoz quia dubito applico credulitatez meã Jtez licet iste dñe valeant q̃ntũ ad alia tñ q̃ntum ad hunc tractatũ qđ in vno dicit in ceteris erit intelligenduz Jtem duplex est ignorantia facti scz et iurl. de qua qd sit vi.l.i.ff.e. Jgnorãtia facti est qñ scio factum.§ ignoro qd iurl. vt si nõ sciaz illum.cui⁹ bonoz possessio deferẽ decessisse Jgnorãtia iuris est.si nõ scio quid factũ est.si sciã eum decessisse.§ non scio me succedere debere sibi iure ꝓgnationis vt in.d.l.i. Et q̃ ignorãtia excusat vi.in regula ignorãtia. de re.iurl li.vi. cum concordan.

De precibus imperatori offerendis

et de quibus rebus supplicare liceat et vbi.

Glo.rubrice cõtinuat Dixit de iure qđ cõsistit in sacris et sacerdotibus. nunc de eo qđ in mgratib⁹.et ꝓ⁹ de principe pmittẽs a qb⁹ et q̃lit adeat Jtem pro intellectu rubrice.scienduz q ꝓces dñt offerri considerata consuetudine et iure.qđ declara vt h̃ p Azo.in summa scz pallio reiecto flexis genib⁹ hũiliter preces sunt porrigende Jure vt q breuit est negociũ exponenduz. Jtem a quib⁹ et de quibus vi.h̃ p eñ. Et qd sit supplicatio.dic est quedã benignitatl. ipi⁹ superioris imploratio.ꝛ que est dña inter supplicationẽ ꝛ appellationem. vi.in.c. ex lris de in inte. resti.

Quando libellus

principi datus litl. cõtestationẽ faciat.

Glo. rubrice continuat .generaliter de precibus dixit.nũc de effectu q quo ad quedã pro contestatione litl.habent Quid sit libell⁹ ꝛ quotuplex est vi.gl. i.c.i.ꝛ ibi doct.eẽ de li.ob. Et ꝺ effectu libelli principi oblati habetis.j.e.l.i. et ij. Quia libellus supplicatoru⁹ principi porrectus et per principem rescriptus

¶ iudici delegatus talis vicem obtinz
litl.pti.q̃ntũ ad hoc vt actionem tpalez
faciat ppetuã ⁊ ad heredes transitoriã
v.l.i.et.ij. Hoc tñ nõ habz locũ in qua/
libet actione ſz in pretoria ⁊ in anna/
li Ciuilis enĩ ſolitl.⁊ cõmunib⁹ modis
tñ ppetuaſ vt litl. conteſtatiõe debiti
agnitione nõ ſola libelli oblatione.j.de
p̃ſcriptl.xxx.an.l.ſicut.⁊.l.nouiſſimi.vi.
tñ.l.vt pfectius.j.de anna.ex. vbi poni/
tur caſus quo ciuilis actio ppetuaſ li/
belli oblatiõe vt ſi impedior litẽ cõte/
ſtari cũ reo.

Vt lite pendẽte vel

poſt ꝓuocationẽ vel poſt diffinitiuam
ſententiam nulli liceat ſupplicare.

Glo.rubrice continuat.de p̃cibus et
eaꝝ effectu dixit. nũc q̃ ſit vel non ſit
ſupplicandum Expone ſic vt lite pen/
dente ſubaudi principalis cauſe vel p⁹
ꝓuocationẽ.ſcz pendente cauſa appel/
lationis aut poſt diffinitiuã ſententiaz
ſcz q̃ nõ põt retractari p appellationez
nulli liceat impator ſupplicare Et ſic
habetis q̃ ſuꝑ his reb⁹ ſuꝑ q̃bus pen/
det lis nõ licz ſupplicare principi.ſz ſuꝑ
alijs bene de quo videbit.l in.c.inſ mo/
naſterũ. de re iudi. Item q̃n dicit lis
pendẽ vi.in cle.ij.vt litl. pendeñ Quid
ſi p̃riũ fiat dic q̃ nõ tenet vt ptz in ru/
brica et in.l.vlj.e.

Si contra ius vel

vtilitatez publicã vel p mendaciũ fu/
erit aliq̃d poſtulatũ vel impetratum.

Glo.rubrice cõtinuat tractando de
p̃cib⁹ fecit mentionẽ de reſcriptl. Jdeo
de his gñaliter ſupponit Jn iſto titulo
tractaſ de reſcriptl.impetratl.p ſurrepti
onem hoc eſt p taciturnitatẽ veritatis
vel expreſſionem falſitatl.de quo in.c.
ſuꝑ litteris eẽ de ſ̃ptl. ⁊ ĩ.l.ij.j.e. Et de
impetratis p̃ ius vel vtilitatem publi/
cam An valeant vel non de quo dic q̃
reſcriptũ impetratũ cõntra ius diuinũ
oĩo reſpuet q̃ mĩor nõ tollit legẽ ſupi
oris cle.ne rhomani de elect.ſi aũt ſit p̃
ius humanũ vi.in.l.vlj.e.et in.l.reſcri/
pta.⁊.l.quotiẽs.ſ.de p̃ci.impa.offe. Jtẽ
reſcriptũ p̃ vtilitatẽ publicaz nõ tenz
vi.glo.in.l.ij.e.

De diuerſis reſcri,

ptis et pragmaticis ſanctionibus.

Glo.rubrice cõtinuat dixit.ſ.de re/
ſcriptl.ꝓtra ius elicitis nunc generalit/
ter de omnib⁹ Et ſciendũ q̃ reſcriptũ
fm gof.eſt de reſcrip.in ſum.eſt princi/
pis mandatũ qđ ad inſtantiã alicuius
vel aliquoꝝ ſeu ꝓpio motu ſen ex rela
tionibus vel ſuggeſtionib⁹ p̃riũ vl ad
p̃ſultationez facit vel cũ aliqui vel alĩ/
quibus corpi vel collegio vel vniuer/
ſitati vel ciuitati aliq̃d mandaſ vel in/
dulgeſ Jtẽ pragmatica ſanctio eſt qđ
de conſilio ꝓceꝝ ſtatuit nõ ſuꝑ quatis
negocijs ſingl'oꝝ ſz vniuerſitatl.in.l.vl.
ff.ij.e. Eſt aũt ãnotatio reſcriptũ prin/
cipis eius ꝓpio motu indultũ Qualit
reſcripta ſunt indulgẽda vi.j.e.l.ſigua.
et ad quos.vi.j.e.l.i.et vſq̃quo. potri/
gaſ eoꝝ beneficium vi.j.e.l.falſo.

De ſtatuis et ima,

ginibus.

Glo.rubrice cõtinuat q̃ per reſcriptũ
ꝓcedebaſ fieri imagines in ſuũ vl ali
enuz honorẽ Jdeo de his ponit Et eſt
fm glo.rubrice dĩa inter ſtatuã et ima/
ginem q̃ in ſtatua nihil ẽ qđ hoĩs effi/
giez nõ deſignet ſz in imagine ſic et eſt
pictura Et qđ dicit rubrica de ſtatuis
et imaginib⁹ intellige ſcz nõ erigẽdis
ſine permiſſu et indulgentia principis
Veteres enĩ olim erigebãt hmõi ſtatu
as in ſignũ triumphi aut alterius facti
notabilis in memoriã ipi⁹ et diſponit
impator q̃ nemo huiuſmodi ſtatuas e/
rigat niſi iuſſu principis et ſine vene/

ratione adorationis ambicioſe.

De his qui ad ſtatu

as confugiunt.

Quia ad ſtatuas de quibus .ſ. q̃daz homines fugiebant Ideo de fugientibus ad eas ponit An et qñ et qui fugiẽtes ad ſtatuã conſequantur libtatẽ vi. hic in.l.vnica.

De officio prefecti

pretorio orientl.et illyrici.

Dictũ eſt.ſ. de principe qui caput eſt oĩm mgſtatuũ Modo videam⁹ de alijs mgſtatib⁹ q̃ ſunt principis tanq̃ capitl. membra vt.ſ. ad le.iuli.ma.l.quiſqs.horum aũt alĩ ſunt maiores alĩ mĩores alĩ mediĩ vt patebit.ſ.in titulis ſequẽ. et in auct. de ap.ſ.illud et.ſ.illo videlz t.ſ.de raptu. ℞gi.l.vnica.

De officio prefecti

pretorio africe. et de omni eiuſdẽ dioceſios ſtatu.

Sicut ſuperior Comes eſt illuſtris ita et prefect⁹ p̃torio africe. Et eſt ei⁹ ſedes carthago Item notari poteſt ſm Azo.hic q̃ ſi prefectus prouincie viderit caſtella et ciuitates nimie magnitudinis eſſe:poterit ad talẽ formã redigere vt p̃ paucos meli⁹ poſſint conſeruari.q̃ t impator multo magl.hoc facit. vel de duab⁹ ciuitatib⁹ vnã vt in auct. ſine quoq̃.ſuff.ſ.illud tñ t.ſ.nulli.ergo dñs pp̃ de duobus ep̃atibus vnũ et de vno duos poteſt efficere.

De officio prefecti

vrbis.

Sicut ſuperiores ita t hic illuſtris eſt Vrbis aũt appellatiõe ſimplicit̃ plata pli rhomani ciuitatẽ ſignificat inſt.de iure natu.gen.et ciui.ſ.q̃ quotiens Eſt aũt prefect⁹ vrbis cui a dño impatore cõmiſſa eſt vrbis adminiſtratio.ff.e.l.i. ſ.in initio.et de eius ptãte vi.in.d.l.i. et quaſi p totũ .ff.e.

De officio magiſtri

militum.

Et hic mgr̃ militũ illuſtris eſt ſicut ceteri Et de quibus cognoſcere poteſt vi.hic.l.i.

de officio queſtoris

Sicut ſuperiores ita et hic illuſtris ẽ Sciẽdũ q̃ queſtor tria genera fuer̃t Vn⁹ pecunie inq̃rende et confuande Alĩ⁹ ãt in palatio principis libris principalib⁹ legendis vacabat Aliud aũt gen⁹ erat queſtor q̃ p̃erant capitalib⁹ cauſis et ſententijs .ff.e.l.i.et ibi vi.gl. in verbo plebeios.

De officio magiſtri

officiorum.

Hucuſq̃ de illuſtribus tractauit nũc incipit tractare de ſpectabilib⁹ ſm pla. q̃d mediã gerũt adminiſtratiõe vt in auct.de re.eccle.non alie.ſ.vl.ſz Azo dicit q̃ eſt illuſtris et talis debz eſſe quẽ ſtipendia meliora et labor prolixior ceteros faciãt añire.ſ.e.l.ĩ.

De officio comitis

ſacraz largitionum.

Et h̃ comes ſacraz largitionũ ſp̃cabil̃ eſt ſm pla.ſz ſm Azo.illuſtris.p hũc eĩ principes ſtipendia largiebant̃ et h̃ forte erat p̃curator reipublice q̃ grece logiſta nuncupat̃ vt.ſ.de mõ mulcta.l.ĩ. ſm Azo.

De officio comitis

rez priuatarum.

Hic ſicut et ſuperior illuſtris eſt vt.ſ. dictũ eſt.hic forte ſm Azo.erat p̃curator ceſar.ſiue p̃uate rationis Jn eo eſt hoc ſpeciale q̃ ſeru⁹ principis ei⁹ iuſſu adire p̃ot hereditatẽ Item p̃curator

ille immiscendo se hereditati principi delate facit cesarē heredē licz abstinere possit si bona nō sint soluēdo vt.ff. de offi.pcu.ce.l.i.et.ij.

De officio proconsulis et legati.

Perfecto tractatu illustriū supponit ꝺ spectabilib⁹. ꝺ ei proconsul spectabilis est vt in auct.de nō alie.ff.i. Quid sit proconsul ꝛ qd spectat ad officiū suū dic q̄ q̄ eligit ex consulibus vbis rhome ad aliquā prouīciā regēdā vi.l.i.et ibi gl. .ff.de offi.pñi. q̄si consul pcul missus vt dicit gl.i.in.l.i.ff.e. Isti enī pconsules statiz cū egressi sunt vbē exercent voluntariaz iurisdictionē ꝑz nō cōtentiosam.l.ij.ff.e.post q̄ ām ingressus est prouinciā hz ptes oīm mgr̄atuū et dī habere plenissimā iurisdictionē et maius impiuz omnib⁹ post principē.l.si in aliquā cū se.ff.e. Que ām sit dīa inē pconsulē et pñsidē puincie Dicendū q̄ pcōsul eligebaī ex consulib⁹ vbis rhome ad aliquā prouinciā regendā q̄si consul pcul miss⁹ vt.s. dixi Preses puincie ille dicebaī q̄ cū nō esset prius consul eligebaī ad prouinciā regendā fm glo.i. in.d.l.i.ff.de offi.pñi. Itē pconsulis legatus est cui proconsul puinciā ingressus mādat iurisdictionē.l. obseruare.ff.i.et.l.se.et se.ff.e. Iste legat⁹ pt daē tutores.ff.e.l.pe.nō ām hz ptātez aīaduertendi vel coercendi vel atrocit verberandi.l.si qd.ff.e.

De officio comitis orientis.

Comes orientis spectabilis est sicut et supior dī.c.l.i. Et electus ad hoc officiū a curiali liberaī pētitiō e.ij. de decu.l.vl. Et forte erat iste comes orientis pcurator cesar.rex quas habebat in oriente fm Azo.

De officio prefecti augustalis.

Supponit pñr de officio prefecti augustalis q̄ et ipe spectabilis est vt superiores vt.j. de pua. car.inhi.l.i.§.iuro. Et sciēdū q̄ pfect⁹ egypti dicit pfect⁹ augustalis q̄ imperator ille maxim⁹ augustus in egypto pmo pfecti ptātez induxit.l.vnica.ff. de offi. pfect.august. Et discrepat ei⁹ officiū a ceteri. spectabilibus iudicibus vt in.l.ij.j.e. ꝛ ibi gl.vi.

De officio vicarij ꝛ prefecti.

Vicarius fm gof.de offi.vl. est qui vices alicui⁹ gerit siue in officio contenti oso siue nō contentioso Et sciendū q̄ mgr̄atus q̄ et hic appellant pfecti et dicunt antestare ceteri. dignitatib⁹ habebāt vicarios suos in ciuilib⁹ cauī audiendis et terminandis sicut et mgr̄ militū habebat vicariū Et nota.l.i.j.e. q̄ solet allegari q̄ vicari⁹ repñrat psonaz illi⁹ cui⁹ vices gerit et eadē sibi reuerētia debetur.

De officio pretoruz

Pretor iste sicut et supiores spectabilis est Et est eius officiū rhome tm. in prouincijs enī eligunt pñsides Est ām pretor q̄ in vbe rhomana iudicis senatus ad disceptandū dubios act⁹ et causas ordiabaī. De ei⁹ officio videbit.ff.b in.l.i.et quot erāt pretores in rhoma vi.l.ij.j.e.

De officio rectoris

prouincie et vt nulli patrie sue administratio sine speciali pmissu pncipis permittatur.

Explicito tractatu spectabiliū nūc īcipit de clarissimis Preses ei clarissim⁹ est Et est sciendū q̄ dicit preses puincie qui in prouincijs post principē sūmā

gerebat ptātez nā regna redacta erant in puincias qz rectores dicebant pſi/des Et de officio pſidis siue rectoris.p/uicie dic q in cūlib⁹ eadē facit q faciūt Rhome varij mgrat⁹ vt eoz eqtatem nō exēplū iniquū seruet Jtez hz mērū impiū vi.l.ex omnib⁹ et.l. oīa.j.e.plura alia in.l. illicitas.ff.e. Jtem sollicitaē dz vt prouincia purgeť malis hoibus z sit qeta.l.pgruit.ff.e. Scda ps rubce ptz et potest allegari pro lege.

De officio prefecti vigilū.

Licet.ſ.cepit tractare de clarissimis h tñ spectabilis.vt.ff.e.l.iij.vñ etiā.ff.ponit inť alios spectabiles et qre hic ponit inť clarissimos vi.g. rubrice q dicit q h consideraūt pma tpa fm q non erat pfect⁹ vigilū Jmmo erat quidā q perat excubijs.ff.e.l.i. in fine Est āt pfect⁹ vigilū q a principe eligit vt curā habeat ne incendia contingant in ciuitate rhomana et vt contingētia extinguant Et debet p totā nocte vigilare adi esset noctua et calciat⁹ caligis ferreis incedere cū armis vt curā habeat oēs inclitos āmonē ne negligētia aliq incendia oriant et vt aquā habeant q extinguat incendiū Jtez de quib⁹ causis ipe pgnoscz vi.l.iij.ff.e.h.i.z pAzo. hic Qui dicit cū ipe pfectus vigilū sit spectabilis mix est qd ait pla.eū nō gerē hōres Jdeo q nō dormit de nocte.

De officio ciuilium iudicum.

Sciendū est āt fm Azo.q qdā dicebāt honorati et habebāt dignitatē talem vt sp pateret eis adit⁹ ingrediēdi cōsistorij principis aut secretarij ciuilium iudicū et q audiebant ciuiles causas aut sedendi cū ipis iudicibus et in aduentu suo salutabant vt.j.de offi.diuer.iudi.l. vl.eo tñ tpe q conueniebant vel agebant residendi cū iudicib⁹ non habebant facultatez.j.e.l.i.

De officio prefecti annone.

Annone vt publice functiones a quolibet debebant prestari si aūt aliqs vel pulegio vel pscriptione ptendat excusationē pfect⁹ ānone de hoc ipo cognoscit alioquī imponit ei pena xxx.libraz auri.j.e.l.i. Quid āt sit annona videbim⁹.j.de āno.z capi.administrā. ibi dicā et vñ prestant vectigal tributū ānona publica fūctio seu pēsitatio videbit.l.in .l.i.h titul⁹ in gl. xbi impendat.ff. de pub.et vecti.

De officio militariū Judicum.

Magister militū de curialibus vel priuatis personis nō habet iurisdictionē .j.e.l.i.et .ij.

De comitibus rei militaris vel tribunis lauacra prestent

De materia vi.l.vnicā.j.e.q claē tractat q comitib⁹ ducibus vel tribunis militū.i.vicarijs mgroz militū ciuitates vel curie non dñt cōpelli lauacra .i.balnea parare nec pro succendendo balneo dñt cōpelli ad pstationez pecunie hz illustribus viris z magistris militum indulgeť priuilegiuz.

De officio diuersoz Judicum.

Hoc ptinz ad officiū iudicum diuersorum.i.cuiuscūqz diuersitatis sint vt nō cōpellant matrēfamilias in publicum venire.l.i.j.e.hz cū vel p se in domo sua vel in ecclia vel p procuratorem possit respondere.qd si nō faciat/ in reb⁹ eius pcedūt cōmunia iura.si crimīalis cā ei obijciat dabit fideiussorē d iudicio sisti. si pōt.alioquī iuret.j.e.l.i.et in auct.vt

nulli iudi-ſ-nc̃ariũ vbi ꝓueiunt̃ masculi et re et ꝑbo pñt i ius vocari vt i publicũ trahãt. Itẽ obſeruari dz a quolibz vt honorati. excelſioꝝ viris exhibeãt debitũ hõrẽ et in ſedendo et in ſalutãdo vi. l. ij. ſ. e.

Vt omnes iudices

tã ciuiles q̃z militares p̃ administratiõez depoſitã p̃ quinq̃gita dies in ciuitatibus vel ceteris locis permaneant.

Hic tractat̃ q̃ ille q̃ geſſit publicuz officiũ eo depoſito ibidez dz remanẽ p̃ quinq̃gita dies nõ ꝓuatiz in domo ſua vel alicuiꝰ potentis vel in eccl̃a ſz publice añ eoꝝ ora q̃s nup̃ reperat et rñdebit ſup furti. ſuis vl̃ domeſticoꝝ t cõdemnat̃ in q̃druplũ. ſ. de aſſeſſ. l. iij.

De officio eius qui

vicem alicuius iudicis obtinz

Dictũ eſt. ſ. de mgr̃atibꝰ ordinarijs nã et vicarij de q̃bus dictum eſt ordinarij erant et in tp̃s certũ eligebant q̃ etiã erat ordinarijs p̃fixũ vt ipi vices ordinarioꝝ p̃ntiũ et viuentiũ ſupplerẽt nũc ãt ponit de his q̃ gerũt vices mortuorum, et abſentiũ et hi pñt agẽ q̃ ꝓtinẽt ad iuriſdictionẽ rcõrl. ꝙuicie ꝓter vltimũ ſupliciũ t mẽbri abſciſionẽ. ſ. e. l. iij.

De aſſeſſoribus et

domeſticis et cancellarijs iudicum

De iudicibꝰ et eoꝝ officijs. ſ. dictuz eſt. nũc videamꝰ de collateralibꝰ eoruz id eſt aſſeſſoribꝰ t domeſtic. t cancellarijs Et eſt ſciendũ q̃ aſſeſſor eſt q̃ ab eo cui data eſt iudicãdi ptãs rogat̃ vt ſibi in ꝓgnitiõe cauſe aſſideat vt eũ debito fine cauſaz decidẽ inſtruat nõ ãt metu terribili et neceſſitate aut incongrua libertate dz ad hoc ꝓpelli aſſeſſoꝝ. ſ. e. l. i Domeſtici ãt habebãt deputata ſibi officia in republica q̃ tñ agte nõ ſpecifi-

cant̃ in. li. hoc. Cancellarij ãt introducebant petitiões et ſupplicationes in curtã Dicti cancellarij eo q̃ ꝑerant cãcellis vel hoſtijs Dicit̃ enĩ cancellꝰ feneſtratũ hoſtiuz ad modũ crucis. p̃ eos eĩ patebant aditꝰ t acceſſꝰ Cancellꝰ enĩ hz et alias ſignificationes vt nõtur. ff. q̃ vi aut clã. Vel dicunt̃ cãcellarij q̃ dictata ſibi ab aſſeſſoribꝰ ſtridebãt t cãcellabãt. i. delebãt ad modũ cruc. ducta pẽna ſic ponit̃ ſ. de ſoluti. l. inducũ. et. ff. de ꝓba. l. chirogr̃phũ Item q̃ pñt cẽ aſſeſſoẽs vi. l. ij. ff. de offi. aſ. t q̃nto tp̃e vi. ſ. e. l. in conſiliarijs et q̃ ſit eoꝝ officiũ vi. l. i. ff. de offi. aſſe. et de ꝓuilegijs eoꝝ vi. l. velut. t. l. non paꝝ. ſ. e.

De annonis et capi

tatione adminiſtrãtiũ vel aſſeſſoꝝ aliorũ ve publicas ſollicitudines gerentiũ t eoꝝ q̃ aliq̃s cõſecuti ſt dignitates

De maioribꝰ t mĩoribꝰ mgr̃atibꝰ. ſ. dictũ ẽ. nũc ãt poĩt de eoꝝ ſolacijs vl̃ ſalarijs et q̃ ipi ꝓcipiebãt ſalaria i ãnois iõ poĩt de ãnois et capite. i. capitatiõe miniſtrãtiũ et aſſeſſoꝝ et alioꝝ gerẽtiũ publicas dignitates. i. q̃ dabant̃ miniſtrãtibꝰ publica officia. ipi enĩ ꝓter ãnonas ſolatia forte cõſequebant̃ in pecunia. ſ. de inoffi. teſt. l. vl. Itez ſciendũ q̃ ãnona dz ſalariũ q̃ cuiq̃ datur p̃ capite ſuo remunerationis cauſa Capitatio dicit̃ tributũ q̃ dat̃ pro capite liz hic ponat̃ capitatio p̃ eo q̃ dat mgr̃atibꝰ ſolacij cã pro remunerãdo labore.

De cõtractibus iu-

dicum vel eorum qui ſunt circa eos t inhibendis donationibꝰ in eos facendis t ne adminiſtrationis tpe ꝓprias edes edificent ſine ſanctione pragmatica.

Habet hic titul⁹ tres ptes Prima loquit de cōtractib⁹ Judices enī nō pñt cōtrahere cū subdit⁹ q de facili pñt vēditores circūuenire ꝓpter eoꝝ ptātem siliter et eoꝝ familie nō pñt contrahē ⁊ ncāria pñt cōparaē Scda dicit q nihil eis dari pt Tertia inqt ne edificēt ꝓpter suspicionē durante eoꝝ officio Jtē donatiōes eis facte nō ꝓfirmant interueniente consensu donāt⁹ nisi finito offcio.

De modo mulctaꝝ

que a iudicib⁹ infligunt.

Dictū est.s. de mgratibus fere omnib⁹ ⁊ quia ꝓmissuꝝ est eis defendere iurisdictionē suā pene vel mulcte indictiōe vt.ff.si qs ius di.nō ob.l.i. Jdeo ponit de mō mulcta. Quid sit mulcta Dicendum q est peccati aīaduersio pecuniaria arbitrio iud⁹ statuenda.ff.de ꝟ.sig.l. aliud.ℋ.i. Pena āt est corpalis.pecuniaria.et certa pro vt lege statut Jtez a pena nō appellat sed a mulcta Jtem qs pōt indicere mulctaꝝ Dic q maiores mgrat⁹ et vsq ad quē modū vel q̄ntitatem et qs sit ei⁹ effect⁹ et cui applicet et an remittat vi.hic Azo.

De defensoribus ciuitatum.

Dictū est.s. de maiorib⁹ mgratib⁹ scz prouinciaꝝ.nūc de minorib⁹.i.ciuitatū defensorib⁹ videam⁹ Jtē q̄liter constituant et qđ sit eoꝝ officiū vi.ℋ Azo.et nō hñt meꝝ necꝫ mixtū impiū in auct. .e.ti.ℋ.nulla. in fi. sed modicam coertionem.e.ti.ℋ.audiant.

De magistratibus municipalibus.

Supō.de mgratib⁹ ciuitatū.nūc de magistratib⁹ municipioꝝ vl villarum seu burgoꝝ Jn qbus satis dici pt eadem seruanda que dicta sunt in defensorib⁹ ciuitatū Jtem isti ꝑ tres menses ante dñt eligi q̄ incipiat eoꝝ administratō

De officio iuridici Alexandrie ciuitatis.

Ad illi⁹ iuridici officium spectat vt apud eum expediant legitimi act⁹ vt adoptio emancipatio testamentoꝝ ⁊ donationum insinuatio et siliuz ī.e.l.i. et.ff.e.l.i.

Tituli secundi libri Codicis

De edendo.

Glo. rubrice continuat: Dictum est.s. de magistratibus sequitur de iudicijs que per magistratus exercētur et ꝓmo de edendo qđ est ꝓpatorū iudiciorum et vide glo.alle. que notat q triplicit dicit de edendo.primo actionū.secūdo rationum. tertio instrumentorum Et sciendum q de edendo idem est dicere .i.demonstrando. Jta exponit glo.ff.e. in rubrica Azo exponit.i. de editione faciēda. subaudi eorum que necessaria sunt in agenda causa. Et quare dicitur de edendo per gerundiū et non de editione et quare nō subiunxit actionem. vi.ff.e.in rubrica Quid sit edere actionem et qđ sit actio et qualit fit editio

actionum Et quid sit ratio et quibus et qualiter et cui et quando et quoties ratio sit edenda et qualiter contra eum qui non edit sit agendū et qđ continea tur noīe instrumentorum et qualiť fit editio instrumentorum vi.hic Azo.

De in ius vocando

Glo.rubrice continuat.Omne iudi/ciū ab hoc edicto incipit infl.de pe.te. liti.ℋ.fi. Jdeo de eo dicit Jn ius voca/re est aliquē citare et sic tractat hic de citatiōe ⁊ ci⁹ modo et p onit psonas q̄ nō pñt citari vel vocari in ius de qb⁹ in.l.ij.ff.e. Jn ius aūt vocare est iuris experiendi causa vocare .l.i.ff.e. addit Azo.apud cū qui ius dictur⁹ est.i. vt experiať actor an ius cōpetat sibi an ñ et vi.glo .in.d.l.i. Et qs potest in ius vocare et dic qlibet cui⁹ nō reprobať vocatio vt hoc edictū sit prohibitorū sicut al'.ff.de procurat.mut⁹.ℋ.cū querit fm Azo et quotuplex est in ius voca/tio vi.hic Azo.

De pactis.

Glo.rubrice continuat.metu iudiciō/rum pueniť ad pacta et trāsactiones ideo de his interserit Est aūt pactū duo rum vel pluriū in idē placitū et cōsen/sus ad aliq̄d dandū vel faciē dū.l.i.ff.e. in prin.iūct.glo.vbi lati⁹ et dr̄a pactio ne Jñ etiā pact.nomen appellatū est vt ibi dicit.declara vt in gl.in.l.i.ff.e. Ad quos porrigunť vires pactor dic q̄ re gulāriť pactū ei dr̄ obesse et pdesse cū quo factū est et nō alij nec in re alia.ff. .e.l.si vn⁹.ℋ.pacta Et ē dīa inter stipula tiōez pactū ⁊ pollicitatōnē Stipulatio fit p interrogationē p̄cedentē ⁊ pmis/sionem sequentem .ſz pactū et pollici/tatio sine interrogatione.et dr̄ aūt tñ pa/ctum et pollicitatio q̄ pactū est duorum vel pluriuz qđ fit sine aliqua interro/gatione Exēplū promisi tibi dare x.si ne aliqua inkrogatiōe vel chirogpho et tu consensisti pmissioni. ⁊ vi.g.in.l. iurl.gentiū.ℋ.igiť.ff.e.q̄ ponit multipli/citer exēplū de nudo pacto ſz pollicita tio est vni⁹ tm̄ promittentis .l. pactū .ff.de pollici.vt si promisi tibi sine inter rogatione dare x.tñ nō cōsensisti erpsse vi.pa.in.c.i.eẋ.e. et hoc pactū et polli/citatio licz de iure ciuili nō pariāt acti onez sec⁹ tñ de iure canonico de pacto vi.c.i.eẋ.e.de pollicitatiōe.c.iij.e.ti.

De trāsactionibus

Glo.rubrice cōtinuat. de pact.in ge nere dixit.nunc in specie Est aūt trās/actio de re dubia vl' lite incerta nō fini ta non gratuita pactio.l.i.ff.e.⁊ intelli/ge litl.pñtem vel futuraz vt pbať in.l. eleganter.ℋ.si quis.ff. de condic. inde. Dicitur autem transactio quasi actio/onis transitio.ab actione enim transit qui transigit licz sīa sit lata trāsactio valz si appellatio interceſſerit vel appel lare potuit.l.post rem.ff.e. Jdem si non sit appellatū iudicatū tñ esse negeť vl' si ignorari potest appellatū .l. p⁹ rem.ff.e de effectu transactionis vi.l.pe.ff.e.

De erroze calculi.

Glo.rubrice continuat.dixit de trans/acti.in cui⁹ cōputatione quandoq̄ er/ratur Jdeo de tali erroze dicit Et dic de erroze calculi.i. cōputationis que fi ebat olim per lapillos.qui dicūtur cal/culi eo q̄ non impune pedibus calcan/tur vi.glo.i.in.l.i.ℋ.e. Et dicitur calcu/lus quandoq̄ cognitio cause.ℋ.de iudi: rem non nouam quandoq̄ pro senten/tia.ℋ.de ap.si actor quia calcatur id est terminatur Et an error calculi viciet transactionem vel sententiaz dic vt in

l.i.ff.q̄ sen. sine ap.resci. vbi probat q̄ sic si error est expressus de quo ibi latius

De postulando.

Glo.rubrice cōtinuat. q̄ in iudicijs de q̄q̄ initijs dixit.s.de edendo vel in ius vocādo sit necārij aduocati ideo vel his dicit Et expone postulando.i.aduocādo vel patrocinando Et est postulare desiderij suum vel amici sui coraz eo q̄ preest iurisdictioni in iure exponē vel alterius desiderio cōtradicere.l.i.§.postulare.ff.e.glo.in.c.fi.eē.e.l.quisquis.§.e.que semper allegatur ad hoc q̄ procuratores debent stare in iudicio. Et interdicit ibi etiam imperator ne procuratores et aduocati hinc inde dicant sibi pucia dimisso principali negocio sicut multi faciunt et male et aduocat⁹ nullum faciet contractum cum litigatore quem in propria recepit fide neq̄ aliquam pactionem.d.l. quisquis.§.preterea.

de aduocatis diuersorum iudiciorum.

Glo.rubrice p̄tinuat. s.de postulando dixit nūc de psonis postulantibus vel sic fm Azo.dictum est.s.de aduocatis in genere hic autez tractat in specie scz de aduocatis quibusdā qui necesse habebant coram certis presidibus et ptātibus aduocare et in certo foro seu iudicio Et sunt aduocati quicunq̄ causis quoquo studio patrocinantur.sunt enī qui dant consilium et scribunt in cauſ et dant patrocinia et hi etiaz dicuntur milites seu militare§.e.l.aduocati Qualiter autem eligantur et dic q̄ ita demū si prius per statuta tpa legum eruditioni noscatur inhesisse§.ti.proxi.l. iubemus.§.nec de cetero, et dic statuta tempora.i. quīquēnij vt ptz in proemio.ffroz.§. sed quia solitum est ibi et in quinti anni meta.et vi.l. nemini§.e. et a quibus debent abstinere et quib⁹ debeant gaudere priuilegijs vi.s. de assesso.et ibi in.l.velut.

De aduocatis diuersorum iudicum.

Glo.rubrice continuat. superiori titulo dixit de illis aduocatis qui adhuc sunt ī officio aduocatiōis sz hic loquit̄ de illis qui deposuerunt officiū vt ptz §.e.l.i.et.l.iubemus.§.ad hoc.et glo.rubrice excusat supfluitates istarum rubricarum et ponit differentias eaz vt ptz in ru.quia hic de priuilegijs aduocatorum qui deposuerunt officium vt ptz in.l.i.huius ti.vi.glo.

De aduocatis fisci.

Glo.rubrice continuat.q̄ quedā specialia seruantur in aduocatis fisci ideo ponit de eis Est enim speciale in aduocato fisci.nam causa p̄uati decisa velamento absentie p̄ioni cause nō restauratur sec⁹ ār est in causa fiscali qđ tamē non exprimitur nisi in casu vnico.i.cuz fiscus alij facit p̄uersiam stat⁹ .s.de postulando.l.velamento.et.§.e.l.vl. Itē q̄ extitit aduocat⁹ fisci postea p̄ fiscum in eadem causa non aduocabit etiā si salarium nō pcepit.§.e.l.i.et.ij. nisi pro his quorum est tutor vel curator.ff. de postu.l.vl.sz interiz dū est generalis aduocat⁹ fisci in nulla cā p̄ fiscuz aduocabit nisi pro p̄dict. psonis sz si est aduocat⁹ p fisco in speciali causa etiā interiz in alia bene p̄t postulaē p̄ eū Itē iniūgit̄ ei ne fiscalia p̄moda occultet ne ve calūnioſe p̄uatos faciat p̄ueniri §.e.l.pe.

De errore aduocatoz et libellos seu p̄ces p̄cipientiū.

Quia aduocati de quib⁹ dictum est errant qñq̄ ī officijs suis exequēdis/ tō ponit de erroribus eor̄ ⁊ ea occasione subijcit de errore scribentium libellos conuentionales vel libellos precum. Et est sciendū q̄ aduocatus qñq̄ errat in facto qñq̄ in iure Et qñ talis error noceat vel nō Dic sim facto dño presente ⁊ non p̄dicente p̄iudicat dño sed dñs p̄t corrigere errorē aduocati vsq̄ ad sñiaz. l.i.ūct.gl.j.c.de quo tñ lati⁹ in .l.i.⁊.l.vl.j.c. Vbi āt errat in iuē qñcūq̄ licz mihi corrigere errorē fm oēs sīus aliē dicere ostendā vsq̄ ad sñiaz fz glo.in.d.l.fi. Jtē qñ error scribentium libellos vel preces principi offerēdas nocz hic tractaē et dic q̄ iste error silis est errori aduocati fm glo. rubrice dic ergo vt dixi de eo q̄ mihi p̄iudicat me p̄nte et nō p̄dicente vt in errore aduocati dictū est nisi pbo p̄riū vt j.c.l.ij.

Vt que desunt aduocatis partium iudex supleat.

Glo.rubrice continuat. si errent aduocati dictū est q̄d iurl. nūc si min⁹ dicant Et supple in iure nō in facto ad rubricam vnde iudex p̄t supplere de iure et qñ dicitur supplere de iure vi. exemplū in glo.rubrice De facto vero iudex nō p̄t supplere regl'ariter. et qñ et q̄liē iudex supplere debet vi.glo.et pa.in.c.bone.j.de postu.prela. p bar. et bal.in.l.vnica.j.c.p bar.in.l.iij.§.hoc āt iudiciū.ff de dam.infect.per glo.in.c. cupiētes.§. ceteruz de elect.in vi.et in.c.pia.de excep. in vi.

Ex quibus causis infamia irrogatur.

Glo. rubrice continuat. quia a postulando de quo dictum est remouētur infames ideo de his p̄or Est āt infamia fame priuatio siue diminutio. fama aūt siue opinio vel extimatio idem significant vt hec tria ensis mucro gladius Et est fama illese dignitatis stat⁹ legibus ac moribus cō probatus et in nullo diminutus fm Azo. que ex proprio delicto auctoritate legum aut extinguitur aut diminuitur .ff. de var.et ex. cogni.l. cognitionum.§. extimatio. Est autem duplex. aut infamia iuris ⁊ dicitur illa que irrogatur per sententiam vel ipso facto in casibus ī q̄bus iure cauetur duntaxat. de quibus vi.per tex.et glo.bo.iij.q.vij.§. porro.et.l. athletas.§.calumniator cum.§.se.⁊.l.i.ff.de his qui no.infa.et dicit pa.in.c.testimonium eē de testi. tenēdā hanc regulam q̄ regulariter omnes infames fm.ll. sunt infames fm ca.hoc p̄bat tex.nō. in.c. omnes vero.vi.q.i. notat Jnno. in.c.qualiter et quando.ij. eē de accu. secundum eum Alia est infamia facti que potius dicitur infamatio secundū pa.in.d.c.testimonium vt si iudex non cognita causa dixit aliquē perfiduz vl' calumniatorē . vel si pater increpando filium dixit aliquid in suo testamento j.c.l.ea.et .l. verbum. et.l.interlocutio et.ff.e.l.ob hec. quandoq̄ etiā ordine iudiciario seruato si iudex condemnat procuratorem meum nomine meo de furto apud bonos ⁊ graues non effugio infamie notā .ff. de obse.l.honori. et.l.licet Jtem infamia facti est q̄ quis non est de ltīmo mr̄imonio fm Azo h̄ qui dicit q̄ de hac infamia facti modicum in iure traditur et vi. de effectu cuiuslibz infame h̄ per eum. Est⁊ tertia īfamia canoīca que causaē ex q̄libet peccato mortali. vt in.c.infames. vi.q.i.et ibi glo.fm pa.in.d.c.testimonium.

De procuratorib⁹.

Glo.rubrice continuat. q̄ siles sunt p curatores aduocati.ī quibusdā Jdeo ꝺ his posuit.q̄ñq; tñ differūt vi.gl.rubrice Et quō differt iste titulus ab illo .f. mādati.Dicenduz q̄ hic in pcuratore iudicioz nisi in duab⁹.ll.ff.e.pcuratorez .l.si preciū. Jbi de procuratoē negociorum Jtem hic de officio pcuratoris Jbi de actiōe mādati ita dicit hic glo. rubrice Est āt procurator q̄ aliena negocia mādato dñi administrat.ff.e.l.i. Et dī mādato dñi q̄ si sine mādato gerit negotia dī negocioz gestor vi.ff.e. in rubrica Et p̄t q̄libz esse pcurator q̄ nō ꝓhibet q̄ edictū de pcuratorib⁹ est ꝓhibitoriū scilz certaz psonaz sz pmissoriū reglarit oīz vi.in.l.mut⁹.ff.e.cū q̄ritur.ff.e.ꝛ in.c.i.e.ti.in vi.

Ne liceat potentioribus pīocinīū litigantibus prestare vel actiones in se transferre.

Glo.rubrice continuat. dixit de licita pcuratione et ei⁹ occasione sequit hic et in alijs titulis de illicita nā oīa mala exēpla orta sunt ex bonis rebus vt ait Salusti⁹ ita dicit gl.rubrice Et est sciendū q̄ hic ñ loquit de q̄buslibz potētionibus aduersario p̄ quē prestāt pīocinīū sz de eo q̄ terribilis est et minacē feruorē oñdē p̄t.f.q̄ me.cā.l.p impssionem ꝛ sic ꝓhibet ne potētes ratiōe officij nō diuitiaz q̄s timēt hoīes ratiōe prelationis et q̄ de facili p̄nt ostendere minacē feruorē alijs . ne in se suscipiāt vel transferant cessiones actionū inferioz et ne talib⁹ prestēt pīocinīū.i.auxilium sub pena amissionis cause et sic q̄ aduocat pīocinīū potentiū amittit causaz.l.i.et.ij.f.e. Jtez an et q̄n valz cessio actionū vi. plene in.c. ex pte eē de alie. iudi.mu.causa fac.p gl,et doct.

De his qui potentioz noīe titulos p̄diīs affigūt vel eoruz noīa in litem p̄tendunt.

Glo. rubrice continuat. supiori titulo ꝓhibuit actorē aduocare potentl. pīocinīū. nūc eū in reo ꝓhibz. vel sic fm Azo.sicut q̄s in cōuenīē do aliuz non debet sibi aduocaē pīocinīū potētioz vt.s. dictū est Jta et sic̄s cōuenatur ab alio de p̄diīs vl' de iure .i.futute p̄dioz q̄ possidet nō debet in errorē agētis secū.affigere p̄diīs de q̄b⁹ agit titulos.i.subscriptiones vel cedulā quādā scz q̄ contineat hoc est p̄diū talis potētis Jtem ei⁹ nomē nō debet pretendere in litem id est non debet nominare q̄si res sit talis potētis de qua agit cū in veritate non sit.si āt possessor faciat cōn amittit causam etiāsi sit iusta et aliter punitur et qualiter ipe et potentioz punief vi.hic.l.vnicā iunct.glo.

Ut nemo priuatus titulos prediīs suis vel alienis imponat vel vela regia suspendat.

Glo. rubrice continuat.superiori titulo dixit q̄ sua erat aliena. nunc quando suam vel alienam dicit suam Et dic titulos prediīs suis vel alienis imponat titulos scz imperatoris vel regis vel vexilla regia ¶ Dic sic fm Azo. Et hoc titulo prohibeor denotare predia que possideo esse mea per titulos sicut superiori titulo prohibeor titulis impositis prediīs meis denotare predia esse potentiorum.hoc enim speciale priuilegium est imperatoris vt eius predia titulorum inscriptionibus legā tur vel velis regijs suspensis denotentur Et q̄d si quis ferat p̄rium vide hic .l.i.et.ij.f.e.

Ut nemini liceat sine iudicl. auctoritate signum imponē rebus quas alius detinet.

Glo. rubrice continuat. supiori titulo dixit de vexillis ꝛ. hic generaliꝫ de signis. ꝑt allegari rubrica vt lex Et si cōtrariū qs fecerit pñt signa p possessorē ꝑpria auc̄te ꝟmoueri. l. i. ff. e. Et dr̄ñt iste et superior titul⁹ q superior hz locū añ litl. cōtestl. iste etiā post litl. contestl. Itē superior loquit qñ p titulū vel vexillū denotabat rē esse possessorl. b si p aliud etiā signū vi. gl. rubrice alt.

Ne fiscus vel respublica ꝓcurationez alicui patrocinij causa in lite prestet.

Expone fiscus vel respublica. i. ꝓcurator fisci vel reipublice ꝟm gl. rubrice sicut potentiores hoīes ꝓuati et singulares ꝓhibent ꝓcurationē suscipe patrocinij cā ita et multo magl. ꝓhibet fiscus q est potētissim⁹. i. procurator fisci vl imꝑator etiā ob id qđ sibi debet aut qđ sibi donat ꝓcinū prestare litigantib⁹ vel ꝓcurationē suscipe. ff. e. p totuz ne iniuriaꝝ inde nascat occasio vñ iura nascunt. ff. vñ vi. l. meminerint.

De negocijs gestis.

Glo. rubrice cōtinuat. s. dixit de negocijs gestl. ex mādato nūc qñ sine mādato Dat ār actio negociorꝝ gestor ei q gessit negocia altēi⁹ sñ mādato vt si ffeci domū tuam sine iussu tuo ago hac actōe ad expensas vi. lati⁹ qđ dixi. ff. e.

De his que vi met⁹ ve causa gesta sunt.

Gl. rubrice cōtinuat. s. dixit de negocl. gestl. q ab alio gesta rata habem⁹. nūc đ his. q a nobis infirmant Est aūt met⁹ instāt. l. vel futuri periculi causa mentis trepidatio. ff. e. l. i. et oportz metū cē pñtem licz periculū nō sit pñs. nec sufficit illud suspicari inferēdū. l. metus i. ff. e. Vlis ār est maiorl rei impet⁹ cui resisti nō ꝑt. ff. e. l. ij. Et de ꝑctibus facti. metu vel vi An valeāt vel nō tractatur in hoc titulo. et vi. in. c. abbas eꝝ. e. et qđ dixi. ff. e.

De dolo malo.

Glo. rubrice continuat. dixit de restitutiōe iure actionis qđ met⁹ cā. nūc đ ea q dat iuē actōis. de dolo Et dī de dolo malo ideo q est bon⁹ dol⁹ et mal⁹. ff. e. l. i. Bon⁹ dol⁹ q fit p̄ hostē vl latronē vñ qs dī bone indolis q̄si bonū doluz intus habens. i. solertiā vel ingenium ꝛ sic bon⁹ dol⁹ idē ē qđ solertia Est ār dol⁹ mal⁹ calliditas fallacia et machinatio ad circūueniendū fallendū et decipiendū. ff. e. l. i. ℌ i. Calliditas est in tacendo. fallacia in mentiendo. machinatio in arte ꝟboꝝ et sic p̄cipaliꝫ sī tria scz calliditas in corde. fallacia ī ore. machinatio in ope Itē allegans dolū euz probabit vi. Joh. an. in regl̄a scīēti. de re. iurl. li. vi. et vi. in. c. ij. de renū. in vi. vbi. etiā dic̄. g. q dol⁹ ꝓbat ex ꝓiecturl.

De in integrū restitutione minoꝝ xxv. annis.

Glo. rubrice ꝓtinuat. dixit. s. de restitutiōe q dat iure actiōis nūc de ea q dat iudicl. officio et p⁹ q dat mīoꝝ ꝑmittēdo gñalē titulū postea spēales suppōnēdo Est ār restō in itegꝝ ꝓrl. iurl. vel stat⁹ reintegratio p quā ecclia vl mīor vl etiā maior ex iusta cā restaurat Mīorez ītellige xxv. ānis. l. i. ff. de mīno. et isti āni ꝓputant de momēto ad momētū. l. iij. ℌ idē puto. ff. de mīo. ꝛ si deficēt hora ñ dicerēt maior vñ ñ sufficit vltīma die vl horā attigisse ꝛ si ī vltīa hora defraudaret restitueret. d. l. iij. ℌ idez puto. ꝛ si qs fuēit ī bisexto nat⁹ isti duo dies ꝓputabūt ꝓno vtibidē ꝛ vi. qđ dixi. ff. e.

De filiofamilias mi nore.

Glo.rubrice continuat.dixit de restitutione in genere nūc in specie.et pmo i specie psonaꝝ scz filiofa. cuiꝰ restitutio pīi pficere videbaꝫ et ideo etiā sibi deneganda ꝙ tñ daꝫ vt hoc ti.et.ff.de mino.l.iij.§.ꝙ vtrū.vel sic fm Azo.de minore in genere dictū est.nūc āt spēaliter ponit de minore filiofa. quē nō esse restituendū videbaꝫ q. p hoc eiꝰ pīi maiori subuenireꝫ qđ nō fuit pretoris propositū ꝙ tñ ꝑtū ē vex nā nō solū pīis ꝙ filij videt interesse cū et filiꝰ ex ꝑctu suo dū est in ptāte in solidū ꝓueniatur vel factꝰ sui iuris cōueniaꝫ in q̄ntū facere pōt.d.l.iij.§.ꝙ vtrū.et.j.qđ cū eo.l. eiꝰ.et.l.si ex alio. ꝙ et filij interest q. z si patris bona ꝑt debita publica a fisco occupanꝫ peculiū eiꝰ sepatur ex cōstōe claudij.d.l.iij.§.ꝙ an hoc.si q̄ filiꝰ cōueiatur postulat auxiliuꝫ siue pīe iubente cōtraxit siue nō.excipiꝫ mutuum qđ si patre iubente accipiat nō iuuaꝫ vt i.d. .l.iij.§.ꝙ an hoc.z intellige de filiofa.minore.xxv.ānis qđ hic dī vt ptz ex rubrica et ex.d.§.ꝙ vtrum.

De fideiussoribus minorum.

Glo.rubrice continuat. de minoꝝ diꝫ dixit nūc de eoꝝ fideiussoribꝰ Et sciendū q. vbi minor sui facilitate decipiꝫ et iō restitui ꝑt fideiussori nō succurriꝫ siue restituaꝫ minor siue nō.si tñ fideiussor soluerit vel condemnatꝰ fuerit ꝑt agē p̄ minorē actiōe mādati ꝙ minor ꝑt etiam petē restitutionē aduersꝰ fideiussorem j.e.l.i.z.l.in cause.i.ff.de mino. Item si minor fuerit deceptꝰ dolo alteriꝰ tunc bene succurriꝫ fideiussori.l.ij.j.e. Quod āt dictū est in fideiussore et in mandatore et constitutore z quolibz q. p minore interuenit est intelligendū j.e.l.i. et.d.l.in cause.ff.de mino.

Si tutor vel curator interuenerit.

Glo.rubrice continuat. Qñ interuenit fideiussor in ꝓctu miōꝝ dixit nūc qñ tutor vel curator interuenit Et sciendū q. minor deceptꝰ restituiꝫ vbi cōtraxit tutore vel curatore autore et hoc ꝓcedit in his q. gesta sunt in iudicijs et in his q. ex.j.e.l.ij.de quo ibi latius.

Si in cōmuni eadē q. causa restitutio in integrū postuleꝫ

Glo.rubrice cōtinuat. De negocijs miōꝝ tm̄ gestū.dixit. nunc de illis q. cuz alijs hñt cōmunia Et est sciendū q. licet minor deceptꝰ restituaꝫ tñ illa restitutio nō ꝓdest alteri maiori cū quo rē vel causā hz coēz rōne cōmunionis vl̄ societatis.j.e.l.vnica.ꝓdest tñ qñq̄ priuilegiū miōris maiori vi.l.si coēm.ff. quēad. fui.amit.

Si aduersus rē iudicatam.

Glo.rubrice cōtinuat.de ꝓsonis dictū est.nūc vero de negocijs Et expone si aduersus rē iudicatā.i.aduersꝰ sniaz latam p̄ miorē An restituiꝫ in integrū et dicit q. sic vi.per totum j.e.

Si aduersus vendi tionem

Hic tractat si miōr vēdit rez aliquā q. fuādo fuari ꝑt in q. iuder interposuit auctē suā et decretū an adhuc ꝑt restitui si doceat se esse lesū z.dic q. sic j.de admīst.tu.l.lex.et de p̄dijs mio.l.siqđ. si tñ iurat non ꝓuenīe miōr tūc n̄ petit restitutionē in integruz.auc. sacrā j.e. nō tñ repelliꝫ miōr ꝑter tale iuramētū a iure cōi Ecce si iurat minor nō ueniturꝫ p̄ trāsactionē/ ꝑtextu flōꝝ īstrumē toꝝ veniet p̄.l.si ex falk.§. de transact.

Item si minor vēdidit p̄diū sine decre
to iudicis et sic venditio nō tenet si iu/
rauit se nō ventur⁹ p̄ vēditionē tñ cōi
iure nō p remediū restitutionis rez vē
dicabit q̄ p̄ctus ipo iure nō tenet p.l.
nō dubiū.s.de legl.⁊ consti .⁊ vi.gl.ff.ī
.c.cū causa ēt de empt.⁊ vendi.si autez
vendit ea q̄ seruādo seruari nō p̄nt re/
stituīt minor ꝓpter enorme damnū vel
fraudis ꝓsiliū.ff. de mino.l.et si sine.ℱ.i.

Bi aduersus vendi

tionem pignoris.

Non solū aduers⁹ alias vēditiones vt
.s.titu.pxi. sed etiā aduers⁹ venditio/
nem pignoris p̄t minor petere restitu
tionē in integrū.et sic iste titul⁹ spēali/
or est q̄z p̄cedēs vnde si creditor pigno
ris rei mīoris ipm pign⁹ distraxit mīor
lesus petit restitutiōez.l.i.ℱ.e.hoc verū
si magno damno afficiat vt ibi.

Bi aduersus dona/

tionem.

Sciendū est q̄ minor cū decreto vel si
ne decreto donare nō p̄t vt.ℱ.si ma.fac.
ra.ha.l.vl.ℱ.vl.⁊ ideo restitutio locū ñ
hz.ff.de mino .l. in cē ꝛz in casibus do/
nat mīor puta mercedes p̄ceptoribus.
nō q̄s mīmas poterit ꝛz pro facultate
p̄timoniꝫ p dignitate nataliū cōstituet
Item alimenta pntibus et cognat.da/
bit et eis sepe solennia munera mittet
ꝛz et ceteris interdū alimenta dabit sez
si hoc expedier pupillo. et he donatio/
nes fieri debent cū decreto vt tñ si fie/
rent īmoderate restitutio locū habz.ff.
de administrati.l.cū plures.ℱ.cū tutor.

Bi aduersus liber/

tatem.

Hic tractat si minor ꝓ libertatem q̄ iaz
cōpetijt velit restitui nullo modo p̄t
nisi ex magna causa hoc a principe fue/
rit assecut⁹ vt si manumissio fuī p̄tinz
ad euersionē toti⁹ dom⁹ minor.l.i.et.l.
fi.ℱ.e.si tñ dolo fuī manumīsit agit acti
one.de dolo.l.ij.⁊ ibi glo.ℱ.e.

Bi aduersus trans/

actionem vel diuisionez minor restitui
velit.

Hic tractat An minor lesus in diuisio
ne rei cois vel transactione facta in re
cōi restituat Et ē dicēdū q̄ si cū trās/
actio tenuit vel diuisio.si vo transactio
nec diuisio tenuit nō est nēaria restitu/
tio vi.l.i.et glo.ibi et.l.ij.ℱ.e.et debz ita
fieri restitutio vt vnusquisq̄ suū hab e
at.l.i.et.ij.all'.Quid āt sit trāsactio vi.
.s.de trāsact.⁊ ibi.dixi.Diuisio fit int
dños coēs vni⁹ rei q̄n hāc volūt divi/
dē si tunc valet diuisio ⁊ minor p cū le
datur p̄t restitui iurib⁹.s.alle.

Bi aduersus soluti

onem a debitore vel a se factam.

Hic tractat si minor soluit debitum
suo creditori quō p̄t restituī si fuerit le
sus vl'ēp si debitor soluit minori ⁊ ipe
ꝓsūpsit min⁹ bñ Forte cū turpib⁹ ⁊ in
honestis mulierib⁹ An posset restitui
de hoc est glo.in.ℱ.nūc aūt admonendi
inst.q̄b⁹ alie.licet vel nō.Et distingue
triplicem liberationez debitor.l. soluen
tis minori Prima est plena que fit mi/
nori sine aūcte tutoris si ipe minor pe/
cuniā habet saluā vel locupletior est fa
ctus tūc liberatur soluēs nō ipo iure
sed p exceptionem nisi esset adult⁹ sine
curatore vt in.d.ℱ.nūc aūt et.ff. de solu
ti .l.in pupillo. Secūda est plenior libe
ratio cū fiat solutio cum aūcte tutoris
tunc enī debitor libēat ipo iure ꝛz mīor
p̄bata lesione restituī.l.i.ℱ.e. Pleniſſi/
ma cū in solutione inīcuenit auctoritas
iudicis et tunc nō restituī minor si re
cepit solutionem aūcte iudicis ser⁹ in
venditiōe.l.si q̄dā.ℱ.de p̄dīs mino. Ra
tio q̄ vēditio fit ex volūtate ꝛz solutio

ex necessitate de quo in.d.ℋ nūc aūt admonēdi.et glo.in.l.i.ℐ.c.

Bi aduersus dotez

Tractaℓ An mulier ꝓmittēs dotez imensaz marito vel solucus et ꝑ hoc lesa restituaℓ vel si adeo magnā ꝓmitteret amore bacchata quaz ꝑ debitℓ.solue non possit vel dare An restituaℓ ⁊ dic vt in.l.vnica.ℐ.c.et in.l.siue genera vel .ff.de iure doti.vbi habeℓ si mulier promittat vltra ꝓ̄monīū dotez/ nulla est ꝓmissio ipo iure q̄tēꝰ excedit vires patrimonij dicta.l.siue generalis.Idē q̄ si curatoꝛ ⁊ vl̄ tutoꝛ ꝓmittat dotem vt ibidē dicit nisi vbi curatoꝛ vel tutoꝛ promittit aīo donādi vl̄ decipiēdi. tūc enī tenet in ꝓ̄iudiciū curatorℓ si aūt tm̄ cōstituat in dotem q̄ ꝓ̄ debitis soluere nō ꝑt tunc restituiℓ.ff.de mi.l. si ex causa.ℋ in doℓ.De mā.vi.bal.in.d. .l.vnica.quō contingere ꝑt q̄ mulier vel eius heredes restituanℓ cū ipo iure dotē repetere possint soluto matrimonio.

Bi aduersꝰ delictū

Glo.rubrice cōtinuat. q̄liter in cōtractibus minoꝝ succurraℓ dictum est.nunc si in delictℓ.ḃ tractaℓ An mīoꝛ potest restitui aduersꝰ delictū vt si furtum vel aliq̄ hmōi cōmiserit.et dicit q̄ non quia maloꝛ mores infirmi aīm̄ ℓ excusat.l.i.ℐ.īmo si agaℓ p̄ eū crimīaliℓ pōt.suspendi ad furcas vel torqueri supplicio ℔ flagicij q̄litatē. et hoc si ex animo delinquat vīs.glo. in.d.l.i.vīs tñ de hoc qđ dixi.ff.ḋ mino.q̄ iudex ꝑt imponere minoꝛi penā mitioꝛē vt ibi Et qđ dictū est intelligiℓ de minoꝛe q̄ est doli capax et qui est proxim̄ pubertati.l.impuberem.ff.de furt. Et proximus pubertati dī duplicit vel quo ad contractū celebratū vel quo ad delictū cōmittendū ℙrimo casu dī proxim̄ pubertati q̄ excessit mediū tp̄is qđ est inter infantiaz et pubertatē de q̄ in.ℋ pupill̄.inſſl.de inuti.stipula.ff.ad silleia.l. accepto.ℨ quo ad delictū q̄s est proximus pubertati q̄ ꝑ dimidiū annū seu ꝑ vi.mēses distat a pubtate vi.gl.⁊ doc. in glo. ℵbi ꝓ̄ima.in.c. continebaℓ ex̄ de despon.impu.

Bi aduersus vsucapionem restitutio postuleℓ.

In hoc titulo tractaℓ An minoꝛ in vsucapione rei sue restituaℓ.et est dicēdum q̄ sic in casib̄ in quib̄ currit p̄ eū vsucapio.l.vnica.ℐ.c. Et idem in ꝑscriptione vt ꝓ̄z in gl. Vsucapio ꝓcedit in mobilib̄ ℨ prescriptio in īmobilibus Jus tñ sepe vtitur ꝓmiscue.

Bi aduersus fiscum

Glo.rubrice cōtinuat.de ꝑsonis minoꝝ et rebus et negocijs aduersus que restituunℓ minores dictū est. nūc de ꝑsonis dicenduz aduersus quas restituuntur Est aūt fiscꝰ camera vel bursa imperatorℓ.vel principis.C.de iure fis. li.x. Dictꝰ fiscꝰ q̄i fixus ad solnendū.si ergo minoꝛ contraxit cū procuratoꝛe fisci et ꝑ eū lesus est aduersus eū restituiℓ minoꝛ sicut p̄ priuatū q̄ fiscus non debet minoꝛi p̄iudicare.l.i. et quasi ꝑ totū.ℐ. .c.et ibi latius vi.

Bi aduersus creditoꝛem.

Et q̄s dicitur creditoꝛ vi.hic gl.rubrice que dicit q̄ hic creditoꝛ capiℓ pro mutuatoꝛe al̄ creditoꝛ dī oīs q̄ ex contractu sequiℓ fidem alteriꝰ nam crediti appellatio generaℓ est.l.i.ff. de rebꝰ cre. Et an minoꝛ restituaℓ aduersus creditoꝛē.i. aduersus eū qui sibi pecuniā mutuauit quā amisit ludo taxilloꝝ vel aliter dilapidauit et aduersus cautionem quā eo noīe prestitit Dicendū q̄ sic vt

in.l.fi.ff.e. Et iste titulus est multū ge/neralis q loquit de minoribus ꝫ titul⁹ ff.ad macedo.disponit de filiofa.

Bi vt se ab heredi/

tate abstineant.

Tractatur hic an minor posset restitui aduersus aditionē vel hereditatē quā adijt si ledat. ⁊ dicendum q sic in alijs ita etiā minor adiuit hereditatē minus lucrosam vel agnouit bonoꝝ possessio/nem vel ex trebelliano recepit heredi/tatis restitutionē restituit in integruꝫ causa tñ cognita.l.ff.e.Et in restitutio/ne hmōi dāda minori que tñ fieri debz causa cognita/vocari debent creditores vt intersint.alioquī est nulla restō. .l.etiā.§.vl.ff.de minori.et in aut. si omnes.ff.e.

Bi vt omissam he/

reditatem vel bonoꝝ possessionez vel q̄d aliud adquirat.

Supple minor restitui petat. Vñ scien/dum q minor nō solū restituit quando certat de damno vitando ꝫ etiā in lucris omissis vel repudiatis minori succurritur.si q repudiauit hereditatē delatā sibi minor et si repudiatio tene/at/cōmuni iure restituit minor vt liceat ei hereditatē adire.l.i.et.ij.ff.e.

In quibus causis

in integrū restitutio nō est necessaria.

Glo.rubrice continuat.dixit.s.quā/do restitutio est necessaria q est lesio ⁊ datur.nūc quando nō.q nō est lesio in sequentib⁹ ti.vsq; ad ti.vbi et apō quē Et sciendū q mlte sunt cause in qui/bus restitutio nō est necessaria vt ecce si ipo iure deficiat p̄ctus q non inter/uenit tutor vel curator.l. ſi curatorē.ſ. de in integ.resti.mino.et inſſl.de au.tu.in prin.et.§. vñ i his. Idē si deficiat q nō interuenit decretū vt.ff.si ma.fac.ra.ha.

.l.vl.§.vl.et de p̄dijs mi.l.ij.et.l.siqdem vel q dol⁹ dedit causam contractui vt q minor societatē cōtraxit donationis causa.ff.de mino.in cause.ij. Itez iuuat ipo iure in omni tpali actiōe q nō curit p̄ minorē p̄scriptio.ff.e.l.vl. Et hsta/tuit lex q minor iuuat ipo iure in tpa/li p̄scriptione cū certū est minorē decep/tuz in amissione rei vel actionis ꝫ in contractib⁹ hz op⁹ petē in integrū restitutionem q nō ē certū eū deceptum ēe Quedā tñ tpales p̄scriptiones etiā fm moderna tpa efficaciſſime currūt p̄ minorē in q̄bus tñ si ledant perūt restitutionē in integr. vi.hic p Azo.q potest etiā plures alios casꝰ in q̄b⁹ iuuat mi/nor ipo iurē nec est necessaria restitutio in integrum.

Qui et aduersus

quos in integrū restitui non p̄nt.

Gl.rubrice p̄tinuat.s.dixit vbi p̄t causas cessat restitutio nūc p̄t perso/nas Hic tractat quō mīores in certis casib⁹ restitui nō p̄nt vel nō restituunt vt q̄n in quibusdā actib⁹ publicl.se pru/dentes ⁊ industriosos oñderunt et po/stea dicerēt se in alio casu lesos p̄t sa/gacitatē publicl.actib⁹ approbatā nō est verisile lesos facilitate etatl.l.ij.ff.e. si tñ plene p̄bāt se lesos restituunt vt ibi.⁊ vi.ibi g.de q̄ post.ij.intellect⁹ ad hāc le/gē. Secdo q̄ctat aduersꝰ q̄s nō postula/tur in integr restō Circa hoc dicendū q filiꝰ aduersꝰ p̄ez ⁊ libertꝰ p̄ p̄zonaz non restituuntur.l.ij.ff.e.

Bi minor se maio/

rē dixerit vel probatū fuerit.

Glo.rubrice cōtinuat.supiori titulo dixit vbi p̄t plonā restō denegat.h.p/pter factū q fallacit se maiorē dixit Jn tellige in p̄ctu in q̄ dicit se lesū ⁊ petit se restitui quia non debet restitui pro/pter mendaciū.l.i.et.ij.et g totū.ff.e.

Bi sepi⁹ in integrū restitutio postuletur.

Qualit rōne ꝑsonaꝝ ⁊ cāꝝ cessat restō .s. dictū est hic dꝫ q̄liter cessat rōne bñficij sepi⁹ collati vl semel denegati Itē an si sepi⁹ petat restō in integrū sit dā/da Dic q si semel est alicui denegā ex p⁹facto nūq̄ ex eadē causa ꝑ petē sed semp denegat. l. i. ꝯ. e. licz ex alia cā possz peti et dari. l. ij. ꝯ. e. ⁊. l. fi. Et dꝫ appellaē debēti, appellaē debuisti si tibi displiceret. d. l. i. ⁊ hāc legē bñ sciūt ꝓcuātoēs.

De his qui veniam

etatis impetrauerunt.

Vl. glo. rubrice q̄ dicit cessat restō quia minor natura fact⁹ est maior iuē Et scien/dū q masculꝰ maior xx. ānis fēa maior. xvij. ānis ꝑt petē veniā etat. l. ij. ꝯ. e. Et ē effect⁹ hmōi venie etat. q mīori impetrāti veniā etat. denegat restō de his q̄ gessit p⁹ veniā etat. l. i. ꝯ. e. Et est impetrare veniā etat. ipetrare dispēsa/tionem a principe vt quis licet sit mi/norennis habeat perinde ac si ltīmos ānos trāscendisset. i. esset xxv. ānoꝝ vt valeat ꝓhere q̄ alī nō ꝑt de q̄ dic vt. ff. de reb⁹ eoꝝ q̄ sub tu. vel cura. sūt ꝑ totū.

Bi maior factus

ratum habuerit.

Non solū āt ex supdict. ꝫ etiā ratiha/bitione denegat restitutio. nā cū quis fact⁹ maior approbat ea q̄ gesta sūt in minori etate a tutore tm̄ vel a se tm̄ vl ab vtroq; nō ꝑt petē restōnē ꝯ. e. l. i.

Ubi et apud quem

cognitio in integrū restōnis agēda sit

Glo rubrice cōtinuat. qñ cesset restō dixit nūc in q̄ foro ipetrari dꝫ Et sciē/dum q cā in integrū restōnis dꝫ agi i foro ei⁹ ꝺ quē petit restō ꝯ. e. l. ij. Itē ꝑ iudicez ordinariū habentez administra/tionē vel ei⁹ officialē seu delegatū ꝯ. e. l. ij. et. l. fi. et. c. pe. eē de resti. in inte.

De reputationibus

que fiūt in iudicio in integrū restōnis.

Glo. rubrice expoit. i. cōpēsationib⁹ ꝺ miores q̄ restituunt faciendis Et dic cōtinuādo q dixit apd quē iudicē peta/tur restō nūc q̄lit Vñ sciēdum q licut mīor q̄ restituit nō vult in dāno vsari ita nec in lucro dꝫ morari vñ oīa que ad eum occasione ꝯctus quo ꝑtēdit se lesum et aduersus quē restituit ꝑuene/runt etiā debet restituere ne alteri⁹ dā/no locupletet vt b in. l. vnica ꝯ. e.

Etiā per procurato

rē causam in integrū restōnis agi posse

Glo. rubrice ꝓtinuat. dixit. s. qñ mi/nor ꝑ se petit restitui vel ꝑ tutorē vel curatorē. nūc qñ ꝑ ꝓcuratorē Et scien/dum q nō solū principales ꝑsone pñt petere restitutionē in integꝝ ꝫ etiā ꝓ/curatores hñtes ad hoc speciale māda/tū. l. vnica ꝯ. e. nā ly etiā ē dictio iplica/tiua. ff. de iurisdi. iudi. l. iperiū iūct. glo. in verbo etiam.

In integrū restituti

one postulata ne quid noui fiat.

Sciēdū q postulā restōne oīa eē de/bent in suo statu in q̄ erāt añ p̄cipiuꝝ cause. nō ḡ res cui⁹ noīe i integꝝ restō ē postulā debebit alienari vel smīa lata ꝺ mīorē ꝺ quā petit restitui executioni mādari dꝫ vl ab aliq̄ qd fieri in p̄udi/ciū alteri⁹ ptis donec finiatur causa re/stitutionis. l. vnica. et ibi vi. gl. ꝯ. e.

De restitutione mi/litū et eoꝝ qui reipublice causa absunt

Glo. rubce ꝓtinuat. nō soluꝝ mīores vt. s. ꝫ etiā maiores iustl. ex cauſ iuuāt q̄ ꝓncipaliores sūt cā reipublice absen/tes et milicie et tō de his premittit Et

concludēdū q̄ milites et alij absentes causa reipublice si lesi sunt in absentia restituunt.l.ij.et.iij.iiij.et p totū ff.e.

De vxoribus militum et eox qui reipublice causa absunt

Hic sciendū q̄ vxorib⁹ militū sicut ipis militib⁹ succurrit ff.e.l.i. Reuerse q̄ p̄ possidentē restituunt si vsuceperit res eax.l.ij.ff.e. Vsucaptor tñ opponē pt exceptionē doli mulieri nec aliter rem ei restituat q̄ pciū in vtilitatē suā puersū puta creditor ei⁹ solutū reddat.d.l.iij.

De temporibus in integx restōis

tā mīox q̄ aliax psonarum q̄ heredum eorum.

Glo.rubrice cōtinuat. spēaliter dixit de restōne mīox ⁊ gr̄ūdā maiox.nūc generaliter d oib⁹ ifra q̄ tpa restituunt Et est sciendū q̄ licz iure.ffox olim erat tps restitutiōis ān⁹ vtil' lz q̄ cōfusio erat ī āno vtili hodie dat q̄driēnū a tempore maioris etatis.l.fi.ff.e.vi.cle.vnicam de in inte.resti.

Quibus ex causis

maiores in integrū restituunt.

Glo.rubrice cōtinuat.dixit.s.de restōe militū spēaliter de q̄busdā maioribus scz militib⁹ et reipublice cā absentib⁹.nūc de oib⁹ etiā q̄ p̄ter rei q̄litatē restituūtur vt in bone fidei iudiciis.ff.e.in p̄cti/bus.de q̄ vi.ibi glo. et lati⁹ doc. Circa hāc rubricā sciēdū q̄ maior abñs cā rei publice restituit si interī les⁹ est.l.i.ff.e.⁊ qđ.dixi.s.de resti.mi. Item scholar.in studio abñs studij cā les⁹ an et qū dz in integx restitui vi.gl.et doct.in.l.fi.ff.de in inte.resti.vi.l.ij. vbi dicit īcarceratū q̄ nō potuit ad iudicē venire restituē/dū et.l.vl. vbi etiā vi.glo.q̄.l. loquit de capt.l.ab hostib⁹ restituēdis.et vi.l.res/publica cui⁹ st hec ꝟba Respublica mīox iuē vti solz Jōq̄ auxiliū restōis implorare p̄t.et itelligit gl.i.de republica citat.l.rhomane et etiā aliax citatum non āt in castro vel villa aliqua.

De alienatione iudicij mutandi causa facta.

Glo.rubrice cōtinuat.h quoq̄ ē cā restitutiōis Et mēito h ponēda ē p̄pt futurā iudicior mētionē et p̄pt tractatū restōnū s positū Et itellige titulum sic De alienatione scz rei de qua p̄tentio ferr vel fieri sperat facta cā mutādi iudicij Et hz locū iste titul⁹ cū q̄s alienat rē dolo malo cā futuri iudicij mutandi.i.vitādi.q̄tū in se. et suscipiendi ab alio cui alienauit vt mihi cōstituat duriorē aduersariū tūc ei vterq̄ p̄t cōueniri et alienās et ille in quē aliena tio facta est Alienās actione in factum p̄toria possessor directa hoc intēdit lex vnica iuncta glo.ff.e.

De receptis arbitris

Glo.rubrice cōtinuat. dixit de p̄paratorijs īmīox.seq̄tur de iudicijs p̄mittēs de arbitrijs Et āt arbitrū fz Azo. cā in dicēdo volūtarie posita cū certax psonax inf positiōe actor. rei ⁊ arbitri lz dic meli⁹ fz hostl.in sūma.e.ti. Arbitriū est ptās volūtarie alicui data ⁊ recepta ad p̄nūciādū ī lite p vt arbitro visū fuerit aliq̄n certa pena vallā ⁊ certis t̄minis limitā. lz dic lati⁹ Arbitriū est ptās alicui vl' aliq̄bus data et recepta ad p̄nūciādū sup lite vl' sr̄ p̄ctu p vt arbitro vl' arbitratori visū fuerit aliq̄n certa pena vallā et certis t̄mīs limitata Item q̄uis vir bon⁹ sr̄ aliq̄ extimādo elect⁹ dici p̄t arbitr.ff.p so.l.si socie/tatē.et q̄nq̄ ponit p delegato q̄nq̄ p q̄si delegato q̄nq̄ pro iudice ordinario q̄nq̄ p dispēsatoē rei suc.ff.q satisf.co.l. arbitro et.ff.d iudi.l.anpe.tñ p̄prie dico triplicē ee arbitrū q̄ aut est arbitr cō/p̄missari⁹ aut arbitr iurl.aut arbitrator

Arbit ꝓmissari⁹ ē q eligit seu i quē compromittit volūtarie vt ordie iurl. obſuato ꝓnūciet ſr lite int ipos ꝓmittētes. ꝑbat l. pōni⁹ ff. recepisse .ff.e. Sed iurl. arbit ē quē ius dispoit eligendū vi. in. l. cū spēal. j. de iudi. de q in. c. ſuspitiōis. eē de offi. dele. t in. c. ab arbitris. e. ti. in vi. Arbitrator est amicabilis cōpositor q eligit ad cōponendū seu cōcordādū amicabilit cōpromittētes vi. in. d. l. pōni⁹ ff. ſi. et de illo in. l. ſi societatē ff. arbitror. ff. p ſo. et in. c. qnta ualis. eē de iure iurl. Itē qlibz ꝑt esse arbit q nō prohibet de ꝑsois ꝓhibit. vi. in. l. ſz ſi in fuū. ff. e. Itez de oi re nō ꝓhibita cognoscz arbit cōpromissari⁹ d reb⁹ in qb⁹ arbit nō assumit vi. in. l. nō distinguem⁹ ff. Julian⁹. t ff. d liberali. ff. e. et vi. in. c. fi. eē de trāsact. t in. c. pe. eē de in inte. resti. ſz arbit iurl. tm in casibus a iure exp̄ssis vl silib⁹ vi. pa. in. c. i. eē. e.

De satiſdando.

Glo. rubrice cōtinuat. dicitur⁹ de iudicijs ꝓmittit de satiſdādo q hoc fit ante litl. cōtestl. j. e. l. i. ff. Expone d satiſdādo. i, de cautiōib⁹ ꝓstādis in iudicio ex ꝑte actorl. t rei. Est āt satisdare alicui⁹ adiplēvolūtatē. vñ satiſdaē dicimur aduersario nro cui p eo qd a nob pecijt. ita cauim⁹ vt eū b noīe secuꝝ faciam⁹ datl. fideiussorib⁹. l. i. ff. q satiſ. co. Item etiā pignorib⁹ ꝑt si velit qs cauere. si āt nō ꝑt dare fideiussorē vel pignora ſufficit vt iuret. vi. glo. in. d. l. i.

De formulis et impetratione actionū ſublatis.

Glo. rubrice ꝓtinuat. dixit de ſolennitate satiſdationū q fiebāt olim et hodie in ꝓncipio iudiciorꝝ. nūc de ſolēnitate formularꝝ actionū q fiebāt olim vt impetrarent a collegio pōtificū. ff. de or. iurl. l. ij. ff. deinde. hodie ñ vt hoc titulo. Tales āt formule hodie sunt ſublate q hodie ſine aliq̄ ſolēnitate ꝟbor actio pōt ꝓponi dūmodo apta rei t ꝓpoſito negotio cōueniat nec op⁹ est impetrare actionem. l. ij. j. e. Cpter calūniā dādo.

De iureiurādo prō

Glo. rubrice cōtinuat. dixit de satiſdationib⁹ q fiūt ante ingreſſū iudicij nūc de iureiurā. qd fit statz p⁹ ingreſſū vel eē Dicitur⁹ de īstātia iudicij siue d iudicijs ꝓmittit d hoc qd fit i initio iudicij Expone de iureiurā. ꝓt calūniā dando. l. ꝓt euitādā calūniā Est āt iusiurā dū calūnie cū qs iurat se bona fide t ñ calūniandi aīo agē vel rñdē nec calūniādi aīo egisse vl rñdisse. j. e. l. ij. ff. i. Cpla huⁱ⁹ iuramēti ꝓtinent his ꝟsib⁹ Illud iuret q lis sibi iusta videt Et si q/ret vez ñ ifiet Nil ꝓmittet nec falsa ꝓbatio det. Vt lis tardet dilatio nulla petet. Ita nōt gl. in. c. i. ī. glo. i. eē de iura. calumni.

Liber tertius

De iudicijs.

Gl. rubrice ꝓtinuat. dixit d ꝓparatorijs iudicioꝝ. vt de edēdo t d ius vocādo. nūc gñalit de iudicijs Et dī ī rubrica d iudicijs t ñ de iudicio q plia sūt iudicia Est ei aliud crīale aliud cile De cili ꝓncipalit b tractat. d crīali ꝓncipalit tractat. j. q accu. nō pos. et. j. de accu. Quid āt sit iudiciū et vñ cōstat vi. ī. c. foro⁹. eē de ꝟ. sig. Est āt iudiciū ltīmus act⁹ triū ꝑsonaꝝ scz iudicis. actoris t rei fz Azo. b et de mltiplici significatione huⁱ⁹ ꝟbi iudiciū. vi. g. ī ꝟbo iudiciū in ff. ꝓterea Jnstl. q. ñ ē pmiss. ea. testa.

De spōrtulis t sumptibus in diuersis iudicijs faciendis et d executoribus litium.

Glo.rubce ptinuat.dixit de iudicijs nūc de sūptib⁹ in eis faciēdis et execu/toib⁹ q̄ sē q̄ ptes adiacētes Sportule ā dicunt supt⁹ siue salariū q̄ dant iudi cib⁹ et cor appitoib⁹ Quia ei iudicū t executor laboib⁹ t studijs nīl.sine vi gilijs negocia decidūt t equū ē cuiuscz laborē digna ppēsatiōe remunerari. ō b tractat de sportul' t alijs sūptib⁹ iuxtā dādis ipis iudicib⁹ t appitoib⁹ Et q̄re dicūt sportule. dicēdū q̄ sē salaria appi toz vl' forte appitoes rcipiebāt salariū de publico et sportulas accipiebāt ñ si bi sz fisco t q̄ illa reponebāt i sportula vl' capsa vt ita sub fida custodia fisco pſuarent et postea distribuerent Jnde dcē sē sportule An añt hodie sportule dari dēant. vi.ī.c.cū ab oī.de vi. et ho. cleri. t ibi gl.et in.c.statutū de ſcpti. li. vi. De sūptib⁹ alijs q̄ fiūt i iudicio ñ t/ctat i hoc titulo sz i titulo ff. de fructi. t li.exp̄. Executor dī ille q̄ executōi cā discussa smāz mādat ff. de exe.rei iudi. vl' pe.de offi.dele.sz b capit p eo q̄ facit p/tes apparē i iudicio t sic q̄cz appellat apparitor. dī etiā cāz p̄parās Jtē officiales Jtē catholician⁹.i. vlit defuiens Jtē dī ec q̄cz viator vt.ſ.d iudi.l.añ/pe.et.l.vl.i auc.de iudi.§.his q̄ cās p̄parāt et de defen.ciui.§.ex ꝓuīciali. t ff.e.l .i.et ff. de bo.dam.l. pe. ¶ cibus.

De pedaneis iudi/

Dictū ē.ſ.de iudicib⁹ ordiarijs t maio rib⁹.nūc āt poit de delegatl t mīoribus Jō poit de pedaneis Judices pedanei sē q̄ hūlioza negocia discutiūt t iudi/dicāt q̄ q̄cz sē ordiarij vt sē mgrat⁹ mu nicipales t defēsoes citatū q̄cz delega ti q̄b⁹ ñ ꝓpetūt ea q̄ sē meri t mixti ipe rij sz simplicl.iurisdcoīs tm̄ fz Azo. Et dicūt a pede q̄ est īfima ps corpis hois q̄ īfimas cās tractāt ff.e.l.pe. t.l.vl. t b dī ad q̄ntū ꝓgnoscē p̄nt vi.lati⁹ b p to.

Qui pro sua iurisdi/

ctione iudices dare dari vs possunt.

Glo.rubce ptinuat.occasiōe sūpra a pedaneis q̄ sūt delegati gñalit de psois eoz q̄ dac p̄nt et dari subūgit Et expo ne titulū.i.q̄ p̄nt ī locū suū alū delegac t q̄ p̄nt delegari Vlñ sciēdū q̄ ordiari⁹ p̄t delegac cāz ad iurisdictionē suā pri nētē Jtē et eū q̄ ē de sua iurisdictōe.ff. de iurī.o.iud.l.ex̄. t.l.cū q̄.sz delegatus regl'ariter ñ delegat nisi fuerit a pncipe de q̄ in.l.a iudice.ſ. de iudi.et.l.fi.ff.de offi.ei⁹ cui mā.est iurisdictō.

Ne quis in sua cau/

sa iudicet vel ius sibi dicat.

Hic tractat q̄ nēo p̄t eē iudex in ꝓpria cā t ē clara ista rubrica t p̄t allegari p lege cū silib⁹ vt .ſ.dixi ī pn.q̄ ptinz pse tā oīonē. ¶ stādi h̄nt ī iudicio vl' ñ

Qui ltimā personā

Glo.rubrice ptinuat.ſ. de psona iu/dicl.nūc de psona actorl. t rei dicenduz Circa hūc titulū sciēdū q̄ mīores xxv ānis p se sine tutoz vl' curatoz aucte agere vel ꝓueniri nō p̄nt. vñ ipo iure smia lata p̄ eos ē nulla.p eis āt lata te/net.ſ.si aduer.rē iudi.l.vl. t de ꝓcu.l.ñ eo.fallit si ipetrauerit venīā etatl.vt.ſ. de his q̄ ve.eta.l.iij. Jtē in interdicto ō libero hoīe exhibēdo vbi pupill⁹ ad/mittit.l.q̄ et lex.§. sz etsi mulier.ff. ō li. ho.exhi. Jtē i int̄dcō momētanee pos/sessioīs q̄libz mīor etiā ipubes et seru⁹ admittit.l.fi.ff.e. t ibi vi.g.lati⁹ Est āt in terdictū momētanee possessiōis q̄ agit de possessiōe rtinēda vt ē int̄dictū vti possidetl. et vtrobi. vl' q̄ agit de posses/sione adipiscēda vt q̄z bonoz vl' q̄z le gatoz vl' q̄ agit de possessiōe rcupanda vt int̄dictū vñ vi. t dī momētanea q̄ licz aliqs obtinuit ī possessiōe statī ela pso momēto succūbē poterit in iudicio ꝓpietatl. vi.l.fi.ff.e. sz videt fallē ī inter dicto vñ vi.q̄ dānat⁹ ī eo omittit ꝓprie tatē vt ff. vñ vi.l.si qs in tātā sz certe ti/

lud nō ē ex ptāte int dicti ꝫ pstōis illi⁹ si qs in tātā ꝓposita ꝓdictiōe ex illa le/ge ꝫ g.i.in.d.l.i.fi.ꝛ qđ dictū ē pupillū posse ea int dicta ꝓponē intellige ꝑ se ñ ꝑ alio ita itellige qđ dī i alle.l.fi.ff.e.ꝫ g.i ℞bo ꝑ q̄ncūq; ¶ Vl accusaē cogat

Vt nēo iuit⁹ agere

Et idē dicit ħ lex vnica q̄ tñ fallit i scholaē q̄ vult r̄cedē ď studio q̄ ꝑt facē ꝑconstare r̄cessū suū et rector ꝑt ꝑfigē tim vt ꝓpareat infra triduū si qs velit opponē ꝓ eū et sic ꝓpellit qs accusaē ꝫ gl.ħ i.l.vnica p.l.diffamari.ff.ď ige.manū. Itē si qs diffamaret me q̄ eē debitor ei⁹ possū agē ꝓ eū vt ipe accuset me de debito de q̄ etiā i auc. q̄ semel ff.quō et q̄n inder.ꝛ vi.i.ď.l.diffamari. Itē fallit in alijs casib⁹ qs nōt ħ gl. q̄ est nōda qua semper allegatur.

De ordine iudiciorū

Dictū ē.s.ď iudicijs ꝫ q̄ i eis plerūq; dubitat q̄ actio vl q̄stio i ordie ꝓgnoscēdi vl diffiniēdi dēat ꝑferri vl p⁹ poī tō poīt de ordie iudiciorū.i.actionū vel q̄stionū qs dēat in eis fuari vel q̄ altēi dz ꝑferri de q̄ vi.ħ i.l.i.ff.e.ꝛ p totū titulū eē de ordi.ꝓgni.et vi.ħ glo. rubce q̄ etiā expoīt rubricā.i. de questiōib⁹ ordinādis i iudicio puta si ꝓcurrunt duo iudicia int easdē ꝑsonas ꝑncipalit vel icidēter qđ ꝑcedere et qđ seq̄ dēat.sic ꝫ dī iudiciorū.i.q̄stionuꝫ.vl.i. reb⁹ ď qb⁹ p̄nt fieri iudicia.i.q̄stiōes.ita dic̄ gl.ru.

De litis cōtestatiōe.

Quia iudiciū accipit exordiū ꝑ titl. cōtestl.iō de ea poīt Est āt titl.cōtestatio negocij coꝝ iudice hinc iñ fcā narratio ꝛ subsecuta respōsio qđ i negatiua clar ē In affirmatia āt vi.g.i.l.i.ff.e. ꝛ gl.in.c.dudū.ij.de elect. et de mā titl. ꝓtestl vi.plē q̄ legūt in.c.vnico.e.ti.eē

De pl⁹ petitiōibus.

Glo.rubrice cōtinuat. q̄ titl. cōtestā q̄ñq; āpli⁹ petit Iō poītur de boc i spē scz q̄n pl⁹ petit re.nā ꝛ alijs modis pl⁹ petit de qb⁹ nō tractat in hoc titulo ꝫ Instl.de act.i.ff.pl⁹āt. ꝛ i .c.vnico eē e. ti.et ibi est bon⁹ tex. Quadrupl'r cī pl⁹ petit Re si peto.xx.vbi debēt.x.vt ħ. locovt si ħ peto ďbitū ñ qđ i mogūtia est soluēdū.et tpe ꝛ cā vt si peto hodie qđ debeт pasce. Item cā si peto specialez rem vbi debeт mihi in genē vl sub alternatiōe vt in.d. iurib⁹ et q̄ sit pena pl⁹ petēt.vi.in locis allegat.

De dilationibus.

Q̄m in iudicio cepto dilatiōes sepe petunt videdū eē de dilatiōib⁹ Et āt circa hāc rubricā sciendū q̄ dilatiōes dā/tur grā testiū vel instrumētoꝝ.ff.e.l.i.in prin. Itē et ꝓt alias ncārias cās.ff.e.l pe.puta aduōtoꝝ Est āt dilatio tpis in cā progatio et ꝓsequtur hostl.in sū.e.ꝛ. mltas spēs dilationū et vi.gl. sūmariā iij.q.q̄ ꝓsequit quīq; spēs.ꝛ vi. gl. in ℞bo titl.ꝓtestatiōez in cle.sepe.de ℞.sig. q̄ dicit q̄ deliberatorie dilatiōes sūt de ba si petāt.ij.q.i.i sūma p̄nt tū renūcia

De feriis.

Glo.rubrice ꝓtinuat.dixit de dilationib⁹ dat. a iudice.nunc de dat. a lege. et circa hoc dicēdū q̄ feriaꝝ alie sūt solennes vt dies festiui ꝛ tpa messiū vt.ff.e.l. fi.et.l.oēs alie repētine.q̄s ꝑnceps indicit vl ob ꝑmēorationē hostil' ꝛ barbarice subiugatiōis vl ob filia. vl q̄ filiꝰ nascit ꝑncipi.et iste a solo ꝑncipe indicunt.si āt alⁱ idixerit ñ noiant ferie.ff.e .l.a nullo. Et dicunt ferie q̄i foerie q̄ ꝑstāt vacatiōez ab his q̄ agi ꝑsueuerūt i foro vl dicunt ferie q̄ festiue et sic sumit in hoc titl'o.alit ℞o dī feria q̄libet dies in septimana. Et an licet studē festiuis diebus vi.pa.in .c.i.eē e.

De iurisdi-

dictiōe oīz iudiciū ꝛ de foro ꝓpetēti

Glo.rubce ꝓtinuat q̄ iudicia rōne iu/risdictionis exercent̄ nō de ea poīt ⁊ de fo.ꝑpe. Est āt iurisdictio auctas ꝺ̄ pu/blico introducta cū ncitate iurl.dicēdi et eq̄tate statuēdi.vl̄ diffiniēdi ꝯ glo. in.l.i.ff.e.vi.latī q̄ dixi.ff.e.tit. Quid āt sit foꝝ vi.in.c.foꝝ.eē de ꝛ. sig.⁊ vi. circa rubcā eē de fo.ꝑpe.⁊ hic expone foꝝ id est locꝰ iudicij in quo q̄s tenet̄ rnd̄e ⁊ sic ē exercēda ꝓlitū locꝰ.d.c.foꝝ Et ꝫ tractat̄ cora q̄ iudice velut suo vel ꝑpetēti q̄s debeat pueniri Et dī ꝫ in.l.fi.ff.e.q̄ mgīi artificū hnt iurisdicti onē ī suos artifices q̄bꝰ pr̄esūt vt sar/toēs ⁊ sutoēs et sil'es Jn āt pnt scho/lares sibi eligere rectorē.g.dicit in.d.l. fi.q̄ nō exercēt ꝓfessionē artl.sicut alij artifices ꝯ sub exercētibꝰ st̄ sicut nec di scipuli sutoꝝ vl̄ alioꝝ artificū eligunt mgīos ita nec studētes scholaēs.ꝫ ve rū in vniuersitatibꝰ alemanie Jn italia scholaēs eligūt rectoēs Q̄ āt scholaēs faciūt vniuersitatē in ꝑmio decre. se/xti et cle.ꝑbat̄.de q̄ plene ꝑ doc.in.c.q̄ in cauſ eē de ꝓcu.⁊ q̄s dī iudex ꝑpe/tēs vi.gl.in cle.ij.in ꝟbo ꝑpetēti.q̄ dic̄ q̄ iudex ꝑpetēs ē q̄ hz iurisdictōnē cū exercic̄ licz illa possz elidi ꝑ exceptioēz

Quādo imperator

int̄ pupillos et viduas vl̄ miserabiles ꝓsonas cognoscit ne exhibeātur.

Est āt pupillꝰ ꝯ Jzo.ꝫ q̄ cū īpubes ē desijt in ptāte ꝑis eē aut morte aut emācipatiōe vi.gl.i.ꝫ in.l.ij.e. Vidua ē ea q̄ desijt eē nupta et ea q̄ nūq̄ fuit nupta q̄ vidua dicta est q̄si vecors.i.si ne viro vl̄ sine virtute vl̄ sine corde.sic et vesan' sine sanitate.ff.de ꝛ.sig.l.si pu pillꝰ in prin.et.l.malū.⁊ viduā. ꝯ gl.ij. in.d.l.ij.q̄ dicit.vl̄ stricte capit̄ ꝫ vidua ꝑ ea q̄ desijt hīe vix Miserabiles āt di cunt̄ senes decrepiti et diuturno mor/bo fatigati.et debiles et oēs hi q̄bꝰ nā mouemur ad miserādū ꝓpt̄ fortune in/iuriā vt in prin.l.vnice.ij.e.⁊ ꝟ q̄ō si pu/pilli.etiā si diuites sint Hic sciendū q̄ ꝓdicte ꝓsone nō tenent̄ rnd̄e sub iudi/bꝰ delegat̄.a p̄rincipe nec etiā cora p̄rin/cipe nec tenent̄ ꝓparē etiā si ꝫ fuerit īpe/tratū a ꝑncipe ꝯ dnt pueniri int̄ quin etiā et cora ordinario.ꝯ si ꝓdcē ꝓsone īpe trauerit vt aduersarij teneant̄ ꝫ ꝓnci pe eis rnd̄e.vl̄ si īpetrauerit q̄ ñ tene ant̄ aduersarijs rndere nisi cora ꝑncipe ꝫptū valz.l.vnica.ij.e.⁊ nō dnt ꝓdicte ꝓsone exhiberi in iure cora ordinario a/lijs petentibus vñ vi.glo.rubrice que declarat rubꝝ si q̄n īpator ꝛc.ꝑis hoc ī/petrātibꝰ ꝛc.ne exhibeant̄ ī iuē alijs pe tentibꝰ.nā excipit a ꝓdict̄.dixit cī ordi nariū nō posse declinare.l.fi.ꝫ.ti.pri.ꝫ excipit q̄n declinat̄ his miserabilibꝰ p/sonis petentibꝰ vi.tn̄.c.significātibꝰ eē de offi.ꝺ̄ Jn et q̄n valz ꝫptū īpetratū ꝑ tales ꝓsonas et an debeāt conueniri cora iudice ecclesiastico. Cagi opz.

Vbi de criminibus

Gl.rubce ꝓtinuat.dixit.ꝯ. gn̄alit̄ de foro.nūc spēalit̄ vbi de crimie agi opz Et rnd̄e ad q̄stionē rubce q̄ in loco cō missi crimīs.ī loco domicilij.vl̄ vbi hz larē rex p̄rimonialiū et in loco vbi his ē cōtestata nō opposita fori p̄scriptione ab eo q̄ sciebat se ñ eē subiectū vi.c.fi. eē de fo.ꝑpe.Et an delinquēs ī vno lo co dz remitti ad illū locū puniēdꝰ ⁊ vi. in.c̄.de rap.⁊ melioē.gl.in.gl.i.cle.pa/storalis de re iudi. quā nō quia dicit q̄ iudex req̄situs nō dz remittere delin/quētē ad locū delicti nisi saltē pr̄aliq̄/lit̄ ꝺ̄ crimīe ꝓgnouēit ne sine cā īfamet torq̄at̄ ⁊ innocēt vltīo supplicio t̄dat̄. Nō tn̄ hz locū remissio in ꝓcibꝰ.l.hēs ꝟ.i.ff.de iudi.et.c.rhōna ꝟ. ꝓhētes eē ꝺ̄ fo.ꝓ.li.vi. Jn āt dz inspici locꝰ ꝛiciati delicti vl̄ ꝓsūmati debiti vt vīlz stās ī t̄ritorio vnꝰ dñi mittit sagittā á lapi dē ⁊ int̄ficit aliquē in territorio alte/riꝰ dñi vi.ꝑ Jo.an.in regula in obscurl. de regu.iurl.li.vi.in mercu.

Vbi de possessione

agi oportet.

Tractat si qs spoliat⁹ ē possessiōe in q̄ loco de possessiōe recuperanda agi dz et dī q̄ in loco vbi ē possessio. i. res q̄ possidet vel etiā vbi delictū spoliatōis et violētie p̄missuz ē. l. i. ff. e. Idem in alijs possessorijs.

Vbi fideicōmissum

peti oportet.

Debet ei peti vbi est hēditas q̄ inder ibi iplorari dz. l. vnica. ff. e. Itē qđ in fideicōmisso dictū ē idē ī legato. fraterni/tant ei hodie vt. ff. de. le. i. l. i. fz glo. rub

Vbi conueniatur

qui certo loco dare promisit.

Respōde ad q̄stionē q̄ in loco vbi solui/nere p̄misit q̄ ibi p̄traxisse videt vt in. c. delicti. de fo. ppe. eē et si nō soluerit ibi p̄t in alio loco p̄ueniri q̄ loco destinate et erit actio arbitraria ꝛ habebit rō in esse actorī ꝛ rei. l. vnica. ff. e. vbiꝛ in loco vbi alias sortit fo⁹ vt in loco vbi ōrit. c. rōna. ff. p̄trahentes eī de fo. pp. li. vi. sic etiā ī loco domicilij. dī q̄ vi. in. d. c. dilecti. ꝛ vi. l. i. ff. dī eo qđ certo lo.

Vbi in rez actio exerceri debet.

Exponet. i. vbi rei vēdicatio debeat intentari et dic q̄ in loco vbi res ē sita ꝛ vbi possessor residz et fo⁹ sortit. l. fi. ff. e

Vbi de hereditate

agit vel vbi scripti heredes in possessionem mitti postulare debeant.

Hec rubrica duos p̄tinet articulos q̄ ad p̄mū dicit q̄ vbi hēditas sita ē de ea agi dz. l. vnica. ij. ff. e. iūc. gl. q̄ ad scdm dicit q̄ solū ille inder hz mittē in possessionē in cui⁹ iurisdictiōe sūt bona sita seu hēditas de q̄ agit. d. l. vnica. i. ff. e. c. rhōna. ff. p̄hentes dī fo. ppe. li. vi.

Vbi de ratiocinijs

tā publicis q̄z priuatis agi oportet.

Et dic ad q̄stionē rubrice q̄ in loco vbi qs gessit administrationē ibi debz reddere rōnē de amministratione. l. i. ff. e. et. l. ij. Dicunt ā rōcinia rōnū reditiones ad q̄s aliqs obligat ex administratiōe reipublice vel p̄uate quā gessit vñ publica sūt illa qb⁹ obligātur officiales curie ex administratiōe aliq̄ ad rē publicā p̄tinēte. vt in. l. officiales. ff. de epis. et cle. Priuata ā sūt illa qb⁹ obligant aliq̄ ex administratione rez p̄tinentiū ad p̄uatos. vt tutores curatores vel p̄curatores. vñ obligat⁹ ad rōcinia ē ad rōnē reddendā alicui astrict⁹ vi. ex̄ de obli. ad ratio. c. vnica.

Vbi causa status

agi debeat.

Circa hāc rubricā tenēdū q̄ sicut ī ceteris lita et in cā stat⁹ actor fo⁹ rei seq̄ dz. ff. e. l. iij. ꝛ. iiij. Est ā cā stat⁹ qñ discepta tio ē sr̄ p̄sona alicui⁹ an sit lib⁹ vl̄ seru⁹ vi. l. lati⁹ qđ dixi. ff. de libera causa.

Vbi quis de curiali

vel cohortali alia ve p̄ditiōe p̄uēiatur

Et dī curialis q̄ ē dī officio curie vl̄ iudic. obnoxi⁹. i. obligat⁹. Cohortal' aūt ē appitor q̄ obnoxi⁹ est cohorti. l. si cohortalis. C. de cohorta. p̄nci. et dī coartalis q̄ dño fuit io coartat q̄ cuicunq̄ corpi vel cohorti ē obnoxi⁹. Et ad q̄stionē rubrice dic q̄ obnoxius curiali vel cohortali cōditiōi si fugit vbi cōuenit ibi et iudicat et sic habz locū regula vbi te inuenio ibi te iudico. de cā possessionis ſz cā p̄prietatis in loco vñ aufugit vt in. l. i. ꝛ ibi notat. ff. e. vñ si curial' cōuenit p̄t statū vel p̄t exactionē vel cōcussionē p̄uenit oī exceptiōe fori cessante p̄terq̄ armate militie et bñficio principis ſz si cōuenit p̄t publicas fūctiōes cessat oīs exceptio. l. ij. ff. e.

Vbi senatores vel

clarissimi ciuilit vl' crimialit pueiant.

Et q dicunt clarissimi vi.nō.glo .et doct.inst.in proemio.et q senatoes vi. Inst. de iuē na.gēti.et ciui-ꝯ senat⁹ Et ad q̄stionē rubrice rnde q criminaliter cōueniunt in loco delicti et sub eo iudice sub q̄ deliq̄rūt q reat⁹ et delictum oēz hoīez excludūt.l.i-j-e. vbi ē argumentū q archieps delinquēs i dioces suffraganei ibi pueniri pt ⁊ p suū inferiorē iudicari et puniri ꝺ q̄ vi.gl.et ibi nō in.c.i.de rap. ex.ſz in cīli. vi.l.fi-j-e.

In quibus causis

militātes prescriptione fori vti possūt.

Et sciendū q p̄scriptio fori est exceptio vl' declinatio fori.i.iudicij ⁊ ꝺ dispōnit in q⁹ casib⁹ ꝺ p̄scriptio fori militib⁹ ꝓpetit vel nō.milites ei pulegiati st in mltl. Et dic q oēs et p̄cipum domestici et agētes i reb⁹ vl' q̄libz alia militia vl' dignitate gaudētes vl' quālibz negociationē exercētes sr publicl. functiōib⁹ vl' publicl.debitl. apꝺ p̄sides puīciaꝝ pueniant.excipiuntur armata militia p̄diti et q ad rē ꝑuiaz ꝓponēdā vni⁹ āni ꝓmeatū oñderint se accepisse .l.vnica-j-e.

Vbi cause fiscales

vel diuine dom⁹ hoīm q ei⁹ agant.

Expone dīne dom⁹.i.īpialis ⁊ cē fiscales.i.ꝓcuratorl.fisci Hoīes dīne dom⁹ st q deputati st in domo impiali alicui fuitio siue sint fui siue coloni vl' inquilini Et vbi eoꝝ cause dñt tractari ꝺ dī p totū et vi.l.fi-j-e. q fu⁹ p̄cipis seu dīne dom⁹ p̄t agē in cīli et criminali cā ꝺ ibi ꝓbat ⁊ ē ꝑ fglaz cōez vi.ibi.gl.

Quādo liceat uni

cuiq; sine iudice se vindicare et ob publicam deuotionem.

Glo.rubrice cōtinuat q q̄libz est aliqs iudex sui ipi⁹ ex ꝓmissiōe legl.nō de hoc poīt Rnde ad rubcā q reglarit nemo sibi ius dicere p̄t vel se vindicare vt in .l.null⁹.s.ꝺ iude.l.extat.ff.q me.cā Jn casib⁹ tn ꝓmittit vt si reperiat nocturnū depopulatorē agroꝝ.i.deuastatorez Aut eos q in itinerib⁹ frequētatl.stant insidijs.eos ei impune q̄s occidere p̄t Meli⁹ est enī in tpe occurrere q̄ ꝑ eritum vindicare-j-e.l.i. Jtem ob publicam deuotionē ꝓmittit vindicare vt si q̄s desertorez militie velit opprimere etsi resistat desertor p̄cipitur in eo velox esse supplicium-j-e.l.vl.

De inofficioso testamento.

Glo.rubrice ꝯtinuat.p⁹ iudicia de actionib⁹ dictur⁹ p̄mittit de realib⁹.⁊ primo de vl' quā quia p̄cedit querela ideo de ea dicit Est āt testamentū inofficiosum testamētū qꝺ factū est p̄ officiū pietatl. Officiū enī int p̄ez et filiuz dicit pietas.ff.de obse.l.pe. Jnter p̄onū ⁊ libertum obsequiū Jnter deū et hoīez dicit religio Jnter hoīez et hoīem stat in nomine generali.ita dicit Azo hic.Et videt factū testamentū ꝑ officiuz pietatl. q̄n filij vel parentes per illud excludūtur a debito iurl.subsidio.i.q̄rta ipē natuē debita Et hz locū querela inofficiosi q̄n filiꝰ est exhēdat⁹ in testamento vl' preterit⁹ cā ltīma expressa quā ipe dicit fl'az vñ si nulla cā ē exp̄ssa testamētū ē nullū vt Jnstl. de exhere.li. in prin.et in auc.ex causa-j-ꝺ libe.prete. etsi causa est expressa et vera tunc valet et habet effectum exheredatio Vbi ergo causa filius dicit falsam potest querelari et obtinebit nisi heres probet causam veram.ita notat in.ꝺ.auc.ex causa Et datur hec querela liberl. parentib⁹ et frib⁹ et sororibus turpibus personis institutl. vi.inst.e.i.&.⁊-j-i.

De inofficiosis donationibus.

Dictū est.s.de querela inofficiosi testamēti sz qz sepe in fraudē legi excogitāt donatiões vt cessz q̄rela inofficiosi testamēti vt.j.e.l.i.iō poīt de iofficiosis dōtiōib⁹ Et āt inofficiosa dōtio q̄ p̄ officiū pietatis est facta scz qz p eā liberi vel parētes excludunt a debito bonoz sb/sidio vl ex ꝓposito donātis vel re ipa.et ꝓpetit ista q̄rela siue donator discedat testat⁹ siue intestat⁹.j.e.l.p̄cib⁹/superior āt q̄rela facto tm̄ testō ꝓpetit Jtē et q̄/b⁹ cauſ donatio reuocat vi.eē ō donatin.c.fi.et ꝓpetit eisdē ꝓsonis q̄b⁹ cōpetit q̄rela inofficiosi testi.l.si filius.j.e.l.pe.et vi.j.e.De frib⁹ dubitat de q̄ in.l.vl.j.e.

de iofficiosis dotib⁹

Sicut ad instar q̄rele inofficiosi testamēti dat q̄rela inofficiose donatōis ita et q̄rela de inofficioſ dotib⁹ Et dic de inofficioſ dotib⁹ reuocādis.et dicit dos inofficiosa qñ mater bona oīa vel pene oīa in filioz fraudē dederit in dotē p se vl forte sz pla.p filia vl p muliere alia.z tūc p q̄relā inofficiose dotis fiet reuocatio vt filijs ꝓquerētib⁹ emolimenta debita deferant.j.e.l.vnica.et vi.glo.in.c.ex pte de ap.

De petitione hereditatis

Glo.rubrice cōtinuat.p⁹ querelā inofficiosi testamenti q̄ est p̄paratoria venitur ad petitionē hēditatis. ꝑtitio hēditatis est actio vtis Et directa dat ei q̄ succedit ab intestato vl ex testamēto p legē vel senat⁹ cōsulta p se vel p alium.ff.e.l.i.ij.et.iij. Et dat p̄ eū q̄ possidet p hēde vel p possessoē q̄ nullā cāz possidendi hz nec cōtendit se hēdez vl si p mēdaciū ꝓtendit tenet.alioquī expediret ei negare quod non debet esse .j.e.l.regulariter.et.l.ucz.

De rei vendicatiōe

Glo.rubrice cōtinuat. post actōez ō vniuersitate subijcit actionē p quā singularia petunt.ff.e. in prin. Dat āt directa rei vendicatio ei q̄ dñs est de iure gentiū vt p occupationez vel de iure ciuili vt p vsucapionē Utilis āt datur rōne q̄si dominij vt emphiteote.vi.ff.si ager.vecti.l.i.et p totū Et dat directa p̄ eū q̄ possidet vel vtilis p̄ eū q̄ dolo desijt possidere vi.h gl.rubrice Est aūt rei vēdicatio actio q̄ dat sola rōne dominij vel q̄si et possessiōis vl q̄si.hz ei duo extrema rei vēdicatio scz dñm ex pte agēti.et ex pte eius q̄ cōuenit possessionem.l.i.s.de alie.iudi.mu.cā fac.

De vsufructu z habitatione et seruorum ministerio.

Glo.rubrice ꝓtinuat.ō dominio rez corpaliū dixit sequit de dñio icorpaliū Est āt vsusfruct⁹ ius alienis reb⁹ vtendi fruēdi salua rez sba.ē cī ius ī corpe q̄ sublato et ipm tollē nēe est.ff.e.l.i.et .ij.z Jnstl.de vsuf. in prin. Jtē hītatio est fruit⁹ ꝓsonalis sicut vsusfruct⁹ z eodem mō ꝓstituit vt vsusfructus sed in domo tm̄.non tamen est vsusfruct⁹ nec vsus.est tamen quoddā medium ius inter ea Et est eius cōmoduz quia et ipe inhabitare potest cū familia sua et alijs locare siue relicta sit habitatō siue vsusfructus vel vsus domus Et videtur esse relicta in vitam hominis nisi breuius statuatur tempus.et extinguitur morte.nō aūt per non vsum vel capitis diminutione vi.instl de vsu.et habit.ſz si cui.et j.e.cum antiquis. Jtem ministerium .i.opera seruorum constituitur eisdem modis quibus vsusfructus.vi.qō dixi.ff.de opis seruorum.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De seruitutibus et aqua.

Glo.rubrice continuat.dixit de seruitutib⁹ psonalib⁹ nūc ō seruitutib⁹ rerum vt⁊ .ff.e.l.i.Et specialiter ponit de aq̄. generaliter de alijs q̄ quedā spēalia ē in ea dicturus vt⁊ j.e.l.ij.sic et in diuina scriptura Dicite discipulis ei⁹ et petro Et circa istā rubricā Sciendū q̄ duplices sē seruitutes scz p̄diales et psonales Seruit⁹ p̄dialis est q̄dā pstō q̄ p̄diū p̄ dio subiugaf.⁊ seruitutes prediales let reales appellat que sequunf p̄dia et earū cōstō eaten⁹ ⁊z q̄ten⁹ expedit p̄dijs. .i.ad fruct⁹ eoz pcipiēdos. Seruitutū āt p̄dialiū alie sūt vrbane alie rustice. Seruitutes rustice sūt q̄ p̄dijs rustic. debenf vi.in.l.i.ff.de seruit.vr.p. veluti iter act⁹ via ⁊ aq̄duct⁹ aq̄haust⁹ pecoz appulsus ad aquaz.ius pascendi.calcis coquende arene fodiēde. Seruitutes vrbane sunt q̄ p̄dijs vrbanis debenf.i: intuitu alicui⁹ edificij.nā edificijs inherent veluti alti⁹ tollendi vel nō tollendi ne officiat luminib⁹ dom⁹ vicini Itē stillicidiū recipiendi in areā vicini Itē vt liceat imittere tignū in parietē vicini vi.Instl.e.p totū Item prediales seruitutes sūt q̄ttuor vsufruct⁹ vs⁹ habitatio et ministeriū fuoz De istl.seruitutibus p̄dialib⁹ hic loq̄tur ⁊ spēaliter de aq̄.i.de seruitute aq̄duct⁹ in qua mlta sūt spēalia vt hic in glo.rubrice Et vi.l.alti⁹ j.e.vbi pbaf q̄ cui⁹ est fund⁹ illi⁹ est totū sup̄ vsq̄ ad celū vñ potest edificare q̄ alte voluerit nisi alē haberet seruitutē illā qua alteri prohiberet.

De lege acquilia.

Glo.rubrice cōtinuat In actōib⁹ superioib⁹ dixit dāna venire.nūc gñaliter de damno et de ipa actiōe damni dati. Dicif āt lex acq̄lia ab acq̄lio autoē. Datur āt p̄ter damnū actio legl. acq̄lie et damni dati ⁊ oz damnū a dēmo vel a diminutione p̄timonij.ff.de dam. infec. .l.iij.nā q̄cūq̄ dixeris nō errabis ⁊ loc̄ hz cū damnū culpa datū est vi. Instl.e.per totum.

Familie herciscūde.

Glo.rubrice continuat. dixit de petitorijs sequif de diuisorijs nā nisi liceret segni⁹ expedirenf Dicif āt actio familie herciscūde.i.hēditatl. vel substātie diuidē de Licz eī nomē familie q̄ncq̄ capif pro cognatiōe q̄ncq̄ p̄ seruitute q̄ncq̄ pro ptāte hic tñ ponif pro substātia vel hereditate vt.ff.de v̄.signi.l.p nūciatio ℣ i. Herciscūde dī ab hēisco: q̄d est diuido vi.q̄d dixi.ff.e. in rubrica vñ et hodie deberem⁹ dicere herciscendo hz tñ sic co v̄bo vtimur et bene sicut scriptū repim⁹ apd̄ antiquos q̄ ita gerūdia sua pnūciabāt legundo audiundo f̄m Alzo.

Cōmunidiuidundo

Glo.rubrice continuat. de diuisorio vniuersitatl. dixit.nūc de diuisorio singulariū rez Una dictio est.et est actio q̄dā et habz locū inf istos q̄ alicui⁹ rei corpalis dominiū hñt pro indiuiso vel quib⁹ cadē res cois est vt diuidaf. Nō tñ intellige q̄ duo pñt habere dñium vni⁹ rei insolidū p̄.l.p hoc.ff.e.hz p indiuiso bene.sic q̄ vn⁹ p̄ pte media ⁊ alter p̄ pte alia hz q̄d sis dñs toti⁹ et ego etiā est impossibile.d.l.per hoc.

Cōmunia vtriusq̄z

iudicij tam familie herciscunde q̄ communidiuidundo.

Glo. rubrice continuat. dixit q̄ sūt singularia vtriusq̄z iudicij nūc q̄ communia Sūt enī cōia in illis duab⁹ actōib⁹ q̄ vtrūq̄z est mixtū.vtrūq̄z ad diuisionem vtrūq̄z daf ppetuo vtrūq̄z ē bone fidei vtrūq̄z parit iustā causam vsucapiendi

ex vtroq; trāferē dñiuz q̄si ex ꝓmutatione. in vtroq; agit de euictione nisi obstet alicui⁹ scīa q̄ sibi ꝑ pactū nō caueri. ff. e. l. si fres. §. fin. pri. l. si familie In vtroq; purgat dol⁹ siue dederit causaz diuisioni sine incidēt Itē et fraus purgat si reipa vltra dimidiū decipiat vt ff. e. l. maiorib⁹. In vtroq; sic fit diuisio vt vna eadē q; assigna⁹ apō eādē ꝑsona remaneat vt ff. e. l. possessionū.

Finium regūdoz.

Sicut actio superior ꝓponit ad diuisionē ei⁹ qō coē est faciendā. ita et hec actio ꝓponit ad distinctionē finiū ꝓpriox cuiuscūq; faciēdā Et dic finiū regūdox. i. actiōe finiū regūdox Et ꝓpetit ō finib⁹ p̄dior ad distinguēdū. ff. e. ti. l. i. §. iudici. et. l. se. Inter eos q̄ agros cōfines hñt vel p̄dia Insti. de act. §. Itē finiū regūdox et hz locū in rustic. p̄diis tm̄. ff. e. l. ij. et nō in vrbanis. q; vrbana p̄dia nō sūt cōfinia sz vicina q; pietib⁹ distingui ꝑsuere sed cōfinia dicim⁹ q̄ ad deo sunt proxima vt null⁹ pies in medio interponat. ff. e. ti. l. sz et loci. §. hoc iudiciū. cū ibi nōt.

De cōsortibus eiusdem litis.

Qm̄ ꝓpter coēz hereditatē vel res alias vel etiā propter fines distinguēdos sepe cōtingit plures agere et cōueniri. ō ponit de ꝑsortib⁹ eiusdē litis. Cōsortes dicunt quib⁹ eadē res vel lis vna cois est et eos eq̄liter tangit In his ār oliz ita erat q; si vn⁹ pueiret hēbat exceptionē ne pueiret sine socio suo sic et patiebat exceptioēz ne agēt sine eo. hodie tñ omni submō exceptione agere et cōueniri q̄libz sociox p̄t ꝑ se sed et pro sociis p̄t agere p⁹ litis cōtestū. ꝑ oēs etiā si cōstat eū nō hꝫre mandatū dum tñ caueat de rato Alī ꝯo litis. ptestū. repelleretur si certū esset nō hꝫre mādatuz licz caueret de rato. ff. e. l. i. et. ij.

De noxalibus actionibus.

Glo. rubrice cōtinuat. dixit de dāno dato a liberis ꝑsonis vt. §. ad le. acq. nunc de dato a seruis et omni maleficio ab eis cōmisso Et dicunt actiones noxales omnes que nascunt ex maleficio et sic a noxia que dicit ipm delictuz vel a noxa q̄ dicit seru⁹ delinquēs vt Insti. de noxa. §. noxa. et sic capit h̄ Et nascuntur hꝫ actiones de q̄bus principalit h̄ ex maleficijs suox. ff. e. l. i. et cōpetunt dāno passo ꝑ dñm sui q̄ delictū perpetrauit vel damnū dedit In his actionibus dñs sui delinquētis liberat dādo estimationē dāni vel dando seruū pro noxa vi. Insti. e. ꝑ totum.

Ad exhibendum.

Glo. rubrice cōtinuat. q; in rei vendicatiōe de qua dixit et etiā alijs multis op⁹ est actiōe. ad exhibendū. ideo de ea ponit. ff. e. l. i. z. ij. §. est āt. Est āt exhibē facere in publico ptātē vt ei q̄ agit experiendi fiat copia. ff. e. l. ij. id est in publicū rē deducere et vidende tangēde q; et apprehendende rei facultatē p̄bē et si erat instrumentū debet fieri facultas legendi et describēdi. et proprie dz exhibere. i. eē secretū habē. ff. de ta. exhi. l. iij. §. quid sit, Et est actio q̄dā ꝑparatoria maxime ad rei vendicatioēz vt si alter habet libz meū et celat ego ago contra eū ad exhibēdū sz vt deducat eū in publicuz ad videndū vt videant testes qui possunt testificari libruz esse meū et sic ꝑparat ad rei vēdicationem q̄a l' re⁹ negaret vt in. l. i. ff. e. vbi ō h.

De religiosis z sumptibus funez et de alee lusu et aleatoribus.

Dictum est. §. de rebus corpalibus que

vendicãtur et diuidunt quia in bonis sunt nũc videam⁹ de illis q̃ nec vendi tant nec diuidunt nec in dominio sunt sed alio iure defendunt vt actl.in factũ et interdicto de mortuo inferendo ⁊ sic de religios audiam⁹ ꝛ quia in monu/mentis faciẽdis et in cadauerib⁹ fune/rãdis varij sũpt⁹ fiũt de sũptib⁹ funer loq̃mur Et q̃ extrẽa luct⁹ gaudia sepe occupãt sicut et ecõuerso/de lusu alee et aleatorib⁹ subiũciam⁹ Est ãt loc⁹ re/ligiosus in quo aliq̃s est sepult⁹ etiã si sit seru⁹.ff.e.l.ij.i.fi.nisi sepult⁹ erat pu nitus capitalit vi.l.i.et.ij.ff. de cadaue rib⁹.vel nisi defunct⁹ non erat lugend⁹ vt si erat proditor patrie.ff.e.l. mĩme. Funer ãt sũpt⁹ dicit qui ideo fit ut fu nus ducatur vel sepeliat puta si q̃d est impensũ in illatiõe mortui vel si impẽ sum est ad corp⁹ custodiendũ vel cõmẽ dandũ vel in locũ vel marmor emẽdus vbi sepeliat defunct⁹ Est ãt lusus alee oĩs qui viri⁹ fortune innitit et ẽ om/nis prohibit⁹ ne fiat in pecunia ꝓterq̃ si q̃s certat hasta vel pilo iaciendo vel currẽdo saliẽdo luctãdo pugnãdo. Fit ei causa ꝯutis.i.fortitudis corpis vt ĩ auc.vt oĩs obe. iudi.in pinc. Itẽ licꝫ ludẽ in cõuiuio vescendi cã.l.pe.ff. de alea. Aleator ãt est qui et ludũ alee cõ/tucuit apd se causa sui emolumenti ex/ercere sicut et in cauponibus dicit vt .ff.nau.capo.sta.l.i.§ caupones.

Liber quart⁹

De rebus creditis ⁊ iureiurando.

Glo. rubrice cõtinuat. De actõne in rem dixit de psonalib⁹ sequit ⁊ pmo d his q̃ ex ỹctibus de q̃bus hic tot⁹ liber tractabit Et sciendu q̃ hec rubrica in pma sui pte respicit titulos sequẽtes ⁊ nõ istud nigꝫ q̃ hic nihil tractat de re/bus creditis et sic rubrica ista est gñalis nigro quia rubrica loquit de reb⁹ cre/ditis et iureiurl.ꝫ nigꝫ nihil tractat d rebus creditis sed tm̃ d iureiurl. ⁊ hoc nõ est incõueniens vt hic notat Idez etiã facit impator.s.ti.pri.q̃ rubca hz de lusu alee ⁊ tñ in nigro d eo nihil dĩ vt ibi dicit glo.rubrice.q̃dã tñ hñt ibi constitutionẽ grecam loquẽtẽ de hoc Quid ãt veiat hic aptitudie rei Dicẽ/dum q̃ ỹm rei positum in rubrica gene rale est cõprehendens corpalia et incor poralia Jnstl.de re.cor.⁊ incor.et.ff.e. .l.i.in.fi.licꝫ in rei vẽdicatiõe designet corp⁹.ff.de rei ven.l.fi in rẽ Et dicit ru brica de reb⁹ creditl.circa hoc notandũ q̃ ỹbũ credendi generale est vñ q̃cũ/q̃ nobis ex ỹctu debet dicimur crede/re quia in ỹctu credim⁹ et fidem adhi/bemus.l.i.ff.e. Jnde dĩ res credita q̃ nobis debet res corpalis vel incorpal q̃liscũq̃ sit Est ãt iusiurãdũ vt ait pla. affirmatio vel negatio adhibita religi/one ꝼm Alzo.ĥ Est ãt iusiurãduz aliq̃ volũtariũ aut necessariũ aut iudiciale vi.glo.in.c.fin.et de iureiuran.⁊ in gl. rubrice.ĩ.e.et glo.rubrice .ff.e.

Vi certum petatur.

Ut.s. proximo dixi impator in hoc q̃rto libro tractare intendit de psona/lib⁹ actiõib⁹ ꝫ q̃ inter psonales actões digniores sunt cõditiones cũ p eas pre scise q̃d dari intendat ⁊ q̃ a iure ciuili hñt originem de eis pmo dicit q̃ inter ꝯditiões digniores sunt ille q̃b⁹ certũ cõdicit q̃ ille quib⁹ incertũ petit ideo pmo videndũ q̃d iurl.si certũ petat ⁊ ex/pone si certũ petat.i.si mutuũ certũ pe/tat in glo.rubrice.ff.e.et vi.glo.rubrice hic et.ff.e.et qd ibi dixi.

De suffragio.

Glo.rubrice cõtinuat. q̃ suffragiũ petitur p certi cõdictionẽ ff.e.l.i. de qua dicere cepit Ideo de hoc ꝺ dicit Et dicit ꝓprie suffragiũ ipm ꝓcinium qꝺ ꝑstat aduocat⁹ Nã fragor.i. son⁹ arbor Jñ suffragiũ son⁹ ille q̃ fit vt p eũ subueiatur alicui. Dic ãt ponit impropie scz p eo qꝺ dat p ꝓcinio fm gl. rubrice ꝺ. Petit ãt salariũ cũ añ lit. inchoatã vel p⁹ litẽ finitã est pmissuz. pendente ei lite facta pmissio nõ tenz. s. ꝺ postu. l. quisqs ff preterea Jtẽ phibet ꝛctus inter clientẽ et aduocatũ. ink medicuz et infirmũ q̃ de facili inferiores psone desiderio victorie vl remedij decipent qꝺ⁹ lex ꝺ puidet. ꝺ ff preterea. ꝛ ibi vi. g.

De prohibita seque

stratione pecunie.

Glo.rubrice continuat. ne qs crederet pecuniã vel aliud qꝺ petit sequestrãdũ ideo de hoc ponit Sciendũ q̃ no⁹ pecunie capit tripliciter. ꝓmo stricte ꝛ sic est illud q̃ solũ in nũero cõsistit vt moneta. et sic cõmunit capit. scꝺo large ꝛ significat oẽs res in nũero põdẽ vl mẽsura existentes. tertio largissime p omni re mũdi quia oĩs res ꝑt mensurari et sic appreciari pecunia et sic capit hic vt cõprehendat oẽz rem in nr̃o cõmertio exñtem. l. iij. ff. de consti. pe. et. l. pecunie. ℣bũ. ff. de ℣bo sig. Est ãt sequestratio rei de qua queritꝫ vel questio ℣tur ink ptl. apꝺ tertiuz depositio. et iste tertiꝰ dr̃ sequester Et lite finita dz sequester rẽ cũ fructꝫ ꝓcipl. restituẽ vincẽti vi. in. c. examinata de iudi. et aliqd in cle. vnica. e. ti. Et est sequestratio regl̃a riter phibita. fallit in casib⁹ de qb⁹ ꝺ p glo. quã vi. in qua etiam habet qd sit sequestratio et qs seq̃ster et vi. gl. i. c. dilect⁹ eẽ de sequest. pos. ꝛ fruct. Cbiti:

De ɔdictione inde-

Glo.rubrice cõtinuat. sicut mutuũ ꝺ q̃ dictũ est re ꝑhibit ita et in idebito Ideo de hoc ponit Et expone de ꝓdictiõe in debiti. i. de actiõe q̃ appellat ꝓdictio indebiti q̃ ꝓpetit p repetitiõe idebiti. i. ei⁹ qꝺ est idebite solutũ p errorẽ vt si qs oblit⁹ esset q̃ petro debitũ solusset et sic iterato solueret. solutũ repetẽ ꝑt de q̃ plene in. l. i. ff. e. et p bar. in. l. i. ff. e. vbi examinat q̃tuplex est indebitũ vi. gl. in. c. fi. eẽ de so. ꝛ Jnstl. q̃ mo. reꝫ. ob. ℌi. Ccausam datorum.

De cõdictione ob

Glo.rubrice cõtinuat. dictũ est. s. de cõdictione q̃ dat ob causaz ꝑteritã. nũc videam⁹ de ea que dat ob futurã et honestã Est ãt cõdictio ob cãz datoꝛ actõ quedã sic dicta Et hz locũ in ꝛctib⁹ innoiatis vt cuz tibi aliqd dedi ob aliqd faciẽ dũ qꝺ nõ feciſti vt q̃ dedi tibi cẽtuz vt manumitteres ticiuz Jnnoiati ãt ꝛct⁹ q̃ttuor sunt. do vt des. facio vt facias. facio vt des. do vt faeias Jn istl. ꝛctib⁹ innoiatl. post ꝛctũ re nõdũ pfectã vel nõ ad effectũ deducta ꝑt reuocari et hz locũ pñia et tũc hz locũ ista actio. l. i. ff. de cõdictiõe cã data causa nõ secuta. et. l. dedi ff. si tibi dedero. ff. e. Circa hãc actionẽ vi. bonã q̃stionez in regl̃a frustra de regu. iurl. li. vi. in mercu. Et idẽ si me penitcat q̃ licitũ est penitere in ꝛctibus innoiatl. ꝺ ff hz si tibi dedẽo.

De condictione ob

turpem causam.

Glo.rubrice cõtinuat. supiores dne cõdictiones respiciũt honestã causaz. hec turpẽ ꝑteritã et futurã Et est actio q̃dã q̃ hz locũ qñ aliqd datũ est ob turpẽ cãz ad illud repetẽdũ. Circa hãc actionez est tñ aduertendũ vtrũ turpitudo ℣sek ex ꝑte accipiẽtl. tm̃ aut ex ꝑte dantis et accipiẽtl. sil̃ Aut ex ꝑte dantis tm̃

ꝑmo casu hz locū ꝫ actio Exēplū dedi tibi vt sacrilegiū ñ facias ne furtū nec hoīez occidas. ne mihi iniuriā facias ab isti. enī debuisti abstinere etiā nullo ti/ bi dato Idez et si dedero vt des m̄ qđ ex p̄cedēti cā tenebar. ꝺaē Itē sicut da tur mihi cōdictio dati in p̄missis casib⁹ ita si nō soluī hz ꝑmisi m'to magi. debeo habere excepti. si cōueniar a te postea q̄z reddidisti illud ad qđ tēbar. si āt postea q̄z reddidisti cū sciā me turpitudinē exceptiōe solueri qđ ꝑmisi repetē ñ possuz vi. l. xi. ij. ff. e. Secūdo casu qñ turpitudo ꝟsaē ex pte dantis. et accipientis. siī nō hz locū ꝫ actio Exēpluz si dedi mulieri nō me trici ob stupr̄ cōmittēdū. l. vbi et. l. idē §. e. vī si deprehens⁹ in adulterio redemeriz me vel si dederiz ne furtū meum ꝑderes vel si dedi iudici vt p me ꝑnūciaret turpitudo ꝟsaē ex pte vtriusq̄z. l vbi et. l. idē §. e. Tertio āt casu qñ turpitudo ꝟsaē ex pte dāt. tm̄ ñ hz eē locū ꝫ actio Exēplū dedi meretrici ob fornicationē ibi ꝟsaē turpitudo ex pte dāt. et nō ex pte recipientis q licz mulier turpiter faciat q sit mētrix nō tm̄ turpiter accipit cū sit meretrix. l. iij §. hz qđ. ff. e. Et notandum q in p̄nt̄ib⁹ titulis cōdictio tātū valz sicut actio. Cōdicē est rē suā in iudicio petē pson̄ pulsādo vī inqetādo et ip̄az dicēdo obligatā sibi esse ad aliqđ dādū vel faciēdū. et tractū est hoc ꝟm a veteri obseruatiōe quia oliz erāt in vsu ꝟba solēnia q̄ oportebat actorē cū litigabat coram iudice condicē. i. sīl' dicere q si caderet a syllaba caderet a tota causa. ¶ Finis.

De condictiōe furtiua.

Superior ꝓdictio turpē causā respicit hic et ista. respicit enī furtū commissum Actio q̄dā est et ꝺaē dño rei surrepte et ei⁹ heredi. ff. e. l. i. iūct. gl. ꝯ furem. et ei⁹ heredē q̄ si plures sunt q̄libz teneē ꝑ hereditaria portione. ff. e. l. ex cā furtiua et. l. si pro fure Et ꝯ dñm et p̄tem eaten⁹ q̄ten⁹ ad eos puenit. ꝑ reliquo āt ꝺaē ꝯ dñm noxalit. hz noxalit nō ꝺaē ꝯ p̄hz. ff. e. l. fu⁹ et. l. ex cā furtiua Insīl. de nox. §. vl. Est āt dīa int̄ actionē furti et cōdictionē furtiuā Actio furti datur cuilibz et ille agit ad penā furis hz cōdictio furtiua ꝺaē solū dño rei surrepte et ille petit tm̄ rē subtractā reddi. et sic hz rei p̄secutionē vi. d. l. si pro fure §. condictio.

De condictione ex lege et sine causa vel iniusta causa.

Dictū est. ā. specialit̄ de singulis ꝓdictionib⁹. nūc āt de duab⁹ cōdictionib⁹ generalib⁹. i. cōdictione ex lege et sine causa poīt Dabz āt locum cōdictio ex lege q̄tiēs noua lege ob⁹ est induēa nec est cadē lege cautū q̄ gñe actionuz expiarmur. ff. de cōdict. ex le. l. vnica. pone exemplū in nudo pacto dōtiōis ex q̄ ꝺaē cōdictio ex lege vt §. de dōt. l. si qs argē tū §. vl. et pone exemplū p. l. si qs in tā/ tā §. vñ vi. vi. alia exēpla ꝫ p Azo Cō/dictio sine causa locū hz seu ꝓpter q̄ aliq̄d ꝓmo ex iusta causa est ap⁹ aliquē hz postea ꝑ aliquē effectū esse non dz ꝟbi gra. mutuasti mihi centū. feci tibi instrumētū in q̄ ꝓfess⁹ sū me tibi teneri soluo tibi mō. instrumētū obligationū ē ap⁹ te sine causa. vñ repetā ipm̄ per cōdictionē sine cā Cōpetit ḡ cōdictio sine causa finita causa ex qua res ad aliquē puenit ex contractu q̄ tā finit⁹ē Etiā locū hz vbicūq̄z sine causa aliqđ est apud te qđ mea interest me hīe et occurrit ꝫ ꝓdictio q̄ñq̄z cū cōdictiōe idē biti et q̄ñq̄z est sine ea vi. l. i. et. ij. et q̄si per totū §. ff. e.

De actionibus et obligationibus.

Glo. rubrice cõtinuat. q̃ in superioribꝫ q̃dã geneãlia seruanꝫ. ideo ea poſt Est ãt actio ius stãdi in iudicio agẽdo cõtra aliquẽ. vel sic Actio est ius psequẽdi in iudicio qđ sibi debeꝫ Jnſtl. de act. in prin. vl̃ est ius q̃ traho aliquẽ in iudiciũ Et est iste titulꝰ multũ ꝓfundꝰ ⁊ latꝰ Obligatio ãt est iurl. vinculũ q̃ necessitate astrigimur alicuiꝰ soluẽde rei fm nr̃e ciuitatl. iura Jnſtl. de obli. in pn. Et qđ dr̃ vinculũ impropꝛie ponit. i. ius quoddã vinciẽs. vt eĩ corpali vinculo qs vincit ita et obligatiõe q̃ intellectuale vinculũ est aliqs dr̃ astringi. Et qđ dr̃ fm nr̃e ciuitatis iura exaudiatur. i. đ iure ciuili. ⁊ fiũt q̃ttuor modis obligationes. Re ẏbis lr̃is et consensu Jnſtl. de obli. in fi.

Ut actiones ab heredibus et contra heredes incipiant.

Gl. rub. ꝓtinuat. dixit titulꝰ supiorib⁹ de actionibꝫ ꝫ q̃ quedã ab hẽdibꝫ incipiũt et cõ heredes et de hoc ꝫ dicit et alie ꝑus nate ꝓtendunt cõ heredes ⁊ heredibꝫ vt. j. de heredi. acti. p totũ. An et qñ actiones ad heredes vel cõ hẽdes trãscãt plene dr̃. j. de hẽdi. acti. ꝫ ꝫ poſt de q̃dã regla q̃ oliz obtinebat in legatl. et coꝛ exẽplo extendebaꝫ ad stipl̃ationes et cõtractꝰ q̃ſtibz sic enĩ dicebaꝫ q̃ pꝰ mortẽ heredis aut legatarij legatuz relinq̃ ñ possz Jnſtl. de legat. j. pꝰ mortẽ. Jnſtl. de iuti. sti. j. post mortẽ vñ ⁊ tradebaꝫ regla vt ab hẽdibꝫ ⁊ cõ heredes actio ñ incipiat. hodie ãt ista regla emẽdata est p. l. vnicã. j. e. Jnſtl. đ legatl. j. pꝰ mortẽ. et sic est hodie regla vt actiões ab heredibus ꝛc.

Ne uxor pro marito vel maritus p uxore vel mater pro filio conueniatur.

Glo. rub. ꝓtinuat. licz heres p defũcto conueniaꝫ vt. s. ti. i. nõ tñ sic est in aliis etiã q̃ valde cõiũcti videnꝫ vt hoc ti. et sequẽti Nota rubricã q̃ ꝓt p lege allegari q̃ cõtinet pfectã oꝛionem. fallit si maritꝰ successerit uxoꝛi Jtẽ si p ea fideiusserit tũc p ea cõueniꝫ. uxoꝛ tñ nõ cõueniꝫ p marito. etiã si p eo fideiusserit. l. i. j. e. fallit regla si maritꝰ pcõsulatus cã pficiscaꝫ in puiciã cũ uxoꝛe nã si deliq̃rit ibi mulier. a viro rõ et vindicta exigiꝫ. ff. de offi. pcon. l. obſuare j. pficisci. p corroboratiõe rubrice toti⁹ facit regla vt ex alteriꝰ ꝯctu nemo obligeꝫ vt. j. e. l. pe. et sic sequiꝫ q̃ mater nõ teneꝫ p filio in q̃ntũ mr̃ neq̃ filius p mr̃e tã q̃ filiꝰ secꝰ si eẽt heres sibi vl̃ ecõtra Rõ differentie est inꝫ heredẽ et illas ꝑsonas q̃ heres eadẽ ꝑsona cũ defuncta censeꝫ vt in auc. de iureiuran. a moꝛi. presti.

Ne filius pro patre vel pater pro filio emãcipato vel libertus pro ꝑono vel fuꝰ p dño pueniaꝫ.

Glo. rubrice continuat. putabaꝫ rõne pñitatis vel filiatiõis vel libertinitatis aliũ cõueniri qđ ꝫ remouz Rubrica ista q̃ cõtinet pfectã oꝛationẽ pro lege allegaꝫ. filiꝰ q̃ p pr̃e suo nõ pueniꝫ nisi solitis modis. i. nisi p eo inꝫcesserit vel ei successerit siue sit filiꝰ emãcipatꝰ siue in ptãte cõstitutꝰ. j. e. l. ne cõ. Jtẽ pr̃ p emãcipato filio vel libertus p ꝑono nõ cõueniꝫ nisi solitis modis vt dictũ est. j. e. l. vl. si q̃s ãt aliq̃d ex predictis vel si oĩno exẽneũ aliqs p alio vi exegerit vel etiã rẽ aliquã vt in pignꝰ habiturꝰ accepit id ipz quicq̃d est in q̃druplũ vim passo redderet nec non ab actiõe p q̃ talia pſumit cadat vt in auc. vt nõ fiãt pigno coll. v. si tñ filiꝰ sit in ptãte pueniꝫ pr̃ ex eiꝰ ꝑsona vt. j. qđ cũ eo q̃ in alie. po. est Hic etiã habeꝫ auc. q̃ incipit habita q̃ est pulcerrima in ẏb et solet sepe allegari et ponit multa p/ uilegia scholaribꝫ concessa Et inꝫ alia

est q̄ coꝝ dño loci vel epo vel rectore debz cōuenire scholaris et ipe hz optione quē eligere velit. Et si qs eos cōtra hoc trahē psumpserit ad aliuz iudicez eis inutil. cadit ab omni actiōe etiā si cā iustissima fuerit Itē hz scholaris saluū cōductū ad studiū vt si studēs p uincie aduersant. principi esset in studio sue ciuitat. nō pt capi nec nūci⁹ ei⁹ Item sunt liberi a repsaliis

Si seruus ex suo facto

post manumissionem teneatur. Dictū ē. s. aliāz p alio conuenire non posse. et ideo q̄rit an fu⁹ quōdā factus liber cōueniat ex eo qd gessit in furtute. et distingue an obligat⁹ est ex ꝯctu vel quasi delicto vel q̄si vt h p Azo.

Quādo fisc⁹ vel priuat⁹

debitoēs debitoris su puenire pt Glo. rub. cōtinuat generaliter phibuit. s. aliū p alio cōueniri h pmittit in casu. h tractat q̄n fisc⁹ vel puat⁹ possit agē ꝯ debitorē sui debitor. l. et dic q fisc⁹ hoc facere pt si pateat principales debitores idoneos nō esse et si cōfitcantur debitoēs eoꝝ debitū. l. ij. ī fi. c. hz in puato dic vt in. l. i. et vl fi. c. Cactionib⁹

De hereditarijs

Glo. rub. cōtinuat. supiori titulo dixit alterꝝ p altero cōueniri in casu. h poīt et aliū casū. sūt āt hereditarie actiones q̄ trāseūt ad heredes vel ꝯ hēdes Itē q̄ ab heredib⁹ incipiūt vel ꝯ hēdes vt. ff. de acti. et obli. l. hereditarias Que āt actōes trāseūt ad heredes actiue et passiue vi. qd dixi. fi. c. ti. proxi.

Ex delictis defunctoꝝ

et in q̄ntum heredes pueniant. Glo. rub. continuat. In q̄ntū hēdes ex ꝯctib⁹ defunctoꝝ vel q̄si teneant dixit nūc in q̄ntū ex delicti. audiam⁹ Ad questionē rubrice. rñde fm glo. l. vnice h q aut defunct⁹ tenet ex cōtractu et tūc heres tenet insolidū si defunct⁹ obligabat hoc reglariter. Fallit q̄nq. si āt ex delicto tūc heres nō tenet nisi q̄ntum ad eū ex delicto defuncti puenit vl nisi lis fuerit cum defuncto contestata et tunc tenetur insolidū Insti. de ppe. et tpa. acti. ff. non oēs. hoc pcedit de iure ciuili. qd iust. de iure canonico vi. glo. et doct. in. c. fi. ex de sepul.

De ꝯstituta pecūia.

Glo. rub. continuat. nō solū heredi/tario hz etiā hac actiōe qs cōuenit alieno noīe et iō hic de hac ponit Dictionis est nomē q̄ ppetit p cōstituta pecunia Et qdē large dici possz constituere qlibz qui pro alio se obligat hz h ponitur pro eo tm̄ q qd alt⁹ dz se soluturū constituit vt ptz in. l. i. fi. c. Et qd venit appellatōe pecunie vi. qd dixi. s. de p hibi. sequestra. pe.

De probationibus.

Gl. ru. ptinuat In p̄dict. et infra dicēdis opus est pbationib⁹ et ideo de his ponit Et est pbatio rei dubie per argumēta ostensio Et dī fm pla. a pbe aduerbio ita dicit glo. rubrice hic. probe enī agit q probit fm Azo. hic. et est

De testibus.

Clara ista rubrica. Glo. rub. ptinuat dixit in genē de pbationib⁹ nūc p species. et pmo d vna pbatiōe Est āt test. rei geste pbatio clara est et qlibet admittit in testē q ñ phibet et ē h edictū phibitoriū. l. i. ff. c.

De fide ītrumētoꝝ

et amissiōe eoꝝ et apochis et ātapochis faciēdis et d his q̄ sine scptura fieri pnt Gl. ru. ptinuat. d pbatōe viue voci. dixit secūd d pbatōe mortue. i. p scpturā Est āt ītrumētū fz hostl. in sū. d fi.

instru. scptura ad assertionē seu pbatio nē alicui⁹ rei facta Est et istrumēti ap⁹ gñalis nā et testionia et psone qb⁹ cā instruit istroꝝ loco hñtur .ff.e.l.i.ꝛ h potit istrm p chartl. vl scriptrl. tm Jtē capit etiā instrm p apparatu fiidi q̄ ex ercet possessio .ff. de fun. instruc. l. q̄stū .i.&. Quid āt sit apocha et qd antopo cha vi. gl. in. l. plures. j. e. Et dicit Azo q apocha ꝛ oēs est scptura creditorl. pfitentl sibi solutū a debitoē et sic po nit .ff. de adminīst. tu. l. luci⁹. ℣. tutor. Est āt antopocha chirographū qđ facit de bitor creditori in q̄ confitet se soluisse tm pro pēsione vl vsurl. et nō dī ab āti qđ ē p̄ ꝛ ante q fit ante apochā et ē in ducta ad securitatē creditorl. si eī alie⁹ noīe possidēs dicat se suo noīe posse disse et ita se dñz factū cōtendit. ius a gentl. facit vacillare nisi probz dñs pē siones vl vsuras i pteritl ānis sibi solu tas. pbat āt p ātopochā debitorl. j. e. l. plures. vel vt dicūt alij antopocha est scriptura quā facit debitor obligādo se. ab anti qđ ē p̄ Et sciendū circa vltimā ptē rubrice q reglariť oēs p̄ct⁹ valēt sine scriptura .l. pacta .et. l. siue apud acta. C. de pac. sed fallit in casib⁹ notatl. per gl. in. l. contrahiť. ff. de pig. ꝛ in. c. i. de censi .li. vi. vbi de hoc.

Plus valere quod

agitur q̄ꝝ qđ simulate concipiť.
Glo. rubrice cōtinuat. q p scripturā de q̄ dictū ē aliud fingiť q̄ꝝ sit vex Jō dic qđ pualeat Rubca clara ē. et pt et solꝝ sepe allegari pro lege q cōtinz pfectam oratiōnē Exēplū de donatiōe inť vir et vxorē si marit⁹ nō pt donare vxori et sic silate et in fraudē legl. vēdit non valz vēditio q pl⁹ attendiť qđ agitur q̄ꝝ qđ silate cōcipiť Fit aūt fraus legi qñq̄ de re ad rē. qñq̄ de p̄ctu ad p̄ctuz aliū vt j. ad mace. l. si fili⁹. ℣. is āt sol⁹. et .l.ꝛ Julian⁹. ℣. mutui. Qñq̄ de p̄ctu ad p̄ctū cūdē ꝛ altēo mō j. ad velleia. l. nō putat. ℣. si cū eēm. qñq̄ de pstra ad pso nā. j. de dona. inter vi. et vxo. l. ii. ℣. non tm. et in omnibus casibus magl. spectamus veritatē vt pualeat fasitati.

De commodato.

Gl. rub. ptinuat. dirim⁹ de p̄dictiōib⁹ qb⁹ petiť qđ dari. nūc de actiōibus qb⁹ inesse petiť si res nō restituat q̄ q ex p̄ctu venīt. de his dicit p̄mittēs de eo qđ grā accipientl. accipiť Est āt p̄modatū alicui⁹ rei ad aliquē specialē vsuꝝ gratuita facta cōcessio Et dī pcessio et nō trāslatio q is q̄ cōmodat retinz dominiū et possessionez. ff. e. l. rei cōmodate Et dī p̄modatū q̄si p̄modo vtētl. datū Et dī gratuita q interueniēte mercede vl specie trāsibit res in locationē vl in p̄ctū inoīatū Ad aliquē vsū iō dī vt noteť dīa inter p̄modatū et p̄cariuz Precariū ei cōcediť sine certi vl⁹ prefinitione vñ qñcūq̄ reuocari pt. ff. de preca. l. cū p̄cario qđ sit p̄cariū vi. ff. de preca. et ex. de preca. c. fi. Actione.

De pignoratitia.

Dictū ē. s. de p̄modato qđ reꝑhiť ꝛ grā trm accipiētl. sequiť de actiōe pignoratitia vidē cui⁹ ob⁹ p̄hiť re ꝛ grā vtriusq̄. i. creditorl. ꝛ debitoris Jnstl. q. more p̄ ob. ℣. creditor Cōpetit āt ℔ pignoratitia actio directa debitori p̄ credito rē toto debito soluto vl aliť satisfacto vt rē pignoratā et ei⁹ possessionē restituat debitori qđ si recuset facē agz p̄ eūm hac actiō e. ℣. Fuiana. Jnstl. de acti.

De exercitoria actiōe ꝛ īstitoria.

Dictū est. s. q̄liť q̄s obueniat ex p̄ctu suo sequiť vidē q̄liter q̄s conueniat ex p̄ctu alieno vt q q̄ñq̄ insolidū q̄ñq̄ peculioten⁹ vel q̄ten⁹ iussuꝝ vel q̄ten⁹ ꝛ/ suꝝ est actio dať. videam⁹ d hīs actiōib⁹ q dāť insolidū p̄ nos ex contractu alieno vt de exercitoria et institoria.

Actio aũt exercitoria fm Azo. in sum. dat ꝓhentib⁹ cũ mgro nauis ꝓtra exercitorẽ nauis q̃ mgr̃m naui ꝓposuit Cz in caz cãz in qua ꝓposit⁹ est expresse vel tacite quẽ equũ fuit teneri sicut re/ nek q̃ institorẽ taberne vel negocio pre posuit. ff. de exerci. acti. l. i. in ꝑn. Est ãt mgr̃ cui⁹ toti⁹ nauis ancora et cura mã data est. d. l. i. ℣ mgr̃m nauis. et dr̃ in teu tonico eyn stuyrman. ℔ exercitor dr̃is ad quẽ obuẽtiones quotidiane aut red ditus q̃stus et vtilitates nauis pueni/ unt et ꝓtinẽt. d. l. i. ℣ exercitorẽ. siue ve/ rus dñs nauis sit siue a dño nauis con duxerit ad tps vel in ꝑpetuũ vt ibi dr̃. Institoria ãt actio dat̃ ꝑ illũ q̃ ꝓposuit aliquẽ stationi vel negociationi geren de ꝓhentib⁹ cũ ꝓposito in eã cãz in quã ꝓposit⁹ est expressim vel tacite. l. i. ff. e. Et dr̃ institoria ab institore scz ꝓposito q̃uis exercitoria nolek a ꝓponẽte Jn/ stitor enĩ dict⁹ ex eo q̃ negocio gerẽdo instet nec refert an tabne sit ꝓposit⁹ an cuilibz negociationi. l. institor. ff. e. siue enĩ q̃s ꝓponat pecunijs fenerãdis vel agris colendis vel mercaturis facien/ dis vel mulis vel mulab⁹ locandis vel vestimẽtis sartiendis vel poliẽdis in/ stitoria dabit̃. l. q̃cunq̃ ℣. e.

Quod cuz eo qui in

aliena ptãte est negociũ gestũ esse dice tur vel de peculio seu q̃ in iussu vel de in rem verso.

Dictũ est de ꝓhib⁹ initi nobiscũ. nunc ꝓit dr̃ negocio initio cũ eo q̃ ẽ in nr̃a vl̃ aliena ptãte Et cõstrue sic Dr̃ negociũ dicek esse gestũ cũ eo q̃ in aliena ptãte ẽ Et de illo negocio q̃lit̃ q̃s agit q̃ vel actõe dr̃ peculio. vel actõe q̃ iussu vel actõe dr̃ in rẽ ℣so. si ei fili⁹ vel seru⁹ cõ trahit pr̃ vel dñs tenek actõe dr̃ peculio q̃ten⁹ est i peculio et nõ vltra nisi dñs vel pr̃ iusserit ꝓhere q̃ tunc tenek insoli dũ actõe q̃ dr̃ iussu q̃ten⁹ est iussũ Jtẽ si nõ iusserit sed ex ꝓctu cõuertit in vti litatẽ pr̃is vel dñi tũc pr̃ vel dñs tene tur actõe de in rẽ ℣so q̃ten⁹ est ℣sum. Prima ℣ ps rubrice est gñalis. sequen/ tes tres spẽales et dant̃ ñ insolidũ he actiones ℔ q̃ten⁹ est in peculio et qua/ ten⁹ est iussum et in rem ℣sum.

Per quas personas

nobis adquiritur obligatio.

Glo rubrice cõtinuat. dixit qualit̃ per alios obligemur. nũc q̃liter lucremur Rñde ad questionẽ rubce q̃ p libẽos q̃s in ptãte habem⁹ Jtẽ p fuos ꝓcos ẽc. vi. Jnsl. e. p totum. ℣. rex. Item per liberã psonã nobis nõ subiectã nobis ñ adquirit̃. fallit in notario publico ⁊ p/ curatore Et p q̃s psonas nob adquirit̃ et qui pñt nobis stipulari vi. Jnstl. de inuti. stipu. ℣ si quis alij.

Ad senatusconsultũ

macedonianum.

Dictũ est. s. in genere q̃liter pr̃ cõueni atur ex filij ꝓctu. nũc ãt ponit in specie q̃d iurl. si filiussa. accepit mutuã pecũiã et q̃ sup ea senatusc̃ sultũ macedonia nũ est expositũ. ideo ponit ad senatus/ consultũ macedonianũ Jste titulus ℔ leges pulcerrimas Et dicitur macedo nianũ a macedone pessimo feneratore qui dedit mutuo pecuniã filijs vt inẽ/ ficerent parentes quod et fecerũt Jste enĩ non expresse sed velat. ℣bis suade/ bat de occisione patris/ puta ego credo tibi pecuniaz et tu fili facias ita vt ci/ to sis tui iurl. ⁊ obtineas hereditatẽ pa tris tui ⁊ tũc mihi reddas pecuniã istã q̃ dr̃ q̃ maifeste iniquũ eãt p senatoẽs sr̃ hac re ꝓuenientes accepit correctoẽz sic q̃ ℔ senat⁹ ꝓsultũ macedonia^m induxerũt Et ℔z locũ cũ mutua pecũia data ẽ fi/ liofa. vt nec pr̃ nec fili⁹ tẽat ad solutio nẽ. Jnstl. q̃ cũ eo ℣ illud. fallit tñ i casu

bꝰ ibi nōd. ꝙ gl. ⁊ accipe ꝫ pecuniā stri/ ctissime ꝑ eo qđ solū i nūero cōsistit vt moneta ñ ꝑ eo qđ ē i pōdē vl̄ mēsura nisi fraus fcā eēt ꝑ creditorē vt ꝑ rebꝰ facēt sibi pecuniā. ff. e. l. ꝫ Julianꝰ. ℣. mutui. Vlnū tñ nō q ñ hz locū senatꝰ ꝓsul tñ i mutuo dato filiofa. q ē in studio qñ ē fcā ad eā q̄ntitatē quā pīs pietas ñ recusaēt. l. macedonianū. ℣. e. ⁊ l. si nihil ℣. qđ dī. ff. e. vbi ē tex. q̄ casu pī tenēt. i/ telligē ꝫ vex qñ mutuū ad eā q̄ntitatē fit quā pī fz suā facultatē pt solue vt si det xx. filiꝰ pt mutuaē xx. ꝫ si pī nollet nec possz plꝰ daē q̄z xx. et filiꝰ mutuaēt cētū pī nō tenēt. ¶ tū velleianū.

Ad senatusconsul/

Sicut filiussa. et pī eiꝰ hñt excepti/ onē ex supiori senatusc̄sulto ita et mu lier ex hoc senatusc̄sulto velleiano qđ sic nuncupatū est a velleio ꝓsule q fuit autor hui⁹ ꝓstitutiōis ℣rouidet hoc se natusc̄sultū mulieribꝰ q sē ꝑ narissi/ me. l. stipl̄atꝰ. ff. de dō. int̄ vi. ⁊ vx. et le/ ues ad promittēdū. difficiles ad soluen dū q̄ cū fragiles ne ob ꝫ decipiāt ⁊ dā nificent in ꝑba et ī rebꝰ Et iō statuit q si mulies alienā obligationē in se susci/ piāt mādādo fideiubēdo in se trāsferē do vl̄ cōstituēdo q ob hoc ñ obligent ℣. e. l. i. et. l. iij. fallit tñ ī casibꝰ q̄s habes in. l. fi. ℣. e. et nisi huic ꝑulegio renūcia/ uerint et certe fuerint illud sibi ꝓpetē. l. vl. ℣. pe. ff. e. q renūciatio ñ trahit ad incognita et ad illa q̄ nesciuit. ff. de trās act. l. cū aq̄liana. et ī mlt̄. alīs casibꝰ q̄s nōt Azo in sū. e. ⁊. Vlnū etiā nō ꝑ muli eribꝰ q si faciāt se debitrices ꝓncipales cū maritꝭ. in eodē īstrumēto nō obligā tur vt in auc. si q̄ mulier ℣. e. ¶ nia.

de nō nūerata pecu

¶ Gl. rubce ꝓtinuat. supiorib⁹ senatus/ consulti. sbuenit cīlit et nālit obligati. rōne spēaliꝭ cīlit tñ obligati. succurri tur rōe nāli Et nō ꝫ g. rub. q ñ nūera ta pecūia dī respectu etiā creditorꝭ ℣. e. l. i ꝑtibꝰ ℣. i. q creditor ꝓprie dī nūera re pecuniā debitori vt sibi reddat vel rīspcū dbitorꝭ. q ꝓprie dī soluē creditori et improprie dī nūare cuz solut qđ dz Pecunia āt ꝫ largissime capit ꝑ oī re quā q̄s ñ nūauit vl̄ ñ solut. ff. dō ℣. sig. l. pecunie ℣bū Expone g̃ de nō nūata pecunia. i. de pecunia vl̄re ñ tradita vl̄ nō reddita Et ꝓpetit exceptio ñ nūate pecūie ei q future nūatōis vel solutio nis spe ꝓfeꝰ ē se pecuniā vl̄ rē aliā ex cā aliq̄ accepisse q tñ sibi ñ ē nūata vel soluta et dat ꝓtētī q nō tenet nisi pe/ nitēs ꝓbz nūeratā vl̄ solutā infra biē/ nū. pꝰ biēnū ℣o dat ꝓtētī. q ñ tenet si ꝓbauerit sibi pecuniā vl̄rē ñ nūera/ tā vel nō solutā Jtē ē nōndū circa hoc q ꝫ exceptio locū. hz etiā vbi sacramē tū ⁊ scriptura intuenit ℣. e. l. vl. vi. Jnstl. de litte. ob. ꝑ totum.

De cōpensationibꝰ.

Sicut supiorib⁹ actōibꝰ q̄s repellit ab agēdo ita et ipe iuē ꝑ ꝓpēsatiōis opem destituit actōe Est āt ꝓpēsatio debiti ⁊ crediti ad inuicē ꝓtribuꝰ. i. ab vtrq̄ par te int̄ se. i. int̄ ꝑsentes ꝓbutio. ff. e. l. i. ⁊ ē iō inducta q nra int̄est potiꝰ ñ sol/ uē q̄z solutū repetē. ff. e. l. iij. ⁊ de fideius so. si stipulatꝰ cēt. Dī q̄z ꝓpēsaꝰ q̄i cois pēsatio. Et sciendū q q̄ntitat. ad q̄nti tatē ꝫ locū ꝓpēsatio ñ aūt q̄ntitat. ad spēz vel spēi ad q̄ntitatē vl̄ speciē ad spēz. videbit. in. c. bō fides. ex̄ dō depo.

De vsuris.

Dixim⁹. s. q̄lit actio pimat. nūc audia/ m⁹ q̄lit augeat et q ꝫ fit ꝑ vsuras iō videndū de vsur. Est āt vsura ꝫz Azo in sūma ꝫ q ꝓpt vsuz rei cōcesse daē. vl̄ fm goff. ex̄ e. quicq̄d ꝑter vsum sorti ac cidit vel accedit. iij. q. iij. plericq̄z. et ad/ dit ipe intentione vel pacto ꝓcedente.

De nautico fenore.

Dictū est de vsur/ in genere. nūc ponit in spē tractādo de nautico fenoē qđ ꝑ nauticā vel q̄si nauticā pecuniā exigit Est āt nautica pecunia q̄ periculo creditor/ in nauigio suscepto dat traij/cienda Quasi nautica est vt cū piculū mutuate pecunie in me recipio si ali/qua cōditio nō existat. puta si piscator nō capiat pisces. aliter ha supet in pugna et exīte pditiōe id ipm qđ credidi recipiā cū ceteſima vsura. ff. e. piculi Jn his āt spēalia sunt multa. nā vsurā cēteſimā licet stipl'ari. i. tātū quātū ē sors reuoluto āni spacio et incipit currere hec vsura exq̄ nauē na uigare coueiat et q̄ diu piculū ptinz ad creditorē vt .ff. e. l. in nautica. et. l. i. et. ij. ⁊ hec vsura debet ex nudo pacto. ff. e. l. piculi ℣ vlt. Jtē. in hac pecunia spectat periculum ad creditorē nisi aliqđ possit imputari debitori ℣. e. cū proponas.

Depositi vel cōtra.

Expositis ꝑctib⁹ celebrat. accipiēt. l. ḡtia vel vtriusq; de depositō audiam⁹ qđ regularit gra deponētis celebratur Est āt depositū qđ custodiendū alicui datū est Est āt dictū depositū ex eo q ponit et ꝓcedit ꝓpositio de. q̄si dicēt de orsuz positū a ponēte apđ aliū Jtē dat actio depositi ꝑ illū apđ quē res deposita ē vt restituat sibi.

Mandati.

Dictū est. ℟. de ꝑctib⁹ q re ꝑhunt vt de depositō et pignoē et indebito et mutuo et ꝓmodato. nūc videam⁹ b ꝑctib⁹ in qb⁹ solo ꝓsensu nascit ob⁹. ⁊ q inter eos excellētior ē ꝑct⁹ mādati. trahit ei originē ex officio et amicicia. nō ꝓ⁹ videdū de mādato Est āt mādatū officiū ab eo q ḡtuito suscepit exhibēdū Grat. ideo dixi q al' nō esset mādatū. nā ori ginē ex officio et amicicia trahit. ꝑiū porro ē offō merces. intueiente ei pecunia res ad locationē pot⁹ respicit. ff. e. l. ℣ vl. Dī āt māda^m q̄si manu datū Ex mādato āt oriunt due actōes dirca ⁊ ꝑria Dircā ꝓpetit cū cepit interesse ei⁹ q mādauit Ex^m mādaui tibi vt fūdū emēs si mea interest emi teneberi. si tū ego ipe eūdē fundū emi vl' alt⁹ mihi nec interest aliqđ cessat b actio. ꝑ aūt actio mādati ꝓpetit cū ꝓcurator ꝓplenit mādatū sibi iniūctū. si ḡ mādaui tibi vt mihi fūdū emeres si pciū soluisti vel impēsas feciſti ages ꝑ me mādati actiōe ꝑria ꝛc. Cōtrahit āt mādatū solo ꝓsensu. l. i. ff. e

Bi seruus extero se emi mandauerit.

De mādati. ℟. genealit dictū est. nūc āt spēalit de q̄dā mādato poit scz cū fu⁹ mādat alicui vt suis nūmis emat ⁊ mā numittat Et dic q si fu⁹ mādauerit se emēdū exīneo nūmis suis peculiarib⁹ q̄s ipe exīneo subministrat ad se emēdū vt si dicat alicui rogo te vt me emas a dño meo. trado tibi b pecuniā. ꝛ volo qđ mihi ꝓmittas q me emptū vel' manumittere. tūc enī dñs p̄t consequi seruū vel pciū serui et emens nō liberat solūēdo nūmos peculiares. vt ī. l. vnica. ℣. e

Pro socio.

Qm̄ socius q̄si ꝓcurator est pro pte post tractatū mādati ponit de societate Est aūt societas fm Azo. duorum vel plurium conuentio contracta ob cōmodiorem vsum et vberiorem questuz q̄ diffinitio fm eum. non in legibus sed in marco tullio reꝑitur Contrahitur societas solo consensu. ff. e. l. qui admittitur. et est actio quedā sic dicta q cōpetit in plures socios.

De contrahenda

emptione et venditione.

Sicut societas solo consensu ꝯhitur ita et emptio videndū est ꝙ de ꝯhēda emptione et venditione Et sciendū ꝙ emptio solo consensu contrahit̄ si de ꝑ/cio conuenerint eo aīo vt dēat solui nā si pcū apponat imaginarie vel p̄ fictati/onē ꝙ donatiōis causa venditio nulla est vi.l.i.et.ij.ff.i.et.l. cum in venditiōe et.l.nuda.ff.e.

De hereditate et actione vendita.

De venditione rer̄ corpaliū dictū est s.nūc videndū de venditione incorpa liū Et sciendū ꝙ tenet venditio here/ditat̄.cū aliqua est hereditas q̄ vendit̄ nisi dol⁹ emptor.ꝯ actui dederit causam ff.e.l.q̄ nondū.si vo nulla est hereditas puta viuenti aut eius q̄ null⁹ est de iu re ciuili vt seru⁹ vel ꝙ nec est nec fuit ille in rer̄ natura cui⁹ hēditas vendit̄ venditio est nulla vt.ff.e.l.i. De actio/nib⁹ āt venditis sciendū est ꝙ oēs acti ones vendi p̄nt siue sint pure siue con/ditionales siue reales siue psonales Et tenet̄ venditor. si debitor nihil debeat vel si habet exceptionē.nō āt tenet̄ p̄e stare locupletē debitorē vel in summaꝫ certā nisi in ꝙrū sit dictū.ff.e.l.si nomē. et.l.q̄dā. et.l.noīa ff.e.l.vl.

Que res vendi non p̄nt et q̄ vendere vel mercari vetant.

Glo.rubrice cōtinuat. ex p̄dictis vi debat oēs.res posse vendi et q̄busl̄bꝫ q̄ hic remouet Hic tractat q̄ res vēdi nō p̄nt et de reb⁹ q̄ tm̄ p̄nt vēdi certis psonis de q̄ vi.l.ij.ff.e.ꝙ nēo p̄t cōpara/re sericū a barbar.nisi comes ꝑmercio/ruꝫ Itē nemo priuat⁹ p̄t vendē purpu rā nec in serico nec in lana.l.i.ff.e. Itez nēo p̄t vendere vel emere frumēta pu blici canonis sub pena capitis .l.pe.ff.e. nec frumētū q̄ mittit̄ sanctissimo exer citui.l.fi.ff.e. ¶ nō debeant:

Que res exportari

Dictū ē.s.de q̄rūdā rer̄ vēditiōe inhi/bita.nūc āt poīt de inhibita trāslatione q̄rūdā rer̄ Et dic vinū vel oleū vl̄ ali/qd̄ liq̄men nō ꝺz aliqs rhōn⁹ vel cā vē dēdi vl̄ cā gustādi ad barbaricū solum trāsferre Itē ferr̄ factū vl̄ ifectū vt scu ta arc⁹ et sagittas vel cuiusq̄ generis ar ma ñ ꝺz q̄s vēdē barbar.vi.in.c.ita q̄/rūdā.et.c.significauit.eē de iude.

De eunuchis.

Eli.gl.rubce q̄ dicit de eunuchis scz ñ faciēdis vl̄ si fcī fuerīt p̄fiscādis tōq̄ ñ alienādis et sic poeīt cū p̄dict. Dza āt ē int̄ eunuchū spadonē et castratū. Eu nuch⁹ ē q̄ virilia sibi spōte fecit absci di.spado q̄ violent̄ seu cui p̄ violentiā abscinduñt. ꝫ castrat⁹ ē q̄ sine his ē na t⁹ et dī q̄si caste nat⁹ Jura tñ p̄miscue capiūt hos ēminos.l.i.ff.e.ꝛ.l.spadonuꝫ .ff.de⁊.sig.rer̄.tñ in.l.pōpon⁹ ff.spado/nes.ff.ꝺ edilitio.edic. dicit q̄ hñs vnū testiculū p̄t generare ꝙ non debet talis virginib⁹ se cōmiscere.

De parentibus qui filios distraxerunt.

Dictū ē.s.de distractiōe eunuchorum. nūc de distractiōe filior̄ Et dic ꝙ p̄ ne cessitate famis tm̄ nō ex alia ncāria cā p̄t filiū vēdē vl̄ īpignorare ꝫ cū fortūa sibi accrescit et ditat̄ eūdē ēdimē ꝺz p eadē pecunia et q̄ eum emit tenet̄ euꝫ dare ad ēdimēdū vt ī.l.i.e. ti.ꝫ mr̄i ħ ñ licz ar.s.de trāsacti.l.transactione ma/tris ēm Azo.ħ. ¶ditione.

De rescindenda vē ditione.

Dictū ē.s. qualit̄ vēditio ꝯhab̄.nūc poīt q̄lit̄ rescidat̄.i.vt vn⁹ altero īuito eā dissoluat Rescindit̄ enī propter me tū adhibitū Item ꝑpt̄ dolū adhibitū.

Itē si alt̄ est deceptus vltra dimidiū iusti precij q̄ decept⁹ p̄t alternatiue agere vel q̄ iustū preciū suppleat̄ vel q̄ p̄ct⁹ rescindat̄.l.ij.ff.e. et .c. cū dilecti eī de emp.et vendi.ꝛ ō multis alijs caus vi.hic Azo.

Quando liceat ab emptione recedere

Dictū est s̄ q̄liter altero inuito recedatur ab emptione.nūc q̄lit̄ ꝛ q̄n vtroq̄ cōsentiēte discedatur supponit.Dic ad q̄stionē rubrice/si res fuerit integra potēit vtriusq̄ p̄hentis consensu p̄rio discedi ab eo .ff. de re.iurl.l.nihil.nā p q̄scūq̄ casuas res nascit̄ p easdē dissolui t̄ eī de regu.iurl.c.

Si propter publicas pensitationes venditio fuerit celebrata.

Sepe cōtingit ob publicas pēsitatōes vēditiōes fieri et rescindi videamus ergo que dicantur publice pensitationes et q̄n et qualiter fiat venditio p̄t eas Et dicit glo. rubrice q̄ fit vēditio q̄nq̄ propter publicā pensitationē non solutā.l.si q̄s.s̄.de rescin.ven.ꝛ si nō fuerit solennit̄ facta rescindit̄ Et dicunt̄ publice pensitationes ānue exactiones tributoꝝ vestiū vel auri vel argenti q̄ a certis p̄sonis debebant̄ fisco a possidētibus.ff.e.l.fi.

Sine censu vel reliquis fundū cōpari non posse.

Dicit glo.rubrice census in futurū reliqua in preteritū dicunt̄ Habita ḡ mentione publicaꝝ pensitationū et vēditionum supponit adhuc de eis nō nemo fundū emat tali pacto ne prestet integrū censū in futurū vel si nihil p̄ preterito tp̄e fuerit solutū s̄z vel si q̄d fuerit solutū vt nō p̄stet reliq̄.i. residua q̄ supsunt ad soluendū Reliqua dicūtur nō solū cū aliq̄ō est solutū s̄z et cū nihil .ff.de v̄.sig.l. ceteroꝝ. et est ratio quia tributa sp̄ a possidentib⁹ exiguunt̄ nedū pro tp̄e quo possederunt sed etiā p̄ preterito tp̄e.ita dic ō Azo.vñ cens⁹ idē q̄ō pensio q̄ soluit̄ de p̄ētib⁹ si ḡ vēditor ꝛ emptor int̄ se paciscant̄ t̄lia pacta ñ p̄iudicant dño siue fisco.l.ij.ꝛ fi.ff.e.sed int̄ p̄uatos valz.l.epla.§.pactū.ff.ō pac.

De periculo et commodo rei venditi.

Quia in re vendita et nō tradita sepe contingit periculuz Ideo de hoc dicit f^m glo.rubrice Et circa hoc tradit ler regulā vt p̄fecta venditione omne cōmodū et incōmodū q̄ō rei vēdite constingit p̄tineat ad emptorez ff.e.l.i. Ista t̄n regula q̄nq̄ falsa q̄nq̄ insufficiēs ē in quibusdā obscura ideo vi. hic de ea per Azo.

De actionibus emptī et vēditi.

Glo.rubrice cōtinuat.quia pauc valent venditiōes nisi actiōes darent̄.ideo de his dicit Cōpetit aūt actio empti emptori ad rē petendam quā emerat contra venditorem sed actio venditi competit venditori contra emptorem ad petendum precium.

Si quis alteri vel sibi sub alterius noīe vel aliena pecunia emerit.

Glo.rubrice continuat.regularia venditionis.s̄.posuit/nunc ponit specialia Azo sic cōtinuat De p̄hēda emptione dictū est et quia sepe emit quis sibi alteri⁹ noīe vt procurator hoc expresso vel tacito vel ex aliena pecunia et suo noīe et in vtroq̄ casu verbis collatis in p̄sona sua vel etiā emit quis v̄bis collatis in p̄sonā dñi ideo q̄d iurl.sit in his ponit Dic q̄ si q̄s noīe sui pecunia tñ

aliena emit rē efficit emētl.et sic emptū ex nō mea pecunia fit meū.ſz teneor ad ſolutione p̄cij Jſtud fallit in milite mi/nore et eccl̄ia q̄ res eox pecunia empta efficit illox.l.i.j.c.i. g.vi.l.ſi vt ꝓponas s.d rei vēdi. Jtē ſi q̄s emit alteri ſb al/teri⁹ noīe tūc dic q̄ ſi res tradat̄ ꝓcura/tori alteri⁹ noīe ementi q̄rit̄ dñiuz dño et poſſeſſio.l.vl.j.c.et ibi dicitur ſi g̃ no/mine ꝓcuratorio emi rē ꝑ te et res n̄ tradita fuēit adq̄ro dñiuz tibi Cōſtrue rubricā ſic.ſi q̄s alteri emēit ſub alteri⁹ noīe vel ſi q̄s ſibi emerit de aliena pe/cunia.

De reb⁹ alienis nō

alienandis et de prohibita rerum alie/natione vl̄ hypoteca.

Glo.rubrice cōtinuat.audiſti alteri⁹ fa/ctū alteri nō prodeſſe audi mō nō ob/eſſe.licz enī q̄s aliena poſſit vendere n̄ tn̄ ꝑt alienare.ff.de v. ſig.l. alienatū et de contrahen.emp.l.alienā rē. fallit tn̄ hec regula rubrice in caſib⁹.p̄m⁹ in cre/ditore qui alienat rē ſibi obligatā ex pa/cto vel lege.j.de iure do.impe.l.vl. Jtē tutor procurator ꝛc.vi. Jnſil.q.alie.licz vel nō p totū. Et ſequit̄ de phibita rex alienatione Circa hoc ſciendū q̄ ſi a le/ge prohibeat̄ alienatio vt ī reb⁹ mīox eccl̄iax vel ſiliuz. vel etiam prohibeā a teſtatore nullū oīno in accipientē trāſit dñiuz.ſi illō p̄ceptū teſtatoris fuēit nu/duzq̄ nō appet ꝓſona cui⁹ gr̄a prohi/bita eſt alienatio de quo vi.ff.d legat. filiusfamilias.ſ.diui.et.ff. de legat.iij.l. pater.ſ.quindeciz.ſi vo pactio ꝓhentiū prohibeat alienationez nihilomin⁹ trā/ſit dñiuz in accipientē niſi illud pactuz lege coadiuuet̄ vi.de hoc in regula q̄d ſemel placuit.de re.iur.l.in mercurialib⁹ p Joan. Quid āt ſit hypotheca vi.j.d pigno et hypo.

De cōmunium rex

alienatione.

Quecūq; dicta ſunt de alienis reb⁹ in totū intelligunt̄ eſſe dicta de alienis re/bus ꝓ pte q̄ntū ad pte. nā et ſi ſoci⁹ oīm bonox ſit nō tn̄ niſi ꝓ pte ſua ali/enat ſed nec ꝓ ſua pte poſt litſ.cōteſtl. niſi ſuo ſocio velit alienare.ſ.coī do.l.i Jn actione āt familie herciſcunde etiā p⁹ motā p̄uerſiaz ꝓhibetur aliena⁹.ff.d hē.pe.l.diu⁹. Fiſc⁹ tn̄ rōne ꝓtis alienat rē coēz vi. Jnſtl. de vſuca.ſ.vl. t pe.

Rem alienam gerē/

tib⁹ nō interdici rex ſuax alienationē

Sed dicit glo.rubrice q̄ tales nō de/bent a fiſco conducere vectigalia.j. ne/tu.vel cura.vecti.condu.l.i. Dic g̃ q̄ q̄ gerit rem alienā vel tāq̄ tutor vl̄ tāq̄ curator vl̄ etiā tāq̄ procurator nec di/ſtingue publicū officiū a p̄uato res ſu/as alienare vel pignori obligare ꝓt vl̄ fiſco vel p̄uato.l.vnica.j.c.

De pactis inter em/

ptorem et venditorem cōpoſitis.

Qm̄ in venditionib⁹ multa et varia apponūt̄ pacta ſupponit de pactis int̄ emp.et ven.ꝓpo.de q̄b⁹ vi.h̄ nigx Ru/brica clara ē.pacta enī dant legē ꝑtui .l.ſi cōuenerit.ff.de ꝓhen.empt.

Bi ſeruus exportan

dus veneat

Glo.rubrice cōtinuat. ſpecialia q̄dam pacta fiunt in vēditionib⁹ ſeruox ideo de his dicit Expone veneat.i. vēdat̄ ſub pacto exportatiōis vt dicendo vē/do tibi ſeruū ſed volo vt moret̄ in hac ciuitate vel ex̄ certū diſtrictū ciuitatez vel villā.tūc enī ſeru⁹ debet abſtinere a tali loco et etiā digniori t ſublimiori ſed ab inferioribus nō cogit̄ abſtinere niſi ille loc⁹ inferior fuerit patria ſua vl̄ ciuitas q̄ q̄ntū ad eū videt̄ eſſe ma

ior.l.q̃ pacto.ff.e.et.l.vlt̃.e.Ex ꝟ pacto agi ꝑt trib⁹ modis scz vt vel iniꝯciatur man⁹ vel agaꝯ ad penaz vel ad inꝯesse vel ageꝯ ad oꝫa ista si actū est vt soluta pena agaꝯ ad inꝯesse ꝫ iniꝯciaꝯ man⁹.s. d̃ transacti.l.cū ꝓponas Et quidē si in locis ꝓhibitis expꝛessiz vel tacite fu⁹ fuerit morat⁹ ꝫ ipe veditor man⁹ inie/ ctionē sibi fuaut nec mācipiū ē maū/ missuz manu iniecta cōsequeꝯ vēditor dñiuz t̃.e.l.i.§.añ.ꝫ.l.ij.i.fi.etiā si ꝑ plu/ res manus ābulauerit mācipiuz.si ṽo sit manumissuz aut añ q̃z fides rūpatur et tūc man⁹ iniꝯcit fisc⁹ ꝫ in ꝑpetuā ser uitutē cadē.l.vendeꝯ mācipiū aut po/ stea.ꝫ tūc manū iniꝯciat venditor t̃.e.l. ācilla.ꝫ q̃d si nihil ē dictū de man⁹ inie ctione.vi.hic Azo.

Si mancipium ita

veneat ne ꝓstituaꝯ.

Glo.rubrice cōtinuat.vt superi⁹ pactū gr̃a venditoris apponiꝯ sic et istud gr̃a fui.vñ superi⁹ potest venditor remit/ tere hic nō pōt Sciendū est hic q̃ aut venditor sibi cauit de manu iniꝯcienda si ꝓstituaꝯ aut nō Si cauit aut ven/ ditor consensit ꝓstitutioni et tunc ex interꝓetatione constitutionis diui Adriani ꝓuenit ad libertatē nec habet venditor ꝓnatū aut nō ꝓsensit ꝫ tūc ꝑt iniꝯcere manū in mācipiū ex ꝓstitu/ tione diui adriani nec ꝓuenit ad liber/ tatē t̃.e.l.i. et si nihil cauerit q̃d iur̃.vi. hic Azo.

Si mancipium ita

fuerit alienatū vt manumittaꝯ vel eꝫ.

Glo.rubrice cōtinuat.specialiꝯ dixit in superioꝛib⁹ titulis duob⁹ pacta ꝓtra mancipiū et ꝓ eo inducta nūc mixtiz de vtroq̃ qñ ꝓ eo et qñ ꝫ cum.et dic si quidē certū tps adiciaꝯ ꝓstō inducit eo elapso libertatē si potuit manumit/ ti.si vero dicā manumittas qñ voles inducit libertas te mortuo.si dicā quā do poteris te et seruo pñte post duos meses alioq̃n post quattuoꝛ menses in/ ducit libertas.si añt simpliꝯ dixi vt ma/ numittas dic ſm Azo.q̃ postq̃z potu/ isti manumittē ꝫ cessasti inducit liber/ tas.ff.de ꝓscriptis ꝛbis.l.naturalis.§.i. et q̃ sine ma.ad libe.perue.l.latin⁹.ꝫ vi. hic Azo.de plurib⁹ cōstitutionib⁹ circa illam materiaz.

De edilicijs actiōib⁹

Dictū est.s.de actionibus iure ciui/ li ex venditione ꝓdit.sequit videre de pretoꝛijs que sunt caꝛ actionum de quib⁹ diximus quasi pedisseq̃ vt.s.de ve.iure enucle.l.ij.§.q̃rtus.Et sunt ve re due actiōes edilicie.vna q̃nti mino ris Alia redibitoꝛia Actio q̃nti mioꝛis locum habet cum quis emit aīal vle seruū moꝛbosuz q̃ ꝓpt̃ moꝛbū vl̃ viciū lantes min⁹ valet q̃z empt⁹ sit et daꝯ il li q̃ emit qd̃ viciū si sciuisz nihilomin⁹ emisset sed nō ꝓ tāto et cōperit ad pe/ tendum id qd̃ min⁹ valet q̃z si res non esset vicioſa Exē plū si res nō esset vi/ cioſa valeret xx.nūc ꝓpter viciū valet xv.hoc tñ sciēdū q̃ hec actio daꝯ infra āñ vtilē Actio redibitoꝛia daꝯ empto ri ꝫ vditoꝛē vt seruū vel aīal aliud re cipiat et preciū restituat et daꝯ īfra sex menses vtiles q̃ hec actio tm̃ sex men/ sib⁹ durat.ff.de edi.edict.l.i. Exēplū si vēdis mihi aīal moꝛbosuz latentē moꝛ bum habens vel aliam rem vicioſam tali vicio qd̃ viciū si sciuisse nullo mō emisseꝛ m̃ daꝯ actio ꝫ te ad hoc q̃ ꝑciū restituas infra sex mēses et rē tuā moꝛ bidā reassumas.ꝫ vñ dr̃ redibitio ꝫ q̃d sit redibere vi.tex.in.l.redibere .ff. de edi.edict.et vi.l. q̃ clauū.§.fi.ff. de edi. edict.q̃ is tui os olet nō est moꝛbosus Jtē timidi cupidi ā iracūdi Jtē et me/ lancolici nec scabioſi curui nec ꝑtui sunt moꝛbosi.l.i. in fi. cū duab⁹ sequē.

¶.ff.de edi.edict.

De monopolijs et

conuẽtu negociatoꝝ illicito vel artifi/cio ergalaboꝝq; nec non balneatorum prohibitis illicitis pactionibus.

Glo.rubrice cõtinuat. q; venditoes illicitas ineũt int̃ se pactiões ideo eas prohibet Et dr̃ monopolis.i.singular̃. negociatio ĩ cĩtate a monos qđ ẽ vnũ et pola qđ est venditor vel poliũ qđ ẽ venditio q̃si vno et certo modo facienda venditio vel negociatio Jñ dr̃ bibliopola.i.venditor librorꝝ.biblia enĩ dicitur liber.vñ dr̃ monopola penul.pducta talis negociator q; sic cũ alijs pact⁹ est.Vl̃ fm pla.dr̃ monopoliũ a monos qđ est vnũ et polis qđ est ciuitas Jnde monopoliũ.i.vnica negociatio in ciuitate p̃ hoc vetita Jñ dicit monopol⁹ penul.correpta q; sol⁹ vult esse in ciuitate emptor vel venditor hoc g̃ phibz hic ne vẽdentes et negociatores inter se faciãt pactũ ne nisi certo precio vendant Jtem phibet ne artifices paciscãtur int̃ se ne aliq̃z instruãt in arte sua nisi filios vel nepotes vel cũ aliq̃ modo p̃ pactũ id facere nitunt̃ vt soli cõmodũ alicui⁹ artĩ. vel negotiatiõis sentiant Jdem in balneatorib⁹ si cõueniãt ne aliter balneent q̃ ea mercede quã statuerunt Jdẽ in locatorib⁹ rex suaꝝ maxĩe ĩ scriptorib⁹ si paciscant̃ ne opus ab alio inchoatũ ali⁹ cõsummet de quo in.l.vnica.ĩ.e.Ergalabi dicunt̃ oparij laboratãtes in stationib⁹ suis.ab erga qđ est ope et labore debet g̃ libeꝝ esse cuilibz libera facultas in emendo et vendendo vel locando vel cõducendo et circa p̃cium et circa mercedem Qui ãt exercet monopolium / propꝝijs bonis spoliatus perpetuitate damnatur exilij .d.l.vnica.ff.fi.

De nũdinis et mer=

catoribus.

Glo.rubrice p̃tinuat. occasione emẽdi vendendi q; / quandoq; quis impe/trat a principe nundinas.i. vt celebret̃ generale forum in alicuius villa vel possessione ideo de his ponit Mundine sunt generale forum qđ d̃ licẽtia pĩcipis vl̃ pricipe pcedẽte in aliq̃ castro vel ciuitate vel villa celebratur.l.i.ff.e et impetrans tale priuilegium nõ vtẽdo per.x.annos amittit.d.l.i.et.l.ĩ.ĩ.e.in glo.Et qui impetrauit nundinas non debet pro temporali questu et cõmodo p̃uata exactione vllum insequi vl̃ sub pretextu priuati debiti antea/ nõ debet molestiam inferre concurrentibus ibi dẽ.d.l.ĩ.ĩ.e.

De vectigalibus et

commissis.

Glo.rubrice continuat.quia ratione rerum venditarum vel quocunq; modo quesitaꝝ si deferantur de vna ciuitate ad aliam prestat̃ vectigal scz octaua.ĩ.e.l.ex prestatione et duas partes habet fiscus tertiã.ciuitas vel ordo ciuitatis ĩ.e.l.i.ideo de his dicit Et dicit̃ vectigal tributum quod prestatur de rebus que vehuntur Et dicit̃ in rubrica de commissis quia committitur res vecta in fiscum propter non solutum vectigal.vi.l.cõmissa.ĩ.e.Jtem committitur res in fiscum propter omissam professionem q; debet quilibet profiteri se tm̃ debere nomine vectigalis Sunt tamẽ multi qui non tenent̃ ad vectigal de q̃/bus vi.g.in.l.si publican⁹.ff.eo.

Noua vectigalia in=

stitui non posse.

Allegari potest p̃ lege.fallit nisi hoc fiat per principem imperatorem vel regem .l.ĩ.et.iĩ.ĩ.e.Jtem per consiliũ generale Jtem ex consuetudine tãti tpis cuius nõ extat memoria.c.sup̃ q̃busdã.

de ꝛ.lig.l.pe.ꝯ.e.et vide.c. innouam⁹ de censi.et vi.l.vectigalia. et qđ ibi notat .ff.de publi. et vectiga.

De commercijs et

mercatoribus.

In isto titulo assignat quedã specialia circa negociatores pertinentes ad domuz principis quale est illud vt numerus eorum non extendatur vltra quingentos.lxiij.l.pe.ꝯ.e.et vi.l.ij.ꝯ.e.q̃ auz non solum prohibetur preberi barbar. immo subtili ingenio ab eis debet auferri. Item dicit.l.nobiliores.ꝯ.e.q̃ nobiliores naralibus et bonoruz luce cõspicuos et patrimonio ditiores pernitiosum vtilibus mercimonium exercere prohibentur vt inter plebeum ꝛ negociatores facile sit emendi vendendi q̃ cõmerciũ.ꝛ ponit ista lex vt diuersa nobilitatẽ mores et diuitias et sic mores et diuitie non nobilitant.

De rerum permuta

tione et prescriptis ꝟbis.

Dictum est.ꝛ. ꝺ cõtractibus nominat. sequitur videre de innominatis ex quibus q̃ transfertur dominium et paratur iusta causa vsucapiendi sicut ex vẽditione prius portat de eis q̃ de locatione que nominatus cõtractus est ꝛ q̃ cõtractus permutationis p̃cipuus est inter innominatos de eo dicendũ erit Est ãt permutatio vnius rei pro altẽa prestatio.et dicitur in rubrica de prescript. ꝟbis.nomen est actionis que cõpetit pro contractibus innominat. de quo vi.qđ dixi latius .ff.de prescript. verbis. ¶ Ducto.

De locato et con;

Quia locatio contrahitur ad similitudinem emptiõis ponit de locato et conducto Est autem locatio ꝓsone rei vel ad vsum facta concessio mercede in pecunia numeranda conuenta vi.l.eden. ꝯ.e.quando conductor potest expelli a domo locata ante finitam locationem concor.c. propter sterilitatem ex eod. et omnia illa sunt impignorata domino fundi pro pensione vi.l. certi inf.ꝯ. e. Item potest qui rez conduxit alteri eam locare nisi aliter conuentum est.l. nemo.ꝯ.e. Item emptor fundi locati nõ tenetur stare colono sed potest cum si vult expellere.l.emptorem ꝯ.e.

De emphiteotico

iure.

Dictũ est.ꝛ.de emptione et locatione et quia cõtract⁹ emphiteoseos ab alijs dicebatur emptio.ab alijs locatio quia vtriusq̃ contractus habet insignia audiamus de emphiteotico cõtractu Emphiteosis enim grece latine dicit melioratio.ab initio enim sterilia tm̃ huius contractus specie cõcedebantur vt is qui accepit rem in meliorem statum reduceret postea tamen ad id deuentum est vt etiam fertilia valeant emphiteocari.l ij.ꝯ.e.et cõsistit iste cõtractus in rebus soli tm̃ ecclesiasticus tamen emphiteos consistit in his et etiam in rebus mobilibus que ad hoc congrua videtur iconomo.C.de sacro.eccle. auct. perpetua.Et de isto cõtractu habetur in.c.potuit.ex̃ de loca. Emphiteota vl emphiteotecari⁹ dicitur ille qui agruz conduxit vel accepit ad tempus vel in perpetuuz colendum sub certo precio et certꝫ.cõditiõibus pro vt inf emphiteotã et dñm contractum est Item hic emphiteota annis singulis soluet canonez qđ si nõ fecerit infra triẽniũ potest repelli In ecclesiastic.si nõ soluerit infra bienniũ vi.l.ij.ꝯ.e. et in.d.c. potuit.

Liber quint⁹ +

De spōsalib⁹ ⁊ arris spōsaliciis et proseneticis.

Glo.rubrice continuat.dixit de contractibus rerum nunc de contractibus psonarum Sponsalia autem sunt futurarum nuptiarū cōuentio et repromissio .ff.e.l.i. Spōsalia āt dicta sunt a spondeo naz mos fuit veteribus stipulari ⁊ spondere sibi vxores futuras.l.ij.ff.e. consensus autem nuptiarum est de presenti matrimonio Arre sponsalicie ꝛz hosti. in sum.ð sponsa.⁊ ma.ℌ.vñ dicantur.ℵsi.ꝛz quia arre dicuntur donaria data inter sponsum et sponsam in signū matrimonij contrahendi et remunerādi consentiētes De arris quando interuenire possunt in sponsalibus et quid de pena et quid de pignoribus vi.in.c. gēma eī e. Proseneta dicitur qui explorat voluntates hominuz qui et cuz quibus et qualiter velint contrahere matrimonium et que sint facultates volentiuz contrahere et dē his loquitur constitutio greca et circa que consistat eoruz officiū vi.hic per Azo. Prosenetica autem dicūtur salaria que debenē eis et possunt peti extra ordinem.ff.de prosene.l.i.et vl.vi.de mediatorib⁹ contractuum qui prosenete dicuntur in .c. .i.de testi.li.vi.

Bi rector prouicie vel ad eū ptinētes sponsalia dederint.

Dictū est.s.de spōsalib⁹ et arris spōsaliciis in genere nunc aūt in specie de sponsaliciis arris si rector prouincie vl' ad eum ptinentes sponsalia dederint id est sponsalicias arras.sic enim istud verbum exponitur.ℸ.si nup.ex ℜ ptl.pe. .l.i. Ad eum autez ptinentes dicuntur non quilibet subiecti sed filij nepotes propinqui pticipes.i. consiliarij et domestici pro quibus tamen administrator dederit opaz.hi ergo omnes nuptias contrahere non possunt cum ea muliere que est oriunda de prouincia vel al' habet ibi domiciliuz.ff.de ritu nup. .l.si quis Sed si queras. an quod est ei datum lucretur dicit Azo ꝙ non si spōsalia contraxerit sponte.si vero contraxerit coacte lucratur arras vel pignora data.ℸ.e.l.vnica.

De donationibus ante nuptias vel propter nuptias et sponsaliciis.

Glo.rubrice continuat.dixit de preambulis nuptiarum duobus proximis titulis.sequiℸ de nuptijs. sed quia hmōi donationes precedunt ideo de eis premittit.et dic donationem ante nuptias et propter nuptias idem esse.ℸ.e.l.fi. et fit in recōpensationē dot. spōsalicia vero est simplex donatio quā sponsus facit sponse et eℰ.ℸ.e.l. cum te. et alijs plurib⁹ fm glo.rubrice Est āt donatio añ vel ꝓpter nuptias quā facit spōsus vel aliqs noīe eius sponse vel alijs nomine suo ar.ff.ð iure do.l. profecticie.i. .ℜ.ℌ.si quis patri Dos est quod donat vxor marito.c.nup de donat. inter vi. et vx.dos aūt et donatio ꝓpt nuptias possunt qñcunq; augeri. Itē et diminui.ℸ.e.si constante.

De nuptijs.

Premissis preparatorijs nuptiaz poīt de nuptijs Sunt āt nuptie siue mrimonij cōiūctio viri et mulier. indiuiduā vite cōsuetudinē retinens Inst. de patri .po.in prin.ff.e.l.i. Et dī indiuiduā

Jdeo quia huius debent esse ꝓpositi abnutio vt si semper viuerent/ semper in eodē habitu mrimonij essent ⁊ ideo dicitur consorcium omnis vite. Dicuntur autem nuptie a nubendo quod est proprie mulieruz et nō viroꝝ Et sunt quattuor vocabula consignificātia idē scz connubiū conuguz nuptie matrimonium. ff. de ritu nup. in glo. ij. rubrice. potest addi et quintum scz consorcium. sed inter seruos tm̄ dicitur contuberniū ℈. ad le. iuli. de adul. Fui. et de incest. nup. cum ancillis. qñq; etiaz nomē consortiuz trahitur ad seruos.

De incestis et inutilibus nuptijs.

Dictum est. s. specialiter de nuptiaruz pmissione et de earundez ꝓhibitione sequitur videre de penis contrahentium prohibitas nuptias que dicuntur nepharie vel inceste vel inutiles Sciendū hic ꝙ contrahentes nuptias sibi vetitas scienter/ puniuntur in piculo dotis et donationis ꝓpter nuptias. hec enim confiscantur ℈. e. qui contra leguz vi. in. c. i. de donationb⁹ inter vi. ⁊ vx. .c.i. Jtem filij ex istis nuptijs ꝓcreati non sunt legitimi .l. in potestate parentis Jtem alter ex talibus ꝓiugibus nō potest alteri si sciat ꝓhibitam coniunctionem ex testamento aliquid relinquere. si non sciat prohibitam cōiunctionē bene potest relinquere. ff. de ritu nup. l prefectus iunct. glo. Et dicunt inceste nuptie contracte inter consanguineos vel affines nepharie inter ascendētes et descendentes vi. Jnstl. de nuptijs ℈. inter cas. et vi. eꝛ de eo qui cogno. cō/ sang. vx. sue ꝑ totuz.

De interdicto matrimonio inter puellam et tutorem seu curatorem liberosqz eoruz.

Glo. rubrice continuat. dixit qualiter ratione sanguinis matrimonia ꝓhibentur. nunc qualiter ratione officij Regula ista rubrice nostre ꝓcedit de iure ciuili non de iure canonico. quia de iure canonico non prohibentur. et qui non prohibentur contrahere ꝓmittuntur quia edictum de matrimonio cōtrahēdo est prohibitoriū scz certarum personarum et ꝓmissoꝝ omnium aliaruz vt in. c. cuz apō eꝛ de spon. Jdeo plus hic non insisto.

Si quacunqz predi-

ditus potestate vel ad eum ꝓtinentes ad suppositaꝫ iurisdictionis siue aspirare tentauerit nuptias.

Dictū est. s. qualit ratione ꝓuati officij ꝓhibeātur nuptie. nunc aūt ponit qualiter prohibeant ratione officij qō publicū est auctoritate et vtilitate. et dīa iste titul⁹ a titulo. s. si rector ꝓuīcie. ꝙ ibi loquitur de sponsalibus. hic aūt loquitur de nuptijs Et sciendū ꝙ rectores ꝓuinciarum abstinere debent a cōtractu matrimoniali cū subdit. ne subditi metu eoꝝ in bonis ⁊ rebus suis defraudentur et q̄ fit pena contrarium facientium vi. hic. l. vnicā ℈. e. que ꝓcedit de iure ciuili nō aūt canonico ꝑ dictū. c. cum apud. eꝛ de spon.

Si nuptie ex rescripto petantur.

Gl. rubrice supplet q̄ scz aliꝫ nō valerēt Et dic ꝙ qñq; petunt nuptie ex rescripto a iuē vetite. qñq; ꝓmisse. et liquidē sunt vetite de iure gentiuz vel naturali vel canonico vt ꝓpter affinitatē vel cōsanguinitatē vel aliud impedimētū tūc petant ex rescripto. i. ex dispēsatione vel indulgētia pape. qō qñ fieri pōt vi. in. c. lras eꝛ de resti. spo. ℔ si est impedimētū iur. ciuil' tūc impator dispēsaē

ꝑt licz nō sit necesse impetraꝛe dispēsati/
onez saltē de iure canonico .d.c.cū apō
q frustra ꝑcibus impetraꝛ qđ iure cō/
muni ꝓcessuz est.l.vnica ſ.de thesau.li.x
Si vero nuptie sint ꝓmisse siquidē im/
petranꝛ ad remissionē infamie q̄ muli/
er nimis cito festinauit nubere. puta
infra tps luct⁹ tenz ſ̄ptū ſ.ad tercu.l.
si qua. hodie tñ de iure canonico muli/
er non habet necesse impetrare hanc
dispensationez q̄ nō incurrit infamiaz
.c.pe.et vl.eꝛ de secun. nup. de quo ibi
vi. docto.

De secūdis nuptijs

Dictū est.s.de nuptijs in genere q̄
valeant vel non valeant. sequiꝛ vide/
re specialiter de secūdis q̄s sepe a qui/
busdam eis non sufficientibus primis
ꝓhi contingit. Dicuntur autē secunde
nuptie omnes quecūq̄ sequunꝛ ꝓmas
etiam tertie vel millesime vt ſ.e.l.si
quis ſ.talem.et hic loquiꝛ etiam de suc
cessione filiorum ex primis et secundis
nuptijs genitorum.ꝛ quō parens ad se
cunda vota transiens debet dividere
bona filijs ꝓmi matrimonij et q̄ntū ꝑt
scōe ꝓuge cōstituere in dotez vel dona/
tionē vi.ꝺ hoc in.l.hac edictali.ꝛ plu/
rib⁹ sequentibus ſ.e.

Bi secūdo nupserit

mulier cui maritus vsumfructum reli
querit.

Dictum est.s. qualiter puniaꝛ mulier
in rebus sibi donatis a marito nūc aūt
ponit qualiter puniatur secūdo nubēs
circa vsumfructū a moriente ꝓuge si/
bi relictuz Et sciendum q per ius Co
did. qui liberos hz et conuolat ad ma
trimoniū secundū ilico amittit vsum/
fructū.l.vnica ſ.e. ꝓ iura autēticoꝝ nō
amittit nisi legē eā accepit vt ex secun/
dis nuptijs interierit ſ.e.auct.hoc locū
vi.latius ibi.

De dotis promissio

ne et nuda pollicitatione.

Glo.rubrice continuat.dictū est de nu/
ptijs tam ꝓmis q̄ secundis cū vtriſq̄
dos accedere soleat ea ratione de eius
ꝓmissione vel pollicitatione supponit
Et est pollicitatio soli⁹ offerētis.ꝓmis/
sio q̄dez ꝓs q̄dā pacti est sed ponit ꝓtē
ꝓ toto vt.ff.de pollici.l.iij.ita dicit.gl.
rubce. Fit aūt ꝓmissio ꝑ stipulationē et
q̄nq̄ etiaz sine ꝑcedenti interrogatiōe
ſ̄ pollicitatio nihil aliud est q̄ soli⁹ of/
ferentis ꝓmissio.ff.de pollici.l.iij.vt.s.
dictū est vi.ꝺ dza inter pactū et pollici
tationē qđ dixi.s.de pact.et glo. in cle.
vnica de iureiur. in ꝟbo polliceoꝛ.

De iure dotium.

De dotl ꝓmissione et de priuilegijs
circa ꝓmissionem dotl. cōperentib⁹ di/
ctuz est.sequitur videre de iure dotiuz
.i.de iure qđ circa dotes ꝓmissas ꝛ pre
stitas est inductū quod q̄dem variū est
ꝛ de varijs ꝓuilegijs dotl.tractatur hic
et i toto titulo.ff. sol.mat.et.ff.e. Est
aūt dos ſm Azo. quod a muliere vel
eius ꝓte marito vel eius ꝓti ꝓpter one
ra matrimonij datur vt ꝑpetuo sit pe/
nes eum.ff.e.l.i.et.l. ꝓfecticia.ꝛ.l.etiaz
sed bar. in rubrica.ff.so.ma. reꝓhendit
hanc diffinitionem Azo. quia per illaz
apparet q illud quod datur in dotem
sit dos qđ est falsum quia dos est quod
dam incorporale sicut hereditas pecu/
lium ⁊c.ff.de impen.l. quod dicit.et ibi
tex. et glo. vnde dic ſm bar. q dos est
quoddam ius in se continens id quod
a muliere vel eius ꝓte marito vel eius
ꝓti traditur vel ꝑ traditione habetur
ꝓpter onera matrimonij sustinēda Ita
dicit bar.in.d. rubrica.ff.so.ma. qui ex
alijs rationibus ibi impugnat diffini/
tionem Azo. vi.ibi latius.

De rei vxorie actione in ex stipulatu actionez transfusa et

de natura dotibus prestita.

Dictū est.s. de dotib⁹ constituendis ꝛ egꝫ lucris et damnis. nūc de eo iure.i. actione qua dotes petuntur ꝛ repetuntur et eiicte resartiunt et q̄ hec olim fiebant actione rei vxorie que sublata est et in eius locū subrogata est actio ex stipulatu de ea videam⁹ et de natura dotibus prestita exponamus Datur autem actio ex stipulatu marito vl' ei⁹ patri al' parti vt dos tradatur. si enim a datiōe dos inciperet locum hec actio non haberet. licꝫ quidā dicant contrarium.s.titu. proxi.l.i. datur autem cōtra eum vel eam qui vel que promisit dotem siue faciat animo donandi siue faciat pro se siue sciat se non teneri siue putet se teneri. Item datur predicta actio ex stipulatu mulieri et eius heredi pro dote sibi reddenda siue ipsa dederit dotē siue alia psona extranea q̄ nō habet ipsam personam dotataz in testate nec eam sibi reddi in continenti paciscitur. Itē datur hec actio soluto matrimonio ad id repetendum quod datum est in dotem et ad eius accessiones vi.latius in.l.vnica.ff.e.

De pactis conuentis tam super dote quā super donatione

ptēr nuptias et paraphernis.

Glo.rubrice.continuat.dixit de constitone et obligatiōe et actione dotium et donationum propter nuptias sup quibus quia fiunt quedam pacta de his dicit Est autem sciendum q̄ nedum ante nuptias licet paciſci super dote sed etiam post nuptias.ff. eo.l.i.i.&.ſ. sed hoc non procedit in omni casu vt hic per Azo. Item post diuorciuz fieri potest pactum super rebus pdem donatl. vel amotl.ff.e.ob res Et que dicuntur paraphernalia bona de hoc vi.hic glo. rubrice que dicit q̄ dicitur a para qđ est iuxta et pherna .i. dos quasi iuxta dotem scz q̄ vxor preter dotem secum ducit vt.ff. de iure dot.l. si ego.ſ. dotl. ꝛ.s.ꝫ donationibus' ante nuptias.l.fi. Et sic mulier potest habere triplicia bona scz dotalia Item paraphernalia Item et propria que ipsa sibi retinet nec dat in dotem nec committit viro iuxta dotem. et hic tractatur de lucris dotl et paraphernalium.de quibus in.l hac lege.ff.e. An autem cōiūx propter adulterium amittat bona paraphernalia sicut dotalia vid. doct.in.c. plerunq̄ eē de dona.inter vi.et vx. vbi ſz vnā expositionem ꝫbi dotaliciuz.appa ret q̄ sic vi.ibi latius.

De dote cauta non numerata.

Dictum est.s.de dote prestita sed quia sepe inuenitur dos cauta a marito qui confessus est eam sibi numeratam vel traditam cū non sit.ponit de dote cauta et non numerata. vel dic de dote cauta a muliere vel eius parte et non prestita vt verbo cautionis contineat omnis ob⁹ qua mulier vl' eius pars tenetur ad dotem numerandam vel prestandam Dotem enim in quantitatib⁹ facit nūeratio In speciebus autē facit prestatō nō pmissio vl' scriptura q̄ntū ad hoc vt mulieri deē repetitio vt.ff.e.l.i. Est ān hic quādū nisi viro possit imputari silētiū vt q̄ tacuit toto tpe mītimonij et eo soluto p ānū nec duraut mītimonij biēnio.si āt dūtaxat biēnio vsq̄ ad

nos x. hz vir et ei⁹ heres exceptionez non nūerate dotl. vsq; ad tres menses scz a tpe soluti matrimonij cōputādos si āt matrimonū plus q̄ x. ānis durauit denegat quēla marito et hēdi ei⁹ nisi sit minor xxv. annis tunc enī habet speculem in integrū restōez vt videbit. per Azo. s. ō in inte. rsti. ff. nec faciat p eo.

De donationibus

inter vir et vxorem ⁊ a parentibus in liberos factis et ō ratihabitione.

Glo. rub. ptinuat. dixit. s. de donat. ꝑ nuptias q̄ valēt ꝑ nuptias mrimoniū nūc de simplicib⁹ q̄ ꝑ mrimonia ñ valēt nisi fiant rate p confirmationē mortl. vel aliā. et est ratio phibitiōis multiplex. ff. e. l. i. ij. et. iij. in prin. Et sciēdū breuit q̄ oēs donatiōes phibent regl'arit inter iuges pstañ mrimonio p quā donans pauper donatari⁹ efficit locupletior ō quo in. c. fi. eē e. Et subijcit in rubca et a parentib⁹ in liberos facti scz donationib⁹. de hoc sciēdū q̄ sicut phibent donationes int iuges ita regl'arit phibent inter parētes et liberos in ptāte eor pstitutos vi. gl. in. d. c. fi. eē e. Fallit regla si parēs dōt cā dotl. vel dōtōis ꝑ nuptias facit. ff. de coll' dotl. l. vlti. Itē cū donat mobilia filiofa. cūti in castra vt. s. fami. hercis. l. si filiꝰ. Itē valz remissio v usufruct⁹ p pēz filio facta in reb⁹ aduēticijs. Item donatio facta in alimenta ff. de bo. q̄. li. l. anpeñ. al' nō tenet donatio Et subijcit in rubca de ratihabitione q̄ donatiōes supdicte ratificant q̄libz p mortē donātl. nisi tñ pmoriat donatari⁹ vel nisi tacite vel expresse reuocz de quo videbit. in. d. c. fi.

De repudijs et diuorcijs

et iudicio de moribus sublato.

Glo. rub. ptinuat. Omne q̄ ligat solubile est vt in auc. ō nupt. ff. deinceps et sic p⁹ ligamia mrimonioꝝ ⁊ de dissolutiōe dicit. Est āt repudiū renūciatio ab vxore missa marito vel eī qua mittens cōditioni alteri⁹ petit renunciari ꝑ tē repudiū dī int sponsas vi. gl. rubrice. ff. de diuor. que hoc tenet Jnō dicitur libell⁹ repudij scriptūa in qua alter alteri⁹ conditioni renūciat. Jn libello autez repudij hec scribebant scz res tuas tibi habeto vel res tuas tibi agito nec tamen potest mulier mittere repudiuz nisi causa approbata. vt si forte marit⁹ propter naturalem imbecillitatem minime coire posset Diuortiū ꝙ fm gof. et host. in suz. e. ti. ff. i. est int virum et mulierem legitime facta separatio. Et dictū est diuorciuz a diuorciando q̄ in veritate diuerse sunt mētes diuorciatoꝝ que prius erant cōiuncte. quare etiam repudiū dici solet. vel dicitur diuorcium quia in diuersas partes eunt qui discedunt. ff. de ꝙ. sig. l. inter stuprum. ff. diuorcium. De iudicio enīz de moribus sublato non restat tractare quia sublatū est ff. c. l. vl. ff. vl. Si queras q̄d fuerat iudicium dic tale fuisse q̄ licet maritus vxori vel eī propter vnū maluz morez non posset repudiuz mittere tamen pluribus coadunatl. et coniunctis poterat soluere matrimonium. puta si singulis diebus erat ebria Jtez in lecto solita erat stertere al' stercorare sic q̄libz cantabat vtroq; modo vel similia faciebat propter que connicta fieri poterat diuorcium.

Soluto matrimonio

quemadmodū dos petatur.

Glo. rubrice continuat. de dissolutione matrimonij dixi post quam dos repetitur sic de hoc dicamus et dic petat id est repetat sic. ff. de pig. ac. l. petenti. Et sciendū q̄ soluto mrimonio morte alteri⁹ vel diuortio dos reuertit ad vx

orē ꝫ donatio ꝓpt nuptias ad viꝝ nisi eēt pactū factū de lucrāda dote. Et tractat actiōe ꝺ ex stipulatu q̄ hodie ꝓpetit vxori ꝓ dote restituēda et quō ꝓ restitutionē dotl. vxori facte. cōstāte matrimonio marit⁹ nō libēatur nisi in certis casib⁹ vt q̄n mulier vult emere meliores res ꝓ dote vel vir ei⁹ essꝫ lusor vel ipa vellet pīez vel ffez de vinculꝰ redimere vi. in. l. q̄uis. ff. e. et in. l. vbi. s. de iure do. et in. l. si constāte. ff. e.

Bi dos cōstante

matrimonio soluta fuerit.

Gl. rub. cōtinuat. q̄ nō solū soluto mr̄imonio reddit dos vt. s. ti. i. ꝫ etiā durāte q̄nq; ideo de hoc dicit Jn q̄ dic q̄ cōstāte mr̄imonio marit⁹ dotem restituit ex causa ncāria q̄nq; vt si marit⁹ fit nō soluēdo q̄nq; ex cā ꝓbabili vt in casib⁹ enūerat. ff. de iure do. l. mut⁹. ℣. manēte ff. so. ma. q̄uis ꝛ. l. sequēti. quādoq; sine causa reddit vt in hoc titulo et tunc q̄ donatio p̄sumit reddit viro ita dicit gl. rubrice hic.

Ne fideiussores vel

mandatores dotium dentur.

Rubrica p̄t allegari ꝓ lege Et vult rubrica q̄ vir nō ꝺz satisdare. i. cautionez vel fideiussores dare vxori ꝓ dote cōseruāda nec vxor ꝺz postulare cautiōez a viro ꝓ ꝓseruāda dote. l. i. et. ij. j. e. Rō ponit in tex. l. ij. palle. ne gñetur inter eos cā pfidie ꝛ discordie. nā si mulier se et corp⁹ suū credendū marito existimauerit a fortiori et dotē credere Jn marit⁹ possꝫ huic fauori renūciaē dic vt dixi. s. in prin. ibi ꝫ sciendū De mā huius tituli vi. gl. i. in. l. i. et ibi doct. j. e.

Rerum amotaruꝫ

Plene dictū ē de dotl. ꝓmissiōe ꝫ q̄ in ea sepe rex amotaꝝ obijcit ꝓpēsatio vt. j. e. l. i. supponit de rex amotiōe ꝛ earuꝫ actiōe q̄ ꝺī rex amotaꝝ Et dat ℔ actio ꝓiungi cui⁹ res amote sūt ab altēo et hēdib⁹ ei⁹. ff. e. l. mulier. et. l. marcell⁹. i. ff. et. l. si mulier. ℣. vl. Et dat ꝑ amouētez ꝓiungē quō dā siue ex ꝑsona sua ꝓueniat siue ex ꝓsona alteri⁹. puta serui vl alteri⁹ cui extitit hēs ꝛ venit in hac actiōe ꝛstō rei Jtē intendit soluto mr̄imonio ꝫ si pendēte iudicio reintegrat mr̄imoniū soluit iudiciū rex amotaruꝫ Et gñalit vbi ꝑ exīneū dare actio furti ibi int ꝓiunges dat actio rex amotaꝝ et hoc fauore mr̄imonij dūmō tñ alia ꝓcurrāt scz q̄ amotio est facta pstāñ matrimonio et cā diuorcij et secutū sit diuortiū vel qō fiat causa spate mort. et sequat mors. ff. e. l. si mulier. et. l. rerū q̄ dē. si āt p⁹ diuortiū vl solu⁹ mr̄imoniū q̄ndā vxor viri res amouerit ꝓueniret actiōe furti. ff. e. l. et ideo.

Ne ꝓ dote mulieri bona quondā mariti adijciant.

Pōt allegari ꝓ lege et ē rō q̄ mulier hꝫ actionē ex stipulatu ꝑ hēdes mariti ꝓ dote restituēda a q̄ ꝺz consecq restōez dotl si tñ vir decesserit nullo herede relicto et maxime q̄ nō ē idone⁹ tūc cōsulit mulieri. l. vnica. j. e. vt postulz se mitti in possessionē bonoꝝ hēditarioꝝ sic et facēt q̄libz creditor vel intentando psonalē actionē vel intentādo hypotecariā cū bona mariti q̄ndā tacite sint ei obligata ꝓ dote. fm gl. in. d. l. vnica.

De fundo dotali.

Gñalit ꝺ dotib⁹. s. dictū ē ꝛ q̄ fūd⁹ dotal pūlegio munit dicam⁹ ꝺ fūdo dōli scz q̄s ipe sit et q̄n et q̄ pūlegio gaudeat Est āt p̄diū dotale cū ista duo cōcurrūt scz q̄ mr̄imoniū p̄cessum sit et tradit̄io p̄dij inuenit nec distingue p̄diū urbanū vl rusticū vl vtr sit totū datū vl ps. ff. e. l. dōle p̄diū. i. ff. ꝛ ℣. i. ꝛ ℣. dōle Jtē dotalis est ille q̄ est inextimatus

Extimatus ei nō est dotalis ꝫ empti/ ti⁹.ſ.de rei vx.acti.l.vnica.ℸ.et cuz lex nisi ita essz estimat⁹ vt appeat q̄nti essz deterior nō vt prestaret estimatio vel nisi estimat⁹ essz vt mulierl essz electio petat fundū ant p̄ciū.ℸ.e.l.i.et ibi glo. Est ät priuilegiū fundi dotalis q̄ alie/ nari nō p̄t nisi ex nēcitate ⁊ alijs causis. de hoc et alijs priuilegijs vi.h̄ p Azo.

Diuortio facto apd

quē liberi morari vel educari debeant

Quia diuortio facto sepe q̄rit̄ de fi/ lijs apud quē debeant morari vel edu/ cari ideo de hoc ponit. Ad questionez rubrice rñde q̄ regulariter mīores tri/ ennio debent apud matrē educari ma iores apd patrem sed interdū iudex ex timat apud quē p̄modius morentur vt tñ post trimatū etiā apud matrem ex/ pensis patris alantur.ℸ.e.l.i. De mä q̄d hodie seruandum est vi.in auc.hic posi ta et in.c.fi.de conuersi.in fi.et in.c.cuz haberet eē de eo qui dux.in ma. quam pol.p adult. Ca parentibus.

De alendis liberis

Dictū est.ſ.de liberl apd quez morem tur et nutriantur vñ occasione sumpta generaliter dicit de liberis alendis. et circa hoc sciendū liberi parentes et pa rentes liberos tenentur alere et om/ nia onera inuicez sufferre non tñ eris alieni.ff.e.l.si quis a liberis.ℸ non tm̄ ⁊ ℸ parens.de quo vi. hic Azo. late di/ stinguentem inter legitimos et illegi/ timos.

De concubinis.

Dictum est.ſ. de nuptijs per quas copulantur nobis vxores et de legiti/ mis filijs natis ex eis. videamus de cō cubinis ex quibus nascuntur filij ba/ stardi. Et est sciendum q̄ de iure ciuili concubinatus est permissus dūmodo eaz habeat cum qua matrimoniuz con/ sistere potest vt in auc. vt licz ma.ℸ ad hoc. Item nullus potest habere plures concubinas sed vnicam et in domo et indubitato affectu coniūctā vt in auc. quibus mo.nā.effi.sui.ℸ si quis autem. Et qui sunt coitus d̄ iure ciuili puni/ biles vi.glo. in.l. si qua illustris ℸ. ad orphi. De iure ät canonico prohibitus est omnis coitus preter vxorium cum talis accessus soluti a solutā est peccatū mortale vt est tex.et glo. in clemen.ad nostruz de hereticis. et in.ca.nemo sibi blādiat̄ .xxxij.q.i.

De naturalibus li/

beris et matribus eoz ex quibus cau/ sis iusti efficiantur.

Quia ex concubinis filij nascunt̄ natu rales de naturalibus filijs videamus et de matribus eoz scz q̄ dicant̄ natu/ rales et q̄ntū possit eis relinqui vel in ter vivos vel in vltīa volūtate quoq̄ titulo dari et postea q̄b⁹ ex causis liberi naturales efficiant̄ sui.i. redigant̄ in ptātē parentū et de hoc tractat̄ in auc. q̄.mo.nā.effi.sui coll'.vij. vel fiāt ltīmi successores p̄i et si nō redigant̄ in ptā/ tem parentū eis viuētib⁹ et de hoc tra ctat̄ in auc.q̄ mo.na.effi. legit Et de h̄ sciendum q̄ filioz alij sūt̄ näles ⁊ ltīmi vt q̄ nascunt̄ ex ltīmo mr̄imonio Alij sūt ltīmi tm̄ vt adoptiui Alij näles tm̄ vt nati ex p̄cubina vnica in auc.q̄. mo. na.effi.sui.ℸ palā est. Alij neq̄ natura/ les neq̄ ltīmi vt q̄ ex illicito ⁊ dānato coitu nati sūt̄ in auc.vt licc.ma.ⁿ auie.ℸ vl.ⁿ vi.in.c.tāta.q̄ fi.sunt le.in.c.p ve/ nerabilē.eē e.ti.circa.fi. Succedūt aūt isti filij näles tm̄ ex testō ⁊ ab ītestato et si p̄ eoz h̄z näles ⁊ ltīmos filios vl' nepotes p̄t illis dar̄ vl' relinq̄ revna cū mr̄e eoz vnā vnciā et ñ vltr̄ vl' soli p̄cu bine semivnciā et nō vltra. vltra datū applicatur legitimis filijs ⁊ nepotibus

si ãt nõ habeat nãles et ltũmos ꝫ ascen dentes. relicta ltima ascendentib⁹ reli/ quũ distribuere ꝑt ĩ nãles . si ãt neq̃ a/ scendentes neq̃ descendentes hꝫ totũ ꝑt relinquere naturalib⁹ tm̃ et eos in/ solidũ heredes instituere Ab intestato ãt succedũt isti naturales vna cũ mre viriliter in duas vncias pakne sbe si pĩ nõ habeat ltũmos vel ltimã ꝓgem licut ãt et in q̃ntũ et qñ succedãt liberi naturales parẽtib⁹ ita ꝛ ĩ tm̃ et toties debent succendere pntes naturales fi/ lijs naturalib⁹ vt par pietas fuer eis et que dicta sũt de nãlib⁹ filijs et de na/ turalib⁹ nepotib⁹ et ꝓnepotib⁹ fuãda sũt Et q̃d de concepti. ex dãnato coitu vi. hic Azo. Et quõ isti naturales effi/ ciunt isti. i. ltũmi vi. Instl. ꝺ nup. in fi. et Instl. de here. q̃ ab intest. defe. ℌ. i. et in. c tãta. q̃ fi. sunt le . et in. c. ꝑ venerabilem e. ti. et vi. in auc. q̃. mo. na. effi. sui. ℌ. vl. ꝛ vi. l. i. ℌ. e. vi. de mã lati⁹ in turib⁹. ꝫ. alle.

De tutela testamen

taria.

Glo. rub. cõtinuat. dixit de ꝓctib⁹ nũc de q̃si. vel sic dixit qualiter viuens pat consulat filijs in alendo. nũc q̃liẽ mo/ riens in tutelis Et ꝓmo sciendũ quid sit tutela Est aũt tutela vis et ptãs in capite libero ad tuendũ eũ q̃ ꝓpter eta tem se defendere neq̃t iure ciuili data ac pmissa Instl. de tute. ℌ. i. ꝛ ff. de tute. l. i. Et dicit tutela a tuendo Jsti et tuto/ res q̃ eã vim et ptãtez habent q̃si tuto res et defensores sicut editui dicunt q̃ edes tuent. ff. de tute. l. i. Instl. de tute. ℌ. i. Et dr testamẽtaria tutela q̃ dat ĩ te stamẽto quã dat parẽs suis liberis ipu beribꝫ in sua ptãte cõstitutis si ꝑ mor tem suam nõ sunt in alteri⁹ ptãte reca/ suri Instl. de tute. ℌ. pmissum.

De confirmando

tutore vel curatore.

Qm̃ in testamẽto sepe cõtingit tuto rem inutiliter dari ideo op⁹ est cõfir/ matione. idcirco poit de cõfirmãdo tu/ tore Sciendũ est dationẽ inutilez esse ꝓpter ꝓsonã dantis q̃ñq̃ vt q̃ pupil/ lum in ptãte non habeat cui dedit tuto rem Jtẽ tutor debet cõfirmari vt si pr̃ dederit filio emãcipato Jtẽ si mater de derit Jtẽ si pr̃ dederit filio nãli tantuz q̃ntũ ad res q̃s dederit ei pr̃ vsq̃ ad le gitimũ mo⁹ ꝺ. e. l. vl. de his vi. in instl. de tu. ℌ. pmissuz vsq̃ ad fi. ꝛ ibi glosas.

De ltima tutela.

Dictũ est. ꝫ. de testamentaria tutela sed quia deficiente tutela testamẽtaria succedit ea q̃ dr ltima de qua videam⁹ q̃b⁹ deferat et q̃ñ et qꝺ sit eius officiuz De hoc dicendũ q̃ ltima tutela deferẽ ex ℌb et mẽte legi. xij. tab. agnati. Sũt ãt agnati q̃ ꝑ virile sexus ꝓsonas agna/ tionẽ iũcti sunt q̃si a pr̃e ꝓgnati veluti frater ex eodẽ pr̃e nat⁹ frr̃is filiꝰ nepos ve ex eo At q̃ ꝑ feminini sexus ꝓsonas iungunt ꝓgnatione nõ sunt agnati ꝫ al' naturali rõne ꝓgnati Jtaq̃ amite tue filiꝰ nõ est tibi agnat⁹ ꝫ ꝓgnat⁹ et inuicẽ tu illi eodem iure pũgeri. q̃ qui nascunt pr̃is non mr̃is familiã. i. agna/ tiuã ꝓgnationẽ sequunt vt Instl. e. in. i ℞. et. ff. e. l. si vir. et hoc ꝓcedit isto iure sed iure autenticoꝝ vocãtur tam ad tu telã q̃ ad successionez eq̃liter cognati et agnati in auc. de here. q̃ ab intest. de/ fe. ℌ. ex his Jtẽ ex sñia legi. xij. ta. vocã tur ad tutelã libertoꝝ pr̃oni eoꝝ Instl. de le. pa. tu. ꝑ totũ. Jtẽ ex inꝑpretatiõe parẽtes ad tutelã filioꝝ emãcipatoruz Instl. de le. paren. tu. ꝑ totũ.

Qui petãt tutores

vel curatores.

Dictũ est. ꝫ. de tutela testamẽtaria ꝛ ltima sequit videre de datiua ꝫ q̃ datio/ nem tutoris a iudice interponendam

ꝓcedit petitio tutorꝝ. ꝓmo videndū est ꝺ his q̄ petāt tutores Et circa hoc tenē/dū ꝙ petūt q̄dā ex necessitate. vt oēs q̄ ꝑnt impuberi succedē etiam mater im/puberꝝ nā si isti ſp̄te nō coacti ñ peti/erint impuberib⁹ tutores idoneos ius nō hñt vēdicādoꝝ bonoꝝ impuberꝝ. ex testamento. puta pupillari substitutio/ne vel fideicōmissaria. vel ab intestato si moriat ī pupillari etate. l. cū a mr̄ib⁹ ff. e. Qꝺ dictū ē in tutorib⁹ et curatorib⁹ ipuberꝝ est intelligēdū vel furioso/rū vel ventris curatorib⁹. et ip̄onit ꝑ/dicta pena his q̄ primi sunt. impube/ri ī succedēdo et succedēt sequētes fis/co exclusо. ff. ad tercu. l. ij. ℣. si mater. ℣. vl. et de le. here. l. sciant. ff. ad terculi. l. matres. et. l. oēm Itē liberti impuberꝝ. ex necessitate petūt ei tutorē Itē ex ne cessitate petūt sibi curatoēs adolescen tes in lite Insſl. de curat. ℣. inuiti. Item impuberes in omni negocio ꝓterq̄ in lite nisi forte sit lis agenda cū tutore. ff. de tute. l. q̄ habet ℣. si pupill⁹. et. ℣. idem Itē sunt alij q̄ petūt ex voluntate tuto res vt cognati et affines et familiares parentū et amici eoꝝ et educatores pu eroꝝ. ff. e. l. greca. ℣. si minores.

Ubi petantur tuto

res vel curatores.

Et dic ad questionē rubrice ꝙ in eo lo co petendi sunt tutores vel curatores minorib⁹ vñ ipi minores ducūt originē vel ex ꝑsona sua vel ex ꝑsona ꝑis vel sit vulgo concepti essent ex ꝑsona mr̄is Itē et in eo loco vbi sūt eoꝝ facultа/tes. ff. e. l. vnica. ꝛ si alibi cōstituerūt do/miciliū tn̄ mgr̄atus originis ꝓt eis da re tutores et sic licz quo ad alios sorti/antur foꝝ rone domicilij nō tn̄ q̄ntuꝝ ad tutele dationē. ff. de tu. et cura. datꝝ. ab his. l. i. ℣. q̄ et vi. gl. in. d. l. vnica.

De tutoribus et cu/

ratoribus illustrium vel clarissimarum personarum.

Tractat hic qui et qualiter ꝑnt dare tutores illustribus et clarissimis per/sonis de quo vi. l. i. ꝛ. ij. ff. e.

Qui dare tutores

vel curatores et q̄ dari ꝑnt vel non.

Quia dictū est ꝺ ltīma tutela et etiā de petitione datiue ꝛ de datiua in spe/cie quadā sc̄z de tutela illustriuꝝ ꝑsona rum sequit vt generalit de tutela da/tiua videam⁹. i. de tutoribus ꝑ iudices constituendis Et tractat hic q̄ iudices ꝑnt dare tutores ꝺ quo vi. etiā Insſl. ꝺ atti. tuto. Et qui ꝑnt dari Et sciendu⁹ ꝙ quicūq̄ impedit esse tutor testamē/tari⁹ ꝓter clericos et ꝓter matrem im/puberꝝ. nec ꝓt esse datiu⁹ tutor vl cura/tor. ꝛ non eō vi. hic Azo. Fit aūt ꝺ da/tio tutorꝝ. vel curatorꝝ. a iudice pure vl simpliciter nō in diē vel sub conditiōe est enī hic act⁹ ltīm⁹ q̄ non recipit diez nec conditionez. l. act⁹. ff. de re. iurꝝ.

Quando mulier tu/

tele officio fungi potest.

Et respondе questioni rubrice ꝙ regu lariter femina non ꝓt esse tutrix ꝙ hoc officiū virile est. ff. e. l. i. ff. ꝺ regu. iurꝝ. l. ij Mat tn̄ et auia ꝓt esse tutrix. et hodie ꝑfertur omnib⁹ tutorib⁹ ltīmis et dati uis ꝛ non testamentarijs et ꝑmittit ma tri et auie subire tutelaz ꝑm ordinē vt ꝓmo mat postea auia admittat nec ha/bet necesse iurare ꝙ nō ꝙuolet ad secū das nuptias ꝛ debet renūciare nuptijs secundis simplici ꝟ bo⁹ auxilio senat⁹/consulti velleiani et omni alio auxilio vt si forte q̄ñq̄ actione tutele ꝙ pupil/lo se obligauerit nō iuuet alioquin ho mines nō ꝟherent cū ea qꝺ nocēt pu/pillo nec repellit mater vel auia a tute la licz sit debitrix pupilli vel creditrix et manet debitū in sua natura si tamen

couolauerint ad scōa vota expellunt a tutela salua mioꝝb⁹ omni iur.l.cautela. vt in auc.vt sine phi.ma.debitri .coll'. vij.et de hē.ab intest.§.ex his.nā et res mariti sui et sue tacite sī obligate impuberi.j.e.l.ij.vi.in.c.ex pte eī de ap.

In quibus causis

tutorē hñti tutor vel curator dari pt.

Et dic q regl'ariē hñti tutorē ñ dat tutor.fallit tñ qñq regl'a Ecce si tutor ad hostes trāsfugit vel etiā trāsmissus est.ff.de tute.l.si qs tutor Item si tutor est absens causa reipublice.ff.de suspec. tu.l.iij.§.si quis.

De administratiōe

tutoꝝ vel curatoꝝ ⁊ de pecunia pupillari fenerāda vel deponenda.

Dictū est q̄liter creent tutores vel curatoēs sz q̄ pax est tutorē creari nisi et creat⁹ admīstret.ī poīt de admīstratiōe tutoꝝ vel curatoꝝ et pecunia pupillari fenerāda vel deponēda Item p quē tutor cogat admīstrare et q̄liter et quō debeat admīstrare de qb⁹ vi.h per totū discursuz hui⁹ tituli. Item dz pecunia pupillarē tutor deponē si tāta summa colligi pt vt ager posset ppari. si āt nō est tāta sūma cessabit depositio pecunie nisi tutores videant esse suspecti Item dz fenerare pecuniā pupillarē idoneis hoīb⁹ qō si nō faciat cū possit nouit creat⁹ tenet tutor ad vsuras p⁹ sex mēses vt.ff.e.l.ij tutor pstitut⁹.ñ nouit creat⁹ tenet ad vsuras p⁹.ij.menses qō spaciū nō tribuit his q nimos pubex veladolescentiū in vs⁹ suos clā puerterit.hi cī statī tenent ad vsurā centesimā si āt cōuerterūt palā tenent ad pupillarē.ff.e.l. tutor q.§.vsuras.

De periculo tutoꝝ

vel curatorum.

Hic tractat qñ ad tutorē vel curatorē incipiat piculū ptinē Et sciendū q oēs tutoēs q gesserūt tenent insoliduz nisi facta fuerit tutele diuisio vt.j.d diuidē. tu. Ad tutoēs āt ptinēt picula q ptingūt coꝝ dolo culpa lata vl'leui inducente vt.j.arbi.tu.l.quicq̄d.piculū casus fortuiti ñ ptinz ad tutoēs .l.si res et.l. tutoribus.j.e. Et pertinēt pericula ad tutores vsq̄quo finiat tutela.

Quādo ex facto tutoꝝ vl' curatoꝝ mīores agē vel cōueniri pñt.

Quia sepe q̄rit an ex fcō vl' admīstratione tutor.l. vel curator.l. pupill⁹ vl' adult⁹ agē vl' pueīri possz ī hāc p⁹ supiores poīt Circa h dicē dū q vtilis actio pupillo ppetit ex pactu q̄libz inito cum tutoē ī reb⁹ pupillarib⁹ vl' noīe pupilli ad vtilitatē ei⁹ ⁊ ñ al'.j.e.l.ij.et vl. Item ex eo qō fecit tutor puenit pupill⁹ .nā finita tutela trāseūt in pupillū actiōes que cōpetebāt in tutorē.j.e.l.i.

Si ex pluribus tutoribus vel curatoribus omnes vel vn⁹ agere vel conueniri possint.

Si pl'es sī tutoēs etiā vn⁹ sol⁹ agit et cōuenit noīe pupilli nisi diuisa administratio.j.e.l.i.⁊ ij. vbi cē vi.g.q̄ñq tñ necesse ē oēs tutoēs ps̄entire vt cū pupill⁹ dat in adoptionē.j.de au.pst.l.vl.

Ne tutor vel curator vectigalia pducat.

Pōt allegari p lege.et ē rō q oia bō pducenti.a fisco st obligata ei vt.j. in q̄ cauk pig.ta. Phi.l.i. et pus erant obligata pupillo de admīstratiōe tutele vl' p officio sic q incurreret tutor crimen stellionat⁹.ff.de pig. vel tutor.§.ptraria Item icurrit crimē falsi ⁊.ff.ad le.cor.de fal.l.i.§.tutores et §.idē pncipes ⁊.j.e.l. vnica iūct.gl. Tutor q satis ñ dedit.

De tutore vel cura-

Circa istū titulū. nōndū q tutor testamētari⁹ et dat⁹ cū inq̄sitiōe nō satisdat vt Insti. de satis.tu.et h sz ītim⁹ tu-

tor tenet satisdare ⁊ si ñ satisdederit gesta pcũ ñ valet ff.e.l.in dubiũ ¶ Trib⁹.

De suspectis tuto⁊

Quia tutoes fraudulenter ⁊ sanct qñq; et suspecti st i admiſtratiõe poit de suspect. tutorib⁹ Est ei suspect⁹ tutor qui moribꝰ talis est vt suspect⁹ sit. eniucro tutor vel curator cuius paup ẽ. fidel'tñ et diligẽs. remouẽd⁹ nõ est/ qi suspect⁹ Inſtl.e.ff.vl.ff.e.l.i.⁊.l. i postulandis. sic ꝯ tutorẽ suspectũ nõ facultates ꝫ fraudulẽta vl' callida puersatio in rebꝰ pupillarib⁹ pmẽdat. ¶ tore vl' curatoẽ.

De in litẽ dãdo tu⁊

Qm̃ litl. occasiõe ptigit aliquẽ psti/tui tutorẽ vel curatorẽ. iõ de h poit Et vi.gl.rubce q̃ dicit q̃ olim tutor dabat ad litẽ hodie curator vt ĩstl. ꝺ auto.tu. ff.fi.⁊ iõ de vtroq; dicit. vel dic gl. corr rectiue legi rubricã vt curator det q̃ et tutor a tuẽdo dicat ñ aũt sit vere tutor cũ certe rei nõ dat tutor Inſtl. qui da. tu. pos ff. certe. ¶ tatem pmiserit.

Bi mater indemni⁊

Qm̃ mres pupillor sepe indemnitatẽ pmittũt iõ q̃d iurl. sit sr̃ eos poit sciendũ ẽ igit q̃ mr̃ q̃ñq; pmittit indẽnitatẽ pupillo ꝺ eo qꝺ sibi dñt vel debebũt tutores ⁊ tũc ẽ inkcessio et iuuat mulier p velleianũ sicut dr̃ p to⁹ titulũ .ff.⁊.C.ad vellei. si ẽo pmitteret indẽnitatẽ pupillo de eo qꝺ pupill⁹ debebit tutori nõ ẽ inkcessio q̃ p eodẽ apꝺ eũ debz nẽo fideiubere pt.ff.ꝺ fideius. vtrãm⁹ Idẽ q̃ ẽ ⁊ si pmittat indẽnitatẽ tutorib⁹ ꝺ eo qꝺ dñt vl' debebũt pupill'.ff ad velleia. l.q̃uis.ff. si mulier. si ẽo tutorib⁹ pmittat idẽnitatẽ ꝺ eo q̃ pupill⁹ debz vel debebit eis/ iuuat p velleianũ q̃ ẽ inkcessio nisi decreto iudicl. piculũ ad eã ptinere sit dictũ ff.e.l.vl. Itẽ si mr̃ vel alia mulier pmittat idẽnitatẽ ꝺ eo qꝺ ipa admiſtrauit ñ iuuat ff.e.l.q̃dã.

Bi cõtra matris volũtatẽ tutor dat⁹ sit.

Et dic q̃ dat q̃ñq; in testamẽto q̃ñq; a iudice tutor p vltiaz volũtatez mris pupilli ĩ qb⁹ casib⁹ pot⁹ arbitrio mris stat q̃ iudicl vl' pris qꝺ ẽ mirabile ꝫ h sicut et al' potior ẽ pditio phibentl.ff. coĩdiui.l. sabin⁹. ¶ btatẽ adsit tutor.

Ut cẽ pupilli p⁹ pu⁊

Licz tutela pubertate finiat vt inſtl. q̃.mo.tu.fi.ĩ pn.tñ rõe ptigunatl.⁊ pũctiõis p⁹ pubertatẽ q̃ añ erãt inchoata tenet psũmare tutor puta puocationẽ exercere si tñ ĩ curatores nõ sit trãslata gestio ff.e.l.vnica ⁊ admonere ꝺz adultũ vt sibi curatorẽ petat.ff.de admiſt. tu.l.ita. ¶re negocia gessit.

De eo qui pro tuto⁊

Sepe ei accidit vt gerat qs negocia ipuberl. tãq; tutor ñ tñ ẽ tutor ẽ ⁊ iõ ꝺ eo poit et ptutor ẽ/ vna dictio. p tutore ãt gerit negocia q̃ munere tutorl. fugit in re ipuberl. siue putet se tutorẽ siue scit se nõ ee tñ fingit ee.l.i.ff.e. et vir qꝺ ibi dixi. ¶ tur.

Vbi pupilli educẽ⁊

Et rñde q̃stioni rubrice q̃ p⁹ apꝺ matrẽ educari ꝺz nisi vitricũ supinduxerit.l.i.et.ij.ff.e.al' iuder arbitrabit et cõsidebit ne educet apꝺ illũ q̃ pudicicie vel vite ei⁹ insidiet vt sẽ illi q̃ dñt succedere pupillo vi. in alle.l.i.et.ij.⁊ in.c. cũ haberet ex̃ de eo q̃ dux. in ma.

De alimentis pu⁊

pillo prestandis.

Ne tutores vel curatores apꝺ iudicẽ ꝓuersiã habeãt q̃si ãpli⁹ dederunt noie alimẽtor q̃ patiat pupilli ꝺba postulãt vt arbitrio pretorl. alimenta p mõ facultatũ pupillis vl' iuueib⁹ pstituant ff.e.l.i.et vl.et ꝺz cõsideari an pupill⁹ sit

egen⁹ an diues vel an mediocris?

Arbitrium tutele.

Dictū.ē.s.de pstitutōe tutoꝝ et coꝝ admīstratione ⁊ varietate et satisdatiōne sequit videre de arbitrio tutele.i. actiōe tutele subaudi directa nā d ꝑria tractat ff.de ꝑri.iudi.tu. Et dat actio tutele directa pupillo ei⁹ hēdi.ꝛ pupillo dat cū ꝓuilegio vt ꝓferat aliis creditoribꝰ chirogꝓharijs. hēdi dat sine ꝓuilegio.ff.de admīstra.tu.l.ex plib⁹ Et dat ꝑ tutorē q̄ndā ⁊ ei⁹ hēdes.ff.e.l.pe. Itē veniūt i hāc actionē res miorl.⁊ res cōpate pecūia miorl.ff.e.l.curatoꝝ. Itē et veniūt reliq̄.i.debita ex admīstratione mala vl dicunt reliq̄ q̄ supst apd tutorē ex reb⁹ admīstratiōis.ff.e.l.tutorē.ff. e.l.luti⁹.i.fr.

De diuidēda tutela

⁊ ꝑ q̄ ꝓte q̄sq̄ tutoꝝ cōueniatur.

Sepe ꝓtīgit tutele admīstrationē diuidi int tutores Jōq̄ poīt de diuisiōe tutele ⁊ ꝑ q̄ ꝓte q̄sq̄ tutoꝝ ꝓueiat Sciendū ē q̄ diuisionē fieri q̄nq̄ ab ipis tutorib⁹ q̄nq̄ a ꝑside q̄nq̄ a defūcto. Si a tutorib⁹ pinde ē acsi a nul⁹ eēt fcā.ff.e.l pe.in fi.vñ si a nullo est fcā diuisio siue oēs gesserūt siue null⁹ ⁊ tenet q̄sq̄ coꝝ pupillo īsolidū ⁊ vnū coꝝ pupill⁹ cligē ꝑt quē excutiat īsolidū.puēto tñ ⁊ electo tria ꝑstant remedia vt h ꝑ Azo.si vn⁹ gessit alt ñ.q̄ gessit p⁹ ꝓuenīēd⁹ est in eo qd gessit Ubi āt diuisa est tutele admīstra⁹ a ꝑside vel a testatore vt vn⁹ gerat ī vna ꝓuīcia et ali⁹ ī alia et tunc vn⁹ nō ꝓuenit ꝑ alio.s.d picu.tu.l.ad eos. Si ī cad ꝓuīcia ꝛ vni assignāt ille res,altēi ille tūc ꝓuenit vn⁹ ꝓpt aliū in casib⁹ tm vt in .l.pe.ff.e.⁊ ibi vl.lati⁹

De in litē iurando.

Quia ī actiōe tutele in litē iurat de in litē iurādo poīt Et dic de in lit.iurādo.i.de iuramēto in litē seu iuramē/to affectiōis qd idē ē. Est āt iurare in litē.suo arbitrio ꝑ q̄nto nollz carē aliqua re ꝑstito iuramēto/ rei estīationez facē ꝛ suū singulare int esse de q̄ vi. in .l.ij.ff.int dū.ff.e.ti.⁊ dī iusiurādū ī litē eo q ꝓpt litē et in iudicio tm ꝑstat vel ꝓpt rē lite.i.iudicio petitā Et defert h sacrm index q̄ in delatiōe ꝑt adijcē taxationē vt in certaꝝ q̄ntitatem iurēt Et istud iuramētū dī affectiōis et ꝑstatur ex affectiōe vt q̄n q̄s iurat q̄ntū dilexit illā rē videlz librū ꝑ aliū sibi amissū q ꝑti⁹ voluiss tāto ꝑcio caruisse q̄ hui⁹ modi re licz res hmōi tm nō valeat in vēitate vi.qd dixi.ff.e. Cvl'curatoꝝ.

De heredib⁹ tutoꝝ

Dictū ē.s.q̄liter tutor ꝓueniat tutele.videdū erit d hēdib⁹ tutoꝝ q̄lit ⁊ in q̄ntū teneāt.et dic q ꝙuis hēdes tutorū ñ sit tutoēs tenent tñ ī qbusdā q̄si tutores puta in inchoatl. tenent si sit masculi et ltīme etatl. Itē ī inchoatl.⁊ ꝑfectl.tenēt.lite ꝛo ñ ichoata nec ichoatis negocijs a defūcto tenētur hēdes tutoris ex ꝑsona defūcti ob dolū et latā culpā ñ leuē nisi ex eo qd ꝓuenīt ad eos vel ad tutorē vel ex eo qd tutor de bonis pupilli grāz fecerit.ff.d fideiuss.noīa.et hēdi.tu.l.cū oñdim⁹.ff.e.l.i.

Si tutor vel curator non gesserit.

Dictū ē q̄lit ꝓueniat is q gessit.videam⁹ q̄lit is q ñ gessit ꝓueiat et q̄n.sine q ordine Et dic si est inutilit dat⁹ ñ tenet.si vtilit dat⁹ est tenet vtili actione tutele si nō gessit ñ directa.ff.e.l.i.ordo tñ est ꝑsiderand⁹ in cōueniendo eū qui nō gessit vt.s.de diuiden.tute.

d vsuris pupillarib⁹

Qm in actiōe tutele vsuraꝝ fit ꝑdenatio supoīt d vsur.l.pupillārib⁹ Et dic q vsure cēteſime ꝑstabunt ī duob⁹ casib⁹.i.si pecuniā pupillarē ꝓuertīt tutor in suā vtilitatē clāculo. Itē et si tutor

negauerit ꝓtori se aliq̃d habere ad alẽ/dos pupillos.aĩ tutor prestabit pupillo vsuras ſm morẽ ꝓuintie.l.i.et ibi glo. ĵ.e.et vi.qđ dixi.ſ.de admĩſtra.tu.

De fideiuſſoribus

tutorum vel curatorum.

Dictũ est.ſ.q̃liter tutores ꝓueniantur nũc videndũ q̃liter eoꝝ fideiuſſores exigant Et dic q̃ licz oli erat in arbitrio mioꝝ.cõuenire tutorẽ vel fideiuſſorez ſz hodie ꝑ⁹ ꝓueniẽdi ſũt principales debitores et ſic tutores vt in auct. de fideiuſſo ĵ.i.et vi.l.i.ĩũct. gl. ĵ.e.

De contrario iudicio tutele.

Dictũ est.ſ.de directo iudicio tutele et negoꝝ geſt. nũc videam⁹ de ꝓrio iudicio tutele et negoꝝ geſt.q̃re ſit inducta q̃b⁹ ꝓpter.t ad q̃d Et dic q̃ ĥ actio daĩ tutorib⁹ ꝛ curatorib⁹ finito officio cõtra mioꝛẽ ad id qđ in pupillũ vel in ei⁹ rẽ impenſũ est.l.i.in prin.ff.de ꝓria tute. Et dic de ꝓrio iudicio tutele.i.de actiõe tutele ꝓria vi.qđ dixi.ff. đ ꝓ.tu.

De auctoritate prestãda.

Dictũ est.ſ.de tutorib⁹ et curatorib⁹ et q̃ opz eos auctez prestare mioꝛib⁹ in his q̃ agũt vel paciſcunt in ꝑiudiciũ ſuũ ponit de auctẽ prestanda Est ãt auctoritatẽ prestare cũ q̃s dicit ſe ꝓbare id qđ agit hoc est autoꝛẽ fieri.ff.e.l.etiã.et ꝑ⁹ q̃libet tutor auctẽ ꝑstãe ad quẽ ſpectat ꝑiculũ adminiſtratiõis.

Quando tutores

vel curatores eſſe deſinãt

Quia actio tutele demum finita tutela naſcit. videam⁹ quãdo tutores vel curatores deſinãt eſſe Et ſciendũ q̃ multis modis tutela finit vt hic et Jnſtl. qui. mo.tu.finitur ꝑ totũ

De actore a tutore

ſeu curatore ordinando.

Sepe ꝓtingit tutorẽ vel curatorẽ impediri gerere mioꝝ negocia et equũ est interiz prouideri mnoꝛib⁹ poĩt đ actore ordinãdo a tutore vl curatore Fit ãt ordinatio ad or.la tutore vel curatore ei⁹ periculo cũ ꝑ ſe nõ ꝑ⁹ gerere iudiciali auctẽ ꝓmittente Jdẽ dĩ q̃q̃ ad/iutoꝛ et differt a curatore vi.in.l.vnica et qđ ibi notat ĵ.e.et ſic patet q̃ ille qui cõſtituit a tutore nõ dĩ ꝓcurator ſz actoꝛ.d.l.vnica in tex.et glo.

De excuſationibus

et temporibus earum.

Dictũ est.ſ.q̃liter tutores et curatoꝛes ordinent ꝛ remoueant vt ſuſpecti nũc videam⁹ q̃liter excuſent q̃ſi min⁹ idonei. Est ãt excuſatio alicui⁹ iuſte cauſe allegatio ob quã nõ debeat coartari ad tutelã vel curã.et tũc demũ locũ hz q̃ datio tutele vel cure tenz ꝛpo ture Et dz ꝓ⁹ iſta excuſa⁹ infra q̃ q̃gita dies ꝓtinuos a tpe q̃ ſciuerit ſe datũ ꝛ hoc ſi infra centeſimũ lapidẽ habitz ſi vo habitz vltra centeſimũ lapidẽ dz hre pro ſingulis xx.miliarib⁹ vnã diez et ãpli⁹ xxx.dies.et siqdẽ iſta cõputatio facta ꝛ adiectio xxx.diez data ꝓtineãt q̃ q̃gita dies bene est.ſi aũt nõ ꝓtineant q̃quagita dies ſꝑ est ei ſupplendũ tps illud qui est vlt cẽteſim lapidẽ ne minus habeat eo qui habitat intra centeſimuz lapidẽ vi. Jnſtl.e.ĵ.qui do.

Bi er falſis allegationibus excuſatus ſit.

Et dic q̃ falſa excuſatio non ꝓdeſt ſz ſi vera fuerit q̃s excuſatiõe excuſat⁹ licz illa fuĕrit iniuſta ñ tñ poſtea ꝓuenĭ ĵ.e. .l.i.et.ĵ.et vi. Jnſtl.đ excu.tu. in ſi.

Bi tutor reipublice cauſa abfuerit.

Et dic q̃ ſi tutor vel curator iã dat⁹ ẽ

deiñ cã reipublice abstutur⁹ ẽ dz se excusare a tutela vel cura ad tpa q̃tenus reipublice cã absñt alioquĩ medij tpis piculo astringik Jtẽ opz cũ postulaẽ interiz ordinari curatorẽ ĵ.e.l.i. Jtẽ si nõ excusauit se et interĩ alĩ⁹ mistrauit ille p⁹ pueniend⁹ ẽ.d.l.i. et ħ reuers⁹ statiz recupat veterẽ tutelã. Jnst.d exeu. tu. ℌi. Jtẽ q reipublice sz a noua tutela hz excusationẽ ãni reuers⁹.l. fi.ĵ.e. et vtrũ dari possz interiz q ẽ absens cã reipublice vi.in.d.ℌ. Jtẽ q rei publice.

De excusatione veterã nouũ

Quia ñ soluz ẽca alia sz eẽ ẽca tutele excusationẽ veteano sbuenik d q tñ distinguevt ħ p Az. Et dĩ veteran⁹ q ẽ a multa remiss⁹.ĵ.d veteã.ĩ rub.t kaẽ.l.i.ĵ.e.p pelli tñ pt vnã tutelã et curã pueteani seu militũ eodẽ tpe admĩstrare.l.fi.ĵ.e.

Qui numero liberorum se excusant.

Et dic q rhome tres liberi. et q̃ttuor in italia et quĩqz in pũcia excusãt quẽ a tutela.ĵ.e.l.i.et.ĵ.ĩst.de excu.tu.in pn. siue sint sui siue emãcipati siue sint nãles et ltĩmi siue ltĩmi tĩm.et liberoz appellatiõe ptinenk nepotes ex filio sz ñ ex filia q illi sequũtur familiã pãs nõ mĩis. Jnst.de legit.agna. tu.ℌi. Csant.

Qui morbo se excu-

Et dic q ceci muti surdi furiosi t p/petua valitudine tenti excusank ĩ.e.l.i

qui etate se excusãt.

Et dic q maioz lxx.ãnis ĵ.e.l.i.t minoz xxv.ãnis ĩst.d exc.tu.ℌ. Jtẽ maioz.

Qui nũero tutelaruz se excusãt.

Et dic q hñs tres tutelas ñ affectas q̃tã assumere ñ cogik Jnst.de excu.tu.ℌ. Jtẽ tria onera ĵ.e.l.vnica.

De curatore furiosi vel prodigi.

De curatorib⁹ mioz dictũ est sequik videre de curatore eaz psonaz q̃ ꝓpter furorẽ vel ꝓpk prodigalitatẽ reb⁹ suis supesse nõ possunt Dantur ãt curatores furiok vl prodigl. maiorib⁹ tĩm xxv ãnis ĵ.e.l.i. Minorib⁹ enĩ dank tutoes vel curatores ratione minorl etatl.ff.d tute.l.q hz.i.fi. Est ãt pdig⁹ q neqz tps neqz modũ expensaz hz sz bona sua dilapidando dilacerãdo t dissipãdo profundit t ei interdicik administratio bonoz a iudice p.l.xij.tabu. mĩe vel aliq cognatoz ꝓponente querelã de pdigl. qui et si mentl.sue cõpotes ex fmonib⁹ videantur tñ sic tractare bona sua videnk nisi eis subueniatur deducantur in egestatez.et ĝ dak eis curatoz nã qõ ad bona coz ptinet furiosum faciũt exituz.ff.de tu.et cura.da.ab his.l.is qui.

De predijs vel reb⁹ minorũ sine decreto non alienãdis vel obligandis.

Qualiter prouideatur minorib⁹ circa tutorẽ vel curatorẽ dictũ est.nũc ãt ponit q̃liter puideak eis circa pseruationẽ rez Et pt rubca p lege allegari.ꝓcedit ãt in pdijs rustĩcl.t mãcipijs pdioz et in oĩb⁹ alijs reb⁹ excepĩl. duntaxat vestibus q detrite sunt et reb⁹ q fuando seruari nõ pñt et alijs qbusdã reb⁹ de quib⁹.ĩ.de administra.tu.l. lex.ℌ.vl. et.l.vl.et.ĵ.ti.i.l.vl. ex illos casus alienatio est nulla.l.siqdez.ĵ.e. Quid sit decretũ dic q̃uis decretũ sumak multis modis fm spec.in ti.de pmo et scdo decreto.ℌ.dĩ ĝ.tñ ħ ponik p iudicl. auẽte vt ħ p totũ et hz spe.in ti.prealle.

Quando decreto opus non est.

Hic ponit casus multos in quibus nõ est opus iudicl. decreto in alienatione rei minorl.vi.hic p totũ.

Bi quis ignorans rem minorl.esse sine decreto cõparerit.

Cũm res minoz ab aliqbus distrahũtur tanqz sint coz ꝓpie et sine decreto ideo qd iurl.sit si sine decreto ignorans qs rem esse minorl.ab eẽneo cõparauerit

Et dic q emẽs rem pupilli ignoranter q̃uis bona fide et iusto titulo nõ tñ p̃scribit nec vsucapit rem istã q opinio nõ p̃fertur veritati ꝫ post q̃ minor factus fuerit maior tũc incipit bene currere p̃scriptio. l. i. ff. e. & vl. et. l. vl.

Si maior factus alienationẽ sine decreto cõfirmauerit.

Quãuis vẽditio p̃dij minor. sine decreto sit nulla. cõtingit tñ eã aliqñ confirmari puta p ratihabitionem. & ideo ponit de ea. Circa qd dic q si minor cõtraxit in etate minori et expost cuz maior sit cõfirmat et siqdez expresse valz alienatio nisi esset decept⁹ vltra dimidiũ iusti precij tunc non preiudicaret sibi confirmatio q̃ min⁹ agere possz fm formã. l. eq. ij. s. de rescin. ven. q p̃t petẽ rem vel supplementũ p̃cij et iunat reme dio illi⁹. l. et idẽ si tacite p lapsuz. v. vel x. vel. xx. ãnor cõfirmat. l. fi. ff. e. q valet alienatio acsi decretũ interpositũ esset. d. l. fina. ¶ conueniendis.

De magistratibus

Nõ solũ tutores et curatores occasione tutele vel cure cõueniunt ꝫ etiã mgr̃atus et scribe & extimatoes p̃timonij et siles qui rõne publici officij tenẽtur p̃uidere miorib⁹ iõ poit de magis. conueniendis qui et qñ mgr̃atus cõueniantur et q actione vi. Insti. de satis. tu. ff. fi. et hic p totum.

Liber sextus.

De seruis fugitiuis

et liberti. mãcipijs q ciuitatũ artificib⁹ et ad diuersa opa deputatis et ad rem priuatã et dñicaz ptinentibus.

Sup̃ de p̃ctib⁹ et q̃si subiecit merito h d actiõib⁹ q ex maleficijs nascunt sic de furti. esset tradenduz. ꝫ q int cetera furta pei⁹ ẽ domesticũ q nulla ẽ efficacior pesti. ad nocẽdũ q̃ familiari. inimic⁹ poit de suis fugitiuis ptinẽtib⁹ ad p̃uatos vel ad citates vel ad fiscũ vl ad impatorẽ. Itẽ de liberti. citatũ & artificib⁹ ad diuersa opa deputati. Est ãt fugitiu⁹ q ea mẽte ꝛcedit a dño ne postea reuertat ad eũ licz postea mutato cõsi⁹ redeat q nẽo tali pcẽo pnia desinit esse nocẽs Et dit a suo fugitiuo erro. q erro dr̃ ille q tpib⁹ p̃sũpti. in reb⁹ negato rijs tãdẽ licz sero redit ad dñz. ff. d edil. edict. l. qs sit su⁹ fugitiu⁹. i. ff. & ff. erronẽ vi. ff. e. in gl. rubce et qd ibi dixi. Et q̃ sit pena solicitãti. et occultãti. suũ fugitiuũ vel libertũ vel artificẽ citati. vl deputatum vni alicui opi vel seruitio ciuitatis a quo discedere non poterat vi. hic per Azo. ¶ corrupto.

De furtis et seruo

Quia corrũpunt suivt fugiãt & occasiõe fuge p̃mittunt furta. poit de furti. et suo corrupto. Est ãt furtũ fraudulosa p̃tracta⁹ rei aliene mobilis corpal⁹ q̃ fit inuito dño aĩo lucrãdi scz gra rei vel possessiõis vel vs⁹ qd etiã iure nãli phibitũ ẽ. ff. e. l. i. ff. vl. Insti. d obli. q ex mal. nas. ff. i. Seru⁹ corrupt⁹ dr̃ q̃libẽcũq mal⁹ fiat sine de malo deterior vt puta su⁹ est fact⁹ luxurios⁹ vel luso⁹ vel dolose informat⁹ vt a dño recedat alteri⁹ instigatiõe seu persuasione Est psuadẽ pl⁹ q̃ ppelli seu cogi sibi parẽ. ff. e. l. i. ff. psuadẽ. Et ppetit dño Actio fui corrupti ꝯ corruptorem suũ.

De operis libertoꝝ

Quia occasiõe opaꝝ liberti fugiũt a nobis iõ supoit d opis libertoꝝ Est ãt opa diurnũ officiũ. ff. e. l. i. officium qd̃ qs exhibz alicui p dicẽ. dico artificialez nõ nãlẽ sicut dr̃ q mane iũctũ vesperi dicẽ vocari p̃cipis Aliqñ tñ p breuior. tpis obsequo ponit. libert⁹ ei salutãdo p̃onũ et ei assurgẽdo et filia faciendo obsequalẽ opaz dr̃ exhibẽ vt p̃bat. ff. d p̃dict. ãde. l. si ñ sortẽ. ff. libt⁹. vi. g. i. d. l. i.

Et quando tale officiū patron⁹ impo/
nere ꝑt liberto et ad quē trāseat ⁊ qua
lit ob⁹ opaꝝ contrahit ħ tradit.

De bonis libertoꝝ

et de iure patronatus.

Nō solū opās ꝫ etiā successionē ⁊ mul
ta alia iura vēdicam⁹ ī libertos.ī ꝺ poīt
de boīs libtoꝝ ⁊ de iuē ꝓonat⁹ Et ex/
pone ꝺ boīs libertoꝝ.i. q̄le ius succedē
di hñt ꝓoni ī boīs libertoꝝ mortuoꝝ
Est āt libert⁹ fu⁹ dat⁹ libtati ⁊ manu/
miss⁹ .ĩſt. de lib.ī prī. Jus ꝓonat⁹ āt ñ
sumit ħ ꝑ iuē ecclīastico qꝺ est pñtādi
ad bñficia ꝫ sumit ħ ꝑ iuē qꝺ hz ꝓon⁹
.i.dñs maūmittēs ī libto naz ꝓono te
net libert⁹ reuereri et illi assurgē nec
ꝑt eū vōre ī ius nisi ꝑus ob tēta licētia
a iudice.ĩſt. de pe.te.liti.ſ.fi. Et ꝓon⁹
ꝑt etiā reuocaē libertū in futurē ꝓpt
ingītitudinē.de ħ iuē ꝓonat⁹ vi.g.ī.l.fi
ſ.e.et gl.in ꝝbo latin⁹. Jnſt. de libti.

Bi in fraudē ꝓoni alīatio
a libto fcā est.

Gl.ru.ꝓtinuat q̄ qñq̄ libert⁹ alienat
vt debita portiōe ꝓonū fraudet.ī ꝺ
ħ poīt Et circa hoc sciēdū q̄ alienatio/
nē liberti ꝝocat ꝓon⁹ q̄ minuit sibi le
gitima portio.i.tertia et hoc vez si ī vl
tia volūtate dolo vel sine dolo aliena/
uerit.si āt alienauerit inter vivos aut
sine dolo ⁊ ñ ꝝocaī si dolo vt in.l.i.⁊.ij
et ibi glo.ſ.e. Ctrono prestandis.

De obsequijs pa/

Dictū ē de iuē qꝺ ꝓpetit ꝓono grā
pecūiarij ꝓmodi.nūc poīt de eo qꝺ ꝓpe
tit ei grā obsequij et reuerētie sibi exhi
bēdi a liberto Et dic ꝺ obseq̄js ⁊c.i.de
reuerētijs debit⁹ exhibēdis et pstādis
ꝓono a suo liberto ꝓpt suā maūmissio/
nē q̄ libert⁹ sp tenet hōrare ꝓonū ⁊ ei
assurgere et pileū deponere ⁊ cū ꝑtanē
in domū suā recipe nec ꝑt ꝺ ꝓonū intē
tare amionē famosaz vt eēt actio furti
vl'lis.l.i.et vlt.ſ.e.ſp ei libto ꝑsona ꝓo
ni videri ꝺz scā et honesta.ff. e.l.aūpe.
vi.qꝺ dixi.ff.e. Cliber.

De libertis et eoꝝ

Gl.ru.ꝓtinuat. Cui debeat pstari ob
seq̄uz dictū ē.s.t.ꝓxi.nūc e ꝺ q̄ puniaē
⁊ q̄lit ꝓpt nō pstitū obseq̄uz Circa ħ
sciēdū q̄ si libert⁹ sit inofficios⁹ ob hoc
q̄ nō ꝑstat obsequiū ñ ī ꝺ reuocaī in ser
uitutē infra de liberali causa .l solo ni
si valde ncārū sit obseq̄uz si ꝝo sit iosti
cios⁹ ex eo q̄ iniuriā fecit ꝓono etiā
ꝓpt leuē iniuriā reuocaī in futurē ſ.e
.l.si maūmisson. Jtē reuocaī i futurez
ipe libt⁹ Jtē ei⁹ filij licz sint īgenui ꝓpt
eoꝝ ꝓriā īgtitudinē ſ.e.l.pe.⁊ ibi vl.g

De iure aureoꝝ an/

nuloꝝ et de natalib⁹ restituendis.

Glo.ru.ꝓtinuat.q̄ ꝑ restitutionē na
taliū et ꝑ ius ānuloꝝ aureoꝝ ꝑuntur
iura ꝑdicta ꝓonoꝝ.ī ꝺ his dicit Jus
aureoꝝ ānuloꝝ fm quosdā ꝺ q̄ olī li/
berti ānulos aureos ferre ñ poterant
ꝫ fm Azo.et gl.in.l.ij.ſ.e. Est ꝑuilegiū
qꝺ ꝓcedebaī liberti.in signū semiplene
īgenuitat⁹. viuebāt ei vt ingenui ad ma
trimonia ꝓhenda et ad dignitates sed
moriebanī vt liberti Et istud ꝑuilegi/
um ꝑ pncipē cōcedebaī ꝓono cōsen/
tiēte inuito ꝓono datū nō tenet.ff.e.l.
.iij. Sed hodie oēs liberti ꝑ ingenuis
reputanī respectu ceteoꝝ hominū vel
reꝝ.ꝓono nihil oīno in iure patronat⁹
preiudicaī vt in auct. vt liber de cetēo
ſ.i. Et subjcit in rubca et de natalib⁹
restituendis Restituī aūt quis nata/
libus ꝑ solū pncipē.ſ.e.l.i.et patrono
cōsentiente nō inuito.ff.e.l.pe. Est aūt
restituere natalib⁹ restituere aliāz nāli
libertati in q̄ scz oēs hoīes nālit sunt
liberi.i. ingenui Jnſt. ꝺ liberti in prin.

Qui admitti ad bo/

noꝝpossessionē pñt et intra qꝺ tēpus.

Occasiōe bōꝝpossessiōis q̄ daī ī boīs

libertoꝝ poſſit gñaliť de oīb⁹ bōꝝpoſſeſ ſiōib⁹ Et dic q̄ ꝟ titul⁹ ē gñalis ad ſequētes vſq; ad ti.ď repu.bo.poſſ.fz g. rubice q̄ etiā dicit q̄ bōꝝ poſſeſſio eſt ius ꝓſequēdi rtinēdi q; p̄timonij ſiue rei q̄ cui⁹q; cū is moꝛiť fuerit .ff.e.l.iij.ℱ. bōꝝ Et itellige de eo iure dictū eē qđ ē p̄tonū ad diaz petitiōis hēditatl. Jtē de eo iure ꝓpť qđ ꝓſeq̄mur ñ q̄ ꝓſequimur ad diaz vtis actiōis ſcz poſſeſſorie hēditatl. petitōis Et ponit̄ ꝑ vna dictione bōꝝpoſſeſſio ſec⁹ ſi dicam poſſeſſio bōꝝ tūc ei factū ſigt. hz ꝑ ſilitudinē bō rumpoſſeſſio cū hereditate q̄ vt hēditas ꝑmoda et icōmoda hz ita et bōrū poſſeſſio imo etſi ñ ſint ſoluēda bō Et ē idē effect⁹ hereditatl. et bonoꝝpoſſeſſiōis. ſolū dñt i eo q̄ hereditas iuſt. ciuil' auctꝰ initiť. bōꝝpoſſeſſio auctꝰ p̄toꝛ l. initiť Jtē petit bōꝝpoſſeſſionez ille cui deferť cū diſtictiōe tñ et liberi intra āñū vtilē Agnati et ꝯgnati ītra. c. dies vtiles vi. ff. de bō. poſſ⁹ ꝑ totū .ℱ.e. ꝑ totuz. et Jnſtl.e.

Quādo partes non

petētiuz petētibus accreſcunt.
Cōtīgit ſepe vt plūb⁹ deferať bōꝝpoſſeſſio tūc vno ñ petēte bōꝝpoſſeſſioēz vl' q̄ repudiauit vl' q̄ repuls⁹ ē tpe Jō q; eius portio accreſſit ceteꝛl. ff.e.l.iij.ℱ. vl. et l.iij. et. v. ī l. vnica.ℱ.e.

De bōꝝpoſſeſſione ſm tabulas.

Dictū ē.ſ. de bōꝝpoſſeſſione in gñe nūc videam⁹ in ſpecie Et q̄ ille q̄ ſť ex teſtō p̄cedūt eas q̄ ſť ab intestato nā q̄; diu p̄t valē ex teſtō tā diu ltīm⁹ nō admittiť. ff. de re. iuꝛ. l. q̄; diu. vidēdū erit ď his p̄us q̄ ſť ex teſtō q̄ ſť due ſcz ſm tabulas et ꝑ tabulas Et dī bōꝝpoſſeſſio ꝑ tabulas eē ex teſtō nō q̄ nitať ex volūtate defūcti ſz q̄ ñ hz locū niſi exñ te teſtō. ī q̄ videť dignioꝛ eē ea q̄ nitiť volūtate q̄; ea q̄ ē ꝑ volūtatē. Jō poſt p̄us ď fz tabu. Jn. ff. tñ p̄us ponit̄ de ꝑ tabulas q̄ ē intuit⁹ ordinē iſtaꝝ duaꝝ bōꝝpoſſeſſionū decernēdaꝝ Extāte ei teſtō p⁹ morte defūcti licz iſtitut⁹ hēs adire poſſz hēditatē ñ tñ p̄t petē bōꝝ poſſeſſionē fz tabulas donec aliq̄s p̄t petē ꝑ tabulas et ī ō dī vt iſtituti expectēt p̄teritos. ff. ď ꝑ ta. l. illud Et dať ꝟ bōꝝpoſſeſſio ſcripťl. hēdib⁹ et eis defi/ cientib⁹ vocāť eis ſbſtituti. ff. e. l. i. ℱ. ď ferť

De bōꝝpoſſeſſiōe

cōtra tabulas quā p̄toꝛ liberl. pollicet.
Quia liberi q̄nq; p̄tereunt a p̄ntib⁹ et op⁹ ē ſubueīri eis ꝑ p̄toꝛē. ī poſt de ꝑ tabulas Deferť āt ꝟ bōꝝpoſſeſſio liberl. nālib⁹ et ītīmis vl' ītīmis tm̄. puta adoptīs Jtē narl. ī naſcaturl. Jtē emācipatl. p̄cipue et etiā his q̄ erāt ī p̄tāte defūcti. ff. e. l. i. ℱ. e. de libe. pre. l. maxim⁹ viciū Jtē licz emācipat⁹ ñ habeat q̄relā inofficioſi teſti ſz tm̄ ſui p̄ñt q̄relari teſtm̄ inofficioſuz tñ emācipati ꝑ inofficioſū teſtm̄ p̄ñt venīē ꝑ ꝑ ta. q̄ id quod filio ſuo cōferť querela inofficioſi teſtī illud bōꝝpoſſeſſio ꝑ tabulas confert emācipato ſcz vt teſtm̄ rumpať.

De bōꝝpoſſeſſione ꝑ tabulas libti

que p̄ionis liberl. q; eoꝝ datur.
G.ru.p̄tinuat. occaſiōe bōꝝpoſſeſſiōis ꝑ ta. ī bois ingenuoꝝ poſſt ī bois libertoꝝ ꝟ tractať ď bōꝝpoſſeſſiōe ꝑ ta. quā p̄toꝛ dat et p̄iono liberl. ei⁹ q̄ eīneus poſſidet hēditatē liberti et p̄ion⁹ ī ei⁹ libēi ſť exhēdati Et iſta bōꝝpoſſeſſio ñ reſcīdit totū teſtm̄ liberti ſz tm̄ p̄tem ſecus ē ī bōꝝpoſſeſſiōe q̄ dať liberl. ꝑ ta. de q̄. ſ. ti. p̄xi. illa enī reſcindit totū teſtm̄ de q̄ lati⁹ vi. l. i. et ibi gl. ℱ. e. ī Jnſtl. de ſucceſ. liberť. ℱ. fz nr̄a.

Vnde liberi.

Dictū eſt. ſ. de bōꝝpoſſeſſiōib⁹ q̄ ſť ex teſtō. nūc videam⁹ de his q̄ ſť ab intestato quarū quia hec p̄mū obtinet oꝛdinē de ea p̄mo videam⁹ Et ſciendum

q̄ locū hz ista bōz possessio qñ certū ē aliquē decessisse intestatū Et ad eā admittunt liberi sui ⁊ emācipati nāles ⁊ ltīmi vl ltīmi tm̄ Et circa h̄ sciēdū q̄ d̄ iure cīli. i. de lege. xij. tabellaz filij emācipati erāt īcogniti et sic ñ vocabant ad hēditatē p̄tis emācipāti. ab intestato cū suis postea tñ p̄tor mot⁹ mīa dedit eis bōz possessionē vna cū suis īſtl. de hē. q̄li. ⁊ dic ſ. sui. ⁊ ista bōz possessio vocat vñ liberi Et p̄t h̄ subijci regla vt q̄ cūq; hñt ꝺ tabulas hñt hāc bōz possessionē vt. ff. si ta. testa. nul. ex. l. i. ſ. certe. liberi ḡ ī bois mīis vel matne linee nō hñt hāc bōz possessionē et ita exaudit qd̄ dicit ſ. de suis et le. here. l. vl.

Vnde ltīmi agnati et vnde cognati.

Deficiēte bōz possessiōe q̄ dz vñ liberi vēdicat sibi locū scd̄o ordīe h̄ bōz possess⁹ vñ ltīmi agnati et hac deficiēte vēdicat sibi locū z⁹ ordīe illa bōz possessio vñ p̄xī p̄gnati ⁊ ita demū si certū ē aliq̄z intestatū decessisse vt. ff. si ta. test. ñ ex. l. i. ī prin. ff. e. l. ij. ſ. si q̄s. Et dat p̄xis p̄gnati. p̄ñctis p̄ virilē sexū p⁹ liberos ab intestato ⁊ vocat vñ ltīmi. Itē dat ex q̄busdaz p̄ñctis p̄ femīnum sexum vt filijs priors germane vl vterine ⁊ emācipatis Itē vterinis ⁊ filijs eoz. ſ. d̄ legi. here. l. pe. et vl. ⁊ vi. īſtl. de. le. agna. suc. p̄ totū Itē his q̄ ad hēditatē vocāt vel bōz possessionē lege vl senat⁹ p̄sulto. ff. vt ex le. señ. vep̄sul. bo. possess⁹ det. bōz āt possessio vñ p̄gnati dat ab intestato his q̄ p̄ femīnū sexū p̄ñcti st vt si neq; liberi neq; legitimi existāt p̄rimi p̄gnati succedant et ista bonoz possessio vocat vnde cognati. ¶ edicto.

De successorio

Glo. rub. ptinuat. q̄ in p̄dictis bōrū possessiōib⁹ loc⁹ ē successorio edcō iō d̄ eo dicit Et dic de successorio edcō. i. de edcō p̄tor. l. disponēt. l. circa successiōez hēdis. i. successoris ⁊ dispoit q̄ p̄or ib⁹ ñ petētib⁹ sequētib⁹ petētib⁹ p̄mittet Et ē duplex q̄ñq; d̄ capite in caput vt d̄ficiēte capite libēoz admittūt agnati et deficiētib⁹ agnati. tūc p̄gnati ⁊ vtrio vir et vxor. ff. si ta. test. nul. ex. l. i q̄ñq; ⁊ ḡdu ī gradū q̄ñ plēs plone st ī eodē capite nā d̄ficiēte p̄ma admittit scd̄a. ff. e. l. i. ſ. q̄b⁹. ⁊ istud edictū est inductū p̄ creditores ita dicit gl. rubce h̄ quā vi.

d̄ carboniano edcō

Dictū ē. s. de bōz possessiōib⁹ q̄ tribuūt ius ī p̄rietate. nūc de his q̄ ī possessiōe tm̄ vt. ff. ne vis fi. ci. l. pe. ſ. fi. et pe. Et dī carbonianū a carboē p̄tōr fz gl. rubce h̄ Et ē bōz possessio carboniana seu ex edicto carboniano p̄ quā fili⁹ īpubes ex virili sexu descēdes nat⁹ nō nascitur⁹ volēs succedēi bois p̄tis ab intestato tāq; p̄xior vel rūpere testm̄ p̄ d̄ tabulas vl dicere ip̄z nullū ipo iure cū fuēit p̄tēit⁹ si obijciat sibi p̄uersia bōz. puta alij volūt eē hēdes et eū excludere ⁊ filiatiōis puta q̄ ñ sit fili⁹ vl mouet sibi q̄stio stat⁹ puta q̄ sit fu⁹ petit p̄ carbonianum edictū possessor īstitui Et p̄uersiā mota de bois ⁊ filiatiōnē et q̄stionē stat⁹ vsq; ad tpa pubtat. sue deferri. l. i. et. ij. ſ. e. bōz aūt possessio noīe ventris dat mulieri pregnanti in bois mariti ī q̄b⁹ fz dignitatē suā sibi et familie sue alimēta p̄stituunt vt dixi. ff. de vē. ī pos. mittē. ī rubrica. et vi. ibi. l. i. Et sic edictū d̄ vētre ī possessione mittēdo subueīt nascituro. h̄ āt edictū carboianū subueīt tā nato Et p̄t īpuberib⁹ tradi regla vt cuicūq; ꝑperat bōz possessio d̄ ta. cōpetat ⁊ hu⁹ edēi bñficiū Itē q̄b⁹ denegat illa et h̄ bñficiū. ff. e. l. i. ī p̄ī. ſ. ñ tm̄. Est āt carboniani edicti ī ꝑmis vnū bñficiū q̄ īpubes p̄t adipisci possessionē bōz corpaliū q̄ st in hēditate pinde ac si nullā p̄uersiā pati⁹atur vel si habet possessionem multo magis retinebit eam ita tamen si cui⁹den ter non probet cum filium nō esse

Est ⁊ aliud ꝓmodū carboniani edcī q̄ differt q̄stio stat⁹ ⁊ bonoꝝ ꝯuersia i tp̄s pubertat. dz tñ pupill⁹ satisdaē ꝺ restituēdo bō si appeat cū ñ filiū ⁊ si ñ satisdat tūc aduersari⁹ mittit ī possessionez .l.i.§.nō tm̄.ff.e. Jdē si aduersari⁹ ē in pari gradu cū pupillo. vt.l.fz ⁊ si is.§.e.

Inde vir et vxor.

P⁹ tractatū eaꝝ bonoꝝ possessionū q̄ deferunt ascēdētib⁹ ⁊ descēdētib⁹ et collatēalib⁹ adiecit de hac bōꝝ possessione q̄ dī vñ vir et vxor ⁊ q̄ supioꝝb⁹ deficiētib⁹ locū hz Circa h̄ sciēdū q̄ inter virꝝ et vxorē ñ ē ius capiēde hēditat. de iuē cili ⁊ tō vxor ñ p̄t eē hēs mariti sui q̄ hēditas dat ꝓpē p̄saguinitatē .l.vitrico.ff. oīa de suc. fz vxor ñ ē p̄sāguinea mariti nec ꝓgnata nec affinis nec eꝑuerso. aꝫ ei ñ possent ꝓhē mīmonū. vñ olī fiscꝰ excludebat vxorē fz pretor supueīt ⁊ iduxit q̄ mulier succedat ī bona mariti et eꝑuerso et fiscū excludit q̄ vxor ē ꝓximior fisco ꝓ hāc bōꝝ possessionē q̄ dī vñ vir ⁊ vxor.§.e.l.vnica. Et vi.h̄ auc. ꝑterea.§.e. q̄ dic̄ q̄ si mīmo⁹ ē sine dote ⁊ piꝰ ꝑmoriēs ē locuples ⁊ supstes laboēt ꝯopia succedit vna cū liber. l. coīb⁹ altēi⁹ ve mīmonij ī q̄rtā si tres sint vl̄ paucioēs. q̄ si plēs sint ī virile portioēz vt tñ eiusdē mīmonij liber. l. si extēt ꝓximetatē fuēt his. ꝯo nō extātib⁹ vl̄ si nullos habuerit potietur etiā dño ꝛc. ¶ Nouꝝ possessiones.

De repudiāda bo=

Gl. rub. ꝓtinuat. dixit ꝺ adq̄rēda bonoꝝ possessiōe. nūc ꝺ repudiāda Et nō q̄ edictal⁹ repudiari p̄t. decretal⁹ ñ. nec añ decretū q̄ ñ habeē nec p⁹ sicut nec hēditas fz gl. rubrice Et ē bōꝝ possessio edictalis vt q̄ ex edcō p̄tor. l. mortui decernit. decretalis ē q̄ a viuo p̄toē decernit Et p̄t r̄pudiare bōꝝ possessionē maior xxv. ānis Et delatā bōꝝ possessionē filio nō licz p̄i repudiare nec eꝫ filius in preiudiciū p̄ris. l. ij. ⁊ ibi gl. §.e.

De collationibus.

Gl. ru. ꝓtinuat. q̄ int bōꝝ possessoēs locū hz colla⁹. nūc ꝺ ea dic̄ Est āt colla⁹ ei⁹ qꝺ ꝓpriū erat ī coī latio Et fit dū illud qꝺ erat vni⁹ ꝓpriū alijs hēdib⁹ coīcat et coīoni subiicit vi. qꝺ dixi. ff. ꝺ colla. bō. et. C. de coll'. doct. Et hz locū int plēs liberos hēdes q̄ꝝ aliq̄b⁹ p̄ dedit cētū aliq̄b⁹ ducēta vt tpe diuisionis ille cui pl⁹ datū ē teneat ꝓferre vel portaē ad totā hēditatē vt fiat diuisio ꝓ eq̄lia Et an dēat min⁹ sumē q̄nto pl⁹ pat dederat h̄ dī. h̄ tñ collatio ñ hz locū in ꝓsumpt. ī studio q̄ ñ dñt defalcari vl̄ putari nisi p̄ eo aīo dōuerit vt ꝓputarent notat. ff. fami. herc. l. si p̄ Jtē lati⁹ ꝓ Azo. h̄ vi. qs ⁊ cui dēat ꝓferri ⁊ q̄ñ ⁊ q̄ ⁊ q̄lit̄ et ī q̄ntū ⁊ q̄ sit pena ñ ꝓferēt.

ꝺ testamēto militis.

Glo. rub. ꝓtinuat. p⁹ successiones p̄tortas poīt cīles et digniores scz ex testamēto milit. ꝓpius Est āt miles vt ait vegeti⁹ de re militari q̄ iurat se nō euitaturꝰ mortē ꝓpē salutē reipublice Dicit⁹ ē miles a militia. i. duricia quā ꝓ nobis sustinet. vl̄a multitudine ā a malo qꝺ solēt milites arcere ā a nūero mille hoīz forte q̄ de mille vn⁹ p̄cipu⁹ eligebat ⁊ strēnu⁹ ī militē q̄si millesim⁹ dicit⁹. ff. e. l. i. §. miles. Et q̄ req̄runt ad militē vt possz gaudere p̄uilegio militi b⁹ ꝓcesso. vi. gl. i. Jnstl. e. ti.

Qui facere te stamentum

pñt vel nō.

De testamētl. cōficiēdis iuē singulari dictū est. videndū erit de cōficiēdis iure coī. ⁊ ꝓ q̄ pñt facere testamēta Et dic q̄ st xiij. plone qb⁹ ñ licz facere testamētū ꝺ qb⁹ vi. gl. nōbilē ⁊ fi. ī §. fi. instl. e.

De testamentis et

quemadmodum testamenta ordinent.

Dictū ē. s. de testantib⁹. nūc dicēdū

erit de ipis testamētis Est āt testm̄ voluntas nre iusta sntia d eo qd qs p mortē suā fieri voluē ut.ff.e.l.i. d eo.i.d vniuerso primo vt excludat singlare relictū vel codicillus. Vel dic Testm̄ est qdā solennis ordiatio siue volūtas cuz institutione heredis Et dicit testm̄ q̄si testatio mentis sicut et argumētū quasi argute inuentū vi. Jnstl.e.in prin. Et vi.hic et Jnstl.e.per totum.qualiter testamenta debent ordinari.

De heredibus instituendis et que psone heredes institui non possunt.

Ulsuz est.s.de his q̄ instituūt heredes nūc de his q̄ instituunt Est āt heredez instituere nihil aliud q̄z sibi aliquē heredem statuere Est q̄z inde dictum q̄si intus.i.in loco suo quē statuere.h enz agit q̄ instituit vt institut loco suo p mortē suā sit dns bonoz suoz nā et eadez psona videt esse heredis et defūcti vt in auc.de iureiurā. a mo. Et q̄ psone instituī non possunt vi.nobilem gl. in.ℱ.legari Jnstl.de lega.vt sunt hereti ci baptismat iteratoes. apostate.collegia illicita incerte psone nati ex damnato coitu ꝛc.

De institutionibus ꝛ substitutionib seu ꝛstitutoīb sub ꝓditōne factis.

De heredibus instituendis.s. dictū est ꝙz q̄ heredis institutio fit q̄nq̄z sub conditione ideo de institutione conditionali videndū et generali est attendendū de cōditione in institutiōe vel substitutione apposita. Est āt institutio ꝓmus grad oīm institutoz in testamēto et si mille essent.substitutio vero dr̄ secūd gradus vel tertius oīm coz q̄ i locū institutoz deficientiū vel nō adeuntiū instituunt Dr̄ āt secūdus gradus oīs q̄cūq̄z sequit p ꝓmū.ff.de vul. sub.l.i.in prin. Et illa substitutio est duplex p̄cipaliter.aut directa aut fideicōmissaria Directa est q̄n substitut capit hereditatē directo nullo mediante seu nō de manu alicui vt in pupillari ꝛ vulgari ꝛc. Fideicōmissaria est q̄n substitut recipit hereditatē de manu alicuius q̄ sibi restituit hereditatem.et de tali restitutione loquit hic etiā rubrica in q̄ntum dicit seu restitutionibus de illis dicet ℱ.ti.prox. ¶ substitutiōib.

De impuberū ꝛ aliis

Quid sit institutio vel substitutio superiori titulo dictū est hic nūc plene d substitutionib videndū erit. Et est sciendum vt.s.dixi.substitutio alia directa alia obliq̄.que obliq̄ aut p̄caria vel undirecta vel fideicōmissaria appellat Directa alia est vulgarl.alia pupillarl.alia exēplarl.alia breuiloq̄ seu r̄ciproca alia cōpendiosa de quib vi.glo.notabilem Jnstl.de pu.sub.in ℱ.exemplarl.

De necessariis seruis heredibus instituendis vel substituendis.

Dictū est.s. de varietate institutionuz nūc dicendū erit de diuersitate heredū Est aūt necessari hēs fu a dño institut Jdeo sic appellat quia siue velit siue nolit oī modo p mortē testatorl.p̄ma liber et necessari etiam ignorans fit Jnstl.de here. quali.et diff.in princ. et.ff.si certuz pe.l.eius qui. Alij sūt sui heredes et necessarij scz qui sunt in potestate testatorl.tpe mortl. Alij aūt sunt extranei. Jnstl.de here.q̄ et dif.ℱ.sui āt et ibi vi.latī et infra q̄liter et q̄n sunt instituendi et qualiter instituti hereditatem adq̄runt vel repudiant.

De liberis p̄teritis vel exheredatis.

Glo. rubrice continuat.quia in testis exheredant vel p̄tereunt liberi ideo d hoc dicit Est āt p̄terire omittē aliquē eo nō instituto vel exheredato Jnstl.

de heredi.q̃ ab intest.de.ff.cadez hec Exhẽdare ãt est filiũ cõstituẽ alienũ a sua ſba vel hereditate sua siue dicat exheredo siue dicat alien⁹ a mea ſba esto.ff.e.l.si qs. Hodie ñ pt fili⁹ pteriri nec exheredari nisi causa expressa vna de his q̃ hñtur in auc. vt cũ de ap. cognos. ff. cause coll.viij.t in.c.q̃ntaullis.de iureiurã.p glo. et doct. vbi etiã ponunt cause q̃re fili⁹ pt exheredare patrem et frater fratrem.

de posthumis

heredibus instituendis vel exheredandis vel preteritis.

De liberi.natl.dictũ est. nũc de nascitu/ris.t.de posthumis hẽdib⁹ instituẽdis vel exheredandis vel pteritis. Est ãt posthumus q̃ nascit p⁹ mortẽ pris Jnde ei dr posthumus q̃ post q̃ pater dat⁹ est humo nascit ꝟ et impropꝛie q̃libꝫ dicit posthum⁹ q̃ nascitur post testm̃ vt.ff.de inuf.rup.tes.l.iij.et vi.gl. rubrice q̃ dicit q̃ quiq̃ modis fit posthum⁹. hodie ãt q̃ posthum⁹ nõ pt cõmittere causam ingratitudinis nõ pt exheredari vt patet p ea que dixi.s.ti.proxi.et vi. quod dixi.s.de inoffi.tes.

De iure dliberandi

et de adeunda vel adq̃renda hẽditate.

Quia instituti heredes de q̃b⁹ dictũ est t ltĩmi de quib⁹ dicit sepe deliberãt an expediat eis hereditatez admittere vel repudiare ponit de iure deliberãdi .et quia deliberatione habita q̃nq̃ adit hereditas ponit de ea adq̃renda vel adeunda Est aũt deliberare nihil aliud q̃ secũ diligenter cogitare vel in mẽte sua reuoluere vel cũ amicis explorare an expediat sibi admittere id de q̃ queritur vt hic in adeunda hereditate Adire hereditatẽ est eam velle habẽ aĩo facto vel ꝟbis declarare vt cũ gerit ea que cõcernũt dñiuz rei vt colere predia.l. potuit.et.l. p heredẽ.ff.e.tit.t Jnstit de here.qua.et dif.ff. Jtez exẽneus Jtẽ q̃s petat tps ad deliberandũ et a q̃ et infra q̃ntũ tps dic q̃ dat heredem instituto vel ab intestato et dat ab impatore vsq̃ ad annũ. Ab alijs ãt iudicib⁹ dat vsq̃ ad viij.mẽses et nõ vltra nec min⁹ centũ diebus dari debet.ff.e.l.vl.ff. ſz q̃ quid. Cabstinẽda hẽditate.

De repudianda vel

Dictũ est.s.q̃liter adeat hereditas nũc videam⁹ de ea repudiãda vel abstinenda Est ãt repudiare hereditatem eã nolle habere.sicut adire est eã velle habere Et est exneoꝝ repudiare ſz sui dicuntur abstinere ab hereditate t nõ repudiaẽ Jtẽ sui dicũtur imiscere se.ſz extranei dicunt adire hereditatem vi. Jnstit.de here. quali.et dif.ff. exneus.

Quẽadmodũ

testamenta aperiantur et inspiciantur et describãtur.

Gra deliberationis vel vt sciat qs q̃d et q̃ntũ debeat petere postulat vt aperiantur testamenta inspiciantur et describant.i.exhibeant vt sciat sint rasa vel cancellata et si sigilla sunt violata tunc vocãtur hi quoꝝ fuerunt.si tales mortui sunt vocant testes qui iurãt q̃ sigilla credunt esse coꝝ quoꝝ dicunt vt hic Videndũ ẽ quo iure fiat exhibitio nedũ testõꝝ ſz oĩm instrorum et quis petat sibi exhiberi vel aperiri vel describi testm̃ et q̃d appellatione testamẽti cõtineat q̃liter fiat aptura vel exhibitio et q̃n cessz Facienda est ãt exhibitio cora pretore vt ipe cogat signatores pquirere et signa sua recognoscẽ vel negaẽ se signasse. Aperiunt ãt tabule pter eã ptez quã aperiri vetuit defunct⁹ vel q̃ ad ignominiã alicui⁹ dr gtinere.ff.e.l.iij

De edicto diui Adri

ani rollẽdo quẽadmoduz scripti hẽdes in possessionem mittantur.

Edita hereditate restat vt hês mittat in possessionē rex hēditariaz. videē dū ḡ qñ t q̄ ordine mittant heredes in possessionē et sup tali missione tractabat edictū diui adriani inq̄ tñ vñ potīt nō ꝺ eo fuādo ꝫ tollēdo Dicebat enīz ꝙ si script⁹ heres postularet se in possessionē mitti nō aliť fiēt missio nisi rei publice darē vicesima ps hēditat. et multe erāt inēpretatiōes et distinctiones circa edictum facte. hodie ḡ edicto sublato fit missio in possessionē rex hereditariaz nullo soluto dūmō sēpt⁹ heres oñdat testm̄ nō rasuz nō abolitū ñ cācellatū nec in aliq̄ sui pte suspectum vt ī.l.fi.ff.e. Cri phibuēit vl' coegēit.

Si quis aliquē testa

Hic sciendū ꝙ repellit ab hēditate defuncti q̄ phibet aliquē testari q̄ volebat testari vl' vim sibi inferēdo vl' testes vel testāriū vel tabellionē phibēdo ingredi cū ipe p̄ foꝛb⁹ staret vel obstruct. foꝛb⁹ nō dedit testib⁹ ingrediēdi licentiā Jtē si coegēit aliquē testari alit̄ q̄z vellet facere. l.i.et.ij.ff.e. si tñ blā dicīs sine vi et dolo phibeat ñ incidit in crimē. ff.e.l.vl.ff.e.l.vl. Jtē si q̄s phibeat testatoꝛez mihi relinq̄re vel legaē qꝺ volebat relinquere vel legare tenebitur in legatario vel cui relinq̄re volebat testatoꝛ in duplū vt in auct. vt nulli. in ꝺi.ff. et hoc puenit.

De his quibus vt

indignis hereditates auferunt et ad senatusconsultū silleianū.

Nō solū ex p̄dict. duab⁹ cauſ alicui auferť hereditas tanq̄z ab indigno ꝫ etiā ex alijs multi. ideo ponit hāc gñalē rubricā de his q̄b⁹ vt indignis auferť hereditas Et adiecit ꝺ senatusc̄sulto silleiano q̄ vna causa cōtinet in eo p̄ter quā auferť alicui hereditas scz si ñ vēdicauerit heres necē testatoꝛ. l. cuz sil/leianū. ff.e. et ibi vi. de hoc senatusconsulto. et in. l. ij.e. Et sciendū ꝺ q̄ multe sunt cause ex q̄b⁹ auferť hereditas alicui q̄s vi. p totū titulū ꝺ et. ff.e. Tradit tur tñ in hac mā vna regla generalis q̄ ea q̄ indignis auferunt fisco applicantur. ff. de inoffi. test. l. papinian⁹ ꝟ mereminisse. sed illa regula fallit in casibus. vīꝺ quod dixi. ff.e.

De codicillis.

Habito tractatu maioꝛ vt ita dixeriz vltimaz volūtatū q̄ testā dicunt et codices. nūc ānectam⁹ de minoꝛib⁹ vltis volūtatib⁹ q̄ codicilli nūcupant t hoc titulo tractať q̄s possit facē codicillos et q̄ñ et in q̄ cōuenīūt vel differāt cuz testō et qualiter infirmentur codicilli. Et sciendū ꝙ is sol⁹ et ille oīs p̄t facē codicillos qui et testā facere p̄t de iure si cnī nō p̄t facere testm̄ nec codicillos. Qui āt phibēť facere testā. vi. in ꝟ vl. Jnſtl. q.ñ est p. fa. tes. Dicit āt codicill⁹ ab autoē q̄ hoc gen⁹ scripture instituit Et est scriptura vel lra in qua testatoꝛ volūtatē suā figurat nulla indigēs solennitate ꝫ solū testatoꝛ. l. volūtate qualicunq̄z p̄nūciatione expꝛessa cui⁹ bñficio subuenit volūtatib⁹ defunctoꝛ p̄pt deficientē solēnitatem et vi. Jnſtl. e. et ibi gl. q̄ dicit ꝙ codicill⁹ se hz ad testm̄ sicut scapha vel pua nauicula ad nauē.

De legatis.

Expedito tractatu vltiuz relictoꝛ seq̄t vt eodem⁹ articulos legatoꝛ q̄ singularia dicunt relicta Et est legatū donatio quedā a defuncto relicta ab herede p̄standa Jnſtl. e. in p̄in. ff.e.l.ij. et sic dāt a donatiōe cā mort. q̄ plerūq̄z tradit a defūcto Jtē ille p̄t legare q̄ p̄t facē testm̄ Jtē t ille q̄ p̄t īstitui vi. Jnſtl. e ꝟ legari. vbi. g. potīt p̄sonas q̄b⁹ ñ p̄t legari.

De verboꝛum t reꝛ significatione.

Glo.rubrice. continuat. q̄ in testis q̄da vocabula obscura ⁊ res inueniunt̄ ō dicit de v̄boꝝ significatiōe ꝫ gene/rali⁹ dicit.ff.e. Est āt v̄bū ps oīonis cū tpib⁹ et modis sine casu significatiuum actiōis vel passionis Et dī v̄bū a v̄bo/ratu aer. qđ coē est accidēs oīb⁹ ptibus oīonis tñ p̄ue ī hac significatiōe acci/pit̄ q̄ eo frequēti⁹ in oī oīone vtimur ꝫ tñ capit̄ in larga significatiōe p q̄li/bet pte oīonis. significatio āt p̄ue nihil aliud est q̄ demonstratio fcā p̄uo noīe rei de q̄ querit̄. ꝫ āt large ponitur vt etiā si p̄uuz no⁹ nō inueniat si tñ res p aliud v̄bū qđ aliquo mō accedē possit ad rei ostēsionē notificēt dicat significari. ℂ testamenti.

Si omissa sit causa

Supple fm gl. rubrice a scripto hēde et hoc in fraudē relictoꝝ seu libertatū Et notat p̄dicta glo. q̄ p̄t tria inducitur ꝫ edictū p̄ō p̄ō p̄ cū q̄ omittit adire ex testō ⁊ adit ab intestato in fraudē legatarioꝝ ſ.e.l.ij. in pn.et.ff.e.l.ij. Scdo p̄ cū q̄ dimittit adire vt ad substituturuz et in fraudē silr ſ.e.l.i. Tertio quando ī vt ꝓueniat ad vltimū.ff.e.l.i.ſ. fi.p/mo casu dicunt̄ legata silr in scdo. ꝫ tertio casu si pecunia accepta omittit cau/saz testi ipe tenet̄ sec⁹ si bona fide quia tunc deficiunt legata.

De indicta viduitate

et de lege Julia miscella tollenda.

Dictū est. s. de legat. ꝫ q̄ in legando indicit̄ sepe viduitas. ī de indicta viduitate ponit. et q̄ circa eā loquebatur lex Julia miscella. et de ea ponit nō corroborāda ꝫ tollenda quia iniq̄tatē continebat Et sciendū q̄ ꝫ tractat̄ de indicta viduitate. i. de legato facto mulieri sub cōditione si pmāserit in viduitate an et q̄n valeat lex iulia miscella. dis/ponit q̄ si factū sit tale legatū ⁊ mulier illud petit infra ānū oportebat eā in/rare q̄ nō p̄heret nisi p̄t sobolē p̄creā/dam et nō causa libidinis. sed p⁹ annuz petere poterat locatum p̄stita cautione mutiana de restituendo legato cū fru/ctibus si p̄facēt et alteri nuberet vt est gl. ij. ī. l. ij. ſ.e. Et ista cautio gñalis mu/ciana locū habebat quotiens ꝫ aliqđ relictū sub conditione nō faciendi dē re stituenda re cū fructibus si p̄fecerit. ff. de le. ij. l. cū filī⁹ ſ. q̄ mucianā. Ista cau/tio p̄ter cū ipa lege tollitur tā in mas/culis q̄ in feminis q̄ occasiōe sacri se/pe p̄iurū cōmittebat vt ſ.e.l.i. Mo/die ḡ si relictū fuerit a quocunq̄ muli/eri ne sc̄das ineat nuptias infra ānum q̄dem non petitur relictū nisi spes nu/ptiaꝝ desinat vt q̄ monachata est vel solenne emisit votū cōmentie post an/num capit relictū p̄stita cautione de re restituenda cū fructibus si p̄fecerit ⁊ p⁹ immobili re iuratoria fit cautio cū hypotetica p⁹ mobili si persona est idonea eadem sit cautio. alioquin et fi/deiussor si p̄stari potest a p̄cī. nuptijs res data vendicari p̄t. et sic est acsi re/lictū nō esset. auct. cui relictuz ſ.e. et qđ dictū est de muliere idē est in viro vt ī auc. dē nuptijs ſ. q̄ vo nō. Sz in v̄gine dic si sibi relinq̄tur ne nubat vl̄ in mu/liere q̄ nūq̄ nupsit q̄ nubere p̄t et petē nihilomin⁹ legatū vt in gl. d. auct. cui relictū. ⁊ si relinq̄tur v̄gini vel cuicūq̄ mulieri ne p̄mas ineat nuptias vete/res leges sunt seruande vt si relinquo ne nubat. nō adiecta p̄sona vel ne nu/bat alicui vel ne nubat nisi arbitratu illi⁹ remittitur conditio vtpote publi/ce vtilitati p̄ria. ff. de condi. et demō. l cū ita legatuz ſ. si arbitratu. et ſ. memo. fm Azo.

De his que pene no

mine in testamēto vel codicillis relin/quuntur.

Est aũt legatũ pene nõie qđ fit gra coercendi hẽdis quo magl. aliqđ faci/at vel nõ faciat Jnstl.de le-ℋ-pene.vt si dico si nõ dederl.filiã tuã huic.dabis cẽ tuz huic ecclie ꝛc.vel eꝑ.olim tale legatũ nõ valebat hodie valz.l.vna-j-e.ꝛ.d.-ℋ-pene. de quo tñ ibi latiꝰ.

De fideicommissis.

Est ãt fideicõmissum illud legatum vel relictũ qđ cõmittit fidei heredis alicui dandũ ab eo vt cũ testatoꝛ dicit hẽs fidei tue cõmitto vt des legata cõ/missa Jtẽ hodie nõ est dña inter legata et fideicommissa licz olim multe essent dñe.omne enĩ legatũ fideicõmissuz di/ci ꝑt et eꝑ.pro q̃ est tex. Jnstl.de le-ℋ-sed nõ vsq̃.nã iꝑoꝛ eadẽ est natura .ff.de le.i.l.i.vbi dicit q̃ ꝓ oĩa eq̃ta sunt lega ta fideicõmissis Et est duplex fideicõ/missuz expressum scz de quo.s.posui ex emplũ ꝛ tacitũ cũ si dicat testatoꝛ sciãt heredes mei me donasse.tacitũ enĩ int/pretamur fideicõmissuz licz nõ sit dona tum.ff.de dona.l. ex hac. et.ff.đ.le. iij.l. lucius silẽ fideicõmissuz est-j-e. q̃uis.

Cõmunia đ legatis

et fideicõmissis et de in rem missione tollenda.

Gl.rubrice cõtinuat.postq̃ sepata iura dixit legatoꝛ et fideicõmissoꝛ. nũc cõ/iungit vt Jnstl.de le-ℋ- sz ne in ꝑmis.et sic tractat ẽ q̃ dicunt coĩa.i. cõmuniter conuenientia legatl.et fideicõmissis. et dic q̃ adeq̃ta sunt legata fideicõmissis et qđ dĩ de vno intelligit de alio vt.s. ti.proxi.et pro quolibz cõpetit triplex actio scz hypotheticaria rei vendicatio et psonalis ex testõ-j-e.l.i. Jnstl.de le-ℋ-.i.De ista missione in rem legatã. scien dum q̃ olim legatarius nõ poterat vẽ dicare rem legatã nisi prius mitteret ĩ possessionẽ vt dicit glo. in ℣bo in rem missionis in.l.i-j-e. Hodie ꝑt legataꝰ agere rei vendicatione si legatũ fuerit pure et in specie relictũ et fuerit res le gatl.si fuerit res aliena/personaliter agere poterit.

De falsa causa adiecta in legato vel fideicõmisso.

Gli.glo. rubrice q̃ dicit q̃ adĩcit in legato q̃lĩbz causa scz ꝑ q̃ et hec nõ vi/ciat legatũ nisi condicionalit fuerit ex pressa Jnstl.de le-ℋ-longe.q̃lĩbz demon/stratio vt seruũ stichũ quẽ ab illo emi tibi lego et tunc valz legatũ licz nõ ab illo fuerit emptꝰ Jnstl.de le-ℋ-huic et de his duobus dicit hic ti.q̃lĩbz modꝰ qui fit ꝑ vt.et de hoc dicit-j-ti. ꝓxi.q̃lĩbz cõ ditio q̃ ponit ꝑ si et de hoc-j-ti.de cõdi. instl.vi.qđ dixi.ff.de condi. et de.

De his que sub mõ legata vel fideicõmissa relinquuntur.

Modus et cõditio inseruntꝫ q̃lĩbz in legatl. vt.s.ti.proxi.dictũ est Et ꝓferũ/tur in futuꝝ tp̃s.ꝛ habeꝫ modꝰ ꝑ con/ditione q̃ vtrobiq̃ non impleto eo qđ voluit testatoꝛ impleri/ ꝑuaꝫ legataꝰ legato nisi non steterit ꝑ legatariũ sz ꝑ alium in cuius persona testatoꝛ voluit modũ vel conditionem impleri-j-e.l.i. Est tñ differentia inter modum et con ditionem vt hic Azo et in.c.vex eꝫ de condi.appo. Quid aũt sit modꝰ quid cõ ditio quid causa et quid demonstratio. vi.qđ dixi.plene.ff.de condi.ꝛ demõ.

De conditionibus

insertl. tam in legatl. q̃ fideicommissis et libertatibus.

Quia conditiones plerunq̃ apponunt legatl de eis videamus Est aũt condi/tio quedaz legati suspensio cuiꝰ defectꝰ sine consummatio pendz de futuro et apponit ꝑ si vel per cum vt dictum fuit .s.de falsa causa. Et circa hoc latius ad uertendũ q̃ conditio alia est necessaria

alia ipossibilis alia possibil' Necessaria est duplex quedā cū certitudine vt lego tibi centū si sol oriet.q̄dā est necessaria ꝯ nō q̄n vt lego tibi centū si ticius moriet vl' q̄n tici⁹ moriet.l.i.ff.de condi. et demon. Impossibilis cōditio aut est de iure.vt lego tibi centū si duxeris in vxorem sororē tuā. Aut de facto vt lego tibi centū si aureū mōtē dederi. aut de natura vt si celū digito tetigeri.ā p̄pter honestatē vt lego tibi cētū si duxeris sponsā frīs tui vel si feceis aliud q̄ nō est honestū Aut propter prolixitatem vi.glo.in.§.heres. Insti.de here. insti.et gl.ij.in.c.sciscitatus.eē de ꝓpti. q̄ imponit de vi. modis.potentie Alia et tertia est conditio possibilis. et illa aut est casualis seu fortuita. vt lego tibi centū si papa venerit Alia potestatiua et est cuius iplemētū dependet ex facultate implere debenti. vt lego tibi centum si seruieri.filio meo p triennium Alia mixta ē cuius scz iplemētū dependet ptim ex voluntate debenti. et ptim ex voluntate alteri⁹.vt lego tibi centū si nupseri.ticie de quo in.c.veruz. eē de condi.appo.et in.d.§.heres. Insti.de here.insti.et vi.qđ dixi.ff.đ cōdi.z demō.

De vsuris legatoꝝ

et fideicommissoꝝ.

Gl.rubrice continuat.De rebus principaliter legati.dixit. nunc de accessionibus earum. Hic sciendum q̄ q̄ legatuz cōpatur iudicijs bone fidei.s.ex q̄. cau.in inte.rest.nō est.ne.l.ī mīoꝝ.vñ si cut in boē fidei iudicijs ex q̄libz mora veniunt vsure ita et hic.i.a tpe interpellationis cum heres nullā iustā causam p̄tendit non faciende solutiōis.de iure tñ canonico vsure non debent.c.i. et.ij.eē de vsur. q̄uis interesse sic iuxta.c.p.et.g.eē de offi.dele.et.c.dilecti. eē de fo.cōpe.De fructib⁹ dicendum q̄ post moram veniunt vt fetus eq̄rum si eque fuerint aliene.nam si fuerint testatori. ab adita hereditate transit dominium in legatarium non a die mortis.ff. de fur.l.a ticio herede.§.e.l. vlti. ergo ab adita fructus pertinent ad legatarium.ff.de vsu.l.herenni⁹ modestius.

Ad senatusconsultū

trebellianuz et de incerti.psonis.

Gl.ru.ptinuat duplr.scdaz approbat. dixit de singlaribus relicti.nūc de generalib⁹. Et nota q̄ sub hoc titulo non tractat de incerti.psonis ꝛz in greco forte dixit fm glo.rubrice.et de isto senatusconsulto habeť in.§.restituta Insti.đ fideicōmissa.here. Et sciendū q̄ sup fideicōmissis vlib⁹ q̄plura senatusconsulta olim fuerūt facta scz trebellianuz ⁊ pegasianū ⁊ ꝓpria cuiusq̄ videri pñt in.§.is vero.et.§.ꝛz quia.et.§.ex singulis. Insti.de fideicōmis.here. ꝛz quia omne ius hodie in trebellianū translatū ē vt in predicto titulo.§.ꝛz quia.et hz locum hoc senatusconsultū q̄n heres institut⁹ rogatus est restituere totā hereditatez vel tātū q̄ sibi ñ remanz q̄rta vt retineat sibi q̄rtā. Et sunt quinq̄z remedia huius senatusconsulti.pmū vt q̄s cogatur adire.scōm vt restituē.z^m vt trāsc/ant actiones in fideicōmissariū. q̄rtū đ quarte deductione.quītuz vt hēs q̄ restituit habeat exceptionē si cōueniatur et remoueať exceptiōe si agat. Et sic fideicōmissari⁹ hoc est ille cui dz restitui hēditas p fideicōmissū p̄tagere ex isto senatusconsulto trebelliano. vt heres adeat hereditatē et sibi restituat retenta sibi q̄rta ꝓte ꝛc.que quarta dicť trebellianica et detrahitur de fideicōmiss vlib⁹ ꝛz de fideicōmissis singularib⁹ detrahiť falcidia đ qua.§.ti.proxi.

Ad legem falcidiam

Dictū est.s.qualiť minuanť vlia relicta.nūc subijciamus de diminutione

singulariū relictoꝝ que fit p legē falci/
diā Et dī falcidia a falce q̄ sicut falx fe/
nū sic ℔ lex legata resecat. vl' a falcidio
autore ſm glo. i. Jnſtl. e. in prin. Et ha/
bz locū falcidia tūc demū q̄n supꝰ dodrā
tem legata testator reliquit sic q̄ hēs ñ
retinet solutl. legatl. quartā ptez here/
ditatl. vt ipe deb̄at tātū de legatl. q̄ in
tegra remaneat sibi q̄rta vi. Jnſtl. e. p
totū. Et hz etiā locū falcidia in fideicō
missis singularibus in legatl. et donati/
one causa mortl. Jtē et in donatiōe int̄
vivos que morte confirmat̄ vi. glo. in
v̄bo nouissime Jnſtl. e. in prin. Cois.

De caducis tollen/

Glo. rubrice continuat. dixit qualit̄
legata pro pte minuunt̄ scz lege falci/
dia sed q̄ q̄nq̄z in totū deficiebant vel
efficiebant̄ caduca et non iuste q̄nq̄. et
ideo de his tollendis dicit. Et nota q̄
tres tm̄ modos prosequitur licz multl.
modis efficiantur nulla vt j. e. l. vnica
§. et cum triplici. ſm glo. rubrice Circa
hoc sciendū q̄ legatū dicit̄ q̄nq̄z pronō
scriptū. et est illud qd̄ relinq̄tur ei qui
non est in rerum natura vel non capa/
ci tpe testamenti. q̄nq̄z est in causa cadu
ci et est illud quod relinquit̄ ei qui est
in rerum natura vel capax pro tempo
re testamenti sed postea decessit vi/
uente testatore vel deficit legati condi
tio viuente testatore. z illud potest di/
ci quasi caducū quia nunq̄z stetit ideo ñ
dicitur caducum Caducū est qd̄ deficit
post mortē testatorl. quaq̄z ratione j. e. l
vnica §. et cū triplici. Jn pronō scripl.
dicē q̄ vadūt ad substitutū vel pñctū
vel remanent apud eum a quo relicta
sunt sine aliquo onere. d. l. vnica §. in p̄
mo sed caduca z quasi caduca cū onere
suo. d. l. vnica §. pro scdo. licz cōtrariuz
veteri iure diceretur.

De his qui ante a/

pertas tabulas hereditatē trāsmittūt

Supplet glo. rubrice et per p̄ns an/
teq̄z adeant Qualiter legata et here/
ditates fiant caduca. s. in genere dictū
est. nunc autem specialiter ponit de q̄b⁹
psonis relicta non fiunt caduca scz in
personis liberoruz nam hereditas vel
legatū relictum alicui de liberis etiam
si is decedat ante apturam tabule vel
ante aditam hereditatē sciens vel ne/
sciens eam sibi delatam nihilominus
transmittitur ad successores suos vt. s
ti. proxi. § in nouissimo. Caue tamen ti/
bi quia non transmittitur ad quēlibz sz
oportet q̄ is qui transmittit. et is cui
transmittit̄ sit de liberl. j. e. l. i. forte. vel
de parentibus j. de suis. et le. l. apud.

Quādo dies legati

vel fideicommissi cedit.

Glo. rubrice continuat. Jncidenť di/
xerat de ℔. s. d̄ caducl. tollend̄. nunc et
proposito preterea de duplici cessione
hic dicit scz quādo peti possit vt j. e. l. i.
et ex quo tpe trāsmittitur. Est aūt ce/
dere diem quo res est obligata seu iam
debetur sz in ipso die nō potest peti ef/
ficaciter sed venire diem est esse diem
quo res exigi potest et efficaciter peti
l cedere diē. ff. de v̄. sig. Etsi quidem
pure fuerit legatū cedit dies ei⁹ a mor
te testatorl. scz q̄ntū ad transmissionem
non q̄ntū ad ℔ vt debeat̄. hoc vez nisi
in casib⁹ Et q̄d si legatū fuerit condi/
tionale vel in diē incertū vi. gl. in v̄bo
cedere § si peculiū. Jnſtl. de lega. Item
venit dies adita hereditate in legato
puro sed in condicionali vel in diē in/
certū post exñtiam conditionis vel ad
uentum dici vi. lati⁹ in. d. gl. z ibi doc.

Jt in possessionem

legatoꝝ vel fideicōmissoꝝ seruandoꝝ
causa mittat̄ et q̄n satisdari debeat.

Qm̄ pro legatl. satisdādū est videdū

qñ satisdatio dz inkponi et p qb⁹ legatl. ⁊ qbus dz satisdari. et qui debeāt satisdaē ⁊ qlit sit satisdandū Et est satisdandū demum adita hereditate vel agnita bōz possessione Et pro legatl. cōditionalib⁹ et pro relictl. in diē et pro relictl. pure qñ ñ nullas hz moras dilatio inditioz vt. ff. vt lega. no. ca. l. ℔ stipulatio §. ſ. et. l. etiā pmo. ſ. Et circa hoc aduertendū q si heres recusauerit soluē legatū vel fideicōmissuz legatari⁹ compellit ipm satisdare. i. cautionē prestaē de legato sibi prestando post aduentuz diei vel cōditionis vel si puz est postq̄z pbauerit sibi legitime deberi aľ ꝓpter ptuāz heredis mittit legatari⁹ in possessionem rei legate ⁊ etiā rez hēdita/riaz et etiā post sex menses in possessionem rez heredis. §. e. l. certa forma. Et sunt inuente iste missiones et cautiōes vt expeditū exitū habeat voluntas defuncti. l. ij. §. e. et qui mittuntur in possessionem vt. s. non ꝓprietatem nanciscuntur sed ius pignor. l. q legati. §. e.

De suis et legitimis

liberl. et ex filia nepotibus ab intestato venientibus.

Glo. rubrice continuat. huc vsq̄z dirit de successionibus testāriis. nūc de his q̄ ab intestato deferunt. ⁊ primo de linea inferiori et superiori vsq̄z ad ti. de legit. here. Dicunt ãt sui et legitimi heredes q̄ in ptāte morientl. fuerūt veluti filiꝰ filia nepos neptl. ve ex filio pnepos pneptl. ve ex nepote nato ex filio et sic de singulis natl. ex masculis descēdentibus Item nati et nascituri sed si fuerint nepotes ex filia admittunt cuz diminutione tertie ptl. hoc olim. hodie sine diminutione tertie vt in auct. de trie. ⁊ se. §. cū filiꝰ ⁊ §. vl. De emācipatl. dicit. s. vñ liberi. de bastardis et incestuoꝫ vi. s. de naturali. liberl. Item succedunt isti ltīmi liberi qñ decessit quis intestatus et qñ dī q̄s decedere intestatus vi. Instl. ō here. que ab intest. defe. in prin. et. ff. de ꝟ. sig. l. intestatus.

Ad senatusconsultū

terculianum.

Sicut liberi parentibus ita et mat per terculianum succedit liberl. et que mat et qualiter succedat hic tractatur. et q̄ obstant matri. Et nota q matri obstat delictū suuz si mater est maiorꝫ xxv. annis ⁊ filio ipuberi ñ petit tutorē et iste ipubes decessit ī pupillari etate mat non succedit. §. e. l. omnē. et. §. fi. Instl. e.

Ad senatuscōsultū

orphicianum.

Sicut p terculianū succedunt matres liberl. ita per orphicianum succedunt liberi matribus etiāsi alieno iuri subiecti sint et preferuntur etiam cōsanguineis et cognatl. defuncte matri. et eadem rōne succedūt nepotes et neptes ceteriq̄z descendentes auie vel pauie materne Nec repellunt ideo q vulgo queriti. Instl. e. per totum nisi esset mater illustris. tunc enī cū ltīmis ⁊ naturalibus isti spurij non succedunt vt. §. e. l. pe. Cui ꝟsus Succedit matri natus per orphicianum Inuidiā portans eō terculianum. Cdibus.

De legitimis here=

Dictū est. s. qualiter succedūt ab intestato descendentes et ascendentes. nunc dicamus de alijs legitimis heredibus. i. ex lateribus siue ex transuerso ab intestato succedētib⁹. Omisso eo qđ vetustas tenuit in mā successionis ab intestato subijciam generalia huius materie ſm moderna iura. Est ergo sciendum in primis q filij varij reperiūtur vt diri vobis. s. de nā. li. quia alij naturales ⁊ ltīmi. Alij ltīmi tm ꝛc. vt ibi Et de successione illtīmoꝝ ibi tractaē. ō

legitimis igitur principaliter est hic videndum Sciendū ḡ ꝙ in successiōe ab intestato. ¶Prima causa est liberorū Inſtl. de here. quali. et diffe. ſui ār. et in auct. in successione. s. de suis. et le. libe. ℣. dicit tex. In successione mortui patrisfamilias liberi eius si sunt omnib⁹ aliis prelati succedunt ꝑmi ꝙdem grad⁹ succedūt eq̄liter nepotes et ulteriores in stirpes nō distinguendo sexū vel iura ptāl. ꝛ causa sola nāli inspecta. sic ḡ ꝑtz ꝙ nepos ꝑnepos ꝛc. ex filio ꝑmortuo succedit cū filio auo vel ꝑauo suo ꝛ in stirpes Sed a cā in successione ab intestato est ascendentium et quorūdā collateraliū et de illa loquitur auct. defuncto. s. ad senatusconsul. tercu. vbi sic inquit tex. Defuncto sine liberl. parentes si soli sunt succedunt sal ua grad⁹ sui prerogatiua. et dicit glo. ibi in ℣bo gradus ꝙ ḡ pater excludit auum maternum cuz mater non supsit licet aliud sit in filio meo et nepote ex alio filio. vt in auct. in successione. s. al le Si pari gradu sunt ꝓ succedūt. patruis quidē dimidia matruis vero dimidia delata. licz dispar sit eoꝝ nūerus ꝛ si cū parentib⁹ frēs et sorores vtrīq̄ defuncto cōiuncti supsint vocantur cū ascendentibus in gradu proximo ita vt viriles fiant portiones excluſa ꝓp⁹ omni dīa sexus et patrie ptāl. d. auct. defuncto. et ꝓcedunt predicta de parentib⁹ in pari gradu q̄ piter admittū tur q̄n volūt succedere filio in bonis ꝙ ꝑ. liū adq̄sitl. al' mater in bonis que prouenerūt a linea sua preferr̄ et pī in bonis q̄ a sua linea puenerūt vt est tex. ℣ bo. q̄. li. l. ꝙ sic. Ita dicit Bar. ī auc. itaq̄ ℣. coīa. de succeſſ. idē tenz francisc. de rāpo. ꝛ salice. ibi dubitat. īmo vult ꝙ in omnib⁹ bonis piter parentes admittuntur ꝓ tex. in auct. de here. q̄ ab intest. ℣. ꝓñs. et in. d. auct. defuncto. s. alle. vbi dicit ꝙ hereditas debet diuidi ꝛ dimidia paternis et dimidia matnis assignet. et istud videt etiā placere ange. de are. quia dict⁹ ℣. ꝓñs. ꝛ auct. defūcto indistincte loquunt. Itē cū parentib⁹ succedūt etiā filij fratrū ex vtroq̄ parente ꝑ. ℣. i. in auct. vt fratrū. fi. coll'. vi. vi. glo. in auct. cessañ. ℣. e. Deficientibus descendentib⁹ liberl. et ascendentibus. Tertia causa est collateraliū et de illoꝝ successione loquit auct. itaq̄ ℣. coīa. ℣ suc. et auct. cessañ. ℣. eo. q̄ sic inqt Cessante successione linee descendentl. et ei⁹ q̄ sola sit ascendentl. vocat ꝓmo frater. frīs q̄ ꝑmortui filij in stirpē Dico ār de fratre eiusq̄ fratris filijs q̄ ex vtroq̄ parente contingunt eū de cui⁹ hereditate agit q̄ ꝓsone veniūt et sine defuncte nunc ꝓsone parentibus et cū proximis gradu ascendentib⁹. et q̄dem predicti frīs fili⁹ et si tertio gradu sit ꝑ ferr̄ fratribus defuncti qui ex vno tm̄ parente ꝓiūcti sunt. in hac successione cessat oīs dīa sexus et emācipationis. Et q̄d si filij fratrū volūt succedē patruo vel auūculo sine patruis vel auūculis vtrū succedēt in capita an in stirpes de hoc maxima est altercatio vi. in ℣. hoc etiā addenduz. in glo. et ꝙ doct. Inſtl. de legit. agnato. suc. Illis ār deficientib⁹ q̄d iurl. vi. auct. p⁹ frēs ℣. e. quę sic ait. post frēs ex vtroq̄ parēte ꝛ coruz filios admittunt frēs sorores ve ex vno latere cū quib⁹ et eoꝝ filij si q̄s ex eis iā decesserint. hi ār fratrū filij cū pares sint frib⁹ defuncti ꝓferunt ꝓcul dubio patruis eiusdez defuncti et aliis filibus. In his successionib⁹ oīno cesſ

fat sexus et agnatiõis ratio. Circa hoc tñ lati⁹ aduertendũ q si defunct⁹ reliquit fratrẽ ex pte patris tm̃ et fratrem ex pte matris tm̃. q frater ꝑiũct⁹ ex pte patris capiet bona defuncti patna. frater vero ꝑiũctus ex pte matris tm̃ bona materna. In bonis ãt adquisitl p fratrez defunctũ pter succedũt ita elegãt dicit glo. et doct. in auct. itaq; ℣. cõmunia de success. ⁊ idẽ qõ dixi de frib⁹ ex altero coniunctl. intellige de eox filijs Quid si frater defunct⁹ adqsiuit alia bona de suo fratre ex pte patris ⁊ quedam bona a fratre ex pte matris sibi coniuncto nũqd frater ex pte patris habebit illa q̃ defunct⁹ adqsiuit ab alio fratre cõiuncto ex pte patris et econuerso Dic q nõ q iure hoc nõ cauetur t m Inge. de are. in ℣ si plures Instl. de le. agna. suc. Illis vero nõ extantibus loquitur auct. post fratres. scda in hec verba Post fratres. fratrumq; filios vocantur quicunq; gradu sunt proximiores vt pares in gradu parit̃ admittantur sublata dia masculox et feminaruz. sola nãq; cognatio in talib⁹ spectatur. fiat autem diuisio in capita et non ī stirpes. Habetis ergo q in collateralibus post fratrum filios semper proximior in gradu capiet successionez. Sed tunc quero Vtrũ etiam sit attendenda coniunctio in collateralibus vltra fratrum filios scz an sunt coniuncti ex altero parẽte vel ex vtroq; sicut attẽditur in fratribus et fratrum filijs quia ibi coniũcti vtrinq; excludunt coniunctos ex altero. d. auct. cessante. et auct. itaq; Et dic breuiter q nõ quia illa coniunctio tm̃ attenditur in successione fratris et patrui et non alterius vt singulariter notat barto. in. l. ij. ℣ legitima .ff. de suis et le. quo casu in aliis sola proximitas ispicitur quod singulariter nota et tene menti. Ex predictis ergo omnibus infero q illa regula proximior in gradu potior est in successione. de qua in ℣ repetitl. Instl. de serui. cogna. et in. l. auũculo. C. communia de succes. est falsissima in descendentibus per auct. in successione. s. de suis. et le. li. Itez in ascendentibus verissima. quia proximior ascendens: excludit remotiorem. d. auctẽ. defuncto. s. ad terculia. et auct. cessante ℣. e. In collateralibus est falsa in fratrib⁹ ⁊ fratrum filijs sed post fratrum filios est vera vt in auctẽ. post fratres. l. prima et secũda ℣. e. De ista materia videatis etiam bonam gl. fina. ⁊ ibi docto. in. d. ℣ repetitis Instl. de serui. cogna. Deficientibus omnibus his succedit vir et vxor et his etiam deficientibus fiscus. s. vñ vir et vxor. l. i. et de secundis nupti. l. i.

Communia de successionibus.

Glo. rubrice continuat. visis testamentarijs et legitimis successionibus quedam omnium communia dicit sic Instl. de lega. ℣ ij. Et traduntur hic regule Prima q hereditas ratione affinitatis nunq; capitur. l. vitrico. et. l. affinitatis ℣. e. non obstat. s. vnde vir et vxor. quia maritus et vxor nõ sunt affines sed principium affinitatis. Secunda regula. prior in gradu excludit posteriorem ℣. e. l. auunculo que quando procedit dixi sup. titu. proxi. Tertia regula seruus successores habere non potest. l. seruus ℣. e.

De bois maternis

et materni generl.

Dictū est.ꝫ.qd iurl. hēm⁹ in bonis de functoꝝ nūc āt incipit tractare de iure qđ nobis cōpetit in bonis viuentium et ita ponit de bonis maternis et materni generl.q̄ filyssamilias et etiā emācipatl.deferunt. Et sciendū q bona materna deuoluta ad filiūfamilias dicūt bona aduenticia ⁊ in illis habet pater vsumfructū.filio refuata ꝓprietate q̄ꝝ administrationem pī hz nec potest alienare.qđ si fecerit nulla est alienatio nec obest filijs aliqua p̄scriptio nisi.xxx annoꝝ et incipit illa filijs currē postq̄ facti sunt sui iurl. l.i.et.ij.ff.e.

De bonis que liberis in ptāte patris constitutl. ex matrimonio vel alias adq̄runtur et eoꝝ administratione.

Superiori titulo modicū q̄d dictū est de bonis filyssamilias obuenientibus nunc aūt generaliter ponit de omnib⁹ bonis eis ex quacunq̄ causa obuenientibus et administratione patri in talibus competenti De quadruplici peculio dixi.ꝫ. de epīsco.et cleri.ibi vide.dic q in aduenticijs que ex q̄cunq̄ causa filijs obuenerunt pī hz administrationem vt.ꝫ.ti.proxi. vsumfructuz p̄terq̄ in casib⁹ de quib⁹ in.l. aūpenultima.ff. sinaūt res.et.ff. hoc obtinente.ff.e.et.l.si filius.ff.fa.hercis. In profecticia habet pī plenam ꝓprietatē In castrensi vel quasi neq̄ vsumfructū neq̄ ꝓprietatez vi. Jnstl.p quas p.no. adq̄si.ff.i.et.ij. et sic nec administrationem.

De hereditatibus decurionum nauicularioꝝ cohortaliū militum et fabricensium.

Eliso de iure oīm successionū iure cōmuni obuenientium de hereditatibus quorundā ponit in quibus specialiter quid statuitur Et ponit ꝫ nouū modū successionis et disponit q si icorpatus alicui collegio vel ptubernio vt fabroꝝ sutoꝝ sartoꝝ ⁊c. decedit intestatus sine ltīmis heredibus q collegiū succedit sibi fisco excluso non tamen excludit collegiū vxores fm Azo.hic et gl. in.l.ij.ff.e.Dicit hic salice.hoc verum in collegijs hic nominatis et non in alijs Azo tamen ⁊ glo. in.d.l.ij. tenent q habet locum in omni collegio Et dicitur decurio qui decimam partz de bonis ducit vel qui est super.x.milites cōstitutus in curia principum vel domorum Dicuntur etiam decuriones cōsiliarij ciuitatū vi.qđ dixi.ff.de decurio. et qđ dixi đ seruis repub.manu. Nauiculatrij seu naucleri dicunt qui transportant publicas species fm glo.C.de naui.pub.spe.transpor. super rubrica Cohortales sūt q sūt cohorti obnoxij .l.si cohortalis.C.de cohorta.li.xij. qđ sit miles dictum est.ꝫ.de mili.testa. Fabricenses sunt fm Azo.hic qui erāt deputati armis faciendis et reparandis et vendendis ⁊c.

Jncipit liber septimus Co.

De vindicta libertate et apud consiliū manumissione.

Glo.rubricę continuat. dixit superiori libro de relictis pecuniarijs. nunc de libertatibus.et p̄mo de directl. premittens de his que inter vivos fiunt. Dicitur aūt libertas vindicta vel dari vindicta quia datur apud iudicē caput hoīs qui manumittebatur ꝫga qua

dam leniter percutientez Et apud bo/ecium in pmēt.legitur vindictaz fuisse ꝙgam pretoriaz qua pretor serui caput tangebat.et dicebat alij alio te liberum more quiritū vel sicut in pandect.legi tur.ff.de ori.iur.l.ij.§.initiuz.Libertas que apud iudicem datur dicit vindicta a quodā vitellioꝝ seruorum vindice q̄ vindicauit ciuitatem rhomanam in li/bertatem Jdeo a pp'o libertatem acce/pit et inde postmodum obtentum est vt omnis illa libertas dicatur vindicta que datur a populo vel mgr̄atu qui ge rit vicem populi Jtem q̄ q̄nq̄ manu/mittitur quis apud consilium.ponit et apud consilium manumissione Est aūt consilium locus ille quo iurisdictio ce/lebratur vel exercetur iurisdictio vo/luntaria vt adoptio emancipatio ma/numissio.porro in iudicio contencioſa exercet iurisdictio. Vel expone apud consilium.i.apud senatum.et sic potest dici q̄ hic ponatur consiliū pro presidē tib⁹ in consilio De multi modis manu mittendi'vi. Jnstl.de liber.in.§.

De testamentaria

manumissione.

Exposito tractatu vindicte libertatis que iudicl.munit auctoritate sequitur de ea videre que habet precipuum fa/uoreꝫ.i.que relinquitur in vltima vo/lūtate et quia directa libertas dignior est ea que per fideicommissum prestat primo de directa videamus et sic de te stamentaria manumissione Et sciendū q̄ testamentaria manumissio potest di/ci omnis q̄cunq̄ ex causa testamēti pre statur vel propter testamentum contin git ergo ꝛ fideicōmissaria dicitur testa mentaria sed specialiter hic vocat eam testamentariam que directo relinquit in testamento.de fideicōmissaria liber/tate dicitur.§.ti.ij. ¶na tollenda.

De lege fusia cani/

Quia lex fusia canina directas impe/diebat libertates de quibus dictum ē et fideicommissarias ꝺ quibus dicetur de lege fusia inter vtrasq̄ loquamur. Lege ista cautum erat neminem in te stamento suo totam familiam vel vl/tra certum numerū manumittere pos se sed inter vivos bene. Modie quod concedebatur inter vivos conceditur multo magl. in vltima voluntate.§.e.l. vnica et Jnstl e.

De fideicōmissarijs

libertatibus.

Diximus.s.de libertatib⁹ direct.nunc dicam⁹ de fideicōmissarijs Est aūt illa libertas fideicōmissaria quam testator directo nō voluit cōpetere sed p factū .i.manumissione alterius vel heredis vel legatarij vl' donatarij causa mortl. cui⁹ fidei hoc cōmisit vt manumitteret et talis manumiss⁹ dī libert⁹ manumit/tentl.nō testatorl. Jnstl.de singu.re. per fideicōmiss.re.§.q̄ āt ¶tate tollēda

De dediticia liber

Quia manumissionib⁹ ꝺ q̄b⁹ dictū ē fui fūt liberti ꝛ libertoꝝ olim fuit tri plex cōditio dediticia latina et cū ciui/tate rhomana poīt ꝟ pmo de dediticia cōditiōe.ꝛ subijcit postea de latina q̄ q̄ sublate sunt ponit de eis tollendis.ho/die āt illa sola q̄ est cū cītate rhōna lo/cū sibi vendicat. Jnstl.de liber.§.fi. Et erat illa dediticia libtas quā q̄s sic cō/sequebatur vt toto tpe vite sue fmli iugo detineret.post mortem ꝙo eripet in libertatē vi.Justl.ꝺ liber.§.pe.

De latina libertate

tollenda et p certos modos in ciuitatē rhomanam transfusa.

Dicebatur autem latina libertas cum quis toto tpe vite sue liber eāt ꝫ post mortē et in ipa morte eripiebaī in fui/

tutem.et ita mortl. ꝛ fuitutis subibat periculū.Et dicebaꝯ latina ꝓ filitudiez vt eī latini.i.rhōni nūcupati sē ꝙ rōnis se sbijciebāt.et ī colonias mittebanꝯ locis ꝓpijs et ciuitatib⁹ ꝛ castris eis adempt.licz vere latini siue rhomani nō essent Jta et hec libtas dicebaꝯ latina cū tñ vere non esset libertas.videbantur enī liberti ſz nō erant sicut et is ꝙ laruā.i.barbā fictā hz de lana vel de al quo silī vt videaꝯ senex ꝙ nō est ꝛ hoc est qđ dī ꝓ satyrā inductū.i.velamentū quoddā.l. vnica in prin.et ℣.i.j.e. Erāt colonie quelibz prouincie ꝓ se cōstitute vt francia burgundia cecilia vt notaꝯ.ff.de censi.l.i.ꝛ sic de ceteꝝ. in quas mittebanꝯ predicti puta si se subijceret burgūdia expellebanꝯ ꝙ loc.suis ꝛ mittebanꝯ in ceciliā et ibi viuerēt ex qua missione ciuilia oriebanꝯ bella. sepe enī extere natiōis hoīes puta burgūdiones contra indigenas siculos in riram cōmouebantur ſz et sepe indigene ꝛ hi ꝙ missi fuerant ad eos de se ꝓpter multitudinem sperantes contra rēpublicā rhomanoꝝ calcaneū erigebant. Hec āt missio in colonias quia occasionē mali continebat abolita est vñ et ꝓ ꝓñs libertas latina ad eius silitudinez indu/cta ab aula remittiꝯ in totum.ꝺ.l. vnica vbi vi. glo.

De seruo communi manumisso.

Dictum est.s.de serui ꝓpij manumissione.nūc de cōmuniū seruoꝝ maūmissione ꝓponit qualiter posset procedere Et certe olim nō poterat vn⁹ ex dñis seruū cōez manumittē imo ps manumittentl.accrescebat socio. Jnſſ.de donatl.℣.erat.hodie sūt licz vni dominorum manumittere seruum communem et inter vinos et in vltima voluntate ita tñ si manumissus vel manumittens vel hęres manumittēdl.soluat vel offerat ꝓ publicas ꝑsonas ꝑciū ꝓtl.aliorum dñoꝝ vel eis nolentibus accipe sigillo impresso in edem sacram deponat Dreciū āt serui statuiꝯ in lege.xx. solidoꝝ si seru⁹ erat sine arte nisi esset minor.xx annis tunc extimaꝯ in.x.solidis vel nisi esset eunuchus tunc maior.x.annis extimatur quinq̄ginta solidis licz sit sine arte si autem sit cum arte.lxx. solidis.si eunuchus sit minor.x.annis extimatur xxx.solidis.seruus autem qui non est eunuchus extimatur.xxx.solidis.si artifex est nisi sit notarius tunc enim extimatur in.l.solidis nisi sit mercus.j.e. .l.a.℣ne autem. et tunc extimatur vsq; ad.l. soliꝺ.

De seruo pignori dato manumisso.

Ne quis putaret obligationem serui sicut et communiōem nō impedire manumissionez ponit de seruo pignori dato manumisso. Circa hoc sciendum ꝙ si seruus est specialiter pignori obligatus non potest manumitti nisi volēte creditoē si tñ ipe manumissor reuocare manumissionem non potest.j.e.l.iij.et.l. iiij. Jtem confirmari potest libertas ex eo ꝙ postea creditori solutum est debitum.j.e.l.si creditoribus Si autem fuerit gñaliter obligatus potest manumitti.ꝺ.l.iij.a.ff.

De seruis reipublice manumittendis rhomanorum vel cuiuslibet ciuitatl.

Dictum est de seruis singulorum.nunc de seruis vniuersitatis cuiusq;.a.reipublice rhomanorum vel cuiuslibet ciuitatis Jn vrbe rhomana in seruis eius manumittendis debent consentire decuriones vrbis rhomane.et dicuntur decuriones secundum quosdam consiliarij ciuitatis. id est qui, vocantur ad consilium sic dicti quia de curia sunt.

Item debet alium seruū loco sui dare reipublice. sic aūt facta manumissio nō irritat Quod aūt in ciuitate rhomana dictum est etiā ad prouincias porrigit si tñ decretū decurionū preses eiusdem prouincie comprobauit ff. e. l. i. ij. et. iij. Idem in seruis cuiuslibet vniuersitat. vel collegij fm Azo. hic.

De his qui a non

domino manumissi sunt.

Licz aliquando et sepe ver9 dñs impediatur manumittere vt dictum est qui tñ non est dominus non potest manumittere adeo vt nec tutor nec curator nec etiam pater eius q dominus serui est manumittē possunt. ff. de manumis. l. seruus et ff. e. l. si pater. manumissione tamen facta a non domino seruatur vt verus dominus serui vel reuocet manumissionem vendicando seruum suum vel a manumittente petat precium vel interesse si velit ff. e. l. i. Hz tamen in casu imponitur maior pena ei qui alienum seruū manumittit scz si hoc facit in cōspectu prīcipis.

Qui manumittere

non possunt et ne in fraudē creditorū manumittat.

Et dic q multi sunt q manumittē non pñt de qb9 hic et Instl. q et a q manu. nō pos. p totū. Item quia in fraudem creditor nō licz manumittē h h prohibet ne aliquis manumittat cū nō sit soluendo in fraudem creditor. l. manumittat vi. Instl. palle. in prin.

Qui nō possunt ad

libertatem peruenire.

Dictū est. s. qlit impediat manumissio rōne manumittent. l. nūc aūt potit qlit impediat rōne manumissi Circa hoc scien dū q qdā nō pñt māumitti in ppetuū vel ad tps qñq ꝑt snīaz vt ecce damnati in ppetua vincula. nā si essent dānati ad tps eo ꝑpleto et libertatē ꝛ omnia capiunt ex testīs dñor ff. e. l. i. qñq ꝑt testīm dñi qñq ꝑt ꝓhent. pactum vt. s. si manci. ita fuerit alie. ne manu. l. ea qdē. qñq ꝑt questionez habendam vt ecce diuorcio facto prohibetur muli er manumittere mācipia infra. lx. dies ne subducantur questioni adulterij. ff. qui. et a qui. l. prospexit.

Ex quibus causis

serui pro premio libertatem accipiunt.

Glo. rubrice continuat. dixit qñ ꝑt delictū non manumittuntur. nūc aūt eꝫ qñ ꝑt pmiū libertatē cōsequunt Dic ad questionem rubrice q ex multi caus nā serui qui detulerūt. ꝛginū raptoēs monete falsatores. milicie desertoēs dominor ꝑtior interfectores snīa presidis libertati donādi sunt ꝛ tñ istorum seruorum domini precium a fisco pciant ff. e. l. i. ij. iij. ꝛ. iiij. nisi in eo casu qñ vindicant necem dñi. Emissis.

De ingenuis manu;

Dictū est. s. de seruor manumissione Hz q ingenui hoīes de facto qñq manumittunt ponit qd iurl. sit de ingenuis manumissis Et tene q ille q est ingenuus ꝑt manūmissionē nō amittit suā ingenuitatez. nec enī officit ingenuis natalibus manumissio de facto Instl. d ingenu. ff. vlti. Enibus

Coīa d manumissio;

Singularia d manūmissiōib9 exposuim9. nūc audiam9 coīa Est aūt coē q oīs manūmissio ē datio libtat. Instl. d lib. in prin. Itē p quēcunq modū ꝓcessit ea dē cōtingit libertas Itē ī etate manumissi nulla est dīa Itē oīs manumissio pōt fieri a dño vel dña vel eius libert. cuiuscunq gradus vel sexus vel suus vel emancipat. ff. e. l. i. ff. vl.

De liberali causa.

Glo. rubrice continuat. dixit. s. de libertate danda nec de ea tuēda p liberalia iudicia. Causa ät hic accipit pro iudicio Et dicit tūc liberalis qñ principaliter mota questiōe ab aliquo dī alius suus esse seruꝰ. ipe vero contendit se liberū. si vero confiteatur se seruū non actor. sed alterius non est causa liberalis sed est causa dominij Item et causa liberalis est siue sit de fuitute et ingenuitate siue sit de fuitute et libertinitate siue sit de libertinitate ⁊ ingenuitate vt notari potest ff. c. l. iusta. et. ff. e. l. igitur §. si opera. Idem et tunc forte per similitudinem dici potest vbi agitur de ascriptitia conditione vel quia est censitus vel colonus vel similis .. serui enim similes sunt ff. de agri. et censi. l. ne diuti⁹. Item causa liberalis potest dici causa status ff. de ordi. cogni. l. si status.

De assertione tollenda.

Dictuz est de liberali causa et quia ipa olim per quosdam qui assertores dicebantur eo p asserebant eum liberum qui dicebatur seruus exercebat. ideo ponit de assertione tollenda quia vanū et friuolum quoddam erat inductum per assertionem illam tractat de non ponenda sed tollenda Est circa hoc sciendum p iure veteri rhomanorum in causa liberali scz quando seruus proclamauit se liberum vt quia manumissum vel natum de libera matre interueniebant quidam qui dicebantur assertores tanq̄ procuratores vel testes eo p asserebant eum liberum qui seruus dicebatur et docere nitebatur libertatem alicuius serui qui proclamabat in libertatem. et quia vanum et friuolū ideo sublatū vt .s. Et pt cā liberalis exerceri p se ⁊ p aliū .l.i. in prin. ff. e

Quibus ad libertatem proclamare nō licz et de rebus eoz

qui ad libertatez proclamari non prohibentur.

Dictum est de proclamantibus in libertatem sed qm quidam prohibentur in eam proclamare. videndum q sunt illi. postea dicetur de rebus eorum qui non prohibentur proclamare Sciendum ergo p descendentes de familijs latronum ad libertatem prohibentur proclamare si dominus imperator vel procurator fisci fecerit eos seruos per suum decretum ita statuendo vt quicunq̄ d latronū familia caperet aliquē dñs esset captiū ff. e. l. i. Item illi qui cuz maiores sunt. xx. annis: passi sunt se venundari ignoranti. Item illi possimt proclamare in libertatem filius venditus a patre ob necessitatez famis si ipe vel pater vel quilibet alius precium offerat Itez seruus noxe deditus si resarciat domino damnum.

De ordine cognitionum.

Dictum est. s. de liberali causa qualiter agatur sz quia liberalē questionem cuz alijs sepe cōtingit moueri et queritur de qua pri⁹ est cognoscendū vel pnūciandū. iō poit de ordine cognitionū. i. liberaliū tm sz. s. de ordine iudicioꝝ generaliter tradit doctrina de ordine cāꝝ liberaliū et nō liberaliū. h ät titul⁹ specialis est ꝑ libertat. quēlas inductus Est igit circa h sciēdū q si vn⁹ d aliq̄z mouit q̄stionē libtat. talia cile q̄stionē de hēditate vl de quauis alia vel etiā accusatiōe. crimis alicui⁹ ⁊ d libertate: prio d libtate ꝓgnoscēdū ē ⁊ pnūciādū cū h q̄stio sit p̄iudicial Idē ⁊ si ab vno

alicui moueatur de libertate cõtrauersia. ab alio vero questio ciuilis vel etiã criminalis ff.e.l. si de hereditate. et.l. si crimen. et.l. si res. et.l. cũ status.

De collusiõe detegenda.

Quia in iudicio liberalis cẽ sepe fit collusio. iõ de collusiõe detegẽda videam⁹ Est ãt collusio ꝯz glo.i.in.c.cũ clerici ex̃ de censi. Jnt̃ actorẽ et reũ latẽs et fraudulenta pũctio p quã alt̃ in iudicio se supari pmittit Jdẽ tenz gl.i.in .c.audiuim⁹ ex̃ d collu.d. Qua intueniente ꝯz hostl.in sum.aliqñ delicta remanẽt impunita vel etiã pmittunt̃ Et ꝺm Azo. fit p procuratorẽ et aduocatũ cãz q̃ se in lite supari patiunt̃ Et fit p psonales psonas tã in cili ꝙz in spuali vt in.d.c.audiuim⁹. Colluditũ enĩ ñ dz remanere ipunitũ. ij.q.iij. si quẽ penituerit. hoc verz in criminalib⁹. in cilib⁹ aũt cauk collusio fit ipune ꝺm Azo. ℔ nisi ī hoc casu puta si me agente cũ alio tanꝙ ipe esset ku⁹ me⁹ vel libert⁹ pass⁹ sum eũ pnũciari ingenuũ pfitendo ꝺ me in iudicio qd̃ esset ingenu⁹ Tũc eĩ ne pertales ita degeneres inq̃nareꝁ ãplissim⁹ ordo senatorz vel silũz in dignitate positorz ad quã iste iudicati ingenui eligerenꝁ statutũ est in senatuscõsulto domiciani tpib⁹ vt si qs pbasꝛ p collusionẽ hũc hoiez iudicatum ingenuũ si iste hõ erat seru⁹ fiet ei⁹ q̃ deterit collusionẽ. ff .e.l.i. et hec detectio fiet infra quinquennium.

De statu defunctorz post quinquẽnium querak.

Glo. rubrice cõtinuat. huc vsqꝙ dixit de statu ꝛz q statũ tã viui qꝙ defũcti tuetur prescriptio. iõ d hac incipit Et nõ de ipi⁹ statu defuncti principalit etiam ante quinquẽniũ agi nõ pt vt.ff.de libera.causa.l.principalit ꝛz ppt peculiũ q̃ritur etiã de statu defunctorz infra qñ quẽniũ ꝺm glo. rubrice. et vi.l.si is. et p totũ ff.e. Est autem status conditio hominis in qua plurimũ potest vt ait plato. et appellatur quandoqꝙ caput Jnstl. d capit. dimi. per totum Et consistit in tribus scz in ciuitate libertate et familia. vt si dico aliquem esse seruum vel dico eum deportatum. vel dico aliquẽ esse in potestate patris Jnde vocatur ⁊ triplex capitl. diminutio. i. triplex status mutatio Maxima quãdo hõ liber amittit libertatem et ciuitatem. media est amissio ciuitatis tm̃. mĩma duz quis nec ciuitatem nec libertatem amittit ꝛz cum sui iurl. erat vel per arrogationez vel adoptionem fit alieni iurl. vel est emãcipatus qui fuit in potestate et ista stat in familia Et nota rubricam que potest pro lege allegari. ⁊ procedit nisi quando quis velit retractare statum defuncti in meliorem conditionez veluti pro seruo dicatur libertus. vel pro liberto ingenu⁹. hoc licz infra quinquennium et postea. ff.e.l.i. ℣. vlti. et pe. Jtem potest fieri questio de emancipatione post quinquennium ff.e.l.q est.

De longi temporis

prescriptione que pro libertate et non aduersus libertatem opponitur.

Glo. rubrice continuat. de prescriptione que tuetur statum defuncti dixit. nunc de ea que statum viui. Circa hoc sciendum q̃ si quis fuerit in possessione libertatis. xx. annis sine interpellatione amodo conueniri non potest nec exigitur titulus sed tm̃ bona fides. et procedit illa prescriptio sine possessione quia nemo seipsum possidet. ff.e.l. prestat. sed contra libertatem nulla prescriptio obijcitur. ff.e.l. vl. liber enim homo ex prius facto fit seruus per hostium capturam suamꝙ auariciam nunꝙ autem tempore.

De peculio eiꝰ qui

libertatem meruit.

Dicto de hoīs manumissi statu de eius peculio loquamur de hoc dic ꝙ q̄ manumittit inter vuos videt concedere peculiū aliud in vltima volūtate ꝙ remanebit peculiū penes successores manumittentī.ℱ.peculiū. Jnstī.de legatī.

De senatusconsulto

claudiano tollendo.

Quia senatusco sultū claudianū loquebatur contra libertatē dicamus de eo tollendo De hoc sciendū ꝙ olim erat mirabilis adq̄sitio ꝑ vniuersitatē et misēabilior libertatī.amissio ex senatusco sulto claudiano. Mulier enī libera fuli amore bacchata si ei denūciatū esset a dño ne cōmiscere t seruo suo et iudex sup eo admonuisset eā nec ipa adq̄escēt suā ſBaz ꝑdebat et libertatem amittebat et fiebat ancilla dñi denūciantī.qđ quia visum est indignissimū sublatū est vt.ℱ.e.l.vnica nihil enīz est furore amoris vehementiꝰ vt in auct.qui.mo.na. effi.le.ℱ.illud quoq̄.

De nudo iure quiri-

tum tollendo.

Eli.glo.rubrice que sic inquit sicut in liberī.triplex erat olīz status vt Jnstī. de liber.ℱ.libertinoꝝ sic in seruis vt in quibusdā plenū.in q̄busdā semiplenuz in quibusdā nudū.i.sine vtilitate habe rent dñium qđ tollit hec lex vnica.ℱ.e. Et omnes hodie sunt plene domī.vt in fi.l.et Jnstī.de iure ꝑ.ℱ.fi.

De vsucapione pro

emptore vel transactione.

Glo.rubrice continuat.s.dixit de iure agendi nunc defendēdi vel de ꝑscriptī. liberatī. specialiter. nūc aliaꝝ rez et de transactione subijcit ꝑ sūtudinez quia sicut in venditiōe vtriq̄ adest et abest sic in transactione scz emptoꝝ p̄ciū abest ⁊ transigenti actio quā remittit ꝓt̄ .iem datā ꝓmissam ve.vtriq̄ aūt adest res ita dicit glo.rubrice hic Est āt vsucapio adiectō vel adq̄sitio dñij ꝑ cōtinuationez possessiōis tp̄is lege diffiniti.ff.de vsuca.l.iij. Et est vsucapio ꝓprie mobiliū.p̄scriptio īmobiliū Jnstī.de vsu. in prin. in glo. ℞bi vsucapiant. ℨ b̄ capitur tam pro p̄scriptione īmobilium sicut pro vsucapione mobiliū.⁊ est diffinitū tp̄s in vsucapione triennū in p̄scriptione.x.inter p̄ntes.et.xx.ānorum inter absentes. Jnstī.de vsuca.i.fi. Et expone rubricam de vsucapione ꝑ emptore.i.ex p̄ctu titulo vel causa emptionis quia in vsucapione requirit titulus iustus vel iusta cā habilis ad trāsferendū dñiuz a vero dño vt est emptio vel transactio.donatio.legatū.hēditas ꝛc.si ℊ quis hz et possidet rem ex causa emptionis a vero dño ipe eo ipso ꝙ sibi tradita est res adq̄siuit dñiuz ℨ si possidet ex causa emptionis a dño non adq̄siuit dñiuz ꝑ traditionē ℨ tm̄ vsucapionis ꝑditionē et ℊ si tali causa p̄cedente possedit vsq̄ ad triennuz mobilem.immobilez vero.x.ānis int̄ p̄ntes xx.inter absentes ꝑ lapsuz tp̄is adq̄siuit dñium.et dicit vsucepisse vel p̄scripsisse pro emptore. Jdē in transactione vt si moui alicui lites et dedit mihi rez aliquā si ipe fuit dñs ego efficior dñs ꝑ traditionem si non erat dñs prestitit mihi causam vsucapiēdi vt si erat mobilis ꝑ triennium ꝛc.et talis dī vsucapio pro transactione Jdem in donatōe locato ꝛc.vi.qđ dixi.ff.ꝑ emptore.

De vsucapione pro

donato.

Dic vt.s. Et pro donato vsucapit ille cui donationis cā res tradita est a non dño si vero a dño ꝑ traditionē dōtarī

factus est dñs.l. traditionibus .C. de pact.vi.qđ dixi.ff.pro.dona. ¶dote.

De vsucapione pro

Hic videndū q dos fuit estimata q tūc vir qui eaz accepit vsucapit eā pro emptore nō pro dote q estimatio habetur pro emptore si aūt non fuit estimata dos et sibi tradita et non dño vsucapit pro dote secuto matrimonio de iuē et de facto vi.latiº qđ dixi.ff.p do.

De vsucapione pro

herede.

Et habet locum in rebus que nō erāt defuncti sed eas habuit et possidet bona fide.nā heres hoc titulo vsucapionem non cōpletam cōtinuabit si est heres extraneus nō si suus vi.qđ dixi.ff. pro herede. ¶capionibus.

Communia đ vsu

Pertractat. vsucapionū specialibª supponit de cōmunibª. Et est sciendum hec esse vsucapionū specialia. scz q q̃s pro suo possideat.nā q̃ ex cōducto possidet q̃uis corpaliter teneat nō tñ sibi sed dño rei creditur possidere neq; enī colono vel conductori prediorū longe possessionis prescriptio queritur.j.e.l.i. Itez vt bona fides assit initio alioquī nō procedit.j.e.l.vl. Itē vt res non sit viciosa vel q̃si viciosa.j.e.l. pe.

De vsucapiõe trās

formanda de sublata rerum differentia mancipi et nemancipi.

Expone ergo de vsucapione transformanda q̃ntū ad tps ſm glo.rubrice q olim res mobilis vbiq; vsucapiebatur vno āno si īmobilis biennio et hoc tñ in italico solo hodie res mobilis vbiq; triennio immobilis.x. inter presentes et.xx. inter absentes Et de sublata rez đa mancipi.i.italicaz et nec mancipi.i. prouincialiuz.et erat illa đa quia p̄dia prouincialia non poterant vsucapi q tenebant ad annua tributa et sic non videbantur prouinciales dñi ꝫ italica poterant vsucapi q non tenebātur ad tributū et ḡ italici censebātur dñi p̄dio rū Jsta đa est sublata vt hic et Jnstl. de vsuca.in prin.

De adquirenda et

retinenda possessione.

Glo.rubrice continuat. quia in vsucapionibus et prescriptionibus de q̃bus dum est possessio necessaria vt.ff.de vsuca.l.sine.ideo ỏ ea dicit. Et nota q ꝫ dicit de retinenda possessione sed in.ff. dicit de amittenda ꝫ dic q idem est nā ꝓriorū eadem est disciplina Est āt possessio corpalis rei detētio corpis et animi. Jtem iurl.vinculo concurrente et est appellata possessio vt ait labeo.i.pedum positio.ffe.l.i.in prin.de re corpali ideo dictū est q in corpalia non possidētur ꝫ q̃si possidētur et ī his est quasi dominium et ꝓprietates.c.fi.eē de iudi. Jn corpalibus ḡ queritur possessio corpore et animo ꝫ sola animo retinetur .l.licz.j.e. Et est duplex scz ciuilis et naturalis de quo patebet in regula sine possessione de re.iurl.in vi.vsi.mō querendū.c.ij. de ꝓsue.et.l.licz.j.e. Ciuilis possessio est quā q̃s habet sola animo vt q̃n quis ē corpore absens ꝫ naturalis possessio ē q̃n q̃s corpe suo vel oculis et animi affectu possessionē adipiscitur.ff.e.l.i.in prin.

De longi temporis

prescriptione.x.vel.xx.annorū.

De vsucapionibus in genere maxime rez mobiliū.s. dictum est sequitur vt videamus de prescriptionibª rerū immobiliū maxime et incorpaliū ꝫ quia in eis nedū longissima ꝫ etiā longa prescriptio sibi vendicat locū de ea videa/

mus scz Est ãt pscriptio ſm quosdam exceptio ex tpe causaz trahẽs Qđ satl. dici potest ſm Azo. vel forte ſm cũ diſ finiẽ prescriptio longi tpis sicut et vsu capio triennij.nã p vtrãqz adquiritur dominiũ licz p pmũ directũ.p ustã vti/ le. Item in seruitutib⁹ omnib⁹ locũ hz q̃ntũ ad hoc vt longo tpe non vtẽdo amittaniẽ.j.e.l.vl. in fi. Itẽ in fuituti/ bus que continuã habẽt causaz ⁊ ideo adquiriẽ longo tpe seruit⁹.ff.de fui.l.ij

In quibus casibus

cessat longi tpis prescriptio

Dictum est qñ locũ habet.nunc dicen/ dum qñ cessat Et quidem cessat ꝓpter psonã eius cuius est res vt olim si fue/ rat pupill⁹ vel hodie etiã adult⁹.minor tñ.xxv.annis.ff.de adqui.re.do.l.bone fidei.et.s.in quibus cauſ in inte. resti. nõ est nc.l.vl. Item cessat propter qua litatẽ rei vt si fuerit sacra publica Itẽ cessat in omnibus psonalibus.j.ti.pri. l.neqz.et in omnib⁹ mixt.j.e.vn⁹.

Quib⁹ nõ obijcitur

longi tpis prescriptio.

Dictũ est.s.qñ ipso iure nõ currat pre/ scriptio. nũc videamus qñ etsi vere cu currerit effectu careat Et responde q ꝓpter iustã et pbabilem et necessariam absentiã psone que petit restitutionem ei⁹ tpis qđ in vsucapione cucurrit se absente nõ obijcitur ei longi tpis pre/ scriptio ⁊ seruaẽ hoc in militib⁹ ⁊ vxo/ ribus militu expeditione occupatl.et in medicis ⁊ in absentib⁹ reipublice et in captl.ab hostibus et postliminio re/ uerſ vel in absentibus fortuito casu.j. te.l.i.ij.iij.et.iiij.⁊.l.ab hostibus.et.l.fi. et i dez in alijs q̃s dixim⁹ restituẽdos.

Aduersus creditorẽ

Glo.rubrice cõtinuat. dixit de pre/ scriptionib⁹ q̃ cõpetũt cõtra vendica/ tiones que iure dñij dantur.nũc ỽ his que cõtra hypothecariã danſ Et expo ne.i.de pscriptione q̃ et q̃liter currit p̃ creditorẽ in re sibi hypothecata vel pi/ gnori obligata Et siq̃dez eẽne⁹ possidz et tunc si cũ titulo et bona fide tũc cur rit p̃ creditorẽ longi tpis prescriptio.i. .x.annoꝝ inter pñtes et.xx. inter absen tes. vt in.l.i.j.e. si sine titulo tũc solum .xxx.annis prescribit si aũt debitor vel eius heres possidet et tũc req̃runſ.xl. anni.ita dicit glo.in.l.cuz notissimi.j.ỽ pscrip.xxx.vel.xl.anno.et videſ velle Bal. Jnſſl.ỽ ppe.et tẽpo.ac.in prin.

De quadriennij pscri/ ptiõe

Expone.i. prescriptione q̃ttuoꝝ ãnoꝝ. Que hz locũ in bonis vacantib⁹ fisco denũciatl.nec exigiſ titul⁹ nec bona fi/ des si vere possessor velit cõputare p/ scriptionẽ ex q̃ cepint bona esse vacã/ tia et ipe possedit et nõ a denũciatione si quidẽ nõ habeat titulũ pscribz cõtra fiscũ.xx.si titulũ hz vsucapit rẽ mobilẽ triennio ĩmobilẽ.x.inẽ pñtes.xx.inẽ ab sentes.ff.de iure fiſ.l.i.⸗diu⁹. Jnſſl.de vsu.⸗ Res fisci. Et dicunẽ bona vacaẽ fisco q̃ñ q̃s decedit nullo relicto hẽde. Itẽ hz locũ q̃driennij pscriptio q̃ñ fi/ scus alienat alienã rẽ singlarẽ vt suaz Jdẽ si ĩperator vel augusta alienauerit.j. e.l.i.⸗aditũ.⁊.l.ij.et.l. vl. Itẽ locũ ha/ bet in petenda in integrũ restitutione mĩoꝝ ⁊ maioꝝ.⁊ cle. vnica ỽ fisci.ĩ inte.

De rei domi nice vel tẽploꝝ vẽdicatio

tpis exceptione submoueatur.

Nõ solũ in p̃dictl. cauſ cessat longi tpis pscriptio ſz etiã in alijs.puta si res sit dñica.i.pncipis vel etiã reipublice vel tẽploꝝ.i.eccliaꝝ cessat lõgi tpis p/ scriptio.i.x.ãnoꝝ inẽ pñtes.et.xx.inter abñtes ſz lõgissimi tpis bene hz locũ p scriptio in reb⁹ eccl'ie.c.ỽ q̃rta.ex de p/ scrip.sed eccl'ia rhõna gaudet speciali

priuilegio q̄ p̄ eā nō nisi spacio.c.ānox currit pscriptō vt in.l.vt inter dīnū. t auct.q̄s actiōes.s.de sacrosanct. eccle.

De prescriptione

xxx.vel xl.annorum.

Dicto.s.de pscriptione lōgi tpis poīt de longissima scz q̄n locū hz pscriptio xxx.ānox.et q̄n pscriptio.xl. Et est sciendū q̄ locū hz pscriptio.xxx. ānox cū pscriptio lōgi tpis cessat quod accidit q̄t multa et varia vt dictū est in q̄b⁹ cauk.ces.lō.rē.pre. Nec cī pscriptio ñ respuit vicia rex vel psonax hinc ē q̄ fur rem furtiuā vl̄ vi possessaz inuasor tāto tpe pscribit et vi. regl̄az h̄ p Azo. siue ḡ actio sit in rē siue in psonā siue p vniuersitate siue p re singulari ꝓpetat hac pscriptione.xxx. ānox tollek Idē et in psecutiōe q̄ fit iudicl.officio q̄n loc̄ hz pscriptio.xl.ānox vi.exemplum .s.aduer.credi.

De ānali exceptiōe

italici contract⁹ tollenda et de diuerk tpib⁹ et exceptionibus et prescriptionibus et interruptionibus eax.

Quia olim in italico p̄ctu et actiōib⁹ et eo ꝓpetentib⁹ ānales q̄dā exceptio obkuabak.iō ꝺ ea poīt.t q̄ circa eā nimie difficultates erāt poīt de ea tollēda Utilis cī ān⁹ erat et q̄dā ipm extendebant in decēniū.alij in quīq̄.j.e.l.i.i. .k.et sic diuersa erāt tpa q̄n excipiebatur vel pscribebak Et subjicit rubca ꝺ interruptionib⁹ eax. s. pscriptionū Interrūpit enī pscriptio multl.modis vi. gl.in.c.illud.ex ꝺ pscptl.in ℞bo interrup⁹

De alluuionibus

pascuis t paludib⁹ ad aliū statū trāslati.

Glo.rubrice cōtinuat.dixit de adq̄sitione tpali nūc de nāli.vel dixit de adq̄sitionib⁹ iurl.ciuilis nūc iurl.gentiū t nālis Est aūt alluuio accretio vel decretio latens nam ita paulatim addit vel detrahitur vt intelligi non possit quātum quoquo tēpore adjiciatur vl̄ detrahak Jnstl. de re. diui.j.preterea. Jtem p alluuionē mihi adq̄rit res si ḡ flumē aliq̄d adjiciat agro meo p alluuionem meū fit.d.j.preterea Jtem hoc q̄ꝺ p alluuionez q̄sitū est sepatiz nō censebit vel ei⁹ noie seruū publica functio nō exigit.j.e.l.vl. Et subjicit rubrica de paludib⁹ et pascuis ad aliū statū trāslatl.l.ad frugū fertilitatē.j.e.l.vl.j.silit. Jn q̄b⁹ idē dī scz vt sepatim nō debeant censeri sz dñt retineri p possessoes sicut añ meliorationē sicut in adq̄sitl.p alluuionem ne doleant diligētes opaz suā agri dedisse culture nec diligentiaz suam sibi damnosam iudicātes intelligant.d.l.vl.j.similiter.

De sententijs prefectorum pretorio.

Glo.rub.ptinuat. q̄lit p pscriptionem res querank dixit.nūc q̄liter p sententias audi t pmo de ea q̄ dak ab excellētiore p⁹ principē. Et est sciēdū q̄ a sententia pfecti ptorio nō appellak.ff.de mino.l.pfecti.supplicak tñ bene ab eorum sententijs q̄ supplicatio cōtinz petitic nē venie ꝓpij erroris vel allegationē circūuentiōis aduersarij.vi.in.c.ex litterl.eē de resti.in inte.

Quō et quando iudex sententiam proferre debeat pūtib⁹ partibus vel vna pte absente.

Glo rubrice cōtinuat.de sententijs oīz iudicū dictur⁹ pmittit quō et q̄n debek Sumik āt snīa multl modis q̄ significatio cuiuscq̄ oīonis p̄t dici snīa Jtem quicq̄d cuiq̄ de q̄cūq̄ re placz dī snīa Jtē opinio mgr̄i. Jtē absolute dī snīa deportatio.j.ꝺ sen.pas.l.vl. Excoicatio quoq̄ in increbruit. vt dicak Jste sbiacet snīe.i.excoicat⁹ est Jtē snīa vocak

qđcūqz iudicātl. p̄ceptū nō nature non uri ñ boīs morib⁹ p̄ruz et sic b̄ accipiť Et est alia diffinitia alia inklocutoria. Diffinitia est diffinitio iudicialis p̄tro uersie finē iponēs ex p̄nūciatione iu/ dicl dānationē vel absolutionē p̄tinēs Inklocutoria est snīa q̄ p̄ferť inť prin/ cipiū et finē cause ñ sr̄ p̄ncipali sz emer gentib⁹ z incidētib⁹ q̄stionib⁹ puta sr̄ libello offerēdo vl cōcipiēdo vl dan/ da dilatiōe a denegāda et silib⁹ p̄cipa li cā durāte vi.gl.in cle.vnica de seq̄st. poss.et fruct. Et quō iudex dz p̄ferre sentētiā et qñ p̄tib⁹ p̄ntib⁹ vel vna ab/ sente vi.hic Azo.et in.l.p̄erādū.s. de iudi.et p̄ auct.de litigioz.§.omnē.

De sententijs ex pe=

riculo recitandis

Dictū est.s.de sentētijs q̄liter dñt fer/ ri sz q̄ snīe sicut et medicine cū piculo danť et recipiunť.iō poīt d̄ sentētijs ex piculo recitādis Et loquiť b̄ q̄nta ma/ turitate snīa p̄ferri debeat et q̄nto pi/ culo se submittit malā ferens snīaz nā sedēdo et in scriptl. ferri dz alť est nulla .l.ij.z p̄ to^{m}.§.e.z vi.ī.c.ij.d̄ f.iud.li.vi.

De sententijs et in=

terlocutionib⁹ omniū iudicum.

Dictū est.s.q̄liter snīa sit nulla rōne vi cij in ipa recitatiōe cōmissi. nūc gñaliť videndū q̄liť et quot modis snīa possz dici nulla Itē sciēdū q̄ multl.modis dī nulla snīa Itē rōne litigantiū Itē ra/ tiōe iudicl.q̄ non erat iudex q̄ tulit et multl.alijs de q̄b⁹ b̄ p̄ Azo. Quid āt sit interlocutio seu interlocutoria senten tia dictū fuit.s.quō et qñ iudex.

De sententia que

sine certa q̄ntitate plata est.

Quia ferť qñq̄z snīa sz tñ super incerta q̄ntitate iō poīt de ea Et sciendum q̄ si cor̄ā iudice petať certa q̄ntitas seu spe cies nō tenet snīa nisi de certa q̄ntita/ te vel specie de qua litigatū erat p̄nū/ cietur nisi p̄te aliq̄ actor p̄tineť species vel q̄ntitas.ī.e.l. hec sententia.si āt in/ certa petať dz curaē p̄ut possibile ē vt certā ferat snīaz.§.curare. Inst.l. d̄ acti.

De sencijs que

pro eo quod interest p̄feruntur.

De snīa q̄ sine certa q̄ntitate p̄ferť sz quia incerta sepe ferť snīa circa inter esse cū nō sit iudici expeditus inq̄ntum possit vel debeat extēdi inesse vtpote cū etiā hodie multi dubitent.iō poīt d̄ sententijs q̄ pro eo qđ interest p̄feruntur Interesse nihil aliud est q̄z dānum emergēs et lucrū cessans sup eo qđ da ri vel fieri obmissus est Et est explex scz coē cōuentū et singulare vt p̄bať.ff.d̄ actiōe emp.l.i. Ad idē tendit si dicas p̄ ciū aliud coē aliud cōuentū aliud sin/ gulare Et quidē in precio vel interesse conuento non est hesitatio q̄ id sicut cōuentū est dz prestari nisi dol⁹ alteri⁹ ptl.interc̄ssisset Itē coē interesse sine dubio est prestandū insolidū.singulare interesse nō semp̄ prestať insolidum vi. latius hic p̄ Azo.

Vi a nō cōpetenti

iudice iudicatum esse videatur.

Quibus modis inefficax vel nulla est snīa lata a cōpetēti iudice dictū est nūc videndū de ea q̄ nulla est q̄ lata a non cōpetenti iudice Et q̄b⁹ modis iudex dī incōpetēs vi.b p̄ Azo.

De pena iudicis qui

male iudicauit vel eius qui iudicē vel aduersarium corrūpere curauit.

Gli.glo.ru.q̄ dicit Est enī nulla snīa si iudex corrūpiť.vñ dicit q̄ sit pena cor/ rupti iudicl.et corrūpētl.et sic postq̄z vi dim⁹ qđ iurl. sit vbi ppetēs iudex iudi cat.videndū erit q̄ sit pēa ppetētl.iudicl.

male iudicāt. ⁊ ei⁹ q̄ ipm vl' aduersariū corrūpe curauit Punit̄ ei iudex q̄ male iudicauit si h̄ faciat p̄ sordes vl' grāz vel fauorē in hoc q̄ tenet̄ ex maleficio nō solū tenet̄ ad estiationē dāni ꝫ etiā lit̄. piculū p̄bebit ⁊ infamat̄. l. fi. ff. e. vi. .c. cū eḳni. eō de re iudi. li. vi. ⁊ Inst̄. de obli. q̄ ex q̄si delict. i prin. vbi dī q̄ iudex q̄ male iudicat p̄ imprudentiā facit litē suā. i. vt id teneat̄ ipe in quo lesit aliquē vi. ibi gl. Quō punit̄ corrūpēs iudicē vi. in. auct. nouo iure. ff. e. ⁊ in. l. i. ff. e. q̄ pēa litigator. q̄ iudicē corrupit vel in ciuili vel criminali est illa q̄ amittit actionē et de crimine videt cōfitēi nā diffidētia iuste sniē spē negocij ꝛpo suit in corruptelā pecūie. ff. e. l. i. Qui āt corrūpit aduersariuz. i. adūsarij. p̄curatorē tutorē vl' curatorē vl' aduocatū vt patiant̄ se supari In his casibus iussit ipator litē ꝓire. ff. de calum. l. i. ¶ posse.

Sniaz rescidi non

In sententie platiōe multa custodienda st̄ vt. s. dictū est q̄ si diligent̄ fuerint obſuata snīa rescindi nō p̄t vt in hac rubrica neq̄ ab eo q̄ tulit vel a successore ei⁹. ff. e. l. i. nisi solit̄. modis vt p̄ apellationē p̄ in integrū restitutionez et p̄ supplicationē vel ꝓpt̄ querelā falsi vt. ff. si ex fal. instruc. l. i. et vl. nō enī rescindit̄ occasione exceptiōis omisse. ff. e. l. pe. nisi in casib⁹. ¶ expenſ.

De fructib⁹ et litiū

Glo. ru. p̄tinuat. q̄ in snīa facienda ē mētio fructuū et sumptuū. tō de his dicit Expone g̃ de fructib⁹ et lit̄. expēſ .i. de fructib⁹ et expenſ in snīa exprmendis vel in p̄dēnatiōe De fructib⁹ vi. g. et doct. in. c. Guis ex ō resti. spo. Et tractat h̄ etiā de expenſ lit̄. de hoc sciēdū q̄ exp̄ese sunt varie q̄ q̄q̄ debent̄ ratione victorie iuxta illud regulare victi⁹ victori p̄demnat̄ in expenſ. l. ꝓperandū. s. de iudi. q̄q̄ debent̄ rōne contūacie vt. l. sancim⁹. C. de iudi. q̄q̄ ratione temerarie citationis. l. eū quē. ff. de iudi. c. i. de do. et p̄tūa. li. vi. De mā expensaꝝ vi. in. c. finē de do. et cōtūa. ⁊ i. c. calumniam. eō de pe.

De re iudicata.

Supest vt videam⁹ q̄n dicat̄ res iudicata. et q̄ sit ei⁹ auct⁹ Est āt res iudicata q̄ finē ꝟsiaꝝ p̄nūciatiōe iudicis. accipit q̄ vel cōdēnatione vel absolutiōe ꝓtigit. ff. e. l. i. Est āt auctoritas rei iudicate maxima inter eos inter q̄s lata ē q̄ cū nō sit appellatū standū est ei oīno .l. parendū. ff. e. l. i. Itē nō rescindit̄ p̄textu cōputatiōis vel calculi. l. ij. ff. e. nec p̄textu nouoꝝ instr̄oꝝ. ff. e. sub spē. Itez ex illa dat̄ actori actio de re. iudi. l. in factū. ff. e. l. miles. ℣. vl. et vi. q̄ō dixi. ff. e. Et dī res iudicata illud q̄ est decīmatū in snīa. ꝫ snīa est res iudicās ꝫ. l. i. in rubrica. ¶ iudicate.

De execution rei

Glo. ru. p̄tinuat. q̄ paꝝ essz snīaz ferri nisi et lata mandaret̄ executioni. tō de hoc poīt. Est āt executio rei iudicate p⁹ snīaz inter p̄t̄. audita cā ⁊ discussa lite platā iudicate rei vigor. ad effectū deductō. ⁊ q̄ ad effectū deducit ē executor. ff. e. l. pe. Vli. ō execu. aliq̄d. s. de spor. vbi de mero et mixto dī Vnū tm̄ scias q̄ exceptio nullitat̄. p̄t oppoī i executiōe. l. i. ff. e. ⁊ p⁹ lapsuz tp̄is q̄ō dat̄ iudicat̄. dēt capi pignora et distrahi. l. eos quoq̄ ff. e. ¶ cate.

De vsuris rei iudi.

Quia sepe ꝓtigit pecuniā in snīa deductā elapso ltīmo tpe nō solui videamus q̄ sit pena et q̄n iponat̄ nō solucti b⁹ Et sciēdū q̄ maris subiciunt̄ vsur. .i. centesimis q̄ elapso ltīmo tpe nō soluunt q̄ currē incipiūt demū p⁹ q̄ttuor

menses si nō fuerit appellatū aut si fuerit appellatū currūt a die cōfirmationis ꝑme sñie ff.e.l.i.interiz āt.i.in q̄dū mestri tpe nulla oīno currit vsura Et sunt vsure centesime q̄ elapso āno eq̄ parant sorti.hodie tñ vsure nō debent de iure canonico ꝛz interesse bñ iuē.c.i. et.ij.eē de vsu. de interesse vi.in.c.p.t g. eē de offi.dele. ¶ sunt cō dēnati

Bi plures vna sñia

In q̄ntū dz sñia mādari executioni vbi vn⁹ tm̄ est cō dēnat⁹.ē.dictū ē si vero plures vna sñia cōdemnant dubitari ꝑt Et sciendū cos ꝑ pte debere soluere et exigi et ꝑ eos sñia mādari executiōi ꝑ pte virili.l.a ff.e. ¶ nō nocz.

Quib⁹ res iudicata

Gl.rub.ꝓtinuat.dixit q̄b⁹ nocz. nūc q̄b⁹ nō nocz licz videat nocē Et sciendū q̄ regulare est in ciuili et in crimīali cā sñiaz inter alios latā alijs ñ nocere vel in eodē negocio vel filij siue hi q̄ expti sunt ciuilit suo noīe ꝓtendebant siue etiā nr̄o ꝛz tñ nō precedente vel sequēte volūtate nr̄a etiā si tales erāt q̄ bus licz agē sine mādato ff.e.l.i.ij.iij.et iiij.vi.de mā in.c.pe.eē de re iudi.

Cōmiatiōes epistolas ꝓgrāmata subscriptōes auctoritatez rei iudicate nō habere.

Dictū ē q̄ statutū iudicl.alijs ñ nocet Dicendū q̄ non nocz eisdez illis ꝑ q̄s platū est Rubca allegat ꝓ lege t poīt sūmariū tot⁹ titl.ꝛz Bar.st āt ꝓmiationes mine ꝓ iudicē iposite q̄ ñ hñt auctē rei iudicate Itē si ꝑses ꝓ epl̄az iussit aliquā pecuniā soluē nō hz effectū rei iudicate.ff.e.l.i. Itē si iudex tulit sñiaz et postea in eadem sñia vel alibi facit subscriptiones q̄ sunt ꝑrie sñie.iste subscriptiones nō reuocāt sñiaz.l.ea q̄ ff.e. Itē ꝓgrāmata nō hñt vim rei iudicate ff.e.l.ꝓgrāma. Est āt ꝓgrāma ꝓcedēs scriptura ſm quosdā.i.q̄ ꝓ plures pūcias vl̄ loca destinat.ꝛz ꝛz Azo.h̄ ē scriptura publice ꝓposita seu denunciata Et ꝑdicta iō statuunt quia cā ꝓgnita pñtib⁹ ꝓtib⁹ cōgruo loco et magno cōflictu sñia in script.est ferenda. vt.ē.h̄ sen.et inter.o.iudi.ff.cū sñia.

Bi ex falsis instrumentis vel testimonijs iudicatū sit

Glo. rubce ꝓtinuat. deficit sñia ꝓpt omissā solēnitatē vt.ē.ꝛz et ꝓpt falsitatē inūctā vt h̄ Et est sciendū q̄ sentētia lata ꝓ falsa instrumēta vel testimonia tenet mero iuē ꝛz retractat ꝓ in integr restitutionē.ff.de re iudi.l.diu⁹. fauore tñ pupillor ē ipo iuē nulla.ē. si ex falsalle.execu.sit.l.i.et.ij.vñ sñia ꝓtextu falsor instr̄or lata rescindit trib⁹ ꝙcurrē trib⁹ si falsa sunt ꝓducta et de falso nō sit ꝓgnitū. et ꝓpt illa falsa sit iudicatuz Q̄d ꝑdest quo ad tria scz ad sñiaz rescindendā ad executionē ipediendā et ad solutū repetendū. hoc dicit tot⁹ titul⁹ ſm Bar. in.l.i.ff.e.

De cōfessis.

Glo.ru.ꝓtinuat. dixit de vere cōdemnatl.sequit de quasi cō dēnatl.i.de ꝓfess et dīt h̄ titul⁹ ab illo de interro.actio.q̄ h̄ p⁹ litd.cōtl.ille añ locū hz. Tu vi.q̄d dixi.ff.evbi aliā et veram dīaz dixi ſm Bar.q̄ etiā h̄ ponit dīaz Rubrica clara est Et est sciendū h̄ tradi illā regulam Cōfessus in iuē ꝑ se q̄d ius et nā ñ respuit vel certā speciē vl̄ q̄ntitatē se debere vel factū cui⁹ noīe possit eē actio vel rē esse meā ꝓ iudicato habeat vi.ff.e .l.vnicā.et.c.pe.et vl.eē.e.t.l.certū.ff.e

Res inter alios acta vl̄ iudicata alijs ñ nocē.

Dicit glo.rubrice. h̄ titul⁹ loquit de iudicatl.et actl eē iudiciū ꝛz .ē.q̄b⁹ res iudi.nō nocz/ loquit de iudicatl. in iudicio.et q̄ ibi dicunt potes h̄ repetē et dicit Bar.q̄ rubrica summat nigrū.

De relationibus.

Glo.rubrice cõtinuat.q̃ iudex q̃ñq̃ dubitans refert cõsilij causa ideo de hoc dicit Est ãt relatio iudicl. dubitãtl. de iure ad principẽ missa cõsultatio ꝛ quõ debz fieri relatio habek in.l.i.ff.e.et in.c intimasti eẽ de ap.si ãt fiat relatio ad superiorẽ q̃ referens dubitat de iuẽ vel q̃ fuit facta vt cognosceret ꝛ remitteret ex his cauk valz ꝛz si fiat vt ĩ facto informek.vl' vt se exoneret tunc nõ valz vi. in.d.iuribus et hic p totuz.

De appellatiõibus

et consultationibus.

Glo.rub.ꝓtinuat.q̃ snĩa lata fiunt appellationes et cõsultationes iõ de his subiungit pr snĩas Est ãt appellatio ꝛz Azo.b snĩe a minore iudice late per invocationem maiorl. iudicl.p̃textu iniq̃tatl.pme snie rescissio .ff.de mino.l.p̃fectꝛ.ff.ad turpil.l.i.ff.vl. Quid ãt sit cõsultatio ptz ex titulo p̃ce.

De tẽporib9 ꝛ reparatiõib9 appellationũ siue ꝓsultationũ.

Glo.rub.cõtinuat.q̃ et q̃liẽ fiat appellatio dixit.nunc infra q̃ tpa exercek De hoc breuiẽ sciendũ q̃ ad appellãdũ dank.x.dies.c.qõ ad cõsultationẽ eẽ de re iudi.ꝛz ad appellationẽ ꝓsequẽdã datur ãn9 vel ex iusta causa biennũ vt in auct.ei q̃.ff.e.et.c.cũ sit rhõna.et.c.cũ exratiõe eẽ de ap.Et dicit de repatiõib9 appellationũ q̃ hodie locũ nõ hñt p.d. auct.ei q̃.et fiebant repatiões q̃ñ lapsoĩb9 f.talib9 appellator nõ fuit ꝓsecutus appellatiõem tunc potuit adhuc a principe repationẽ ĩpetrare vi.l.ij.ff.e.ꝛ p Bar.ibi et latr9 in.d.auct.ei qui.

Quãdo prouocare non est necesse.

Dictũ est.s.q̃liẽ snĩa p appellationẽ irritek.nũc videam9 q̃liter sit nulla etiã si nõ fuerit ꝓuocatũ Et sciendũ q̃ q̃ñ snĩa est nulla nõ est necesse appellaẽ vl' ꝓuocare qõ multl.modis contingit vt quia intolerabilis error est in ea expressus vel si fuerit lata p̃ ius pstõnis .c.i.eẽ ỽ re iudicata vel alijs q̃buscũq̃ et snĩa p̃ snĩaz lata est ipo iure nulla nec est necesse appellare.l.i.ff.e.

Quorum appellationes non recipiuntur.

Dictum est quãdo appellatio sit necessaria ꝛ admittẽda ꝛ q̃ñ non sit necessaria.nũc videamus q̃ñ est respuẽda licz nõ sit necessaria Circa hoc sciendũ q̃ ratiõe lapsi decẽdij non recipitur appellatio.c.quod ad consultationem eẽ de re iudi.Item non appellatur in iudicio momentanee possessionis vt ff.si de mo.pos.ap.Item contumax nõ appellat.s.de iudi.properandum.et.l.i.ff.e. alijs plurib9 casib9 de quib9 ỽ p totuz.

Si pẽdente appellatione mors interueniat.

Dictũ est q̃ñ nõ recipiẽ appellatio ab initio.nũc videam9 q̃ñ appellatio porrecta ꝛ suscepta extinguiẽ ex postfacto Et sciendũ si res petita moriak vt porcus vel q̃d sil'e nihilomin9 cã agi ꝑt si res fuerit talis q̃ mortua possz eẽ vsui hois vt in exẽplo.s.posito.maxĩe cũ q̃s fuerit in mora vt.ff.ỽ ꝓdic.fur.l.si fur furtiu9.si ãt ñ põt esse vsui hois vt hõ vel q̃d sil'e ñ agiẽ ad rẽ ꝛz bñ ad peculiũ et ad pciũ.Item si litigatores moriant ĩ ciuili ꝓtinuabiẽ cã et durabit appella9 etiã p9 mortẽ appellãtl.ff.e.l.i.si fuerit cã criminalis extinguiẽ siue re9 siue accusator mortu9 fuerit.l.ij.ff.e.si tñ bona sr adempta accusato q̃ appellauit p9 mortẽ eius cãz bõz agi opz vt ibi de q̃ tñ ibi latr9.Item si vn9 ex litigatorib9 moriak pẽdeñ appellatõe hẽdes ei9 hẽbũt ñ reliduũ tm̃ tpis ꝛz cẽ alios q̃ttuor mẽses

De his qui propter

metum iudic. non appellauerunt.

Visum est. s. qñ appellatio facta ñ examinat. nūc videam⁹ qñ appellatio nō facta velut facta tractet puta si qs per mediū ñ appellauerit. Circa hoc tñ videndū q si fuerit iust⁹ met⁹ ille erit audiend⁹ et reputabit appellans q̄ p̄testatione publice ꝓposita in p̄ntia bōꝝ viroꝝ intra dies ltīmos qb⁹ appellare licz causas appellatōis euidēti affirmatione duxerit exprimendas .c. fi. ex̄ de appel. hoc facto tāz̄ int̄posita appellatione eq̄tat̄ admīcula ñ ꝺnegēt. j. e. l. vl. si āt timor fuerit van⁹ ñ ꝓdest alicui vt videat appellasse. ff. de re. iur. l. vanū.

Si vn⁹ ex plu

rib⁹ appellauerit.

Glo. rubce cōtinuat. dixit. s. qñ etiā appellāti ñ ꝓdest appellatō. nūc qñ etiā alij nō appellāti ꝓp̄t appellātē ꝓdest. de isto vīdēt. j. e. l. i. t. ij. t i. c. pe. ex̄ ꝺ ap. vbi dī vna sententia plurib⁹ cōdēnat. si vn⁹ sol⁹ ad appellatiōis beneficiū cōuolauerit illius victoria tuē coī ceteri. suffragab̄ si coī iure inuenīt idēqz negociū et eadē causa defensionis existat et vi. glo. in. d. c. pe.

Si de momētanea

possessione fuerit appellatum.

Glo. ru. ꝓtinuat. qñ ꝓp̄t iudic. metū nō admittit appellatio. dixi. s. de his q̄ ꝓp̄t me. iudi. nūc quādo ꝓp̄t ipi⁹ rei ꝺ q̄ lis est vtilitatē Et ē tenēdū q a sñia lata sup momētanea possessiōe ñ appellab̄ t si appellatū fuēit sñia nihilomin⁹ sortit effectū. j. e. l. vnica. t ē gl. i. c. cū ad sedē. ex̄ ꝺ rēsti. spo. Et q̄ dī momētanea possessio dixi. s. q̄ legit. p. et vi. ꝟ glo. in. l. vnica in ꝟbo momento.

Ne liceat in vna ea

dēqz causa tertio ꝓuocare vel p⁹ duas sententias iudicū quas diffinitio p̄fector roborauerit eas retractare.

Eli. glo. rubrice. q̄ dicit q a sñia appellab̄ regl'it semel et scḋo ꝛz 3° ñ conuenit. c. sua. ex̄ de ap. et an de nullitate possit agi vi. cle. i. ꝺ re iudi. Et qꝺ subiecit vel post duas sñias iudicū ꝛc. Intellige qñ bis erat iudicatū et tūc 3° ex appellatiōe ꝓgnoscit p̄fect⁹ q̄ si ꝓfirmat duas ꝓmas nec appellari nec supplicari ꝓt cū nec ab alio talit iudicante posset appellari si āt infirmass̄ ꝓmas vel cognouiss̄ ex cā principali vel ex ꝓma appellatiōe poss̄ ab ei⁹ sñia supplicari ita dicit glo. in ꝟbo. retractare in. l. vnica j. e. sed non appellari. Cp̄ñt.

Qui bonis cedere

Glo. ru. ꝓtinuat. q̄lit ꝓdemnato subueniat p appellationē. dixit nūc q̄lit p bōꝝ cessionē Est āt cedē bois bona dimittē et deserē creditoꝝ īprobitati t instātie Cedē ꝓt p̄fa. et filiusfa. hēat vel nō habeat peculiū castrēse vel q̄si aduēticiū vel profecticiū. Itē p̄fa. q̄ nihil hz admittit cessio ne patiat iniuriā q̄ potēit hīe bona. j. e. l. cū et filij. hz Azo. Est āt remediū cessionis maximū q si postea cōueniat a creditorib⁹ in q̄ntū facē ꝓt solūmodo damnat. habeat ei ratio sui ne egeat. ff. e. l. iiij. et. l. qꝺ bonis. t vi. qꝺ dixi de cessi. bo.

De bonis auct

oritate iudic. possidendis et de sepationib⁹ bōꝝ.

Glo. ru. ꝓtinuat. facta cessiōe bōꝝ a debitoē vl'etiā debitoē vōto t ñ veniente ad iudiciū postulant creditores se mitti in possessionē bōꝝ ei⁹ t p⁹ modū vt vēdant. iō de his dicit t q̄ creditores hēditarij q̄ñqz postulāt separi bō defūcti a bonis hēdis iō de ꝟ dicit Et sciēdū q ꝟ titul⁹ hz tres ꝓtes. p̄ia loq̄t ꝺ bois latitātiū seu abñtiū vl' ꝓtumaciuz et in ea fit missio in possessionem causa rei seruande de qua missione in .c. q̄m. extra vt lit. non contestat.

Quia tñ debitores in ꝓtñacia ⁊ latitatiõe ꝓseuerãt et sic ꝓuenit ad bõx vẽditionẽ. vñ scõa ps loquit de venũdãdis quõ ꝓtñaciã debitorũ. ꝑñt creditores vendẽ eox bona. Tertia ps ẽ de sepationib⁹ q̃ q̃dẽ sepatio est bõx hẽditariorũ ⁊ bõx hẽdis segregatio et distinctio vt si ꝑ ẽ debitor multox et moꝛit. ⁊ filꝰ est mercator et etiã debitor mltox separant bona ꝑtia a bonis filij vt creditorib⁹ ꝑtis satisfiat quã q̃dẽ sepatiõnẽ q̃ creditores ipetrare ꝑñt et q̃ nõ. h tractat et. ff. e. per totum.

De priuilegio fisci.

Glo. ru. ꝓtinuat. q̃ inter ceteros creditores fiscꝰ ꝓuilegijs gaudet. tõ de his dicit Sciẽdũ q̃ bona ꝓhend cũ fisco vl delinquẽt. in fiscũ tacite fisco reddunt obnoxia. j. e. l. i Itẽ si fiscus vendat aĩal morbosuz nõ tenetur redibitoꝛia. ff. de edi. edic. l. i. ℔ illud. Itẽ si cũ alio hz rẽ coẽz vendẽ ꝓt insolidũ vt tñ ptl. ꝑciuz ꝑstet socio vt. s. de cõmuni. re. alie. l. ij.

de priuilegijs dotis.

Glo. ru. ꝓtinuat. nõ solũ fiscꝰ sz etiaz mulier ꝓ dote ꝓuilegiũ hz. tõ ꝺ h dicit Et nota q̃ dicit h titulꝰ ꝺ ꝓuilegio qꝺ hz ink ꝓsonales actiões vt ꝓferat alijs creditoꝛib⁹ hñtib⁹ ꝓsonales actiões vt posset ipa ꝓsequi restitutionẽ dot. sz de eo ꝓuilegio qꝺ hz circa hypothecariaz dẽ. j. q̃ po. in pig. ha. l. fi. vbi disponit q̃ ꝑfertur mulier alijs creditoꝛibus hñtibus bona mariti sibi hypothecata. Itẽ hec lex siliter de eo ꝑt intelligi in casu quẽ ponit Et ista priuilegia multa sũt de quibus in. l. ij. ff. so. ma. et dicitur hic q̃ñ transeunt ad heredes, vel q̃ñ nõ de quo vi. Bar. in. d. l. ij.

De reuocãdis his

qui in fraudẽ creditoꝛuz alienata sunt.

Gl. rubrice continuat. Nõ soluz ꝓ missionem in bonis consulit creditoꝛibus vt. s. dixit vez etiam ꝓ reuocatiõnem eoꝝ que sunt in fraudem alienata Iste titulus ꝓuidz creditoꝛibus ꝑ debitoꝛes ipos defraudare volentes et alienantes res suas vt possent reuocare res sic dolose a debitoꝛibus alienatas in eoꝛum ꝓiudicium ⁊ quomodo h reuocatio fiat et qua actione i Insl. de actionib⁹. ℌ si quis in fraudem. vi. qꝺ latius dixi. ff. de his que in frau. cre.

Incipit liber octauus Co.

De interdictis.

Glo. rubrice continuat. quia possessiones de quib⁹ est dicum ꝓ interdicta defendũtur. ideo de his ponit Et erãt interdicta forme et conceptiones verboꝝ a pretoꝛe introducte quib⁹ pretoꝛ aliq̃d fieri iubebat q̃ ℞ba hodie ñ sunt hz vim et auc̃tez retinem⁹ Insl. e. in ꝓn. et. j. e. l. incerti. et dicunt q̃si ink duo reddita Insl. e. ℌ ij. ita dicit glo. rubrice h Est sciendũ q̃ interdictũ nihil aliud est q̃ actio in factũ. quia actio in factuz dat loco cuiuslibz interdicti Insl. e. ℌ fi. et vi. ibi pulcrã glo. de quo latiꝰ vi. qꝺ dixi. ff. e. vbi dixi quomodo dñt interdicta et actiones in factum.

Quoꝝ bõrum.

Dictũ est. s. de interdict. in gñe. nunc videamus in specie et q̃ interdictoꝝ q̃dã ꝓ vniuersitate q̃dã ꝓ reb⁹ singul cõpetunt et digniora sunt ea q̃ ꝓpetũt pro vniuersitate de eis ꝓmo videamus

Est ãt interdictũ quoꝝ bonoꝝ qñq; directũ qñq; vtile. Directũ daꝫ ei qui est bonoꝝ possessor. vtile daꝫ ei q̃ succedit de iure ciuili ex testõ vel ab intestato ff. e. l. i. Et daꝫ p̃ eũ q̃ possidet p̃ herede vel p̃ possessoẽ sicut et hẽditatis. petitio Et ꝓponiꝫ causa adipiscendi possessionis oĩm corpaliũ rerꝝ. nã incorpalia nõ veniũt in hoc interdictum. ff. e. l. i. et. ij. Et dicit glo. rubrice hic in fine. q̃ hoc interdictũ et sequẽs sumũt noĩa a principijs edictoꝝ in quib⁹ ita continebaꝫ quoꝝ bõrum illi ex edicto meo possessio data ẽ. ff. e. l. i. in prin. vi. qõ dixi. ff. e.

Quorum legatorũ.

Glo. rubrice continuat. q̃ hoc interdictũ eis cõpetit q̃bus et superi⁹ ideo eo p̃misso hoc supponiꝫ qõ daꝫ aduers⁹ legatarios et eoꝝ successores sua aũcte legata occupãtes fm glo. rubrice hic et datur heredi et bonoꝝ possessori. i. cuilibet vlt̃i successori et heredib⁹ heredũ et veniũt in hoc interdicto res legate corpales vel incorpales vt seruitutes ff. e. l. i. §. iſt. et §. qõ ait pretor. Itẽ notãduz q̃ q̃dã dixerũt hoc interdictũ locũ nõ habere nisi cũ heres rõne falcidie vult vti retentione legatoꝝ ff. e. l. vna i prin. hoc placz Azo. hic Itẽ notanduz q̃ si legatari⁹ p⁹ aditã hereditatez occuparet legatũ denegareꝫ sibi actio legati vt. ff. de lega. nõ dubiũ. et sic in proprietate et possessione sibi preiudicat ſz añ hereditatez occupãdo sibi in actiõe vel ꝓprietate nõ p̃iudicat possessionez tñ restituet. ff. e. l. i. i. §. ff. e. l. i. vi. gl. in. c. pastoralis. eẽ de causa pos. r ꝓpie. r qõ dictũ est in legati. idẽ dicendũ in dqnatione causa mortis.

Vnde vi.

Dictũ est. ff. de interdict. q̃ ꝓponuntur causa adipiscẽde possessionis. videam⁹ de his q̃ ꝓponiꝫ ad recupandã possessionem Et hz locũ hoc interdictũ cum q̃s possessionem soli p̃ vim cõmisit. per vim intellige expulsiuã nõ cõpulsiuaz quia ꝓpt̃ compulsiuaz vim daꝫ actio q̃ metus causa vt. ff. e. l. ũ rer. et dicit̃ quadruplici vi. vi. in. c. ad audientiã. eẽ qõ me. causa. et sumitur istud nomẽ vñ vi a principio edicti vt. ff. e. l. i. in prin. Et daꝫ contra spoliantẽ mandantẽ et ratũ habentẽ. l. i. §. deiecisse. ff. de vi et vi. ar. c. cum ad sedem. eẽ de resti. spo.

Si per vim vel alio

modo absenti. turbata fuerit possessio.

Dictuz est. ff. de turbata possessione p̃nti. nũc dicam⁹ de turbata possessione absenti. Circa hoc sciendũ q̃ possessio abñti. qñq; turbaꝫ p̃ vim qñq; p̃ rescriptũ p̃ncipis et siquidẽ turbaꝫ p̃ vim expulſ his quia detinebãt noĩe abñtis daꝫ cõdictio ex lege ista ad recupandã possessionẽ detinenti noĩe absenti. etiã si seruus erat qõ est p̃ regulã regulã generalẽ Itẽ cuilibz amico nomine absenti. licz constat eum non habere mandatũ licz extrane⁹ sit qõ est p̃ regulam generalẽ. et daꝫ ista condictio ꝑpetuo nõ ad annũ tm̃ sicut interdictũ vñ vi. et subijcit vel alio mõ veluti si ab imperatore vel aliquo iudice sit impetrata nã et h̃ q̃dãmodo turbatur quo casu loq̃tur. l. ij. fm glo. rubrice vñ nõ fit iõ innouatio possessionis q̃ negocioꝝ mlta ptiũ assertione pãdunt̃ et q̃ p nimiã instãtiã lr̃e impetrate sunt. l. vl̃. e.

Vti possidetis.

Gl. ru. ꝓtinuat. ꝺ int̃ dict. adipiscẽde et recupande dixit nũc de retinende. i. de interdicto vti possidet. et cuius gratia de interdicto vtrobi Et sciendum q̃ interdictum vti possidetis habet locum in rebus immobilibus tm̃ sed interdictum vtrobi hz locum in bonis mobilibus et vtrũq; datur p̃ turbantẽ

quē in possessiōe vñ cōpetit int litiga
tores q̄z vterq; dicit se possidere et p
altez turbari in possessiōe. vi. in. c. licz
ex de pbat. et dī vtrobi ab vter ⁊ vbi
q̄ dat ei apud quē est possessio rei. Et
cōponit vtrobi fm glo. l. i. ff. e. ab vtruz
i. apd. ⁊ vbi. i. quē. et sic apd quē. d ex/
pōne vi. qd dixi vtrobi. Et dī vti pos/
sidet. q iudex in isto int dicto pnūciat
vti possidet. ita possideat. vi. in. d. c. licz
vi. qd dixi lati⁹. ff. vti. possi. ¶ Dis

De tabulis exhibē⁹

Glo. rubrice exponit. i. testīs et ōni
scriptura q̄ ad testīm ptinz. ff. e. l. i. ℣ hoc
interdictū Exhibere āt est materie ap
prehendende copiā facere. et est exhi/
bitio facienda apud ptorē Et dat istud
interdictū omnib⁹ q̄bus est ascriptum
aliq̄d in testō. ff. e. l. iij. ℣ solent. et dat ꝺ
eū q̄ tabulas hz vel dolo fecit q̄ minus
haberet. ff. e. l. i. ℣ i. et est hoc interdictū
ppetuū et dat heredibus. ff. e. l. iij. ℣ vt.

De liberis exhi⁹ bendis seu de/ ducēdis et de libero hoīe exhibēdo.

Post interdictū de tabulis exhibēdis
supponit de liber. exhibendis ūr. ⁊ vi. g.
rubrice q̄ dicit q hec rubrica hz duas
ptes ¶ Prima d liber. qd est inductū sui
iur. tuēdi causa Scda de libero hoīe
exhibendo et hoc officij causa vt. ff. de
interdict. l. iij. ℣ iur. sui. Itē pma alia est
d exhibēdis ⁊ sic exhibitoriū tm. alia d
deducendis vt ducere liceat. ff. e. l. i. in
prin. et. l. iij. in prin. et ℣ i. Et nota q de
vltimo nulla lex est in hoc titulo ꝛz hz
locū qñ q̄s dolo malo libez hoīez tenz
inuitū. ff. de li. ho. ex. l. i. et dat p exhi/
bitione facienda. i. vt homo pducatur
in publicū et cōpetit omnibus nō ser/
uis neq; eis qui suspecti sunt calumnia
ri vel colludere ¶ Datur autem interdi/
ctum de liber. exhibendis patri qui hz
filium in potestate. et idem in auo pat/
no et similib⁹ ptra quēlibet detinentē
eum eā ve qui est in ptāte agent. l. et dat
pro exhibitione facienda vi. de hoc in
. l. i. p glo. ℣. e. et vi. bonā glo. in. c. fi. eē d
conuersi. in fi. Interdictū āt de liberis
deducendis datur eis et in eos quibus
et in quos datur proximū. sed datur ad
aliud ꝛz vt quis posset eos deducere
que sunt in sua ptāte non tamen da/
tur patri contra filiuz sed succedit no/
tio pretoria seu officiuz iudic. apd quē
disceptetur vtrum quis sit in potesta/
te an nō. ff. e. l. deinde. i. ff. i. et. ij. ℣. vi. qd
dixi. ff. de li. ho. ex. et. ff. de li. exhi. seu de
ducen. ¶ ano interdicto.

De precario ⁊ salui⁹

Dictū est d exhibitoriis interdictis
nunc videamus de hoc restitutorio in/
terdicto qd naturalem habet in se eq/
tatem vt. ff. e. l. iij. ℣ i. Est aūt precarium
qd precibus petenti vtendū concedit
tandiu q̄diu is qui concesserit patit
sine vsus prefinitione Et differt a cō/
modato vt dixi. ē. de cōmoda. ⁊ vi. in. c.
vl. eē de preca. Salutanum autem int/
dictum datur locatori fundi rustici cō/
tra colonum et eius heredem. vtile ve
ro datur eis contra extraneum posses/
sorem pro adipiscenda possessione rerū
illatarū q̄ tacite locatori sūt obligate. ℣.
e. l. i. Et differt hoc interdictū ab acti/
one seruiana quia in interdicto sat. est
si probet colonū possedisse. at in seruia
na opz eum pbare colonum dīm fuisse
. ff. e. l. i. et vi. qd dixi. ff. de saluia. inter/
dict. et. ff. de preca.

De edificijs priuatis

De int dict dictū est et q per ea pri/
uata edificia constructa defendunt tu/
ent. ideo de puat edificijs suppoīt ¶ Dic
sciendū q nemo priuat⁹ cogitur domū
de nouo edificare nisi sint curiales sin/
gularium vrbium q̄z muniis teuentur

inseruire et eaꝝ frequentiam augẽ cõ/
pelluntur tñ non curiales restaurare
domus si fuerint rupte vel neglecte.l.
singularium.ff.e. Item pmittit cuilibet
murali ambitu fundos ꝓprios seu loca
sui dominij vallare.ff.e.ꝑ prouinciã pre
terꝙ si mãz seditiõis ꝓbeat vl'ad emu
lationem alterius ciuitat.ꝓmeat.ff.de
op.pub.l.iij. Item in edificatione non
debet quis excedere vsitatũ modũ alti
tudinis.ff.e.l.i. Et sciendum ꝙ in.l.vl.ff.
.e.tractatur de no.oper.nũ. de ꝙ dicaꝝ
.ff.de no.ope.nũ. glo.in.d.l.vl. dicit ꝙ
quidã hic habent rubricam sed non est
necessaria ꝛ de materia eius tractatur
sub titulo de edifici.ꝓua. Tu vi. quod
dixi latiꝰ.ff.de no.oper.nũ. ℂ cis.

De operibus publi;

Glo.rubrice continuat.de priuat.
dixit opibus licet et de public.mscue/
rit.nunc principaliter de public. Dic
sciendum ꝙ ad constructionem et re/
stauratioñ pontiũ et aqueductuũ et
murorum omnes certatim facta opum
et pecuniaruꝫ collecte concurrẽ debẽt
nec aliquis ab hmõi consortio dignita/
tis vel religionis priuilegio se excusaẽ
debebit.ff.e.l.ad portus. Et sunt opera
publica atꝙ ex predict.muri ciuitatis
fossata menia turres pretoria ꝛc. vi.l.
omnes.ꝙ magister fabꝛce tenetur vsꝙ
ad.xv.annos si iurat nisi hoc cõtingat
casu fortuito.

De ratiocinijs ope;

rum publicoꝝ et patrib⁹ ciuitatum.

Olim presides et proconsules ꝓ dis/
cussionibus ratiocinioꝝ publicoꝝ et ci
uilium redditũ certã pensionem con/
sequebantur que hodie patribus.i. de/
fensoribus ciuitatum est deputata.ff.e.l.
vnica et puniuntur proconsules presi/
des ꝓrium facientes vt ibi.

De pignoribus et

hypotec.

Mentionem.s.habuim⁹ de saluiano in
terdicto qõ ꝓ pignoribus intendit
iñ occasione sumpta de pignoribus lo/
ꝙmur Dicitur autem ꝓprie pignus
res mobilis que pignori est obligata ꝛ
tradita a pugno scz ꝙ pugno vel ma/
nu traditur.ff.ꝺ ℞.signi.v l'plebs.℣.pi
gnus.improprie tñ etiam in re immobi
li tradita pignori.obꝰ contrahitur ꝛ pi
gnoraticia acꝰ nascitur.vbi autem nõ
transit possessio in creditorem dicitur
hypoteca.ff. de pigno. actio.l.si rem.℣
ꝓprie sed ꝙntum ad hypotecariã actio
nem nihil refert inter pignus et hypo
tecam et ita in sono tñ nomin⁹ dia est
.ff.e.l.res.℣.inter pignus. Insil. de acti.
℣.inter pignus.

In quibus causis

pignus tacite contrahitur.

Dictũ est ꝙliꝫ pignꝰ ꝓtrahitur expres/
se per conuentionem. nunc qualiter ta
cite Circa hoc sciendum ꝙ marito ob/
ligata sunt omnia bona eius qui sibi ꝙ
mittit dotem pro muliere Item mulieꝛ
obligata sunt omnia bona mariti ꝙ re/
stituenda sibi dote.s. ꝺ rei.vx.ac.l.vni
ca.℣.et vt plenius. Item lõtori fundi
fructus ex eo ꝓcepti obligati sunt taci
te vi.ff.e.l.iij. predijs et.ff.e.l.ꝙuis. vi
plures causas.ff.e.ꝙ totũ. et.ff.e.ꝙ totũ.

Bi aliẽa res pignori

data sit.

Et si pro mutuo dedi pignori rem alie
nam non tenet obꝰ.l.pe.ff.e.si tñ procu/
rator citra dñi voluntatẽ rem obligat
ũcz non tenet obꝰ si tamen pecunia cre
ditoris in' rem dñi conuersa constabit
vtilis erit exceptio creditori desiderã/
ti sibi solui dũtaxat qñ nũerauit ff.e.l.i.
si tamen res que non fuit in bonis de/

bitor. tpe obligatiõis ĩcipiat postea eẽ in bonis debitor. confirmaẽ pign⁹ vtiliter l. cũ res. ĵ. e. Jtẽ tutor p̃t obligare rẽ pupilli vt sistat in iudicio. s. de admin. tu. l. vl. ℊ. dẽfẽsionẽ Jtẽ ĩpator alienã rẽ p̃t obligaẽ. s. de q̃driẽ. pre. l. vnica. Regulariṫ enĩ aliena res nõ p̃t pignori obligari ſz bene vendi q̃ pignorans debet constituere ius in pignore sed in venditione sufficit q̃ tradat et caueat de euictione. l. ſi in rẽ. s. de p̃hen. emp.

Que res pignori obligari possunt vel non et qualiter pignus contrahatur.

Circa hoc sciendum q̃ in quibusdam rebus non potest pignus constitui vt in his qui nõ sunt in cõmercio nr̃o scz in monumento. ĵ. e. l. iij. Jtez sacris vasis vel ornamẽtĩ. ecclesie. l. sancim⁹. s. de sacrosanct. eccle. Jtem liberi hoĩs non valet ob⁹ pignor. regulariter Jtez clericus non potest bona beneficij obligare in pignus conuẽtionale sed bene in iudiciale de quo in. c. puenit. eẽ de fide ius. Et contrahitur pignor. ob⁹ sola cõuentione vñ qui emptiones agrorum suor. i. instrumẽta emptionalia obligauit ipos agros videt obligasse. ĵ. e. l. ij. hoc in pignore cõuentionali. Jtez hoc q̃ntũ ad hypothecariam. pignoraticia nõ nascitur nisi re tradita creditori vt. s. de pigno. dixi.

Qui potiores in pignore habeantur.

Qm̃ sup pignore int̃ creditores q̃s sit in eo potior plerunq̃ contendit ideo ponit q̃ potio. in pig. ha. Et sciendum prior creditor p̃fertur regulariter si tñ scõs creditor mutuauit pecuniã ad cõseruationem pignor. et in ea causa pecunia est consumpta. p̃fertur scõs p̃mo veluti si nauis fuerit obligata vel ad armandam eã vel reficiendam credidis mea enĩ pecunia saluã fecit toti⁹ pignoris causam Jdem si credidi in cibarijs nautaz sine quibus nauis non poterat salua peruenire Jtem prefertur scõs si expendit in funerando testatorẽ. funeraria enĩ supat omne es alienuz cũ bona soluendo non sunt adeo vt preferatur priori habenti tacitã hypothecaz. ff. de relig. l. pe. alĩ prius prefertur nisi scõs posset aliq̃ priuilegium de his vel siłe pretendere ẽt.

De his qui in priorz creditorz loco succedunt.

De his qui suo iure potiores sũt alijs dictũ est. videamus de his qui alteri⁹ beneficio potiores censent. i. de his q̃ in priorz creditorz locũ succedũt Hic sciendũ q̃ q̃ñz priori creditori soluit pecunia a debitore q̃ñz ab exneo q̃ñz a scõo creditore. si a debitore et sua pecunia scz quã nõ accepit ab alio mutuo tunc liberatur pign⁹ ab illo creditore Si debitor soluat creditori pecuniam quã ab alio putaticio mutuo accepit t velit tici⁹ succedere in pignus q̃d fuerat obligatũ ei cui solutum est tria exiguntur vt succedat. i. q̃ ad hoc det mutuo vt liberet pign⁹. Jtem q̃ paciscat de succedendo in ius priori. Jtẽ q̃ pecunia pueniat ad p̃mũ tũc enĩ succedit iste ticius in ius p̃mi Jtẽ succedit ĩ ordinem tpis. i. vt preferatur eis quibus p̃ferebaṫ ille. si ẏo extraneꝰ soluerit p⁹ creditori necesse est vt numeret pecuniaz et vt paciscaṫ de succedendo. ĵ. e. l. i. si vero scõs creditor soluat p̃mo creditori vel eo non accipiente cõsignet t deponat etiã nullo pacto appolito succedit in ius primi. ĵ. e. l. vlti.

Si antiquior creditor pignus vendiderit.

Dictũ est. s. q̃liter in ius priori. creditoris vel q̃ pactum vel solutionez alias

succedat. nūc aūt supponit qualiter succedatur p venditionem Est igit scien/dum q si antiquior creditor vendat pign⁹ sequentes creditores vel debitoēs pign⁹ auocare non posse.ī.e.l.i.in prin. nisi vēdiderit sub eo pacto vt liceat debitori pignus recupare et nisi vendiderit fideiussori qui tenebat et vel secūdo creditori.ff.de distract.pig.l.ij.ħ autem debitor prior creditori dederit insolutū pignus nō admittit secūdo creditori hypothecaria actio sicut etsi debitor candē rem vendidisset.d.l.i.ī.e.ℌ.cū āt.

Bi communis res

pignori data sit.

Et dic q rem quā habet aliqs cuz alio coēz ñ potest obligare nisi pro portione sua socio inuito sed consensu eius precedente vel sequente si maior est et compos sue mentis.et nō prodigus obtenet insolidum.ī.e.l.i.fiscus tñ rem cōmunē insolidū pt obligare.s.de cōmuni re.ali.l.ij.

De pretorio pigno/re et vt in actionibus etiam debitoris missio pretorij pignor. procedat.

Dictum est q̄liter p conuentionem pignus constituatur videamus qualit constituatur p p̄torem siue p iudicem Cōstituit āt pign⁹ p̄torū p missionem in possessionez.ff.de pig.non est mir.ℌ. sciendū Et erit pretorū pignus si fiat missio ex ea cā quā p̄tor iubz fieri puta vt caueat p legatī. vel dāno infecto vl' p opis noui nūciatiōe de ope demolitiō Judiciale est cū iudex iubz mitti in possessionez ex officio suo vt mādetur executioni diffinitiua snīa Et p̄mo capiunt mobilia scdo īmobilia.tertio pueniūt ad noīa vi. gl.ī.l.ij.s. q̄ po.ī pig.ha.

Bi in causa iudica/ti pignus captum sit.

Hic specialit tractat de eo pignore qđ capit in causa iudicati.i.p iudicato exequēdo.Et sciendū q olim p⁹ duos menses pignus in causam iudicati capti distrahere licebat.ff.de re iudi.l.debitorib⁹.ſz hodie nō nisi p⁹ q̄ttuor menses.s.de vsu.rei iudi.est vl. non āt p̄t iuē dñij regulariter victori adijci si tñ emptor nō extiterit vel nō dignū p̄cū obtulerit victor alteri⁹ vice ex officio poterit emere.ī.e.l.ij.et.iij.

Bi pignus pignori datum sit.

Nō solū a dñis ſz etiā a nō dñis res obligantur puta ab his quib⁹ sunt obligate ideo de his ponit Nō q̄ q pignus pignori obligari p̄t et dat actio si exceptio scdo creditori q̄ten⁹.i.q̄diu vtraq pecunia debet si q vtraq pecunia ñ fuerit debita qđ contingit vtraq soluta vel etiā altera pignus p̄mittit.ff.de pig. grege.ℌ. cum pignori vi.in.c.cum contra et de pig.

De partu pignoris et omni causa.

Quēadmodū locū hypothecaria actio pro ancilla obligata ita etiā locuz hz p partu et pro omni causa et accessione.i.p partu scdo vel tertio vi.l.i.ī.e.de ptu t ō opis p q̄b⁹ cōperit hypothecaria vi.l. ij.ī.e. Cris.

De remissiōe pigno

Visum est q̄lit pign⁹ cōstituat.nūc videndū q̄lit dissoluatur Et sciendum q pign⁹ q̄ñq extinguit inuito creditore q̄ñq eo volēte dissoluit eo inuito si in tātū vel in amplius pign⁹ reddidēit de trib⁹ q̄ntū debitū fuerit.ff.ō pig.ac.l.vl.vel si p̄stituat ācillā sibi impignoratā.ff.ō pig.ac.l.elegāt.ℌ.vl. volūtate creditorī.extinguitur q̄ñq expressa q̄ñ q tacita vt hic p totū.

Etiam ob chirographariā pecuniā pignus teneri posse.

Gl. rubrice exponit chirographariā .i. q̄ sine pignore debeā p chirographū vt. s. q̄ po. in pig. ha. l. cū tibi. ꝛ q̄d si debeā sine chirographo Rñdeo idē. cū enī hec. l. in ☩ pe. loquit̄ gñaliter tota generaliter erit intelligenda sicut et si pn̄cipiū vt ar. ff. de iurisdic. et fac. ig. l. fi. ☩. ꝛ li ez. Et p̄t rubrica allegari p lege. et est chirograph⁹ instr̄m vel lr̄a in qua debitor confiteā se creditori obligatū.

De distractione pignoris.

Nō celebrata solutiōe nec eo interueniente q̄d habeā p solutione pign⁹ expedit distrahē. videam⁹ igit̄ q̄s possit distrahere et q̄n et q̄liter et quis sit effectus. Est aūt distrahē pign⁹ illud vendere. q̄d p̄t facere creditor et eius hēs. ff. e. l. creditor. nō soluta pecunia i totum nā si modicū q̄d restet creditor nō amittit facultatē distrahēdi. ff. e. l. q̄ diu. Elendit aūt creditor q̄n hoc cōuentū ē et si cōuentū est ne distrahat nihilominus vendit obseruato certo modo de quo in. l. vnica ☩. i. et. ij. ☩. de iure do. īpe. et vi. Instit. q̄b⁹ alie. li. l. non ☩ econtra. et ibi gl. an ☞bo certus.

Debitorē venditionem pignor̄ impedire non posse.

Rubca ista p lege allegat̄ et procedit rubrica q̄ debitor nō p̄t īpedire vēditionē pignorit. scz p denūciationē int̄ vinos et phibitionē scz ne emat aliq̄s nec q̄ in vltīa volūtate dicēdo q̄ alicui nō obligauit p̄dia ꝛ bñ p oblationē pecunie debite et creditoē ñ accipiēte p cōsignationē p̄t impedire venditionem pignor̄. l. i. ꝛ ij. ☩. c. Creagatur.

Bi vendito pignore agat̄ vltra quā debitū ē.

Sepe contingit agi vēdito pignoē iō q̄ poīt si vēdito pignore agat̄ vltra quā debitū ē. si vēditio pignorit. fuēit ñ iure fcā. tūc debitor p̄t īterāe rei vēdicationē p̄ emptorē. remouet̄ tñ p dolī exceptionē nisi restituat emptori pecuniā quā soluit ei⁹ creditori. si aūt iuē fcā sit vēditio tñ minoris p̄cio grā vl̄ dolo vz debitor p⁹ quentē creditorē si ipe ñ ē soluēdo pueniret emptorē et nec̄ hz restituē rē emptā si tñ ipe pticipauerit cuz creditore fraudē alioquin ñ esset pueniend⁹ vi. ff. l. i. ij. et. iij. p totū ☩. c.

De luitiōe pignoris

Quia pignorit. distractio īpedit̄ p ei⁹ luitionē vl̄ liberationē. iō ponit de ea Sciēdū q̄ fit luitio pignorit. p solutionē vl̄ p satisfactionē toti⁹ debiti ☩. c. l. i. ꝛ vl. Itē si quoq̄ mō tollat̄ psonalis et p̄ncipalis ob⁹ si tñ tollat̄ ipo iuē ꝛ cū effectu vt p cōfusionē vl̄ p successionem si aūt p exceptionem tūc vi. l. ij ☩. c.

Bi vn⁹ ex plurib⁹ hēdibus creditorit. vel debitorit. ptē suā debiti soluēt vl̄ accepit.

Quāuis vn⁹ ex creditorib⁹ p̄tē debiti accipiat ñ tñ p̄iudicat̄ ceteris. q̄ min⁹ q̄libz hēdū pign⁹ possit īsolidū vēdicare licz psonal̄ actio int̄ eos diuidat̄ p hēditaria portiōe. nō tñ ē ita ī hypotheca ria vt ☩. c. l. i. ꝛ. ij. Idē ē i hēdib⁹ debitoris vt ñ p̄dē ceteris. vno soluēte q̄ min⁹ creditor pignus distrahat ꝛ insolidum ꝛ p̄ fami. hercis. l. heredes ☩. idē iurisdic. et ☩. idem obseruatur.

Bi pignoris quētōez nūeratio secuta ñ sit.

Hic sciēdū q̄ si alicui quētiōe fcā de īpignoratiōe dom⁹ mee sr̄ b traderem chirographū meū in q̄ p̄fiterer me recepisse cētū flor. ab eo sr̄ domū meā ꝛ ex p⁹ illā pecuniā mihi nūare recusāet ob tēto chirographo dat̄ mihi actio p̄ euz nō nūerate pecunie vl̄ si ipe pueiat me possū excipe de ñ nūata pecunia et p̄t

hic omnia repeti q̄ dicta sunt.s.de non numerata pecunia. ¶petrando.

De iure dominij im

Scz̄ re sibi hypothecā vl̄ pignorata Creditor eni q̄ hz pign⁹ nō dz sibi retinere rē ipignoratā ſz dz alijs vendē vl̄ ipetrare ius dñij scz vt liceatē sibi p debito iuē dñij vt suā possidere.qđ tūc facere poterit qñ null⁹ repitur emptor vel q̄ pl⁹ eo dare velit de q̄ in.l.vetustissimaz.ff.de re iudi.intelligit istā.l. vetustissimaz alle.in creditore feneratore tm̄ ſz si nō est feneratr tūc si nihil est actū de pignore vēdendo p̄t creditor pign⁹ vēdē imediate cū debitor fuit in mora soluēdi etiaz p inēpellationez eē iudicialē p .l. si conuenerit.ff.de pig.ac.si vero esset actum ne vendaē tūc nō obstante pacto poterit creditor p⁹ trinā ñnciationē pign⁹ vendē vt.d.l.si cōuenerit.p⁹ istas tres denūciationes dz creditor p biēnū exspectare añq̄z vendat.et hoc in pignoē quētionali Jn pignore iudiciali dic vt dixi.s.si ex causa iudi.pig. cap.sic ꝺ preterito dic q̄ relinq̄tur arbitrio iudicis.qñ vendi p̄t ita tenz dy.in.l.si finita.ſ. Julianus .ff.de dam. infect.

De pactis pignoꝝ

de lege p̄missoria i pignorib⁹ rescidēda

Qm̄ in pignor̄ datiōe et distractiōe pacta apponunē iō de eis intendit tractaē Vñ scias q̄ pactoꝝ pignor̄ q̄dā sē vtilia puta q̄ adhibēē vt creditori certo modo vel loco vel tpe distrahē liceat et silia Jnutilia sunt pacta in pignoribus vt legl.cōmissorie Et est pactū legl. cōmissorie qđ fit vt nō soluta pecunia ad diē res fiat creditor.l.q̄si sibi vendita ſ.e.l.i.vel hēbit p pecunia emptum pign⁹ vel sit ei ius faciēdi qđ vult vel silia.ſz si dicā habeas tūc emptū tāta pecunia q̄nti tūc valuerit valz.ff.de pig. si fund⁹ ſ.fi. Jta.dic̄ gl.in.l.i.ſ.e. Jtē nō valz pactū q̄ nō licz pign⁹ luere vel in ꝑpetuū vel añ diē solutiōi infixam.l.si duo.ff.de preca.de mā vi.in.c.significante extra de pigno. ¶prescripti.

De exceptiōib⁹ siue

Glo.ru.ꝓtinuat.dixit de iure agēdi nūc de iure defendendi ⁊ qđ dicit pscriptionib⁹ large ponīē licz al' ꝑ tpali tm̄ ponīē fm glo.rubrice hEst ān exceptio rei defensio p quā se defēdit et tuēē ab actore Exceptionū alie dilatorie alie p emptorie. Dilatorie sunt q̄ cām differunt Jnstl.e.ſ.appellanē. ¶peremptorie sunt q̄ actionē vel intentionē agētl.excludūt fm gl.in.c.i. de litl. cōtestl.li.vi. vt pactū de ñ petēdo. et exceptio dolimali.iuramētū de ñ agēdo.ff.e.l.q̄.⁊.iij de hoc et de multiplici exceptiōe vi.g. ī.c.exceptionē eē.e.⁊ qñ dz ꝓponi tā dilatoria q̄ ꝑemptoria vi.in.d.c.i. de litl. cōtestē.li.vi.z in.d.c.exceptionē.Et dic q̄ ꝑemptoria regl'arīē dz ꝓponi p⁹ litl. ꝓtestl.nisi fuēit exceptio rei iudicate rei trāsactē et litl.finite Dilatoria regl'arīē añ litl.ꝓtestl.vi.in.c.pastoralis eē e.⁊ in iuribus.s.alle.

De litigiosis.

Glo.ru.ꝓtinuat.q̄ gen⁹ exceptiōis res litigiosa inducit.iō de ea dicit vt.ff.e.l.i. Et potes legere auē.supꝝ rubrica fm Bul.vel fm Azo.sup.l.i.vel ſz Azo.ꝺ excepti.in gñe dictū ē.nūc āt poīt ī spē de ea exceptione q̄ ꝓpē ꝓctū sē re litigiosa initū ꝓpetit.Est āt res litigiosa de cui⁹ dñio causa mouēē inē petitorem et possessorē iudiciaria cōuētiōe vl̄ pcib⁹ p̄ncipi oblatl.et iudici insinuatl. ac p eū futuro reo ꝓgnitl. Jsta sē ꝛba auct.litigiosa.ſ.e.et vi.ibi gl.q̄ declarat de pena litigiosi ꝓct⁹ hoc est illi⁹ q̄ p ꝓctū rcipit

vel tradit rē litigiosā. dic breuiť q̄ due sunt pone litigiosi p̄ct⁹. p̄ma ē q̄ p̄ct⁹ ñ tenz. scđa ē q̄ p̄hentib⁹ ipoñť certa pena de q̄ videbit. rex. in. l. vlt. ff. e. t glo. in ꝟbo litigiosi. et ibi doct. ēt vt lit. pē. c. eccl̄ia p̄mo. et vi. in palle. loc. p̄ct⁹ qui p̄ñt fieri de re litigiosa.

De cōtrahenda et committenda stipulatione.

Est āt stipulatio ꝟboꝝ cōceptio q̄b⁹ is q̄ interrogať datuꝝ factuꝝ ve se id q̄d interrogat⁹ est spondet. ff. e. l. stipulationū. ℣. stipulatio Et dicta est stipulatio q̄ stipulū ap̄d vetes firmū appellabať. t deriuať a stipite vi. Jnstl. e. i. p̄n. et quō dr̄ a pacto et pollicitatiō e. dictū est. s. de pact. Cōcipiunť seu p̄trahunť stipulationes. etiā si nō solēnib⁹ vel directis. ſz q̄buscūq̄ ꝟbis cōsensu p̄hentiū cōpositę sint vł legib⁹ cognite t suā hñt firmitatē. l. oēs. ℣. e. Cōmittiť āt stipulatio si est pura statim cū p̄cta est vñ dī statī cedere et venire dies ei⁹. ff. de ꝟ. sig. l. cedē. vt sic statim peti p̄t modico tñ intuallo q̄ traditio fieri p̄t dz creditor exspectare Jnstl. e. ℣. oīs ne veniat cū sacco parat⁹. si āt in diē sit facta stipulatio ñ p̄t peti añ aduentū diei. Jn cōditionali stipulatione nō p̄t peti añ exñtiam cōditionis si est salti de futuro cōditio Dic q̄ de p̄henda stipulatiōe. i. q̄lit cōtrahať et p̄ q̄s p̄sonas fiat et p̄mittēda stipulatiōe. i. qñ in eā deductū peti p̄t.

De inutilibus stipulationibus.

Gl. ru. p̄tinuat. dixit de vtili sequiť de inutili stipulatōe Est āt stipulatio q̄ñq̄ inutilis rōne p̄sone q̄ furiosus infans mut⁹ ꝛc. Jtē rōne rei vt q̄ nō sunt in cōmertio nr̄o vt liber homo. eccl̄ia ꝛc. rōne abñtie et rōne dissens⁹ de q̄b⁹ omnib⁹ vi. Jnstl. e. t ℣. e. p totum.

De duobus reis stipulandi t p̄mittēdi.

Gl. ru. p̄tinuat. q̄ q̄ñq̄ plures accedūt rei vel stipulādi vel debendi. iō de hoc dicit Et dicunť rei a re nō a reatu Et dicunť rei debendi q̄ debēt. stipulādi q̄ stipulanť. ff. e. l. i. Jta dicit glo. rubrice Circa hoc sciendū q̄ vbi sunt duo rei debendi q̄libz tenet insoliduz vt si dico petre t iohes p̄mittit⁹ mihi. x. q̄ rñdent p̄mittim⁹ q̄libz tenet mihi insolidum in. x. et possum petere a q̄ velim. ℣. e. l. i. ſz hodie duo rei debendi fieri nō p̄ñt nisi hoc agať noīatiz. si q̄ hoc ñ agatur noīatī q̄sq̄ tenet p̄ p̄te sua Jtē vbi agiť noīatiz stambo sunt p̄ñtes t idonei simul coguntť ꝺ ad solutionem. si āt vn⁹ est p̄ñs et alter absens cōpelliť ad solutionē sol⁹ p̄ñs Jta habet ℣. e. auct. hoc ita. si tñ vn⁹ totū soluit hz regressū p̄ suū correū. d. l. i. Jtē i duob⁹ reis stipulandi vno recipiēte solutionē alť alterius p̄mit obligationem Jnstl. e. ℣. in vtraq̄ sicut in duob⁹ reis promittendi vno soluente ali⁹ liberať vt ibi.

De fideiussoribus t mandatoribus.

Dictū est de his q̄ principaliť p̄ stipulationem obliganť. nūc videam⁹ de fideiussoribus et mādatorib⁹ q̄ principalib⁹ obligationib⁹ applicanť Est āt hic sciendū q̄ nomē fideiussor⁹. generale ē vt cōtineat etiā mādatorē et cōstitutorem et eū q̄ ex toto transfert in se obligationē q̄ et vocať expromissor⁹. sic ponit. ff. ad vellei. l. q̄uis. ℣. si mulier. ſz hic specialiť ponit p̄ eo q̄ p̄ stipulationem p̄ alio obligať alio remanēte obligato Mādatori āt obligať solo p̄sensu t p̄cedit p̄ncipalis ꝺbitor⁹. obligationē. ſz cōstitutor sequiť p̄ncipalis debitor⁹. obligationē Jtem fideiubere p̄ñt q̄ al' p̄ñt obligari. excipiūť tñ milites. cl̄ici. mulieres ꝛc. Fit fideiussio p̄ stipulationem vt qñ interrogať fideiussor sic. fide tua ē iubes q̄d illi credidi? et ille rñdet. fide

mea esse iubeo. Intelligunt enī hec ꝙba solēnit acta Inſtl. e. ℣. in ſtipulatiōibus.

De nouationibus ⁊ delegationibus.

Glo. ru. ꝓtinuat. q̄ ſup̄dicte obligatōes nouant et delegant. iō de hoc dicit Eſt āt nouatio p̄or. debiti in aliā obligatiōnē vel ciuilē vel naturalē tranſfuſio atq̄ tranſlatio. hoc eſt vt cū ex p̄ceden ti cā ita noua cōſtituat vt p̄ior ꝓmat .l. i. ff. e. ꝙbi gra vendidi tibi librū p. xx et ſi rogas vt habeas illa. xx. ex mutuo Ibi iā trāſfert debitū i aliā obligatiōnē q̄ fuit obligatio ex vēdito nūc āt ex mutuo. l. ſingularia. ff. ſi cer. pe. Nouatio enī a nouo nomē accepit et a noua obligatione Et hodie ita demū fit nouatio ſi hoc expreſſum et noīatim actuz ſit. ℣. e. l. vl. Eſt āt delegare vice ſua aliū reū creditori dare vel cui iuſſerit creditor. ff. e. l. delegaē. Int delegatū āt ⁊ eū cui fit delegatio. opz interuenire ſtipulationē vel litl ꝓteſtatl. his eī modis fit delegatio. ff. e. l. delegare. ℣. fi. ſec⁹ ſi tibi mando actiōes vel cedo. nam ibi nulla exigit ſolēnitas vi. l. i. et. iij. ℣. e. Pone exēplū in delegatione. pone ticio tenēor in. x. et ſei⁹ obligat mihi. x. et ego vico ticio q̄ recipiat illa. x. a ſtio.

De ſolutionibus et liberationibus.

Glo. ru. ꝓtinuat. dixit de vno mō tollē di obligationē ſcz p̄ nouationē. nunc ꝺ alio ſcz p̄ ſolutionē q̄ tollit oīs ob⁹ Inſtl. q. mo. tolli. ob. in prin. et p̄t dici ſolutio rei. liberatio ꝑſonar. nā p̄ ſolutionē ſequit liberatio et ſic de ea ſubiecit Vel dic de ſolutiōib⁹ rei debitar ⁊ liberationib⁹ ſcz aliis q̄ p̄ ſolutionē licz largo mō oīs liberatio dicat ſolutio. ff. e. l. ſolutiōis ꝙbū. ita dicit gl. rubce Et tractat hic de ſolutionib⁹ ⁊ aliis multis modis q̄b⁹ liberat debitor vt p̄ cōfuſionem videlz ſi creditor ſuccedat debitori vel eō. ff. ad. le. fal. l. i. vi. ℣. e. l. obligatū Itē p̄ oblationem et depoſitionem et cōſignationē ℣. e. l. ob. ſignationē Itē p̄ interitū ſpeciei ſi mora nō p̄eſſit et debitor nō occidit. ff. e. l. ꝙbor. et aliis modis de q̄b⁹ in ꝺ titulo. ⁊. ff. ⁊ Inſtl. e.

De acceptilatiōib⁹.

Glo. ru. ꝓtinuat. dixit de verl. ſolutionibus. nūc de imaginariis .i. acceptilationib⁹ Nā acceptilatio eſt imaginaria ſolutio. Inſtl. qui. mo. tol. ob. ℣. i. Eſt āt acceptilatio liberatio p̄ mutuā interrogationē q̄ vtriuſq̄ cōtingit ab eodez nexu abſolu⁹. ff. e. l. i. Et fit p̄ mutuā interrogationē q̄n acceptilationē nō p̄ceſſit ſti⁹ et ideo creditor neceſſe habet ſtipulari nouādi aīo ꝓmiſſū debitū. dicēte creditoē ꝓmitt. mihi. x. ad q̄ mihi es obligatus ex mutuo vl alio p̄cu. rñdēte dbitoē. ꝓmitto. itez interrogat ꝺbitor Q̄ tibi ꝓmiſi habes ne acceptū. rñdz creditor acceptū habeo. i. p̄ accepto habeo. Si ꝙo acceptilationē p̄cedat ſtipulatio vni⁹ tm̄ interuenit interrogatio. ff. e. l. aut. ℣. i. et. l. an. ℣. acceptū. et ita in ꝓmo ꝓrie ꝺ liberari vterq̄ In ſcda ꝺ abſolui debitor ꝓrie: creditor min⁹ ꝓrie q̄ nō fuit obligat⁹ ſz et ipe ꝺ liberari q̄ deſit ei ꝓpetere actio. ff. de exerci. l. i. ℣. nō āt. Fit āt acceptilatio ſup̄ ea obligatōne tm̄ q̄ ꝙbis erat contracta. ſi vero alio mō erat p̄cta deducit ꝓmo in aquilianā ſtipulationē poſtea ſequitur acceptilatio. ff. e. l. an. ℣. acceptū. de aquiliana ſtipulatione vi. in. ℣. eſt aūt prodita. Inſtl. q̄ mo. mo. tollit ob. Et eſt ſtipulatio p̄ quā oīm rei ob⁹ in ſtipulatiōnē deducit vi. ibi.

De euictionibus.

Glo. ru. ꝓtinuat. q̄ ſoluta et empta ſolēt euīci. iō de euictione q̄libz ſubiicit vel ſm Azo. Q̄m in venditionib⁹ et ꝓmutationib⁹ et diuiſionib⁹ de q̄b⁹

dictū est ptingūt euictiones ꝺ eis ideo supponit Est ār euictio fm Azo. vt di/cūt qdā Empte rei vel ex aliq̄ iusta causa accepte p iudicē. sñiaz abductio vl' vt ipe putat alio euīcente amissio nec enī semp est necessariū rē abduci vt videatur euicta. ff. e. l. euicta. ℣. i. si tñ scīēs alienū emā nō agam de euictiōe nisi fuerit mihi cautū. ℣. e. l. si fundū. Itē euictiōis causa solet prestari a venditore ipi emptori vt si aliqs ab emptore rē emptaz tāq̄ suā petat vl' dicēs eā sibi obligatā emptor recursuz hēat ad venditorem cui denūciare hoc tenet emptor al' nō tenebit venditor si res euīcat. vi. in. c. vl. eē ꝺ empt. et vendit. si tñ nō fuerit cautū adhuc tenet emptor nisi de ꝓrio pactū fuerit. ℣. e. l. nō dabit Itē de euictione agit pmutator. dluidēs et accipiēs in solūtū speciem p q̄ntitate. ℣. e. l. si p diū. et. l. añpe. Jn donatario distingue. Jnstl. de donat. ℣. pficiunt in glo. ℣bi vēditiōis. et. s. de iure do. l. i.

Creditorem euictio

nem pignorl. non debere.

De euictionib⁹ in genere dixit. nūc ponit de creditore specialit q̄ dīt ab aliis alienantibus Et p̄t rubrica allegari et procedit q̄n creditor vendit pign⁹ vt creditor sec⁹ si vt dñs vel si sciat pign⁹ nō esse debitorl. ℔z alienū vel si pmittat de euictione tūc tenet de euictione. ℣. e. l. i. et. ij. de quo vi. lati⁹ glo. in alle. l. i. ℣. ij ℣bi tractāt ad qd tenetur creditor pignore euicto qꝺ vendidit Jpe tñ debitor tenetur de euictione si non est dñs pignorl. per creditorē venditi si est dñs tenetur habere ratum et emptor efficitur dominus quāq̄ a non domino. id est creditore habeat Jnstl. qui. alie. licz vel non ℣. eꝺ. et hoc si iure vendatur ita dicit glo. i. in. l. i. ℣. e. et vi. tex. in. l. si ob causam. s. ti. prox. Itē ipe idē creditor euincere non potest. ꝺ. l. i. ff. de distract. pig. l. et si is.

De patria ptāte.

Dictum est. s. de iure quod habet aliqs in rebus suis vel alienis vel in psonis .i. q̄ persona alterius mihi obligata sit nūc de iure qꝺ habet aliqs in psonis filioz de iure ciuili Est autem patria potestas ius quoddam qꝺ habēt qui sunt de imperio rhomano in liberos naturales et legitimos nulli enī sunt tales homines qui tale ius habent Jnstl. e. ℣. ius ār. vbi vi. glo. que notabiliter dicit in quib⁹ consistit ius patrie potestatis. habet autem in potestate pater filium legitimum suū nō mater Itē au⁹ pīn⁹ nō maternus vt Jnstl. e. in fi. vbi vide.

De adoptionibus.

Glo. rubrice cōtinuat. q̄ p adoptionez constituit patria ptās. ideo de ea dicit Est ār adoptio ltīmus actus p quem q̄ filius non est pro filio habetur vel est legalis actio ad solaciū eoz q̄ liberos nō habent inducta pene naturā imitans. ℣. e. l. cū eū. ff. e. l. i. prima melius placet Azo. et glo. in ℣bo adoptio. Jnstl. e. in prin. Dicitur añt adoptio quia alia dicit arrogatio et hz locū q̄n is qui sui iuris est adoptat ⁊ trāsit in ptātē adoptātis Alia manet in noīe gñali et dī adoptio et hz locū q̄n is adoptat q̄ est in aliena ptāte et nō trāsit in ptātez adoptantl. q̄n dat exīco in adoptionē. vñ ℣s⁹ Arrogo q̄ su⁹ est hz hz me⁹ esse ncē. Pīis adopto suū hz pīis pmanz idē Et adoptatio fit cuiuslibz mgrat⁹ ppetētl. auctē. ℣. e. li. i. Arrogatio ār auctē prīncipis tm̄ vi. Jnstl. e. p totū vi. in. c. vni/co eē ꝺ pgna. lega. p gl. Liberoz.

De emancipatiōib⁹

Glo. rub. p tinuat q̄lit̄ pstituat pīia ptās dictum est nūc q̄lit̄ dissoluat Est autem emancipatio relaratio patrie potestatl. coram iudice. dicta ex eo q̄ eē

i iij

manū.i.extra ptātem pīis ponīt filius Et fit apud iudicē cōpetentē vel apō eū cui hoc ex ꝓsuetudine cōpetit.ff.e.l.i et vl. Itē volūtate pīis et filij cōcurrente et vtriusq; pñtia vi. Inſtl. quimo.pa.po. ſol.ℋ preterea.

De ingratis liberis.

Glo.ru.ptinuat.q̄lit̄ exeat filiuſſa.ō ptāte parentl.ꝓ emācipationē dixit nūc eō q̄liter retrahat in ptātē ꝓ ingratitudinē Hic ſciēdū q; pī q emācipauit filiū pt filiū reuocare ad ptātez ꝓpt ingratitudinē ſicut libert⁹ reuocat in fuirtutez et ſicut donatio q̄libz ff.de reuo.donā.l.vl.ñ tñ ꝓ leui culpa ſz atroci iniuria et acerbitate cōuicij ff.e.l.vnica. pī tñ q ꝓ pcio emācipauit nō reuocat Itē reuertit̄ q̄s in ptātē qñ pī dedit auo filiū in adoptionē et au⁹ eū emācipat .ſ.de adop.l.pe.ℋ hic manere.

De captiuis et postliminio reuerſ et ō redēpt. ab hoſtib⁹

Glo.ru.ptinuat.q̄lit̄ reſtituat patria ptās ꝓ ingratitudinē dixit.ſ.titulo ꝓxi. nūc q̄lit̄ ꝓ ius poſtliminij ſz q; et hi qñ q; redimunt̄ et de his ſubiecit Eſt aūt poſtliminium ius amiſſe rei recupande ab extraneo et in ſtatū pristinū reſtituēde quā q̄s ꝓpt captiuitatē vel ſeruitutem amiſit moribus et legibus inſtitutū.ff.de cap.et poſtli.reū.l. poſtliminiū.i.ff. vñ ꝓ hoc ius recupat q̄s cū a captiuitate reuertit̄ iura q̄ amiſerat et ipo reuerſo fingit hoc ius ipm ſp in ciuitate fuiſſe. vñ poſtliminiū eſt ius q̄ reſtituit̄ alicui res vſucapta vel pſcripta ab aliq̄ tpe captiuitatl. xv.q.iij. pterea Dī āt a limine et poſt.i.iuxta q̄ſi iuxta limē domꝰ ſue ſz fuiſſet et poſſediſſz vel q; captus ab hoſtib⁹ et vltra limina iperij deductus poſtea ff.limina reuertit̄.nā ſicut limina ſunt in domo q̄ finē quēdā faciūt ita et iperij limina veteres voluerunt eſſe vi. Inſtl.q̄ mo.ius pa.po. ſol.ℋ ductuz eſt De redemptl.ab hoſtib⁹ eſt ſciendū q; oīs redēpt⁹ hz poſtliminiū vt haberet reuerſ⁹ ſine redēptione.nec ei redemptio ius poſtliminij mutat.ff.e.ſi captiu⁹ ℋ.vl.nā et redēpta parit ingenuū et alteri ſuccedit et ali⁹ ei ff.e.l.pſes et ſic ille q̄ eſt redēpt⁹ ab hoſtib⁹ oīa recupat q̄ ꝓ captiuitatem amiſerat vt.ſ. dictum eſt.

De infantib⁹ expoſitis liberis et ſeruis et de his qui ſanguinolentos nutriendos acceperūt.

Glo.ru. cōtinuat. nō tm̄ in captiuis op⁹ pietatl exhibet ſz etiā in infantib⁹ expoſitl. nutriendis. et ō de hoc dicit. Hic ſciendū q; ſi parētes vel dñi exponāt liberos vel ſuos ſuos vel pīoni libertos vel ratam hñt expoſitionez ipi amittūt oē ius q̄ hñt.filius efficit ſui iurl.ku⁹ liber. liberti ingenui.l.ij.et.iij. ff.e.ſi eni ipe parēs alere ñ potuit eū in zenonē mittē debuit.ſ. ō la.liber.tol.l. vnica ℋz ſcim⁹. et videt q; tāq̄ hoicide dānent̄. et tales expoſiti ſanguinolenti dicunt̄ q; ſāguinis pene pſtādū eſt tātū ſcel⁹.ſi aūt exponat pīe dño vel pīono ignoraute cis ñ pīudicat̄ qm̄ pt eos reuocare reſtitutl.expenſ ff.e.l.i. et hoc in infante.ſec⁹ in maiore nīſi eſſet languidus tūc idē iurl. eſſet ſicut in caſu pcedenti. Iſta oīa habentur in glo.c.vnici ex de infanti.et lang.expo.de inſtl.expoſitl.lxxxvij.di.c.vlti. Item qui talit̄ expoſitos recipiunt nulluz ius adquirunt in recepti.l.ff.e. Conſuetudo

Que ſit longa conſuetudo

Dictū eſt.ſ.de iure ſcripto videam⁹ de iure nō ſcripto Et ad q̄ſtionē rubricz leges hui⁹ rubrice ñ reſpōdeāt .dicim⁹ Io.q; longa cōſuetudo eſt.x.āno; ita tenet glo. rubrice ℌ.ex hoc patz q; etiam.xx.xxx.vel.xl.annorum dici pōt

lōga cōsuetudo ⁊ dicit gl.alle. q̄ ñ sufficit semel in.x. annis sic iudicari ꝫ ad minus bis nec p hoc dicitur iudicatuz exēplis ꝫ ex psuetudie q̄pbaī exēplis. Que āt req̄rañ ad psuetudinē vi.plene in.c.fi.eī de consuetudine per glo.⁊ doct.et hic doct.et glo.in rubuca.

De donatiōibus.

Glo.rub.ptinuat.q̄ p stipulationē tm̄ fiebat oliz donatio.ī.e.si q̄s argētū.ℱ.fi. de q̄ dictū ē.iō de dōtione dicit Est āt donatio q̄dā mera liberalitas q̄ nullo iure cogēte cōcedit.ī.e.l. donari.et.ff.ō re.iurī.l.donari.i.neq̄ ciuili neq̄ nāli.⁊ dī donatio q̄si dono datio Et p̄t hodie fieri p stipulationē et p solū pactū licz olim sec⁹ Jnt p̄ñtes ⁊ abñtes p nūciū et p epl'az Jnstī.e.ℱ.pficiunt.

De donatiōib⁹ que

sub mō vl' p̄ditiōe vl' certo tpe pficiūt

Dictū est de donatiōib⁹ in gñe nunc poīt i specie. Scias q̄ donatio p̄t fieri sub modo vt do vt hoc facias.sub conditione si impator venerit Jtē ex certo tpe vt do tibi.x.q̄ hēbis a festo pētecostī. Jtem in cōditionali opz cōditionē impleri.ī.e.l.vl.in modali repetitur donatū si deficiat mod⁹ vbi mod⁹ fuit causa finalis donatiōis.ℨ. de condict.causa da.l.si repetēdi.⁊ vi.i.c. vez eī de condict. ap. Cnationib⁹.

De reuocādis do-

Qm̄ semel pfecta donatio iustī.cauſ reuocaſ.iō de his cauſ hic tractare intēdit.de his vi.in.c.fi.p tex.et glo. eī de donatī.et in.ℱ.sciendū Jnstī.de donatī.p glo.in verbo ex cauſ. Csa mortī.

De donatiōib⁹ cau

De donatiōib⁹ q̄ fiūt inť viuos.ℨ.dictū est.sequiť vt videam⁹ de his q̄ fiūt cā mortī.Est āt donatio cā mortī. cū q̄s magī.vult se hīe q̄ꝫ eū cui donat ſGaudiſ ſz Azo.tradendo vel se obligādo ne ſ diffinitio ptineat legatū magī.q̄ꝫ eū cui donat q̄ꝫ hēdē suū.ff.e.l.i. Jnstī.de dōtī. in prin. Et fit q̄nq̄ ab hoīe sano q̄ cogitat q̄nq̄ se morituruz vel ab infirmo Jtē in hac donatiōe mortī.vl' piculi cā dz expmi vt videať donatio cā mortis nec enim hoc ipo q̄ moriens donat videtur causa mortī.donare.ī.e.l.ſcia.ℱ. vl. et fit coꝝ quīq̄ testib⁹ p̄ñtib⁹.ī.e.l.vl. et quō differt a legato vi.glo. Jnstī.e. in prin.et ibi vi.de mā illi⁹ donatiōis.

De infirmādis peis

celibat⁹ orbitat⁹ et decīariſs sublatī.

Est āt celebs q̄ nō vult p̄hē mīmoniū ⁊ idē orb⁹ dī ſm gl.rubce.vel orb⁹ erat q̄ sine liberī. erat.illis oli nō poterat cā mortī donari qđ hic tollit et hodie oībus relinq̄tur Et dī celebs quasi celo beat⁹ qui talis est ſm Jſiđ. qualia sunt luminaria in celo q̄ absq̄ ꝓnubijs sunt Jñ venit celibatus. et est stat⁹ vl' modus pmanendi seu viuendi sine cōiugio. Jtem decima ps quasi ex relictis a cōiuge detrahebatur qui vl' que erat sine liberī.hodie sublata est.

De iure liberoꝝ.

Glo.rubrice continuat.dixit de iure qđ habeť in filios iure ptātī.nūc qđ iure succedendi habeť a p̄e vt.l.i. vel a matre vt in.l.ñ.ī.e.vel sic ſm Azo.ℨ.de iure patrī.in liberos nūc de iure matrī. qđ hñt in hēditate filioꝝ. hodie nō est opus vt p̄ vel mater impetret vt succedat qđ olim erat necesse.nā et sine impetratione mater succedit licz ingenua tres:libertina quattuoꝝ non peperit ī.e.l.vlti.

Incipit liber nonus Codi.

De his qui accusare non possunt.

Clisum est.s.de ciuilibus questionibus.nūc de criminalib⁹ tractare intendit Et q̄ in eis necessarij sunt accusatores.ideo poīt de his q̄ accusare nō p̄nt Est āt accusare aliū p libellū reū criminis deferre vl̄ facē ad vindictā ꝛ Zzo ꝟ Accusator est ille q̄ aliquē coꝝ iudice accusat et criminalē sibi mouet questionē.et dr̄ q̄si ad causatorē q̄ ad causaz vocat eū quē appellat.c.for⁹. eī de ꝟbo signi. Et q̄ p̄nt accusare Dic ꝟm gl.rubrice q̄ regulariter q̄libz p̄t accusare q̄ nō p̄hibet Instl.de pub.in iudi. in p̄n. p̄hibet mulier accusare Itē accusatus suū accusatorē et de alijs multl.q̄ ñ accusant vi.in.d.gl.rubrice.et vi.c.cuz.p. māconella.eī de accu.q̄ laici et inimici clericos nō p̄nt regularit accusaē.ꝛ vi. ibi gl.q̄ ꝟ p̄mittit. Cinscriptiōib⁹

De accusatiōib⁹ et

Glo.rubrice p̄tinuat.dictū ē d̄ p̄sōis accusantiū.nūc de ipis accusationibus in q̄b⁹ necessarie sunt inscriptiōes.iō d̄ eis subijcit/Quid āt sit accusatio p̄z ex p̄cedenti titulo Quid āt cōtinere debz libellus accusatoꝝ⁹ vi.i.l.libelloꝝ. ff.e in p̄n.canonizata.ij.q.viij. libelloꝝ. et cōtinet hīs ꝟb⁹ Consule mēse die corā p̄tore p̄fessus Te deferre reū crimē loca pone sodalē Et licz hora dies non mensꝫ p̄tereat. Ali. hos ꝟb⁹ in.c.tuc.eī de p̄cu. Est āt inscribere obligaē se ad eandē penā si nō p̄bauerit quā re⁹ debuit pati si p̄bassz ipe accusator.ij.q.v/ iij.quisq̄s ꝛ.c.crimē. Ita dicit glo.in.c. in hīs.eī.e.quā ibi Jo.an.tñdā dicē Itē licz accusator se nō inscribat nihilominus tenet ad talionē si nō p̄bauerit vt ibi p doct.et nō alle.gl.q̄ est scōa.q̄ ponit casus in quib⁹ accusans se nō inscribit.addūt ibi doct.plures vbi vi.

De exhibendis et

transmittendis reis.

Gl.rubrice continuat.De p̄sonis accusantiū dixit. nūc accusatoꝝ q̄ q̄nq̄ exhibentur.q̄nq̄ etiā ad aliū locum transmittuntur et sub custodia. ideo de hoc dicit.vi.l.fi.j.e.q̄ dicit neminē in iudicio exhibendum esse precipim⁹ nisi de cuius exhibitione iudex p̄nūciauerit Intellige ꝟm gl.a priuato.fallit in falso monetario.l.i.j.de fal.mo. et in alijs casibus de quib⁹ in iurib⁹ in.glo. alle.q̄ vi. Fiūt āt trāsmissiones cū q̄s accusat ibi vbi deliq̄t et ipe ē alibi. vt in auct. vt nulli iudi.ꝟ fi.ꝟo. Et an et q̄n dr̄ fieri transmissio vi.q̄d dixi.s.vbi de crim. agi opz.ꝛ in iurib⁹ ibi alle.et vi.glo.in ꝟbo de more in cle.pastoralis de re iudi. An remissio fiat ex necessitate. et an petens remissionem potest punire iudicem non remittentē et an remittens tenet hoc facere sine cause cognitione.

De custodia reoꝝ.

Facta accusatiōe et rei exhibitiōe q̄nq̄ necessariū est vt re⁹ custodiat in carcē videam⁹ & q̄n carceri mācipād⁹ est et qualit mancipat⁹ sit custodiend⁹ ꝛ que pena imineat custodibus eorum.i. cōmētarietib⁹ eoꝝ si carcerati aufugerint et q̄ pena imineat accusat.si fracto carcere euaserint Et scīdū q̄ accusat⁹ de crimīe valde ḡui icarcerād⁹ ē.ff.e.l.diu⁹

Idem si de non valde graui crimine confessus est quia carcerabitur et velociter pena imponenda est.j.e.l. vl. vbi habet q incarcerati non debent diu teneri immo cito puniri vl liberari Itē si euaserit incarceratus de custodia patit custos eandem penam quam paterētur incarcerat⁹.j.e.l.ad cōmentarienses Et an sit peccatum fugere carcerē hoc vi.bonā glo.in ca.ius gen. nō.vi.de mā vi.glo.et qđ plen⁹ notat bar.in.l.iij adoptionē.s.đ adop.et in.c. pastoralis de re iudi.vbi etiam habet si captiuus ad penam vel periculum mortl. relaxetur iuramento suo de redeūdo non tenet redire si mors sit iniuriosa vt in g. vbi p violentiam et vi.qđ dixi.ff.de effract.et expi.

De priuatis carceribus inhibendis.

Glo.rubrice continuat.dixit de publico pmittēdo nūc de puato inhibendo Et quid si qs contra prohibitionē huius rubrice veniat et puatum carcerē teneat.dic q vltimo supplicio vt crimē lese maiestatl. cōmittētes sunt subiugā di.j.e.l.vnica Item iudices q hoc non vendicauerint hoc crimē lese maiestatis incurrūt vt ibi dicit.

Si reus vel accusator mortuus fuerit.

Quia sepe mouit accusator et reus et qñq3 alteruter cepto iudicio ideo quid iurl.sit si hoc contingat videam⁹.et vi. glo.rubrice q̄ dicit q omnes leges huius tituli dicūt in reo in accusatore lex fi.ꝛ.l.si vt ꝓponas.et in.l.etiā.ff.đ pub. iudi.defuncto. Et dic q accusatoē mortuo accusatio cepta expirat nec enim heredes accusatoꝝ coguntur prosequi .l.diui.ff. de accu. si reus moriat etiam extinguitur nisi in certl. criminibus vi delicꝫ crimen lese maiestatl. repetūdaꝫ apostataꝫ herek.ff.de accu.l.ex iudicio rum. Item si accusatus mortem sibi cōscierit hoc est seipm interfecerit tunc non extinguitur accusatio ꝫ bona sunt heredibus auferenda.j.e.defunctus de quo vi.qđ dixi.j.de bo. eorum qui mor. sibi consciue. Cmaledixerit.

Si quis imperatori

Gl.rubrice cōtinuat.dixit de accusatoribus et accusatl. nūc de ipis delictl. et primo de maximis que fiunt in principez que qñq3 ꝛbo vt hoc titulo qñq3 facto vt.j.ti.proxi. Et scias q si qs imperatori maledixēit vt si eum dixerit p fidum atrocem rufum vel qd simile pfudit si ex lenitate processit contēnendū est/ lubricus enī lingue facile ad penam trahi non debet.ff.ad le.iuli.ma.l. famosi.si ex insania furorl.vel rabie vini miseratione dignissimuz. si autem ex deliberatione remittēdus est.i. ad prīcipem transmittendus et ipe ppender ex qualitate personarum an crimen pmittti an puniri debet.l. vnica.j.e.

Ad legem iuliam maiestatl.

Quia impator offendit facto vt qñ aliqs pmittit crimē in eū.iō audiamus pstitutiōes ad legē iuliā maiestatl.intpētādā ꝛ exponēdā Nepe istud crimē excellit cetera. Est āt crimen lese maiestatl.vbicūq3 qs p vbē aliqđ molit vl q pfugit ad hostes vel q hostes q̄lit/cunq3 iuuat vel armis vel pecunia vl consilio vel q subiectas puincias nitit facē rebelles vel q seditionē mouet in ciuitate vel q mgratus occidant vl princeps vel qui circa latus eius militant vel q arma sumit vl occupat loq tur ꝓtra rēpublicā De hoc crimine vi. in cle.pastoralis de re iudi.vbi habet etiam q hoc crimen non committitur nisi in proprium principem seu superiorē

Et sunt multa specialia in hoc crimie quia alias nō admittēdi ad accusandū. in hoc crimine admittunt puta muli/eres et minores familiares parentes pauperes ⁊c.ff.e. famosi.et.l.in q̄stioni/bus.et vi.in.c.cū.p.ex de accusat.pena alli⁹ criminis amissionem aīe sustinet et memoria rei post mortem dānat Inst. de pub.iudi.⁊publica.

Ad legem iuliam de

adulterio et stupro.

Glo.rubrice continuat.quia adulteriū est crimē de grauioribus sicut lese ma/iestat.ideo p ordinem maiora prosequi tur Et dī adulterium ꝓprie innuptam q̄si transit⁹ ad alteri⁹ thor cōposito no mine.stupri.in ⁊ginez vel viduā. inces tus cū cōsanguinea vel affine. Inst. d nup.⁊i.ff.e.l.si adulteriū cū incestu. Et dic q leges huius tituli facte sunt ad legem iuliam emendandā corrigendaz et inꝯpretandaz.ita dicit glo. rubrice h Scias ḡ q adulterium est illicit⁹ coit⁹ cū vroze sponsa ve aliena ꝑpetrat⁹ Il lud ḡ non est adulterium ꝓprie si mari/tus alicui⁹ aliā solutā ꝑgnouerit q ad/ulteriuz cōmittit in nuptā.l.inc.⁊i.ff.e Sed impropie etiā dicitur adulteriū cum vxoratus ad solutā accedit q tūc vroꝛem suam coinq̄nat vt.xxxij.q.i. in cōiugio.vñ sic capiendo adulteriuz est alieni thori violatio vt.xxxij.q.v.non mechabert.vel deturpa⁹ sui Pena ad/ulterij ſm legl.est pena mortl. quasi pro sacrilegio. nam sacrilegos nuptiarum gladio puniri opz⁹.e.l.q̄uis. femina āt iure auct. verberata in monasterium re ducitur vt in auct.vt nulli iudi.⁊mani festa. coll.ix.de q̄ ibi vi. latius. Scōm iura canonica in foro ecclesiastico agit ad sepationē vt ex de ꝑcu. tue.ad ⁊ do tl. vel donationis ꝓpter nuptl.amissio/nem ex donatl.inter vi.et vx. et de do. post di.rest.plerunq. Item repellit tm maritus ab accusando vroꝛem ꝓpt lei nocinū.⁊ quis est leno et quis cōmit/tit crimen lenocinij. et q̄liter leno pu/nitur vi.in.l.auxilium.ff. de mino.et.l. ij.⁊.e.et.l.ij.⁊lenocinij.ff.e.⁊.l.castitati.⁊ .e.et vi.c.si vir ex.de adul. et in.c. quē/admodum ex de iureiurā. Item ꝑt pī occidere adultez filie et filiā.ff.e.l. pat et.l.nec.⁊.l.q ait.marit⁹ aūt adulteruz deprehensum tm et humilem cui nō de bet reuerentiā occidē ꝑt vt .ff.e. mari/to.i.fi. Vxorē āt deprehensam nō licz occidere.ff.e.si adulterium.⁊si maritus Est aūt stupū societas turpis vel con sortiū turpe.et cōmittit in ⁊ginem vel viduam nisi meretrix sit vel licita con/cubina. Itē cōmittit in puez.ff.e.l. int ⁊i.et.l.stupū.i.fi.et⁊i. Pena stupri ē si honesti sunt q̄ deliquerunt vt publi/cetur ꝑs dimidia bō⁹.si hūiles sunt re legantur et in corpe coerceant Inst. de pub.iudi.⁊i.d iure canonico vi.c.i.⁊.ij. ex de adul.et stupro. vbi habet q stu/prans ⁊ginem tenetur eā dotare et du/cere in vroꝛem.et si nō vult cū ea ꝓhē vltra dotem/corpaliter castigabit In/cestus āt cōmittitur cum cognata vel affine.et si cōmittat cū adulterio gra/uius est ḡ adulterium ſm legl.alle.ea/dem pena punit.ff.e.si adulteriū cū in/cestu ⁊ ſm canoēs simplicit et indistin/cte incestus vincit adulteriū vt. xxxij. q.v.septima.⁊sunt enī.et.ca. adulteriū malum Et qui hodie contrahit scienē cum affine vel consanguinea est ipo fa/cto excommunicatus cle. vnica de con/san.et affi.

Si quis eam cuius

tutor fuerit corruperit

Dixit.s.in genere de stupro.nūc in spe cie ponit de tutore q̄ corrupit eā cuius fuit tutor.et scias q maior pena impo/nit tutori qui fuit vel adhuc est tutor Idem in curatore vt.ff.e.l.q pupillam

Itē minor q̄ raptori ī.e.l. vnica vbi hz q̄ est pena deportationis et fisc⁹ vindicabit vniuersas eius facultates.

De mulieribus que se ꝑuis seruis iunxerunt.

Quia h̄ dī ꝑmitti stupz spēale acri⁹ punīt q̄ alias. seru⁹ enī cōburīt mulier subit penā capitalē bona ei⁹ ꝑueniunt ad cognatos mulieris ī.e.l. vnica.

Ad legē iuliaz de vi publica vel priuata.

Glo.rub.cōtinuat. dixit de maioꝛib⁹ crimib⁹ seq̄tur de minoꝛib⁹ vel q̄ in p̄e dictis violētia cōmittīt. de hac violentia dicit et q̄ lex iulia tractat de ea vi. et ī̄ dicit de ea interp̄tāda corrigenda et supplēda et q̄ sit pena vi.ī.e.l.ij. ſm g. rubꝛice. Est āt vis publica q̄n cū armis facta ē violentia. ff.e.l.i.ij. et iij. et pena ei⁹ ē in libēos deportatio. serui occidūtur si inscio dño vim cōmiserūt Elis ꝓuata ē q̄n cōmittīt sine armis et ē ei⁹ pena ademptio tertie ꝑtis bonoꝛ ī.e. tutoris et amissio dignitatis .ff.e.l.i.vi. tex. in ℣. Itē lex iulia inſtl. de publi. iudi.

De raptu virginuz seu viduaꝛ nec nō sanctimonialium.

Glo.ru.cōtinuat spēaliter de q̄dam rapina vl' violētia dicit p⁹ cōnaturalez tractatū de vi. Et dic q̄ imponīt pena raptori ita demū si rapuit honestā mulierez aliud si meretricē ī.e.l.i. nec distinguitur volēte muliere id faciat an inuita ꝛ vtꝛ sponsā suā an aliā et vtꝛ cōiugatā vel nō coniugatā. l. vnica ī.e. Hoc ꝓcedit ſm legl. De iure canonico rap⁹ nō cōmittīt in sponsā et in volētē ꝛ raptor ꝑt cōtrahē mr̄imoniū cū rapta vi. eē de raptoꝛib⁹. c. pe. ꝛ etiā de pena rap⁹ q̄l'sit vi. in .c. cū ſm leges de herc. li. vi. ꝛ ī. l. vnica ī.e. et in aut. de mulie. q̄ ꝑuis rap. nubūt coll. ix. ſm canōes raptor efficīt seru⁹ rapte nisi velit se redimere. xxxvi. q. i. de raptoꝛibus.

De emendatiōe seruoꝛum.

Dixit. s. de iniusta vi. h̄ tractat de iusta. Olim enī dñs habebat ptātē vite et necis in seruū et poterat eū occidē/ hodie distinguīt an occidat/ iusta causa ꝛ tūc nō teneꝛ. ff. de ℣. sig. qui seruū. aut sine causa et teneꝛ de q̄ tñ vi. inſtl. de his q̄ sui vel alie. iuris sūt. ℣. in ptāte ꝛ ℣. vl.

De emendatiōe ꝓpinquoꝛum.

Dic sciendū q̄ hec est lex vnica que tribuit ptātē seniꝛib⁹ ꝑpinquis corrigendi minoꝛū delicta ꝓ q̄litate delictī cū moderamine tñ q̄dam ꝛ iure q̄si patrio vt in immensū non extendatur hec līa. nam si atrocitas facti ius domestice emendatiōis excedit tūc iudicis est nocio vel cognitio. d. l. vnica.

Ad legem corneliaz de siccariis.

Glo.rub.cōtinuat quia in violētiis committitur homicidium de eo dicit q̄ per legē corne. de siccariis punīt Et est sicca latens cultꝛ sed teluz large interpretatur vt omnia arma comprehēdat inſtl de pub. iudi. ℣. Itez lex cornelia ℣ glo. rubꝛice et sic siccarij .i. homicide dicuntur a sicca Et tenetur hac lege qui hoīez occidit vel eum qui hominis occidendi causa cum telo ambulat. Item et venefici hac lege puniuntur qui artibus odiosis tam venenis q̄ susurris magicis homines occiderunt inſtitl. de publi. iudi. ℣. Item lex cornelia et pluēs alios q̄ tenenī hac lege vi. in l.i.i. ℟. et ℣. i. ff. e. Item qui castrauerit hominem et qui fecerint ad hoc instrumēta et qui

patiuntur hoc sponte et se obtulerint ff.e.l.iij.§.ij.et.l.hi quoq; Est ãt pena legis cornelie q̃ altiores deportantur/humiliores bestijs subijciuntur.ff.e.l.iij.§.vl.et.l.pe.vel dic q̃ prosequimur homicidas ferro quia eos occidimus hodie ff.e.l.iij.§.sed solet.

De his qui parẽtes

vel liberos occiderunt

Visum est s̃ de homicidio in genere nunc in specie ponit de quodam nephãdo homicidio quod ꝓpio noĩe paricidium vocatur Et cõmittitur paricidium vbi quis aliquẽ parentũ occidit/vel alios ascẽdentiũ occidit aliquẽ de descendentib⁹ in infinitũ vel illi parentes Itẽ in q̃busdã collateralibus h̃z locũ vt in fratre patrueli et consobrino et proxĩoribus et in affinib⁹ q̃busdã vt in vxore viro nuru genero vitrico p̃uigno et socero.ff.ad le.pompei. de pa.l.i.et.l.scien dum Item qui prestiterit opem Et est eius pena vt paricida virgis sanguine/is ꝟberatus deinde in culeo insuatur cum cane ⁊ gallogallinatio ⁊ vipera et simia deinde in mare profundum cule⁹ iactetur vel in amnem proximũ vel si ibi non sint proxime bestijs subijciatur.ff. ad le.põpei.de pa.l.pe.⁊ vi.insſl.de publi.iudi.§.alia.deinde lex in tex.et glo.

De maleficis et ma-

tematicis et ceteris silibus

De homicidijs s̃ visum est sed quia homicidia quandoq; cõmittuntur veneno et arte magica/ideo de his ponit Dicuntur autem malefici q̃ dicũt se habere et scire artem diuinandi Et ijdem dicuntur matematici ⁊ debet scribi sine aspiratione h.alias enĩ significat q̃druuium ſm glo.rubrice hic Vlñ ꝟ⁹ Scire facit matheſis sed diuinare mateſis Et hi penam capitalem patiuntur .l.nemo.§.e.Et subijcit rubrica. et ceteris silib⁹. vt diuinatorib⁹ augurib⁹ auruspicibus Augures sũt qui circa somnia diuinãt garritũ vel volatũ auiũ/et isti non dñt ad limẽ alterius accedere alioquin puniuntur pena ignis et eos consulentes deportantur.§.e.l.iij.Auruspices sunt q̃ circa auram diuinant ab aure inspectione Sunt ⁊ alij q̃ arte magica vite innocentũ insidiantur aĩos mulier ad libidines flectũt et hi bestijs subijciunt.l.milti.§.e. Item quidã seruãt dies creticos volentes adire hereditatem illo vl illo die vel intrare domũ vel induere vestẽ l.cretionũ dies.ff.de iure deli.tales omnes puniuntur ſm legl. de his et silib⁹ multis vi.xxvi.q.i.et ij. p̃ totum

de sepulcro violato

Gl.rub. cõtinuat de viuis violatis dixit nunc de mortuis et eorum domibus sez sepulcris.§.e.l.qui sepulcrl. Hic sciendum q̃ dicitur violatum sepulcrũ quando eius conditio redditur quoq; modo deterior puta dirupto sepulcro corrupto vel lapso vel statua de monumẽto euulsa siue sit applũbata siue affixa monumẽto siue non Et intendit cõtra violãtem sepulcrum accusatio et actio in factum et interdictum quod vi aut clam Et habet locum in sepulcro ciuiũ rhomanorum violato non hostium Est autem sepulcruz in quo aliq̃s est reconditus et humatus ſm glo. in.l.cões. ff.communia prediorũ. Monumentum est locus sepulture adaptat⁹ in quo nõdum quisq̃ est impositus et vi. hic auc. ita qui domum/que dicit q̃ siquis domum morbundi intrat et ip̃m vel suos molestat aut rebus eius nõ seruato legali officio signacula imponit ab actione post mortem eius cadat et alter tãtũdem exigitur ab heredibus iniuriati et infamatur Eadem pena punitur qui

eo moriente circa funus peccat qui exequias prohibet et vi.auc. sed nec.ff.e. q infra nouem dies ab obitu numerādos nullus potest aliquez molestare ex defuncti persona et liqua cautio vel qd simile fiat inutile est et quomodo accusati hoc crimine puniūtur vi.ff.e.l.vl. et per totū ꝛ vi.qđ dixi.ff.e.

Ad legē fauiam de plagiarijs.

Ulisum est ꝫ de plagio id est homicidio quod parentibus ꝛ liberis infertur nūc de omni plagio id est plaga vel dolore quod parentib⁹ vel dominis alicui infert.et q super hoc lata est lex fauia de plagiarijs.videam⁹ de eis Et hz locum hec lex cū quis liberū hominem vel seruū alienū sciens vēdit vel ex alia causa alienat et imponitur pro illo crimine pena capitalis .l.vl.ff.e. de quo tamen vi.instit.de pub.iudi.ℱ. est et inē publica.

Ad legē iuliā viscelliam.

Dictū est ꝫ de lege fauia videam⁹ de lege cornelia de falsis sed q qđam falsum committit a liberto asserente se ingenuū esse ꝛ qm̄ lex viscellia super hoc posita est ideo ponit de ea Et habet locum quando libert⁹ appetit ea que ingenuus tm̄ conuenīūt puta aspirat ad honores et dignitates asserendo se ingenuū. Si aūt libertū se cōfiteat eligi p̄t si penuria sit hoīm impetrato iure aureorū annuloz.ff.de decu.l.eos q.ff.eo.l. vnica. Pena libti q contra legē viscelliaz appetit honores est vt extra ordinē pro q̄litate delicti patit penam .ff.ad.le. cor.de fal.l.eos q ℱ. qui se.et vi. text. et glo.in.d.l. vnica.

Ad legē corneliam de falsis

Sup̄ posuit ad legē viscelliaz q̄ de q̄dam mendacio loquitur specialiter.nūc ponitur generaliter de omni falso. Est autem falsum immutatio veritatis vt in auc.de instrumen.caute.in prin.coll. vi. Et dicit immutatio eo q falsatores studēt mutare ea que vera sunt vt falsa videant verisilia Et hos falsatores lex cornelia prosequit et est pena eorū deportatio nisi in qbusdā casib⁹ et continet deportatio publicationem bonoz Jn seruos autē est eius pena vltimum supplicium.ff.e.l.i.ℱ.vlti.instit. de publiudi.ℱ. Jtem lex cornelia Et habet locum pena quando dolo commissum est falsum non aliter.ff.e.exemplum Et cōmittitur multis modis scriptura sine scribat falsum sine deleat Jtem dicto vt in teste. Jtem facto vt in moneta et mēsura ꝛc. vi.hic et.ff.p totum.

De his qui sibi asscribunt in testamento.

Quia hi qui sibi ascribunt in testamēto lege cornelia tenentur de qua ꝫ dictū est ideo de hīs ponit Et scias qui sibi ascribit aliquod cōmodū in testamento vtputa hereditatem legatū fideicōmissum et similia incidit in penam legl. cornelie de falsis.l.i.et.l. que in testamēto ff.e. Jtem si illi ascribo qui est in potestate mea vel in cui⁹ potestate sunt vel qui meeū ē in potestate alterius incido in.l.corneliam.ff.e.l. de eo sed si testamētator spēali subscriptiōe sua dicat se agnoscere legatū qđ quis sibi ascripsit valet legatū secus si generaliter nō nominādo psonā ascribēt.qz nō valz nisi q̄ntum ad filios vel seruos testātis nō

extraneos.ff.e.l.i.§.inter.et.l.diu.§.pla ne.si autem dicto legatū non incido in legem corneliā z valz legatū s de testa. l.dictantibus.

De falsa moneta

Quoniam non solū predictis modis falsum cōmittitur et punitur sed etiam in moneta et ideo ponit de ea q̄ grauiꝰ imponitur pena q̄ꝫ sup alio falso. Et habet locum accusatio de falsa moneta cum quis fabricauit falsaz monetaz vel fabricari fecit vel super ea dedit consiliꝰ um et auxilium vel fabricari non prohibuit.ff.e.qui falsam monetam De pena fabricantis falsam monetam que est cōcremationis vi.l.pe.§.e.et vi.l.i.§.actore §.e. Item si quis aureos nūmos tingat vel radat patitur capitalem penam.ff.e qui nūmos Item inculpatus hoc crimine debz torqueri vt confiteatur socios suos.l.i§.e. de materia vi.in.c. q̄nto extra de iureiurl.

De mutatione nois

cognominis.prenominis.

In.l.vnica§.e.habetur q̄ licitum est mutare nomen p̄nomen siue cognomen sine aliqua fraude in libero homine. si autem fiat in fraudē tenetur pena falsi Seruꝰ nūq̄ potest mutare nomē quia presumitur fraus.ff.e.l. falsi in prin. ita dicit glo.hic in.l.vnica vi.nota.in proemio vi.

Ad legem iuliam de

ambitu.

Sicut lex cornelia punit falsarios cupidos in pecunia ita hec.l. ambitioꝰ sos id est cupidos in honore Et habet locū hec lex cuz quis pecunia se facit eligi ad aliquam administrationem non in ciuitate rhomana. in ea enim eligit princeps magistratuz sed in municipio vel in ciuitate alia qua non princeps ꝫ populus habz electionē.ff.e.l.i.i.ff. de quo tamē vi. per bar.in.l. barbarius.ff. de offi.preto.an et quando quis precio potest obtinere administrationem et in c.1.et i§.eē ne.pre.vi. suas sub.ānu.cen. conce. Item locuz habet pro nouo vectigali instituto z in eo qui ingredit domum cognoscentis de criminali causa siue sit accusatoz siue accusatus et imponitur pena centum solidoruz et infamie ff.eo.l.i.

Ad legē iuliam repe

tundarum.

Glo.rubrice continuat post honorez habitum per ambitionem facit id p̄pter quod petijt.id est aliquid inique accipit per se vel per aliū de quo hic dicit Et dicit repetundarū alias repetēdaz fm grāmaticos scz pecuniaz Et habet locum in multis casibus .ff.e. per totum et§.e.per totum fm glo.rubrice Et habet locum quando habentes publicum officium data vel promissa pecunia aliquid faciunt vel omittunt iniuste quod alias facere vel omittere minime deberent vt si pecunia accepta iudicant vel puniunt aliquem in fauorem dantis vl promittentis pecuniam Et est pena ciuilis eius quadruplum.l.i§.e. quod totum applicatur fisco. Item et est publica accusatio inducta pro hoc crimine.l. iubemus.§.e.et est tunc huius.l. pena extraordinaria .ff.eo.l.iulia.§.hodie vi. inst.de publi.iudi.§.sunt preterea.

De crimine peculatus.

Quia magistratus electi sepe delinquunt in pecunia publica auferenda ideo ponit de crimine peculatus et q̄ Julꝰ

sup eo legem suam tradidit de ea videamus Et hz locū hec lex quando iudex vel alius sue administrationis tempore publicas pecunias subtraxit et pro pecunia publica intercepta vel quoq; mō cōtaminata. Item quando publica pecunia cōcrematur vel falsificatur vt si in auz vel argentū vel es publicuz aliqs dat aliquid id est adiciat ferrū vel sile. Idem in re sacra vt vas ecclie Idem in re religiosa vt in ornamentis sepulcri. Et est pena eius capitalis aīaduersio contra iudices qui publicas pecunias subtraxerunt cōtra alios q̄ tenenē hac lege est pena deportationis vi. inſſl. de pub. iudi. ℣. lex iulia peculatus et nō habet locū in pecunia priuati vel alterius ciuitatis q̄z rhomane in his cōmittitur furtum. ff. de fur. l. ob pecuniam et est speciale in ea lege seu accusatione q̄ inchoatur cōtra heredes. ff. e. l. vl. Itē tractatur. ff. eo. de alia lege que dicitur de residuis sed hic non tractatur et habet locum contra eum qui pecuniā publicam in vsu aliquo acceptam retinuit nec erogauit. condemnatus autem illa lege punitur amplius tertia pte q̄z debet. ff. e. l. ij. et iij ℣ lege.

De crimine sacrilegij.

Quia lex iulia de sacrilegijs tractat. iō de eo crimine ponit Est autem sacrilegium quando sacrum de sacro aufertur vel sacrum de non sacro quis intercipiat vel nō sacrum de sacro ſm canones vt in ℣ sacrilegium xvij. q. iiij. vbi dicitur q̄ tribus modis committitur sacrilegium sed ſm legl. primo modo tm̄ vt quando sacrum de sacro. alias furtum committitur Et est pena eius quia hoc crimen capite luendum est vel minore supplicio. ff. ad le. iuli. pecul. diui. De iure canonico sunt excommunicandi sacrilegi et non ipo facto excommunicati nisi committatur cum incendio et effractione extra de sen. ex. c. conquesti.

De seditiosis et his qui plebem audent cōtra rempublicaz colligere.

Id est qui commouent populum et faciunt seditiones et tumultus contra consules vel proconsules tales enim debent pati penam capitalem id est mortē ℣. e. l. i. et ij. Item q̄ sacrilegiū est facere seditionem ſm glo. rubrice etsi fiat rhome cōmittitur crimen lese maiest. ff. ad le. iuli. maiest. l. i. et dicitur seditio quasi seorsum itio. quia in diuersum vadunt alios trahūt vel a sedo sedas per contrarium.

Quādo ciuilis actio preiudicet criminali et an vtraq; ab eodem exerceri posset.

Glo. rubrice continuat. dixit de ordinarijs criminibus nunc de extraordinarijs premittit tamen communem titulum ad precedentia et sequentia si ex eodem crimine competat eidem ciuilis actio et criminalis accusatio an vna preiudicet alteri vel prorsus vel interim Sz dic q̄ non preiudicat prorsus vt ℣. e. l. vnica nisi in actione et accusatione iniuriarum. ff. de iniu. l. pretor ℣ i. et. l. qd̄ senatus sz interim preiudicat. ff. de pub. iudi. l. interdum et. ff. vi. bo. rap. l. ij ℣ i. ſm glo. rubrice et sic si egi de furto ciuiliter postea possum agere criminaliter ad suspendiuz vt in. l. vnica ℣. e. que ponit multa exempla et. vi. glo. ſi. que concludit q̄ habet hec. l. locū nedū in publicis sed etiā in priuatis delictis Et dz

agi ciuiliter de crimine quando agit ad cõmodũ parti applicandũ. sed criminaliter qñ agitur ad penam sanguinis vel ad penam pecuniariam fisco applicandã vi. pa. in rubrica eẽ de iudi.

de crimine expilate

hereditatis.

Dixit ꝫ de ordinarijs et publicis criminibus nunc ponit de priuato et extraordinario crimine Et habet locum istud crimen cum quis alienam hereditatem expilat id est spoliat si hereditas nõdũ sit adita vel etiam adita sed res ab herede nondum sunt apprehense. ff. e. l. ij. Et est pena arbitraria. ff. e. l. i. et intenratur hoc crimen loco deficientis actionis. l. fi. ẽ. e. de quo ibi vi. glo. vi. qõ dixi ff. de effracto. et expila.

De vi bonorum raptorum.

Glo. rubrice continuat. qualiter criminaliter de vi agitur dixit/ nunc ciuiliter post crimẽ expilate hereditatis in q̃ etiam aliqua vis fit Et est actio quedã sic appellata que datur contra raptorem rerum mobilium illi cui vis facta est. ẽ. e. l. i. et datur si interueniat vis ablatiua secus si alia vis de quo vi. quod dixi. ꝫ. vñ vi. Et in q̃druplum datur hec actio infra annum post annum in simplum. ẽ. e. si res et. l. de his et. l. fi. et inst. e.

De crimine stellionatus.

Glo. rubrice continuat quia et hoc crimen extraordinarius est ponit de eo Et habz locũ accusatio ex hoc crimine quando deficiente alia speciali accusatione equũ est alicui subueniri contra delinquentem Sicut enim in pecuniaria causa datur actio de dolo in subsidium ita et in criminalib⁹ vbicunq; titulus deficit criminis hoc crimen stellionat⁹ obijcitur/ et dolo interposito tm̃ locum habet Pone exemplum si rem obligatã quasi non obligatã vendo vel permuto vel in solutum do vel etiam obligo nisi esset primo obligata ad modicum eris et ex ea potest vtriq; satisfieri. Item si quis bonis viris mendacia imposuit ff. e. l. ij. secus si eandem rem diuersis vendo tunc habet locum lex cornelia de fal. ff. ad le. corne. de fal. qui duobus. Et est pena eius criminis extraordinaria et arbitraria. ff. e. l. ij. ℣ pena Et dicitur hoc crimen a stellione animali quodam reptili quod est serpenti simile et est stellionatum id est varium diuersis q; coloribus pictum vt celum stellis apparet esse distinctuz. est ergo accusand⁹ hoc crimine qui veritatis vel varietatis z mendacij reus est vi. qõ dixi. ff. e.

De iniurijs.

Dictum est sup̃ de vi bono. rapt. ac/ et quia rapiendo fiunt iniurie videamus quot modis dicatur iniuria et in quantum datur actio iniuriarum Dicitur autem iniuria generaliter omne id quod non fit iure. Specialiter dicitur iniuria iniquitas vel iniusticia iudicãtis. Dicitur et iniuria culpa in lege aquilia. Item dicitur iniuria cõtumelia vi. instituti. e. in prin. et sic hic et ibi capitur. Et fit tribus modis Re vt si man⁹ inferantur. verbis conuicia dicendo. litteris vt si quis scribat carmen litteram vel hystoriam in alicuius infamiam Ex iniuria autem competit actio que appellatur actio iniuriaruz et datur passis iniuriam per se vel per alium Datur autẽ in tantum quantum iniuriam passus animum reuocauerit vt si dicat prius

vellem tantam summam amittere q̄ pa ti talem iniuriam ff pena inst[i]t.e. vbi vi. et de materia vi.in.c.cum te.extra de re iudica.

De famosis libellis.

Hic est lex vnica que precipit vt ne/mo famam alterius laceret per famosū libellum et imponitur pena capitis ei qui libellum famosum inuentum non corrupit sed alij manifestauit sic et im/ponitur auctori famosi libelli de quo la tius tñ tractaī s titu.proxi.

De abigeis.

Quia abigei extra ordinem punium/tur vt et qui committunt stellionatum ideo de eis ponit Sūt autē abigei qui/bus est cura dolo malo alienis insidia/ri animalibus aut iumentis et ita ea transponere vt in auct.de nup.ff mino/res coll.iij. et.ff.e.l.i ff abigei. et sic qui pecora alicuius a pascuis subducit ani/mo et studio abigendi. Et hanc artem exercens vt per aliquod signum quod facit ipa animalia fugiāt et sic ipe reci/piat vel alius/ committit crimē abige/atus et est pena capitalis seu gladij.l.i. ff.eo.et hoc vbi frequētius cōmittitur vt ibi.

de nili aggeribus nō rumpendis.

Glo.rubrice continuat Sicut anima lia abducuntur vt supᵃ titu.i.sic et aqua nili de quo dicit hic Sciendum q̄ quia non pluit in egypto sed nilus id est flu/men sic dictum certis vicibus egredi/tur et inūdat agros ⁊ ideo aggeres ibi fiunt vt aquam contineant de nili agge ribus non rumpendis dicamus Statu it āt.l.vnica ff.e. q̄ nili aggeres rūpere vel nili fluminis valla fluentis de pro/priis et vetustis vsibus intra xij. cubi/tum vsurpare nephas et damnosissimū est in egypto. Et pena huius criminis est vt in eodez loco vbi ruperit nili ag geres vel vsurpauerit valla vt dictuz est flamma cōburatur. et conscij et par/ticipes sceler[is].deportantur et bona eoz publicantur ff.e.l.vnica vbi vi.glo. que dicit idē dicendū de alijs fluminibus.

de his qui latrones vel alijs criminibus reos occultauerīt.

Glo.rubrice continuat Abigei et alij delinquentes occultantur ab alijs et sic occultantes alienum delictum suum fa ciunt.ideo de eis dicit Et sciendum q̄ qui reos criminis occultauerit vel eis se sociauerit pari pena cu ipis punitur et qui latronem quem potest non offert iudici in dispendio facultatum pro qua litate persone plectetur.l.i. de recepta. Idem in dantibus consilium de quo vi.cle.si quis suadente. de pe. et ibi est glo.notabilis est tex.in.l.i ff.e. vbi vide et quod dixi.ff.de recepta.

De requirēdis reis.

Glo.rub. cōtinuat Si accusaī p̄sens s dixit.nūc si absens Et dicit hic reus a reatu de quo accusatur non a re Et sci/as q̄ requiri debent illi tm̄ qui accusari possunt Itē absentes etiam requirun/tur Requiritur autem absens per edi/cta vt in pecuniaria causa et ante litī. contī.et pᵒ etsi reqsitiōe facta nō veiat ad cāz ānotaī absens et in scriptis redi gitī q̄ est accusatus et nō venit et iō eiᵒ bona in publicum vel commune dedu/cuntur et ita obsignantur bona eius id est a publicis personis designantur vt deuoluantur in publicum nisi ille ven

at.ff.e.l.vlti. annotatiõe facta interum debet vocari per edicta etsi non venerit infra annum tunc demum occupantur bona sed et infra annum occupanť que mora deteriora fiunt vt tamen seruetur eorum precium.ff.e.l.vl.sed difficultua ante litł.contł. regulariter nõ est ferenda in absentem.

De questionibus

Quoniã in accusatiõe necessarie sũt questiones videndum quid sit questio et quis potest torqueri et in qua causa et qualiter debet inquisitio vel questio fieri et quis sit eius effectus Est autem questio inquisitio veritatis per tormenta Item non sunt tormenta in immẽsũ adhibenda Et quis potest torqueri dic q liber et seruus si veritas aliter inuestigari non potest.ff.eo.l. diuus et quid requiritur ad hoc q torqueatur quis vł.in.c.cum in contemplatione extra de re.iurł. vbi dicit q ī initio nõ est a questionibus inchoandum et vł.l.i.ff.e.l.i. et.l.multes.ĵ.e. De materia late per pa. in.d.c.cum in contemplatione.

De abolitionibus.

Dictuz est supz de accusatõe videamus de abolitione accusationis scilicz quid sit abolitio et qualiter fiat Est aũt abolitio peremptio accusatoĩs Vel est ab inchoata accusatione de licentia iudicis cessatio Et fit tribꝰ modis Vno modo p principẽ .i. eius licentia spõte sua id facientem propter diem insignez aut ob rem prospere gestaz Alio modo per accusatorem postulantem et potest tribui a q̃libz ordinario et causa cognita debz indulgeri Tertio modo fit per mortem accusantis vel accusati vel biennio transacto sine culpa accusatoris ff.e.l. abolitio. alias autem non potest accusator desistere ab accusatione inchoata etsi desiterit incidit in turpilianũ de quo vł.gł.in verbo gratia. extra de collu.de te.c.i.

De generali abolitione.

Et fit generalis abolitio per solum principem vel ad honorem domus diuine vel propter publicam leticiam vł. quod habetur vt in.l.si interueniente. ff.ad turpil. et de aboli.

Vt infra certũ tempus criminalis questio terminetur.

Glo.rub.cõtinuat Accusatiõe instituta opus est finiri. ꝛ infra q̃ntum tẽpus dic q infra biennũ.l.fi.ĵ.e.

Ad senatus cõsultũ turpilianum.

Quia plerigz accusatores tergiuersãtur.i.ab accusatiõe in vniuersũ desistũt vt.ff.e.l.i.ĵ.t giuersari. Jõ ponit ad senatꝰ cõsultũ turpilianũ qđ illud crimẽ pseqnť et hz locũ q̃n quis ab accusatione publici crimĩs causa ordinata desistit.ĵ.e.l.i.nõ ei hz locũ in ꝑuato crimĩe ff.e.si ds.ĵ.si stellionatꝰ Et dī desistẽ qui in totũ aĩm accusandi deposuit nõ ipetrata abolitiõe vel nõ habita licentia a ꝓncipe pena huiꝰ senatus est infamia ꝛ quingz librarum auri et extraordinaria pena vł.glo.in.c.i. de collu. dere.extra. et sic patet quis dicť tergiuersator.

De calumniatorib⁹.

Est aũt calumniator ſm glo. rubricẽ qui falsa crimina scienter intẽdit.ff. ad turpili.l.i.de quo si criminaliter agitur in talione est pena supz de accusa.l.fina. si ciuiliter pecuniaria supz de episco. et cleri.si qua per calumniaz Et ideo nõ

ſi ciuiliter pecuniaria ſ̄ de epiſ. et cleri. ſi qua per calumniam. et ideo nō q̄ te/ meritas accuſatorum tribus modis pu nitur vt per turpilianum de quo ſ̄ pro xi. Item ſi nō deliſtant ſed diuerſam p̄ tem adiuuāt proditur cauſa ſua illi con ueniuntur extra ordinem quia ſūt p̄e/ uaricatores. ff. de p̄ua. l. ij. et dicit etiam p̄uaricator qui vera crimina occultat. vi. glo. rubrice ſ̄ titu. proxi. Vñ⁹ Ter/ giuerſator deliſtit p̄uaricator Occul/ tat veruz. profert calumnia falſum. vi. etiam glo inſil. in p̄ohe.

De penis.

Glo. rubrice continuat ad delicta p̄/ miſſa ſupponit penas Eſt aūt pena deli/ cti vel pro delicto ſatiſfactio q̄ lege vel miniſtro legis imponitur Quid aūt ſit mulcta et de differentia inter penam et mulctam vi. qō dixi ſ̄ de modo mulcta.

De ſine iuſſu p̄ncipis certis iudicib⁹ liceat confiſcare

Glo. rubrice cōtinuat Inter ceteras penas eſt vna ſcz confiſcatio quā culi/ bz iudici imponere non licet id eſt in fi ſcū deducere Item ſciendum q̄ confi/ ſcatio quandoq̄ fit per legem vt p̄pter inceſtas nuptias ⁊ tūc quia ē ordinaria pena ſtatuta a lege quilibz magiſtratus etiaz municipalis cognoſcere pōt. qñq̄ non eſt ſtatuta a lege et iudex vult ex arbitrio eam imponere et nō poteſt niſi ſit in ſumma adminiſtratiōe vi. l. vnicā ff. e. cum glo.

De bonis proſcriptorum ſeu damnatorum.

Gl. rubrice continuat ſic quid de bo/ nis cōdemnatoz fiat dicit Eſt aūt p̄ſcri ptio aduerſus abſentem iudicialis p̄/ nunciatio. vel proſcriptio eſt bannitio p̄pter delictū extra territoriū alicui⁹ ci/ uitatis aduerſus abſentez vt in poſtez ibi procul agat/ et remanent eoz bona et dānatoz ad mortem apud hēdes eoz aſcendentes et deſcendentes et collate rales vſq̄ ad tertiū gradū Hoc p̄cedit in quocūq̄ delicto auc. bona damnatoz ff. e. niſi in certis criminibus ſcz hereſis et leſe maieſtatis

De bonis eoz̄ qui mortem ſibi conſciuerunt.

Hic tractat de bonis eoruz qui ſe ip̄os occidunt Et dic bona eoz debent infi/ ſcari. l. vnica ff. e. hoc verū ſi quis ſe ip̄m occidat metu mortis vel criminis ſec⁹ ſi ex impatientia doloris. l. ij. ſ̄. qui teſta. non. poſ. Item p̄cedit iſta lex ſi metu criminis aliqs ſe ip̄m interficiat accuſa/ tiōe p̄poſita et cōdemnatiōe ſecuta p̄ caſū ſm vnā lecturā. l. reoz ff. de iure fi/ ſci li. x. alias ſi accuſatio nō eſt p̄poſita ⁊ cōdemnatio nō eſt ſecuta bona nō auferūt heredib⁹ Iſtā lecturā intellexit ibi bar. q̄ ante mortē nō erat de crimine accuſatus vel in eo deph̄enſus tūc enī ſe occidēdo habeť pro cōfeſſo et cōdem nato de crimine nec eēt op⁹ noua accu ſatione et vi. gl. in. d. l. reoz q̄ dicit multū notabiliť q̄ iſtud corrigiť hodie per auc. bona dānatoz ſ̄ titu. proxi.

De ſententiā paſſis et reſtitutis.

Glo. rubrice cōtinuat q̄ damnati re/ ſtituunť de hac dicit Et ſciendū q̄ ſi q̄s indulgentia liberet a pena tūc neq̄ fa/ mā recupat neq̄ bona ſi aūt reſtituť in integr totū recupat et dignitates et ho nores ff. e. l. i.

Sequūtur tituli libri decimi Codicis

Ad sancte trinitatis

eiusq; indiuidue vnitatis laudē Amē.

Quoniam ab antiquo consuetū repia/ tur hoc maij tpe in leticia versari Diui honorius et archadius ꝓfitentur impa tores in.l.vnica.ℨ. de maiuma.li.xi. quo rum placuit clementie vt maiume leti/ cia p̄ p̄cedētes impatores ablata puin/ cialibus reddatur hoībus quiq; supra/ dicti diui patres nullatenus passi sunt cōez oīm leticiaz sūmouēi.l.vt propha/ nos.s.de paga. Quia omnes gaudētes floridā etatem faciunt et spūs tristis de liccat ossa/ puerbioꝝ xvij. Cūq; igitur in his tribus libris Codicis multa re/ periantur incognita sed tñ frequentia nona et p̄ consequens delectabilia sicu/ ti processus ostendet subsecuturus nō abs re in presentiaꝝ totum aīm nr̄as q; vires recreando horum librorum studio vacare debemus quatenus in his eru/ diti gaudio post hoc ꝓfruamur amplio ri Quod nobis largiatur qui cum leti/ cia visus est hoc tpe ad celos ascendisse Amen

Anteq; ad materiam accedā p̄mittēdū censui q; leges horum librorum cū suis titulis allegañ et ōta librorꝝ qō in sup̄ dict. ix. libris nō ē solitū obseruari vñ volēs allegaē. l.i.ℨ. de iure fisci/ sic allega bit. C. de iuē fisci/ et adiiciet li.x. Idē. l. vnica.ℨ. de matu. vbi adiiciet li.xi. Pa riformiter de. l.ij. C. de obla. vo. vbi ad iiciet li.xij. et sic deinceps circa oēs le/ ges et titulos horū librorꝝ

His p̄missis venio ad glo. rubrice que intitulaī de iure fisci q̄ cōtinuat duplr et ꝑmo sic Occasione criminū de q̄bus supiori libro dixit augeī fisc⁹/ ideo de e/ ius iure dicit Nō obstat fm bar. h si di catur q; ꝓpter dissentiones et crimina respublica in vniuerso diminuaī. l. si q̄s ingenuā. ℨ. in ciuilib⁹. ff. de capti. et post li. reuer. tamen bursa communis que est idem quod fiscus augetur Alio modo sic continuatur Dixit de iure publico circa crimina nūc circa bona fisco que/ renda et cōseruāda quod et ipm est ius publicū alio respectu q̄z s vt. ff. de iusti. et iure. l.i. ℨ. publicū. et sic vult glo. dice/ re q; est dīa inter ius publicū de quo h et illud de quo in precedenti libro q; in precedenti libro ius publicū sumiī scz quod cōmuniter oībus patz quia oēs possunt de publico crimine accusare ſz hic accipitur publicum quod ad publi/ cam bursā ptinet. Sciēdū erit hic ꝑmo q; fiscus dicit ſz glo. rubrice hic ipa im perialis vel imperij camera nō dico pa trimonij imperatoris. C. de quadrien. prescrip. l. bene a zenone. Sed quicq; habet specialitatis fiscus. hoc cesaris et auguste ratiōe solet habere. Et dici/ tur fiscus quasi fixus id est firmus quia semper est diues et soluendo. ff. de fun/ do. dota. l.ij. Et differt iste titulus ab il lo. s. de priuile. fis. fm gl. rubrice allega. quia hic de speciali et communi iure q̄ habet fiscus dicit. sed ibi de cōmuni tm Item hic titulus est generalis ad om/ nes sequentes sicut. s. de seruitu. et de in inte. resti. qui sunt generales ad se/ quentes Ita vult glo. allega. Quia er/ go ista rubrica vt sup̄ dictum est. genera lis est/ generaliter examinemus aliqua q̄ nos possint facilius deducere in cog nitionem eorum que tractantur in se/ quentibus. Et primo quia dicit glo. q; camera imperij est fiscus An respubli/ ca et fiscus idem sint Solutio bar. ad/ ducit hic rationes pro et cōtra. ⁊ cōclu dit q; respublica debet accipi quattuor modis Primo pro toto vli imperio. Scdo ꝓ republica rhomanoruz Ter/ tio ꝓ republica cuiuslibz ciuitatis. Quar to ꝓ republica cuiuslibz municipij vt

notat in auc.de here.et fal.in pn. Prio q̃ mo/ si accipim⁹ rẽpublicã p toto vl̃i imperio tũc vex est q̃ respublica et fi/ scus sũt idẽ/ sicut spẽs est idẽ cũ suo ge nẽ p.l.si quis eox .ff.interemptuz.ff.de.l' iij.naz posito fisco ponit et respublica nõ ecõtra sicut posito hoĩe ponit aĩmal non econtra ita debet intelligi hec glo. Si xo accipim⁹ scdo mõ scz p republi lica rhomanox etsi considerat respub/ lica rhomanox put erat ab initio qñ re gimẽ vl̃e erat apud illã rẽpublicã tunc idem.qđ.s.proxĩe dictũ est/ si vero p re publica rhomanox hoc est pro iuribus cõpetentibus illi ciuitati rhomane pro ut est distincta ab imperio rhomano vl̃i tũc respublica et fiscus nõ sũt idẽ Idẽ si capiatur tertio et q̃rto mõ fm bar.h quia nõ sunt idem fiscus et respublica vt apparet ex.l.i.j.de bo.va. et ex alia ru brica quã nos habem⁹.j.de iure reipub li.q̃ differt ab ista Differt q̃ fisc⁹ a repub lica sicut spẽs a suo genere vt s̃ dixi.

De matẽia vi.bal.in.l.ij.s.cõia de vsu/ cap.vbi tractat qđ ĩ dubio veniat appel tiõe reipublice an intelligatur de rho/ mana Et an ciuitas dicatur respubli/ ca vi .bal.in.l.ij.s de sen.q̃ sine cer. q̃n. pfe.t an ciuitas habet fiscũ Dicit bar. q̃ nõ ĩ.d.l.i.j. de bo.va. Bal. in rubrica de prein.fis.dicit q̃ fiscus est saccus cesa ris vel regis vel reipublice t q̃ muni/ cipia non habent fiscum nec epatus ec/ clesie habet fiscum et ideo ciuitas non habet tacitam hypoteticam sicut fiscus fm glo.et bar.in.l.ij.s.qui cau.pig.taci. contra.et in.l.si mulier.ff. ad municipa.

Scdo circa premissa quero quomo/ do hoc debet intelligi,quod dicit glo.q̃ fiscus est imperialis vel imperij came/ ra Solutio hoc|potest multipliciter in/ telligi vel pro loco ipo vbi est domus que vocatur camera fisci.simili mõ ap/ pellatur locus in quo redditur ius.vel ꝓprie loquendo appellatur imperialis camera quicqđ ad cõmodum pecuniari um imperij ptinet. probatur in.l.sed t celsus in prin.ff. de cõtrahen.emp. sicut mẽsa dicit ipa negociatio magis q̃z lo/ cus vbi mensa tenetur vt.l. cũ pater.ff. de le.ij.et.l.fi.ff. de instito. Alia vero q̃ ad iurisdictiões et hõres ptinẽt impe/ rij et nõ ad cõmodũ pecuniariũ etiam vl̃e continentur noĩe reipublice et non fisci vt.d.l. celsus in prin.et.l.ij.j.hoc in terdictũ.ff.ne qđ in lo.pub. Et.bal.in.l. i.in.iiij.q.ff.de heredita.et act. ven.vbi dicit q̃ respublica hz duo pmonia vi nũ vocat fiscale aliũ reipblice Et q̃ ru/ brica dicit de iure fisci Sciendum q̃ in multis versat ius fisci vt ptz .in.l.i.j.e. vbi est cas⁹ fm vnũ intellectũ q̃ in du/ bio donatari⁹ a fisco cõuent⁹ hypothe/ caria debet pbare donationez pcessisse vt absolutio seq̃tur qđ secus ẽ in alijs creditorib⁹ q̃ hñt hypothecã q̃ dñt p/ bare rem fuisse in bonis debitoris .l.et q̃ nõdũ sũt.j.qđ dĩ.ff.de pig. Et q̃uis fi scus multis vtat iurib⁹ spẽalib⁹ tñ cui libz licz se defendere cõtra fiscũ et ante sniaz bona nõ auferunt p⁹ sniaz sollici/ te inuestigabunt qđ etiã in officialib⁹ locum habet.ita est casus notabilis in.l. facultas.j.e.alias incipit defensionis Et vide l.prohibitum.j.e.q̃ nuncijs princi/ pis non creditur sine lr̃is et ipis volẽ/ tibus aliorum bona capere quilibz cui⁹ interest potest de facto resistere Et de/ bet ostendere litteras presidi prouincie et sic debet fieri notum in curia presi/ dis prouincie quo facto creditur illi of ficiali per totam prouinciam vi.tex. in auct.de coll'.j.post eos coll'.ix.quod nõ. fm bar.in alle .l. prohibitum Item ad ius fisci pertinet q̃ .qui in fraudem fi/ sci super rebus fisco incorporatis con/ trahit punitur in quadruplum.l.qui in contractibus.j.eo.

De cõueniẽdis fisci debitoribus.

Dictuz est.s̃.de iure fisci in genẽ nũc in specie Aduertenduz q̃ hic tractatur quõ debitores fisci debent cõueniri vt qui non soluũt tributa vel alia debita annalia Itẽ officiales q̃ rõne admĩstrationis obligãt fisco vi.l.i.j̃.e. q̃ fideiussor officialiũ nõ potest conueniri nisi pncipali excusso etiã si de bonis pncipalis aliq̃ emerit.ꝛ vi.l.fi.j̃.e.q̃ scriptura p̃pria nõ facit fidem p̃ scribẽte vel eius herede etiãsi fiscus sibi successerit.

De fide instrumẽtorum et iure haste fiscalis et adiectiõib⁹ et alienationibus.

Sic continuatur q̃ aliq̃n debitor fiscalis est cõtumax in soluendo p̃ꝛ q̃ op̃z eius rem legitĩe vendi cũ hastationibus et alijs solennitatibus de q̃b⁹ fiunt instrumẽta ideo de hoc subijcit Cli de glo.rubrice que dicit q̃ iste titul⁹ loquitur de instrumento facto vel omisso in cõtractu fiscali.vt.j̃.l.i.ꝛ iij.et sic de fide illi⁹ instrumẽti Item scõo loquitur de iure haste fiscalis .i. venditionis q̃ fit p̃ fiscũ cũ subhastatione.et est vulgare italicoꝝ Est aũt subhastatio q̃dã solẽnitas preconizationis qua res venalis p̃clamatur publice in foro vi.in.l.si tpa j̃.e.et ibi.g.et in.l.i.ꝛ.fi.ꝛ vi.glo.instl.de vsucapi.§.edicto in verbo emit. et in.l. fi.s̃.si aduer.fis. Est sciendũ q̃ in alienatiõe rei debitoris fisci debz seruari ista solẽnitas subhastatiõis alias restituit res cũ fructib⁹ p̃ceptis et p̃cipiẽdis.l.i. et ij̃.j̃.e.et multa alia q̃ requiruntur ĩ alienatiõe rei fiscalis ꝛ rei debitoris fisci. vi.in glo.vbi ordine in.l.i.j̃.e. q̃ req̃rit̃ pmo q̃ debitum subsit et sit cessatum cũ de hoc sit facta interpellatio coꝝ p̃side vt.s̃.si p̃ꝛ pter pub.pẽ.l.ij.et iij. Itẽ q̃ fiat subhastatio.vt.j̃.e.l.fi.et xx.dieb⁹ publice sit venalis et plus offerenti detur vt.s̃.de sacrosanct.eccles.auct.hoc ius. Item q̃ vendatur iusto precio.j̃.e.l.ij.ꝛ s̃.de iure fis.l.si minori.ff.de iure fis.l.iij Itẽ p̃curator fisci debet adesse.his peractis nõ renocat̃ j̃.e.si tpa/ etsi aliq̃d deest non valet venditio.vt in.d.l.i. et ij. Et subijcitur in rubrica et adiectionibus scz precij vt si res alienãda fuit venalis exposita.xx.diebus et vn⁹ j̃.xv.dies pmisit cẽtũ cui p̃curator fisci adiudicauit mõ p⁹ xv.dies ifra tñ xx.ali⁹ veit et offert centũ et xx.et sic adijcit p̃cium plus q̃ iste pm⁹ emerit certe iste pl⁹ p̃mittens seu adijciens precium debz audiri et adiudicari sibi.licz p̃mo fuerit tradita De isto ẽ casꝰ.d.l.si tpa j̃.e.et vi. ibi gl.i.que videt velle q̃ ista lex nõ habz locum in venditione rerũ p̃uatoꝝ vl'ciuitatũ q̃ intellige vt̃ fm bar. q̃ntum ad hoc q̃ in venditiõibus reꝝ ciuitatũ vl' priuatoꝝ sit adiectũ certũ tps a lege sed si adijceret certũ tps p̃ officiales vẽdentes suo arbitrio tunc hec lex posset habere locũ de quo vi. lati⁹ p̃ eundẽ.q̃ etiã cõcludit q̃ licz in vẽditione reꝝ ciuitatis nõ sit tps statutũ a lege q̃ ciuitas posset de hoc p̃ꝛ legẽ facere Itẽ an cũ executoẽs vltiaꝝ voluntatũ vendãt debeãt facẽ subhastatiões. et an ecz venduntur res minoris. vi.bar.in.l.allio.ff.de alimen.et ciba.le. Item q̃ in alienatione reꝝ minoꝝ debet fieri subhastatio.p̃bat̃ in.l.si pretor.in pn. et ibi p̃ Guil.ff.de mĩori.et ibi vi. quõ differt pupill⁹ a fisco. Item minor et res publica equipantur q̃ requiritur subhastatio ita tenz ange.hic Itẽ in reb⁹ ecclie alienãdis etiã req̃rit̃ sbhastatio .d. auc. hoc ius.s̃.de sacrosanct.eccle. Cli.bal.ĩ l.i.ad finẽ.s̃.si p̃ꝛ pter pub.pensi.qui dicit q̃ subhastatio nõ requiritur in venditione reꝝ mobiliũ qua consuete sũt vẽdi

in foro ita dicit alex. de imo in.l.ij.c. et vi. glo. in vbo mala fide in.d.l.q mala fides psumit interuenisse qñ solēnitas fuit omissa et ordo debit⁹ nō fuit seruatus qđ nō fm bar. ibi.

De venditionibus

rex fiscaliū cū priuatis cōim.

Dictū est s de venditione rei fisci sol⁹. nūc ponit de venditione rei que est cōis sibi cū priuatis Hic est lex vnica q vult q qñ ad fiscū ptinz minima ps rei pt totā vendere et recipe totū precium sz restituit pciū pro pte ei⁹ q dñium ptiz et est hoc spēale in fisco De materia vi. bal. in glo. in.l.ij.s de cōi re alie. vbi inter alia dicit q fisc⁹ prius debet requirere sociū fm alex. de imo. hic.

Ne fiscus rem quaz

vendidit euincat.

Rubrica pōt allegari pro lege. et fm bar. rubrica ista ponit sūmariū ei⁹ qđ dz in nigro et vi. l. fi. q dicit q retractare fiscum qđ semel vendidit equitatis honestatis qz ratio nō patitur.

De his qui ex publicis rōnib⁹ mutuā pecuniā acceperūt.

Quia pecuniā publicā mutuādo pōt ledi ius fisci sicut rem vendendo iō de hoc subijcit Vñ hic sciendū q qui accipit pecuniā mutuā ab officialib⁹ fisci tenetur in quadruplū ff.c.l.i. in quo quadruplo inest simplū ff.ti.j.l.i.

Penis fiscalib⁹ creditores preferri.

Hic ē lex vnica q sūmat p rubcā fm bar. vñ licz ī pctib⁹ fisc⁹ pferat alijs creditorib⁹ si tñ ex delicto est debitor fisc⁹ nō pfert alijs creditorib⁹ ex ꝯctu vt h in.l. vnica et vi. hic bar. q tenet q fisc⁹ nō hz tacitā hypothecā in penis ꝯquis s. hic teneat contrariū.

De fiscalib⁹ vsuris

Sic ptinuat Sic in penis exigē dis nō ē fisc⁹ pulegiat⁹ vt s ti. pri. ita etiā nec in vsur. pro penis nō solutis vel aliter debitis de q hic subijcit. Vñ hic sciendū q fisc⁹ nō pt stipulari vltra legitimū modū vsuraz. l. fiscū ff. e. Itez ex mora pene nō accedūt vsure. l. ij. e. hoc procedit sive pena fuerit cōuētionalis sive legalis fm glo. in. d. l. i. Et nōt bar. istā. l. cōtra id quod faciūt rectores ciuitatis hodie in eoz sententijs cōdemnatoriis nā iubent condēnatis penam soluē infra x. dies ad penā quarti pluris vt talis adiectio ñ valeat vt colligitur ex hac. l. cuz glo. sua Item et fiscus q succedit in locū priuati vtitur iure priuati. l. ij. ff. e.

De sententijs aduersus fiscum latis retractandis.

Sic ptinuat Nō solū pt ledi ius fisci non rite vendendo vt s de fi. instru. et iure. hast. fis. vel pecuniā publicā mutuando s de his qui ex pub. ra. sed etiam iudicando ideo de hoc subijcit Vñ hic sciendū q sententia lata cōtra fiscū pōt reuocari infra triennīū si nō interuenit preuaricatio vl fraus si vo hoc inteuenerit etiā post triennīū. l. vnica ff. e. z vide mā hic, bonā glo. q concludit idem esse in ecclesia et in pupillo vt nō in. l. impatores. ff. de re iudi. Et pcedit tex. noster loquens de triennio fm ista tpa vbi erat hoc statutū in fauorē fisci cum de iure cōi esset annus vtilis/ hodie vo putat bar. q infra quadriennium possit vt. l. fi. s. de tēpori. in inte. resti. fm eūd.

De bonis vacātib⁹

et incorporatione.

Sic cōtinuat q nedū pene delinquētium fisco deferunt s de re fis. sz etiam bona defunctoz vacantia ideo de hoc

ſbjcit Et ſciendū ꝑ exēplo q̄ bona vi/
cunt vacare fiſco qñ aliquis decedit ſi
ne legitimo herede.l.i.et.l. vacantia.j.e
et vi.glo.in ℣bo ltīmo q̄ ponit qui sūt
illi qui excludūt fiſcū et vi.quod dixi s̄
de legit.here.t vi.ange.in.l.ij.j.e.qui di
cit q̄ tutor excludit fiſcū Item ſi ſcola
ris moriat in ſtudio ſine herede vniuer
ſitas ſibi ſuccedit nō fiſc⁹ et infra q̄ntū
tp̄s fiſcus dz bona vacantia incorpora/
re ſeu occupare vi.hic glo.in ℣bo ven/
dicandas in.l.i.j.e.que vult ſi fiſcus ne/
gligit res occupare ſibi vacātes et dela
tas p̄ſcribitur ꝑ eū quadriennio/ſi autē
non ſunt ſibi denunciate xx.annis vide
quod dixi s̄ de quadrien.p̄ſcrip. Et de/
bet fieri incorpatio cū auctē procurato
ris fiſci Et tituli ſine auctē ſupioris nō
dñt ſcribi cōtrariū facientes grauiſſime
puniunt.l.ſi q̄ñ.j.e.vi.l.i.j.e.q̄ ciuitas e/
tiam ex priuilegio ad ſui petitionē con
ceſſo nō ſuccedit in bonis vacātib⁹ Et
dicit glo.q̄ ciuitas etiā nō p̄t ꝑ delictis
accipe bona alicui⁹ eadē rōne īmo nec
ip̄e fiſc⁹ hodie niſi in crimine leſe maie/
ſtatis et in auctē.vt nulli iudi.ſ.fi. ſm
bar.hoc intelligit niſi in ciuitatib⁹ q̄ de
iure et de facto hodie nō recognoſcunt
ſupiorē et ſic pplus ē lib vt nōt ī.l. ho/
ſtes.ff.de cap.t poſ.reuer.q̄ tūc ip̄amet
ciuitas ſit fiſcus et ſic poſſet capere bo/
na vacantia t etiam ex delictis ſicut fi/
ſcus ita notat in.l.ij.ff.de iure fiſ. Quid
sūt in ep̄is an habeant ius confiſcandi
notat bal. q̄ non in auc.bona damnato
rū s̄ de bo.dam.ſm alex.de imo.in.d.l.i.

De delatoribus.

Glo.rubrice continuat Dixit de bo/
nis vacantibus nunc de eorum bonorū
delatoribus Et dicitur deferre multis
modis Primo id eſt qui aliquid affert
Vñ dicitur hereditas defertur Item
deferre eſt accuſare de quolibz crimine.
Item delator eſt bonorum nunciator t
ita capitur hic Item dicitur deferre ſcz
honorem.hic autez ponitur pro delato
re bonorum iuſto vel iniuſto ita dicit
glo.rubrice hic et ponit eadem glo mul
tos qui non poſſunt deferre qui ponun
tur in tex.l.deferre.ff.de iure fiſ.t q̄ illi
qui poſſunt deferre ſi non probant ſunt
iniuſti et infames et quomodo alias pu
niuntur vi.l.ex varia.et.l. omnes.j.e.et
dicit glo.in.d.l. omnes q̄ delatoribus
criminum imponitur pena vt caput et
lingua amputentur Item punitur in
tantum quantum remaneret fiſco ſi de/
lationem probauiſſet.l.ſenatus.ſ.diuus
et.l.adrian⁹.ff.de iure fiſ.Qui tm̄ defert
ex neceſſitate officij vel ex precepto in/
dicis penam delatoris non ſuſtinet.l.
monente.j.e. Item vi.l.i.j.e. q̄ ſi relin/
quatur tacite fideicommiſſum incapaci
quid illud debet applicari fiſco et vide
l.fi.j.eo.q̄ ſeruus punitur ſi dominum
deferat etiam ſi obiecta probauerit hoc
in exemplum proditor/excepto crimi/
ne leſe maieſtatis et inducit ange.hanc
le.in argumentuz q̄ ſi ſtatuto caueatur
q̄ occidens bannitum non puniatur ſi
tamen ſocius proditorio modo occidat
ip̄e debet puniri De premio autem de/
ferentis vide glo.in.l. edicto.ſ. extat in
glo.in verbo vulnere.ff. de iure fiſ.

De petitis bonoruz ſublatis

Sic continuatur quia ſup̄ dixit de
bonis que in fiſcum deferri debent ſed
quia talia bona ſepe petuntur et impe/
trantur a principe quod eſt damnoſum
fiſco hic ſubiunxit hanc rubricam de pe
titis bonoruz ſublatis ſubaudi id eſt q̄
non poſſunt impetrari bona ad fiſcum
delata etſi impetrentur et concedantur
non valet conceſſio quia per importu/
nitatem facta preſumitur ſm Johā.de
pla. Et dicit glo,rubrice q̄ alias habeꝫ

in rubrica bonorum alias non habetur bonorum etsi habeatur tūc exponatur petitis id est petitionibus. etsi non habeatur tunc subaudiendū est rebus vel bonis Vñ hic sciendum q̄ bona delata fisco non possunt peti per rescriptuz a principe vel non possunt impetrari sicut olim ad petitionem alicuius licz bene possunt concedi per rescriptum motu proprio. l.i.j.eo. contrariuz facientes puniuntur et officiales curie principis qui impetrationi operam dant et scribunt puniuntur vt in.l.fi.j.e. et hoc est quod dicit rubrica de petitis id est petitionibus bonorum scz vacantium sublatis Idem etiam in alijs rebus fiscalibus que nō p̄nt impetrari.

De his qui se deferunt.

Glo.rubrice continuat de his qui se deferunt s̄ de delatoribus dixit q̄n alios. hic quādo se ipm Hic est lex vnica que vult q̄ grauatus tacite de restituendo nō capaci si deferat se lucratur tertiam vtor ho defūcti non capax se deferens lucrat dimidiam et facta diuisione habebit optionem occultantes puniūt vt h tu vl.g.ī.c.ō h.eī de simo q̄ spōte cōfessus et se ipm deferens miti⁹ punitur de crimīe Et nota ex isto tex.l.vnice q̄ inimicicia cadit in mulierē fm ange.et vi.hic alex.de imo. An maior teneat facere ptem vt minor elegerit.

Bi liberalitatis imperialis socius sine herede decesserit.

Dictū est s̄ de iure quod p̄tendit fiscus in bonis vacantibus eoz q̄ decedunt sine herede vt s̄.de bo.va.nūc declarat an in bonis vni⁹ ex donatarijs sine herede decedentis p̄tendat ius ante condonatariū. Et expone liberalitatis imperialis soci⁹.i. socius donatiōis ab impatore facte.exemplū Impator duobus simul dedit aliquid.illi dicunt socij liberalitatis imperialis De his sciēdū q̄ si vnus ex his moriat sine herede ad consociū pot⁹ q̄ ad alias p̄sonā pueniet ps decedentis.et intellige sine herede.i.liberis si res est feudalis data.si est alia intellige gñaliē de herede vt agnatis et cognatis fm bar.h in.l. vnica j.e.

De thesauris.

Glo.rubrice continuat q̄ de thesauris dant tributa de quib⁹ est dictur⁹ iō de eis p̄mittit ꝙz ꝑ. Vel quia inter cetera iura fiscalia de quibus cepit dicere est ius in thesauro q̄nq̄ ideo de eo dicit Scōaz approbat bar. quia prima ꝓprie est adaptatio ad inferiora non continuatio vt in.l.ij.ff. de sta.ho. vel sic fm Jo.de pla.Dixit de iure q̄ p̄tēdit fiscus in bonis vacantib⁹ nūc de iure q̄ p̄tēdit in thesauris iniuste quesitis Et est hic.l.vnica q̄ querere thesaur⁹ in ꝓprio oībus licz.in alieno vero suo nōie nullo mō licz etsi thesaur⁹ a fortuna fuerit inuentus inter inuentorē et dñm diuidit et solet allegari ista lex q̄ superfluū sit impetrare hoc precib⁹ quod iā lege permissum est.

De annonis et tributis.

Gl.rubrice sentit cōtinuationē Dixit s̄ de iure fiscali scz de thesauris et de pe.fiscalib⁹ hic loquit de alio iure fiscali et dic de annonis et tributis.i.de tributis que prestant pro ānona militū et equoz Tu dic q̄ ānona ē p̄statio que fit fisco ꝛ cōsistit in specieb⁹ vt vino oleo ꝛ frumēto.sed tributū in pecunia.ꝛ dī tributū q̄quid tribuit ꝙz spēaliter tributū qō p̄ncipi dat fm gl.rubrice .ꝛ q̄ sit dīa int vectigal et tributū ꝛ censū nōt glo in.l.i.ff.de publi. Jtē quotuplex est tributū et q̄le et q̄ntū dic vt in glo.rubrice hic Et sic sciēdum q̄ onus

annone et tributoꝝ est reale et sic ꝓut qs possidet et fructꝰ ꝓcipit onerat. l. i. ff. c. et sic nō tenet quis ad onera realia in plꝰ q̄z de re possidet. l. ij. ff. c. et q̄ plꝰ possidꝫ et plꝰ de fructibꝰ colligit plꝰ ꝑ ānona soluet. l. pro locis. ff. c. Itē oēs dñi solue re qđ princeps iponit et officiales non pñt augere vel diminuere de q̄ tñ vide hic. glo. q̄ dicit q officiales ꝓpter paup/ tatem pñt remittere quā glo. nota bene et compositio facta de tributis cū subdi tis est seruāda. l. fi. ff. c. et vi. l. mediterra/ nee q illud nō est fugiendū in q̄ plꝰ ex/ pendit q̄z de cōmodo ꝓcipit Et tenent soluere tributū prouincie nō aūt italia nec certe prouincie qbus a principe est remissū de qbꝰ in. l. i. et fi. ff. de cen. fm g. rubrice hic et vi. hic Johā. de pla. q̄d sit munꝰ q̄d tributū q̄d capitatio q̄d vecti gal q̄d collecta.

De indictionibus.

Glo. rubrice cōtinuat Dixi de dupli ci munere pīmonij vt nōtur s ti. i. l. in/ dictiones. nūc ꝓsequit de altero scz qđ ꝓsonis ꝑ pīmoꝝ imponit t q h indice/ bat ꝓuincijs ꝑ singula lustra auri ꝓmo. argenti scdo. et eris tertio lustro. vt in auc. de coll. in ꝓn. et ff. de lustra. au. col/ la. i rubca Jō de indictōe dic Et nō ffz glo. rubrice q rhomani añ natiuitatem chi cōputabāt ānos ab indictione/ he/ brei a diluuio. greci a ludo herculeo q̄ fiebat ꝑ singula quadriennia in monte olimpo/ sed hodie christiani omnes ab ānis dñice incarnationis et impatoris vt in auc. vt prepona. no. impa. in prin. vel a natiuitate domini. vi. in spe de in/ stru. edi. in prin. et per Jo. an. in cle. i. in glo. in verbo ex tempore de sum. trini. et fi. ca. et q̄liter debet inueniri indictio q̄ ponitur in instrumentis et ꝓuilegijs vi. glo in. c. inter dilectos extra de fi. in stru. que cōcludit q ānī domini additis tribus ānis diuidēdi sūt in quindecim totiens quotiens potest etsi aliquid ibi remanet quod nō potest venire ad xv. id dicitur esse indictio etsi ꝓscise rema nēt quindecim tūc quindecim sūt indi/ ctio Illa enim indictio ortū habuit ab ista indictiōe de qua hic que est tributū prouinciale pīmonio impositū soluen/ dum imperatori et soluebatur per lu/ stra id est reuolutis quiq̄z ānis in ꝓmo lustro aur id est primis quiq̄z ānis intu lerūt aurum. secundo lustro argentum tertio es seu cuprū et sic reuolutis qui/ decim ānis reincipiebatur in auro et er go est q in instrumentis indictiones nūq̄z ascendūt vltra numerum xv. Et vt dicit glo. in. d. c. iter dilectos indictio est nūerus cōstans ex tribus lustris et vi. l. ij. eo. q indictio est munus ordina/ riū t ideo ab hac indictione nō excusā tur qui a muneribus excusationem ha/ bent Et fuit ante istā. l. i. indictio mu/ nus extraordinarium fm Johan. de pla. et ante tempus solutiōis debet sin/ gulis prouincijs notificari vt se prepa/ rent ad indictionem soluendam. l. ij. ff. et vi. ibi glo. que ponit versuz Nam le/ uius ledit quicquid preuidimus ante.

De superindicto.

Quid autem sit superindictum dic vt in glo. rubrice hic Et dic breuiter q illud quod ex causa necessitatis impo/ nitur extraordinarie superindictum di citur ita dicit bar. circa rubricam hic et vi. glo. rubrice que ponit aliquos qui excusantur a superindictis Et solus princeps imponit superindictum nec ad alterius litteras quis cogitur solue re. l. vnica ff. eo. et notat bar. ex ista. l. q non est credendum litteris alicuius di/ centis se hoc facere de mandato supe/ rioris nisi in ipis inseratur licentia siue littere superioris per tex. ibi et imperi/

alibus nexa preceptis. Et differt indicto a superindicto quia quando aliquid imponitur ordinarie ex lege perpetua dicitur indictio sed quando aliqua collecta extraordinarie imponitur semel non continue ex aliqua causa tūc tantūmodo soluenda dicitur superindictuz et sic habes veram dīam inter hūc et precedentem titulum vi.glo.rubrice et post eaz. Johan.de pla.

De exactoribus tributorum.

Glo.rubrice continuat Dixit que tributa prestanda sunt et a quibus nunc per quos et qualiter exigantur Hic sciendum q̄ exactores tributorum non debent incarcerare debitores si tamen debitores omnino fuerint contumaces possunt capi et custodiri a familia etsi hoc non sufficiat pñt capi eorum bona vt de hoc fisco satisfiat.l.nemo.ff.e Et q̄t remedia habet fiscus ptra nō soluētes tributa vi.bal.in.l.i.s̄ si propter publi. pen. Qui autem debitorem captum eximit ad id quod fisco et priuato debebatur tenetur.l. quotiens.ff.eo.et dicit ibi Alex. de imo q̄ qui carceratum eximit de carcere tenetur soluere creditorib⁹ Item et officiales tenentur ad tributa ne ipis cessantibus alij grauentur.l. actores.ff.e. Item si domus imperialis vel ecclesia emerit rem tributariam tenetur soluere tributum etsi non soluerit res ei aufertur et ciuitati assignatur vt integrum tributum soluatur.l.fi.ff.e et vi.l.missi.ff.e. que ponit officium exactoris.

De supereractionibus.

Glo.rubrice supplet vltra quam debet ne titulus iste vel superior de superindicto superfluus sit hic est.l.vnica q̄ exactor qui plus exigit q̄ debetur in duplum restituet et propter delinquendi consuetudinem capitaliter punietur d.l.vnica.

De capiendis et distrahendis pignoribus tributor.

Vide.l.i.ff.e. que dicit q̄ res eorum qui fiscalibus debitis per contumaciā satisfacere differunt distrahi possunt.cō paratoribus data firmitate perpetua possidendi. Et est satis debitorez annonarum ad soluendi necessitatez captione pignorum conueniri.l.ij.ff.e. quasi diceret non debent incarcerari vt s̄ dictū fuit in titu.de exacto.tribu.

De apochis publicis et descriptionibus curialiū

Vide glo.rubrice q̄ apocha soluenti datur antipocha suscipienti dixi de hoc s̄ de fide instrumento.ꝛ vi.ange.in l.i.ff.e.q̄ descriptio quando q̄ sumitur p estimo vt in.l.i.alle.et hāc descriptionē faciunt principes cogentibus diuersis negocijs vt illud exijt edictum a cesare ita dicit g.i.d.l.i. et ista descriptio debet fieri fm formaz.d.l.i. Et dicitur hec descriptio curialium quia curiales debent impōnes tributorum et collectarum describere fm q̄ntitatem patrimonij vt equalis fiat distributio ne sarcina diuitum pauperibus imponatur vt d.l.i. Sumitur etiam descriptio pro incorporatione et illa debet fieri fm formam.l.facultates s̄ de iure fisci quādo q̄ sumit descriptio vt hic in.d.l.i.q̄ petimus bona alicuius describi ne baratentur que fit cum suspitione tenentis Precedente tñ aliquali cause cognitione saltez p iura.l.i.ff eligere.ff.de ven. in pos.mit.ff. loca.l. dñs horreorum de

bo.auc.iudi.pos.l.fi Itē fit etiā scriptu/ra seu descriptio de solutiōe q̄ fit susce/ptori a curiali .d.l.ij.e. Itez et alia quā facit curiał minor cū recipit vt s̄ de ex acto.tribu.l.appitoēs Et nota ex.l.i.al/le.fm bar.q̄ in instrumētis quitationū debet inseri causa quod est verum quan do fit ab his qui donare non p̄nt vt hic iunc.l.ij.s̄ de anno. et tribu. alias causa non requiritur.ff.de pac.l.tale pactū cir ca p̄n.fm bar.quod nota tu qui vis re/cipere quitantiam a tutore vel curatoē vi.ange.in.d.l.i.Et nota ex.d.l.i.in ꝓsi. hec etiam.q̄ collecta debet imponi fm q̄ntitatē patrimonij non fm quātitatē vel numerum p̄sonarum fm bar. q̄ hoc intelligit verum quando collecta impo nitur ex aliqua causa que non respicit numer p̄sonarum et vi.l. quicūq̄.j.e. q̄ qui ostēdit se tribus proxime annis re/tro soluisse/de alijs annis superioribus presumitur soluisse nisi probetur cōtra riū Et dicit ange.nōdū hunc tex. nec obliuioni tradendum q̄ si aliqs tenet presentare aliquid singulis ānis et ostē dat per apocham de solutione trium an norum de toto tempore presumitur sol/uisse.

De canone largitio

nalium titulorum.

Dictū est s̄ de exactione tributorum nunc de transmissione eorum ad comi/tem rerum priuatar Et expone fm bar. hic in rubrica.id est de regulari presta/tione tributorum que fiebat per scriptu ras glo.rubrice exponit id est de regu/lari prestatione eorum que prestant fisco quia canon idem est quod regula vt no tat glo.in.l.i. s̄ de indic.Largitionaliū id est eorum que prouinciales fisco largi iuntur et dependunt Et dic titulorum quia specialibus titulis id est litteris dictis breuibus in chartis legūtur vt sup̄ de conueni .fis.de.l.fi. et s̄ de anno. et tribu.l.iij.fi.ita in effectu vult glo. rubrice Quasi dicēt hec rubrica tractat qualiter et quibus debeant fieri regula res et ordinarie solutiones tributorum de quibus traditionibus traduntur ti/tuli id est breues debitoribus pro suis securitatibus et probationibus s̄ titu.i. l.semel. Alijs modis accipitur titulus. Vñ' Est honor est signum titulus pre/scriptio hb̄ Qui titulū scribit abbrevia re cupit fm Johā.de pla. Et vide.l. fi. ex qua habes q̄ si littere iudicis aliq̄d vltra veterem consuetudinem contine ant presumūtur erronee nec eis est cre/dendum sed si littere continerent id q̄d per iudicem potest fieri vel facerēt men tionem de litteris superioris iudicis p̄ quem potest fieri eis crederetur vt sup̄ de superindic.l.i.et vi.l. precepit.j.eo.q̄ notarij camere non grauantur ad mu/nera que persone laborem iniungunt. Ex quo notat bar.q̄ officiales qui per sonaliter habent seruire vni officio nō coguntur ire ad exercitum nec facere custodiam.

De opere a collato/

ribus exigantur.

Id est a prouincialibus qui vocant hic collatores cum dent seu conferant tributa Johan.de pla.exponit collatori bus id est soluentibus tributa/redit in idem. Illi q̄ prouinciales qui tributa prestant ad operas aliquas non tenen/tur. nam nec balnea presidibus succe/dere sunt compellendi nec bestias eorū cōmodare nec hospiciū nec aliquod ant garium vel pangariū nisi in aduētu p̄n/cipis ita dicit hic glo.in.l.vnica.j.e.quā vide latius.

De emunitate nemi

ni concedenda.

Et est emunitas in proposito idē q̄d libertas et dicitur quasi extra munera

id est officia vel onera Sciendum autē q nemo debet se excusare a muneribus regulariter et omnes debent soluere annonas et tributa vt s̄ de anno. et tribu. l. iij. et de operi. pub. l. omnes et qui falsum instrumentum emunitatis conscripserit igne est cōburēdus. l. i. ff. e. Et vi. l. fi. ff. e. vbi est rex. q possessores dare coguntur pro numero iugez vel capitum que possident in reparatione publici aggeri et ceteris eiusmodi muneribus id est in reparatione fontium pontium fossarum murorum viarum et similium et sic munitio viarum et aggerum debz fieri expensis pro quantitate patrimonij possessoz et non per capita fm bar. qui dicit q aggeres dicuntur quedam munitiones que sunt iuxta ripaz fluminis ne flumen excrescens fluat per limites et sic in rubrica capitur s̄ de nili. agge. nō rū. et ista ibi addatis. et dicit bar. notandum casum huius. l. qui est assiduus Circa premissa quero quis teneatur munire vel reficere viam Dic breuiter Aut est via publica aut priuata. primo casu si via est intra muros ciuitatis qui libz debet eam munire iuxta domum suam vt in. l. ediles. ff. de via pub. que est greca et quidam non habent eā Si vero est extra ciuitatē tūc debet fieri munitio et refectio expensis cōmunis imponendo collectam pro quantitate patrimonij vt hic et s̄ de sacrosanct. eccle. l. ad instructionem. Quedam sunt vie priuate et hoc potest duobus modis intelligi Uno modo in via put est ius eundi et dicitur seruitus et tunc refectio incumbit ei qui habet viaz. ille enī qui debet viam soluz debet pati vt. l. refectionis. ff. communia predio. Secundo modo accipitur via priuata hoc est facta ex collationibus priuatorum et tunc idem quia ad illos priuatos ptinz refectio. ff. ne quid in lo. pub. l. ij. ℣. viaz de quo doct. dicunt in. l. neminem s̄ de sacrosanc. eccle.

De conditis in publicis horreis.

Quia predicta que a collatoribus exiguntur recondi debent in publicis horreis Ideo rubricam de conditis in publicis horreis subiungit videlz qualiter sint distribuenda et horrea custodienda Et expone conditis id est repositis in publicis horreis fm glo. rubrice Hic sciendum q species in horreis publicis depositas nullus debet in suam vtilitatem conuertere alias deportabitur. l. fi. ff. e. quod dicit bar. notandum cōtra furantes lardum vel grassum communis vt deportentur et eorum bona publicentur Dicit tamē Johan. de pla. q hoc quod dicitur de publicatione bonorum corrigitur per auct. bona damnatorum s̄ de bo. dam. Et non debet tāgi de fructibus nouis donec consumantur antiqui Item licitum est commiscere fructus corruptos cum incorruptis l. i. ff. e. Et dicit bar. notandam hanc. l. q licz miscери corruptum cuz incorrupto quod tene mēti. quia forte dicerent laici q esset peccatum quod non est verum fm eum. vt hic. Et dicit ange. notandum hanc. l. pro aromatarijs maxime qui miscent ceram corruptam cum non corrupta ad hoc vt velamento nō corrupte corrupta vendatur vt non dicatur ceram falsare cum non peccauerit casus est hic fm eum. Notat etiam bar. ex ista. l. q ille dicit nobilis qui est prudens et virtuosus de hoc videbimus latius ff. de dig. li. xij. Item rectores debēt per se ipos inspicere domos et horrea publica ne ex pluuia corrumpantur publica frumenta. l. cum ad quēlibz ff. eo.

Vt nemini liceat in

emptione specierum se excusare Et de munere siconie.

Dictū est ꝫ de quibusdaz muneribus a quibus nemo excusatur veruz quia a munere emptionis specierum nemo excusatur ideo de hoc ponit. Unde gl. rubrice que dicit ꝙ alias deest in rubrica de munere siconie et de hoc munere hic non tractat sed in greco quod non habemus et licz de eo fiat mentio .ff.de vaca.munc.l.ij.in prin.ꝛ de administra. re.ad ciui.per.l.fi.§. Item reseripserunt siconias Et dicit bar. hic ꝙ ista rubrica summat.l.vnicam.j.c. Et potest intelligi tripliciter ſm glo.fi.d.l. vnice Prio de emptione grani tempore caristie vt tam diuites ꝙ pauperes teneantur soluere collectam pro emendo granum tempore caristie licz diuitibus hoc non sit necessarium et solum veniat in pauperum fauorem Ratio est ſm bar.quia ad publicam vtilitatem pertinet nam sine pauperibus ciuitas non esset perfecta l.ij.ff.de nundi. Secundo modo intelligitur ꝙ si respublica habet granuz vel aliud ad vendendum ꝙ omnes debent emere nec aliqs excusaꝫ licz ei necessarium non sit et hoc habet locum in sale vrbis Tertio potest intelligi de munere quo quis vendere teneatur frumentuz et sic qui plus de frumento colligit plus de frumento vendere cogaꝫ Intellige tamen ꝙ non debet cogi vendere hoc casu precio viliori sed iusto.l. in annona.ff.ad le.iuliam de anno. Ad secundā partem rubrice ꝯuis de hac hic nihil tractaꝫ vt ꝫ dictū ē tu dic ꝙ siconia est nomē muneris publici et ita dicē gl.in.l.sertūdecimum .ff.de vaca.mu.in pn.et in.l.fi.in.§. Item reseripserūt siconias vnde siconias qui id munus gerunt

De collatione donatorū vel releuatorum aut translatoruz seu aderatoruz.

Pro intellectu huius rubrice vi.gl. in.l.vnica.j.c.que ponit casū.d.l.si tributarius non potest vti fundo put descriptit in censū quia casmate ꝑ pte periit vel vites sicce sunt ille qui preest censui releuat.ff.de cēsi.l.forma Ante tempora ergo antiochi qui erat imperator vt dicit glo.in prin.quedam erant releuata predia.aliqua erant donata ita vt nihil solverent.aliqua aderata vt aliqꝺ eris solverent.aliqua translata in aliuz quia prim⁹ non soluebat pro modico quod solueret secundus Antiochus fecit ꝙ omnia talia soluerent quid propreterito et futuro ꝛ nihil plus pro preterito vel futuro quod et valētin⁹ hic confirmat nullo obstante priuilegio et sic in certis predijs tm̄ habet locuz hec ler. Et dicuntur predia aderata ex quibus es prestabatur fisco. et dicitur aderatio vel eratio quasi eris prestatio vt hic in gl.verbi aderatis Et notat bar. ꝙ si aliqua predia sunt releuata hoc est liberata et estimū coz ē minutū postea potest augeri ꝑ supiorē vt hic facit imperator Secūdo notat ꝙ nō licz alicui suas possessiones releuare hoc est estimū minuere vt hic in ꝟbo nulli quod intellige nisi ex causa supuenienti.l.forma.ff.de censi.ſm bar.

De collatione eris

Quia collatores sunt obligati vno lustro ad solutionē eris vt ꝫ de idic. et cōmodius hanc solutionē facerent in auro ideo de hoc subdit ꝛ dicē de collatione eris in auro soluenda. Hic est lex vnica q̄ dicit ꝙ pro ere ꝑt solui auz dūmō tm̄ er hoc respublica non ledaꝫ ſm bar.hic Et ꝑ latiori intellectu scias ꝙ collatores q̄ in vno lustro es soluebant volebant soluere aliquando aliud pro ere scz auruz quod licet sit carius tamē facili⁹ datur inſtl.de actī.§. preterea vn/

de statuit vt pro xx. liberis eris soluat vnū solidū id est aureum ita dicit glo. vnica hic quā vide latius.

De discussoribus.

Quia iuxta quātitatez patrimonij et facultatum vnicuiusq; possessoruz imponi debent et solui tributa et collecte l.ij.s de anno.et tribu.ad quas facultates discutiēdas inuentiēdas et extimādas deputandi sunt officiales qui discussores appellātur ideo de eis subijcit Unde queritur fm bar. circa rubricaz quis dicatur discussor dic vt in glo. rubrice scz ille qui discutit patrimonia alteri⁹ vt eū ponat in estimo et ita loqr̄ h tit. fm bar. vi. tamen glo. rubrice que ponit multa alia significata Dic sciendum q; si estimator male estimat ipe tenetur.l.i.j.e.ex qua notat bar.q; arbitratores qui ledunt ptl. tenentur.facit.ff.si mēsor fal. mo. dix. per totum Et notat hic ange. post bar. ex ista.l.q; mensores agrorum qui retulerunt tot iugera esse si negaretur tot esse incumberet eis onus probandi tot esse Et ab onere discutiendi et estimādi patrimonia nullus excusatur. nec etiam miles.l.fina. j.e. Et nota glo.ij.in.l.ij.j. eo. fm ange. q; si debitor producit duo instrumenta refutationis eiusdem quantitatis pecunie q; per ista instrumenta probat duplicem solutionem et sic tanq; indebitum posset repetere fm ange.

De decurionibus ⁊ filijs eoruñ et qui decurriones habentur et quibus modis a fortuna curie liberentur.

Glo. rubrice continuat quia dixit de multis officialibus circa tributa exigēda et quia inter ceteros decuriones habent quasdam prerogatiuas ideo de eis dicit et dicit decurio a decez.ff. de verbi. l. pupillus ℌ decuriones et viri conciliarij ciuitatum decuriones vocātur et differunt a curiali quia curialis genus. decurio species. et est honor et onus Item datus curie decurionū naturalis fit legitim⁹ Ista omnia habent in glo. rubrice quaz latius vide. Et an decuriones hodierni temporis iudicentur prout de istis q; sic in.l. diuo. s de questio. Dic sciendum q; filijfa. possunt esse consiliarij et pater tenetur pro eis si consenserit.l.i.et.l.filios j.e. Item illitteratus .l. exptes j.e. et diuites non pauperes sunt eligendi ad officia ciuitatis.l. ad subeunda j.e. et notat ange. hāc.l.q; nominari et eligi debet ille qui potuit et meruit.quod dicit menti tenēduz ad multa. Et an inter bona maritī computabūtur dotes mulier vi.hic gl. et ange. Qui autem consiliarij sūt facti non debent exercere officium tabellionatus quia est vile.l. vniuersos j.e. ⁊ sic nota p̄ aduocatos qui hoc officiū exercent fm bar. Item consiliarius non debet constitui procurator et constituens et constitutus punietur.l. si quis.ij j.e. Et decuriones debēt exercere actiones reipublice.l. pcuratores j.e. et ad officiū rectoris ciuitatis ptinet conuocare consilium.l.ij j.e. Item decuriones non possunt recedere a ciuitate sine licentia alias puniuntur.l. si quis j.eo. vbi etiā probatur q; potest quis cogi ad ambasiatam et nullus potest seruire p substitutum.l. nullus.ij j.e. et possunt electi ad officium publicum compelli.l. si ad magistratū j.e. et.l. ex omnib⁹.ff. decuriones de quibus s dictum est habēt emunitatem ab extraordinarijs muneribus.l. curiales j.e. De fine rubrice q; bus mo. a for. cu. li. dic vt in tribus vltimis.l. j.e. et connumerat.l. vl. xij. dignitates que liberant a curia finaliter

vide.l.nullus q̄ in honoribus sequitur quis cōditionem patris non matris cō cor.l.eos qui. Et qui habet filios pre/fertur non habenti.l.in albo ff.c.et not tat ange.patrem habere honorem pro/pter filium et filij propter patrem/et fi/et ista prelatio in ordine sedendi scribē di arēgandi facit ff. de consu.l.i. et.ff. de albo scri.l.i.

Si seruus aut liber/tus ad decurionatū

aspirauerit.

Sic continuatur quia decurionatus est honor atq; dignitas a quibus prohi bētur fui vel liberti nō impetrato in/re annulorum aureorum vel natalium restitutione ideo de hoc subiungit. Et dic q̄ libertus qui non habet ius annu lorum aureorum nec est restitutus nata libus cum pena remouetur a curia.l.i ff. e.dicit tamen glo.q̄ hec.l.hodie corrigi tur cum per solam manumissionem con sequitur ius aureorum annulorum per auc.nouo iure.s̄ de na. resti. Etsi seru⁹ patitur scienter se ad dignitatem voca ri remouebitur et punitur .si ignoran ter remouebitur tm̄ ff.c.l.ij.

De predijs curialiū

sine decreto non alienandis.

Sic continuat s̄ de inspectione curi alium circa psonas habenda tractauit nunc de forma circa res eorum alienan das interserit. Ubi hic sciendum q̄ de/curiones et consiliarij non possunt bo/na sua immobilia sine decreto vendere alias non valet venditio et emptor per dit precium et restituit rem cum fructi bus.l.i.et per totuz ff.c.Dicit tamē bar. post glo .in.d.l.i. vsus istas leges non approbauit Jn italia enim decuriones et consiliarij vendunt res suas libere prout eis placet dicit tamen glo. nota/bilis q̄ quādo petitur interponi decre tum debent cause sigillatim exprimi vt hic .l.magis puto ff ne passim.ff.de re/eorum. Jtem dicte cause debent soleu/niter probari alias non tenet decretum l.i ff hec verba.ff.ne vis fiat ei. Et ope/ratur decretum ne quis posset pqueri de deceptione vltra dimidiam iusti pre ey vt hic in tex. Jtez operatur ne quis posset de dolo vel metu conqueri vt hic. Et vide.l.si quis s̄ de decu.vbi est casus fm vnam lecturam q̄ parti. pos/sunt petere a iudice vt pfirmet contra dum ab eis factum licz eorū consensus sufficiat et iudex ad hoc tenetur. et di/cit bar. ibi illum casum non esse alibi Et vide glo. in.l.ij ff.e. que ponit om/nes in quibus est necesse decretum in/terponi .et adde in rebus minor s̄ de predi.mi.per totum.

Quando et quibus quarta pars debe/

tur ex bonis decurionum et de modo distributionis eor.

Dixit qualiter consulatur curie cir/ca alienationē bonor curialiū inter vi uos.nunc qualiter in vltima volūtate De prima parte rubrice tractatur in.l.i et ij.de secunda pte rubrice in.l.fi.et ali quid in.l.ij.fm bar. Nic scire debes q̄ si extraneus succedat alicui decurioni debet curia habere quartam.l.i ff.e. non tamen de singulis rebus sed facta om/nium diuisione pro vt exprimit.l.ij ff.eo. Et nota fm bar.ex.l.i.alle.quis dicitur habere bonum ius.quis melius.et quis optimum. Notat etiam bar. ex.l.ij. q̄

mobilia non debent patefieri in diuiti/
bus Rō.ne pompa rex familiarium in
pauperib⁹ manifestet vilitas vt hic in
tex.d.l.ij.Et nota ex.l.fi.j.e. q filius ex
clusus a curia per priuilegiū nō obstat
alijs et pro hoc facit q filius qui est fra
ter minor qui non succedit non facit p/
tem alijs licut illi qui propter penā exi/
munt.l.i.in.fi.ff.de bo.posses.ꝫ.ta.et.l.si
necesse.ꝫ.si deportatus.ff.de bo. lib.

De imponenda lu.

cratiorum descriptione.

Sup ti.prox.dixit si curialis vniuer
sitatē suoꝝ bonoꝝ ī nō curialē trāsferat
quantum reuocat curia quia quartā vt
s ti.i.l.ij.nūc vero quid iuris si transfe/
rāt in nō curialem rem īmobilez titulo
lucratiuo Dic ḡ de imponē da descripti
one.i.prestatiōe et solutiōe lucratiuoꝝ
.i.rez immobiliū q trāsferunt a curiali
in nō curiali titulo lucratiuo. Vi.gl.ru
bce q dic alias lucratiuis.i.reb⁹ trāsla/
tis alias lucratio titulo alias lucratio
rū et sil'r exponit.Et dic dūaz int hunc
titulū et supiorē titulū q supiori titulo
q̄rta tot⁹ rei dat curie hic q̄ttuor soli/
di tm Jtē ille de oīb⁹ reb⁹ vt s ti.i.l.ij.
h de īmobilib⁹ tm vt in pn.hui⁹.l. Jtez
ibi de titulo successionis tm h de q̄lib⁹
etiā inter vinos p q apparet q qnq; v/
traq; descriptio concurrat scz qñ succe/
dit curiali ab extraneo Pro itellectu rub/
ce Sciendū q olim curialis nō poterat
vendere sed donare sic vt.l. fi.s tit.ij.et
qñ donabatur fuit imposita vna gabel/
la q ille qui recipiebat ex donatiōe vel
alio titulo lucratiuo debebat soluere
quattuor siliquas et ista est descriptio
que imponitur titulis lucratiuis Et no
ta.l.vnicā.j.e.q ille dicitur extraneus
qui non est de ascendentibus hoc pro/
cedit in casu hui⁹ .l.alias .dicit extraneus
qui non est in potestate.l.vnica.ꝫ.extraneū
s de re.vx.acti.Et nota ex eadē.l.vni/
ca.j.e.qui dicunt tituli lucratiui.

De prebēdo salario.

Dictum est s an decuriones possint
alienare res suas.nūc vero an possint
alienare pecuniā publicam mandando
solui alteri de pecunia publica Dicit g.
rubrice q melius dixisset de non prebē
do Et est hic.l.vnica q nulli tribuetur
salarium ex tributis reipublice nisi ei q̄
iubente principe specialiter fuerit con/
secutus.

Si curialis dereli.

cta ciuitate rus habitare maluerit.

Dictū est s de decurionibus verū q
aliqñ se transferunt ad habitandū rus
et derelinquūt curiaz quod est damno
suz ciuitati ideo de hoc hic subiūgit Jō
dic q si curialis derelinquat ciuitatem
reuocatur ad ciuitatem et ad curiam et
locus in quo in rure habitat publicatur
l.vnica.j. eo.

De municipibus et

originarijs.

Dictum est de decurionibus nūc de
alijs que etiā ciuitati ex necessitatibus
et iure consulere dñt quod quidem fit
vel rōne originis vel domicilij ideo de
hoc subiungit.Et vi.glo.rubrice q̄ po/
nit differentiam inter municipem et ori
ginariū q municeps gen⁹. originarius
species nam aliquid speciale est in eo q̄
est municeps originarius Est ḡ muni/
ceps ,prie q subit munera siue ibi nat⁹
sit siue nō sed hodie omnes etiam qui
non subeunt dum tamen sint in muni/
cipio vt.ff.ad municipa.l.i.et dī origia/
rius ab origine pīs nō sua.j.e.l. filios
vel fm Azo.sua etiā.j.e.origine.ita dicit
gl.rubrice. Et sciēdū q in loco origīs ꝛ
incolatus cogit ds subire munera.l.i.j.
e.et filiꝰ sequit originē pīs nō matris.

filios.ff.eo.et dicit glo.q patris tm nō aliorum et dicit bar. q verum est q sequitur originem patris etiam. non aliorum et vi.glo.in.l.origine.ff.e. q ds potest renunciare origini patrie et incolatui dū re et facto non verbis tm.

De incolis et vbi

quis domicilium habere videtur et de his qui studiorum causa in alia ciuitate degunt.

Glo.rubrice continuat. superiori titulo de originarijs id est de his qui cōtrahunt municipatum origine puncipaliter dixit vt per omnes.l.illius titu.patet.nūc generaliter qualiter illo vel alijs modis.et dic quid sit incola vt.ff.eo. ciues vi.ibi gl.primā que est notabilis Dicit enī q municeps est genus.ciuis et incola species .et dicit bar. q ciuis subdiuiditur in duas alias species q alius originarius alius non originarius Quib' modis quis fiat ciuis dicit glo. alle.origine propria et paterna Itē manumissione scz de se vel de patre facta Item allectione id est delatione honoris in aliqua ciuitate vel fm bar.i.conuentione.qui etiam hic videtur tenere q per baptismum quis efficitur ciuis de quo tamē remittit ad.l.i.ff.e.Et nomen ciuis proprie respicit ciuitatē.verbum autem per quod significatur pronuncia est vt dum dicitur lūbardus tuscus et similes Incola vero dicitur id ē valde colens et venerans prouinciam in quam se contulit vtpote cū propter eam aliam reliquit Et fit incola etiam si in territorio se conferat vt.ff.de ver. signi.l.si pupillus.§ incola Et facit incolam domicilij et dicitur quis ibi habere domicilium vbi larem rerumq ac fortunarum suarum summam constituit vnde rursus non sit discessurus si nihil aduocet.d.l.ciues Et fit incola solo animo et facto eius qui adquirit domicilium. at ciuis fit vel alterius consensu tm vel suo et alterius vt in.d.gl. Ex qua habes circa medium q ratione ordinis clericatus quis conuenitur. et mulieres ex persona maritorum sortiuntur dignitates et fox.l.fi.ff.e. propter solam possessionem tamē quis non vocatur ad munera.l.cuz neq.ff.e. Ex quo notat bar.q forensi possidenti aliquis in ciuitate vel comitatu non potest indici onus custodie neq potest indici collecta fallit in vsurario Item fallit in ciuitatibus que habuerunt desuper priuilegium vel quibus hoc competit ex consuetudine cuius inicij non extat memoria fm bar.hic.De secunda parte rubrice dic vt in.l.ij.ff.eo.q scholares non dicuntur constituere domicilium in loco in quo studeant nisi in illa ciuitate p decem annos steterint vel alia ratione constituerint Idez in patre visitante filium et procedit hec lex in dubio nam si esset certum q staret in ista ciuitate vt scholaris causa studendi tunc etiā per mille annos non adipiscētur domicilium hic ita dicit bar.in.d.l.ij. Sz si scholares staret in ciuitate animo ibi constituendi domicilium tunc immediate adipisceretur ibi domicilium non expectato lapso decennij.de quo vide eundē in.l.lex cornelia in.§ domum.ff.de iniu. et vide anto.in.c. q clerici. extra de fo. compe.

De muneribus et honoribus non continuandis inter patrem et filium et de interuallis.

Glo.rubrice continuat quia ratione originis et domicilij deferuntur honores.et munera de his dicit vt non continuentur sed ne perpetuo excusentur.

ideo dicit de interuallis Munus autez tribus modis capit Uno modo donuz dicitur munus Alio modo onus Tertio modo officiū et communiter capit in ista materia nō primo modo sed duobus vltimis vt ptz per se et vi.glo.rubrice.ff. ti.proxi. Est aūt honor administratio reipublice cū gradu dignitatis et quia alias est cum sumptu alias sine sumptu.ff.de mu.et ho.l.honor ideo hic loquitur de vtroqz ita dicit glo.i.in.l.i. ff.e.que est notabilis fm bar.vi.eam Et dicitur continuatio quando idem denuo vocatur Idem quando pater post filium Item qñ econuerso Idem multo magis si simul vocent et sic filius per patrem et econuerso excusat vt hic qđ est verum si est in potestate fm glo.in.d l.i.et intellige de munere psonali secus de patrimoniali quia ibi cōtinuat munus.ff. ti.i.per totum vi.latius.ff.glo.i.in d.l.i.Et sciendum circa scdaz ptem rubrice q ille qui fuit in honore vel munere habet vacationem per interuallū quiquēnij ne assumat ad eundem honorem vel ad idem munus sed ad aliū honorem vel munus habet triennium; perfuncti aūt legatione habent biennium.l.ab honoribus.ff.e.et istud interuallum prodest tm eisdem psonis nō alijs etiam filio per patrem nisi esset honor eū sumptu vel munus mixtū q tunc ad interualla prodest vnus alteri .ff.de lega.l.filio et dicit glo .in.d.l.i.ff.e. Cōcludo ergo ex premissis q continuatio honor et munez impedit in his qui idem sūt vel qsi Interualla in his tm qui idē sūt vere habēt locū fm bar.in.d.l.i. Notat ex.l.fi.bar. q infans pt esse miles t coronari Item si quis vellet cōtinuare mun⁹ nō admittet ita dicit gl. in.d.l.i.

De muneribus patrimoniorum.

Glo rubrice continuat De personalibus dixit titulo superiori.nunc de patrimonialibus Et dicit gl. q trib⁹ modis capitur munus de quo dic vt supra titu.proxi.dixi et capit hic pro onere Et est triplex munus aliud personale aliū patrimoniale aliud mixtum/personale cū sollicitudine. patrimoniale cum dispendio rerum.mixtum cum vtroqz vi/latius in.d.glo. rubrice hic Et sciendū q qui habent emunitatem simpliciter cōcessaz tenet ad munera pīmonialia .l.iij.ff. e.vt ibi in gl.latius Et nō suscipe hospites est mun⁹ patrimoniale.d.l.iij. Item onus alimentandi equos decurionum.l.non videtur.ff.e. Item t superindictiones .l.fin.ff. Item minores non excusantur a muneribus patrimonialibus.l.etiam.ff.e.nec pbt.l. professio.ff.eo. neqz nūer⁹ liberoz nisi xij.l.neqz.ff.e.

Quemadmodum civilia munera indicantur.

Dictū est s de munerib⁹ ciuilib⁹ tam psonalib⁹ qz realib⁹.nūc qliter munera indicent seu imponant subiungit. Et q dicunt ciuilia munera dic fm glo. rubrice q oia vt s ti. i.l.i. vbi dicit g.q patrimonia personalia et mixta sunt ciuilia ff.e.l.i.§.pe. Et dicit hic glo. rubrice q ī istis munerib⁹ inspicit psona eius q imponit q habeat illud officiuz Scdo inspicit qđ est.ff.e.l.fi.secz mod⁹ et ordo secz vt psona ei⁹ cui indicit nō graue vltra modū sed fm equalitatem. Tertio psona cui indicit Quarto origo natalitū Quinto facultates Sexto consuetudo et ponit glo.alia q dñt inspici vi.eam et dicit gl.q ß inspiciūt in munerib⁹ psonalib⁹ qz ī pīmonialib⁹ nō oia et dic ß.l.i. q nō dz qs eodē tpe hī e plura officia.

De his qui sponte munera susceperūt.

Glo.rubrice cōtinuat Dixit de cogē dis nunc de spontaneis Et dicas fm eandem glo.q̄ immunis sponte decurionatum suscipiens omnia munera decurioni inungenda subire cogatur. et videtur renunciasse suo priuilegio nisi pacto inuetur ff.eo.l.i.sed aliud munus suscipiens in alijs non preiudicat.l.ij ff.e.sed in eo sic sibi non filijs.l.iij. et inj. nisi naturalis curie offeratur tunc etiā liberis.l.fi ff.fi ff.eo. et que sit ratio vid. hic per bar.quia decurionatus est quoddam officium vniuersale quia ex decurionatu apparet q̄ eliguntur alij officiales secus in alijs officialibus vel honoribus.

De his qui a principe vacatiōem acceperunt.

Dictum est sup̄ de muneribus a quibus non excusantur nisi illi qui vacationem a principe acceperunt ex iustl. et probatis causis ideo hunc titulum posuit Vnde dicendum q̄ tria necessaria sunt ad hoc q̄ valeat annotatio vacationis.primo vt princeps cōcedat Itez vt temporaliter concedat Itē vt causa necessitatis probate vt hic in.l. vnica in textu et glo.

De vacatione publici muneris.

Glo.rubrice continuat dixit a quo concedatur vacatio nūc quid concessa opat Et dic mun⁹ aliud publicuz q̄ administranda rep̄blica sine titulo dignitatis subim⁹ Aliud priuatū vt tutela q̄ etiā est publicū quo ad qd ita dicit prealle.glo.Et sciēdū q̄ vacatio simpliciter concessa nō porrigitur ad munera ordinaria.l.vnica ff.e.Ex qua nota q̄ munera ordinaria sūt que imponunt lege senatus consulto constitutione pncipū z alia dicunt extraordinaria fm bar.

De decretis decurionū sup̄ emunitate q̄busdā cōcedēdis

Dictū est s̄ de decurionib⁹ nez quia ipi hnt interponere decretū sup̄ emunitate aliquoz quib⁹ p̄missū est eis concedere emunitatē ideo subiūgit hic rubricā Et vi.glo.rubrice q̄ ponit multa sup̄ quib⁹ interponit decretū decurionū Et nota singulariter istā glo. rubrice in fi. fm bar.dū dicit q̄ ea que p̄nt fieri p statutū p̄nt fieri p pactū z vi.ḃ latius per eum.et p Jo.de pla.qui dicit q̄ valz statutū si id super quo statuit p̄t fieri pacto.et per alex.de imo. qui etiā dicit q̄ pactū et consuetudo equiparant Et hic sciendū q̄ decuriones nō p̄nt concedere emunitatē neq̄ desuper p̄nt inp̄onere decreta exceptis his qui liberaliū studioz antistites sunt et qui medendi cura fungūtur.l.i. et ij ff.e.

De excusationibus munerum.

Glo.rubrice cōtinuat Quis det emunitatem et cui data proficiat dixit.nunc de ipis causis ꝓpter quas quis excusat Est autem excusatio alicuius iuste cause allegatio propter quam artari nō debet ad subeunda munera.ff. de vacationibus.l.i. Et excusatio alia temporalis.alia personalis alia perpetua Item alia plena cum a muneribus tm̄ personalibus excusatur non aūt ab onerib⁹ Plenior aūt cum ab onerib⁹ non tamen patrimonialib⁹.l Penissima quādo etiam a quibusdā patrimonialib⁹ excusat.ab omnib⁹ enim excusari dicit pla.q̄ non meminit se legisse cū etiam imperator et augusta q̄daz talia subit.Qui autem elect⁹ est ad munera sic debet se excusare quia ante omnia debz appellare infra x.dies et appellationem infra duos mēses prosequi alias p̄sentire videtur Fallit in tutela et cura Item et in veterano qui non appellat Jsta omnia habentur in glosa rubrice hic quam latius

vi.et ē notabilis et magra fm bar. Est aūt hic in pmis sciendum q qui gerunt negā principis non hñt vacationem a muneribus nisi sint ex illis quibus specialiter est concessum.l.i.j.e. et concedit protectorib⁹.i.illis qui stant ad custodiam principis fm bar.et prepositis laborū vt ad munera ciuilia et psonalia nō vocabunt.l.ij.j.e. Item ptonōrij notarij et referendarij principis hñt emunitatē a muneribus extraordinarijs.l.eos j.e. Item predia emphiteotica prīcipis extraordinarias prestationes nō subeunt .l.puate.j.e. Itē pria predia principis vel emphiteotica ab extraordinarijs et sordidis munib⁹ sūt exēpta.j.e.l.fi. Et vi. l.maxīa in versi.sordidor.j.e. vbi nominantur munera sordida et melius q̄ alibi fm bar. Et puilegium concessum vni persone a munerib⁹ non transit ad hēdes.l. sordidor.j.e. vbi vide bo.ter. et g. An et qñ puilegiū psona le.trāseat ad successorem et dicit bar.q ista glo.tā bene distīguit in ista materia sicut alibi Finaliter vi.l.placz.j.e.q preses vel alius iudex nō pt collectā imponere sed si necessitas imminet debet scribere prefecto qui prefectus rescribit principi vt hoc pmittat vi.hic alex.de imo.qui ponit pro quibus causis dñs terre potest imponere collectā Primo pro defēsione terre sancte Item si vult ire in exercitū indictū a principe cōtra hereticos Item si in bello fuerit captus vt se redimat Item si vult ire ad principez vt obtineat priuilegiū speciale pro se t sb⁹ditis Item si maritat filiam Item cū facit filium militem Item cum accipit feudum quod erat suum vel nouum adquirit Item ad refectionem pontium Item quando sine culpa damnatus vel relegat⁹ est Hec omnia dicit intelligēda quando dominus ex se facere nō potest et dūmō ipe moderate imponat de q̄ x.q.iij.imo circa mediū et ex de censi. cum aplis et glo. in summa xxij.q.ij.et p Kay.in sum.de exact.et talleis.

De quibus muneribus vel prestationibus nemini liceat se excusare.

Glo.rubrice continuat s̄ dixit qui se excusant/nunc qui non et que sit differentia inter hunc titu. et titulum s̄ de emu.ne cōce.vi.in glo.rubrice hic Scias autem q nemo ab angarijs t perangarijs et plaustris vel alio munere licz sordido excusatur in locis per que princeps ad expeditionem arripit iter.l.ij.j.e. Item ab onere constructionis viarū et murorum et cōpationis frumenti et aliarum specieruz nullus excusatur nisi a muneribus sordidis sit īmunis .l.fi.j.e.et dic de cōstructione vt cū auctorita te prīcipis fit nouū de publico fm gl.in d.l.fi. Et que dicantur angarie pangaria t que plaustra vi.glo.in.l.ij.j.e. Angarie dicūtur exhibitio ope.perangarie quādo vtrūq̄ scz exhibitio ope cū sumptu et sic mixtū.plaustrū est exhibitio q̄ fit rebus tm̄.

Qui etate et professione id est studio se excusant.

Glo.rub.cōtinuat dixit de qbusdā excusatiōib⁹ nūc de alia Et dicit cadē g.q q̄ dā hñt in rubrica q̄ etate Alij q̄ pfessione et.j.ad.l.maīfesti. hñt q̄ etate sz certe pfessio sola ñ excusat sz etas sola Dic sciendū q studētes hñt emunitatē a munerib⁹ psonalib⁹ nō pīmonialib⁹ vsq̄ ad xxv.ānos.l.i.et ij.j.e. et sic studētes ī terris pr̄ijs nō dñt grauari ad custodias et alia munera psonalia et maiores non habent hoc priuilegium quasi pīsumat imperator q postq̄ excesserit xxv. annum q nunq̄ bene addiscat fm bar. Item maiores lv. annis excusantur a personalibus muneribus non a pīmonialibus.l.fin.j.e.

Qui morbo se excusat.

Continua vt ꝫ proxi. Hic sciendū q̄ cecus carens vtroq̄ lumine excusatur a muneribus ꝑsonalibus nisi si vno tm̄ l.i.ff.e.c.licz eē ꝺ cēsi.ibi vi.et vi. hic gl. q̄ intelligit de tali munē qꝺ corpe implendū est secꝰ si cōsilio vl' ꝓmonio fiat Et dicit g.ff Cōsilio pollz cui vim natura negauit Itē debilitatꝰ morbo articulari.l.ij.ff.e.q̄ morbꝰ ꝺr artiteca.i.articulos tenens fm glo.sed morbus podagre nō excusat nisi talis cēt q̄ nō posset supesse ꝓpijs.l.podagre.ff.e.nec morbus ꝓdest filio.l.fi.ff.e.concor. gl. in.c.licz extra de censi.

De his qui numero liberor̄ vel pauptate excusationem meruerunt.

Cōtinua vt ꝫ ti.ij. Et dic q̄ a muneribus ꝓmonialibus nō excusat munꝰ liberor̄.l.i.ff.e.nisi sint xvi.ff.de iure emu. .l.sp.ff.demonstratur.nec excusat ab honoribus et muneribus eis coherentibꝰ ff.e.l.ij.ff.minꝰ nisi sint xij.filij ꝫ de decu. l.si quis decurio sed a ꝑsonalibus muneribus excusanť mares et femine numero quiq̄ supstitū liberor̄.l. de ꝑsonalibus.ff.e. Et ꝓpter pauptatem excusať quis etiā si habeat diuitē filiū in quem transtulit omnia bona sua.l.cū facultates et.l.eos in fi.ff.e.

De profess̄oribus et medicis.

Sic continuať q̄ etiam professio t medicine opatio p̄bet excusationem a publicis muneribus vt.ff.ea.l.medicos ideo de eis subijcit. Est aūt hic videndū que requiranť in professore seu doctore de quo vi.l.magistros.ff.e.debet enī esse approbatus et examinatus in moribus et scīa.et ideo fm bar. ꝓpter defectū scientiarum et mor ꝑnt licite reprobari. et ad hanc approbationem requiriť pn̄tatio et iuramentū doctor̄.l.nemini ꝫ ꝺ aduo.diuer.iudi. Item debet esse examinatus t in hac examinatione de iure cōi requirunť septē doctores.l.si quis ff.e. Item requiritur licentia seu decretū supioris vt in.d.l.mgros dū dicit decretum curialium de quo vi.in cle.ij.eē de magist. Et dicit alex.de imo.q̄ q̄ partū doctꝰ est potest doctorari cum spes ē q̄ possit proficere ita dicit tenere inno. notabiliter in.c.cū in cunctl. circa pncip. eē de elect. Item debent doctores habere ✻tutem fortitudinis et vim fortune patienter sufferre.l. reddať ff.e. vbi hoc notat bar.ex tex.et q̄uis doctor sit semel approbatus si tn̄ non legit vtilit scholarib' p̄t reprobari.l. grāmaticos ff.e.et vi.bal.in.l.ij.in fi.ꝫ de bo.lib.t eor. li.q̄ semel reprobatus nō p̄t iterꝝ doctorari. Circa p̄missa sciendū q̄ doctor legū et aliaꝝ scīaꝝ hñt emunitatē cū vxore et filijs etiaz a muneribus patrimonioꝝ et sic.l.medicos ff.e.et sic de iure eis non potest imponi collecta fm bar. Item nō pñt capi vel duci ad iudiciuz vel quoq̄ mō vexari.d.l.medicos et sic familia nō debet ipos doctores scrutari de armis fm bar.et vi.hic glo. videť tn̄ bar.q̄ hec.l.nō hz locū nisi in legētibus si autē aliqs gerat se pro doctore q̄ non est approbatus nō gaudet emunitate.l.reddať ff.e.immo plus q̄ gerit se pro doctore q̄ non est tenet de crimine falsi l.eos in fi.ff.ad le.cor.de fal.poete enim nec calculatores hñt ꝓuilegiū.l.poete t l.ozone ff.e.de medicis qn̄ gaudent emunitate habetur.in.l.i.et.d.l.medicos ff.e. et vi.l.archiatri ff.e.q̄ medici q̄ salariuz recipiunt a publico ita paruis sicut magnis seruire tenentur et non debent recipere promissionem ab infirmis Idez in aduocato litl. duran̄.l. quis ꝫ de postu.licite tamē accipitur quod eis offertur vt hic fm bar.

De athletis.

Sic ꝓtinuaꝫ Quia nō solū profess⁹ ribus conceditur emunitas sed etiā v/ tutis gr̄a certantibus tribuitur emuni tas tō ponit de eis scz ō athletis. Dicī tur aūt athlete fm glo.rubrice qui sine mercede gr̄a v̄tutis pugnāt et in sacris certaminibus vt.l.vnica.j.e.que dicit ꝙ qui tribus prelijs fuerit coronatus q̄z vnū rhome fuerit excusatur a muneri/ bus Ad euidentiaz premitte fm bar.ꝙ consuetudo erat et adhuc est ꝙ quādo fiūt torneamenta hastiludia et ludia ꝙ ei ij se meli⁹ habebat ponebaꝫ signū v/ ctorie aliquod super caput vt dicit gl. si quis fuerit ter coronatus iuste nō p/ ce debet habere emunitatem .d.l.vnica ex qua notat bar.qui ter bene se habue rit in aliquo exercitio bonus presumit quod facit ad multa Et ex hoc inuenta est consuetudo fm eum ꝙ scholares ter eraminentur primo a suo doctore pr̄tā te.secūdo in priuato examine. tertio in publico examine.

De his qui nō imple

tis stipendijs sacramento soluti sunt.

Sic cōtinuaꝫ quia milites qui iurāt stare ad custodiā rhomani imperij et in de non discedere nec euitare mortē cau sa reipublice vt notat glo. in glo.pe.ff. ex qui.cau.ma.q̄uis ante tp̄s impleāt tp̄s stipēdij obtinēt absolutionē a dicto sa/ cramento et remissionē a milicia et du/ bitaꝫ an tūc obligeꝫ muneri⁹ publicis ideo de his subijcit. Circa hoc sciendū ꝙ qui remittūt ignominie causa a mili/ cia debent abstinere ab honoribus sz a muneribus non sunt excusandi.l.ij.j.e.si aūt causatiue vt propter senium vel in firmitatem consequitur emunitatem a muneri⁹ non tamen preuilegia vetera nox.l.ij.j.e.veteanox autem preuilegia cōsequitur qui xx. annis militauerit in legione vel vexillatione et ideo qui in cohorte militauerit nō habet ncē hoc a principe ipetrare.l.ij.j.e. Et que fit dīa inter legionem alam et cohortem vi.l. ij.j.exercitum et ibi nota ꝑ gl.z doct.ff. de his qui nota. infa.

Quibus muneri⁹

excusantur hi qui post impletā miliciaz vel aduocationē ꝑ prouincias suis cō/ modis vacantes cōmorantur et de pri/ uilegijs eorum et de cōductionibus ve ctigalium fisci.

De primis duabus ptibus rubrice nigrum non tractat sed tantūmodo de conductoribus vectigalium et sic de vl tima pte hic est.l.vnica que dicit ꝙ pn/ cipales conductores non conductores conductox vectigalium habent emuni/ tatem Et solet hic elici ex verbis rubri ce et ordine ꝙ mules precedit doctorem de quo inſſ in procmio.

De libertinis

Sic ꝓtinuatur ꝙ dubitabatur an li/ berti habeant emunitatem a publicis muneri⁹ cū repellāt ab honori⁹ z cū sint obligati ad obsequia suis patronis Jō hāc rubricā subiungit. Sciendū ꝙ h̄ē lex vnica ꝙ liber⁹ nō hz excusati/ onē a muneri⁹ et loqt hic de obsequio debito ciuitati sed de obsequio debito patrono s̄ de lib.et eo.l.i. et sic hic non superfluit.

De infamibus

Sic cōtinuaꝫ ꝙ dubitabaꝫ an infa/ mes excusenꝫ a muneri⁹ iō de hoc po/ nit. De quo sciendū ꝙ hic est lex vnica ꝙ infames nō excusanꝫ a muneri⁹ rea libus vel ꝑsonali⁹ sed remouentur ab honoribus et quō differt iste titus ab il/ lo s̄ ex qui. cau. infa. ne ir. vi. h̄ g. rubce

De reis postulatis

Vide.l.vnicā.ĵ.e.q̄ pendente proces su criminali nō p̄t quis ad honores vo cari.facit.ff.de muneri.et ho.l.reus dela tus vñ dic de reis postulatis id est accu satis ad munera nō ad honores admit tendis.

De his qui in exiliū

dati vel ex ordine moti sunt.

Glo.rubrice tripliciter cōtinuat Et est triplex exiliū.ff.de interdic. et rele. l.exilium et accipitur hic pro relegatio ne Pro quo sciendū q̄ preses p̄t rele gare si habeat insulam alias non sed de portare non vt dicit glo. rubrice vi.l.i. ĵ.eo.q̄ illi qui sunt remoti ab ordine de curionum vel officio aduocationis ad tempus.post finitum tempus non du rat infamia .d.l.i. Idē de relegatis sen datis ad exiliū ꝫ postea regressi recipi unt pristinā dignitatem.ad nouos ho nores non admittuntur nisi tanto tpe abstinuerint q̄nto per fugaz abfuerint. l.ij.ĵ.eo.

De filijssa.et quēad

modum pater pro his teneatur.

Glo.rubrice continuat Quia in exi liuz dati et ab ordine moti tenētur red dere rationē ideo qualiter filius oneri ribus obligatur et pater pro eo teneat dicit vnde tenendū q̄ si pater consenti at decurionatui fili⁹ q̄ est in sua pote state ipe tenetur secus in emancipato t ille videtur consentire qui nō contradi cit.l.i.ĵ.eo. Interdū tamē non cōsentie nisi expresse consentiat presupposito q̄ actui sit presens et hoc vbicunq̄ actus qui contrahitur exerceri potest eo inui to.l.gaius.ff.de pig.act. Item videtur quis consentire vbicunq̄ actus gerit qui in fauorem facentis tendit vi. per Dy.in.c.qui tacet de re.iurl. in vi. Itē obligatur pat insolidū reipublice con sentiendo non personis priuatis si eas in officio damnificasset.l.ĥ.ff.ad muni cipa.ĵ.e.si tamē filius est inhabilis pater non tenetur s̄ de mu.et ho.l. contra. et pater nō tenetur pro filio curatore cre ato sed qui euz nominauit tenetur.l.fi. ĵ.e.Et vi.l.si hi q̄ filius in potestate cū patre ad idem munus vocari non deb⁹ secus si sit emancipatus.

De periculo succes

sorum parentis:

Sup̄ dixit qualiter obligeť parens pro filio acceptāte officiū publicū quia si non contradicit tenetur. Nunc vero qualiter teneātur successores patris p̄ filio qui assūpsit officiū publicū in vita vel post mortē p̄is.De quo.vi.l.vnicā ĵ.e.q̄ vult q̄ si p̄ p̄ez fili⁹ adq̄rit digni tatē on⁹ incūbens p̄ii ex illa dignitate trāsit ad hēdes de q̄ vi.gl.fi.lati⁹ et loq tur text⁹ de sacerdote filio q̄ erat crea tus ad īpetrationē p̄is q̄ on⁹ erogatio nis cōe est oīm heredū et inducit ista.l. ad questionē si fili⁹ incipit studē de vo lūtate patris an mortuo p̄e debeat pfi cere studiū cōib⁹ expeñ. Itē an expēse doctorat⁹ dēt fieri de cōi. Itē si fili⁹ de spōsauit vxorē viuente p̄e an expense nuptiaꝝ debeāt fieri de cōi vi.bar.ff.de colla.bo.l.i-ℌ-sed nec castrense.

De mulieribus in

quo loco munera sexui congruentia et honores agnoscant.

Dictū est q̄liter viri subeāt munera nūc ꝟo q̄lit mulieres et q̄ munera sub eant subiūgit. Hic sciēdū q̄ mulier p̄i monia munera subit in loco vbi est p̄i moniū sed psonalia in loco domicilij ma riti.l.i.ĵ.e.bar.ℌ multa scribit circa istā.l Dicit ei q̄ mun⁹ capit trib⁹ modis sed ꝑrie mun⁹ dī qđ ncārio subim⁹ lege vī mero impio ei⁹ qui hz ptātē.l.mun⁹ p̄ prie.ff.de ℣.sig.vi.bar.in.d.l.i. q̄ plene ℌ istā materiā examinat q̄s p̄t hīc hōres

vel munera et quis pōt imponere collectas et quibus imponūtur ⁊ que res estimabuntur et qualiter fiat estimatio et an de possessionibus quas habet alias teneatur hic soluē collectas. hec omnia vi. hic notabiliter expedita p̄ bar. vi. hic etiā glo.

De legationibus

Glo. rubrice continuat Dixit de muneribus in genere nunc in specie. Et dicitur fm glo. rubrice legatus qui a ciuitate vel prouincia mittitur ad principē vel ad aliū et sic capitur hic Dicitur etiam legatus proconsulis. Item legat⁹ ecclesie ad papā alias qui mittitur a pncipe vel a papa dicitur legatus licz nobiliū dicunt nuncij vi. doct. circa rubricam ēt de offi. lega. et gl. et doc. in. c. pe. extra eo. de multiplici genere legator. Hic sciendū q̄ legatio trāsmarina tribuit vacationē biennij secus si p̄pe quē tribuit vacationē. l. trāsmarina. ff. e. ⁊ vi. l. vniuersi. ff. e. q̄ oēs qui dignitates suffragio receperūt nō hnt vacationem a muneribus ꝓpter dignitatem sed si legatus fuerit habet ꝓpter legationē. ⁊ breuiter conūgendo omnes lecturas eiusdem. l. dic q̄ q̄ñcz quis consequit officium absq̄ dignitate et tūc durante offitio habet emunitatem s̄ de excu. mu. l. i. Aut cū dignitate et tūc aut scēda dignitas obuenit absq̄ procuratiōe et absq̄ pacto et nō pretextu salarij et habebit emunitatē durante dignitate et postea l. maximax s̄ de excu. mu. Aut obuenit cū aliquo ex predictis et habebit emunitatem durañ officio nō postea vt hac l. quā nota q̄ singularis fm bar. et quō sunt mittendi legati et cui⁹ auctē vide l. fi. ff. eo.

De excusatione artificum.

Supī dictū est de excusationibus et emunitatibus ex varijs causis cōcessis nunc vero de his que concedunt aliq̄bus solum ꝓpter artes quas exercent. intellige de artibus mechanicis quia s̄ de pfesso. et me. dictū est de artibus liberalibus. Et sciendū q̄ in duab⁹. ll. huius tituli plures artifices enumerant qui habent emunitatem in psonalibus muneribus tam discipuli q̄z magistri.

De potioribus ad munera nominandis.

Glo. rubrice continuat Dixit qui excusantur nūc qui subire debeant vel dixit de excusationib⁹ quibusdā nunc de alia scz q̄ñ alius est potior et est hic vnica lex que vult q̄ iuste appellatur si ad munera quis nominetur vbi alter prius vel pot⁹ dz noīari ℞ remitte q̄ ad subeūda munera ciuilia psonalia vt magistrat⁹ debēt eligi dītes potiores ⁊ idoneiores. l. ad subeunda sup̄ de decurio. si ḡ fuit noīatus ad mgratuz qui pauper erat omisso eo qui erat potior ditior et idoneior pt noīatus appellare pbādo alīū potiorē et idoneiorem excusat et licentiabitur a iudice appellationis fm Johan. de pla. in. d. l. vnica.

Si propter inimicicias creatio facta fuerit.

Quia propter inimicicias creatio facta excusationē tribuit ideo de hoc subiūgit de quo scias q̄ hic est. l. vnica q̄ creatio facta de aliquo ꝓpter inimicicias facit vt si creatus velit posset appellare et eo ipo q̄ quis est electus ab inimico presumitur electus ꝓpter inimiciciam fm bar.

De sumptuz recuperatione.

Sic continuat q̄ noīatus ad munera q̄ñcz se excusat ꝓpter inimicicias vel alia iusta causa et sumptus a noīatore

postulat Ideo de hoc subiūgit De quo vi.l. vnica hic q electus qui habet excusationem recupat sumptus litis ab eo qui eum noiauit.

Si post creationem

quis decesserit.

Dic q tunc onus subeundi munera non trāsit ad heredes.l. vnica ff.e.

De tabularijs scribis logographis et censualibus.

Glo.rubrice continuat s dixit de nominatis ad publica munera et honores et de tributis nūc de illis q scribūt nominatos ad munera et honores et tributa soluta Sunt āt tabellarij q faciendis publicis instrumētis publice p̄sunt in singulis ciuitatib⁹. hi quoq vocant librarij vt hic et vocant vulgari noīe notarij et tabelliōes vt in auc. de tabelli. Scribe dicūt qui circa p̄cipes et alios magnos iudices actis gestis q cōficiendis deputati sunt.hi quoq vocant scriptores notarij libellēses mēoriales pragmaticales cp̄lares exceptores s de ap.l.precipim⁹ et.l.in offerendis Logographi dicūt q publicis rōnib⁹ describendis deputati sūt.a graphos quod ē scriptura et logos rō q scribūt leges t rōnes publicas.et hi quoq numerarij appellāt ff.ti.l.duob⁹ plerūq tñ vnū p altero noīe ponūt Item sunt censuales qui scribūt censum vt hic qui sunt spēs sb logographis. sūt t alij vt ff.l.fi. Quis nūt possit creare nōrios vi. doct.in.c.cū p.ēt de fi.instru. vbi Inno.q solus p̄nceps Hostien tenet q etiam inferior vt ēps que opīo verior fm doc. Hic sciēdum q seru⁹ nō p̄t esse notarius etsi dominus eius sciuerit eum tale officiū assumere p̄t ad interesse tenebitur.seru⁹ no fustigabit.l. generali ff.eo. Item nec decurio etsi decurio officiū notariatus assumpserit p̄uilegium decurionatus amittit.l. quecūq ff.e. instrumenta tñ cō fecta valent fm ange.ibi.et sic dicunt canoniste de clericis vt ēt ne cleri. vel mo.c. clerici. dic vt ibi. Etsi notari⁹ habeat aliquā q̄lita tē vel defectū p̄pter q instrumenta ab eo confecta non valent q ipse tenetur p̄t ad interesse si p̄tiat se rogari de aliquo instrumento notat ex.d.l. generali. fm bar. Et quis probabit quē nō cē notariū dic q opponēs fm Azo.s de fi. instru. Spe. tenet ōnū in ti. de instru.edi. ff. restat ꝙsi. q̄d si p̄ducitur de quo vi.per Inno.in.c.a.ēt de fi de.instru. Et vtrū notarij debeāt scire iura.gl.in.d.l.generali.q sic Hoc etiā in his q respiciūt officiū notariatus si hoc ignorent imputet eor impicie.et in q̄n tū leserunt p̄tem tenentur p̄t vt s de magist.conue.l.fi.extra de regu.iurl.in pericia et ibi p Dy. Et q̄d debēt continere instrumēta Glo.in.d.l. generali connumerat omnia quam vide et signa et vtrum notarius potest conficere instrumentum p aliū glo.palle. q nō nisi in ciuitate constantinopolitana.q̄ō intelligē nisi sit notari⁹ mortuus vel alit infirmus et ita impedit⁹ q scribere nō potest vt extra de fi.instru.cū p.Et nūq̄d notari⁹ cogatur a p̄ncipio registrare instrumentū et postea publicare videt tex.in.d.l. generali q sic q dicit seruus public⁹ fm bar. Et vi.l ff.e.q notarij qui ad aliquam miliciā vel ad officium transeunt remouentur et reuocātur ad curiā infra quinquēnium nō postea Et sumit ange.argu. ex ista le.q tabellio inuitus potest rogari de instrumentis si tamen ante quinquennium a tpe quo officium exercere cepit rogēt secus si postea.

De susceptoribus

prepositis et archarijs.

Glo.rubrice continuat Dixit de susceptoribus nunc de dominis et differt

susceptor tributi ab exactore quia exactor immediate suscipit a collatore sed susceptor ab exactore capit tributū ff.e. l.diu.et.l.modios Et sunt prepositi qui presunt susceptoribus qui accipiebant et ponebant in arcas vel horreo publico ff.e.l.ij. Archarij dicuntur qui arche claues tenebāt ita vult gl.rubrice Qualiter aūt eligi debent exactores et susceptores vi.l.exactores ff.e. quia debēt eligi in cetu senatoꝝ consensu et iudicio omnium Et quod dicit oīm dic vel maioris ptis fm glo. Vel si est in prouincia eliguntur cetu decurionum fm glo. Et non debet quis in officio confirmari nisi primi officij rationem reddiderit Item ratio singulis debet reddi. Item officiales non debent esse ppetui sed annales et ad plus biennales.l. neminē ff. co. Et si susceptor tabularius vel alius in suo officio semel deliquit non potest officiū exercere.l.si aliquē ff.e. Et notat bar.ex.l.fi.q officia vilia non sunt danda decurionibus sed alijs hominibus inferioribus subditis vt stare ad custodias portarum facere viles exactiones et similia. Circa premissa sciendū q susceptores non debent pecuniam diu penes se retinere sed statim quod receperunt sacris thesauris inferre.l.diu ff.eo. et facit ista.l.contra illos qui tenent pecuniam cōmunis et cum ea faciunt mercantias fm bar. Item susceptores debent sine mora a soluentibus recipere l.i ff.e.et si collator paratus est soluere ꝫ susceptor non vult recipere si pecunia perdatur vel si cōsignet et deponat potest peti apocha acti soluisset fm bar.q̄ dicit hoc alibi non tam bene probari. Et vide.l.modios ff.e.que precipit modios vel mensuras esse in vnaquaq; ciuitate ereos vel lapideos ad quos in dubio recurritur et punit cōmittentes fraudes in mensuris et ponit q̄ntū mē sure debet solui nomine tributoꝝ vi. l.quotiens ff.eo.vbi notatur q cuꝫ dicitur solidus licꝫ non exprimatur auri intelligitur de solido aureo quod est vex quando profertur a iure sed fm consuetudinem in partibus illis intelligitur de solido minuto hoc est monete minute fm bar. Item lxxij. solidi faciunt libram auri vt ibi et dicit bar. si bene cōputes quilibꝫ aureus habꝫ sextā partē vncie. hodie vero aurei veneti et florētini quilibꝫ habet octauā partez vncie et sic octo faciunt vnciam et xcvi.faciūt libram auri fm eū.

De pōderatoribus

et auri illatione.

Dictum est supꝝ de mensuris et ponderibus specierum ac etiam de solidoꝝ quantitate pro auro soluenda. nunc vero ne collatores grauentur in ponderibus adhuc in eorum fauorem et ad fisci vtilitatem reiterat vt aurum siue in solidis siue in materia inferat̄ equa lance et paribus libramentis suscipiantur p̄ Johan.de pla: Et vide.l. quotiens ff.e. q si dubitatur de qualitate solidoꝝ an sint bene formati et an sit bonuꝫ auruꝫ tunc illi qui ad hoc deputatus est a ciuitate fides est adhibenda et sic notat bar.q illi qui preest ponderi cōmunis si improbat vel approbat est ei parēdū qd̄ nota et sic pōderatoribus creditur Dicit tamen ange.q ab ip̄orum relatione seu sententia posset appellari notatur in.l.arbitro.ff. qui satis.co. de illatione auri.i.quomodo debet inferri auꝝ habetur in.l.i.ꝛ ij ff.e.

De auri publici persecutoribus.

Glo.rubrice exponit persecutorib⁹ id est decoctoribus qui persequūtur aurum ponendo ad ignem et excoquēdo

vt de massa soluta reducant ad solidos aureos vel econuerso causa lucri vnde dic de persecutoribus auri publici id ē de ipis susceptoribus persequentibus id est excoquentibus et liquefacientibus aurum publicum sine licentia. De quo sciendū q hic est vnica .l.que vult in effectu q susceptoribus non licet pecuniam acceptam sine licentia in massā redigere et habita licentia non debent hoc retardare.ex quo notat bar. q exactores publici si exigunt pecuniam nō possunt eā redigere in florenos vel florenos in pecuniā sine licētia.

De his qui ex publica collatione illata sunt non vsurpandis.

Quia quandoq pecunia illata a collatoribus vsurpatur per iudices quandoq conuertendo in vtilitatem suam. quandoq mutuādo Ideo ponit de hoc hanc rubricam negatiuam. Differt iste titu.ab illo sup de his qui ex publi. rō. mu.acce.pe.quia ibi de accipiente hic de dante fm glo.rubrice. Hic sciendu q pecuniam publicam non potest quis accipere mutuo vel alio titulo vel in suam vtilitatem aliter conuertere.l.i. et ij.ff.eo.et iudex non potest in aliam vtilitatem conuertere quod accepit.l.fin. ff.eo.

De auro coronario

Quia soluebantur quedam tributa inutilia nec ad vtilitatem reipublice cōferentia vt ad coronationem principū vel athletarum ideo illa remouet. Dicitur autem aurum coronarium quod confertur ad coronas principū que in templo pendentes a Tito et Vespasiano sublate sunt vel quod dabatur athletis ita dicit glo. rubrice hic et est hic l.vnica q ad collationez auri coronarij nemo cogendus est absq cōsuetudine Ex quo colligit bar.argu. cōtra forenses qui licz non possent cogi de iure ad munera personalia.l. rescripto in fin.de mu.et ho.tamen si de consuetudine antiqua obseruatum est q cogatur. habet locum ista lex et vi.glo.in.d.l.vnica q iudei.etiam consuetudine conferūt ad coronas principum.

De argenti precio quod thesauris infertur.

Quia tributarijs debentibus solue argentum quandoq commodius est soluere aurum ideo q̄ntum aurum debeat solui pro argēto hic subdit. De quo dicendum q hic est lex vnica que vult q pro libra argēti possunt solui quinq aurei. Et notat bar q potest solui pro argento aurum et econuerso sed dicit alex.q licz non potest solui alia species pecunie inuito creditore tamē hoc fallit in tributo.

De irrenarchis.

Quia in locis pax et tranquillitas necessaria est ne tributorum prestatio retardetur ad quam conseruandam deputati sūt irrenarche ideo de eis subiūgit Sūt aūt irrenarche qui publice corrigendis moribus preficiuntur et est personale munus.ff.de mune.et ho.l. fin.ff. irrenarche maxime in sedādis odijs.ff.e l.vnica et in comprehendendis latronibus vt.ff.de custo.re.l. diuus.et dicuntur quasi arcentes iram vel quia ire sumende in turbatores publice quietis z pacis gerunt monarchiaz Et a quibus debent preponi dicit hic.l. vnica q a decurionibus iudicio presidum prouinciaruz Et dicit bar q syndicos ad denūciandum malefacta seu milites ad capi

endum malefactores consilium ciuitatis debet preponere non iudex solus siue potestas ciuitatis siue alius rector De istis vide per bar. in. l. diuus. ff. de custo. reruz.

Incipit liber vndecim⁹ Codicis.

De lustralis auri collatione ⁊ de nauicularijs seu nauclerijs publicas species portantibus.

De prima parte rubrice nihil in nigro sed de secunda parte rubrice scz de nauicularijs seu nauclerijs ſm glo. rubrice que continuat duobus modis vt patet in ea Dicuntur autem hic in proposito nauicularij seu nauclerij illi qui annonarias species a susceptoribus vel prepositis in prouincia accipere et rhomam vel ad castra vbi erant milites deferre debebāt et sic dicuntur seruire annone vbis ſ. e. l. i. et iij. Dicuntur etiaz illi qui negociantur et maximam partem sue substantie in hac negociatione habēt Sūt et alij nauicularij qui fabricant naues de quibus .ff. de vaca. mu. his qui naues De primis loquitur hic titu. et duo sequentes, et habent emunitatem a tutela et cura ⁊ de excu. tu. l. ps. Itez a personalibus muneribus q̄diu in actu sunt et etiam habent emunitatem vt dicit hic glo. rubrice. Et idem significāt nauicularij et nauclerij quod denotat dictio seu. de cuius natura est q̄ sensum coniungit licz verba disiungat et sic hec duo pro eodem ponuntur ſm bar. hic Hic sciendū q̄ nauicularij seu nauclerij portantes respublicas habent plenam securitatem in eundo et redeundo. l. i. ſ. eo. et dicit bar. q̄ non possunt detineri ratione debiti siue delicti alias commissi in loco et represaliaz. pro hoc facit tex. ibi omni securitate nec debent aliud genus incommodi perpeti Vnde dicit bar. nō debent aliquid soluere occasione gabelle vel pedagij seu vectigalis per. l. licitatio ſ. res exercitui. ff. de publi. et vecti. Illi ergo qui portant res principis non debent soluere pedagium ſm bar. Et qui contra nauicularios fecerint rapinam tenentur in quadruplz. l. ab his ſ. eo. Si autem ille qui fiscales species suscepit deportandas non vadat rectam viam et species publicas distrahat debet puniri pena capitali. l. qui fiscales ſ. eo. Vide. l. cum nauarchorum ſ. eo. ex qua colligitur q̄ quando id quod per homīes certe regionis debet expediri non potest. tunc per alios potest expediri et inducitur etiam ista lex in fi. q̄ valet preconium q̄ quicunq; ceperit talez malefactorem et presentauerit habeat a communi tm̄ ſm bar.

De predijs et omnibus rebus nauicularioꝝ.

Dicit bar. q̄ continuatio patet quia sup̄ dixit de nauicularijs nunc de predijs et rebus eorum que sunt annexe

oneri nauiculario etiaz quocūqz ierint quasi quadam fraude censeantur trāsla re in aliuz vt dicit hic glo. fm Johā. de pla. Et querit glo. in effectu de quibus nauicularijs loquitur Respō de de portantibus species publicas vt s tit. i. in rub. Querit glo. cui oneri erāt subiecte res nauiculariorz nec declarat Respon de fm bar nauicularij tenebantur portare merces publicas fm formam. l. nauicularioz s ti. i. Item si aliquid perdebatur culpa alicuius nauicularij debebat emendari ab omnibus nauicularijs ff. de naufra. l. fi. pro hoc erant obligate omnes res nauiculariorum et pro rata estimationis suarum rerum quiqz contribuere debebat fm bar. Item iste res nauiculariorum trāseunt ad quecunqz etiam principem cum onere. l. i. ff. e. et p rata rei que quenit ad aliquē de bonis nauicularioz debet onus sustinere nec patrimonium nec persona vlterius aggrauatur. l. ñ ff. e. Ex qua colligit bar. ar. nō valere statutū prohibens facultatē emēdi et vēdēdi. Itē argumētū p his qui emunt predia rusticorum que sunt obligata maioribus oneribus vt ipsi pro hoc non teneantur nisi pro his rebus tm̄. Ex fi. notat mirabilem casum q si aliquis emit aliquam domum vel rem alij obligatam et eam melioraverit suis sumptibus q si ab eo euincitur per hypothecariā q liberetur prestando primam estimationem vi. hic latius per alex. Notat etiaz q ex magnitudine edificiorum presumitur quis magnanimus vt hic in fine. vt ibi per industriam hominis animosi accessit. et sic habes vnum modum probandi hominem ingeniosum et magnanimuz Finaliter vide. l. fi ff. eo. q qui emit predia nauicularioz tenetur ad onus fm antiquaz estimationem quod pactis priuatoz nō tollitur et vendentes tenentur si ementes non fuerint idonei. Et ibi vide alex. q estimum commune probat valorem rei sed hoc est verum si de proximo tempore fuerit factum estimum alias secus fm eum.

De nauibus non excusandis.

Quia non solum naues nauiculariorum sed etiam nauis vniuscuiusqz debet esse parata in subuentione reipublice tempore imminentis necessitatis et multi nitebantur excusare naues suas sub specie dignitatis vel priuilegij vel noīs alterius. ideo subijcit hāc rubricam De q̄ h̄ sciendū q naues q̄ sub noīe et titulo alieno excusant publicāt et sic ē hic argumētū imo casus p comitatēses q̄ faciūt aliquē ciuē emere p eis vt sub titulo ciuitū nō subsint oneribus ipositis q tales res sūt publicande. Nec ei lex loquit generalit in q̄libet re q̄ subtrahit a publica ncītate nō spēalit in nauibus vt in. l. proxi. nec p̄t nauis excusari aliquo priuilegio in corpe iur. l. inserto ꝑpt publicā ncītatē si q̄s p̄riū attenauerit punit vt in. l. iubem. ff. e. q̄ de ꝛbo ad verbū habetur s de sacrosanc. eccle. ¶ Glo. fi. querit vtrū ꝑpt excusationē alicui. q nō sit dñs publicet nauis Gl. ponit opi. nec firmat Prima verior ꝛz bar. videlz q nō sed ille excusās tenet fisco in q̄ntū nauis valet. Alia est opinio q fiscus capiet nauē sed ille q excusauit et attentauit p̄ istaz. l. oz emēdaē. ꝑma vt dixi est verior Et ista glo. facit in argumentū ad statutū q si p reb' immissis in ciuitatē nō fuerit solutuz pedagiū q oēs res debeāt cōfiscari. Mō mulio sup mulū suū res meas portabat fraudauit et nō soluit pedagium an res mee publicabūt certe nō sed ipe mulio prestabit q̄ntum res mee valebant per hanc glo. fm ange.

De quid oneribus

publicis imponatur.

Quia nauicularij portantes publicas species quandoq; supimponūt spōte vel coacte res priuatorum Jdeo qđ sit hic subiungit. De quo hic sciendum q̄ nemo debet compellere portitores frumenti ad susciplendū onus nec sarcinam priuatam publico oneri debet imponere. contra facientes puniunt in damno et naufragio inde secuto aliter etiam debent puniri. l. vnica ff. e. glo. intelligit quando hoc factum est sine voluntate nauicularij alias secus vt in gl.

De naufragijs.

Glo. rubrice continuat Quia quādoq; per onus priuatū contingit naufragium vt ff titu. prox. ideo de hoc dicit vel quia nauclerij de quibus dixit hoc patiuntur Jdeo de hoc dicit Et dicit naufragium quasi nauis fractura a naue t frango q̄ plerūq; nauis frangitur dum naufragiuz patitur fm glo. rubrice Dic sciendū q̄ si nauis fuerit expulsa et res in ea contente ad litus vel si quādo reliquam terrā attigit ad dños pertinere debz non ad fiscū. l. ij ff. e. quia hec lex de consuetudine non seruabatur Jō Fredericus fecit auct. nauigia ff de fur. fm bar. qui notat q̄ si nauis p tempestatez maris venit ad portū q̄ nō dz soluere gabellā vl portatorū quia violēter venit Scd̄o sciendū q̄ nauicularius qui dicit se sustinuisse naufragiū debet hoc p testes probare coram iudice illius loci et prefecto denunciare infra annum postea nō auditur. l. iij ff. e. Ex qua nota mirabilem practicam fm bar. q̄ in loco vbi patitur quis aliquem casum faciat examinari testes de casu et iste probationes postea facient fidem coram iudice competenti et hoc verum vbicūq; necessitas imminet examinari testes fm alex. Et dicit bar. aduertendum q̄ in tali examinatione nō est necesse citari ptē que forte multum est a lōginquo Et debent examinari duo vel tres testes de nauli qui melius scire debent veritatez et eis deficientibus deuenitur ad alios l. quotiens ff. e. et intelligit bar. hanc le. quando agitur criminaliter contra aliquem sed nauicularius volebat probare naufragium Et hec naufgatio debet fieri a kalendis aprilis vsq; ad kalēdas octobris. d. l. quotiens ff. e. Dicit tamen bar. q̄ hec. l. non seruatur in tempore nauigandi et putat standum esse consuetudini. si enim fecisset q̄ diligēs nauta fecisset non tenetur Et cum de naufragio queritur summatim examinatur et causa debet infra biennuz terminari alias nauicularius absoluitur t iudex tenetur. l. de summersis ff. eo. Etsi naufragium contingat culpa nauicularij omnes nauicularij tenentur. l. fi ff. eo. et videtur esse in culpa qñ non cōgruo tempore nauigauit vel aduerso tempore vt in glo. d. l. fi.

De metallarijs et

metallis et procuratoribus metalloruz

Quia propter pondus transuectorū metalloruz sepe naufragium contingit ideo ponit de metallis et psonis operātibus in eis Et est nomen metalli generale pro auro et argento ferro plumbo stāno et similibus fm Jo. de pla. Dicūt autem metallarij qui fodiūt metalla Et debet metallarius annuatim pro canone soluere vnam libram metalli xviij. vnciaruz. l. ij ff. e. et vltra hoc de toto eo qđ ꝑcipit facta purificatione metalli. debet fisco dare suas decimas hoc est de decē ptib⁹ duas si fodiat in publico. si in priuato vnam fisco. residuū sibi retinz ff. e. l. iij. et in introitu ad istud officium tenetur soluere viij. scrupulos et metallū qui vult vendere debz vēdere fisco cōpetenti precio. l. ij ff. e. Ex quo nota q̄

colon⁹ potius dz fruct⁹ vēdē dño iusto precio q̄ alij Item fodientes aurum tenentur soluere omni anno septē scrupulos.l.per annos.j.e Et est hic scrupulus xix.ps vncie. fm bar. licz pla. dixerit q tm̄ ponderis q viij. faciant xiij. vncias Hugo dixit q est pondus sex siliquarū Siliqua est quarta pars vncie et fm hoc scrupulus esset vna vncia cū dimidia sed quia hic dubium est standū est opīoni pme q̄ est Azo.et contra fiscū fm bar. per.l. nō puto.ff. de iure fis. In summa sciendum q officiales et procuratores ad exigendū metallum non debent aliam dignitatem ascendere nisi prius illud officium perficiant.l.cū procuratores.j.e. et ascripti.ad fodiendum metallum si aufugerint ad illud officiuz retrahuntur etiam si familiares principis fuerint.l.fi.j.e.

De murilegulis ⁊ gi.

neciarijs et procuratoribus ginecij et de monetarijs et bastangarijs.

Glo. rubrice cōtinuat Dixit s titu.i. l.per annos de aurilegulis id est legentibus vel colligentibus auz. nunc de murilegulis ⁊ sunt qui legunt id ē qui colligunt murices.i. pisces vt.j.e.l.fi qs Sūt aūt murices pisces qui appellātur conche marine alio nomine conchiliū quod si ferro precidatur effundit lachrymas purpuree coloris vnde tingit purpura Et est tinctura valde preciosa ita q soli principi ea vti liceat et non alijs ita dicit bar.in.d.l. si qs vbi dicit glo.q sunt pisces ex quoz sanguine atramentum imperiale fit vt s de diuer. rescrip.affatus et regalis purpura tingebatur. Item de tinctura que ei assimilatur vt color de grana que si in panno laneo apponatur scarlacum appellat in vulgari vi.in titu.j.proxi.l.iij.et. iiij. et fi.et dicuntur gineciarij qui pannos imperiales texerunt et conficiunt inserendo sericum et aurum. et ginecium dicitur locus vbi talia fiūt .j.titu.i.l.i.s monetarijs patet qui dicuntur et de illis habetur.l.i.j.e. Bastangarij dicūtur qui preerāt gregi principis. vel qui p̄erant macello ad faciē dū carnes ad hominum sustentationē fm bar.in.l.eternam.j.e qui fm nostrū vulgare vocant virgarij in.l.iij.j.e. De bachijs id est locis vbi panni texebantur et bacharijs id est textoribus pannorum habetur in l.ij.j.e.vbi habetur q p tinctores et textores pannoruz sba et patrimoniū p̄cipis minuuntur quando male faciunt et notat bar.ex ista.l.ij.argu. contra tinctores qui pannos corrumpunt in tinctura nā eoz culpa factū presumitur et tenentur facit.ff.loca.l. Itē queritur .s. si gemma.et.s.si fullo. Item facit contra scriptores qui miscent aliquid in atramento p quod lr̄a est magis alba Ulrīo notat argu.q qui dat pecuniā vt habeat officiū habet aīm malefaciendi et indebite lucrandi ꝓpter quod fact⁹ est vt in auct. vt iudi.sine quoq̄ suffra. Sunt etiam lintearij qui faciunt linteos aule regis Itē lympharij qui lympham id est aquam custodiunt ad pannos lauandos deputatā vt in.l.si qui.j. eo.et vtrīq̄ isti supscripti.erant fui glo. rubrice q sic fm bar.tenet q ascripticij non fui ⁊ vi.l.fi.j.eo.q partus sequitur conditionem illius ex parentibus qui fuerat cōchilens et sic est casus in quo part⁹ quo ad statum sequitur conditionem patris.

De vestibus olobatis et auratis et de intinctiōe sacri muricis.

Glo rubrice continuat Dixit de murilegulis et cōchilegulis nunc de ipis vestib⁹ intictis et de intinctiōe eaz Et dz olobarus ra.rū. et est illa vestis que

est tota deaurata ab olon qđ est totū et baros qđ ē aux Et differt a sequēti dictione scz auratis q̄ vestes de auro tote dicūt vestes olobare. vestes āt de serico aurate.tñ vt qñ aux inuoluit sup filum serici dicūtur aurate. quedā sunt vestes in quibus nō est aurū sed sūt tincte ex illa tinctura que fit ex murice seu conchilio que est adeo preciosa sicut aurum fm bar.in rubrica hic Circa p̄missa Sciendū q̄ imperator phibet pannos de quibus ē cōfici ab alijs q̄ a suis gineciarijs hoc est textorib' suis .l.i.j.e.ex q̄ habes q̄ viris non licz portare pānos de auro vel de serico.auratos tñ sine rescripto p̄cipis.l.ij.j.e. ⁊ dicit bar.in.d.l.ij.qđ nō bene seruat. Jtē non dñt lane vel panni tingi aliquo colore simili colori muricis.l.vellera.j.e.Ex qua notat bar.q̄ non licet priuatis hominib' portare scarlacuz cum sit species similis purpure. Notat etiā q̄ non licz viris tingere vel portaē pānos h̄ntes spēs id est habentes similitudinem cum tinctura muricis et sic de iure nō licz habere vestes de scarlaco et imponit pena capitis vt hic in fi.d.l. vellera. Jsta tñ pena mitigatur per.l. temperent.j.e. quia talis vestis debet dari erario.

De fabricensibus.

Dixit ē de his quibus intendit tempore pacis scz circa vestes. nūc de his quibus intenditur tempore belli scz circa arma ⁊ eor constructiones.Glo.rubrice querit in effectu de significatione istius verbi fabricensis.et respondet q̄ trib' modis dicit scz largissime pro q̄libet magistro cuiuslibz artis etiā lignor et lapidū Secundo modo minus large etiā pro quolibz opante ferruz. Tertio modo stricte pro facientibus arma vt hic et in auc.de armis. Cōmunis tamē vsus loquendi accipit in secūda significatione scz pro quocūq̄ operante ferrum fm bar.hic quod nota.Et dicit gl. rubrice in fi.q̄ priuato non licz vendere.facere.emere vel transferre arma. ſz habent cultellos paruos vt in auct.de ar.et multo magis fustes et lapides licet et hec arma dicantur.ff.de ver. sig.l. armor Qualiter aūt quis debeat ad ordinem fabricensiū conuolare vi.l. si q̄s .j.e. Jtem fabricensibus sicut tyronibus stigmata hoc est nota publica brachijs infiguntur ad que recognoscunt ⁊ qui eos celauerint cum eorum liberis fabrice vendicantur.l.stigmata.j.e.et debent hec stigmata infigi in carne cum ferro ignito fm bar.ibi et sic probat ista.l.solennem practicaz si queratur in iudicio de aliquo homine cognoscendo vt cognoscatur per signa et per faciem fm eū. Qui enim fabricenses facti sunt debent vna cum sobole fabrice seruire et vnus tenetur pro alio.l.iure.j.e. et notat bar. argumentum ex.l.ista pro statutis florē tinor que dicunt q̄ vno de cognatiōe delinquente ceteri teneant quia subest causa vt magis abstineant fm alex. Jtē non possunt fabricenses aliquas administrationes vel agriculturā suscipere et puniuntur locantes eis et fabricenses conducentes.l.fi.j.e. Primicerius autem fabricensis post biennium habet vacationem a muneribus et singulis biennijs ad salutandum principem admittitur vt protector.l.ij.j.e.

de veteris nummismatis potestate.

Glo.rubrice cōtinuat Dixit de fabricatione armorum. nūc de fabricatione monete et dic q̄ nūmisma et aureus et solidus idem est vt hic et sup̄ de spor. l.ij.sed dicit bar. q̄ hodie aliter obseruatur et eius ponderis debz esse nummisma dicit glo.q̄ lxxij. faciūt libraā aurē vt sup̄ de suscep. et archa .l. quotiens

ꝫ hodie aureus quo vtimur ad põdus florentinoꝝ xcvi. faciunt libram auri vt ibi.dixi. Cuius aũt forme debet esse nũmisma. respõde ibi debet esse imago principis. l. i. ff. e. et moneta taliter facta dũmodo sit debiti ponderis et ꝓbe speciei nõ dz refutari. l. i. ff. e. hoc est q̃ tantam vtilitatem afferat in forma q̃ntam in specie. s. vt tãtũ valeat ille aureus si redigatur ad massam q̃ntũ valet in forma fm bar. in. d. l. i. et dicit tex. in. l. i. ff. ō ẓhen. em. Ex quo sequitur q̃ expẽsa cudendi debz fieri de publico. licz inno. alit̃ dicat in. c. q̃to eẽ de iureiurã. Per quẽ aũt dz declarari q̃ est iusti ponderis et boni auri. Respondeper illum q̃ preest et positus est a communi vt s̃ de pondera. et au. illa. l. i. li. x. Quis ãt põt facere monetã dic q̃ solus princeps de iure vt ꝫ in. d. l. i. ꝛ s̃ de fal. mo. l. i. et ij. hodie ex ꝓcessiõe principis fit a regib⁹ et a multis ciuitatibus quibus ꝑnceps concessit vt notat glo. sup rubrica Itez omnes aurei debent accipi equali estiatione et contrafacientes grauissime punitur. l. fi. ff. e. Ex q̃ nota q̃ vnusquisq; debet accipe monetã ꝑ ea q̃ntitate quã iubet supior. Et an monetã ciuitatis cogatur quis recipere in alia ciuitate dic q̃ sic si princeps dedit ciuitati q̃ posset facere publicã monetã alias secus fm bar. in. d l. fi. Et vt. l. ij. ff. e. q̃ minuta estimatione floreni minuit estimatio rerũ que vendũtur ad florenos. Pro cuius declaratione quero quõ põt minui estiatio auri. Respondet glo. q̃ auctẽ principis tm̃ vel eius cui princeps concessit Et nota gl. fm bar. ex qua habes q̃ estimatio que ab initio est nõ põt decrescere nisi auctẽ principis vel faciẽtis cui ꝑnceps concessit Secundo quero quõ decrescente estimatione auri decrescat estimatio rerũ cũ accrescat et decrescat ꝑ se vt. l. precia rerũ. ff. ad. le. fal. respondenõ debet intelligi q̃ res dentur pro minori precio sed dabuntur tot aurei q̃t valent Dicit tñ decrescere eo q̃ aureus min⁹ valet. Ad quẽ aũt ptinet damnũ minute monete vi. bar. in. l. paulus. ff. ō solut. l. pau. et Imo. et alios in cle. ij. de deci.

Nulli licere ī frenis

et equestribus sellis et in balteis margaritas et smaragdos et hyacinctos aptare et de artificibus palatinis.

Dixit de ornatu vestiũ ꝓncipis nũc vero de ornamentis equoꝝ et artificibus palatinis eoꝝ. Vnde sciendum q̃ hic est. l. vnica que primo loquit de ornamentis que sunt circa ornamenta eq̃rum et sic de equestrib⁹ ab equo dictis Secũdo de ornamentis vestimentoꝝ hoim et sic de balteis. i. cingulis. vel est genus vestis fm glo. rubrice et potest ista rubrica allegari pro lege Põt tñ qs balteos suos frena vel sellas eq̃stres ornare alijs gemmis dũmodo tñ de curcumis gẽme summoueãtur Dicitur ãt curcuma morsum freni vel fm ro. quod come equi imponitur vt incuruent fm glo. in. d. l. vnica Itẽ fibulis in chlamydibus vti possunt que solo auro et arte preciose sunt sine aliqua gemma Itez nulli ꝓhibet licz aliquẽ ex auro et gẽmis quod ad cultum et ornatum imperatoris ptinet facere exceptis ornamẽtis mr̃onialibus exceptis annulis in quib⁹ tam maribus q̃ feminis licz gẽmas ponere et deferre. nec etiã eo pretextu q̃ velit imperatori donare licz facere q̃ ornamenta imperialia in eius aula fieri debẽt Ista habẽt in. d. l. i. vnica Ex q̃ nota q̃ ptinentia ad ornamenta mulieruꝝ nõ sunt prohibita fm bar. quem vi. latius ibi.

De classicis

Dictum est s̃ de nauicularijs trãseuntibus spẽs arma ꝛ equoꝝ ornamẽta

ꝫ quia opꝫ habere classes pro tenendo mare secuꝝ a piratis.ideo subdit hāc rubricā de classicis.Dicit hic bar.circa rubricā q ꝺdā hñt in rubrica de classibus .i.naubꝰ patis ad belluꝫ vt sunt galee Alij hñt classicis.i. hoībus ascriptis ad classes ducēdas et hec rubrica plꝰ placz bar.q iste liber ꝓncipaliter tractat de hoībꝰ cōdicionatis ascriptis alicui muneri.Hic est.l. vnica in q̄ iubz impator q tā classis seleucena.i. illiꝰ ciuitatis q̄ seleucena vocaꝝ q̄z oēs alie q̄ sunt in oriente ꝑtineāt ad ꝑfectum .pretorio qui eas armet et aptet de hoībꝰ ascriptis illi functioni etsi illi nō sufficiāt alios supaccrescat ad purgandū mare malis hoībus et piratis.et notat bar.ex alle.l. vnica q sicut cōgruit bono ꝓsidi prouinciā purgare malis hoībꝰ sup terrā ita ei cōgruit ꝑ mare.casus est hic fm eū ⁊ sic ptz q sicut quis ꝑt punire delinquentē in territorio suo ita ꝑt in mari adiacēti illi ciuitati vel prouincie facit.ff.de publica.l.celar.

De curialibus vrbis rhome vel de curijs:

Dixit s de decurionibus in genere nunc in specie. Vide gl. rubrice q̄ dicit q decuriones a muneribus excusantur vt s de suscep.l.pe.et marie vrbis rhome decuriones et differt hic titulus a titulo de decurionibus quia hic in specie fm glo. alle.

De ꝓuilegijs corꝓatoꝝ vrb rhome:

In proxima rubrica dictū est de ꝓuilegijs decurionū vrbis rhome nunc de ꝓuilegijs q̄ forensibus venientibꝰ ad habitādū rhome et se ad ciuilitatem incorꝓantibꝰ dicit.Dicit aūt corꝓatꝰ q̄ in corpe aliq̄.i.cōitate collegio vl̄ vniuersitate inscribit et sic aliūde venientes si cōstituāt domicilū in vrbe ⁊ fiūt ciues vel incole dicunt incorꝓati fm glo.i.ex ij.in.l.vnica Tales enī incorꝓati fruūt ꝓuilegijs sicut ibi nati vt excusentur a tributo capitis.d.l.vnica et ibi glo.

De pistoribus.

Dictū est s de corꝓatis vrbis in genere nūc in specie et quia pane semp indigemꝰ Jō a corpe seu collegio pistoꝝ incipit fm Joh.de pla.Intellige de pistoribꝰ palacij impialis fm glo.i.in.l.vnica.j.e.Hi enī pistores q̄ faciūt panem palacij subsūt comiti horreoꝝ et cōueniuntur fm pla.sub comite reꝝ ꝓuataꝝ .i.ꝓcuratore cesaris etsi fuerint assecuti dignitatē et officiū reuocant ad consortiū pistoꝝ et exuti dignitate mulctāt pena xx.libraꝝ auri.d.l.vnica.j.eo.

De suarijs et susceptoribus vini et ceteris corꝓatis.

Dixit de corpe pistoꝝ nūc de corpe suariorꝝ.i.custoduꝫ porcoꝝ. Et dic suarijs.i.porcarijs qui custodiūt porcos ciuitū in pascuis fm glo. rubrice Hi cī excusantur a sordidis muneribꝰ.l.i.j.e. et dicit glo.q idē de custodibꝰ ceterorum porcoꝝ et ipi suarij dāt quitū aīal bastāgarijs s de mutile.l.qd ad pñs et vi.l.fina.q suarij siue conueniāt siue defēdāt dñt corā ꝑfecto vrbis expiri et sic reus sequit foꝝ actoris.Ō regulā .l.iuris.ordinē s de iuris.o. iudi.De susceptoribꝰ vini ⁊ ceteris corꝓatis nihil tractat h in nigro fm glo.rubrice.de ipis tñ susceptoribꝰ vini tractat s de susce.⁊ arca.l.modios.

De collegiatis et chartopatris et nūmularijs.

Glo.rubrice cōtinuat Dixit spēaliter de ꝗbusdā collegiatis nūc generaliter et dicūt a collegio et sūt illi q̄ sūt in aliq̄ collegio Qui etiā dicunt chartopatri q̄ eoꝝ noīa scribebāt in charta vel matricola patrie q̄si i patrie charta descripti vel chartopatri .i. qui gaudēt in patria fm grecos.ita dicit hic gl.rubrice .Hic

sciendū q̄ qui intrat vnum collegium. et munera ad que ordinatus est nō exercet nō effugit munera alterius collegij de quo exiuit sed debet de nouo extrahi et alter in locū eius subrogari reqsitis p̄matibus collegiatoꝝ Jdē si decederet. l. vnica. c. in p̄mo ℟. Et nōt bar. et ista. l. q̄ ille qui est in collegio alicui⁹ artis nec exercet artē nō debet gaudere p̄uilegio collegij et sic qui est in matricola scholariuꝝ et nō intrat scholam nō debet gaudere p̄uilegio scholariū ℔m eū et ista lex habeť de ℣bo ad ℣buꝝ ℟ de sacrosanc. eccle. l. qui sub pretertu. Jtem qui sup̄ numerū admittuntur in collegio non gaudent p̄uilegio collegij. d. l. vnica ℣ q̄ añ. Nūmularij dicūtur campsores seu argentarij.

De studijs liberalibus vbis rhome et constantinopolitane.

Dixit ℟ de p̄uilegijs plurium coꝝpatoꝝ nunc de p̄uilegijs et ordine legentiū et studentiū. Vñ dicit glo. rubrice q̄ in his duab⁹ ciuitatib⁹ de q̄b⁹ i rubrica tm̄ ltimū sit studiū nō in alijs nisi et p̄uilegio vt. ff. in proemio ℣ hic añt tria Hodie āt et imp̄iū scissum et studiū in multis locis est et maxime bononie q̄ legalis studij obtinz monarchiā ℔z g. preall. Hic est lex vnica que prohibz ne mgri legant in loco vbi est multitudo populi vel in locis p̄uatis et ibi conuocent hoīes vndiq̄ vt videant habere multos scholares et sic ad pompam magis q̄ ad vtilitatē q̄ si faciāt infames sť. d. l. vnica. i. ℟. q̄ nōt bar. ℣ doc. q̄ faciūt intrare scholas famulos scholariū vel alios ℔m veritatē nō studentes q̄ q̄ hoc faciūt sūt infames Jtē i locis p̄uatis recte p̄t doceri aliq̄s discipul⁹ a doctorib⁹ nisi doctores essent de nūero coꝝ q̄ sūt deputati ad legendum oībus Nā illi nō p̄nt etsi faciāt pdūt salariuꝝ et p̄uilegia q̄ hūt eo q̄ publice non legūt Nota cōtra docto. qui nō docent oīa que p̄nt publice oībus sed aliquos docēt singulariter in camera. d. l. vnica ℣ illos et ibi bar. Jtem in studijs dñt eē doctoēs i q̄libz facultate vt oratores grāmaticoꝝ Jtē sophiste p̄bi Jtē legiste. d. l. vnica ℣ li. habeāt Et p̄mittit tex. oratoēs etiā ad leges nedū ad alias artes cui⁹ flos et tuba rhomani eloquij fuit tulli⁹ ita dicit gl. in. d. l. vnica i ℣bo in his Jtē p̄fect⁹ et cuiusq̄ ciuitatis rector vbi est studiū dz assignare loca doctorib⁹ et mgris ita distantia q̄ q̄ñ vn⁹ legit nō audiat in scholis alterius et q̄ strepit⁹ scholariū q̄ sūt in vna nō audiatur in alia ne ex hoc studiuꝝ turbeť. d. l. vnica in fi. vñ notat bar. q̄ ad officiū iudicis p̄tinz remouere q̄cquid fieret iuꝝ scholas p̄ q̄ lectura ip̄ediret vl' auris auditoris turbareť et facit in argumentū ℔m gl. hic. q̄ faber nō posset malleaē iuꝝ scholas Publica ei vtilitas q̄ replz ciuitatē sapiētib⁹ p̄ferť sic. ff. so. ma. l. i. ℟ ibi dicit gl. q̄ faber p̄t expelli Jtē si fuerit ꝑpe mōsteriū q̄ ꝑter strepitū ip̄editur officiū dīnū q̄ p̄t expelli tex. est singularis xviij. q. ij. c. p. idē. An āt scholaris hūs sociū scholarē iuꝝ camerā ꝑpē cui⁹ strepitū nō p̄t studē p̄t cuz expellē dic q̄ sic p̄ spe. ti. de iudi. ℣ gñalia ℣ si. b etiā ℔z alex. et ñ p̄t appellari a sñia lata sup illa expulsiōe ℔z bal. i. l. i. ℟ si de mo. pos. fuēit ap. Quid de doctoē legēte an possz dimittē lectionē si scholaēs vocikerāt dic q̄ ñ g. ē singl'arl. xliij. di. c. sanct⁹

De honoratoꝝ vehiculis.

Dictū est ℟ de p̄uilegijs doctoꝝ nūc de p̄uilegijs alioꝝ in dignitate positoꝝ q̄ sūt vt sup̄ vehiculis deferri valeant. Erāt āt hōorati q̄dā q̄ habebāt p̄uilegiū ingrediēdi secretariū p̄cipis et alioū iudicū et sedēdi et in salutatiōib⁹ De his viri ℟ de offi. ciui. iudi. et vide g. l. vnice ℣. c. Hi ei hōorati in signū dignitatis et honoris ibāt in carrucis et vehi-

culis dubitabat i ciuitate rhomana vel vrbe pstātinopolitana vbi erat pnceps an possent vti vehiculis ōnes positi in dignitatib⁹ illis et in illis ciuitatib⁹ et videbatur q nō ꝓpter reuerentiā prin/cipis tñ hic pnceps pmittit oībus Que rit ḃ bar. vtr hñt ncē vti carrucis tex. innuit q sic dū dicit sp vtant gl. tñ ex/ponit. i. liceat eis vti si velint et sic nō fm eū q doctores nō hñt ncē vti sp in signijs doctoratus sed pñt si velint etiam vbi est princeps fm eum.

De pulegijs vrb pstātinopolitane.

Sup equipauit vrbē pstātinopolitanā q vocat noua rhoma vt ē tex. ī auc. de eccle. ti. ff. i. colle. ix. edificatā a constātino impatore. l. oīm s de sacrosanc. ec/cle. l. oīm veteri rhome rhomanoꝝ quo ad priuilegiū studij s de stu. libera. l. vnica. hic vero equipat q ad oīa fm Jo. de pla. Elñ hec vrbs est nō solū italici iurl. et sic est imunis a tributis sed etiā gaudet progatiua veteris rhome. l. vnica ff. e. vbi vi. glo. in quibus gaudet prerogatiua dicta vrbs.

De metropoli berito.

Dixit de pulegijs rhomane et cōstātinopolitane ciuitatū nūc de pulegijs beritane ciuitatis qd priuilegium est vt p⁹ hāc. l. fit metropolitana. Elñ ḃ scien/dū q in puincia phenice erat ciuitas q dā scz metropolitana et magna q vocat tyr⁹ In eadē puincia erat q dā ciuitas q vocat berito in q erat studiū genera le et in eadē vigebat multū pericia lrā rū impetrauit a pncipe berito vt ista ci uitas vocaret metropolitana sicut ciuitas tyri et hoc ipator ei concessit ꝓpter multas virtutes qbus ciuitas illa erat ornata. l. vnica ff. e. Sz p instat q ipator facit iniuriā tyro. ad hoc rñdet impator q nulla fit iniuria quia ipa etiā remanz metropolitana pulegio antiquoꝝ im/patoꝝ et berito fit metropolitana pulegio suo hoc vult dicta lex vnica ḃ Et sic est ḃ casus q in eadē puincia pñt eē due ciuitates mres siue matces Et no/tat ange. ex ista. l. q si aliqua ciuitas efficitur metropolitana q nō ꝓterea exijt de ditione metropolitani sub cui⁹ iure primo erat nisi sit hoc specialiter statu/tum casus est hic fm eum Et q ecclesia dicat metropolitana dicit gl. ḃ q archiepalis et vi. bar. et alex. in. l. i. ff. de no. op. nū. quid sit castrū villa burgus vicus patria terra. ¶Et qualiter constituatur ciuitas respondet bar. q voluntate principis volentis aliquem locum esse ciuitatē probatur p hanc. l. tenet Jnno. in. c. cū ab ecclesiaꝝ ē de offi. oꝝ. Elnde possibile est esse ciuitatē licz non habeat epm quia princeps non pt facere epz sed dat alia priuilegia. Qualiter āt pro/uincia cōstituatur hic videt tex. q omnes ciuitates que subsunt sub vno metropolitano faciant vnam prouinciam vt in fi. d. l. vnice ibi sit illa mater puincie vide hic latius bar. et vi. glo. in. d. l. vnica q licz in eodem epatu nō pñt eē duo epi tamen vnus eps potest habere duas ecclesias in suo epatu eque principales quod nota. Et an vna prouincia possit diuidi in duas tex. in. l. si ex eadē ff. de assess. q sic putat tamen bar. q nō potest fieri sine rescripto principis arg. hui⁹. l. per hoc dicit ipe q comunitates nō possunt per se ipas diuidere in plures sine licentia ciuitatis cui subsunt quod intellige q̄ntum ad preiudicium ciuitatis sed inter se causa commodioris administrationis possunt hoc facere Et vtrum de duabus ciuitatibus vel prouincijs potest fieri vna. dicit glo. q sic in auc. vt iudi. sine quoquo suffra. ff. illud vi. latius hic p bar. ⁊ alex.

De canone frumētario vrb rhome.

Dictum est s de priuilegijs vtriusq rhome circa studium. nunc de earuz vrbiuz priuilegijs circa frumentuz ⁊ alia

necessaria circa victum Nam ordinarius canon .i. regula erat vt singulis annis mitteretur de prouīcijs rhomā certa q̄ntitas frumenti quod in publicis horreis recondebaꝫ erogandū militib⁹ et populo quando expedit vt s̄ de cond. et publi. hor. l. i. Est ergo canon frumentarius vbis rhome certus numerus mensurarum frumenti qui singulis annis mittebatur rhomam et appellatione frumenti omnia que ad victum sūt necessaria accipiunt s̄ de suscep. l. modios ſm glo. rubrice. Item non potest ca non remitti nec mutari et annullantur priuilegia in p̄rium. l. pe. et vl. j. e.

De frumento vbis constantinopolitane.

Glo. rubrice continuat quia s̄ ti. proxi. dixit qua prouidentia deferaꝫ frumētū vtriusq; ciuitatis. nunc vero q̄liꝫ delatum expendaꝫ frumentum vtriusq; ciuitatis. Et notat Johan. de pla. ex gl. rubrice quando sunt duo habentia paria priuilegia et procedūt a pari qđ statuiꝫ in vno et in reliq̄. et qđ rubricaꝫ et disponiꝫ de vno intelligiꝫ rubricatū et dispositū in alio ſm eū. Hic sciendū q; si domui principis vel alteri domui debeat solui panis coctus nō p̄t solui frumētum quia si daꝫ frumētū p̄t conuerti ad aliū vsum q̄ in panem et sic dispgereꝫ et caristia efficereꝫ ita videꝫ casus in. l. i. j. e. ex qua nō q; ex mala administratione frumenti crescit caristia ſm bar. Item q̄ntitas statuta ad emptionē frumēti n̄ p̄t minui nec ad alios vsus cōuerti. l. ij. j. e.

De annonis ciuilibus.

Sup̄ dixit de annuis prestationibus que fiunt in publico et de canone frumentario hic vero de annuis prestationibus que fiūt in ciues vt sunt salaria que annuatim prestātur doctoribus vel alij annui redditus in annona id est frumento vino vel alia specie que de publico alicui prestaꝫ. l. iubemus nullis s̄ de sacrosanc. eccle. Dicitur autem annona ciuilis salarium quod cuiq; pro capite suo remunerationis causa daꝫ et vi. s̄ de anno. et tribu. et ista annona non daꝫ pro titulis dignitatis vtputa q; doctor sed pro meritis vt quia bene legit et bene satisfacit illi officio ad quod impositus est. l. i. et ibi bar. j. eo. Et hec annona seu salarium debitum transmittiꝫ ad heredes et potest alijs concedi quoruis alienationis titulo. d. l. i. ℣si. vt quicunq; quod intelligit glo. verum in salarijs preteriti temporis Dicitꝫ etiā annona ciuilis frumentum quod publice dabaꝫ mendicantibus ciuibus vel omnibus tpe necessitatis p; singulos dies l. ij. j. e. et notat bar. ex tex. ibi ciuibus argumentū q; officialis positus sup̄ faciendis elemosynis publicis nō dz dare extraneis paupib⁹ et facit q; eps qui debet dispēsare bona inter pauperes nō debet dare extraneis paupib⁹ ſm cuz.

De mendicantibus validis.

Glo. rubrice cōtinuat Quia mēdicātes reficiunt publicis ānonis de quib⁹ dictum est et hoc fieri dz de vere mendicantib⁹ nō ficticie mendicantibus. ideo de mēdicātibus validis. i. robustis q̄s spanaldos vel galiothas vulgus appellat qui mendicare non dēnt ne miseris et vere debilib⁹ panem auferant ſm glo. alle. que alle. concor. et allegat glo. sup̄ Marcum Justius feceris si iniuste petētem correxeris q̄ si ei dederis Et vtilius esurienti panis tollitur q̄ si securus de cibo iusticiam negligat. v. q. v. non omnis. Preterea dignum est vt male meriti egestate laborent. ff. depo. l. mala fides Et in donatione elemosyne multa sunt considerāda scz. fides, causa. locus. tempus. modus. necessitudo. eras. debilitas. conditio. lxxxvi. di. nō satis. et vi. l. vnicam j. eo. q; qui sine necessitate publice mendicant possunt inspici et qui

eos inspexerit et pdiderit et pbauerit
dñiuz eoz cõsequi si sũt serui. vel ius
colonat⁹ si sunt liberi salua dñis actiõe
serui corrupti Et pcedit ista lex in his
mẽdicãtib⁹ q̃ deferunt et cõuincunt a
puato ꝛ si repiũt mẽdicare indebite ab
officiali publico tũc seru⁹ dz reddi dño;
liber operi publico ita loquit in auc de
questoẽ p totũ colla.vi.fm bar. Et col/
ligit ange. argumẽtũ ex ista.l.q si testa/
tor iussit distribui bona sua inf mẽdicã
tes q nõ pñt distribui inf robustos. et
nota istã.l.q pt puat⁹ paupez mẽdican
tẽ inspicere q̃ in aliq̃ pñt mẽbroz debi/
litationẽ ⁊ tãgere et illõ videre an hoc
sit vez et sic ex inspectione corpis pt cõ
phendi sanitas et infirmitas sicut etas
fm bar.

De nautis tyberinis.

Dixit de naub⁹ in genẽ nõ excusandis
et de annonis q̃ cũ naub⁹ deferunt et
posset dubitari an naues p tyberim na/
nigãtes iuẽ rhomã essent priuilegiate si
cut est ipa rhoma Jõ de eis dicit et sic
ptz q̃ h̃ titul⁹ nõ supfluit. De q̃ sciẽdũ
q̃ h̃ est lex vnica q̃ q̃ hz nauẽ in flumĩe
tyberino dz agnoscẽ on⁹ reipublice ve/
hẽdo frumẽtũ ad rhomã et exhendo et
deducẽdo ad castra Jdẽ si nauis inueni/
atur extra alueũ fluminis fm bar.

De frumento alexandrino.

Dixit s̃ de frumẽto vtriusq̃ vrbis. nũc
de frumẽto alexãdrino. Circa h̃ erit h̃
sciẽdũ q̃ pfect⁹ oñẽtis cõstituit salariũ
q̃busdã officialib⁹ positis ad pgregãdũ
frumẽtũ ad ciuitatẽ alexandrinã Jllud
ipator cõfirmat et phibet ad illud offi/
ciũ vocari decuriones sed illos officia
les pcipit eligi puisione pfecti.l.i.f.eo.
Et addit dñs ipator certã q̃ntitatẽ fru
mẽti p q̃libz die p alimẽtis alexãdrie
ciuitatis.i. vt de publico vendaf q̃libz
die in ciuitate volẽtib⁹ emere pro suis
alimoñjs vl̃ dic vt de publico def pau
peribus illius ciuitatis vt s̃ ti.iij.l.fin.

De alexandrie primatibus.

Dixit s̃ ti.pri.de vno bñfi⁹ collato ab
impatore alexandrine ciuitati. nũc po/
nit de alio videlz vt decuriones vel ci/
tiã ipi⁹ ciues tãq̃ primates et nobilio/
res alijs ciuibus aliaz ciuitatũ nõ tene
antur ad purgationẽ nili ꝛc. Vlñ et hic
sciendũ q̃ dicunt primates hic decurio
nes illi⁹ ciuitatis alexandrie q̃bus con
cedit impator emunitatẽ purgãdi flu/
mnis nili et concedit pro illo munere
posse assumi de munẽ vectigali pinẽti
ad impiũ certã q̃ntitatem.l. vnica f.eo.
Vel dicũf hic pmates oẽs ciues alexã
drie qui respectu aliaz ciuitatũ sũt pri/
mates Ex quo nota q̃ melius est quem
esse mediocrẽ vni⁹ nobilis ciuitatis et
honorabilis q̃z esse maiorẽ ciuẽ vnius
mediocris ciuitatis et sic facit pro po/
pularibus istius nobilis ciuitatis qui
plus dñt hõrari q̃z alij magni alterius
ciuitatis.

De iure reipublice.

Dixit s̃ de priuilegijs et iuribus vtri/
usq̃ rhome et ciuitatis alexãdrine. nũc
vero de priuilegijs et iuribus aliaz ci/
uitatum. Vlñ querit glo. rubrice de qua
republica loquit Respondẽ q̃ de repu
blica aliaz ciuitatũ q̃z ciuitatis rhome
et quomodo accipiatur respublica vi3
glo. in auc. de heredi. et fal. in prin. ꝛ q3
dixi s̃ de iure fis. et dicit glo. q̃ ciuitates
regulariter vtuntur iure priuatoz Et
non hz ciuitas vel respublica tacitam
hypothecã nisi ex speciali priuilegio vel
pacto.l.ij.f.e. q̃q̃z tamen habent ius sin
gulaẽ quia si ledatur respublica restitui
tur in integz sicut pupillus. l.i. et iij.f.e.
et vide illam.l.iij. q̃ respublica seu ciui
tas est loco pupilli. Jdem in eccliã fm
glo. ibi Jn quibusdã tamen casibus nõ
est loco pupilli vt ibi per bar. Jtem sũt
non nulle ciuitates gaudentes speciat

lissimo iure de quib⁹ hic vi.glo.rubrice Itē sūt q̄dā ciuitates in lōbardia que hñt mex et mixtū impiū ex cōstitutiōe frederici de pace constācie de q̄ in auc. de defen.ciuita-Hius videt in fi.magne glo.fm bar.Et vi.bar.in.l.i.ff.e.q̄n quis vult citare rempublicam an sufficit citare syndicū ⁊ q̄liter citabit ciuitas vel respublica et cōcludit q̄ p eos q̄ regūt ciuitatem.hoc vex in prima citatione.si vero ab initio ciuitas misit syndicū nō ipa ciuitas sed syndicus est citandus ffz eū vi.l.fi.ff.e.q̄ si ciuitas aliquid facit p suū statutū nō reuocak p presidem et facit q̄ ab eo q̄ cōtinetur in statutis nō p̄t appellari vi.bar.H et in.l.oēs populi.ff.de iusti.et iure.

De admīstrationib⁹ rex publicax.

Dictū est s de iure reipublice verux quia parum est iura et bona esse in ciuitate nisi sint qui illa administrent Ideo de administratorib⁹ rex publicax subiungit. De quo vi.glo. rubrice hic q̄ p mgr̄atus qui ciuitatē regūt eligunt illi qui negā reipublice administrant et sic ali⁹ ē mgr̄atus q̄ iurisdictionē exercx nlius administrator qui tpalia gerit fm glo.palle. Hic sciendū q̄ conductor expelli non debet a conductiōe q̄diu vectigal soluit.l.i.ff.e. etsi officialis vel administrator est negligens in exigendo cautionē de legato vl̄ fideicōmisso prestando tenet ad interesse.l.ij.ff.e.

De vendendis rebus ciuitatis.

Quia administratores reipublice q̄n q̄ vendūt res ciuitatis ideo de hoc ponit. Hic sciendum q̄ īmobilia ciuitatis et mobilia que seruando seruari p̄nt p vtilitatibus ciuitatis pmittunt aliena ri auctoritate principis in vtraq̄ rhoma In alijs vbibus antē presidis et consensu cuiuslibz possessoris.l.si q̄.ff.e. vbi vi.lati⁹ q̄ dēt interuenire in hmōi cōtractu.Et venditio pura et perfecta nō debet a republica reuocari licx per aliū maius preciū offerat.l.i.ff.e. Idē in locatione.l.q̄uis ff.e.

De debitoribus ciuitatū.

Dictū est s titu.prox.de rebus īmobilibus ciuitatis et earux administratione nunc vero de nominibus siue debitoribus ciuitatis et sic de administratione circa debitores ciuitatis exigēdos. De quo hic sciendū q̄ debitores ciuitatum nō p̄nt in eis habere hōrex nisi pri⁹ debita soluāt.l.i.ff.e.et debitores reipublice seu ciuitatū et eox heredes in debitis annuis seu menstruis nō dēt differre solutionem sed suis tpibus soluere.l ij.i.fi.ff.e.cum ipis debitoribus sit cōmodum. cumulum debiti minime nutriri vt ibi quia q̄ntitates minute simul coadunate faciunt vnam magnā q̄ntitatem cuius difficilis est solutio et sic posset ex hoc culpa tutoris vel administratoris argui fm bar. et excusso debitore ciuitatis conueniuntur possessores bonorum debitoris que habuit cum pecuniam reipublice accepit pro rata ei⁹ quod possident condict. ex ista.l.ij. vt in.ij.eius fi. ibi.et quia nephas Et licx ciuitas non habeat tacitam hypothecā in bonis debitoris sui.l.ij.s de iure reipublice tamen bona eius sunt obnoxia eo ipo q̄ debitor est obnoxius ffz gl.in verbo obnoxis in.d.l.ij.quam nota circa fi.que ait q̄ ciuitas habet tacitam hypothecam in bonis administrantis rex ciuitatis.et vide glo. fina.d.l.ij. que notat quattuor specialia in debitore ciuitatis ¶Primum de quo in.l.i.s.e. Secūdū q̄ comparantes ab eo q̄uis bona fide a republica conueniuntur Tertiux q̄ personaliter cōueniuntur q̄uis in rem successerint Quartum q̄ totū compellunt̄ debitores patrimonium vendere qui partem maximam vendunt in hac.l ij.ibi Ab eo āt Quintū.ff.de vsu.l.etiax Et notat bar.ex fi.d.l.ij.q̄ magis dicū/

tur idonei possessores prediorum rusti/corum q̄z vrbanorum Nam vrbana sub iacent maioribus periculis vt incendij et ruine facit sup̄ de negog.l. diuortio fm eum.

De periculo nominatorum.

Dictum est s̄ de administratoribus rei/publice et eorum officio verum quia a/liquando male administrant et non re/periuntur esse soluendo ꝛ dubitatur an contra nominatores eorum possit ha/beri recursus Ideo de periculo nomina/torum subiungit. Vnde gl. rubrice fm bar.continuat hanc rubricaz et duas se/quentes Dicit glo.q electores officiali/um tenentur vt hic Item fideiussores vt.ff.titu.i. Item ipemet vt.ff.titu.ij. Et dic minores magistratus teneri nō pre/sides qui sunt quasi confirmatores fm glo.prealle. si tamen tempore depositę administrationis electi officiales fue/rint soluendo electores non tenentur si postea effecti sunt non soluendo.l.i.ff.e. Item nominator non tenetur pro no/minato in eo q conuenitur ex persona alterius nominati sed tm̄ si cōueniatur ex psona sua.l.ij.ff.e. Ex qua notat bar. q ad magistratum ptinet sibi nomina/re successorem. electo vero pertinet ad consilium vt.l.ij.s̄ de decu. ita dicit glo. et bene fm euz. Vnde dicit bar. q quā doq̄z quis nominat aliquem in suuz ad iutorez et tūc pro ipo ipe tenetur Pro illo enim ipse gerit et pro tali tene/tur nominator sed quando quis eligi/tur ad aliud officium distinctum a suo non nominat sibi successorem et tunc nominator non tenetur.

De periculo eorum qui pro magi/stratibus interuenerunt.

Hi enim qui pro magistratibus fide/iusserunt possunt conueniri excusso reo quod dic vt.ff.de administra.re.ad ciui/ta. perti.l. prior.ff. fina. et procedit vt fideiussor teneatur reipublice ad in/teresse non ad penam quam magistra/tus incurrit delinquendo.l.i.ff.e. Idem notatur in.l.fideiussores .ff.de fideiuss. Hodie vero forma fideiussiōis tali mo/do recipitur q in penam tenentur.pro/mittunt enim interesse et omnes con/demnationes que fient de eo fm bar.

Quo quisq̄z ordine conueniatur.

Dictum est s̄ de administratoribus reipublice et iporum noiatoribus atq̄z fideiussoribus sed quia quandoq̄z plu/res eliguntur quorum alter pro altero quandoq̄z conuenit Ideo quo ordine quisq̄z conueniatur hic subiicit. Vnde respondę questioni rubrice q si duo/bus pro indiuiso administratio ē iniū/cta q̄libz pus pueni q̄z noiator ꝛz si pro separatis portionib⁹ tūc pmo administra/tor deinde fideiussor.postea noiator vl/timo loco collega.l. q̄tiens.ff.e.et.l.si ita etsi vn⁹ collegarū administratione diui/sa pecuniā reipublice fenerauerit quaz respublica consequi non pt eo mortuo eius heres pmo est cōuenied⁹.secdo pos/sessor.tertio noiator.q̄rto collega.l.fi.ff.e Itē admīstratores ciuitatis tenent in solidū oēs si sit' admīstratio sit cōcessa se/cus si pro portionib⁹ diuisis.l.i.ff.eo. Ex qua nota q q̄n plures assumūt officiuz publicū eo ipo intelligunt esse duo rei licz hoc non sit expressum Hoc verum de iure isto sed cum hodie necesse sit q hoc expresse agatur vt in auct.de duo. reis in princi.sed si non expressim aga/tur q sint duo rei q hoc casu nō erunt duo rei et hoc glo.in.l.proxi. notat sub dubio forte.quod singulariter nota fm bar.

Ne quis liber actum reipublice inuitus gerere cogatur.

Tituli.

Dictū est sup̄ de nominatione facta ad honores et ad magistratus suscipiendos quos quis cogitur assumere vt sup̄ de decuri. l. si magistratum, verum quia sunt quedam vilia officia que conueniunt seruis nō liberis vt latrinas cloacas mundare publicas et plateas publicas scobare Ideo subdit hanc rubricam ne quis liber actum id est ministerium et operationem vilem reipublice cogatur gerere subaudi sed illum actum gerat seruus ſm Johan de pla: Vnde scias q̄ ista rubrica allegatur p̄ lege et dic actum scilicz seruilem quem serui tm̄ ciuitatis faciebant quod patet quia dicit actum qui seruis conuenit. ff. de negl. l. eum actum. Vel ſm albr. dic actum id est tabulariam ad quem serui id est notarij tm̄ coguntur vt s̄ de seruis reipub. ma. l. fi. vi. lati⁹ gl. in l. i. j. c.

Sumptus iniūcti oneris ad omnes collegas pertinere.

Dixit s̄ titu. ij. collegam qui administrauit Primo conueniendum esse a republica verum quia equum est si quos sumptus fecit vel si incurrerit damnuz propter cessationem sociorum vt ipi restituant pro partibus eos contingentibus. ideo subdit hanc rubricam. Et allegatur rubrica pro lege et est hic. l. vnica vbi est casus q̄ si vnus ex pluribus officialibus electus expēsas totius muneris supportauerit pro rata eas repetz a collega.

De his qui ex officio qđ̄ administrauerunt conueniuntur.

Hic est lex vnica q̄ administrator q̄ mutuauit pecuniam reipublice ei qui non est idoneus tenetur et conuenitur ad sortem quam ei mutuauit non ad vsuras.

De solutionibus et liberationibus debitorū ciuitatis.

Dixit s̄ de debitoribus ciuitatis q̄/lit teneantur nunc vero dicit q̄lit̄ soluendo liberantur. Et dic q̄ tunc demū prosunt debitoribus ciuitatis soluentibus apoche de soluto a seruis publicis confecte si a curatore reipublice sūt subscripte aut pecunia soluta in vtilitatem publicam est conuersa et non aliter etsi dolo serui publici debitor soluerit pecuniam curatori nec in vtilitatez publicam est conuersa tenetur curator de peculio eius serui et debitor remanet obligatus. l. vnica. j. eo. et vide glo. fin. Ex qua nota q̄ non dicitur soluēs pecuniam soluere nisi recte soluat et iō soluens non liberatur et licz non liberetur non potest tamen conueniri nisi in subsidium vt s̄ de conue. fis. de. l. ij. Vltimo nota q̄ quando pecunia soluitur administratori ciuitatis non recte q̄ non presumitur versa in vtilitatem ciuitatis nisi probetur eodez modo si solueretur minus recte tutori vel curatori quod nota ſm bar. Cnibus.

De spectaculis et scenicis et leno/

Quia publice vtilitati prouidet non solū circa dispositionē prouisionem t ordinationem administratoris et solutiones debitoris ciuitatis sed etiā necesse et vtile est in republica q̄uidē sup̄ spectaculis et ludis que fiūt in ciuitate vt illi ludi tanc̄ honesti cōseruent̄ et sup meretricibus et lenonibus in ciuitate exūtib⁹ vt remoueant̄ cū sit res turpis t inhonesta. et ideo ponit̄ ista rubrica ſm Jo. de pla. Circa hoc dicendū q̄ spectacula sūt q̄ fiunt in loco vbi ludebāt tragedi t comedi t illa spectacula seu ludi ad letificationem populi approbantur l. i. j. eo. et ibi vide glo. ij. et. l. ij. et tamen non p̄mittunt̄ cū sanguis effūdit̄ vt sūt torneamēta et sitta. l. i. j. de gla. tol. Et nota ex glo. fi. d. l. i. q̄ sufficit cōsensus po/

puli in agendis licz reluctent primates ſm bar. ibi. Item accipiens equū deputatū ſpectaculis et eo vtens ad ſui commodū punit in vna libra auri. l. ŋ. ff. e. et nullus iudex debet impedire feſtiuitates ciuitatis. l. nemo ff. Et deſeruiētes in ſacris ludis nullo afficiunt ſupplicio l. iij. ff. e. et ḡ ludentes nō infamant Itē in loco vbi conſecrant imagines principis nō dēt fieri ſpectacula turpia puta corporis vel veſtī. l. ſi qua ff. eo. Eſt aūt ſcena ꝟ obūbratio vel velatio in theatro vel in alio loco in quo hiſtriōes mimi vel ioculatores ſiue comedi ludos ſuos exercēt. ſūt āt lenones q̄ de turpi lucro feīarū q̄ſtū faciūt ſeu pticipāt vt in auc. de leno. colla. iij. et qō ibi dixi et in. l. fi. ff. e. vbi prohibent. Dicit aūt in. d l. fi. q̄ ſi patres vel dñi filiabus vel ancillis peccandi ncitatem imponūt puā tur patria poteſtate et dominio et pñt dicte filie vel ancille adire defenſorem vel ep̄m vt eas liberet a tali miſeria et ſi inſiſtunt faciendo eas peccare puniuntur pena huius. l.

De expenſis ludoꝝ.

Dictum eſt de ſpectaculis et ludis admittendis. nunc vero de expenſis ip̄oꝝ ludoruꝫ. Et dic q̄ pecunia deputata ad ſpectacula ad refectiones muroꝝ pōt conueniri. l. vnica ff. e. et ſic nota q̄ pecunia deputata ad vſuꝫ voluntariū abſq; pmiſſu principis p̄t cōuerti ex cauſa in vſum ncārium ſm bar.

De aqueductu.

Glo. rubrice cōtinuat Sicut ludi ita aqueductus populū delectāt Et ideo de conſtantinopolitanis et veteris rhome aq̄ductib⁹ publicis dz nā quēadmoduꝫ ſpectacula et ludi plūm delectāt ita ductus aquaꝝ que ē res vtiliſſima ciuitati et magnā amenitatez ciuibus preſtat ideo poſt ſpectacula ludoꝝ ponit hic titulus Et ſic differt ab illo q̄ dicit ſ de ſeruitu. ruſti. prędi. l. i. ff. aqueduct⁹ quia ibi capitur p ſeruitute ſeu iure ducendi aquam per fundum vel agrum alienum ad irrigandum agrum meū vel alterius iure ſeruitutis conſtitute. ſed hic loquitur de eo aqueductu qui eſt via per quaꝫ aqua agitatur et ducit de proprio loco et dicit guttatoriū quia per illud aqua elicitur id eſt foras emittit ſm catholicon et iſte aque ductus fit pro ornatu cauſa amenitatis ꝛ delectationis populi. Et ꝟ ſciendū q̄ q̄dā p̄ficiūt ad cuſtodiā q̄b⁹ dat̄ puilegiū vt nō teneāt ad angarias et pangarias. l. decernim⁹ ff. e. dat̄ etiā puilegiū his p q̄ꝫ fines trahit vt nō teneāt ad extraordinaria munera. l. i ff. e. vbi dz q̄ q̄ñ publice aq̄duct⁹ ptrāſit p locū puatū ſp talis aq̄duct⁹ dz h̄e locū xv. pedū in q̄ nulle ſūt arbores ſed ſi alique naſcant excidi dēt. ſi vo p publicū locū facit tranſitū dz eſſe latitudo x. pedū ff. e. l. oēs ff. ſup his Item nō p̄t q̄s trahere aquā ex aq̄ductu ſub magna pena. l. ij. et l. decernim⁹ ff. e. nūi ex pceſſione p̄cipis vel ex veteri cōſuetudine. l. fi. ff. e. ꝛ. l. vſū et tūc q̄ñ ex conſuetudine vel puilegio p̄cipis q̄s trahit nō trahit aquā ex q̄libz loco q̄ nō ex fiſtulis ſed ex caſtello. i. receptaculo vel formis ff. eo. l. eos Jn caſu tñ puilegiū p̄cipis nō tenet in ēhēdo aquā ex aq̄ductu p̄cipis ff. e. l. oēs Et vbi q̄s ēhit aquā ex aq̄ductu publico ex puilegio vel pſuetudine dz gratis trahere nihil ſoluendo p tali tractiōe ff. e. ad repationē q̄ execrabile ē dom⁹ hui⁹ vīb hui⁹ alme vīb rhome aquā hīe venalē vt ibi. Item p̄ſciens turpia in aq̄ductu publico fōte vel puteo graui iudicis officio punit moderādo tñ. l. i. ff. de extraor. crimini. ſi aūt in puato fonte vel puteo tūc tenet dño fōtis vel putei act. iniuriaꝝ ꝛ etiā ad intereſſe. ff. qō vi aut clā. l. is qui in puteū ff. de aqua plu. ar. l. apud trebaciū ꝛ facit l. pe. ff. de iniurl.

Tituli.

De gladiatorib⁹ penit⁹ tollendis:

De delectatione spectaculorum et aqueductuū ꝫ dixit verum quia nō oīa spectacula sunt ꝓmissa quia non illa in quibus hoīes gladiantur et cox cruor effunditur ideo de eis tollendis subiū/ gīt. Vlide.l.vnicā.ff.e.q cruenta specta/ cula sunt prohibita quocūq; tpe Et di/ cunt cruenta spectacula illa in quibus effunditur vel est aptus effundi huma nus cruor vt sunt torneamenta duella inter homines vel cum bestijs ſm glo. in.d.l.vnica.

De venatione ferarum.

Dixit ꝫ de aliquibus delectationibus populi vt spectaculis et aqueductibus nunc vero de alia delectatione scz ve/ natione vi.l.vnicā.ff.e.q licitū est feras bestias venādo occidere sine pena et fe re bestie que a longinquis ptibus ad co mi atū principis transmittuntur non possunt in ciuitatibus et terris p quas transeunt vltra septē dies retineri con trariū facientes puniuntur in quinq; li bris auri vt ibi et notat bar.ex.d.l.vni/ ca q ille dicit rem ducere ad domū vel ciuitatē qui ducit intra Et notat Johā. de pla.q cuilibz est licitū venari ad leo nes apros vrsos et cetera aīalia silue/ stria tam in suo q; publico et alieno et quod capiť iure gentiū efficitur capien tis.ff.de adqui.re.do.l.i.in fi. In alieno in casibus non licz venari scz in loco in quo quis habet et nutrit aīalia que hñt consuetudinē eundi et redeūdi tūc enī dicuntur ab eo possideri et capiens cō/ mitteret furtum.l.iij.ſ. Item feras.ff.de adqui.pos. Item non potest quando do minus loci prohibet.nam faciens con/ tra prohibitionē domini tenetur iniu/ riaꝝ.ff.de iniu.l.pe. Id tamen quod ca/ pit contra prohibitionem domini suum efficitur vt tenet glo.in.l. diuus.ff. de serui rust.pre.licz glo.cōtra et male ſm Jo.de pla.inſſl.de re.diui.ſ.plane Item non potest quando locus est venatio ni destinatus ex quo percipitur annuatiz fructus et redditus ex venatione ideo licz tunc vsufructuario dictorum loco/ rum venari et aucupari non alteri ex/ traneo.l. Item si fundi.ſ.aucupationuz ꝛ l.vsufructuariū venari.ff. de vsufru.fz Jo. de platea.

De maiuma:

Supꝝ dixit de pluribus delectationi/ bus populi.nūc vero de alia delectatio ne que dicitur maiuma leticia id est leticia et festiuitas que fit in kalendis maij qui mensis est principiū estatis q; tunc apparent herbe frondes q; viren/ tes et garritus auium corda hoīm leti/ ficantes,vt in bononia fiunt regine vt dicit glo.rubrice ſm Johan de pla. Et aduerte quia hec leticia fuerat p pcedē tes impatores ablata et interdicta po/ pulis et prouincialib⁹ ꝓpter eorum ela/ tionem et superbiā.nunc vero impato res honorius et archadius eam leticiā restituunt et pmittunt populis et pro/ uincialibus ita tñ vt fiat cuz honestate et castitate.l. vnica et ibi gl.ſ.e.vi.

Et armorum vsus inscio principe interdictus sit:

Nō solū sufficit gladiatores tollere qui alios gladijs vel alijs armis necāt ꝛ sā guinē hūanū effūdūt sz etiā expedit vsū armoꝝ interdici vt tollat occasio delin quendi. Jō h illū vsū armoꝝ interdicit et vi.l.vnicā.ff.e.q nemini licz inscio pn cipe arma mouere cōcor.rubrica et istō mouē intelligiť dupliť. Primo mouē ar/ ma.i.bellū indicere alteri qđ nēo pt sine pmissiōe pncipis alias incidit in.l.iuliā ma.l.iij.ff.ad le.iu.ma. Secō mō intel/ ligitur mouere arma.i. portare Et est regula negatiua h q; nullus potest por tare arma, emere, vendere, vel de eis

mercimonia facere sine auctte principis vel etiã fabricare exceptis fabricensib⁹ qui sunt deputati ad arma fabricãda vt ff de fabricen. p totũ alias contra faciẽs perdit arma que publicanť et pt puniri corpaliter et pecunialiter fm q̃litatẽ delicti vt in auc. de armis ff hoc aũt facto colla. vi. nõ cũ prohibetur gladiol⁹ ad scindendũ pennam vel panẽ vt est glo. in. d. auc. de ar ff fi. Et q̃nť⁹ possit esse gladiolus ad scindendũ panẽ quez portare licz. dic iudicis officio et arbitrio attenta consuetudine patrie et pso ne deferentis. Item licz ei qui fuit cubicularius principis vel auguste portare ensem q̃n vadit ad suos agros aspiciendos vel ob aliã causam proficiscatur vt ff. de prepo. sa. cubi. l. fi. Item mercator transiens p prouinciam licite potest portare ensem selle equi vel vehiculo alligatũ in auc. de pa. re ff mercator. Itẽ comes potest dare licentiam portandi arma c. ti ff ad palatiuz comitis fm Johan. de pla.

De agricolis et cẽsitis et colonis

Glo. rubrice continuat ad precedentia quattuor modis videlz quia ff dixit de multis delectationib⁹ populi vt aq̃ ductibus spectaculis ludis et armis ꝛz quia nihil delectabilius et utilius q̃ agricultura vt dicit Tullius ꝓmo officioruz inquiens Oim aũt rex ex quibus aliquid adquiritur nil est agricultura melius nil dulci⁹ nil hoie libero liberi⁹ ideo de ea et eoz colonis dicit Vel supdixit de spectaculis et letic̃is in quib⁹ expendit nunc vero de rebus delectabilibus ex quibus ꝓcipitur. vi. ceteras cõtinuatiões in glo. Et que sit differentia inter agricolas censitos et colonos Glo. rubrice dicit q agricola est generale nomen ad oẽm terraz colentẽ. censitus et colon⁹ sunt species. vel agricola potest hic intelligi in specie ꝓ his qui sunt ascripti solo de quibus dicit hec rubrica in specie et de censitis et colonis Vel tertio dicit g. q nõ habebis cẽsitis vel si habeas dic q aliud subtãtiuoz adiectiuatur et sic sit figura endiadis vt sit sensus de agricolis et censitis id est de agricolis qui sub censu sũt astricti agro Et sic nota q ibi ponunť duo substantiua in oratione idẽ importantia q vnũ ipoz adiectiuať ꝑ figurã endiadis vt in exemplo ẏgilij Arma virũq; cano. i. armatũ virũ scz Eneam fm bar. Et querit glo. quot sũt genera colonoz et dicit q sunt octo quidã vocantur ascripticij vt sunt illi qui p scripturã astringũt se terre colende ꝓmittendo ibi sp stare et colere et nullo mõ inde discedere vt ff. e. l. cũ seim⁹ cum sua gl. in ẏbo talis scriptura. Et hui⁹ ascripticij durior est conditio q̃ alioz colonoz ꝛ modicũ differt a seruo vt ff. e. l. ne diuti⁹ nam nõ pt discedere a gleba nec alibi morari vt ff. e. l. cũ satis sed inquilinus bene pt alibi morari vt ff. e. l. diffinimus in ij. gl. Itẽ ascriptici⁹ nõ ꝓscribit se in libertatẽ nisi xl. ãnis sed alij xxx. d. l. cũ satis in g. in ẏbo sua sobole cõñc. gl. ij. et iij. et ibi vi. gl. in ẏbo p iudicem que sentit casum q̃ ꝓ furto vel rapina nõ cõpetit ius agendi nisi ad simplũ tm̃ scz cũ furať vl̃ rapit dñs ab ascripticio colono vel censito. Quidã vocanť coloni censiti vt est ille q̃ filr se obligat colẽ agrũ et nõ discedere et ꝓmittit soluere certũ censum seu certã ãnuã pensionez dño sed ascripticiꝰ soluit incertũ censũ vel medietatẽ fructuũ vel tertiã vl̃ q̃rtaz ptẽ ꝑut elegerit dñs et in hoc dñť ff. titu. ij. l. ij. in glo. i. Quidam vocantur perpetui coloni vt est ille q̃ fingit se inualidum et vadit mendicando qui adiudicatur in perpetuũ colonũ accusatori vt ff de mẽdi. va. l. vnica Et dic ascriptitio et cẽsito q ipe solus est alligat⁹ ꝛ nõ ei⁹ liberi qđ secus est in filijs ascripticiorum et censitorum. Quidam

vocãtur coloni conditionales vt est il/ le qui cõditioni colonarie p spaciũ xxx. annoꝝ colendo agrũ se astrinxit vt de/ inceps nec ipe nec eius filij postea nati discedere valeant vt.ff.e.l.cũ satis.ff.cuz aũt Dicuntur enĩ coloni respectu prin/ cipij quia ceperũt colere.dicunt condi/ tionales rspectu finis quia in fine repe riuntur alligati colonarie cõditioni vt ibi dicit glo.in ℣bo liberos in fi.et glo. in.e.l.iuñ prin.in verbo sobole. Quidã vocantur inqlini qui silr sunt obligati colere sicut ascripticij sed in hoc dñt q ascripticij censiti et conditionales non pñt discedere a terra sed inqlinꝰ pt ha/ bitare alibi vt in suburbijs ⁊ alibi cole re vel etiã nõ colere p se sed p aliũ vt ff.e.l.diffinimꝰ in gl.et.ff.e.l.i.in gl.in ver bo trahatur in fi.licz ibi loquat de quo libet colono etiã ñ alligato. Quida vo cantur originarij coloni scz qui oriũtur ex pdictis exceptis perpetuis nã sicut patres sũt obligati ita ⁊ originarij eo/ rũ filij vt.d.l.diffinimꝰ in glo.ij. iuñ fin. i ℣si. Vnde ei filij et l.ne diutiꝰ et.d.l.cũ scimꝰ et ibi vide bar. qui dicit p tex.ibi linãt limitari omnes dicentes q verba enũciatiua nõ inducũt dispositionem ⁊ etiã in contractibꝰ prolata nõ sunt obli gatoria nã ℔ vez nisi bina cõfessione e/ manauerit vna post aliã quia si hoc pro cedit circa conditionẽ ascripticiã mlto magis in alijs fm eũ. Idem in cõfessio ne exiudiciali que geminata piudicat q due cõfessiones plus opantur q̃ vna ⁊ actus geminatus vel pseueratio multũ arguũt ad validitatem eius quod agit et facit optime.l.si mulier s ad velley. fm bar. Quidã vocantur simplices co/ loni qui nõ sunt alligati nũq̃ posse dis/ cedere sicut s dicti sed sunt liberi ho/ mines qui conducũt simpliciter ad colẽ dum predia nostra de quibꝰ etiã loquit l.i.et ibi glo.et.l.p colonũ.ff.eo.de quibꝰ in ti.de loca.C.et.ff.p totũ qui sunt pri uilegiati vt.d.l.i.ff.e.et.h.colonos vt nõ astringat ad extraordinaria munera tem/ pore sationis et messiũ et ibi dicit bar. q hec.l.i.male seruatur in italia Ponit Johan.de pla. multa alia priuilegia a/ gricolaꝝ et vi.in.d.l.i. in gl.℣bi trahat q ille dicit trahi qui inuitus trahitur. Et de istis colonis inquilinis simplicit loquendo semp intelligit nisi cũ adiunc to vel fm subiectã materiã intellige/ retur de colonis et inquilinis colonar/ rie cõditiõi astrictis ar.instl. de iure na. gen.et ciui.ff.us aũt ciuile ℣si.sed quo/ riens. Dẽs enĩ alij s dicti sunt q̃si serui glebe.l.ij.ff.de diuer.et tpa. pscrip. vt si glebã derelinquant reuocent.l. omnes oĩo.ff.e.et cũ gleba vẽdi pñt a dño vt.ff. ti.ij.l.ij.cũ sua glo.in ℣bo nõ dubiũ Et sic ptz q sex sunt species colonoꝝ colo/ narie cõditiõi astricti. Quidã vero vo/ cantur simpliciter rustici vt sunt illi q̃ in rure habitant siue colant siue nõ qui simpliciter sunt priuilegiati vt.ff.e.l.ru/ stici ne ad vllũ obsequiũ euocent Et ex his ptz q hec noia rusticus agricola et colonus simplr sumpta sunt generalia noia et q̃nq̃ ponũt generaliter et q̃nq̃ specialiter. Colonoꝝ aũt quibꝰ vtimur in istis ptibus nõ alligatoꝝ conditioni colonarie quidam sunt coloni ptiarij q̃ dam nummis colunt et quidam in alia materia mercede constituta de quibus vide glo.bar.ange.de parusio .in.l.si o/ pes.ff.i.ff.de fur. Item adde q licz iude us chr̃ianũ mãcipiũ hr̃e nõ possit vt s ne iudei christia.mã.l.vnica tñ colonos christianos ascripticios habere pt dum modo nõ dantur eis ad aliud seruitiuz q̃ ad agricolturã agri cui sunt alligati et in eo agro remanẽat nõt in .c.multo rum extra de iude. Que aũt sint differẽ tie inter seruũ et ascripticiuz vi.glo.pe. in.l.ne diutius.ff.e.que ponit multas et vide ibi etiã glo.in ℣bo ventrem in q̃/ bus casibus partus nõ sequit ventrem

vide glo.fi.in.l.ij.ff.e.q coloni nri tpis q ad tps condixerunt pñt deserere terrā si terra est effecta sterilis Itē pt deserē si dñs eū molestat in cultura aut cū dño innouauit pacta fm bar.ibi Quid aūt si fuerit disceptatio inter dñm et colonuz et locatio negek dic tūc seruādā formā l.litib⁹.ff.eo.q satisdare tenek colon⁹ cōuent⁹ de restituēdo fructus reddituum prestandoz sine procrastinatione si dñs obtinuerit in causa et satisdatio durabit triennio et postea renouak si colon⁹ hoc facere noluerit vel nō potuerit reditus in auro consistentes deponūk si cōsistūt in speciebus iudicis vendunk arbitrio et pciū pceptum modo p̄dicto sequestrak publicas functiones soluet dñs vel colon⁹ fm cōsuetudinē antiq/tus obseruatā et vi.bar. i.d.l.litib⁹ Finaliter vi.bar.in.l.quisq.ff.e. q dicit ibi apparere regulā generalē q vbicūq; ē alicui accessoriū inseparabile cōcessum a principali q videtur etiā facta cōcessio principalis et econuerso.

De capitatione ciuium censibus eximenda.

Dictū est de colonis q̄ soluūt tributa capitis vt s ti.i.l.cū antea a q̄ tributo capitis excusank ciues. ideo de hoc dicit et subiūcit. Hic sciendū q ciues tam rhōne q̄ aliaz ciuitatū intra vrbes habitantes tributū capitis soluere nō tenēk.l.vnicā fm vtrāq; lecturā.ff.e. Itē excusank thracēses et thessaloniceñ vt in glo. Alij aūt habitātes ex vrbē tenē tur ad solutionē huiⁿ tributi capitis p capita qđ capitatio appellak et imponit pro solutiōe salarij rectoris Tributa āt predialia nō soluūt italici ex prouincia/les.l.fi.s sine censu. vel reli. Et nota ex glo.b posita q qñ rubrica est generalis q etiā lex dz generalit intelligi.

In quibus causis coloni vel capite censiti dños accusare possunt.

Non solū in redditibus fructuū dñi qñq; grauāt colonos volēdo extorque reab eis plⁿ solito vt s ti.ij.l.cū satis.ff. caueant sed etiā in censu debito a colonis cēsitis. De quo pñt de dño cōqueri ideo de hoc subiūcit. Hic sciēdū q soloni cēsiti nō pñt dños vocare in ius in causis ciuilibus nisi rōne superexactionis q̄ sūt astricti dñis qb⁹ tributa prestāt q̄dā seruitute licz respectu aliozum sint liberi sed p publicis crimib⁹ eos accusant si suā vel suoz iniuriā sequank sua tñ pecunia et predia alienare nō pñt inuitis dñis inter viuos.l.ij.ff.e.et ibi vi.glo.in ℣bo cuⁱ ipi quid importat illud vulgare quo amicⁿ dicit amico tuus sum in oībus et me tuū esse recognosco Et dicit Johan.de platea q licz hec pronoīa meus tuus suus important verū et p̄priū dñium.he tñ familiares ire obligationē nō pariūt.l.fi.s quod cū eo et.l. si vero nō remunerandi.ff.cū quidā.ff.man.z p bar.in.l.lutiⁿ.ff.de fideiuss.et dicit eadē glo.q oīa sunt principis q̄ ad iurisdictionē et vlē dñium sed nō q̄ntū ad pticulare.de quo plene p doc.in.l. bene a zenone s de quadri.prescrip.

De colonis palestinis.

Quia in prouincia palestina erant coloni discedentes a predijs qbus erāt colonarie cōditioni astricti dicēbāt se debere esse exemptos et priuilegiatos et liberos a tali conditione ascripticia ex q̄ quia erāt de prouincia in q̄ natⁿ fuit chr̄s ideo impator spēaliter de his dicit statuēs q ꝓpter hoc nō sint a tali cōditiōe liberati sed sūt glebe alligati sicut alij coloni hoc.vult.l.vnica iūc.gl.ff.e.z sic nati in prouincia vbi chr̄s fuit natⁿ nō hñt aliud priuilegiū q̄ alij fm bar.

De colonis thracensibus.

Quia ꝓuicia thracie seu thraciaz ipator mltū dilexit et ꝓpt hoc eiⁿ colonos tātūmodo a censu capitis liberauit. ideo de eis ꝑdit. Vñ thracēses capitatiōis

nō prestant tributa sed tributa terre. nō tñ pñt a terra discedere et occultās vel retinens colonū tracēsez ipm restituit dño cū peculio et cū agnatiōe et punit in duab⁹ libris auri. l. vnica ℸ.c. ex q̄ nō q̄ ille dī vagabūd⁹ q̄ vadit vagando p orbem vt h̄ et s. le. pri. fm bar. quem latius hic vide.

De colonis illiricianis.

Qm̄ in ptib⁹ sclauanie coloni ascripticij frequēter fugerūt et p receptatores occultabant tō de eis specialiter puidz vt l. vnicā ℸ.c. q̄ colon illiriciani origie a terra se separare nō pñt. p̄facientes reuocant et reuocati submittunt in vinculis receptātes eos licz ignotos puniunt et notat bar. ex illa. l. q̄ interesse lucri cessantis iudex ex suo officio estimare debet.

Vt nemo ad suū patrociniū suscipiat vicos vel rusticanos eoz.

Dicit h̄ gl. rubrice q̄ q̄dā p potentiā pollicent iuuare villā vl̄ castrū vel singulare hoīez rusticanū in p̄iudiciū publice functiōis ⁊ faciūt sillatas emptiones vel alios p̄ct⁹ q̄si bona rusticanoz sint ill⁹ potentis q̄ oīa cassat lex vnica ℸ.c. Vñ p̄ct⁹ ficticij et sillati initi cū potentib⁹ vel priuilegiatis sub p̄textu eui tādi publicas fūctiōes irritant et tā bona tabellionū hos p̄ctus scient scribentiū q̄z possessiones de q̄b⁹ dicti p̄ct⁹ celebrant publicāt et potētes et priuilegiati in se suscipiētes et alij auxiliū ad hoc p̄bentes si sūt nobiles in cētū libris auri dānant si vo sūt mediocres in publicationem bonorum. d. l. i. Cuocent.

Vt rusticani ad nullū obsequiū deputentur.

Sup̄ dixit īpator q̄ ascripticij nō deuocent a p̄dijs fauore publice vtilitat. l. i. et p totū s de agri. et cēsi. nūc vo pui dz alijs rusticis vt nō aduocēt ab opis rusticalib⁹ vt valeāt solue capitationez q̄ soluit ptim in pecunia et ptim in āno na vñ rusticani tenent capitationē solue. Ad alia āt obsequa cogi nō pñt. l. ℸ. e male tñ eis hoc seruat vt dicit glo. fi. tñ dñt a iudicib⁹ tuēi vt ℸ. de lucris aduo. l. ij. et officiales p̄facientes ⁊ rusticani obsequētes grauissima pena punit. l. ij ℸ. e Et dicūt rusticani laboratores q̄ q̄tidie sūt i rure et sūt liberi et in solidū dñi p dioz suoz. nō āt sūt solo astricti rōne alicui⁹ seruicij vel pēsiōis et in hoc dñt ab ascripticijs et censitis vt s de agri. et censi. in rubca fm Jo. de pla. in. d. l. i. et loq̄t nō solū in rusticanis vbis rōe. ⁊ etiā aliaz cītatū vt ptz in gl. l. i. palle.

Nō licē habitatorib⁹ metrocomia loca sua ad extraneū trāsferre.

Dixit supioib⁹ titulis de ascripticijs cēsitis et alijs q̄b⁹ ē assignat⁹ et decimatus cert⁹ loc⁹ p̄dialis in q̄ morari dēant et inde nō discedere vt s de agri. et censi. p totū et titulis sequētib⁹. nūc vo de alijs liberis q̄ dicūt metroici q̄ mittūt de vno loco ad habitādū in alio certo determīato loco sibi assignato data sibi certa lege q̄ sua bō nō pñt alienare nisi in aliū metroycū Pro cuidēda p̄mitte q̄ q̄ñ rhomani subiugabāt aliquā traz eis inimicā potiores et meliores hoīes ill⁹ terre ablatis sibi bonis suis transmittebāt ad aliū locū quē eis assignabāt et bona sibi assignata poterāt vēdē inter se et nō inter p̄sonas extraneas q̄ tñ trāsmissio postea sublata fuit q̄ generabat scādalū et ciuile bellū vt notat in. l certa forma s de iure fis. Terra q̄ eis assignata vocat metrocomia a metros q̄d est mensura et comos quod est villa q̄si villa siue terra mēsurata ipis trāslatis assignata iussu p̄cipis vt in. gl. rubrice h̄ et vi. l. vnicā ℸ.c. q̄ metroyci pñt inter se alienare nō in extraneū alias si p̄fiat cōtract⁹ null⁹ declarat et defacto rescindi tur. Et sic nō hāc. l. q̄ licz regulariter q̄s nō cogat vendere rē suā pori⁹ suo consorti vel terrigene. l. dudum s de p̄hen.

emp.tñ hic est speciale. Et p hāc.l.fundāt statuta disponētia q̄ qs ñ possz vēdere rē alicui forēsi q̄ nō supportet onera cōis istō tñ statutū nō p̄phēdēt ecclesiaz vt notat Jo.de pla.in.l.ij.§ de p̄dinaui.filr valz statutū p hāc.l.q̄ qs teneatur vēdere rez porī cōsanguineo suo cōsorti vel cōsocio q̄ alteri etsi p̄fiat p̄t cōsoris rem in exneū alienatā reuocare de quo p bar.de sali.in.d.l.dudū p canonistas in.c. cōstitut⁹ ex de in inte. resti. Aduerte tñ q̄ qñ quis alteri tenet vēdere sufficit vnica p̄testatio ex iudiciū vt tenet bar.in.l.qui rhome.ff.seya.ff.de ꝓbo obli.et dz eū exspectare p duos mēses et postea p̄t vendē alteri.d.l.q̄ rhome.ff.coheredes fm Jo de pla. qui etiā inducit istā.l.pro bānis seu mādatis factis sub pena q̄ qs nō portet sub pena victualia ex ciuitatē t comitatū ad alia loca de quo est gl.ordinaria in.l.ñ quis post hanc ſ de ediſi. priua. fm eum.

Vt null⁹ ex vicarijs pro alienis vicarioz debitis teneatur.

Glo.rubrice exponit vt null⁹ ex vicarijs.i.in villa seu vico habitantibus pro alienis ꝛc.q̄ p̄ legē et naturalē equitatē est aliū pro alio molestari.l.vnica.ff.e.fallit tñ in multis casibus h enumeratis p Jo.de pla.q̄b⁹ vn⁹ tenet p alio Et p̄t hec rubrica cū suo nigro q̄druplicit intelligi videlz q̄ illi de vna villa non possunt exigi p debitis publicis vel p̄uatis hoīm alteri⁹ ville vel sc̄o etiam in eadē villa vn⁹ nō p̄t cōueniri p debitis alteri⁹ hoīs de eadē villa. vel tertio etiā vt illi de villis nō teneant pro debitis vicarioz.i.suoz mgr̄atuum. vel q̄rto q̄ vicari⁹ vni⁹ loci succedēs in locū alteri⁹ vicarij nō teneat pro debitis antiqui vicarij t qđ h dī in rusticis idē ē et in ciuib⁹ vt vn⁹ p alio nō ꝓueniat vt ſ ne vx. p ma. t ne filj⁹ p pa. p totū

De censibus et censitoribus et perequatoribus et inspectoribus.

Sup̄ de annonis et tributis soluendis in genere dixit.nūc vero repetit in specie latiꝰ tractando tā de p̄ctib⁹ q̄ eorū exactoribus et pequatoꝛib⁹ et inspectoribus. Et dic q̄ census tributū publica pensitatio idē sunt gl.in.l.fi.ff.de publi. Censitor ār est q̄ extimat bona et recipit censū et p̄fessiones collatoꝛ.i. solutiones a collatoꝛib⁹ p̄futētib⁹ se eē tributarios et q̄ vēdit p̄dia tributaria ꝓpter tributū nō solutū Perequatoꝛ est q̄ pequat territoria hoīm vt nō grauēt vltr debitū. Inspector est q̄ vadit ispiciēdo An tributaria p̄dia sint bñ adeq̄ta etsi sint aliq̄ sterilia vt referat t h etiā vocatur discussoꝛ. Eſ ñ sciēdū q̄ si qs ꝓbat estimū et⁹ eē grauatū a nōzio pequatoris vel alterī⁹ sibi iponētis p collusionē potentioꝛ a dicto grauamie releuabit.l.ij.ff.co. Ex q̄ nota q̄ de natura potētiū ē sp de/primere paupes fm Jo.de pla.et ꝓpter augmētū et diminutionem bonoꝛ iam diu extimatoꝛ reficiēdū est estimo oīm in q̄ dz fieri cōpēsatio sterilium cū fertilib⁹ tā in simpliciori q̄ in cōi.l.iij.ff.e.si tñ agroꝛ fruct⁹ extenuet qs scienē census diminutionē nō p̄seq̄t sec⁹ si casu.l.ij.ff.e Itē pequatoꝛ vel discussoꝛ q̄ negligentia vel gr̄a on⁹ tributoꝛ sine ānonaꝛ alit̄ iposuit q̄ deberet hōre puat t in q̄druplo et⁹ in q̄ deliq̄t punit et q̄ a g uicialib⁹ extoꝛsit silr in eis q̄druplū restituere ꝓpellit.l.pequatoris.ff.e.et vi.gl.ij q̄ negligētia ī nō q̄rēdo spectātia ad officiū suū ē lata culpa q̄ dolo eq̄patur.

De omni agro deserto et qñ sterilis fertilibus imponuntur.

Glo.rubrice ptinuat De cēsib⁹ et p̄sonis eoꝛ q̄ p̄sūt cēsui dixit.nūc de p̄dijs ex q̄b⁹ census p̄cipit. Et dic q̄ p̄diū deserit seu relinquit ꝓpt sterilitatē dūmō tñ possidēs p̄dia sterilia et fertilia nō renūciet sterilibus et retineat fertilia.l.q

vtilia ff.e. et desertū seu relictuz ab aliq̄ dephēdit qñcz p̄ pequatorē vl̄ censitorem et dat nouo possessori qñcz tradit a principe nouo possessori. aliqñ nouus possessor sua auctē dephendit vt in prima gl. rubce t vi. gl. ij. rubrice q̄ expoit scdaz ptē rubce scz et qñ steriles fertilib⁹ iponūt. i. qñ steriles suscepti fundi cū fertilib⁹ ppēsant de q̄ in. l. vff.e. Secundū circa pmissa q̄ aurel⁹ p̄ cōstātini statuerat q̄ sterilia p̄dia deserta q̄ p̄sue uerūt censū vel tributū p̄stare dñt assignari decuriomb⁹ loci tāz ditionib⁹ data eis remissione soluendi tributa vsq̄ ad triennū. hoc cōfirmat cōstātin⁹ adijciens q̄ si decuriones loci nō sūt potentes ad reducendū dicta p̄dia ad cultura q̄ tūc dicta p̄dia diuidāt et p ptem assignent possessorib⁹ hñtib⁹ p̄dia fertilia p̄ria illis desertis. ita habet in. l. ff.e vt sic p̄diū fertile sustineat onera sterilis. Curialis tñ vni⁹ ciuitatis siue terre nō cogit recipe p̄dia deserta alteri⁹ ciuitatis sz sue ciuitatis tm̄. l. fi. ff.e. Ante tū q̄z assignent p̄dia tributaria aliis dñt dñi p̄dior⁹ reqri vt soluāt tributa p eos cōtracta. l. oīm et. l. locor⁹ ff.e. Et q̄ emit ab aliq̄ p̄dia tributaria fertilia omissis sterilib⁹ tenet ad tribu. etiā p sterilib⁹. l. si q̄s ff.e. Et vi. l. q̄ agros ff.e. q̄ q̄libz p̄ria auctē p̄t occupāt t tollē agr⁹ tributarius et desertū et dñs q̄ deseruit p̄t intē bienniū et nō vltra illū recupare restitutis expensis culture. hoc vr si non fuerit vocat⁹ p possidentē alias dat sibi soluz tps semestre vt ff.e. l. locor⁹.

De fundis limitrophis et terris et paludib⁹ et pascuis limitaneis vel castellorum.

Dictū est s de censib⁹ et agris tributarijs desertis et q̄liter censr⁹ in eis et tributa assignant et assignata custodiant vr q̄ q̄dā dictor⁹ p̄dior⁹ assignant militibus limites imperij custodientib⁹ vt eor⁹ p̄dior⁹ fruct⁹ et tributa p̄cipiāt. ideo de his dicit subiūgēs de pascuis et paludib⁹ t castellis in limite iperij positis militibus ad custodiam assignatis. De pascuis tñ et paludib⁹ nihil dicit in hoc titulo sz in sequētibus. Et dicūt fundi limitrophi a trophos descriptio et limite. i. descriptis ad vsū militū q̄ limites imperij custodiūt vt ff.e. l. i. et in quibus cessat alluuio fm gl. rubrice q̄ etiā dicit q̄ quidā hñt in rubrica limitrosis et dicunt fundi limitrosi quasi ascripti et assignati militib⁹ impij limina custodientibus vi. l. q̄cūq̄ ff.e. q̄ in limine imperij null⁹ dz esse castelli detentor nisi is sol⁹ cui ascriptū fuerit alias capitali pena cū publicatione bonor⁹ punit. Etsi limitanei agri dū p milites possidentē alienati fuerint lege p̄hibēte tps p̄scriptiōe nō obligate vendicāt euictionis actione p̄ venditionē reseruata et publicationis bonor⁹ p̄ restituere resistentē pena īposita. l. fi. ff.co.

De pascuis publicis et priuatis.

Dixit s de agris desertis sed q̄ q̄ncz deserta fiūt pascua. ideo de eis subiecit Hic sciendū q̄ prata publica vel cesar. vel priuator⁹ nō dñt ab equis militū depasci vel deuastari sub pena trij. librar⁹ auri. dñt tñ prouinciales prouidere in q̄ loco alia militū sine damno prouincialiū depascant. l. ij. et iij. ff.e. Et nō ista l. p̄ deuastātes prata. Et notat Joh. de pla. q̄ prata amena et quib⁹ colligit fenū pro aialib⁹ nō dñt dū hñt virentem fructū deuastari et sup hoc fūdant statuta puniētia damnū dātes in pratis secus āt est in pascuis t paludibus fm eū. Et est lex ista vtilis p militib⁹ ipatoris descendentibus ad pres tuscie vt possint petere a tuscis vt assignent eis prata in q̄b⁹ possint eor⁹ eq̄s pascere sz bar. Itē facit p stipēdiarios alicui⁹ cōitatis q̄ nō possint facere cū eor⁹ equis

in pascuis publicis vel priuatis ad idē facit.l.iij alle.fm bar.

De fūdis pīmonialib⁹ et saltuēsib⁹ et emphyteoticis et ꝓductorib⁹ eoꝝ

Dixit de iure qđ adquirit militib⁹ in fūdis fertilib⁹ et saltib⁹ ⁊ pascuis limitaneis.nūc ꝙ̄o de iure qđ adq̄rit possessorib⁹ in fūdis pīmonialib⁹ prīcipis et saltuēsib⁹ et emphyteoticis Et dicūt saltus agri inculti in qb⁹ ponūt animalia ad pascēdū ⁊ aliū fructū ñ reddūt. Jn saltuēses siue saltuarij dicūt custodes pratoꝝ pascuoꝝ et vineaꝝ et alioꝝ locoꝝ. Et nota pīnc.gl.q̄ sub ꝙ̄bo pīmonialibus cōphendūt fundi tā fiscales scz imperij q̄z etiā ꝓpij pīmonij principis q̄ oia sūt prīcipis siue īpalia siue dicāt p/dia vel res dñice q̄ p excellentiā intelligūt de reb⁹ ꝓncipis siue dicāt res ciuiles siue fiscales siue rei priuate ꝓncipis siue etiā nolent res pietatis prīcipis fz Jo.de pla. Jn q̄cquid est fisci est cesaris fz nō cōuertit fm ange.in.l.bene a zenone ꝯ de quadrien. prescrip.

De mancipijs et colonis pīmonialiū et saltuēsium et emphyteoticoꝝ

Cū dictū est ꝯ de fūdis pīmonialibus et saltuēsib⁹ et emphyteoticis ⁊ eorū cōductorib⁹ q̄ dñi appellant vt ꝯ ti.i.l.possessores.nūc ꝙ̄o tractat de illis q̄ in ipis fūdis morāt et eos colūt vt sūt cōiter mancipia ⁊ alij coloni q̄ in hoc titulo refrenāt ne occupēt terras vltra q̄z de beāt et seruos nō manumittāt ⁊ terras nō derelinquāt et q̄ dicit saltuēsib⁹ dic vt ꝯ ti.pri.vi.l.fi.q̄ milites veteani q̄/eti donati opas rusticales exercē ñ dñt et est notāda ꝑ lex in fi.q̄ milites legal' sapiētie q̄ eoꝝ arma.i. libros nō dñt vēdere et culture intēdē ob hōrē doctoralis dignitatis q̄ pcedit armatā miliciaz de quo in proemio instl. fm Jo.de pla.

De fugitiuis colonis patrimoniali/bus et emphyteoticis et saltuēsib⁹.

Quia mancipia et coloni de qb⁹ ꝯ dictū est aliqñ fugiūt. ideo subsequēt ponit ꝑ rubrica. Nic sciendū q̄ coloni pīmoniales vel saltuēses fugitiui nō obstāti b⁹ stipēdijs q̄ ꝓmeruerūt in militia ad quā se trāstulerūt reuocāt ad ꝓmeuā agriculturā.l.i.j.c. Et sollicitās ad fugaz pīmonialē colonū ꝓncipis vel eū fugientē occultās in eius restitutione et auri libra punitur.l.ij.j.eo.

De collatione fundoꝝ patrimonialium et emphyteoticoꝝ.

Quia ꝯ dixit de cōductorib⁹ fundoꝝ pīmonialiū emphyteoticarioꝝ et de colonis iporꝝ.nūc ꝙ̄o ad q̄s collatiōes teneāt isti fūdi pīmoniales et emphyteotici. Nic sciendū q̄ emphyteote pīmonialiū fūdoꝝ ab extraordinarijs munerib⁹ sūt exēpti preterq̄z ad instructionē pōtiū et viaꝝ et alioꝝ publicā vtilitatē ⁊ nīcessitatē ꝓcernētiū ad q̄ sicut ceteri ꝓuīcia/les ꝓferre dñt.l.i.j.c. tributa tñ ordinaria solue ꝓpellūt.l.ij.j.c. Et pñt emphyteote fūdoꝝ pīmonialiū prīcipis ꝓticulatim canonē debitū solue dū tñ h⁹ ꝓticularis solutio tres vices nō excedat ⁊ in trib⁹ vicib⁹ tot⁹ canō sit exsolut⁹ .l. placuit.j.c. vñ licz creditor nō cogit ꝓticularē solutionē recipe q̄ ꝓticularis solutio nō modica affert incōmoda.l.pla/ne.ff.fami.hercis.kallit tñ ī ista.l⁹ ⁊ alijs casib⁹ multis de qb⁹ ꝑ Jo.de pla.

De fundis rei priuate et de saltibus diuine domus.

Quia in p̄cedēti titulo declarauit ad q̄s collatiōes et munera publica et tributa seu canones teneāt emphyteote ⁊ possessores fūdoꝝ pīmonialiū.ꝑ ꝙ̄o tractat sub cuiꝰ cura debeāt esse et quō et q̄ñ teneat alienatio vel assignatio et de q̄ forma fieri dz. Et hñt q̄dā in rubrica de fūdis reipublice et ita allegat gl.in.l in oib⁹.ff.de diuer.et tpa p̄scrip. et ideo ꝑ

gl.exponit priuate.i. fiscalis q etiã res fiscales dicunt res ꝓpie et priuate ipi⁹ principis.l.i.ff.ne quid in lo.pub.et vic de saltib⁹ diuine dom⁹.i.imp̃ialis .l. eccle.de quo vi.l.vniuersi.ff.e.

De fundis et saltibus rei dñice.

Subaudi nõ depascendis et occupãdis. Et cõtinua.quia s dixit de his q̃ ex iusto titulo emptiõis vl' emphyteotico accipiũt rẽ pr̃imoniale principis. nunc ꝺo spẽaliter de his q̃ vsurpãt ipam rez pr̃imoniale siue dñicã ĩmittendo gregẽ ad pascendũ vel occupãdo rẽ alteri in emphyteosim datã fm Jo.de pla. Hic sciendũ q̃ grex ab aliq̃ puato ĩmissus ad depascendũ saltus dñicos publicat l.i.ff.e. Et occupãs vel in emphyteosim sub minori cẽsu ipetrãs pdia dñica alteri in emphyteosim sub maiori censu cõcessa cogit illa restituere priori emphyteote lõgi tpis pscriptione et rescripti ꝑpetratiõe ⁊ noui cẽsus solutiõe nõ obstãtib⁹.l.ij.ff.e. vbi vi.gl.pe.iũc.ter. et q̃ habes q̃ violenta possessio p̃cedẽs non cõfirmat prescriptũ principis ⁊ h̃ ꝓcedit fm salic.qñ cõcedẽs erat ignar⁹ occupatiõis inuasionis seu violentie fm Jo.de pla.in.d.l.ij.

De agricolis et manc̃ipijs dñicis vel fiscalibus siue priuaterci.

Subaudi.nõ grauãdis ad munera extraordinaria et reducẽdis si recedant et ad emptionẽ fũdoꝝ admittẽdis. Et cõtinua.cũ dictũ sit s de fũdis qb⁹ iste psone accedũt. nũc de psonis accedentib⁹ et eoꝝ cõditiõe et vinculo subiũgit Et ponũt in hac rubrica tria noia q̃ effectualit idẽ significãt nã res dñice et fiscales et res puate intelligũt res ĩperatoris seu principis p excellẽtiã licz eraria sint diuersa et ꝓcuratoes separati. Hic sciendũ q̃ fũd⁹ pr̃incipis nõ vni tm̃ colonoꝝ sz plib⁹ vẽdi ꝺz vt materia sedicionũ tollat.l.q̃tiens.ff.e.⁊ loq̃t de colonis liberis fm Jo.de pla.si ꝑ cõtingat fundũ pr̃incipis vendi alicui suoꝝ colonoꝝ nõ admittit vn⁹ sol⁹ q̃ de natura rusticoꝝ est cũ dñant et ditant superbire et se in elationem extollẽ unt ꝓsortes vt eis sint graues et molesti nec pacĩter secũ viuũt qõ essz in pãnũ pr̃incipis Jõ statuti ẽ q̃ plib⁹ colonis fũdos ꝓtiguos hñtib⁹ sil' vẽdant ne liuor inuidie int eos inualescat fz Jo.de pla.Et est argumẽtũ fm eũ in.d.l.q̃tiẽs q̃ si res cõis vendat⁹ porr⁹ ꝺz vẽdi oĩb⁹ socijs q̃ vni ne molest⁹ sit alijs. Quid ãt si q̃s emit rẽ a duob⁹ cũ pacto q̃ teneat eis vẽdẽ infra certũ tp̃s et postea vn⁹ ex eis vult emẽptẽ suã bar.ꝓsuluit q̃ nõ tenet vni soli vẽdẽ p.l.qõ ãt ff.ti.cũ.l.se quẽ.ff.ꝺ ĩ dicta dict.de q̃ p eũ ĩ.l.si q̃s alĩ.ff.ꝺ soluti.

De p̃dijs tamiacis et de his q̃ ex colonis dñicis et alijs q̃ libere conditionis procreantur.

Quia s dixit de p̃dijs et colonis dñicis in genere.nũc ꝺo spẽalit de p̃dijs et colonis dñicis et tamiacis nũcupatis Et sũt p̃dia tamiaca.i. p̃dia in qb⁹ sũt cellule.i.pue dom⁹ vel cellaria seu granaria in qb⁹ recõdunt cẽs⁹ fiscales vel dñici et coloni ĩ dictis p̃dijs seruientes vocãt tamiaci q̃si cellerarij Tamos enĩ grece latine cellariũ ꝺr vt dicit h̃ gl. Et quia dicti coloni tamiaci sũt liberi ⁊ silr q̃ ex eis nascunt.nõ subijcit in rubrica alijs q̃ libere cõditionis fm odofre. Hic sciendũ q̃ nat⁹ ex tamiaco parẽte tamiac⁹ est.l.i.ff.e.et sic est hic spẽale in natis ex tamiaco q̃ sp sequũt cõditionẽ parẽtis tamiaci .regularit q̃ ꝑ ptus sequt vẽtrẽ.l. ne diuti⁹ s de agri.et censi.

De diuersis predijs vrbanis et rusticis tẽploꝝ et ciuitatũ et omni reditu ciuili.

Sup̃ dixit singulariter et diuisim de p̃dijs et fũdis fiscalib⁹ et pr̃imonialib⁹ ciuitatũ et tẽploꝝ.nũc ꝺo mixtim et p misc̃ue dicit de diuersis p̃dijs et reddi-

ribus ciuitatū et temploꝝ sicut et alias post ſpēales titulos ponit ꝓmiscue aliqua oibus cōia vt ſ cōmunia vtriusqꝫ iudi. et cōmunia de succeſ. cum plurib⁹ Nic sciendū ꝙ cōſtruens domū in ſolo reipublice cōpellit a preſide debitā prestare penſionē. l. i. ℈. e. Nō ꝯ debet demoliri ne vrbs deformet ruinis et hoc qñ nemine ꝓhibente vel denūciante edificauit nā edificāti in publico ꝑnt oēs ciues denūciare nouū opus. l. in prouinciali. ℈. in publico. ff. de no. oper. nunci. Item hoc vez qñ tale edificiū nō impedit vſū publicū alias cōpellit deſtruere ſicut cōpellitur qñ edificauit in via vel flumine publico. l. i. ℈. ſi quis nemiñ et ℈. ait pretor. ff. de no. op. nū. Item ꝑnt ciuitates ſibi ꝓpriū adq̄rere in ꝑticulari ſiłr vniuerſitates caſtroꝝ et villarū. l. iij. ℈. e. Et tertia ꝑs canonis q̄ redigit er fundis et locis reipublice alteri locatis debet reſeruari in reſtauratione menīū et muroꝝ ciuitatū et caſtellorum. l. iij. ℈. e.

De locatione predioꝝ ciuiliū fiſcaliū vel templorum ſiue rei priuate vel diuine.

De venditione et dñij trāſlatiōe ꝑdioꝝ ciuiliū fiſcaliū temploꝝ et ꝓmonialiū ſiue rei priuate vel dūice qđ idē eſt ſ dictū ē vt diri ſ de fun. patrimo. nūc vo de locatiōe ꝑdictoꝝ ꝑdioꝝ ſubiūgit Et accipit hic ciuiliū ꝓ ꝑdijs cuiuſlibz ciuitatis vt hic in gl. Itē hmōi locationes nō dñt fieri mīor. ne petat reſtitutionē in integꝝ q̄ ſibi dat etiā aduerſus fiſcū. l. in. fraudē. ℈. fi. ff. de iure fiſci. Itē non ꝑt cōductor arbores incidere vel etiā vento euulſas exportaſ. d. l. in fraudem. ℈. fi. vi gl. rubrice hic et vi. l. ꝑgruit ℈. e. ꝙ ſi finita locatiōe ꝑm⁹ cōductor fūdi publici offert tm̄ q̄ntū ali⁹ plus offerens ex equitate ꝑferī in locatiōe hoc vez ſi ſoluat antiquā pēſionē alias nō admittit. l. licitatio. ℈. relinq̄tores. ff. de publica. Uez licz ſit regła ꝙ finito tpe locatiōis liceat locatori locare fundum vel domū alteri cui velit. l. ne cui ſ de loca. Fallit tñ in locatione ꝑdioꝝ fiſcaliū et in locatiōib⁹ factis mgris et ſcholarib⁹ in quibus nō ꝑt fieri locatio alteri primis conductoꝛib⁹ volētibus dare tm̄ q̄ntum ab alio recipit vt hic et. c. i. eō de loca. et notat gl. in. d. l. ne diu.

De cōductoribus et procuratoribus ſiue actoribus predioꝝ fiſcaliuꝫ et domus auguſte.

Dictū eſt ſ de iure ꝑdioꝝ et de iure et honore cōductoꝛib⁹ eoꝝ imptito. nunc vo de eoꝝ inuidia et audacia refrenanda et puniēda et intellige hic dū dicit auguſte dom⁹ vel etiā auguſte. i. imperatricis vt hic in gl. quia priuilegia q̄ hz princeps concedit auguſte conſorti ſue licz nō in totū et ꝙ oia vt notat glo. in. l ſi auguſte. ff. de. le. ij. et. l. priceps. ff. de legi. et ℈. ti. iij. in rubca ꝑm Jo. de pla. Nic sciendū ꝙ cōductores fundoꝝ dom⁹ fiſcalis et alij hoies dicte domus cū agere volūt vel experiri dñt ordinario iure et nulli alioꝝ patrocinīū preſtare debent nec executionis miniſterīū et cōtrafaciētib⁹ pena imponitur nec eſt penitētie locus ℈. e. l. vnica.

Quibus ad conductionē predioꝝ fiſcaliū accedere nō licz.

Imperator in precedenti titulo fecit vnā ꝓhibitionē et interdictionē inter ſuos videlz vt nō faueant litigatoribus⁹ executoribus⁹ et delatoribus. nūc vero facit aliā ꝓhibitionem ſcz vt non audeant conducere predia fiſcalia Dic ad queſti-

onē rubrice q̄ nulli palatino militi vel curiali licitū est predia fiscalia q̄ se vel alium conducere.l. vnica ff.e.

De collatione fundoꝝ fiscaliuꝝ vel rei priuate vel dominice vel ciuitatū vel temploꝝ.

De locatione prediꝝ fiscaliuꝝ siue rei priuate vel dñice vel ciuitatū et temploꝝ dixit s̄ de loca.predi.ciui. nunc vero de collatiōe predictoꝝ p̄diorū videlz vt coganť soluere ꝛ cōferre debitas p̄siones et annonarias spēs. Et differt h̄ titulus ab illo s̄ de colla. fun. patrimo. vt ibi ptz quia ibi disponit q̄ non tenentur ad eē ordinaria. hic vero q̄ teneā tur ad ordinaria. Item hic declarat q̄ isti conductores exigantur tam a p̄si/de q̄ a rationali. Alij vo tributarij solum a p̄side.l. missi.s̄ de exacto. tribu.

De priuilegijs domus auguste vel reipubīce et quarū collationum excusationem habeat.

Quia s̄ dixit de muneribus et honoribus a quibus domus principis et eius predia non excusantur. nūc vero de his a quibuus excusantur. Et dicit hic gl. q̄ hoc nomen auguste accipitur adiectiue id est imperialis domus non autē accipitur substantiue id est impatricis Et dic q̄ predia principis eorum q̄ cōductores coloni ad sordida munera et extraordinaria et superindicta nonitentur.l.i. et ff.e. obligantur tamen ad prestatiōes ordinarias et publicarū specierum transuectiones.l. ij ff.eo. Item ad constructiones pontium et viarum l. absit ff.e. Item ad redditum militibus assignatuz a predijs prouincialibus soluendum obligantur etiam predia prouincialiū principis ad conferendum.l. pro tyronibus ff.eo.

De grege dominico.

Dixit s̄ de predijs principis. nūc de eiꝰ grege et aīalibus de eius grege subtractis et pena subtrahentis que est q̄ subtrahens eq̄um de grege dñico ipm restituit et ī vna libri auri punit subtrahēs vero de grege priuati punitur in media libra auri a qua pena releuatur si eum sponte obtulerit.l. vnica ff.e. et sic est hic specialis pena in equo vel equa de grege subtractis Et nota hic caplm in quo locus est penitentie et ponit Johan. de pla. plures alios et inter quos enumerat retinentem vectigal soluendum si soluit infra xxx. dies. l. impatores in fi. ff. de publica. Et vi. salli. in rubrica hic que notat cōiunc. glo. rubrice q̄ appellatiō e. dñi intelligitur in duplo de principe.

De palacijs et domibus dñicis.

Sup̄ dixit de predijs rusticis p̄cipis nunc vero de vrbanis predijs vt sunt palacia et domus.l. vrbana predia. ff. de ꝟb. signi. Et nota hic de isto nomine palacium quod ponitur hic vt diuersum a domo nam dicitur palacium id est ampla domus in qua multi vagari p̄nt Jū palatinus id est de palacio exñs fm catholicon. Et dām inter palaciuz et p̄torium vi. s̄ de offi. rect. prouin. in. l. fin. fm Jo. de pla. in rubrica. Hic sciendum igitur q̄ non licz priuatis habitare in domibus vel palacijs principis. l. vnica ff.e. fallit in iudicibus et officialibꝰ publicis vt in glo. quibus non licz habitare in domibus priuatorum et cum eis conuersationem habere quia nimia familiaritas parit contemptū. l. obseruandum. ff. de offi. p̄si. fm Johā. de pla. in d. l. vnica.

De cupressis ex luco damnensi vel persidis per egyptum non excudendis vel vendendis.

Impator s fecit prouisiones circa predia et eorum colonos et circa aquer ductus.nunc vero circa flumina et maxime circa nilum'cuius aquam ꝓpter carentiam pluuie opz per predia egyptiaca debitis temporibus dispensari vt dicit hic glo.¶Quidam habent in rubrica de cypressis.quidam cupressis et est nomen arboris. Sunt enī arbores nascētes in luco damnesi qui est in syria vel in luco persidis qui est in egypto que continent aggeres nili ne aqua fluat extra aggeres sed predijs debito tempore dispēsetur. Jdeo magna imponitur pena eas arbores incidentibus et ementibus et vendentibus.l.i.et ij.j.e.et notat bar.argu.ex.l.i.j.e.ꝙ eo ipo ꝙ imponitur pena ementi et vendenti imponitur nam in correlatiuis idez est iudiciū vt hic et.l.fi.s de indic. et vidui. et.l.fi. ff.de accepti. et vtrobiqz p bar.fm Johan.de pla.

Incipit liber duodecimus Codicis.

De dignitatibus.

Continua vt in glo.rubrice.vel dic vi/ctū est in libro ꝓcedenti de multis ꝗlitatibus ꝓsonaz sed quia dignitas est qualitas que inheret ꝓsone.l.i.j.e. Jdeo ponit hic rubrica de dignita.et vt.alex. de imo.hic circa prin. huj⁹ tituli qui ponit multa priuilegia doctoz inter cetera ꝙ filij doctoz ꝑferunt equalib⁹ et ꝓmouētur sine expensis.gl.in.l.iubemus.C.de aduo.diuer.iudi. Jtē doctor nisi degradet ad penā mortis vel absciſionis mēbri nō condemnat. Jtem extrahens eū de domo sua pena capitis punitur.l.medicos s de professo. Jtem credit doctoribus si allegant consuetudinez bal.in l.de quibus.ff.de legi. Jtem non tenentur soluere gabellas fm bal. in auc. habita s ne fi. pro pu. Ad h tñ vt doctor gaudeat priuilegio debet esse maior xvij annis.l.i.j.puericiā.ff.de postu. Jtē moribus alios excedere debet alias dignitate priuatur. Jtē non potest spurius doctorari licz de facto male seruetur fz do.car.in cle.i.de magis. Jtē nec iudeus nec mulier in quib⁹ nō cadit dignitas.l ij.ff.de re.iurl. Jtē impator ꝑt solo ꝙbo creare doctorē fm ꝙ notat auge.in.l.i. C.de sentētiā pas. ¶Pronūciat⁹ tñ solo ꝙbo doctor ab impatore vel papa si est ignarus iuris nō hz priuilegia doctoz sed vt doctor minoris scie honorat.ar. l.ꝙ si forte.ff.de solutio. Et scholari.doctus prefert scholari ignaro gl.in.l.i.C de decu. Jtem scholaris licentiat⁹ ante susceptionem birreti non hz priuilegia doctoratus fm bal.in.l. bene a zenone s de qdrien. pscrip. In fauorabilib⁹ tñ licentiatus habetur pro doctore p bal. in.l.i.j.fi.ff.so. matri. vide latius hic p aleran .de imo. Et vide.le.i.j.eo.et ibi bartol. qui notabiliter eam repetijt et tractat materiam dignitatuz Vt ergo aliq̄ generaliora sciam⁹ huius materie Quero quot modis accipitur dignitas Respondeo fm bar.ꝙ quādoqz largissi/

ne vt omnes dicantur in dignitate qui sunt bone fame et integri status vt.ff. de va.et extraor.cogni.l. cognitionum ℔i.et alias quilibz repitur dignus qui non repitur indignus vt.l.cum quadaz ff.de.l.ij.Quādoqz accidit dignitas pro officio quod habet dignitatem annexā vt.ff.de munc. et ho.l. honor in prin. et ita loquit rubrica eī de p̄ben.et digni. z istis modis nō loquitur hic titulus. nñqz dignitas sumitur p q̄dā q̄litate q̄ facit p̄sonā differre a plebeio. et ista est nobilitas fm vulgaē nīm et sic capit ℔ Et ista sic diffinitur,nobilitas est qualitas illata p principatū tenētē qua quis vltra honestos plebeyos ostendit.fm bar. Et qui sint nobiles z quot modis sumant vi.tex.et ibi bal.in.l.nobiliores ℈ de cōmer.et merca. vbi dicit q qui facit artē marcātiū nō p̄t esse nobilis qđ nota contra duos venetos et vi.bar.z alex.hic. Et dignitas seu nobilitas que adquirit ex accidenti vt ex cōsulari p̄toria vel senatoria dignitate p̄tis vel qui nō transit vltra pronepotem.l.diuo marco.℈ de questi.et in.l.i.j.e. et hoc nisi regimē rei ex qua surgit nobilitas transeat ad descēdentes vt comitatus ducatus marchia et silia q̄ hñt dignitatē annexā,fm consuetudinē tñ italie omnes descendentes hñtur pro nobilibus donec deueniant ad pauptates et ad viles artes quia tunc incipiunt esse ignobiles j.e.l. nequis Item ex consuetudine regionis attendit nobilitas et ignobilitas argu.l.fi.in prin.ff. de mu.et ho. et per Inno.in.c.de multa.extra de p̄ben.sic et officium reputatur vile vel honorabile fm consuetudinem regionis vt notatur in.l.maximarum ℈ de excu.mu.Et quis potest creare et conferre nobilitates seu dignitates patz ex diffinitione q principatum tenentes vt papa et imperator vt dicit bal.in.c l.quis dicatur dux.Item habens hanc potestatem a lege vel consuetudine ar. l.i.℈ de emancipa.libero. Item popul⁹ cui concessa est potestas condendi legem statutariam.l. omnes populi.ff. de iusti. et iure. Ex quo infert hic bar.q populus vel vnus baro etiam si non sit miles potest milites creare vel aliaz dignitatem concedere. ex quo habent auctoritatem condendi statuta sicut et potest idem populus non admittere dignitatem et nobilitatem que est de iure communi vt ptz in decurionibus qui licz de iure communi sint in dignitate l.fi.℈ de decu.tamen aliqua ciuitas potest eos non admittere vt nobiles Item vnus miles potest alium creare fm Johan.de pla.in.d.l.i.j.eo. Item licet militia non sit dignitas nisi in militibus imperij tamen ciuitates admittunt hāc dignitatem Et quomodo debet probari nobilitas vide hic Johan. de pla. in.d.l.i.j.eo. Item maior dignitas superueniens non tollit priuilegia minoris dignitatis precedentis.l.maior.j.e. Itē probata nobilitas per infamiam iuris aut facti et inquinationem sceleris perditur et propter turpitudinem vite q̄s ad dignitates non ascendit.l.ij j.eo. et vide.l.iudices.j.eo. q iudices furta et scelera committentes debent dignitate spoliari et inter turpissimos et vilissimos plebeyos numerari nec amplius possunt ad eandem a qua se fecerint indignos assumi. Item negociantes artes vilissimas ad dignitatem non aspirant et aspirantes repellūtur.l.ne quis j.e.et appellantur vilissime artes illorū qui stant ad custodiam porcorum et illorum qui vendunt oleum et sal et sepum ad minutum.vt in glo.d.legis.nec quis fm bartolum. Item pistores et custodes pratorumet pascuorum vt sunt saltuarij et alij vilia ministeria

exercētes ꝺm Jo. de pla. in. ꝺ. l. ne quis et vide. l. seueram. ff. eo. q̄ constituti in dignitate etiam clarissima torqueri non possunt. fallit tamen in casibus vt ibi per Johan. de pla. Item filij et filie senatorum concepti et nati anteq̄ pater esset senator non habent priuilegiū illi⁹ dignitatis. nati vero vel cōcepti dignitate duraū sic. l. si senator. ff. e.

De pretoribus et honore preture et glebe et fellis et septem solidorū functione sublata.

Quia ꝫ posuit titulū generalē de dignitatib⁹. nūc ꝙ descendit ad spēales titulos de spēalib⁹ dignitatibus tractātes. Et primo incipit a clarissimis vt. ff. e. l. i. et de prima pte rubice tractat hec. l. i. ff. e. scz de pretoribus quō et q̄les eligi dēnt ad pretoriā dignitatē. Et de secūda pte rubice videlz de sublatiōe et correctiōe glebe fellis et septē solidoꝝ q̄ erāt noīa officioꝝ q̄ ignoram⁹ ꝫ odofre. tractat secūda lex. ff. e. vel erāt spēales functiōes p̄ationes seu eractiones ꝺm gl. ij. rubrice ꝫ vñ iste fūctiōes hodie sūt sublate. ꝺ. l. ij.

De cōsulib⁹ et nō spargēdis ab his pecunijs et de prefectis ⁊ magistris militum et patricijs.

In p̄cedenti titulo dixit de aliquib⁹ clarissimis et spectabilib⁹ ad dignitatē p̄toriā nō assumendis. nūc ꝙ dicit de illustrib⁹ vt sūt cōstituti in q̄ttuor dignitatib⁹ ꝫ noiatis scz cōsules q̄ i eoꝝ creatione q̄ fiebat in kalendis Januarij vt in auc. de cōsulibus ff. q̄ntacūq̄ coll. iij. spargebāt pecuniā i vulg⁹ in auc. de cōsuli. coll. q̄rta q̄ hodie sublatū est vt. ff. e. l. ij. vi. eꝫ in auc. de consu. ff. spargere ⁊ glo. in ꝙ patrik in. l. ij. ff. e. q̄ est in arbitrio cōsulū spargere pecuniā dūmō nō nuꝝ q̄ illō spectat ad p̄ncipē. Et ō p̄fectis habes ꝫ de offi. p̄fec. vr. et alijs tit. p̄ce. de mgr̄is militū habes ꝫ de offi. magi. mili. Et hꝫ rubrica. ⁊ patricijs scz nō creandis nisi pri⁹ fuerint cōsules vel p̄fecti vel mgr̄i militū. ff. e. l. nemi et nō loquit hic de consulibus aliaꝝ ciuitatū q̄ rhomane quia isti nō sunt illustres seꝫ sunt idem q̄ decuriones vide ꝫ de decurio. in rubrica. Item patriciatus dignitas liberat filium a potestate patris l. fi. ff. eo. et vi. l. ij. ff. eo. q̄ inter habentes eandem dignitatem ille debet prius antecedere qui est prius adeptus dignitatem etiam si posterior fuerit eandē pluries assecut⁹ quia repetiti honores ꝙ titutem sepe meriti comprobant non augent quia nihil est alti⁹ dignitate. ꝺ. l. i.

De prefectis pretorio siue vrbis et magistris militum et dignitatib⁹ exequendis.

Sup̄ in rubrica et in. l. nemini fecit mētionem de prefectis et magistris militum verum quia inter eos exorta est contentio que dignitas ip̄orum sit maior. Ideo hic imperator declarat eoruꝫ dignitates scz prefectorum pretorio siue vrbis et magistrorum militū seu peditum fore equales licz officia sint diuersa. l. i. ff. e. et sic qui prior est in tēpore potior est in honore. l. i. ꝫ titu. priori. ⁊ hoc procedit etiam deposita dignitate. l. fin. ff. eo.

De prepositis sacri cubiculi et de omnibus cubicularijs et priuilegijs eorum.

Dixit ꝫ de dignitate pretorum et alijs dignitatibus. nūc vero de dignitate prepositorum sacri cubiculi et de priuilegijs cubiculariorum. Vel sic. sicut pretores et alij qui in die obsecundant principi gaudent priuilegijs sic et qui circa noctis quietem suū exhibent obsequiū nō sunt sine priuilegio ꝑmittēdi idēo

de eis dicit vnde custodientes cubile principis vel auguste candē dignitatez hñt quā p̄fect⁹ vrbis et p̄fect⁹ p̄torio et mḡr militū Et sciendū ſm odofre. q̄ cubicularij sūt q̄ parāt lectos p̄cipis vel q̄ discalciāt et ponūt in lecto p̄cipē et iacēt in camera ei⁹ ꝫ p̄positi sacri cubiculi sūt q̄ p̄sūt cubicularijs et toti familie et aule p̄cipis et auguste et isti cubicularij p⁹ finitū officiū gaudēt emunitate extraordinariox munex et hospitum receptiōis. l. vj. ff. e. et nō cogūt rñdē nisi coꝝ mḡro officiox. l. cubicularios ff. e. ⁊ seru⁹ a dño spōte tradit⁹ in cubicularū p̄cipis libertatem adipiscitur. l. iubemus ff. eo.

De questorībus et mḡris officiorum et comitibus sacrax largitionum et priuate rei.

Dixit ꝑ de dignitate aliāꝝ illustriū et de priuilegijs eox post depositā dignitatē retentis Dic nūc p̄sequit de priuilegijs alioꝝ q̄ttuor illustriū ꝑ notatorū Et cumulat ꝑ impator q̄ttuor dignitates hñtes q̄ttuor spēales titulos ꝑ in p̄mo libro ff. dr⁹ est questor q̄ erat triplex ſm gl. in ꝓbo exquestore inst. in p̄emio Scōs est mḡr officiox q̄ est illustris cui⁹ officiū est āplū q̄ coꝝ eo tm̄ cōueniunt cubicularij vt ꝑ ti. p̄rio dixi. Tertius est comes sacrax largitionū. i. eox q̄ p̄uinciales largiunt et soluūt principi et est illustris et ei⁹ officiū amplum est Quartus est qui vocat comes rex priuatax q̄ silr est illustris qui p̄t dici generalis procurator cesaris qui etiā dr̄ comes priuati erarij. Ad cui⁹ archā mittit aux et argentū debitū ex reb⁹ p̄uat. l. principis. l. fi. ꝑ de suscep. ⁊ archa. et vi. l. vnicā ff. e. q̄ q̄ in administratiōe publicox officiox se bene gesserūt dñt famos laudib⁹ populi ꝓmendari. Et econtra q̄ male se gesserūt tāꝯ iniusti et malefici querelax vocib⁹ sūt vno ore accusandi. l. iustissimos ꝑ de offi. rect. prouin.

De primicerio et secūdicerio et notarijs.

Dictū est ꝑ de illustribus tāꝯ de maioribus. nūc ꝓ dicit de spectabilibus tāꝯ de medijs vt sunt notarij curie qui sūt in dignitate spectabili. Et dr̄ primicerius qui est descriptus vel obtinx p̄mū locū in matricula notarioꝝ curie vt ꝟ in gl. in p̄ria expositiōe quā seq̄t odofre. Et iste primicerius ſm odo. est ille qui est p̄positus oib⁹ notarijs et vocat p̄thonotarius ⁊ custodit archā. i. scrineū curie ⁊ solicitat et regulat alios Secūdicerius ꝓ dr̄ ille q̄ obtx scdx locū in curia p⁹ primicerius ⁊ sequētes p⁹ eū dicunt simplicit notarij vt ꝟ in glo. Alio mō dr̄ primicerius qui p̄cedit in portādo cereū in aliquo festo vt hic in fi. glo. rubrice ꝫ ſm canones est nomē dignitatis qui subest archidiacono. c. vnico de offi. primi. Dr̄ enī prim⁹ in cātu vel in choro qui in aliquib⁹ ecclesijs dr̄ cantor siue succētor et vi. l. fi. ff. e. vbi ponūt q̄ttuor p̄uilegia data primicerijs siue p̄thonotarijs q̄s illa. l. fi. appellat tribunos. primū q̄ nō ꝓpellunt stare in officio vltra biennium sed alij notarij stant ꝑ triennium. scdm q̄ post depositū officiū nō grauent ad munera p̄sonalia vt discussionis et pe̅titionis. tertiū q̄ inter eos hx locux p̄latoꝝ vt q̄ prior ē in tpe potior sit in honore. quartū est si finito officio primicerius p⁹ p̄sequūtur aliā dignitatē scx mḡri officiox ꝓinde acsi illud officiū gessisset et administrasset licx in veritate nō administrassent ꝓpter qđ ꝓponūt alijs magistris officiox iā vacantib⁹ scx qui iax gesserunt et nunc vacant. d. l. fi. Ex qua notatur q̄ prothonotarij sunt in dignitate spectabili et sunt notabiles nō tm̄ ratione scientie sed propter multa obsequia que afferunt in republica vt subijcit tex. in. d. l. fi. ſm Jo. de pla.

Ut dignitatū ordo seruetur.

Quia ꝫ.l.proxima dixit graduū seriem qñq; turbari ambitione grā vel alia causa Ideo inde sumpta occasione. Hic tractat de ordine dignitatū Vñ sciendum q; vsurpans scienter honorem sibi indebitū crimē sacrilegij punit.l.i.ff.e.et vi. concor.in glo. fina. Et est duplex ordo dignitatum scz tēporis qui hz locū inē habentes eqlē dignitatē de q̄ ꝫ de ꝓpo. sacri cubi.l.i.in fi. Et ordo q̄litatis seu maioritatis vt in.l.ij.ff.e.et hic ordo est potētior q; nō curam⁹ de ordie tpis vbi ꝓstat de ordie q̄litatis seu maioritatis ſm Jo.de pla.ī.d.l.ij. Ex q̄ nōt q; doctores et mgri actu legētes dñt hōrari a ñ legētib⁹ et ab his q̄ lecturā dimiserunt q; administrātes actu dñt añferri.d.l.ij.

De magistris scrineox.

Sup̄ ti.ij.incepit dicere de spectabilib⁹ vt est primiceri⁹.i.ꝓncipalis inē nōrios et scrinearios curie ꝑncipis q; sūt et alij inē notarios curie ꝑncipis spectabiles vt sūt mgri scrineox.ī de eis dicit nō āt intelligas hūc titulū de scrinearijs cuiuslibz iudicī. q; acta ꝓficiūt quia isti nō sūt spectabiles sicut illi.cū āt h̄ titu.loq̄t de scrinearijs ꝑncipis nō extē/dit ad scrinearios alioꝝ iudicum Et de istis scrinearijs ꝓncipis loq̄t etiā titul⁹ ff.de primis sacro scri. Et isti mgri scrineox erāt ſm Dy.qui parabāt et ponebāt īstrumēta et acta ī scrineo ipij vt memoria haberet de eis vt ꝫ de testa.mi.l. scrinearios et ꝫ de fi.īstru.l. ꝓpationes circa fi.ꝫ de appel.l.āplioꝝ ff.ī refutatorijs et hi sūt maiores ꝓxis sacroꝝ scrineox de qb⁹ habes ff.de ꝓxi.sacro.scri. in rubrica ꝫz andre. de barulo. hic dicit q; isti mgri scrineoxq maiestati ꝓncipis assidē videt vt dī ī tex.in.l. vnica ff.co. forte erāt iudices magne curie et primi sacroꝝ scrineox sunt forte notarij aꝰctoꝝ magne curie Et hi mgri scrineoxcū eox filijs a grauamine priuato et publico sunt immunes.d.l.vnica.

De comitibus consistorianis.

De aliqb⁹ spēabilib⁹ vt sē mgri scrineorū dixit ꝫ ti.i. vex q; sūt alij spectabiles vt comites q̄ diu steterūt ī palacio et cōsistorio ꝑncipis.ī de eis dic Vñ q; diu steterūt in cōsistorio ꝑncipis comites cōsistoriani appellāt et spēalē dignitatē q; pcōsulib⁹ ꝓpetit ꝓsequūt.l.i.ff.e. Et ē procōsul qui mittit remote ad ꝓnciā regēdā vt.l.i.et in rubca.ff.de offi.pcō.

De prepositis et tribunis et comitijbus scholarum.

Alias ē.de comitib⁹ et tribunis scholax vt in glo.rubrice et ita allegat glo.i ff.ti.ij.sic ꝓtinuat q; titu.ꝓxi. dixit de dignitate coox q̄ diu fuerūt ī ꝓsistorio ꝑncipis.nūc ꝙo de dignitate et ꝓuilegio ꝓpositoox et tribunoox et comitū scholarū.i.aliq̄x societatum deputataox ad seruiciū ꝑncipis vt sūt ꝓpositi siue tribuni schole coox q; sūt deputati ad epulas parādas ī aula ꝑncipis et comit.sup illos q; sē deputati ad ornatū palacij ꝓncipis vel curā stabuli equox ꝑncipis vt ptz in nigro et ꝓpositi et tribuni idē sūt scz qui presūt alijs vt ff.de re mili.l. officiū ff.ti.et vi.gl.in.l.vnica ff.e. q; maxīa inq etudo est dictum cogitare de epulis Jō dictuz est. nolite curare de crastino ſm Job.de pla.in.d.l.vnica.

De comitibus rei militaris.

Dixit ꝫ de comitib⁹ cōsistorij principis et deiñ de comitib⁹ scholax palacij ipi⁹ principis qui oēs spectabiles sunt vt ꝫ ti.i.et ij.nūc ꝙo de comitib⁹ rei militaris qui silr spectabiles sūt.Et hi comites etiā vocabāt ꝑncipes.i.maiores officiales et magistri militum.quasi prima capiētes ſm gl.in.l.pe ff.de apparito mgri mili. Hic sciēdū q; q̄ ꝓpt suā benemerita fact⁹ est comes ꝓmi ordis militū

ꝛ cū eis missus est ad prouincias transmarinas custodiendas cōsequit̄ dignitatē ꝓcōsulū.l.i.ff.e.ℏ miles adeptus comitiuā.primi ordinis transmissus cum militibus ad custodiendū et defēdēdū prouincias circa mare. Itē supplēs vices mgri militū equiparant̄ ducib⁹ alias ꝓuincias administrantib⁹ ꝑter egyptū et ponticam dioc.l.vlt.ff.eo.

De comitibus et archiatris sacri palacij.

Dixit titulo precedēti de comitib⁹ militāribus in armata milicia. nūc vero de comitib⁹ in milicia inarmi vt sūt archiatri.i.summi medici palacij ꝑncipis ab archos qđ est princeps vt ℔ de ꝓfes. et me.l.medicos et.l.archiatri. Qui medici cū fuerint adepti comitiuā ꝑmi ordinis cōsequūt̄ spēalē dignitatē in q̄ sūt duces et vicarij ꝑncipis q̄ administrauerūt.l.vnica.ff.e. Et sciendū q̄ in curia ꝑncipis erāt multi medici q̄ꝝ tres erāt ordines scz ꝑm⁹ scōs et tertⁱ. et q̄libet ordo habebat vnū ꝑcipnū et sūmū medicū et supiorē q̄ vocabat̄ ꝑnceps medicoꝝ et tales vocant̄ archiatri vt.d.l. medicos. Alij dicūt archiatros oēs medicos optimos q̄ sic ꝑnt facere sua arte vt mereāt̄ hīc comitatū ſm Jo.de pla. in rubrica.

De comitib⁹ q̄ prouincias regunt.

Snꝑ dixit de comitib⁹ sacri palacij ī titulo de comitib⁹ cōsistorianis. nūc de comitib⁹ trāsmissis ad administranduꝝ et regēdū ciuitates ꝛ prouincias et in eis iurisdictionē exercentib⁹ q̄ sūt spectabiles sicut est comes thcloſan⁹ licet aliqui alij comites sint illustres vt dicit hic glo.rubrice ꝛ aliq̄ sunt clarissimi Comites āt militū ad mensā et custodiam principis deputati sūt illustres.vt.l nemo ff.de re militari. Et est dīa inter rectores seu presides prouinciaꝝ qui sūt clarissimi.l.i.℔ de priua.carce. Et inf comites prouincias regentes q̄ sūt spectabiles vt in.l.vnica.ff.e. et oēs isti comites excusant̄ a ꝑsonalibus muneribus vt notat glo.in.l.eos ℔ de.excu.tuto.

De profeſſoribus qui in vrbe constantinopolitana docentes ex lege comitiuā meruerunt.

Dictū est ℔ de comitibus et dignitatibus comitiuis ꝑ diuersa et varia ministeria et seruicia adquisitis q̄ aliq̄ existendo in cōsistorio principis aliqui assumendo curam stabuli vel ornatū palacij aliqui ꝑ custodiam prouincie vltra vel citra mare aliqui ꝑ regimē prouincie.nunc vero qualiter adipiscāt comitiuā ꝑ milicia mgralem. Ult̄ sciendum q̄ grāmatici qui docent grāmaticam ꝛ sophiste qui docent dialecticaꝝ et iurisperiti qui ꝑ xx.annos scīaꝝ docuerunt in vrbe cōstātinopolitana et q̄ ꝑ illi⁹ ciuitatis cetū in arte docendi digni estimati fuerint ea funguntur dignitate q̄ fungunt̄ vicarij principis .l.vnica.ff.eo. q̄ solet q̄tidie allegari q̄ doctor q̄ publice legit ꝑ xx.ānos efficit̄ comes vt voluit ꝟ glo.sup rubrica et etiā dux vt vocatur in.d.l.vnica in ℣bo ex vicaria et ꝑ ꝑñs spectabilis est sicut vicarius ꝑncipis et alij comites de quib⁹ ℔ dictum est sed inuenis doctor qui adhuc ꝑ xx. annos nō legit clarissim⁹ est ſm Jo.de pla.in.d.l.vnica. Et q̄uis hec lex rubrica cum suo nigro loquatur de doctoribus vrbis constantinopolitane tñ idez dicendum de alijs actu legētibus in q̄libet regali ciuitate vel vbi est ꝑmule/gium studij generalis ſm bar.et Johā. de pla.hic Item isti doctores vocantur persone egregie.l.ad egregias.ff.de in/ iu.et ad hoc vt doctor consequitur priuilegia de quibus hic multa requirunt̄ de q̄b⁹ vi.ꝟ tex.et lat⁹ Jo.de pla.in.d.l vnica.hec nota vt scias scribē doctoribus debite.

De silentiarijs et decurionibus eor.

Dixit s de plurib⁹ seruientib⁹ in palacio principis q sunt adepti speciale dignitate. ver q sunt alij seruientes in dicto palatio vt sunt silentiarij q sunt xxx. et tres sunt decuriones vt dicit h gl. Jo de eis dicit q isti sunt spectabiles vt. l. oi mo. ff. imputari. ff. de inoffi. testa. Qui aut sunt isti seu qd sit eor officiu dicit h glo. rubrice q isti consiliarij principis quib⁹ princeps sua secreta sub silentio pmittit vt dicit gl. in. d. l. oimo ff. sic exponit. Alij dicut q dicut silentiarij q silentiu ponut alijs p⁹ declarationem a principe facta vel a iudicib⁹ palacij in causis pncipalit vel p appellatione cognitis. l. precipim⁹. s. de appel. De his q silentiarijs et decurionibus obseruandu q immunes sunt a collationibus extraordinarijs. l. ij. ff. e. et constituti in ptate pntu quicqd adqrut occasione dicte dignitatis retinent tanq castrense peculiu nec eis p parentes auferri pt nec etia post parentu obitu fratrib⁹ pferre tenet. l. iubem⁹ ff. e. vbi not. bar. esse casu exssu q fili⁹ militas in armi militia illud qd adquirit rone dicte milicie appellat peculiu qsi castrense adeo q ipm sibi retinere pt inuito pncipe nec tenet coferre frib⁹ et dnt conuenire et eor vrores ciuilit et criminalit coram mgro officior n coram alio. l'ne ad diuersa. ff. e. et vi. l. i. ex q notat q princeps adorat alij salutat vt barones vt dicit glo. in. d. l. i. ex hoc infert ibi ange. q nullus se dz genuflectere q coram pncipe vl papa osculato pede vt dic gl. i. l. ij. de domes.

De domesticis et protectoribus.

Sup dixit de dignitate psiliarior et secretarior pncipis. nunc vo de dignitate alior domesticor et ptector. Et dicunt domestici pncipis q sunt ei valde familiares et noti vt sut tplarij et alij fres vt dicit h gl. ptectores vo sut qdam milites fortes q stat armati coram pncipe ad protegendu eu. Et isti ta domestici q ptectores erat plures et habebat suos primicerios vt dicit h gl. rubrice et primicerij domesticor et ptector fungit dignitate speciali. alij domestici et ptectores vsq ad x. sequentes p⁹ primicerius sut clarissimi. l. ij. ff. e. Alijs vero vltra x. no dat priuilegiu p ista. l. vt dicit ibi g. Jte si domesticus vel protector afi finitum officium decesserit heres eius salarium totius anni et etiam subsequentis anni percipiet. l. fi. ff. e. Et est hic casus specialis quod in heredibus aliorum officialium non reperitur quia solum percipient salarium illius anni quod percepisset defunctus si vixisset vt ff. titu. ij. l. si qs et s de aduoca. diuer. iudi. l. post duos ff. fi. de quo plenissime per bar. in. l. i ff. diuus. ff. de va. et extraor. cogni.

De prepositis laborum.

Alias labarum. sic continuatur. dixit in precedenti titulo de dignitate et beneficijs domesticorum et protectorum pncipis. nunc vero de dignitate et honore prepositorum laborum. Erat enim laborum vt dicit hic glo. rubrice signum bellicum ex auro et lapidibus preciosis contextu quod prius a constatino erat inuentum quod postea in vexillum crucis post eius inuentionem transformauit. Et et est syncopa laborum vel labarum pro laborum vel labararum sicut deum pro deorum Prepositi ergo istis signis bellicis conficiendis vel conferendis vel ferendis dicebantur prepositi labarum vel laborum. Et hic prepositi equiparantur in dignitate consularibus et a muneribus patrimonialibus excusantur. l. vnica ff. eo. glo. tamen rubrice dat etiam alias expositiones vi. eas que dicit q erant qui erant labijs corrigendis eor qui male loquebant de principe. dicti a labijs.

De proximis sacror scrineor cete risq qui in sacris scrineis militant.

Tituli.

Dirit ꝫ de dignitatibus et ꝓuilegiis domesticoꝝ et pdctoꝝ ⁊ ꝓpositoꝝ laborũ. nũc ꝙo de dignitatibꝰ et ꝓuilegiis ꝓximoꝝ sacroꝝ scrineoꝝ Erãt eĩ tria scrinea siue camere ꝓncipis vt dicit ꝫ gl. rubrice. Primũ erat epl̃aꝝ missaꝝ ꝓncipi et a ꝓncipe Scõm erat libelloꝝ cõuentionaliũ et cognitionũ cãꝝ Tertiũ erat depositionũ scripturaꝝ ꝓncipis ꝓseruãdaꝝ. i. mẽorie vt registrũ Qui ꝯ ꝓponebant istis scrineis vocabant ꝓximi siue ꝓpositi sacroꝝ scrineoꝝ sic dicti ꝙ magis primi erãt ꝓncipi ꝯ ceteri nõrij ⁊ custodes scripturaꝝ q plures erãt sub istis primis vt dicit gl. rubrice. Et q̃dã hñt in rubrica de ꝓximis ⁊ q̃dã de ꝓpositis ꝛc. Jn idẽ redit ſm gl. et isti sũt spectabiles ſm Jo. de pla. vi. latiꝰ qꝺ dixit ꝫ de magist. scri. Nic sciendũ ꝙ hi ꝓximi sacro scri. sũt ĩmunes ab extraordinariis muneribꝰ et sordidis et possessiõeꝝ eoꝝ tenẽt solũ soluere tributũ ordinarie ꝓstatiõis ℌ iubemꝰ ℌ. e. et vi. l. ĩ sacris ℌ. e. ꝙ absentans se ꝑ licẽtiã ad tꝑs concessũ nõ ꝓdit interi ꝓuilegia ⁊ ĩmunitates sibi cõcessas ꝙ absens ad tꝑs redituꝰ dr̃ pñs eẽ. l. ex facto. ff. de heredi. insti. Et dic glo. in. d. l. sacris ꝙ si primꝰ sacro scri. absentãs se ꝑ licẽtiã ꝓueniat in loco ad quẽ ꝓuect⁹ est forte in ꝓpria ciuitate ꝙ nihilominꝰ hz ꝓuilegiuz fori scz vt interim nõ possit ibi cõueniri ꝫ dz cõueniri coram suo spẽali iudice militãtiũ in sacris scrineis. l. in sacris. ij ℌ. e

Et iste intellectꝰ ſm andre. est valde nõbilis ꝑ scholari q tꝑe vacationũ reuertit domũ ĩmediate reditur⁹ ad studium in principio studij vt interim hẽat ꝓuilegiũ ipe vroꝝ liberi et famuli vt de obligationibus ꝓctis añ ꝙ missent ad studiũ nõ possent ibi cõueniri sicut non possint exñtes in studio in q̃ fingũt eẽ cũ absint ad tꝑs ĩmediate r̃dituri ad studiũ de q̃ vi. Jo. de pla. in. l. ij. ꝫ de inco.

De agentibus in rebus.

Quia agẽtes in rebus sunt ꝓuilegiati ad similitudinẽ militãtiũ in sacris scriniis de qbꝰ dictũ ẽ ꝫ ti. ꝓxi. iõ pꝰ illos subiũgit hũc titulũ. Et dicũt agẽtes in rebꝰ de qbꝰ fit mẽtio ꝑ gl. ℌ. de curiosis. l. ij. Et est officiũ agẽtiũ in rebꝰ curã habere sup euectiõibꝰ cursus publici portãdo pecuniã publicã ꝑ ꝓuinciã naucꝝ cõducẽdo et aialia ad ferendũ ãnonam vt ĩ. d. l. ij. vñ dic de agẽtibꝰ ĩ rebꝰ. i. opãtibus in rebꝰ scz vehendis ꝑ ꝓuincias Et isti erãt plures diuisi ꝑ diuersos numeros vt ℌ. e. l. ij. Et qlibz nũerꝰ hẽbat suũ ꝓpositũ ꝑ mgr̃m officioꝝ ꝓponẽdũ et ꝓncipẽ hẽbãt Principes ꝙo istoꝝ agẽtiũ in rebꝰ sũt illi q palmã laborũ et meriti ꝑ lapsũ xxv. ãnoꝝ postea ꝑ ꝓncipẽ quieti traditi cõsecuti sũt scz palmã laborũ et de istis loquit̃ lex. i. et ij. et ꝑ totũ ℌ. de ꝓn. agen. in re. Et sic ſm alios sũt ꝫ tres tituli. primꝰ de agentibus in rebꝰ. scds est añ. l. agẽtes ℌ. e. vbi aliq hñt rubricã de ꝓpositis agẽtibꝰ in rebꝰ tertiꝰ est de ꝓncipibꝰ agẽtibꝰ in rebꝰ ⁊ ita videt ꝫ habuisse bar. ſm ange. ℌz gl. ꝫ et cõiter oẽs libri hñt solũ duas rubricas scz de agẽtibꝰ in rebꝰ et de ꝓncipibus agẽ. in re. nã ꝓpositi vocãt ꝓncipes qui postea efficiũt ꝓncipes assiduitate laborũ ℌ agẽtes ℌ. e. Et sũt isti ꝓncipes spectabiles ſm Jo. de pla. Nic sciẽdũ ꝙ agẽtes in rebꝰ et eoꝝ fui vroꝝ et liberi siue agãt ꝑ se siue ꝑ ꝓcuratores eoꝝ si ne ꝓueniant̃ hñt circa soluẽdas sportulas ꝓuilegium qꝺ hñt in sacris scrineis militãtes nec cogũt dare fideiussoꝛes exñeos de iudicio sisti ℌz sufficit fideiussor de suo nũero in rebꝰ agẽtiũ. l. fi. ℌ. e. ex q̃ colligit argumẽtũ exp̃ssũ ꝙ scholaris studẽs matriculatꝰ cõuẽtꝰ vel accusatꝰ nõ cogit dare exñeos fideiussores ℌz sufficit dare alios scholares ꝑ fideiussoribus vt ꝫ et hoc tenet Ja. de bel. in auc. de exhibẽ. re ℌ suscepto. coll. v. ſm Jo. de pla. ꝫ. Qui etiã dic ibi ꝙ liberaliras

principis dz trahi ad augumentū non ad diminutionē aliaz dignitatū. si g̃ statutū dicat q̃ scholares tractēt vt ciues nō ꝓterea tollūt eis alia priuilegia q̃ hñt vltra ciues argu. hui⁹ l. z. l. in sacris ē titu. proximo.

De principibus agentib⁹ in rebus.

Supā dixit de agentib⁹ in reb⁹ in genere. nūc ꝙ dicit in specie de ipoz pncipib⁹ et dic vt dixi ē rubrica proxi. Mieni principes agentes in reb⁹ dignitate cōsulari decorant. l. pcōsulares. ff. eo. vñ sūt spectabiles Jtē cōsequūt comitiuaz dignitatē pmi ordinis. l. principes. ff. eo. et nō ꝑt vocari ad aliq̃s publicas vel priuatas fūctiōes nisi de principis cōscia nec vocari ꝑt coram aliquo iudice nisi coram principe. l. i. ff. eo.

De curiosis et stationarijs.

Cōtinua vt in gl. Dictū est ē de agētibus in reb⁹. i. opantib⁹ et exercitiū prebentib⁹ circa euectiōes rez q̃ deferunt ꝑ puīcias ꝑ cursū publicū et etiā dictū est de pncipib⁹ dictoz agētiū vez q̃ curiosi et stationarij sūt accessorij ad idem officiū q̃ sūt ex ipis agētib⁹ ad hoc officiū deputati a mgro officioz q̃ ordinat matriculā istoz agentiū in reb⁹ ad diuersa ministeria vt ē ti. ij. l. matriculā. iō de eis dicit Et curiosi sūt q̃ tūc hñt curā inq̃rendi et inuestigandi et iudicib⁹ denūciādi et remittendi criminosos cōmittētes aliq̃ maleficia circa publicas euectiōes et cursū publicū et ipi idem vocant stationarij vt dicit glo. in. l. i. ff. eo. quia hñt statiōes et māsiones suas in diuersis ptib⁹ puīciaz circa publicuz cursū et isti etiā vocāt irenarche de quibus in. l. vnica ē de irenarchis. Et qui hñt custodiā circa limina impij vocant liminarche. ff. de ſ. fugi. l. pe. Et ē officiū curiosi seu stationarij q̃ dñt maleficta nūciare et denūciata ꝑbare. nō aūt criminosos carcerare. l. ij. ff. e. dicit tñ Jo. de pla. q̃ incarcerare z alia q̃ sunt meri impij pnt ꝑscribi Jtē denūciās si nō ꝑbat nō tenet pena talionis sz exordiarie c. i. eē de calum. Et solz allegari ista. l. q̃ denūciātes nō ꝑbātes tenēt ad erpeñ Jtem nō q̃ non stat relatiōi officialis ad denūciandū malefacto deputati sz dz assistere z illā ꝑbare vt d. l. i.

De palatinis sacraz largitionum et rerum priuatarum.

Supā dixit de officialib⁹ hñtib⁹ curā supz euectiōib⁹ curs⁹ publici et eoz q̃ deferūt ad exercitū vez q̃ sūt alij officiales palatini hñtes curā largitionū. i. eorū q̃ puīciales largiūt fisco vel ipi cesari iō de eis et eoz dignitatib⁹ dicit Et dīt h titul⁹ ab illo de exactorib⁹ tbutorū q̃ ibi de ipoz officio exercēdo/ h ꝙ de imunitatib⁹ et priuilegijs et dignitatib⁹ eoz Jtē dīt ab illo ē de ca. largi. ti. q̃ ibi de q̃ntitate et mō eoz q̃ solui dñt. h ꝙ de palatinis curā exigēdoz hñtib⁹. Ulñ sciendū q̃ palatini dicūt dupliciter Prio sumunt stricte ꝑ his q̃ mittūt ad exigēdū debita fiscalia et isti dicūt vicarij palatini sacraz largitionū et primonialiū pūcipis de qb⁹ h dī Scdo mō accipit palatin⁹ large ꝑ q̃cūq̃ hñte officium in palacio et ī hac significatiōe pōt sumi ꝑposit⁹ sacri cubiculi et prim⁹. sacri. et silēs ſm andre. de barn. in. l. i. ff. e. Et hi palatini de qb⁹ h dī sūt imunes a sordidis z exordinarijs munerib⁹ sz tenent soluē capitatiōes ꝑ capitib⁹. d. l. i. q̃s ꝓcedit etiā p⁹ officiū deposituz. l. ab officio. ff. e. z l. palatinos Et vi. l. null⁹. ff. e q̃ palatin⁹ thesaurari⁹ vel official' comitis thesauroz q̃ semel male se habuit in officio nō ꝑt āpli⁹ ad idē officiū siue dignitatez neq̃ ad aliā aspirare Et nō hāc. l. ꝑ thesaurarios seu conseruatores monete cōis seu cōitatis q̃ si repti fuerint aliquā fraudem cōmisisse in officio priuātur et illo et omni alio et dignita/

ꝑ i.

te fm bar.et Joh.de pla.in.d.l. nullus.

De stratoribus.

Dictū est s de palatinis discurrētib⁹ p pūcias pro exactionib⁹ publicis faciē/dis cōpmēdo et puniēdo eoꝝ malā opationē.nūc ꝙ refrenat īmoderatā extorsionē stratoꝝ.i.stabulariorꝝ regū comitum et aliorꝝ dñorꝝ prouincialiū equos donātiū a donatorijs eoꝝ. Et loquitur hic de regib⁹ et pūcipib⁹ prouincialibus et eoꝝ stratoribus vt j.e.l.vnica in glo.i.in fi.Et dī strator stabularius qui pest equis stabuli vt dicit glo.rubrice ℔ Et dicitur a sterno nis.ere. Jñ stratorium id est stabulū vide in.d.glo.rubrice Vñ sciendū ꝙ vn⁹ solidus stratoribus id est presidentijs stabulis stipendij nomine dandus est tātūdem ꝙ eis dari pt a donatarijs quib⁹ equi donanť a dñis suis et nō vltra.ꝛ pena īponiť dāti vltra.ꝛ iudici hoc nō vendicanti.l.vnica j.e.et est ratio ꝙ pſumiť donās pl⁹ velle corrūpe stratorē vt inducat dñm ad donandū fm ange.et vi.glo.i.in.l.vnica j.eo.

De castrensianis et ministerianis.

Alias de castrensiarijs et ministrarijs alias de consistorianis et ministerianis Sic cōtinuať dixit s de pluribus officijs prouincialibus palatinoꝝ.nunc vero de alio officio palatinoꝝ in prouincijs videlz castrensianoꝝ et ministerianoꝝ.i.eoꝝ qui pērant castris siue tentorijs principis ordinādis Et dicit gl.rubrice ꝙ erāt plures et eligebanť decani vt j.ti.proxi.Et mensores qui mensurabant menia iuxta castrū vel silia j.ti.ij.l.vnica Item hi castrensiarij et eoꝝ matres et vxores nō pnt cōueniri in causa ciuili vel crimiali nisi sub comite castrensianoꝝ.l.hi qui j.e.et.l.fi.

De decanis.

Dictum est s de castrensianis ꝛ ministerianis vez quia illi eligūtur ex decanis vt s ti.proxi. iō sequť titulus de decanis Et dī decan⁹ a decā qđ est decē ql̄i societas decē virorꝝ vel ppositⁱ decē virorꝝ Jñ decanissa.i.vxor decani vt dicit hic glo. Dicūť etiā decani qñqꝫ idē qđ canonici.l. nō plures et.l. qui sub pretextu s de sacrosāc.eccle. Et ℔ ñ declarať qđ sit officiū istoꝝ decanoꝝ seculariū ꝫ dicit andre.de barn.ꝙ pērāt forte decē agentib⁹. Mi āt decani intēdentes famulationibus seu seruitijs principis sunt corā mgro officioꝝ et nō corā alio magistratu cōueniendi.l.nostre j.e.

De mensoribus.

Quia mēsores sunt accessorij ad castrēsianos vt metianť q̄ntitatē lignoꝝ ncārioꝝ ad castra principis et q̄ntitatē grani et victualiū et q̄ntitatē hoīm et q̄ntitatē hospitioꝝ p militib⁹ vt j.de metatē.l.vnica Jō de eis hic subijcit et de eorum dignitate adquirenda Et hic consequūtur spectabilē dignitatē fm Johā. de pla.p.l.vnicam j.e.

De priuilegijs eoꝝ qui in sacro palacio militant.

Dixit s de pluribus et diuersis officijs palatinoꝝ ꝛ eoꝝ dignitatib⁹ in spē nūc ꝙ generaliť dat eis priuilegia et īmunitates a sordidis et extraordinarijs muneribus realibus et pſonalib⁹ et eorum liberis nepotibus ⁊ mancipijs j.e.p totum Et sumitur hic palatinus large p omni habēte officiū in palacio principis fm Johan.de pla.in rubrica hic.

De priuilegijs scholarum.

Priuilegia palatinorum s tractauit nunc vero priuilegia scholarum in quibus tyrones id est noui milites militando addiscunt artem militarem et sic ponitur schola pro loco Vel dic scholarū id est societatū militū vt in glo.rubrice

hic et vide quod dixi ſ de tribu. et co/
mi.ſchola.Que ſocietas militum habet
multa priuilegia videlz illa que hz pro/
ximus ſacroꝝ ſcrineoꝝ et agentes in re
bus et eoꝝ principes ⁊ conſiſtoriani tā
in vrbe q̄ in prouincijs.l.fi.ff.eo.

De caſtrenſi omnium palatinorum peculio.

Dictū eſt ſ generalit̄ de priuilegijs om
nū palatinoꝝ.nūc ſpecialit̄ dicit de pe/
culijs ipoꝝ et loquit̄ hic ſm gl. rubrice
de militibus palacij qui principē ſequū
tur ſed tñ idem eſt etiam de alijs nume
ris et legionibus militū vt.ff.de re mili.
.ff.nemo miles Et intellige de militibus
filijſſa. quia patreſſa. nō hñt peculium
ſed patrimoniuz et q̄ cito filiuſſa.effici
tur paterfa.peculiū pdit nomen peculij
et vocatur patrimoniū.l.fi. in fi.ſ de in
offi.teſta.ſm Johā.de pla.hic de hoc et
de multiplici peculio vi.quod dixi ſ de
epiſ.et cleri.et.ff.de pecu.Et eſt ħ.l.vni
ca q̄ milites palatini qui multis priui/
legijs muniti ſunt quicquid adquirunt
vel pſimonia vel donatione principis
eis cedit in caſtrenſe peculium ſicut id
quod in caſtris adquirunt prolixitates
itinerum et difficultates exercendo Et
nota tex.qui loquitur de puluere a quo
milites non ſunt īmunes nec a labore
et ſic facit pro illo vulgato vbi exerci/
tus ibi aſcendunt pulueres.

De equeſtri dignitate.

De militibus palatinis.dixit in prece/
cedenti titu.nunc vero de militibus ex̄
palacium exiſtentibus in vrbe tamen q̄
preſunt alijs militibus ad cuſtodiam vr
bis deputatis et hi ſunt in ſecūdo gra/
du dignitatis poſt clariſſimos.l. vnica
ff.e.et ſic patet hic q̄ vltra clariſſimam
dignitatem eſt dare primum et ſecundū
gradum que dignitas eſt minor cete/
ris.Et intellige de militibus equeſtri
bus p̄poſitis alijs quia ſimplex militia
non eſt dignitas vt dicit glo.hic in.d.l.
vnica quā notaDic tamen hoc verum
q̄ non eſt dignitas connumerata inter
gradus dignitatis de quibus per doc.
in.l.fi.ſ de decu.ſed militia cum prepoſi
tura vt ſunt capitanei ꝛc. bene eſt digni
tas vt probatur in.d.l. vnica.

De p̄fectiſſimatus dignitate.

Dixit ſ de dignitate equeſtri. nunc de
alia que vocatur dignitas p̄fectiſſima/
tus. Et erat dignitas ſm glo. rubrice
forte vt eſſet dictus perfectiſſimus mi/
les qui ad hanc dignitatem eligebatur
Et quale fuit eius officium hicnon de
clarat niſi forte eſſet qui in vrbe coro/
nat impatorez et impator ſoluit oīa ei⁹
debita de quo facit bar. mentionem in
l.i.in princi .ff. ſi qs ex teſ.li. eſſe iuſ.fu.
ſm Johan.de pla. Hic ſciendum q̄ ob/
noxij ſeruili vel curiali conditioni vel
alterius vilis miniſterij opator vel hu
ius honoris precio redemptor non ad/
mittitur ad dignitatem perfectiſſimat⁹
ff.eo.l.vnica.

Qui militare poſſunt velnon.et de ſeruis ad militiā vel dignitatem a/ſpirantibus et vt nemo duplici mili tia vel dignitate ſit vtatur.

De militibus ⁊ dignitatibus ſ dixit
verum quia non omnes ad militiā vel
dignitatem vel ad duplicē dignitatem
aſpirare p̄ñt ideo ſubſequenter ponit
hic titulus Hic ſciendum q̄ colonivel
ſaltuenſes ad militiam armatā volen/
tes vel inuiti non ſunt admittendi.l.cu
ra.ff.e. Idē de exiſtentibus curialis vel
cohortalis conditiōis.l.omnes.ff.e. Itē
in fraudez ciuilium munerū nullus ar/
mate militie nomen poteſt aſſumere.l.ij
ff.eo. Itez ſerui qui de poſt militiaz do/
minis ſcientibus adepti ſunt efficiētur

liberi et iure patronatus non sunt subiecti sed si eis ignorantibus in seruitutem rediguntur.l.pe.ff.eo. Ex qua nota fm bar.probari ignorantiam eo ipo q cōtrarium non probatur et ad hoc allegatur fm eum ad idez.l.fi.ff.e.ex qua notat bar.prescriptionē nō currere ignoranti.hoc est vex ad incōmoduz sed ad cōmodum ignorantis bene currit sic intelligitur.l.genero.ff.de infami. Itē volens militare se debet offerre ei qui ius habet probandi scz magistro officioz l.i.ff.e.et ille debet examinare eū Et examinatio illa debet plura cōtinere Primo examinandus est de qua plaga mūdi est. Itē an ex vilibus vel rure et in qua etate sint tyrones eligendi et vultus ⁊ corporis inspectio est habēda vñ omnes nationes que vicine sūt soli nimio caloze siccitatis amplꝰ quidē sape sed minus habere sanguinis dicuntur ⁊ ideo metuunt vulnera et exiguū sanguinem se habere nouerūt Septentrionales vero remoti a solis ardoribus et largo sanguine redūdantes sunt ad bella promptissimi vñ eligendi sūt milites quibꝰ ⁊ copia sanguinis suppetit ad vulnerum mortis q̄ contēptum Itē plebs villana et rusticana armis dicit apti oz quia sub tuto labore nutritur solis patiens imbze negligens balneozum nescia deliciaz ignara simplicis animi paruo contēta duratis ad oīm maloz tpantiam membris Interdum tamē necessitas egit etiam vrbanos ad arma cōpelli In summa marcio opi deputandus est adolescens vigilans recta ceruice lato pectoze humeris musculosis valentibꝰ digitis longioribus brachijs vētre modicus cruribus supfluam carnem nō habentibus sed neruoz duricia collectis Hec sunt que examinabūt in tyrone ⁊ multa alia de quibus vi. Jo.de pla.in.l fi.ff.e. Ultima ps rubrice clara est et pōt allegari pro lege et cōcor.l.is quidē.ff.e que.l.dat regulā generalē ne quis posset habere plura officia fm bar.

Negociatores ne militent.

Dictū est in titulo p̄cedenti de aliquibꝰ qui militare nō p̄nt vt sūt serui coloni ꝛc. verum quia sunt etiam alij militare prohibiti ꝓpter vile ministerium quod exercent.ideo de eis hic subijcit et allegatur ista rubrica pro.l. excipiuntur tñ argenti distractores qui non ad ornatā militiam sed ad aliam q̄ncunq̄ accedere possunt.l.vnica.ff.e. Ratio quia mēores distractionis argenti non essent continue armis intenti ꝓut esse debent militantes in armis.l.milites s loca. Ratio aūt rubrice est non vilitas psone sed vilitas artificij.l.ne quis s de digni.

De re militari.

Dictū est s in p̄cedentibus titulis qui p̄nt militare et qui nō. nunc vero dicit de rebus et negocijs ipoz militantium Hic aduertendū q̄ miles captꝰ ab hostibus et postliminio reuersus non consequitur stipendia vel donaria medij tēporis quo stetit in captiuitate.l.ff.e.et nota contra milites nr̄i tpis qui capiūtunt in bello quia non debent habere salarium pro tpe quo stet erunt capti hoc intellige q̄n eoz leuitate et negligentia capiūt secus in his qui improuise capiuntur et sine eoz negligentia forte duz iter consuetū faciunt vel eplas ferunt vt dicit glo.in.d.l.i.Et est in argumentum.hec.l.q̄ si ambasiatoz capiatur a latronibꝰ vel inimicis sua culpa vel negligētia q̄ pro tpe captiuitatis non debet habere salariū nec debent ei damna refici alias secus de quo plene p bar.in l.si seruꝰ.ff.quo vero.ff.de fur. Item bona militis in desertiōe defuncti cōfiscātur.l. defunctoz.ff.e. et vi.l.semel.ff.e. q̄ dimissus a militia ex causa egritudinis non reassumit ad militiā superuentēte

sanitate et sic fm dy.cessante cā nō cessat effectus Et sumē bona p̄ctica ex.d.l. semel.ne vulnerans alium incurrat penam mortis ex lege cornelia subsequente morte vulnerati vt iudex mittat medicos ad infirmū qui si referāt vulnera nō cē mortalia licz infirm⁹ postea moriatur censeat potiꝰ mortuꝰ ex mala custodia q̄ ex vulnere ꝓpter quod vulnerans debebit condemnari.de vulnerato nō aūt de occiso hec procedūt si hec facta sunt cū cause cognitione fm Jo. de pla.in.d.l.semel Jtem si medici retulerunt aliquem letaliter vulneratum q̄ tamen postea curatus est debet vulnēator condēnari de vulnere letali et erit idē acsi occidisset fm eū q̄ videt curatꝰ potius casu fortuito fm euz. Et vi.l.cū sup̄ ff.e.q cū exercitꝰ sine legiones militū consistūt sup ripas fluminis vt nullus audeat fedare aquas se nudū balneando vel equos sudantes lauando sed procul in inferiori pte fluminis hoc faciet Et nota ista.l. contra pedisequas lauantes pannos imūdos in sublimitate fluminis p̄ ciuitatem decurrentis vt possint prohiberi et contra eos qui inuerecunde more bestiarū se balneāt oia impudica membra ostendendo in conspectu gentiū Est enī impudicū nuduz incedere ⁊ se nudū conspectibꝰ hoīm exhibere vt ptz hic Jtē milites armoruz exercitio et publicis vtilitatibus intēdere debēt nō āt agroꝝ cultui vel aīaliuz custodie vel mercimonioꝝ questui in contrariū facientes puniunt.l. milites ff.e.nec p̄nt ciuiles curas assumere l. militares ff.e.

De castrensi peculio militum et prefecti annone.

Dictū est s̄ de re militari et quia inter res militares continetur peculiū castrēse.ideo de eo tractat Et quia non soluz milites armati equites vel pedites habent castrense peculium sed et alij non armati qui p̄sunt dignitatibus vt prefecti ānonaꝝ ideo de eoꝝ peculio subiecit De hac tn̄ scda pte rubce nihil h̄ i tex. et sic rubrica est generalior nigro Hic sciendū q̄ res mobiles donate ob causā militie a patre matre vel ab alijs cōtūctis vel extraneis et quesita in castris occasione militie in castrensi peculio numerant sed matris hereditas vel p̄dū donatū in peculio castrensi nō est. si aūt sit emptū ex castrensi peculio dicitur cē castrense.l.i.ff.e. Et nota q̄ res empta ex castrensi peculio dicitur esse castrensis et eodē mō de re empta ex profecticio vel aduēticio fm bar.in.d.l.i. Ex q̄ habes q̄ q̄uis īmobilia donata a patre filio in potestate non cadant in castrensi peculio.l.si filius s̄ fa.hercis. tn̄ hereditas etiā res immobiles continens relicta a cōmilitante vel cognatis vel extraneis in militia notis et contemplatione milicie cedunt in castrensi peculio vt.d.l.i.et.l.miles filiuſſa. et.l. si forte a p̄rio sensu.ff.e.et.l.cū allegas ff.eo. Mas enī res peculiū vel q̄si pōt filiuſſa. alienare sine consensu patris sed non res alteriꝰ peculiū.l.ij ff.e. Et mortuo filio fa. pater occupat eiꝰ peculiū castrense iure patrio nō vt heres.l.intellig.l. ff.e. vnde militia nō soluit patriā ptātē.l.errat ff.e Jtē milites scriniarij et exceptores et ceteri militātes h̄nt castrēse peculium .l.fina ff.eo.

De erogatione militaris annone.

Dixit s̄ de castrensi peculio et sic de lucro militū.nūc ꝙo de expēsa et alimonia iporꝝ scz q̄d et vñ habeant sua stipē dia et p̄uisiones ad alimēta vt in glo. rubrice. Hic sciendū q̄ tpe expeditiōis dz ēdi militibꝰ duobꝰ diebꝰ panis buccellatiꝰ.i.bis coctꝰ.et tertio die panis integer nō bis coctꝰ et vno die vinum et alio die acetū et vno die lardū et duobꝰ diebus carnes arietine .l.i.ff.e. De rōne vi. Jo.de pla.in.d.l.ex q̄ nota q̄ appella

tione vini nō venit aceruz licz veniat de vino. et appellatiōe carnis nō venit lardū q ponit vt diuersa ḃ fm bar. Et post kalēdas nouēbris militib⁹ vinum nouū nō ver⁹ tribuit l. iubem⁹ j. e. Itez vbi milites p ānona res accipiūt estiari oz ānona put vendit in foro rez venaliū. l. septē j. e. Et fm hanc lecturā nō casum expressū q q̄ntuz frumētū valz vel alie res mobiles venales nūq̄ oz inspici nisi in loco publici fori et q̄nto ibi vēdi potuissent. vñ si p̄t vendi multo pl⁹ vel multo min⁹ ex foro nō debem⁹ illū locū inspicere sed estimationē sp cōsiderare debem⁹ fm locū publici fori fm bar. in. d. l. septē. Et est prestāda ānona militib⁹ singulis dieb⁹ et añ lapsū āni. si eā nolūt recipe fisci cōmodis applicat l. fortissimi j. e. Et dicit bar. nōdū hunc ter. p doctores et stipēdiarios cōis qui nolūt recipe pagamētū tpe debito nam lapso tpe nō p̄nt petere et est spēale in republica secus est in quato pcor. l. nulli j. e. q qui tpe fertilitatis ānonā negle xerit recipe de publico tpe caristie pciū ip⁹ aut ānonā nō petit. d. l. nulli. Item stipendiarij dñt pecuniā recipe p suam manū. l. iubemus. ij. j. e. et sic non p̄nt ad hoc constituere procuratorē fm bar. qđ nota et officiales ad hoc deputati etiā psonalit ñ p procuratorē soluēt vt ibi Et vi. l. cū sepe j. e. q milites deputati ad custodiā alicui⁹ psone vel loci ānonā de publico nō pciēt sed a custodita psona sed salariū hēbunt de publico Item milites nō dñt ad custodiā alicui⁹ deputari sine licentia in scriptis obtēta p̄faciēs punit. d. l. cū sepe. Hoc nota p stipendiarijs alicui⁹ dñi vel ciuitatis q nō p̄nt ire ad custodiā alicui⁹ psone sine licentia in scriptis data fm bar.

De excoctiōe et trāslatione militarium annonarum.

Sup̄ dictū ē de buccellato pane dando militi et de ānona militib⁹ debita inter eos distribuēda vez q nec panis dari p̄t nisi coquat nec annona distribui ad loca in qb⁹ nō sūt milites iō de eis hic subjcit. Nic sciendū q nulla dom⁹ etiā pncipis excusat ab excoctiōe panis etsi procurator ei⁹ cui panis coquēd⁹ mādat cōtumacit facē neglexerit punit ipe et dñs si fuerit cōscius. l. ij. j. e. et sic nō dñz teneri ex ptumacia procuratoris si fuerit conscius fm bar.

De militari veste.

Sup̄ ti. pxi. dictū ē de puisione fienda militib⁹ circa cibū nūc ẏo de puisione eis faciēda circa vestes Nic aduertēdū q a puicialib⁹ oz solui bis in ano canō p vestib⁹ militū scz ī kalēdis septēbris p vestib⁹ hyemalib⁹ t in kalēdis aprit p vestib⁹ estiuis et puniūt rectores puiciaz si hoc nō curauerint. l. ij. j. e. et sic nota ḃ vestes hyemales faciēdas eē kalendis mēsis septēbris et durāe vsq ad kalēdas mēsis aprilis et vestes estiuas a kalēdis mēsis aprilis vsq ad kalēdas mēsis septēbris qđ nō pro familiarib⁹ qb⁹ p̄mittit vestis vernalis t estiualis et etiā p illis qb⁹ in testamēto relinq̄t et vi. l. pe j. e. q declarat q̄ntū debeāt solvere milites p futura vestiū q dicit q milites p singla chlamyde dñt soluē vnū solidū nō āt binos tremisses et sic militib⁹ dari oz p futura singulaz vestium vn⁹ solid⁹ nec sufficiūt duo tremisses Et ē tremissis ttia ps solidi. Et nō ex hac. l. fm bar. q p vna chlamyde nō sufficit vn⁹ florē⁹ vt in gl. vbi chlamydibus in palle. l. pe. etsi promitto tibi facere chlamydem intelligit maioris pciī q̄ sit vn⁹ florenus auri quod est verum considerata conditione persone nā si p mittitur militi vel doctori maioris pciī esse debet secus si vili psone Viltimo nō contra sartores q pro factione vnius chlamydis etiam militaris non possunt accipere nisi vnū florenū fm bar. in. d. l. penul.

De metatis et epidimeticis.

Cōsulēū ē ti. p̄cedētib⁹ militib⁹ in eor expēsis alimonijs et vestib⁹. nūc ꝺo q̄liter p̄sulaē in hospitijs sibi p̄parandis p ciuitates ⁊ loca p q̄ trāseūt. Et expone metaē. i. militib⁹ scz hospitādis Et epidemeticis. i. de his q̄ sup̄ milites sūt ad designandū eis hospitia Dicunt metati .i. milites castrametati a meta. i. termio vel a metior metiris q̄ eor castra t̄mis et vallis circūdabant ꝓut fecerūt filij israel q̄ castrametati sūt vt hic in glo. rubrice fm Jo. de pla. Hic sciendū q̄ si mēsor deputat⁹ p epidemeticos ad hospitia mensurāda et militibus assignāda si in hospitij ostio scripserit nomē ei⁹ cui fuit hospitiū assignatū et illud postea deleuerit punit pena falsi. l. i. j. c. Et nota gl. cōtra. tex. in. d. l. i. q̄ sicut iudex post latā sententiā nō p̄t amplius aliq̄d corrigere vel mutare. l. iudex. ff. de re iudica. ita nec mēsor terraꝝ domoꝝ vl̄ alterius rei post mensurationē vel declarationem suam alias incidit in penā falsi vt hac glo. fm Jo. de pla. sunt tñ non nulli īmunes a receptiōe militū vt p̄z in plurib⁹. l. j. c. Et vi. l. in q̄libz. j. c. q̄ ad quēcūq; locum accesserit princeps vel eius milites debent domini domorum p̄o hospitio eis dādo diuidere domos in tres partes quarum vnam eligat dominus domus p̄o se quam maluerit aliam ex alijs duabus eligat miles quam voluerit, tertia dño reseruaē vt ibi

De salgamo hospitibus non p̄hibendo.

Dixit s̄ ti. p̄oxi. in genere deuotos p̄uinciales tributa soluentes ab ōni alia inquietudie q̄ tributi ⁊ hospitalitatis fore liberos ꝑ quia ea q̄ frequēter illicite committunt specialiter sunt p̄hibenda quia plus timetur quod specialiter ꝛc. l. Jtem apud labeonem. ff. hoc edictum. ff. de iniuri. Ideo de ista inquietudine et vexatione que infertur p̄uincialibus a militibus transeuntibus auferendo ab eis salgama subijcit p̄ohibendo ne ab eis auferant nec etiam ipi spōte dare valeant. l. i. j. eo. et est ratio quia semper p̄sumitur concussio vt in glo. d. l. i. Jtem nomen salgami cōprehendit omne necessarium esui et potui et sic est generale nomen sicut legatum penoris comprehendit omnia necessaria esui et potui. l. uj. ff. de penu. le. Et est neutri generis salgamū dictum a salga quod est culcitra et gamos q̄d ē mulier vel nuptie quia lecti et culcitre potissime fiunt ꝓpter nuptias mulieruz vt dicit hic glo. rubrice.

De cōmeatu.

Sup̄ dictū est de hospitijs parādis militibus transeuntib⁹ sed quia postq̄; appulerunt ad locū deputatū recedebant a loco impetrato cōmeatu a p̄positis et tribunis ideo hic p̄ohibz cōmeatum .i. licentiaz recedendi dare vel eos sine cōmeatu discedere puniens non solum milites armate milicie discedentes sed etiam alios officiales in inermi militia militantes et eor officia deserentes. j. c. ꝓ totum. Dic ꝯ de commeatu. i. militibus licentiam nō dando fm dyn.

De tyronibus.

Dictū est s̄ q̄ militare p̄nt vel nō in genere h ꝺo in spē p̄hibz circa tyrones. i. nouos milites dic ꝯ de tyronib⁹. i. nouis militib⁹ nō simpl'r et indistincte recipiendis in matricula militū vt. j. c. l. i. Et dicūt tyrones q̄ nouit eligūt ad militiā et q̄uis sint electi nō tñ añ sūt milites nec añ gaudēt p̄uilegijs militum q̄z sint in mr̄icula et numero militum descripti. l. ex eo. ff. de testa. mili. et vide glo. i. d. l. i. q̄ scholaris vagus non debet assumi ad magistratum seu doctoratum nec gaudet p̄uilegijs aut̄ habita, sup̄ ne fi. p̄o pa. et hoc ibi tenet sali.

Et debent tyrones poni et describi in societatibus aliorum militum in posteriori loco nō ātq̄ dēbent poni in anteriori añ antiquos qui sublimantur ꝓpter laborum assiduitatem stipendiorum prolixitatem.l. tyrones.ff.e.et est argumentum de nouis scholaribus et nouis doctoribus qui sedebunt post antiquos ſm Jo.de pla.

De littorum et itinerū custodia.

Quia ad milites de qb⁹ s̄ dixit spectat habere custodiā ne barbari cuiuscunq̄ nationis rhomanū inuadant imperium ſz etiam ne aliquid portetur ad eos ꝓpter quod efficerent̄ validiores ad p̄dictam inuasionē.l.ij.s q̄ res expor. non de t.l. cotem.ff.de publi.et.l.vnica.ff.e. Jdeo h̄ subiungit de custodia littorum et itinerū per que portarentur vī nauclerij cum nauibus a portu vel littore quolibz descendentes ad hoc vt nullam concussionem vel molestiam a custodibus littorum patiantur debent eorum iuramento declarare ad quam sint ituri prouinciam.d.l. vnica Quid ātq̄ sit littus vi. instl.de re. di.in prin.

De desertoribus et occultatoribus

Quia qñq̄ milites deserūt signa sua et per alios occultant̄ Jdeo q̄lit̄ deserores.i.milites signa et tentoria sua deserentes et eorum occultatores puniā/tur hic declarat. Elī sciendum q̄ actor vel procurator alicuius occultans militem desertorem in domo vel predio domini capite punitur et domus vel predium publicatur si dominus fuerit sciens t desertorem manifestans q̄ntuncunq̄ vilis fuerit premiatur t deserto/ri se deferenti pcipit̄.l.i.ff.e. Jtē seueriſ/sime puniūt̄ milites qui desertis signis ad p̄dā t latrocinium se cōuertūt.l.fi.ff.e. Et desertores si se armis defendant ne capiant̄ p̄nt tāq̄ rebelles a quocūq̄ occidi.l.ij.ff.e. Jtē capti grauissime puniūt̄

De veteranis.

Sup̄ dictū est de militib⁹ et eorum operationibus durañ militia.nūc ꝙo de veteranis.i.militib⁹ qui desinūt militare et eorum ꝓuilegijs de quib⁹ est tex.in.l.i.ff.e. ex qua.l.ptz q̄ licitū est ponere gabellā transeūtib⁹ ꝓ pontē ꝓ repatiōe t cōseruatione pōtis ꝓ tex. in.d.l.i.q̄ eximit veteranos ab his gabellis ſm barto.et Jo.de pla.nō etiā ex eodē tex.ubi augustē cōstātine deus te nobis seruet. non esse male et irreuerenter locutū si quis ptāti dicit tu nō vos quia ita fuit h̄ dictū impatori.hoc vero nisi cōsuetudo sit in contrariū ſm bar. Jtez iudices dēbent tueri ab iniurijs veteranos maxime q̄ erant protectores principis.l.prouidz ff.e.si tamen veteranus latrocinio se dederit omnia priuilegia veteranorum p/det.l.veterani.ff.e. vi.l.fi.ff.e. q̄ veteran⁹ nec volēs nec inuitus ꝓmittitur coram magistro militum litigare nisi tpe militie fuerit causa cōrā eo inchoata.

De filijs officialiū et militariū q̄ in bello moriuntur.

Dictum est de militibus t veteranis qualiter eis consulatur.nunc vero qualiter consulatur filijs eorum militum q̄ adhuc non sunt in officijs militaribus que multa sunt vt ptz in precedentib⁹ titulis vī si milites vel officiales moriuntur in bello filij succedunt seu vocantur in locum eorum vt patz.ff.eo.l.i .et ij.

De oblatione votor⁹

Quia qñq̄ milites de q̄bus dictū est volūt donare suis principib⁹ vel etiaz pncipi.i.cesari q̄le debeat esse donū hic subijcit. Elī cū milites suis volūt donaē pncipib⁹ dēbent donaē librā auri cōsistentē in solidis siue obulis obrizatis .i.puri auri.l.vnica.ff.e.vī dic votor.i. volūtatū donaē volentiū vt in gl. Alij intelligūt q̄ sicut celesti regi debem⁹ vo

uere et donare vt in.c.magne ex de vo. ita et in terreno pncipe nā et post kalen das Januarias die tertio pro salute pn cipis vota.i.ieunia suscipiunt ꝙsi dicat pro salute pncipis dñt ieunare subditi singulo āno ꝙrto die Januarij h ē tex. in.l.si calūniet ff.de ſ.sig. et nō glo. in.d.l.vnica ꝙ qui donat vel vouet dz dare de melioi put faciebat abel.

De nūerarijs actuarijs et carthularijs et adiutoribus scrinearijs ⁊ exceptoribus sedis excelse ceteroꝝ ꝙ iudicū tam ciuiliū ꝙ criminaliū.

Sup dictū est de maioꝝ ptātibus. nūc de minoꝝ.i.coꝝ officialibꝰ Et dic nūerarijs.i. scriptoꝝ sine notarijs ra tiones debitoꝝ calculātibꝰ.l.ij.e. Actu arij sunt ꝙ recipiūt pecuniā publicaꝝ p ānonis.l.actuarij s de ero.mi.an. Item nūrarij dñt abstinere a cōsortio actuari oꝝ alias puniūt.l. ne diuti.e.ꝙ nūera rij qui subtilit sciūt cōputare p̄sumunt velle docere actuarios facere trebellia nū.i.detrahē falsidiā fm Jo.de pla. Et est scrinearius sine adiutor scriptor qui sociat nūerario fm ordinē et moduz.l. nulli.e.et hi scribūt commonitiōes et pcepta et euectiones qui fiūt puinciali bus.d.l.nulli. Carthularij sūt ꝙ nō sunt scrinearij.i.notarij vel qui nō p̄sunt scri neis fm glo.in.l.nulli.e Exceptoes ge nus est scriptoꝝ.e.l. exceptores et dic sedis excelse.i. p̄fectoꝝ p̄torioꝝ.e.l.nūe rarios Jo.de pla.vi.l.actuarios.e.Ex ꝙ nota ꝙ officiales sūt ordinādi fm cō suetudinē antiquā alias creatio ē nulla et vi.l.ij.e. illos ꝙ volūt seruire diuer sis iudicibꝰ in plurib⁹ obsequijs Et nō debet vnus officialis se de alterius of ficio impedire.l. in prouincijs.e.

De cursu publico et angarijs et per angarijs.

Quia maxima diligētia ordinatio ⁊ cu stodia requirit circa cursuz et delationē armoꝝ et annone pro militibꝰ de qbꝰ s dictum est.ideo subdit de cursu publico Et est cursus publicus publica euectio ānone et armoꝝ ⁊ aliaꝝ rex cū eqs mu lis et quadrigis vt dicit gl.rubrice Et ad curā huiꝰ cursus publici erant depu tati agentes in rebus.l.ij. in fi.s de cu rio et alij curiales et cohortales.e.co. l.publici cursus. Et ꝙ ad illū cursū pu blicū seu euectionē angariam et panga riam puinciales et nemo prouincialis excusat ab hoc.e.l.euectiōes Jdeo po nit de angarijs et pangarijs. Et est an garia exhibitio ope sine sumptu.i. sine erogatione ꝓpij patrimonij. pangaria est exhibitio ope suo sumptu et sic est munus mixtū de his in.l.neminem s de sacrosanc.eccle. Nic aduertēdū ꝙ equi ad cursum publicū deputati dñt flagel lis nō lignis vel fustibꝰ verberari.l.i.e.et dicit bar.notādū.l. p conductorem equoꝝ qui equū conduxit ad vecturam et vt ābularet pcussit eū cū fuste vel li gno ꝙ si ex hac pcussione equꝰ deterio ratus sit ad eū piculū spectat hz si eum pcussisset flagello vel calcaribus et ca su equus esset mortuꝰ aut deterioratus tūc nō spectat ad eū piculū ꝙ licite po tuit equum flagello vel calcaribus ce dere. Et curari dz ne equoꝝ cursui pu blico deputatoꝝ pabula carioꝝ p̄cio vē datur et vt nō teneat puincialis vilio ri precio vendere.l.ālia.e.ex qua no tat bar.ꝙ qñ equus hz male ad come dendū nō pt bene ambulare et facit cō tra conductores equorum qui equos male reficiunt fm eum.

De tractatorijs et statuis.

Quia pro licentia euectionuz de quibꝰ dictū est s ti.proxi. requiruntur littere licentie ꝙ tractatorie vocant vt s titu. i.l.pe.et fi. Jdeo de eis dicit Dabant ei littere vehentibꝰ in cursu publico in q bus assignabat tps iter arripiendi ⁊ re

deundi.l.i.ff.e. sicut etiã dabant militib⁹ torneamẽtũ accipientibus ad eundũ et redeũdũ et sic dicit tractatoria a tractu tpis. Et dant etiã littere licentie capiẽdi criminosos vt hic in glo.rubrice.vel vt dicit gl.tractatorij erant viri qui tractabant et contractabãt aialia et equos sacro vsui deputatos Sz quid venit ñ nomine statue cũ dicit in rubrica et statuis dic q forte aliquas statuas principis deferebant pro sui securitate ne eis fieret iniuria.vel dic q in tractatoria.i. littera licentie ponebat imago principis cuz sigillo vt sibi crederet vt videmus in litteris regis ſm Jo.de pla.

De appitoribus prefectoꝝ pretorio et priuilegijs eoꝝ.

Quia s in ti.de nũerarijs et actuarijs incepit dicere de officialib⁹ p̃fectoꝝ pretorio.nũc vero reuertitur ad eos disponendo siue statuendo qualiter istis officialibus sit deferendũ in honore et immunitatib⁹ et a quib⁹ se abstinere debeant et quibus eoꝝ bona post eoꝝ mortem sint applicanda et appellant p̃fectiani a prefecto.ff.e.l. prefectianos sicut cesariani a cesare.l. certa forma s de iure fis. Et expone appitorib⁹.i.officialibus z ita expone p omnes sequẽtes titulos vt vult glo.i.ff.e.l.iij.ſm Johan.de pla. Hic sciendũ q officiales prefecti nõ debent se immiscere exactionibus prouincialiũ ratione lucri vel questus adipiscendi.l.prefectianos.ff.e. Jtem possunt cornicularij id est qui pulsant cornua quando milites ibant ad bellum post finitum officium adorare principẽ .li.ff.e. et sic patz esse honorẽ intrare posse ad principez et eius secretariũ quod nõ cõceditur omnibus ſm Jo.de pla.

De appitoribus prefecti vrbis.

Dixit in precedenti titulo de officialibus vnius maioris magistratus scilz prefecti pretorio.nunc vero de officialibus prefecti vrbis et subsequenter de appitoribus siue officialib⁹ magistroꝝ militũ.sũt enĩ omnes isti tres scz prefectus pretorio prefectus vrbis et magister militũ in eadem dignitate scz illustres Sciendum ergo q nullus officialis magistratuuz prouincialium potest intrare ad principem eũ adorando exceptis officialibus prefecti pretorio et prefecti vrbis.l.ff.eo. Et si aliquis officialis prefecti vrbis intulerit aliquã concussionem vel grauamen per doluz vel fraudem alicui pistori ab omni beneficio abdicat et priuatur z ministerio panificij et corpi pistoꝝ addicat id est alligatur.l.fi.ff.e.

De appitoribus officialium mgr̃oꝝ militũ et priuilegijs eoꝝ.

Ex proxima rubrica ptz continuatio huius tituli ſm Johan.de pla. Hic tñ sciendum q appitores id est officiales magistroꝝ militum equitum et peditum ad munera personalia nominari et vocari nõ possunt.l.ff.eo.et habent fori priuilegium scz vt conuenãtur coraz magistro militũ si sunt descripti in matricula ĩtra nũez .l.eos.ff.e. Et curiales vel coartales vel ascripticij censiti non pñt esse appitores id est officiales in aliquo officio prefecti vrbis.l.iij.ff.e.

De appitoribus pcõsulis z legati.

Dixit s de eminentibus ptãtibus vt sunt prefectus pretorio et p̃fectus vrb et magister militũ qui omnes tres sunt illustres vt.s.ti.ij.dixi. nũc ẏo de mĩoribus ptãtibus vt est procõsul q est spectabilis.l.i.s de comi.consisto. Et p̃t ñ accipi legat⁹ pro legato ipi⁹ procõsulis vantis et iurisdictionez.l.legati.ff.de offi.procõsu. Jtẽ pro legato cui cõmittit regimen prouicie sicut cõmittit presidi

vel alteri de quo in.c.i.et.c. nouit ex de offi.le.et in rubrica ibi p doct. et p gl.in c.pe.e.ti. Accipit etiã tertio legat⁹ pro oratore seu ãbasiatore vt s de legaci.p totũ. Hic sciendũ q procõsul et ei⁹ officiales dñt exercere suũ officiuz circa id qd cõsuetũ est nec dñt se alienis officijs imiscere.l.fi.j.e.ad est nõ dñt esse alicui corpi siue alteri officio reipublice astricti.l.i.et ij.j.e.et quis sit procõsul videb ff.de.offi.proconsul.

De appitoribus comitis orientis.

Quia spectabilis est iste comes sicut pcõsul.l.vnica.j.de offi.co.ori.iõ p⁹ procõsule de isto tractat Et erat iste comes pcurator rex q erãt in oriẽte et est h.l. vnica q in officio comitis orientis dñt solũ sexcẽti appitoes seu officiales eẽ z nõ plures cũ illi ncitatib⁹ officij satisfaciant.

De coartalibus principibus cornicularijs a primipilaribus.

Dixit s de appitoribus aliq̃z mgratuũ. nũc dicẽ de coartalib⁹ q qñq̃z sũt appitores vt.j.e.l.si appitor qñq̃z pncipes.i.maiores officiales vt.j.e.l.nullũ qñq̃z cornicularij vt s de appi.pfect.pto.l.i.qñq̃z pmipilaes.j.e.l.qcũq̃z Erãt ei coartales q certo officio erãt coartati vt dicit hic glo.vel q coartabant alios ad munera suscipiẽda ex qb⁹ eligebãt chartularij.i nõrij scribẽtes solutiões reglariũ solutionũ prouincialiũ Jo.de pla. et dicit gl. rubrice q qdã hñt rubricã de pncipib⁹ ẽ.j.e.l.null⁹. Cõit tñ libri nõ hñt vi.l.i j.e.q stationarij denũciatores maleficatoz nõ dñt aliqs exactiões facere nec carcerẽ facẽ nec in eoz custodia vel carcere aliqd detinẽ sub pena capitis Jtez coartales q gerũt officiũ pmipili illo finito ad alia munera nõ vocãt Et dr primipilari⁹ vel primipilaris q primũ pilũ vel vexillũ in bello gerit et vi.l.si appitor alle.q officialis crimiosus fugiẽs z se absentãs ẽ citãd⁹ adiecta pditiõe q si infra talẽ diẽ ñ venẽrit p cũ ferat sententia q nõ veniẽte condemnari pt et est bona lex fm Johan.de pla.

De apparitoribus pfecti annone.

Qua inter pfectũ vrbis de q̃ s dixit et pfectũ ãnone est q̃dam societas q ad vtrũq̃z spectat tueri ciuilez ãnonã.l.i.s de offi. prefect.vr. pter qd videbat q appitores pfecti vrbis possent se intromittere de officio annone Jdeo de hoc subijcit statuens q solũ appitores pfecti ãnone cui ẽ spealiẽ hoc officiũ attributũ se intromittere dñt Est eni officiũ ãnone.pfecto vrbis in genere cõmissuz cũ ei cõmittat cura oim q̃ in vrbe sunt l.i.j.cũ vrbẽ.ff.de offi.pfect.vr.z in specie cõmissum est prefecto annone vt.d.l i. Ex q̃ nota q p deputationẽ specialis magistratus non tollitur iurisdictio generalis.d.l.i.

De diuersis officijs et appitoribus iudicũ et probatorijs eoz.

Dixit s in specie de officijs plurium mgratuũ et eoz appitorib⁹ siue officialibus.nũc vero ponit mixtim in genere de plurib⁹ alijs diuersis officijs et iudicib⁹ et eoz appitorib⁹ z maxime de his qui nõ admittunt ad officia sine l'ris pncipis eos approbantis Vlñ sciendum q ad militiã vl ad officiũ quo q'is semel remotus est amplius redire nõ põt nisi cũ speciali rescripto pncipis sine obreptione obtento.l.nullus.j.e. si tamen fuit cõdemnat⁹ pter culpam vel negligentiã in officio cõmissam nõ sufficit rescriptũ sacz.l. quecũq̃z j.e. Jtem non pt quis esse officialis seu officiũ gerere in prouincia in qua oriundus est vel in q̃ constituit domiciliũ.l.nullus.ij.j.e.paupertas tñ nõ ipedit q'ẽ appitoris officiũ et militiã assumere.l.q vel eriguam j.e. Jtem probatorie dicuntur littere pncipis approbantes q̃ ad officium.

De executoribus et exactoribus.

In p̄cedēt⁹ ti. dixit de plīb⁹ appitoribus diuersoꝝ iudicū videlz q̄ et q̄t sūt eligēdi et de īmūitatib⁹ et ꝓulegijs eorū p⁹ finitū officiū et q̄ sint officiales et appitores q̄ ñ admittūt sine approbatorio p̄cipis. nūc ꝙo spēaliť tractat q̄liť isti appitores siue executoēs ꝛ exactoēs se hīe debeāt circa suas executiōees et exactiōes faciēdas. Vñ sciēdū q̄ executores palatini ꝛ viroꝝ illustriū q̄ mittūtur ad ꝓuincias ꝓ tributis exigēdis nō ꝓnt ꝓ se exigē hz plides ꝓuinciaꝝ sollicitare vt exigāt ꝓ suos officiales ꝓiculo īpoꝝ plidū. l. i. ff. e. Itē ꝓ debitis vel delictis vni⁹ publicis vl̄ ꝓuatis nō dz exactor capere vel grauare bona alterius. l. nullā ff. e. Et faciēti exactionē vl̄ debitū modū ꝓt resisti et puniri dz. l. ō ff. e.

De lucris aduocatoꝝ et cōcussionibus officioꝝ siue appitoꝝ.

De plīb⁹ et diuersis officijs et eoꝝ appitoribus⁹ s̄ dixit ꝙz q̄ eoꝝ officiales ꝛ appitores ꝛ etiā aduōti fiscales sepe ifrūt ꝓuatis ꝓsonis ꝓcussiōes et terroꝛes vt extoꝛqueāt et illicita lucra faciāt sb̄ ꝓtextu officij vt. l. i. ff. de ꝓcussi. Jō hic subjicit de lucris aduocatoꝝ scz illicitis phibēdis et de ꝓcussiōib⁹. i. terroꝛib⁹ ꝛ extoꝛsiōib⁹ officioꝝ. i. officialiū ꝛ appitorū silr̄ phibēdis Vñ officiales ꝛ exactores ñ ꝓnt ꝓuinciales grauaē i alimonijs et suis equis nec i alio vl̄ reglares ꝓstatiōes ꝛ index eos defēdē dz. l. ij ff. e. ꝛ pass⁹ iniuriā vl̄ ꝓcussionē ab officialib⁹ vel aduocatis fisci coꝝ ꝓpetēti iudice ḡrulaē ꝓt vt ꝓpetēs pena īponať. l. i ff. e. Itē exactū ꝓ appitoēs iudicū a curiali b⁹ et nauicularijs et ab alijs collegiati, et corpatis in ꝑda cōputať qđ exactum ab alijs nō cōputareť. l. fi ff. e.

De primipilo.

Quia equū est de officio ꝓmipilari fieri specialē titulū ꝓout factū est de alijs s̄ positis iō de hoc subjicit Et dz primipilaris q̄ portat ꝓmū pilū. i. vexillū i acie q̄ in suo officio primo dz admīstrare iō ꝓmipilares dicūť officiales ꝓmi inť alios admīstratores vt h̄ in gl. rubce Hic sciendū q̄ filius teneť fisco pro ꝑelicz nō sit eiꝰ hēres in causa primipilari pro admīstratōe mala. l. fi ff. e. Et in bonis mariti q̄ fuit ꝓmipilariꝰ prīo p̄ferť fiscꝰ ḡ vxoꝛi ꝓ dote. l. vtilitas ff. e. et vi. l. i ff. e. q̄ salariū debeť officiali demū post finitū officiū etsi ante ꝓceptū salariū decedat ad hēredes petitio trāsmittiť et sic colligiť hic argumētū q̄ pensio solui dz in fine anni. hoc verūz nisi consuetudo vel conuentio aliud disponat ꝛm Johan. de pla.

Publice leticie vel consulū nūciatores vel insinuatores cōstitutionū et aliaꝝ sacraꝝ iudicialiū lr̄aruz exdescriptione ab inuitis ne quid accipiant inmodicum.

Impator in p̄cedentibus titulis refrenauit extoꝛsiones ꝛ illicitas exactiōes et petitiones stratoꝝ numēarioꝝ susceptoꝝ appitoꝝ et alioꝝ officialiū. Hic ꝙo cōprimit et refrenat ardoꝛem et cupidinem nunciaꝝ portantium ꝓspera gaudia principis suis fidelib⁹ nūciāda Vñ nūcij principis portātes ꝓspera noua populis nūciāda debent modico premio esse contenti nec magna etiam ab eis sponte ꝓbētibus capere p̄mia. puniuntur grauiter facientes cōtrariū l. vnica ff. e. nota bene.

Deo laus qui nos
cū letitia ad finē huius libri ꝓduxit.